

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EREN ODAMAN

ANADOLU TÜRK MASALLARI İLE HİNT MASALLARINDA KARŞILAŞTIRMALI
KADIN TIPLERİ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EREN ODAMAN

ANADOLU TÜRK MASALLARI İLE HİNT MASALLARINDA
KARŞILAŞTIRMALI KADIN TİPLERİ

Danışman

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2020

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Eren ODAMAN'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Zehra HAMARAT (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT (İmza)

Üye : Dr Öğr. Üyesi Ünsal Yılmaz YEŞİLDAL (İmza)

Tez Başlığı: ANADOLU TÜRK MASALLARI İLE HİNT MASALLARINDA
KARŞILAŞTIRMALI KADIN TIPLERİ

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 22/07/2020

Mezuniyet Tarihi : 27/08/2020

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Anadolu Türk Masalları ile Hint Masallarında Karşılaştırmalı Kadın Tipleri”adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Tarih

İmza

Adı SOYADI

Eren ODAMAN

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Eren ODAMAN
Öğrenci Numarası	20185242022
Enstitü Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Programı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT
Tez Başlığı	Anadolu Türk Masalları ile Hint Masallarında Karşılaştırmalı Kadın Tipleri
Turnitin Ödev Numarası	1370606602

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 398 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 17/08/2020 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 3

alıntılar dahil % 6 'dır.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:
(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşılıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelerle sınırların aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

17/08/2020

(imzası)

Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ŞEKİLLER TABLOSU	iv
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖZET	xiii
SUMMARY	xiv
ÖNSÖZ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM MASAL

1.1. Masal Tanımları.....	11
1.1.1. Sözlük ve Ansiklopedilerdeki Masallarla İlgili Tanımlar	11
1.1.2. Araştırmacılar Tarafından Masallarla İlgili Yapılan Tanımlar.....	13
1.2. Masalların Özellikleri	14
1.2.1. Şekil Özellikleri.....	14
1.2.2. Muhteva Özellikleri.....	15
1.3. Masalların Ortaya Çıkışı Hakkında Nazariyeler	16
1.4. Masal Sınıflandırmaları	19
1.4.1. Masal Tipleri Tasnifleri	19
1.4.2. Masal Motifleri Tasnifi.....	21

İKİNCİ BÖLÜM TİP KAVRAMI VE YAPISAL HALK BİLİMİ İNCELEMESİ

2.1. Tip Kavramı.....	23
2.2. Yapısal Halk Bilim Kuramları ve Masallarda Kadın Tipi.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TÜRK KÜLTÜRÜNDE AİLE VE KADIN

3.1. Tarih Boyunca Türk Ailesinin ve Türk Kadınının Genel Yapısı	37
3.1.1. İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Ailesi ve Kadın.....	37
3.1.2. İslamî Dönemde Türk Ailesi ve Kadın.....	41
3.1.3. Modernleşme Döneminde Türk Ailesi ve Kadın.....	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM HİNT KÜLTÜRÜNDE AİLE VE KADIN

4.1. Tarih Boyunca Hint Kültüründe Aile ve Kadın.....	49
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM ANADOLU TÜRK MASALLARINDA KADIN TİPLERİ

5.1. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri.....	52
--	----

5.1.1. Anne Tipi.....	52
5.1.1.2. Eş Tipi	57
5.1.1.3. İyi Kalpli Kadın Tipi	64
5.1.1.4. Akıllı Kadın tipi.....	70
5.1.1.5. Sabırlı Kadın Tipi	85
5.1.1.6. İffetli Kadın Tipi.....	88
5.1.1.7. İtikatlı Kadın Tipi	94
5.1.1.8. Peri Kızı Tipi	96
5.1.1.9. Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	104
5.1.1.10. Güçlü Kadın Tipi.....	108
5.2. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri.....	110
5.2.1. Anne Tipi.....	110
5.2.2. Kardeş Tipi	124
5.2.3. Eş Tipi	132
5.2.4. Kurnaz Kadın Tipi.....	135
5.2.5. Haris Kadın Tipi	142
5.2.6. Kıskanç Kadın Tipi.....	144
5.2.7. Güzel Kadın Tipi	149
5.2.8. İffetsiz Kadın Tipi	151
5.2.9. Cadı Kadın Tipi	159
5.2.10. Peri Kızı Tipi	166
5.2.11. Dev Tipi.....	168
5.2.12. Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	170
5.3. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri	175
5.3.1. Sahte Erkek Tipi	175

ALTINCI BÖLÜM

HİNT MASALLARINDA KADIN TİPLERİ

6.1. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri	179
6.1.1. Anne Tipi.....	179
6.1.2. Eş Tipi	180
6.1.3. İyi Kalpli Kadın Tipi	186
6.1.4. Akıllı Kadın Tipi	190
6.1.5. Sabırlı Kadın Tipi.....	194
6.1.6. İffetli Kadın Tipi.....	195
6.1.7. İtikatlı Kadın Tipi.....	199

6.1.8. Peri Kızı Tipi	204
6.1.9. Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi	209
6.2. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri	212
6.2.1. Anne Tipi	212
6.2.2. Eş Tipi	213
6.2.3. Kurnaz Kadın Tipi	216
6.2.4. Haris Kadın Tipi	225
6.2.5. İffetsiz Kadın Tipi	227
6.2.6. Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi	238
6.2.7. İfrit Tipi	239
6.2.8. Peri Kızı Tipi	243
6.2.9. Cadı Kadın Tipi	246
6.3. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri.....	249
6.3.1. Tanrıça Tipi	249
SONUÇ	259
KAYNAKÇA	265
EKLER	270
ÖZGEÇMİŞ	376

ŞEKİLLER TABLOSU

Şekil 1. İncelenen Tüm Masalarda Varlık Biçimi	270
Şekil 2. İncelenen Tüm Masalarda Sosyal Konumu	270
Şekil 3. İncelenen Tüm Masalarda Yaş Aralığı.....	271
Şekil 4. İncelenen Tüm Masalarda Masal Sonu Durum.....	271
Şekil 5. İncelenen Türk Masallarında Varlık Biçimleri	272
Şekil 6. İncelenen Türk Masallarında Sosyal Konumu	272
Şekil 7. İncelenen Türk Masallarında Yaş Aralığı	273
Şekil 8. İncelenen Türk Masallarında Masal Sonu Durumu	273
Şekil 9. İncelenen Hint Masallarında Varlık Biçimi	274
Şekil 10. İncelenen Hint Masallarında Sosyal Konumu.....	274
Şekil 11. İncelenen Hint Masallarında Yaş Aralığı.....	275
Şekil 12. İncelenen Hint Masallarında Masal Sonu Durumu	275
Şekil 13. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Varlık Biçimi	276
Şekil 14. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Sosyal Konumu	276
Şekil 15. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Yaş Aralığı	277
Şekil 16. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Masal Sonu Durumu.....	277
Şekil 17. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Varlık Biçimi.....	278
Şekil 18. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Sosyal Konumu	278
Şekil 19. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Yaş Aralığı	279
Şekil 20. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Masal Sonu Durumu	279
Şekil 21. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Varlık Biçimi.....	280
Şekil 22. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Sosyal Konumu	280
Şekil 23. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Yaş Aralığı	281
Şekil 24. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Masal Sonu Durumu	281
Şekil 25. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Varlık Biçimi	282
Şekil 26. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Sosyal Konum.....	282
Şekil 27. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Yaş Aralığı.....	283
Şekil 28. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Masal Sonu Durumu	283
Şekil 29. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Varlık Biçimi.....	284
Şekil 30. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Sosyal Konum	284
Şekil 31. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Yaş Aralığı	285
Şekil 32. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Masal Sonu Durumu.....	285
Şekil 33. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Varlık Biçimi	286
Şekil 34. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Sosyal Konumu.....	286
Şekil 35. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Yaş Aralığı.....	287
Şekil 36. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Masal Sonu Durumu	287
Şekil 37. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Tipi Varlık Biçimi.....	288
Şekil 38. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Sosyal Konumu	288
Şekil 39. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Yaş Aralığı	289
Şekil 40. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Masal Sonu Durumu	289
Şekil 41. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Varlık Biçimi	290

Şekil 42. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Sosyal Konumu.....	290
Şekil 43. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	291
Şekil 44. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu ..	291
Şekil 45. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi	292
Şekil 46. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu	292
Şekil 47. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Yaş Aralığı	293
Şekil 48. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	293
Şekil 49. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Varlık Biçimi	294
Şekil 50. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	294
Şekil 51. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	295
Şekil 52. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	295
Şekil 53. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	296
Şekil 54. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Sosyal Konumu	296
Şekil 55. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Yaş Aralığı	297
Şekil 56. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	297
Şekil 57. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatli Kadın Tipi Varlık Biçimi	298
Şekil 58. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatli Kadın Tipi Sosyal Konumu	298
Şekil 59. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatli Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	299
Şekil 60. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	299
Şekil 61. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi	300
Şekil 62. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu.....	300
Şekil 63. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı.....	301
Şekil 64. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu	301
Şekil 65. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi	302
Şekil 66. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Sosyal Konumu	302
Şekil 67. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Yaş Aralığı.....	303
Şekil 68. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Masal Sonu Durumu	303
Şekil 69. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Varlık Biçimi	304
Şekil 70. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Sosyal Konumu	304
Şekil 71. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	305
Şekil 72. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	305
Şekil 73. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Varlık Biçimi	306
Şekil 74. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Sosyal Konumu	306
Şekil 75. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	307
Şekil 76. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	307
Şekil 77. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Varlık Biçimi	308
Şekil 78. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Sosyal Konumu	308
Şekil 79. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Yaş Aralığı.....	309

Şekil 80. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Masal Sonu Durumu.....	309
Şekil 81. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Varlık Biçimi ...	310
Şekil 82. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Sosyal Konumu	310
Şekil 83. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Yaş Aralığı	311
Şekil 84. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Masal Sonu Durumu	311
Şekil 85. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Varlık Biçimi ...	312
Şekil 86. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Sosyal Konumu	312
Şekil 87. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Yaş Aralığı.....	313
Şekil 88. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Masal Sonu Durumu	313
Şekil 89. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Varlık Biçimi	314
Şekil 90. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Sosyal Konumu.....	314
Şekil 91. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Yaş Aralığı.....	315
Şekil 92. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Masal Sonu Durumu	315
Şekil 93. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Varlık Biçimi	316
Şekil 94. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Sosyal Konumu.....	316
Şekil 95. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Yaş Aralığı.....	317
Şekil 96. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Masal Sonu Durumu	317
Şekil 97. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Varlık Biçimi	318
Şekil 98. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Sosyal Konumu.....	318
Şekil 99. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Yaş Aralığı.....	319
Şekil 100. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Masal Sonu Durumu	319
Şekil 101. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	320
Şekil 102. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Sosyal Konumu	320
Şekil 103. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Yaş Aralığı	321
Şekil 104. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	321
Şekil 105. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Varlık Biçimi	322
Şekil 106. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Sosyal Konumu.....	322
Şekil 107. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Yaş Aralığı	323
Şekil 108. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	323
Şekil 109. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Varlık Biçimi	324
Şekil 110. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Sosyal Konumu	324
Şekil 111. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	325
Şekil 112. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Masal Sonu Durumu....	325
Şekil 113. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Varlık Biçimi	326
Şekil 114. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Sosyal Konumu.....	326
Şekil 115. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	327
Şekil 116. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu ..	327
Şekil 117. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Varlık Biçimi	328
Şekil 118. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Sosyal Konumu	328
Şekil 119. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	329
Şekil 120. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	329
Şekil 121. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi	330
Şekil 122. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu	330
Şekil 123. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı.....	331

Şekil 124. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu.....	331
Şekil 125. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Varlık Biçimi.....	332
Şekil 126. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Sosyal Konumu	332
Şekil 127. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Yaş Aralığı	333
Şekil 128. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Masal Sonu Durumu	333
Şekil 129. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi	334
Şekil 130. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	334
Şekil 131. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	335
Şekil 132. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	335
Şekil 133. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Varlık Biçimi	336
Şekil 134. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Sosyal Konumu.....	336
Şekil 135. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Yaş Aralığı.....	337
Şekil 136. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Masal Sonu Durumu	337
Şekil 137. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Varlık Biçimi	338
Şekil 138. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Sosyal Konumu	338
Şekil 139. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Yaş Aralığı	339
Şekil 140. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Masal Sonu Durumu.....	339
Şekil 141. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	340
Şekil 142. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Sosyal Konumu	340
Şekil 143. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Yaş Aralığı	341
Şekil 144. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	341
Şekil 145. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	342
Şekil 146. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu	342
Şekil 147. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Yaş Aralığı	343
Şekil 148. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	343
Şekil 149. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	344
Şekil 150. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	344
Şekil 151. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Yaş Aralığı	345
Şekil 152. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	345
Şekil 153. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Varlık Biçimi	346
Şekil 154. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Sosyal Konumu.....	346
Şekil 155. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Yaş Aralığı.....	347
Şekil 156. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	347
Şekil 157. Hint Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Varlık Biçimi.....	348
Şekil 158. Hint Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	348
Şekil 159. Hint Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Yaş Aralığı	349
Şekil 160. Hint Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	349
Şekil 161. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi.....	350
Şekil 162. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu	350
Şekil 163. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı	351
Şekil 164. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu	351

Şekil 165. Hint Masallarında Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi	352
Şekil 166. Hint Masallarında Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	352
Şekil 167. Hint Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı	353
Şekil 168. Hint Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	353
Şekil 169. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Varlık Biçimi	354
Şekil 170. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Sosyal Konumu	354
Şekil 171. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Yaş Aralığı	355
Şekil 172. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Masal Sonu Durumu	355
Şekil 173. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Varlık Biçimi	356
Şekil 174. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Sosyal Konumu	356
Şekil 175. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Yaş Aralığı	357
Şekil 176. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Masal Sonu Durumu	357
Şekil 177. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Varlık Biçimi	358
Şekil 178. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Sosyal Konumu	358
Şekil 179. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Yaş Aralığı	359
Şekil 180. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Masal Sonu Durumu	359
Şekil 181. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Varlık Biçimi	360
Şekil 182. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Sosyal Konumu	360
Şekil 183. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Yaş Aralığı	361
Şekil 184. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	361
Şekil 185. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Varlık Biçimi	362
Şekil 186. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Sosyal Konumu	362
Şekil 187. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Yaş Aralığı	363
Şekil 188. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	363
Şekil 189. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Varlık Biçimi	364
Şekil 190. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Sosyal Konumu	364
Şekil 191. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Yaş Aralığı	365
Şekil 192. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	365
Şekil 193. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi	366
Şekil 194. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu	366
Şekil 195. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı	367
Şekil 196. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	367
Şekil 197. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Varlık Biçimi	368
Şekil 198. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Sosyal Konumu	368
Şekil 199. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Yaş Aralığı	369
Şekil 200. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Masal Sonu Durumu	369
Şekil 201. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi	370
Şekil 202. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu	370
Şekil 203. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı	371
Şekil 204. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu	371
Şekil 205. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Varlık Biçimi	372
Şekil 206. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Sosyal Konumu	372
Şekil 207. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Yaş Aralığı	373

Şekil 208. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu	373
Şekil 209. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Varlık Biçimi	374
Şekil 210. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Sosyal Konumu	374
Şekil 211. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Yaş Aralığı.....	375
Şekil 212. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu.....	375

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Olumlu Eylemlerin Listesi	28
Tablo 2. Olumsuz Eylemlerin Listesi	31
Tablo 3. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi-İdeal Anne Tipi	54
Tablo 4. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	56
Tablo 5. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Eş Tipi-İdeal Eş Tipi.....	63
Tablo 6. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İyi Kalpli Kadın Tipi	69
Tablo 7. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Akıllı Kadın Tipi	81
Tablo 8. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Sabırlı Kadın Tipi	87
Tablo 9. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi.....	92
Tablo 10. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İtikatlı Kadın Tipi.....	95
Tablo 11. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Peri Kızı Tipi	102
Tablo 12. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	107
Tablo 13. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Güçlü Kadın Tipi.....	110
Tablo 14. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Üvey Anne Tipi	116
Tablo 15. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi.....	121
Tablo 16. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	123
Tablo 17. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kardeş Tipi-Hain Kardeş Tipi	130
Tablo 18. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Eş Tipi-Kötü Eş Tipi	135
Tablo 19. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kurnaz Kadın Tipi.....	140
Tablo 20. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Haris Kadın Tipi.....	144
Tablo 21. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kıskanç Kadın Tipi	148
Tablo 22. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Güzel Kadın Tipi	151
Tablo 23. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İffetsiz Kadın Tipi	157
Tablo 24. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Cadı Kadın Tipi.....	164
Tablo 25. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Peri Kızı Tipi.....	168
Tablo 26. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Dev Tipi.....	170
Tablo 27. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	173
Tablo 28. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri-Sahte Erkek Tipi	178
Tablo 29. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi	180
Tablo 30. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Eş Tipi-İdeal Eş Tipi.....	184
Tablo 31. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İyi Kalpli Kadın Tipi.....	189
Tablo 32. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Akıllı Kadın Tipi.....	193
Tablo 33. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Sabırlı Kadın Tipi	195
Tablo 34. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi	198

Tablo 35. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İtikatlı Kadın Tipi	202
Tablo 36. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi	207
Tablo 37. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi.....	211
Tablo 38. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Üvey Anne Tipi.....	212
Tablo 39. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	213
Tablo 40. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Eş Tipi-Kötü Eş Tipi.....	215
Tablo 41. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kurnaz Kadın Tipi	221
Tablo 42. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Haris Kadın Tipi	226
Tablo 43. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İffetsiz Kadın Tipi.....	234
Tablo 44. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi.....	239
Tablo 45. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İfrit Tipi	242
Tablo 46. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Peri Kız Tipi	245
Tablo 47. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Cadı Kadın Tipi	248
Tablo 48. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri-Tanrıça Tipi	255

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	Aktaran
Arş. Gör.	Araştırma Görevlisi
bk.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
Hızl.	Hazırlayan
MIO	Masal Irmakları Okyanusu
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
TTK	Türk Tarih Kurumu
vb.	Ve benzeri
Y.	Yıl

ÖZET

Masallar dünyanın pek çok topluluğunda, topluluğun kültürüyle bir arada harmanlanmıştır. Kültürün; sosyal hayat, ahlakî düzen ve yaşam biçimiyle ne derece bağlantılı olduğu bilinmektedir. Kültürün, birer edebî halk anlatısı olarak geniş bir perspektifini sunan masallar topluma ayna tutmaktadır. Bu ayna iki tarafın da birbirini görebildiği ve gördüklerinden sonuçlar çıkarttığı olağanüstü bir nesnedir.

Kültürler üstü bir misyonu bulunan ve milletleri birleştiren medeniyet olgusu, masallar aracılığıyla ortak bir zihniyetin ve dünyanın kapılarını aralamaktadır. Her millet, medeniyet halkasından kendisine düşen masalları almış, değiştirip dönüştürerek yeni bir yaratım hâline getirmiş ve kültürüyle masalı birleştirmiştir. Her kültürün kendisine ait olan masallarının, temelde bir ortaklık arz ettiği uzun yıllardır tartışılmaktadır. Motifler, tipler, yapı, formeller gibi açılardan ele alınan bu ortaklık konuları; masal kahramanları özelinde de değerlendirilmektedir.

Masalların Hint kültüründen ve Vedalar'dan ortaya çıktığı görüşünden hareketle; masalın zirve bir medeniyetten millî kültürlere dağılımı, halk bilimcilerin yıllardır üzerinde durduğu bir konu olagelmiştir. Çalışmamızda Hint kültürüne ait masal külliyyatının önemli masalları ile Anadolu Türk masalları külliyyatına ait olan masallar, kadın tipleri perspektifinden incelenmiştir. Masalların kültürel kod çözümlemesindeki önemini göstererek anlamlandırmak ve bu anlamlandırma sonucunda masalların içerisindeki kadın tiplerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Masal, Kadın, Kadın tipi, Hint Masalları, Anadolu Türk Masalları

SUMMARY

COMPARATIVE WOMEN TYPES IN ANATOLIAN TURKISH TALES AND INDIAN TALES

Tales are syncretized with culture of the community in many societies of the world. To what extent culture is associated with social life, moral order and lifestyle is known. Fairy tales, as being folk narratives, mirror the society by exhibiting broad perspective of the culture. The mirror is an extraordinary object by which both sides see each other and draw conclusions from what they see.

The matter of civilization, which undertakes transcultural mission and unites nations, sheds light on global mindset and the world by means of tales. Every nation has picked the tales offered by the civilization and recreated them by blending with their culture. It has been discussed for many years that tales of every culture exhibit common features. The common features, which have been addressed in terms of motifs, characters, structure and formal expressions so far, are considered with respect to tale heroes, as well.

Considering the idea that tales stem from Indian culture and Vedas, folklorists deliberate for many years that tales are spread across national cultures from an advanced civilization. In our study, prominent pieces of Indian tale collection and Anatolian Turkish tale collection were examined with regard to female characters. The goal of the study was to interpret tales by emphasizing their importance in cultural code analysis and in the light of the interpretation to determine the female characters in tales.

Keywords: Tale, Woman, Female Types, Indian Tales, Anatolian Turkish Tales

ÖNSÖZ

İnsanın kendini anlamlandırma ihtiyacını karşıladığı alanlardan birisi de edebiyattır. En eski çağlardan itibaren bugün bildiğimiz manada bir edebiyat anlayışı olmasa dahi insanlar anlatmaya veya göstermeye dayalı pek çok edebî verimle kendilerini ifade imkânı yaratmışlardır. Masallar da en eski yüzyıllardan beri halkın içerisinde canlı olarak yaşayan ve nesilden nesile aktarılan bir tür olarak varlığını sürdürmektedir. Anlatı geleneğinin içerisinde önemli bir konumda olan masallar; eskilerin geleneklerine, yaşayışına, dünya görüşüne, statü karmaşalarına, olaylar karşısındaki duruşlarına kadar pek çok veriyi bünyesinde barındırmaktadır.

Masallarda sosyal hayat canlı bir şekilde yaşama imkânı bulmaktadır. İnsanlığın acıları, korkuları, kaçınmaları, cesaretleri, mutlulukları masallarda gerek olağanüstü gerek gerçek olabilecek bir anlatımla aktarılmaktadır. Tüm bu aktarımlar masallardan sosyal hayata, sosyal hayattan masallara çift yönlü bir aktarımın sağlanmasına aracı olmaktadır. İki de birbirini besleyen iki nehir gibi içerisindeki tüm varlıkları paylaşmaktadırlar.

Çalışmanın konusu belirlenirken özellikle halk edebiyatı alanında aydınlatılmayı bekleyen konular üzerinde durulması gerektiği düşünülmüştür. Masalların kaynakları konusunda yıllardır halk bilimsel pek çok kuram; tarihsel, sosyolojik, kültürel boyutlarıyla ortaya konulmuştur. Teorik bilginin var olduğu ancak inceleme kısımlarının bir nebze geri planda kaldığı saptanmıştır. Masalların Hint ülkesinden çıktığına ve tüm dünyaya oradan yayıldığına dair pek çok kuram vardır. Hindistan'dan yayılan masallar savaş, göç, kültürel alışveriş gibi pek çok yolla dünyanın farklı ülkelerine yayılmış ve o ülkelerin kültürleriyle birleşerek kendilerini var etmeye devam etmiştir. Hint masallarının ortaya çıkma ve yayılma teorilerinden hareketle kadın tipleri açısından bir perspektif incelemesi yapmak uygun görülmüştür.

Anadolu Türk Masalları ile Hint Masallarında Karşılaştırmalı Kadın Tipleri çalışmamız “İçindekiler”, “Şekiller Listesi”, “Tablolar Listesi”, “Kısaltmalar Listesi”, “Özet”, “Summary”, “Giriş” hariç tutulmak üzere altı bölüm ve “Sonuç”, “Kaynakça”, “Ekler” bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde çalışmamız “Konu ve Kapsam”, “Amaç” ve “Yöntem” başlıkları hâlinde değerlendirilerek sunulmuştur.

Çalışmamızın Birinci Bölümü’nde “Masal” başlığı altında masal türünün sözlük ve ansiklopedilerdeki tanımları verilmiştir. Ardından “Masalların Özellikleri” başlığında masal türünün şekil ve muhteva özellikleri aktarılmıştır. “Masalların Ortaya Çıkışı Hakkında

Nazariyeler” başlığında çalışmamızın çıkış noktaları olan masalların nereden teşekkül ettiğine dair sistematize edilen kuramlar üzerinde durulmuştur. “Masal Sınıflandırmaları” başlığında masallar üzerine yapılan tip ve motif tasnifleri verilmiştir.

İkinci Bölüm olan “Tip Kavramı ve Yapısal Halk Bilimi İncelemesi” bölümünde tip teriminin çalışmamızda ne anlamda kullanıldığını, sınırlılıklarını ve yapısal halk bilimi kuramlarından hareketle tipi temsil eden eylemler aktarılmıştır.

Üçüncü Bölüm “Türk Kültüründe Aile ve Kadın” adını taşımaktadır. Tarih boyunca Türk ailesinin ve Türk kadınının genel yapısı konu edilmiştir. İslamiyet Öncesi Dönem, İslamî Dönem ve Modernleşme Dönemi olarak üç devrede incelenen Türk ailesi ve Türk kadını hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Dördüncü Bölüm “Hint Kültüründe Aile ve Kadın” başlığını taşımaktadır. Hint kültürü içerisinde yüzyıllardır süregelen ailenin yapısı, kadının aile içerisindeki ve toplumsal hayattaki konumu anlatılmıştır.

Beşinci Bölüm “Anadolu Türk Masallarında Kadın Tipleri” adını taşımaktadır. Anadolu Türk masalları içerisindeki olumlu kadın tipleri, olumsuz kadın tipleri ve her iki sınıflandırmaya da girmeyen tipler bu bölümde tespit edilmiştir.

Altıncı Bölüm “Hint Masallarında Kadın Tipleri” adını taşımaktadır. Hint masalları içerisindeki olumlu kadın tipleri, olumsuz kadın tipleri ve her iki sınıflandırmaya da girmeyen tipleri tespit edilmiştir.

Sonuç bölümünde çalışmada elde edilen verilerin ayrıntılı analizleri yapılmıştır. Tespit ve tahlillerin toplu şekilde yer aldığı bölümde, tezimizde ulaşılan çıkarımlara yer verilmiştir.

Kaynakça bölümünde çalışmamızda kullanılan kaynak eserlerin ayrıntılı künyeleri verilmiştir.

Ekler bölümünde çalışmamızda elde ettiğimiz verilerin pasta grafikleri sunulmuştur. Pasta grafikleri genelden özele olarak incelenen tüm masallardaki tipler, Türk masallarındaki tipler, Hint masallarında tipler, Türk masallarındaki olumlu tipler, Türk masallarındaki olumsuz tipler, Türk masallarında her iki sınıflandırmaya da girmeyen tipler, Hint masallarındaki olumlu tipler, Hint masallarındaki olumsuz tipler, Hint masallarında her iki sınıflandırmaya da girmeyen tipler olarak; Varlık Biçimi, Sosyal Konumu, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Durumu başlıklarına özel olarak grafiklendirilmiştir.

İstanbul Üniversitesindeki lisans dönemimde bana halk edebiyatı kürsüsünü sevdiren ve değerli yönlendirmeleriyle yoluma ışık tutan, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum Saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Zehra HAMARAT’a en kalbî duygularıyla şükranlarımı sunarım.

Lisansüstü eğitimime başladığım ilk yer olan Gazi Üniversitesindeki değerli hocalarım Saygıdeğer Prof. Dr. İsa ÖZKAN'a, Saygıdeğer Prof. Dr. Pakize AYTAÇ'a, Saygıdeğer Prof. Dr. Fatma Ahsen TURAN'a, Saygıdeğer Dr. Zehra Görkem DURAN'a; yoluma ışık tuttıkları ve ufkumu genişlettikleri teşekkürlerimi sunarım.

Hayat boyu desteğinden bir an bile şüphe etmediğim sevgili annem Saliha ODAMAN'a, babam Güven Arif ODAMAN'a, varlığı bana güç kaynağı olan sevgili ablam Seren İŞİN'e; her daim desteklerini gördüğüm Ayşe Güler DOKUTAN, Münir Nurettin DOKUTAN, Nuray PAÇA, Canan ÇOLAKOĞLU ve ailemin tüm üyelerine sonsuz şükranlarımı sunarım.

Saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Ünsal Yılmaz YEŞİLDAL ve Saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Atila KARTAL'a değerli yol göstermeleri ve kütüphanelerini paylaşmaları konusundaki cömertliklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Fakültede görevime başladığım günden itibaren Antalya'yı ve fakülteyi sevmeme vesile olan, her birine ayrı ayrı değer verdiğim çalışma arkadaşlarım Arş. Gör. Büşra ÇELİK'e, Arş. Gör. Banu GÜZELDEREN'e, Arş. Gör. Demet SUSTAM'a, Arş. Gör. Özlem GÜZEL'e dostlukları ve hatırdaki hoş kalan tüm anıların başrolü olmaları gibi sebeplerle teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamızın ayakları yere sağlam basan bir şekilde yürümesinin en büyük yol göstericisi olan, destanlar ve masallar üzerindeki üstün çalışmalarıyla yoluma ışık tutan, araştırma görevlisi olarak görevime başladığım günden beri her alanda desteğini gördüğüm hocam ve tez danışmanım Saygıdeğer Prof. Dr. Zekeriya KARADAVUT'a teşekkürlerimi sunmak isterim.

Son olarak artık aramızda olmasa da sırdaşım, dostum, rahmetli anneannem Muhlise PAÇA'ya bana her zaman inandığı ve hâlen güç verdiği için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Masallar, yüzyıllardır anlatılagelen bir gelenek ürünü olarak halkın içerisinde doğmuş bir nehir gibidir. Bu nehirde ahlak, din, sosyal hayat, dünya görüşü, yaşayış biçimi, anlayış dünyası, ruhsal yapı gibi pek çok olgu barınmaktadır. Bu gibi yapılar sosyal hayatı düzenleyen birer parçayken, masalların içerisinde de aynı görevi üstlenebilmektedirler. Masallar geçmişin geleceğe taşınmasında en önemli rol oynayan edebî türlerden birisidir. Geçmiş hayatın birer izdüşümü olan masallar, geçmişten geleceğe miras olan her şeyin saklayıcısı ve taşıyıcısı konumundadır.

Masalların nerede ve ne zaman ortaya çıktığı sorusu pek çok araştırmacının çözmeye çalıştığı bir problematik olarak hâlen halk bilimsel inceleme alanının bir sorunudur. Günümüzde yalnızca halk biliminin değil; antropoloji, karşılaştırmalı edebiyat, sosyoloji, tarih, eski çağ kültürleri gibi pek çok disiplinin de inceleme alanlarına konu olmaktadır. Masalların ilk ne zaman ortaya çıktığı ve nasıl bir yayılım gösterdiği sorusu, bilimsel şemalara konu olmuş; biyoloji disiplininin kullandığı şemalar dahi masalların varyant ve versiyonlarına uygulanarak birer biyoyayılım şeması ortaya çıkartılmıştır. Farklı disiplinleri bir araya getiren bu problematik, temelde bir edebî türün ortaya çıkışındaki sebeplerin net olarak ortaya konulamamasından ileri gelmektedir. Bir ihtiyaç doğrultusunda veya yalnızca hoşça vakit geçirmek gibi işlevlerle ortaya konma gibi sebepler pek çok kuramın doğmasına da neden olmuştur.

Masalların Hint diyarından çıktığına dair görüşler, masalların ortaya çıkış teorilerinin başlangıcından beri ileri sürülmektedir. Masalların Hint diyarına isnat edilmesinin en büyük nedenlerinden biri Buda'nın öğretilerini anlatan ve birer başyapıt niteliği taşıyan Rig-Vedalar'ın Hint diyarına ait bir edebî verim olmasından ileri gelmektedir. Tarih Öncesi Görüş'ün de temellendiği bu düşünceye göre masalların ortaya çıkış yeri Hindistan'dır. Hint mitolojisini zengin bir kültürel içerikle kendisine konu edinen Vedalar, masalların ilk kaynaklarıdır (Sakaoğlu, 1999: 5). Hindistan'da masal motiflerinin ilk izlerine Vedalar'da rastlanmaktadır. M.Ö. V. yüzyılda yaşamış ve öğretilerini yaymış olan Buda, vaazlarında hayvanlara ait masalları fabl karakteriyle birleştirerek vermiştir. Kendisi öldükten birkaç yüz yıl sonra ise yazılı edebiyata aktarılan bu masallar, hayvan karakterli masallar olarak bir nevi Buda'nın mirasıdır. K. Çağdaş, öğretici hayvan masallarının Hindistan'daki doğuşunu üç aşamada açıklamaktadır:

“Önceleri hoş vakit geçirmek, eğlenmek maksadıyla anlatılan masallar mevcuttu. Sonra bunlar belirli amaçların ve bilgilerin yayılması için birer araç olacak hâle, şekle getirilmişlerdi. Sonra bu masallar, düz yazı ile yazılarak edebî bir üsluba sokulmuş ve masalın özü niteliğinde beyit ve kıtalar masal içine yerleştirilmiştir. Masallar içine, sonradan başka, ara masalları da katılmış ve ‘masal içinde masal’ şeklinde, bir bütün içinde çeşitli masalların anlatıldığı ‘çerçeve masalı’ meydana gelmiştir.” (Çağdaş, 1962: 9).

Tahir Alangu, masalların kökeninin incelenmesinden önce hangi coğrafi bölgelerin hedef gösterilmesi gerektiği üzerinde durmuştur. Alangu, Hint coğrafi bölgesini birinci inceleme bölgesi olarak düşünmüştür. Bu masal incelemelerine şu şekilde bir coğrafi sınırlama getirmiştir:

1.Hint-Fars-Arap Zümresi: Şimdiye kadar yapılan araştırmalara nazaran bunların ulaştığı yüksek seviye hepsinin fevkinde bulunmaktadır. Hayalin yüksekliği, mufassal anlatış, çerçeve hikâye tekniği bu grubun başlıca hususiyetleridir.

2.Avrupa, Dar Manada Garbî Avrupa Tipi: (İspanya, İtalya ve Balkanlar buraya dahil değildirler. Buraya birinci grubun masalları pek fazla nüfuz etmiştir.) Buna Cerman tipi de derler. Fransızlar da bu gruba dahil bulunmaktadır. Kuru fakat canlı bir ifade, mefhumun tam bir sadakatle tesbiti bu grubun başlıca hususiyetidir.

3.Ural-Altay Tipi: Türkler, Macarlar, Finler, Estler bu zümreye dahil bulunmaktadırlar. Rus edebiyatı bu gruptan birçok iktibaslar yapmıştır. Bu tipin hususiyeti, tahkiye sırasında mozaik gibi, dağınık unsurların irticali bir tarzda kompozisyona alınmasıdır (Alangu, 2020: 117).

Eski Dünya'nın önemli göç ve ticaret merkezlerinden biri olan Hint yarım adası, bir kıta kadar büyük bir coğrafyayı içerisine alır. Birçok araştırmacı “Hint Kıtası” terimini de kullanmaktadır. Bir kıta kadar büyük coğrafyanın bir o kadar da çeşitli insanı olmalıdır. Dünyanın pek çok yerinden gelen milletlere mensup kişiler Hint demografisinin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Yerli halk arasında da kültürel, dinsel, tensel pek çok ayırım görülebilmektedir. Bu denli çeşitliliğe mensup bir kıta coğrafyasından, edebî zenginlik ve çeşitlilik çıkması da olağan karşılanmalıdır. İpek ve baharat yollarının da kesiştiği bir nokta olması sebebiyle Hint coğrafyası Eski Dünya'nın yayılım ve toplanım merkezlerinden birisidir.

Hindistan; metinlerine, anıtlarına, güncel pratiklerine ya da inançlarına bakıldığında üç bin yıllık bir kültürel birikimin izlerini sunmaktadır (Bonney, 2018: 711). Bu üç bin yıllık birikim kadim Vedalar aracılığıyla Hindistan'ın sahip olduğu tüm kodları canlı tutar ve Hindistan'ın dinsel, kültürel, sosyal tarihini gözler önüne serer. Bu kültürel kodlar halk bilimsel nazariyelere göre dünyanın çeşitli milletleriyle paylaşılmış olabilir.

W. Grimm masalların kaynağı konusunda şu iki görüşü ileri sürer:

- “1) Hint-Avrupa Teorisi: Hint-Avrupa dil dairesine giren milletlerin masalları, bilinmeyen bir zamandan Hint-Avrupa medeniyetinin mirasıdır.
2) Parçalanmış Mitler Teorisi: Masallar, eski mitlerin parçalanmış halleridir. Bunlar ancak içinden çıktıkları mitlerin kesin olarak izah edilmesiyle anlaşılır.” (Günay, 1975: 17).

Hint mitolojisinin pek çok ögesinin parçalanarak masalları oluşturduğu teorisi Parçalanmış Mitler Teorisiyle açıklanabilmektedir. Hint mitolojisinin canlı bir şekilde görüldüğü Kathasaritsagara, Pañçatantra gibi masal külliyatları bu teoriyi destekler nitelikte eserlerdir.

Haçlı seferlerinden itibaren Hint fabllarının Avrupa’ya olan göçü takip edilebilmektedir. 12. yüzyılda çeşitli milletlerde Hint’ten çıkma pek çok fabl görülebilmektedir (Alangu, 2020: 119). Ancak bu etki yalnızca Hint’ten diğer milletlere olan bir tesir gibi algılanmamalıdır. Yunan panteonu’nun önemli simgelerinden olan Poseidon ve Venüs, Orta Asya’da bir süre sözlü kültürde gezinmiş ve sonunda Hint okyanusu kıyılarına yerleşerek Hint deniz mitlerine katılmışlardır. Egemen tanrılardan olan Varuna, tıpkı Poseidon gibi denizin altında denizkızlarıyla birlikte yaşadığı sarayına taşınmıştır (Bonney, 2018: 727). Walter Ruben, Hintlilerin Doğu’ya Budizm yoluyla, Batı’ya ise masal edebiyatı yoluyla tesir ettiğini söylemektedir (Ruben, 1941: 392).

Müşterek bir masal hazinesi Hint’te mevcuttu ve bu hazine tüm dünyaya Hint diyarından yayıldı, diyebilmek için elimizde çok fazla veri olmalı ve bu veriler karşılaştırmalı disiplinler eşliğinde incelenmelidir. Theodor Benfey gibi araştırmacılar Avrupa masallarının birçoğunun Hint masallarından ortaya çıktığını iddia etmektedir. Bu iddialarını teori olarak sistemleştiren Benfey, Pañçatantra masallarının Budist dini vasıtasıyla Çin ve Moğollar’a yayıldığını ileri sürmektedir. İranlılar ve Araplar vasıtasıyla da Avrupa’ya yayıldığını söylemektedir. Ancak bu tarz görüşlere karşın Sakaoğlu, masalların tek bir ana kaynağa indirgenmesinin yanlışlığı üzerinde durmuştur (Sakaoğlu, 1999: 9).

Walter Ruben gibi Hindologlar Delhi, Bağdat, Kahire, İstanbul yolunu izleyen kervan tacirlerinin bazı masal metalarını dünyanın bir ucundan diğer ucuna taşımalarının olası görülebileceğini dile getirmektedir (Ruben, 1942: 52). Eski Dünya’yı “birbirine bağlayarak kısaltan” bu kervanlar dahi masalların taşınmasında etkin rol oynamış olabilirler. Göç, savaş, ticaret gibi olgular edebî verimlerin taşınmasında birer lokomotif görevi görebilmektedirler.

“Masallar, göçebe dokuları gereği birtakım evrensel ve çok kültürlü bağlarla birbirlerine bağlıdır. Her masal, anlatıldığı toplumun özgün bakış açısını yansıtırken bir yanıyla da diğer toplumların özelliklerini barındırmaya devam eder.” (Özünel, 2006: 24).

Masalın kolektif bilincin taşıyıcısı olduğunu vurgulanmaktadır. Sezer'in ifade ettiği üzere masallar birbiriyle ortak pek çok unsur taşımakta ve bu unsurlar onu evrensel bir tür hâline getirmektedir:

“Tüm mitlerde olduğu gibi güçlü bir iletkenlik özelliğine sahip olan masal, göç ettiği coğrafyada asimile olarak, yerel ihtiyaçları karşılamak üzere dönüşür. Aslında Afrika ve Kızılderili masallarının özel durumu dışında, masalların tüm dünya için ortak bir hazinede biriktiğini, büyük bir çoğunluğunun birbirinin yerel versiyonları olduğunu söylemek mümkündür.” (Sezer, 2017: 15-16)

Anadolu coğrafyası da bir dünya merkezi olarak sayısız uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Anadolu'nun Türk coğrafyası hâline geldiği zamandan beri tüm bu uygarlıkların oluşturduğu kültür atmosferi, Türk kültürel kodlarıyla birleşmiş ve bugün Anadolu Türk kültürü adını verdiğimiz sistemli bir gelenek ağı oluşturmuştur. Masallar da kültürel kodların birer elemanı olarak Anadolu'da sıklıkla anlatılan, değişim ve dönüşüm geçirerek nesillerden nesillere aktarılan bir verim olarak; günümüz halk bilimcilerinin tespit etme, araştırma ve inceleme konularından biri olmuştur.

Çalışmanın Konu ve Kapsamı

Masalların ana kaynağının hangi coğrafya olduğu problematiği, her zaman akla ilk olarak Hint diyarını getirmektedir. Bu görüş yoğunluğundan hareketle çalışmada Hint masalları ile Anadolu Türk masallarının ayrıntılı bir incelemesi yapılacaktır. Bu ayrıntılı incelemeden elde edilecek olan bulgular masalların içerisindeki kadın tipleri ile sınırlıdır. Kadın tiplerinin tespiti ve tahlili yapısal halk bilimi kuramlarından hareketle yapılacaktır. Hint masalları ile Anadolu Türk masallarının kadın tipleri perspektifinde benzeştiği ve ayrıştığı noktalar tespit edilerek çalışmanın ana konusuna dair veriler değerlendirilecektir.

Tezin sınırlandırılması zorunluluğu nedeniyle tüm Hint masallarının incelemeye dâhil edilmesi mümkün olmamıştır. Bu nedenle külliyat içerisinde seçme yapma yoluna gidilmiştir. Çalışmada Hint masal külliyatından seçmeler yapılırken külliyata dair en önemli kitaplar üzerinde çalışılması uygun görülmüştür. Bunlar: *Kathasaritsagara (Masal Irmaklarının Okyanusu)*, *Vetalapañçavimşati (Hortlağın 25 Öyküsü)*, *Hitopadeşâ (Yararlı Eğitim)* ve *Şukasaptati (Papağanın Yetmiş Masalı)* kitaplarıdır.

Kathasaritsagara (MIO), Keşmirli yazar Somedeva'ya ait olup 22.000 beyitten oluşmaktadır. Farklı sayfa aralıklarına sahip 18 bölümden oluşan kitaplardan her birine “lambaka” adı verilmektedir. Kitapta yer alan her bölüme ise “taranga” adı verilmiştir. Taranga kelimesinin anlamı dalgadır. Eser, 18 lambaka ve 124 tarangadan oluşmaktadır. Bu adlandırmaların tümü; dalgalar ve ırmakların birleşerek, sonunda okyanusa ulaştığı bir görünüm ilettiğini söylemek mümkündür.

“Eser, yüksek dağlarla çevrili Keşmir bölgesine aittir. Somadeva da bu bölgede yaşayan Brahman bir aileden gelmektedir. Yazılışı yaklaşık 1070 yılına tarihlendirilen eserini, Keşmir kralı Ananta'nın ilk karısı Suryavati'ye ithaf etmiştir.” (Kaya, 2011: vii)

Eser; “Bir peri masalı dekoru içinde geçen bir aşk macerası ve bu hikâyeye bağlanan üç yüz elli hikâyeye. Hint cemiyetinin âdetleri, folkloru bakımından eşsiz bir maden damarı” (Meriç, 2018: 252) olma özelliği taşımaktadır.

Eserde Hintlilerin eski dinî anlayışlarına ait destan parçalarından çok fazla motif bulunmaktadır. Bunun dışında incelemeye aldığımız pek çok masaldan da parçalar barındırmaktadır. Denilebilir ki Hint masal külliyyatı Kathasaritsagara'da canlı bir şekilde yaşamaktadır. Ana konu Vatsa kralı Udayana'nın eşleri Vasavadatta ve Padmavati'nin başından geçen maceralardır. Kitap, Kathapitha adındaki ön sözle başlar ve sırasıyla: Kathamukha Lambaka, Lavanaka Lambaka, Naravahanadattacanana Lambaka, Çaturdarika Lambaka, Madanamañçuka Lambaka, Ratnaprabha Lambaka, Suryaprabha Lambaka, Alankaravati Lambaka, Şaktiyaşas Lambaka, Vela Lambaka, Şaşankavati Lambaka, Madiravati Lambaka, Pança Lambaka, Mahabhişeka Lambaka, Suratamancari Lambaka, Padmavati Lambaka, Vishamaşila Lambaka bölümlerinden oluşmaktadır.

Eserin çevirisi üzerinde çalışan ve bizim de çevirisinden yararlandığımız Korhan Kaya, kitabın ismine uygun olarak bir okyanusu andırdığından bahsetmektedir. Eser içerisindeki masalarda Rigveda efsaneleri, hayvan masalları, hortlakların, tanrıların, ifritlerin ve insanların dışında, “iffetsiz kadınların ve onların cüretkâr sevgililerinin, kralların ve şehirlerin, devlet idaresi ve entrikanın, sihir ve büyüün, hile ve desisenin, savaş ve ölümün, kan emici vampirlerin, ifritlerin, hayaletlerin, gulyabanilerin, hayvanların, dilencilerin, çilecilerin, sarhoşların, kumarbazların, hayat kadınlarının öyküleriyle doludur.” (Kaya, 2011: viii-ix)

Eser Tanrı Şiva'yı merkeze alır ve en büyük tanrı olarak onu kutsar. Şiva'nın yanında bulunan Tanrıça Devi, masal içerisinde yer yer; Parvati, Durga, Gauri, Çamunda, Bhavani, Ambika gibi isimlerle anılmaktadır.

Vetalapañçavimşati (Hortlağın 25 Öyküsü) kitabı Hint masal külliyyatının en bilinen eserlerinden birisidir. “Vetala” sözcüğü hortlak ya da vampir, “pañçavimşati” ise yirmi beş sayısını karşılamaktadır. Hortlağın 25 Öyküsü, 24 öykü ve biri de çerçeve öyküden meydana gelen bir masal serisinden oluşmaktadır. Öyküleri adı belli olmayan bir hortlak anlatmaktadır. Eser 18. Yüzyıldan itibaren Avrupa dillerine çevrilmiş ve çok sevilmiştir. *Vetalapañçavimşati*'den Boccaccio, Grimm kardeşler, Thomas Mann gibi araştırmacılar Vetala'nın öykülerinden hareketle öyküler kaleme almışlardır (Kaya, 2000: 19).

Vetalapañçavimşati, Hint mitolojisinden ve Hindu inancından derin izler taşımaktadır. Kast sisteminin ayrıntılı şekilde yaşadığı masallarda; şehirler, insanlar, gelenekler canlı bir şekilde anlatılmaktadır. Her masalın sonundaki bilmeceler, sorular ve bunlara verilen cevaplar oldukça iyi bir kurgu olduğunu gözler önüne sermektedir.

Hitopadeşa (Yararlı Eğitim), Hint masal edebiyatının fabl kısmını oluşturmaktadır. Aslında Pañçatantra masallarının bir kuzey nüshası olan kitap, Hint masal edebiyatının en önemli örneklerinden birisidir. “Bu büyük coğrafyanın sıcak çöllerinden sık ağaçlı ormanlarına, lotuslu göllerinden karlı dağlarına uzanan masalsı topraklarında, Hintli bilgelerin türlü türlü hayvanlar üzerindeki gözlemleri” (Kaya, 2017: vii) Hint hayvan masallarının doğuşuna sebep olmuştur. Hitopadeşa, bir nevi el kitabıdır. “İnsanlara eğlenceli yoldan, yaşam sürdürme, ülke yönetme, savaşma, barışma, dost edinme gibi konularda bilgi verir, bilinçlendirir.” (Kaya, 2017: viii)

Hitopadeşa, Sanskrit dilinde “yararlı”, “uygun”, “dostça” gibi anlamlara gelen hita sözcüğü ile “eğitim”, “öğretim”, “bilgi”, “öğüt” gibi anlamlara gelen “upadeşa” sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur (Kaya, 2017: ix).

Eserin yazarı olan Narayana da Şivacı bir yazardır. Eseri 14. Yüzyılda yazmıştır. Yararlandığı kaynaklar arasında Pañçatantra başı çekmektedir. Ancak eser din dışı bir eserdir. Daha çok öğretici mahiyetiyle Hint masal edebiyatında yer almaktadır.

Şukasaptati (Papağanın Yetmiş Masalı), Hint masal edebiyatının en bilinen kitaplarından birisidir. Şuka kelimesi “papağan”, saptati kelimesi ise “yetmiş” anlamlarına gelmektedir. Eserin çok fazla sayıda el yazması ve çevirisi bulunmaktadır. Eserin başlangıcında Maina kuşu ve papağan olmak üzere iki kuş vardır. İki kuş da taklit yetenekleriyle ünlüdür. Şukasaptati, ağırlıklı olarak kadınların iffetsizliği, sadakatsizliği, erkek düşkünlükleri üzerine kurgulanmıştır.

Şukasaptati, Fars edebiyatına üzerine pek çok ekleme yapılarak ve genişletilerek Tûtînâme adıyla geçmiştir. Bilinen Tûtînâmeler’in Şukasaptati’nin genişçe versiyonları olduğunu söylemek mümkündür. Eserin dili yer yer müstehcen ve eğlendiricidir (Kaya, 2020: xv-xx).

Çalışmada Anadolu Türk masal külliyyatından seçimler yapılırken Anadolu’nun 7 coğrafi bölgeye ayrılması sebebiyle, bu 7 bölgenin her birinden birer il seçilmiştir. Seçilen illerde yapılan masal derlemesi ve incelemesi konulu 6 doktora ve 1 yüksek lisans tezinden çalışma boyunca yararlanılmıştır. Seçilen bu tezlerin Metinler kısımları halk bilimsel kuramlar eşliğinde kadın tipleri açısından değerlendirilmiştir.

Marmara Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması*” başlıklı yüksek lisans tezi Satı Kumartaşlıoğlu tarafından 2006 yılında tamamlanmıştır. Balıkesir'den derlenen 70 masal; Aarne-Thompson ve Eberhard-Boratav kataloglarındaki motif ve tip sıralarına göre tespit edilmiş, Aarne-Thompson tip tasnifine bağlı kalınarak 5 grupta incelenmiştir. Çalışmanın 7. Bölümünde Balıkesir'den derlenen masallar ağız özelliklerine bağlı kalınarak verilmiştir.

Ege Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma*” başlıklı doktora tezi Mehmet Özçelik tarafından 1993 yılında tamamlanmıştır. Afyonkarahisar'dan derlenen 70 masal üzerinde Aarne-Thompson ve Eberhard-Boratav kataloglarındaki motif ve tip sıralarına göre verilmiştir. Thompson'ın Motif-Index'ine bağlı kalınarak motif numaraları da verilmiştir. Tezin üçüncü bölümünde ise Afyonkarahisar'dan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir.

İç Anadolu Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Yozgat Masallarında Motif ve Tip Araştırması (İnceleme-Metinler)*” başlıklı doktora tezi Namık Aslan tarafından 1994 yılında tamamlanmıştır. Yozgat'tan derlenen 66 masal, epizotları ve motifleri ekseninde incelenmiştir. Thompson'ın Motif-Index'ine bağlı kalınarak motiflerin tasnifleri yapılmıştır. Tezin dördüncü bölümünde ise Yozgat'tan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir.

Akdeniz Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması*” başlıklı doktora tezi Esmâ Şimşek tarafından 1993 yılında tamamlanmıştır. Yukarıçukurova Bölgesi'nden derlenen 70 masal üzerinde Aarne-Thompson ve Eberhard-Boratav kataloglarındaki tip ve motif sıralarına göre tespit edilmiştir. Thompson'ın Motif-Index'ine bağlı kalınarak motif numaraları da verilmiştir. Tezin altıncı bölümünde ise Yukarıçukurova'dan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir.

Karadeniz Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Gümüşhane ve Bayburt Masalları*” başlıklı doktora tezi Saim Sakaoğlu tarafından 1993 yılında tamamlanmıştır. Masal sahası üzerine ilk doktora tezi olan çalışmada, Gümüşhane-Bayburt bölgesinden derlenen 70 masal metni tahlil ve tasnif edilmiştir. Tez, Anadolu sahası dışındaki masal tabakalarından bahsetmesi açısından da önemlidir.

Doğu Anadolu Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Elazığ Masalları (İnceleme-Metin)*” başlıklı doktora tezi Umay Günay tarafından 1973 yılında tamamlanmıştır. Elazığ'dan derlenen 70 masal üzerinde Propp metodunu uygulamıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde Elazığ'dan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni temsilen seçilen “*Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme*” başlıklı doktora tezi Behiye Köksel tarafından 1995 yılında tamamlanmıştır.

Gaziantep'ten derlenen 70 masalın tip ve motif yapıları verilmiştir. Ardından Gaziantep masallarının motif yapıları Erzurum, Elazığ, Gümüşhane masallarındaki varyantlarıyla karşılaştırılarak verilmiştir. Dördüncü bölümde Gaziantep'ten derlenen 70 masal metni ağız özelliklerine bağlı kalınarak verilmiştir.

Çalışmanın Amacı

İki farklı kültürel coğrafyada ortaya çıkan ve yayılan masallar üzerinde yapılan kadın tipleri incelemesi sonucunda; masalların kahramanlar üzerinden nasıl bir paydada buluştukları ortaya çıkarılacaktır. Sosyal hayatın, kültürel dünyanın, ruhsal yapının masallara kadın tipleri açısından nasıl yansıdığı ortaya konulacaktır. Sosyal hayatın yarattığı tiplerin, masalın olağanüstü evreninde nasıl bir yansımayla karşımıza çıktığı üzerinde durulacaktır.

W. Ruben Türkiye'de Hindolojinin Vazifelerini açıklarken Türk araştırmacılarının da Hindoloji'ye karşı sorumluluklarını dile getirmiştir. Yunan-Türk-Ön Asya-Hint kaynaklı hikâyeler üzerinde çalışılarak her milletin kendi edebî karakteri bariz şekilde ortaya çıkartılabilir. Ön Asya'dan hareketle eski Yunan'daki Herodot ve Ezop hikâyelerinin Hint hikâyelerine neden benzediği ortaya konulabilir. Buradan yola çıkarak da Ön Asya'nın yalnızca Batıyla Doğuyu birbirine bağlayan bir köprü değil, aynı zamanda masalların keşfedildiği bir yer olarak ışıklarını Batı'ya ve Doğu'ya gönderen bir menba olduğu ortaya çıkartılabilecektir (Ruben, 1940: 175).

Masalların Hint diyarından çıktığına dair teorilere, farklı açılardan bakılabilmektedir. Motifler, tipler, kahramanlar, mekânlar, olağanüstü nesnelere, çerçeve hikâye anlatı biçimi gibi pek çok açıdan karşılaştırma yapılabilmektedir. Çalışmamızın amacı kadın tiplerinin benzerlikleri ve farklılıkları noktasında bir bakış açısının ortaya konulmasıdır. Kadın tiplerinin tespit edilen eylemlerinin Hint masalları ile Anadolu Türk masalları ekseninde nasıl bir farklılığı veya benzerliği olduğu aydınlatılacaktır.

Çalışmanın Yöntemi

Karşılaştırmalı bir çalışma yöntemi olan “Metne Bağlı İnceleme (Werkimmanent)”, halk bilimciler tarafından “Metin Merkezli İnceleme Yöntemi” olarak ele alınmaktadır. Karşılaştırmalı edebiyat bilimiyle uğraşan komparatistikçiler: “Edebî bir eseri bir metin olarak görüp öz ve biçim bakımından irdelemeyi amaçlar. Öz, eserin içeriği, anlattığı konudur. Öze, içeriğe konuya dayalı incelemede “motif”, en küçük konu birimidir.” (Aytaç, 2016: 104) Buradan hareketle çalışmanın yöntemi de doğrudan metin merkezli bir inceleme yöntemi kullanılarak “motifsel özellikler gösteren tiplerin tespiti” şeklinde gelişmiştir.

Anadolu Türk masalları seçilirken Anadolu'nun coğrafi olarak 7 bölgeden oluşması esas alınmıştır. Her bir bölgeyi temsilen bir il seçilmiş, bu illerden seçilen birer masal tezi

konuya kaynaklık etmiştir. Anadolu Türk masalları seçilirken; Marmara Bölgesi'ni temsilen Balıkesir ili, Ege Bölgesi'ni temsilen Afyonkarahisar ili, İç Anadolu Bölgesi'ni temsilen Yozgat ili, Karadeniz Bölgesi'ni temsilen Gümüşhane-Bayburt ili (Doktora tezinin yazıldığı tarihte iki il henüz ayrılmamıştı.), Akdeniz Bölgesi'ni temsilen Yukarıçukurova Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi'ni temsilen Elazığ Masalları, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni temsilen Gaziantep Masalları seçilmiştir. Bu illerde yapılan masal derleme çalışmalarından Balıkesir iline ait olan yüksek lisans teziyken; Afyonkarahisar, Yozgat, Gümüşhane-Bayburt, Yukarıçukurova, Elazığ, Gaziantep yörelerinde hazırlanan tezler doktora tezleridir.

Hint masal külliyatından masallar seçilirken Türkiye'de Hindolojinin önemli uzmanlarından olan Korhan Kaya'nın çevirileri kullanılmıştır. Kathasaritsagara (Masal Irmaklarının Okyanusu), Vetalapañçavimşati (Hortlağın 25 Öyküsü), Hitopadeşa (Yararlı Eğitim), Şukasaptati (Papağanın Yetmiş Öyküsü) kitapları seçilmiştir.

Vladimir Propp'un tüm dünya tarafından "Propp Yöntemi" olarak benimsediği masal inceleme yönteminden hareketle; Propp'un "işlev" teriminden yola çıkılmıştır. "(...) bir kişinin olay örgüsünün akışı içinde taşıdığı anlam açısından betimlenmiş eylemi" (Propp, 1985: 31) olarak tanımlanan işlevi, eylemlerin tespiti için bir çıkış noktası olarak almak uygun görülmüştür. Hint masallarında 4 külliyat ve iç içe geçmiş yüzlerce çerçeve masal ile Anadolu Türk masallarında 7 külliyat ve 486 masal incelenerek kadın kahramanları tespit edilmiştir. Tespit edilen bu kadın kahramanlar tipe uygunluk açısından tasnif edilmiştir. Her bir tipi temsil eden kahramanın masal içinde gerçekleştirdiği eylemler verilmiştir ve bu açıdan uygun tipe yerleştirilmiştir. Kendi belirlediğimiz tip adlandırmalarından hareketle, kadın kahramanlar uygun tipin altına: Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Durumu ve Tipi Temsil Edenin Eylemleri başlıkları ayrıntılı şekilde verilerek konumlandırılmıştır.

Anadolu Türk Masallarındaki olumlu kadın tipleri: Anne Tipi, Eş Tipi, İyi Kalpli Kadın Tipi, Akıllı Kadın Tipi, Sabırlı Kadın Tipi, İffetli Kadın Tipi, İtikatlı Kadın Tipi, Peri Kızı Tipi, Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi, Güçlü Kadın Tipi alt başlıklarında incelenmiştir.

Anadolu Türk Masallarındaki olumsuz kadın tipleri: Anne Tipi, Kardeş Tipi, Eş Tipi, Kurnaz Kadın Tipi, Haris Kadın Tipi, Kıskanç Kadın Tipi, Güzel Kadın Tipi, İffetsiz Kadın Tipi, Cadı Kadın Tipi, Peri Kızı Tipi, Dev Tipi, Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi alt başlıklarında incelenmiştir.

Anadolu Türk Masallarındaki her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipleri: Sahte Erkek Tipi alt başlığında incelenmiştir.

Hint Masallarındaki Olumlu Kadın Tipleri: Anne Tipi, Eş Tipi, İyi Kalpli Kadın Tipi, Akıllı Kadın Tipi, Sabırlı Kadın Tipi, İffetli Kadın Tipi, İtikatlı Kadın Tipi, Peri Kızı Tipi, Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi alt başlıklarında incelenmiştir.

Hint Masallarındaki Olumsuz Kadın Tipleri: Anne Tipi, Eş Tipi, Kurnaz Kadın Tipi, Haris Kadın Tipi, İffetsiz Kadın Tipi, Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi, İfrit Tipi, Peri Kızı Tipi, Cadı Tipi alt başlıklarında incelenmiştir.

Hint Masallarındaki Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi: Tanrıça Tipi alt başlığında incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MASAL

1.1. Masal Tanımları

1.1.1. Sözlük ve Ansiklopedilerdeki Masallarla İlgili Tanımlar

Halk anlatmaları içerisinde hemen hemen herkesin aşına olduğu türlerin başında masallar gelmektedir. Sözlü gelenek içerisinde oluşan masallar, nesilden nesile aktarılarak halk arasındaki varlıklarını sürdürmüştür.

Masal kelimesinin kökeni hakkında görüş ayrılıkları mevcuttur. Doğan Kaya kelimenin Habeşçe'deki mesl kelimesi ile ilgili olduğunu belirttikten sonra İbranice maşal, Aramice masla, Arapça mesel şekillerinden bahsetmektedir (Kaya, 2014: 529).

Dîvânu Lugâti't-Türk'te masal kelimesi “ötkünç” olarak geçmekte ve kelime “hikâye” terimiyle karşılanmaktadır (Kâşgarlı Mahmud, 2014: 82).

Ahmed Vefik Paşa, Lehçe-i Osmânî adlı eserinde masalı şöyle ifade etmektedir: “Mesel, hâlâ hikâye, dâsîtân, menkabe mânâsına fıkra ve kazıyyeden gayri.” (Ahmed Vefik Paşa, 1306: 758).

Muallim Naci, Lügât-i Naci'de meselden bahseder: “Dâsîtân kıssa-i meşhûre. (Masal) bundan muharreftir.” (Muallim Naci, 1978: 714).

Şemseddin Sami'nin Kamûs-ı Türkî adlı eserinde mesel kelimesi madde olarak ele alınmış ve şu şekilde açıklanmıştır: “Âdâb ve ahlak ve nâsayihe müteallik küçük hikâye: emsâl-i Lokman; emsâl-i hukema. [“masal” bundan galattır]” (Şemseddin Sami, 2012: 995).

Ferit Devellioğlu'nun hazırlamış olduğu Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat'ta masal terimi mesel olarak geçmekte ve şöyle tanımlanmaktadır: “3. Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye” (Devellioğlu, 1986: 747).

Mustafa Nihat Özön Resimli Büyük Türk Dili Sözlüğü'nde masalı şöyle tarif etmektedir: “Olağanüstü olaylar hikâyesi, boş ve yalan söz.” (Özön, 1971: 424).

Türkçe Sözlük'te: “Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye.” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009: 1349).

Temel Türkçe Sözlük'te masal kelimesinin mesel'den galat olduğu vurgulanarak anlamı: “1. Çocuklara anlatılan, çoğu insanlara ilgili olağan ve olağandışı hâdiselere dayanan, öğüt verici hikâye. 2. İnanılmayacak hikâye, cin ve peri hikâyesi. (...) 4. Öğüt ve ibret verici hikâye, ahlak dersi veren alegorik eser.” şeklinde verilmiştir. (Temel Türkçe Sözlük, 1986: 830)

Büyük Larousse:

“Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara, zaman zaman da olağanüstü varlıklara (cin, peri, dev, ejderha vb.) yer verilen, olayları çoklukla belli olmayan bir yerde (masal ülkesinde), belirli olmayan bir zamanda (evvel zaman içinde) geçen ve ağızdan ağza kuşaktan kuşağa anlatılarak sürüp giden bir anlatı türü.” (Büyük Larousse, 1992, C 15: 7841).

Ana Britanica: “Masal, olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer veren öykü.” (Ana Britanica, 1986: 102).

Doğan Kaya'nın Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü'nde masalı:

“Hadiseleri muhayyel bir dünyada cereyan eden, kahramanları insan ve kimi zaman da hayvan ve olağanüstü varlıklar olan, dinleyenleri eğlendiren ve bu arada eğiten, gerçeği birtakım remz ve sembollerle gerçeküstü kalıplara sokarak yansıtmaya çalışan mensur anlatım türü.” olarak değerlendirmiştir (Kaya, 2014: 529).

Bilge Seyidoğlu Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi için hazırlamış olduğu masal maddesinde masalın tanımını şu şekilde açıklar:

“Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti, muratlarına erdiler yahut onlar erdi muratlarına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türüdür.” (Seyidoğlu, 1985: 149).

Orhan Hançerlioğlu hazırlamış olduğu Dünya İnançları Sözlüğü adlı kitabında masal hakkında:

“Doğada olmayacak biçimde hayâl edilen konuları kapsayan ve kulaktan kulağa anlatılan öykü... Sözlü bir halk anlatımı niteliğiyle gelişmiştir. Bütünüyle hayâl ürünü olanları bulunduğu gibi, gerçek olaylara dayananları da vardır. Ne var ki temelde gerçek olaylardan yola çıkarsa bile olağanüstülüklerle süslenir. Cansız doğa canlandırılır, hayvanlar konuşturulur; cin, peri, dev, zebâni vb. gibi hayâl ürünü etkenler varlıklaştırılır. İyiler çok iyiye, kötüler çok kötüye indirgenerek ülküleştirililer. Olmuş olanlar olması gerekenlerle olması istenenlere yüceltilir. Böylelikle halkların dilekleri her türlü abartmaya açık bir anlatımla dile getirilir. Bundan ötürü masal, içinde olduğu toplumun inanç, zevk ve dileklerini yansıtır. Halkların çocuksu yanlarından türediği için genellikle çocuklara seslenir. İnanç alanının temel kaynaklarından birisidir. Masal (Fr. Fable), temel yapısı bakımından efsâne'den farksızdır. Ayırdedilmesi gerekirse efsânenin çocuklara seslenen ve bundan ötürü de daha çocuksu olan biçimidir denilebilir.” (Hançerlioğlu, 2000: 306).

Türk dünyası içerisinde farklı terimsel karşılıkları olan masal, pek çok Türk boyunun halk edebiyatı verimleri arasında bulunmaktadır. İsimlendirme farklılıklarına rağmen terim aynı edebî türü karşılamaktadır.

“Türk dünyasında masal karşılığı olarak daha çok dört kavram kullanılır. Bunlar, Türkiye ve Balkanlarda, ‘mesel’, ‘masal’, ‘hekât’, ‘hikâye’; Kuzey ve Güney Azerbaycan ile Kafkasların büyük bir kısmında ‘nağıl’; Hazar Denizi’nin doğusundaki Türk ülkelerinde (Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Uygur Özerk Cumhuriyeti) ise ‘ertek’, ‘erteği’dir.” (Sakaoğlu ve Karadavut, 2011: 3)

Masal terimini diğer Türk toplulukları da farklı isimlerle karşılamaktadır:

“Altaylar çörçök; Azerbaycan Türkleri nağıl; Başkurtlar akiyat; Çuvaşlar halep, yumah; Hakaslar çınımah, nımah; Karaçaylar comak; Karakalpaklar ertek; Kazaklar ertek, şabuv veya şabıs; Kırgızlar comok; Özbekler ertak; Sagaylar imak; Şorlar nıbak veya şörçök; Tatarlar ekiyat; Teleütler çorçok; Türkmenler erteki; Uygurlar ise çöçek” isimleriyle karşılamaktadır (Kaya, 2014: 530).

1.1.2. Araştırmacılar Tarafından Masallarla İlgili Yapılan Tanımlar

Sükrü Elçin: “Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, Hikâyesi.” (Elçin, 1981: 386).

Pertev Naili Boratav masal tanımını yaparken gelenekle ilişkisi üzerinde durmuş; biçimsel, içerik, inanma açılarından da değerlendirmelerde bulunmuştur. Boratav’a göre masal: “Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamen hayâl ürünü, gerçeğe ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı”dır (Boratav, 1992: 75).

Saim Sakaoğlu masalı: “Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türü” olarak tanımlar (Sakaoğlu, 1973: 3).

Ali Berat Alptekin’in hazırlamış olduğu Taşeli Masalları adıyla yayımladığı, Taşeli Platosu Masallarında Tip ve Motif Araştırması başlıklı doktora tezinden genişletilen çalışmasında masalı şöyle tanımlamaktadır: “Büyük ölçüde nesirle anlatılmış ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatımlar.” (Alptekin, 2002: XI).

Esmâ Şimşek hazırlamış olduğu Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması başlıklı iki cilt hâlindeki doktora tezinde, masallar hakkındaki görüşleri açıkladıktan sonra kendi görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “Masallar, içerisinde olağanüstü kahramanların ve hadiselerin geçtiği, klişe bir sözle başlayıp, yine klişe bir sözle biten,

dinleyiciyi inandırmak gibi bir iddiâsı olmayan ve umumiyetle nesir şeklinde söylenen hayâl mahsülü türlerdir.” (Şimşek, 1990: 3).

Umay Günay’a göre, “Masal, birçok araştırmacının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan bir edebi tür değil, aynı zamanda okuryazar olmayan halk için okuryazar halkın romanı ve hikâyesi olmaktadır. Masal, roman ve hikâyenin ilk şekli olarak kabul edilebilir.” (Günay, 1975: 2).

Stith Thompson, The Folktale adlı eserinde halk masalı teriminin İngilizce’de sıklıkla ev masalı veya peri masalını karşılamak için kullanılmasına rağmen; kelimenin yazılı veya sözlü her türlü nesir anlatıyı kapsayan anlamlarda meşru bir şekilde kullanıldığından bahseder (Thompson, 1977: 4).

Ignacz Kunos masalla ilgili olarak:

“Masallar hem eski zamanların dinini ve bu dinlerin nasıl olduklarını hem de geçmişte yaşayanların edebiyatlarını, yargılarını, yazılmış tarihlerden fazla anlatır. Masal dediğimiz şey her milletin dönem aynasıdır. Bu aynaya bakacak olursak, hem eski zamanların ahlakını da görmüş oluruz.” (Kunos, 1994: 88).

1.2. Masalların Özellikleri

Halk edebiyatı türü olarak masalların şekil ve muhteva özellikler uzun yıllardır araştırmacılar tarafından çalışmalara konu edilmiştir.

1.2.1. Şekil Özellikleri

1. Masallar genellikle mensur verimlerdir. Masalların içerisinde zaman zaman manzum kısımlara da rastlanabilmektedir.

2. Masallar; destan ve halk hikâyelerinden kısa, fıkra ve efsanelerden ise daha uzun bir türdür. Uzun kış gecelerinde, bir günde bitirilemeyen masallar anlatıldığı bilinmektedir. Zincirleme masallar ise masal türü içerisinde genellikle uzun bir yapıya sahiptir.

3. Masallarda halkın konuştuğu dil canlı bir şekilde yaşamaktadır. Günlük dilden beslenen masallar halkın konuştuğu sade dille anlatılmaktadır. Bir bölgeden derlenen masallar o bölgenin ağız özelliklerine dair veriler sağladığından ağız araştırmaları için önemli bir kaynak görevi görmektedirler.

4. Masallarda; masal başı ve başlangıç formelleri, ara/geçiş formeller ve masal sonu formelleri bulunmaktadır. “Bir varmış bir yokmuş...” gibi başlangıç formelleri, “Konarak, göçerek, lale sümbül biçerek...” gibi geçiş formelleri, “Yer içer muradına geçer.” Gibi masal sonu formelleri görülmektedir.

5. Masalarda betimlemeler oldukça önemlidir. Kahramanın, mekânın veya nesnenin görünümü ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

6. Masalların içerisinde diğer halk edebiyatı türlerinden atasözü, deyim, dua, beddua, manilere rastlanabilmektedir. Bu özelliğinden dolayı masallar kapsayıcı bir tür olarak addedilebilmektedir.

7. Masalarda genellikle geçmiş zaman ve geniş zaman kalıpları kullanılmaktadır.

1.2.2. Muhteva Özellikleri

1. Masallar zıtlıkların konu edildiği bir türdür. “Bütün masalarda iyilik ve kötülüğün, güzellik ile çirkinliğin, zenginlik ile yoksulluğun, bir başka deyişle olumlu ile olumsuzun mücadelesi anlatılır.” (Günay, 1992: 326).

2. Masalarda olağanüstü kişi, mekân ve konular anlatıldığı görülmektedir. Masallar kendi sistematiği içerisinde her şeyi gerçekleştirebilir. Masal dünyası için imkânsızlık yoktur.

3. Masalarda dev, cin, peri kızı, ejderha gibi olağanüstü varlıklar bulunmaktadır. Bu varlıklar zaman zaman masalın başat kahramanı olabildiği gibi yardımcı kahraman veya anti kahraman özelliği de gösterebilmektedir. Masalarda insanlar, hayvanlar, bitkiler de masal kahramanları içerisinde çoğunluğu oluşturmaktadır.

4. Masalarda Kaf Dağı, Cennetteki Saray, Altın Şehir gibi olağanüstü mekânlar görülebildiği gibi Çin, Maçın, İstanbul, Erzurum gibi gerçekten var olan mekânların da bulunduğu görülmektedir.

5. Masalarda gelenek içerisinde var olan ve masalsı unsurları canlı bir şekilde işleyen motifler bulunmaktadır. Masal içerisindeki bu motifler, masalı diğer türlerden ayırmaktadır.

6. Masalarda formeller önemli bir yer tutmaktadır. 3-5-7-40 gibi sayı formelleri masalarda sıklıkla kullanılmaktadır.

7. Masalarda gerçek hayatta var olmayan olaylar görülmektedir. Taş kesilme, havada uçma, bir anda ortadan kaybolma, hayvanların veya cansız varlıkların konuşması, var olmayan yerlerde yaşama, don değiştirme gibi pek çok eylem; masal dünyası içerisinde olağan bir akışın ürünüdür.

8. Masalarda abartılı bir üslup kullanılmaktadır. Bir kız dünyanın en güzel kızıysa düşmanı olan kız mutlaka yüzüne bakılamayacak derecede çirkindir. Yağız bir delikanlıdan bahsederken fiziksel özellikleri abartılı bir şekilde verilmektedir.

9. Masal anlatıcıları zaman zaman kendi hayatlarından izleri masalara aktarabilmektedir. Azadovski'nin Bir Masal Anası kitabında hizmetçilik yapmakta olan bir masal anası, anlattığı masalarda hizmetçiye başkahraman hâline getirerek masalın sonunda onu mükâfatlandırmaktadır (Azadovski, 1992: 41-81).

10. Masallarda iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır. Zaman zaman akıbeti belli olmayan kahramanlar da görülmektedir ancak dinleyici muhayyilesinde olumlu veya olumsuz bir son çıkarım genellikle yapılabilmektedir.

11. Masalların içerisinde teknolojinin gelişmesiyle birlikte bazı yeni unsurlar da dâhil edilmektedir. Son model bir araba markasına binen prenses, cep telefonu ile kızını arayan bir kocakarı görülebilmektedir.

12. Masallarda yalınkat tipler bulunmaktadır. Keloğlan'ın zeki olması, cadı kadının kötülüğü temsil ettiği, Hızır'ın insanların yardımına koştuğu, prensesin çok güzel olduğu, üvey annenin üvey evladına pis ve zor işler yaptırması genellikle değişmemektedir.

12. Halkın zihninde canlı şekilde yaşayan masallar, kültürel kodlarımızın birer ürünüdür. Masalın kültür taşıyıcısı olarak misyon sahibi bir tür olduğu bilinmektedir.

1.3. Masalların Ortaya Çıkışı Hakkında Nazariyeler

Folklor araştırmalarının başladığı tarihten itibaren masallar da bu araştırmanın içerisine dâhil edilmiştir. Dünyanın her yerinde pek çok ulus içerisinde bulunan masalların ilk olarak nerede ve ne zaman ortaya çıktığı sorusu bir problematik hâline gelmiştir. Bu konu üzerinde çalışan araştırmacılar pek çok teori öne sürmüş ancak ne denli geniş çalışmalar yapılsa da net bir görüş ortaya konamamıştır. Masalların üzerinde yapılan ilk kaynak sınıflandırmalarından bir tanesi Gédeon Huet'e aittir. Huet'in yaptığı sınıflandırma aşağıdaki gibidir:

- A. Tarih Öncesi Görüş (Kablettarih Nazariyesi)
- B. Tarihî Görüş (Tarihî Nazariye)
- C. Etnografik Görüş (Etnografik Nazariye) (Sakaoğlu, 1999: 5).

Bu nazariyeleri Türk araştırmacılar görüş veya okul terimleriyle karşılamaktadır. Umay Günay hazırlamış olduğu doktora tezinde okul yerine görüş kelimesini kullanmış ve "1) Mitolojik Görüş, 2) Hindoloji Görüşü, 3) Antropolojik Görüş" olarak bir sınıflandırma yapmıştır (Günay, 1975: 17-18).

Tarih Öncesi Görüş'e göre masalların ortaya çıkış yeri Hindistan'dır. Hint mitolojisini zengin bir kültürel içerikle kendisine konu edinen Vedalar, masalların ilk kaynaklarıdır. Max Müller'in öncülüğünde kurulan bu görüş, Karşılaştırmalı Mitoloji Bilimi'nin de kuruluşuna vesile olmuştur. Hint-Avrupa dil ailesinin Sanskritçe ile olan bağlarından hareketle ortaya atılmış bir düşüncedir (Sakaoğlu, 1999: 5).

G. Grimm, Dasent, Max Müller, Gédeon Huet bu görüşün savunucularındandır. Hint-Avrupa dil ailesine mensup ulusların mitolojileri incelenmiş ve bu mitolojilerinin ana kaynağının Hindistan olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Max Müller'in incelediği karşılaştırmalı mitoloji çalışmalarında güneş ve güneşin faaliyetlerini karşılayan kelimeler üzerine yoğunlaştırdığı için bu çözümleme "Güneş Mitleri Teorisi" ve takipçileri de "Güneş Mitolojistler" olarak adlandırılmaktadır (Çobanoğlu, 2010: 109). Tarih Öncesi görüşün temsilcileri tarafından, masallarda güneşe, güneşin doğmasına, bulutlara ve yağmurlara ilişkin mitler bulunduğu belirtilmektedir (Tezel, 1987: 135).

W. Grimm masalların kaynağı konusunda şu iki görüşü ileri sürer:

1) Hint-Avrupa Teorisi: Hint-Avrupa dil dairesine giren milletlerin masalları, bilinmeyen bir zamandan Hint-Avrupa medeniyetinin mirasıdır.

2) Parçalanmış Mitler Teorisi: Masallar, eski mitlerin parçalanmış halleridir. Bunlar ancak içinden çıktıkları mitlerin kesin olarak izah edilmesiyle anlaşılır (Günay, 1975: 17).

Tarihî Görüş'e göre masalların çıkış yerinin yine Hindistan olduğu düşünülmektedir. Hindoloji Görüşü veya İndiyanist Görüş olarak adlandırılan bu teoriye göre; masalların kaynağı Vedalar değil Pançatantra'dır. Sylvestre de Sacy ve Theodor Benfey gibi araştırmacıların öncülük ettiği bu teori Pançatantra merkezli bir yayılımı benimsemiştir.

Theodor Benfey, masalların yayılımında Hint-Avrupa dil ailesi ile Sanskritçe'nin yakınlığının temel alındığı dil merkezli yaklaşımı kabul etmemektedir. Onun temel aldığı etmenler kültürler arası tarihsel ilişkilerdir. Bu ilişkiler savaş, göç, ticaret gibi faaliyetler olabilmektedir.

Tarihî Görüş'e göre, masalların çıkış yeri Hindistan'dır. Bir başka ifadeyle ünlü Hint masal kitapları (Pançatantra, Vetalapancavincati, Çakasaptati, vb.) masalların kaynağını oluşturmaktadır. Görüşün temsilcileri, masalların Hindistan'da doğduğunu ve daha sonra ya sözlü gelenek yoluyla ya İslamiyet'in etkisiyle ya da Çin ve Tibet üzerinden Moğollar aracılığıyla Avrupa'ya yayıldığı düşünülmektedir (Sakaoğlu-Karadavut, 2011: 11).

Masalların Göçü ve Kültürel Ödünçlenme Teorisi olarak da isimlendirilen Tarihî Görüş, Benfey'den sonra kendisine pek çok takipçi bulmuştur. Çek halkbilimci Y. Polivka, Rus halkbilimci A. N. Veselovsky, Max Müller gibi pek çok araştırmacı bu teorinin üstünlüğünü kabul eder ve üzerine eklemeler yaparak teoriyi farklı noktalardan sistematize ederler.

Theodor Benfey'in görüşünün kısa bir açıklaması şöyle ele alınabilmektedir: "Pançatantra Müslümanlara, onuncu yüzyıldan sonra da Müslümanların aracılığıyla yazılı

yollarla, Budist rahiplerin gayretleriyle Çin'e ve Moğolistan'a yayılır; motifler de Moğollar ve Türklerin aracılığıyla kuzeyden sözlü olarak Avrupa'ya yayılmıştır.” (Sakaoğlu, 1999: 7).

Etnografik Görüş'e göre masalların doğrudan Hindistan kaynaklı olduğunu düşünmek doğru değildir. Bu görüşün savunucuları olan Andrew Lang, Edward Taylor ve M. Lennan gibi etnografikler, masalların insanların bir arada yaşamaya başladığı dönemden itibaren ortaya çıktığını savunmaktadırlar. Bir arada yaşamaya başlanan hayat tarzı, kıta Hindistan'ından yayılmaya başladığı düşünülen masallardan çok daha eskidir.

Özellikle Andrew Lang, farklı yerlerde birbirlerine benzer masallar olması üzerinde durmaktadır. Kültürün gelişiminden hareketle genelden özele bir düşünce tarzını benimseyen antropoloji okulu; farklı kültür seviyelerindeki milletlerin ortak inanç ve âdetleri olabildiği görüşü üzerinden masalları da değerlendirmektedirler. Kültür, farklı parametrelerine rağmen paralel olarak gelişebiliyorsa masalların da farklı parametrelerle farklı milletlerde paralel olarak ortaya çıkması kabul edilebilmektedir.

Tüm bu masalların ortaya çıkış teorilerini değerlendiren Saim Sakaoğlu, masalların kaynağı olarak hiçbir coğrafyayı, kültürü veya dini temel almanın doğru olmadığını dile getirmiştir. Masalların değişime açık olduğu, ilk çıktığı kültür dairesinden başka kültür dairelerine geçerek değişip dönüştüğü ancak bu dönüşümün olumsuz algılanmaması gerektiği üzerinde durmaktadır. Masal, ilk çıktığı millettten sonra çok fazla değişim geçirebilir ve bu şekilde ana yurduna geri dönebilir. Tüm bu varyant ve versiyon üretimleri masal dünyasında renkli bir çeşitlilik vücuda getirmektedir.

Saim Sakaoğlu bir masalın üç tür değişmesi ve farklılaşması olduğunu dile getirmektedir. Bu değişimleri de üçlü bir sırayla açıklamaktadır:

1) Olumlu Gelişme: İlk defa anlatılmaya başlanan bir masal hiçbir zaman mükemmel formunda değildir. Zaman içerisinde hem ortaya çıktığı bölgede hem de yayıldığı bölgede gelişip güzelleşmektedir. Bu masalın birinci değişmesidir.

2) Yayılan Gelişme: Bir masal yayılıp geliştikten ve en güzel şekli aldıktan sonra da değişmeye devam edecektir. Ancak yayılan her masal aslından bir şeyler kaybetmektedir. Bu, o masalın zayıflaması veya küçülmesi değil, belki de güzelleşmesi anlamına gelmektedir. Yayıldığı coğrafyanın kültür ve dinlerinin etkisiyle değişmeye devam etmektedir. Kişi ve yer adları, unvanlar, hayvanlar, yiyecekler ve daha pek çok unsur; masal içerisinde değişecektir. Bu ikinci değişmesidir.

3) Tersine Gelişme: Yayılan masal artık pek çok ülkede anlatılmaktadır. Ancak masal kendi ülkesine de geri dönebilmektedir. İlk hâlden oldukça farklı olan bu masal, artık başka

bir masal hâline gelmiş olabilmektedir. Aslından çok fazla şey kaybeden masal, böylelikle üçüncü değişmeyi yaşamaktadır (Sakaoğlu, 1999: 9).

1.4. Masal Sınıflandırmaları

Masal türü incelenmeye başladığından beri belli sınıflandırma kıstaslarına tabi tutulmuştur. Tip ve motiflerine göre sınıflandırmalar başta olmak üzere yerli ve yabancı pek çok araştırmacı çeşitli tasnif önerilerinde bulunmuştur.

1.4.1. Masal Tipleri Tasnifleri

İlk masal tasnifi denemelerinde tip ve motif kavramları iç içe geçmiş bir durumdadır. Halk bilimsel terimlerin sistematize edilerek yaygınlaşması sonucunda daha net konumlanmış tasnifler görülmeye başlanmaktadır.

Saim Sakaoğlu, Thompson'dan hareketle tipi şu şekilde aktarmaktadır: “Tip, varlığını bağımsız olarak koruyabilen geleneksel bir masaldır. O, bağımsız bir masal olarak anlatılabilir ve başka bir masala veya masallara gerek duymaz.” (Thompson'dan akt. Sakaoğlu, 1999: 11).

Ali Berat Alptekin tip tanımını şu şekilde aktarmaktadır:

“Tip, bağımsız olarak varolabilen geleneksel bir masaldır. Tip tam bir masal olarak karşımıza çıkabilir. Fakat az da olsa bir masal birden fazla tipin birleşmesinden de meydana gelebilir. Bu da masalı anlatanın bir masalı, birkaç masalla birleştirerek anlatmasından ileri gelmektedir. Bir masal başka bir masalla birlikte anlatılsa bile masal tip özelliğini kaybetmez. Tip anlamının tam olabilmesi için başka masala veya masallara ihtiyaç göstermez. Tipin içerisinde birden fazla motif bulunabilir, fakat asıl halk masallarında birden fazla motif mutlaka bulunur. Hayvan masalları ise genellikle tek motiflidir.” (Alptekin, 2002: 53).

Umay Günay tip ve motif ayrımını şu şekilde dile getirmektedir: “Tip müstakil varlığa sahip olan geleneksel masaldır. Motif masal geleneğinde devamlılık gösteren, masalın en küçük elementidir.” (Günay, 1975: 19).

Masal tasnifleri J. G. Von Hahn'ın sınıflama teşebbüsleriyle başlamaktadır. Yalnızca tarihî olma değeri taşıyan bu sınıflandırmalar yerini, Kaarle Krohn'ın tavsiyesi üzerine Antti Aarne'nin Masal Tipleri Katalogu'na bırakmıştır. Her bir tip için ayrı ayrı numaraların verildiği bu sınıflandırma, mantıklı bir takip silsilesi hâlinde birbirleriyle alakaları düşünülerek yapılmıştır. 540 masallık bir kadroyu içinde barındıran tasnif, 1999 masallık bir katalog olarak hazırlanmıştır. Böylece katalogun ileride geliştirilebilmesine imkân tanınmıştır (Sakaoğlu, 1999: 11).

Antti Aarne'nin sınıflandırması şu şekildedir:

1. Hayvan Masalları

1-99 Vahşi hayvanlar

100-149 Vahşi hayvanlar ve evcil hayvanlar

150-199 Vahşi hayvanlar ve insan

200-219 Evcil hayvanlar

220-249 Kuşlar

250-274 Balıklar

275-299 Öteki Hayvanlar

2. Asıl Masallar

A-Sihir Masalları 300-749

300-399 Tabiatüstü rakip

400-459 Tabiatüstü veya sihirli zevce (zevc) veya diğer ilgili kimseler

460-499 Tabiatüstü vazife

500-559 Tabiatüstü yardımcı

560-649 Tabiatüstü eşya

650-699 Tabiatüstü muktedir olma hâli veya bilme

700-749 Diğer tabiatüstü haller

B- Efsane Tarzındaki Masallar 750-849

C-Kısa Hikâye Tarzındaki Masallar 850-999

D-Aptal Dev Masalları 1000-1199

3. Fıkralar

1200- 1349 Edepsizlik

1350- 1439 Evli Kimselerin Lâtifeleri

1440-1524 Kahraman olan bir kızın (kadının) lâtifeleri

1525-1874 Kahraman olan bir erkeğin lâtifeleri

1525-1639 Kurnaz adam

1640-1674 Tesadüf suretiyle mutluluk

1675-1724 Aptal

1725-1874 Papazların lâtifeleri

1875-1999 Yalan masalları (Sakaoğlu, 1999: 12)

Aarne'nin Tip Katalogu, öğrencisi Stith Thompson tarafından genişletilerek 5 ana başlıkla tekrar incelenmiştir. Bu incelemeler sırasında 1999 masallık kadro, 2499 masal tipi kadrosuna evrilmiştir. Bu masal kadrolarının içerisinde Boratav ve Eberhard'ın hazırladığı "Türk Masal Tipleri Kataloğu (Typen Türkischer Volksmärchen; TTV)"nda yer alan Türk masallarına da büyük ölçüde yer verilmiştir. Günümüzde de en yaygın şekilde kullanılan katalog, Thompson'ın geliştirdiği sınıflandırmadır.

1. Hayvan Masalları (1- 299)

2. Asıl Halk Masalları: (300- 1199)

3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar (1200- 1999)

4. Zincirlemeli Masallar (2000- 2399)
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar (2400- 2499) (Sakaoğlu, 1999: 13)

Masal tipleri üzerine hazırlanan tip kataloglarında, Türk masalları üzerine Eberhard-Boratav'ın hazırladığı “Türk Masal Tipleri Kataloğu (Typen Türkischer Volksmärchen; TTV)” oldukça önemli bir çalışmadır. 378 Türk masal tipini içeren çalışma 23 ana konu üzerinden oluşmaktadır. Ancak bu çalışmada tipler numaralandırılırken herhangi bir boşluk bırakılmamış, çalışma ekleme yapmaya müsait bir durumda bitirilmemiştir.

- A. Hayvan masalları 1-21 (22 tip)
- B. Hayvan ve insan 22-33 (11 tip)
- C. Hayvan veya bir ruh insana yardım eder 34-82 (49 tip)
- D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme 83-109 (27 tip)
- E. İyi ruh veya evliyalara yaşama 110-122 (13 tip)
- F. Kaderin hâkimiyeti 123-142 (20 tip)
- G. Rüya 143-145 (3 tip)
- H. Kötü ruhlarla yaşama 146-168 (23 tip)
- İ. Sihirbazlar 169-184 (16 tip)
- J. Bir kız sevgili bulur 185-196 (12 tip)
- K. Bir erkek sevgili bulur 197-222 (25 tip)
- L. Fakir kız zenginle evlenir 223-238 (16 tip)
- M. Kıskançlık ve iftira 239-255 (17 tip)
- N. Hor görülen koca kahraman 256-258 (3 tip)
- O. Zina ve baştan çıkarma 259-280 (22 tip)
- P. Acayip icraat ve olaylar 281-289 (8 tip)
- Q. Acayip davalar 290-301 (13 tip)
- R. Realist masallar 302-310 (9 tip)
- S. Acayip tesadüfler 311-316 (6 tip)
- T. Komik hikâyeleri 317-322 (6 tip)
- U. Aptal tembel erkekler ve kadınlar 323-338 (16 tip)
- V. Hırsız ve dedektif 339- 349 (11 tip)
- W. Akıllı, hilekâr veya cimri erkek kadınlar 350- 378 (29 tip) (Sakaoğlu, 1999: 14-15)

1.4.2. Masal Motifleri Tasnifi

Masal tipleri tasniflerinden sonra araştırmacılar tarafından en çok üzerinde durulan masal motifleri tasnifler olmuştur. Halk bilimsel bir terim olarak motif: “Mitoloji, masal, efsane, destan ve halk hikâyesi gibi türlerde, yaşama gücüne sahip en küçük öğeye verilen ad.” olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2014: 579).

Alman araştırmacı Max Lüthi motif terimini: “Kendisini gelenekte koruma gücüne sahip olan hikâye etmenin en küçük unsurudur.” olarak açıklamaktadır (Lüthi’den akt. Sakaoğlu, 1999: 15).

Stith Thompson motifi: “Eskiden beri yaşama kabiliyetine sahip olan, masalın en küçük unsurudur.” şeklinde tanımlamaktadır (Thompson’dan akt. Sakaoğlu, 1999: 15).

Stith Thompson, Motif Index of Folk Literature adlı 6 ciltlik eserinde 23 ana başlık hâlinde değerlendirdiği motifleri 1958 yılında yeniden yayımlar. Motif Index olarak da bilinen tasnif ana başlıklarıyla şu şekildedir:

- A. Mitolojik motifler
- B. Hayvanlar
- C. Yasak
- D. Sihir
- E. Ölüm
- F. Olağanüstümlükler
- G. Devler
- H. İmtihanlar
- İ. Akıllılar ve aptallar
- K. Aldatmalar
- L. Kaderin ters dönmesi
- M. Geleceğin tayini
- N. Şans ve talih
- P. Cemiyet
- Q. Mükâfatlar ve cezalar
- R. Esirler ve kaçaklar
- S. Anormal zulümler
- T. Cinsiyet
- U. Hayatın tabiatı
- V. Din
- W. Karakter özellikleri
- X. Mizah
- Z. Çeşitli motif grupları (Sakaoğlu, 1999: 16)

İKİNCİ BÖLÜM

TİP KAVRAMI VE YAPISAL HALK BİLİMİ İNCELEMESİ

2.1. Tip Kavramı

Çalışmanın konusu belirlenirken masallardaki kadın kahramanların tip, karakter, figür, kahraman gibi kavramlardan hangisiyle irdelenmesi gerektiği konusu gündeme gelmiştir. Gerek yurt içi gerek yurt dışındaki çalışmalarda karakterizasyon, tipoloji, figürasyon gibi pek çok sistemli veya sistemleşmeye yakın terimsel söylemler kullanılmaktadır.

Tip:

“Sosyal bilimlerde ve dinî incelemelerde kullanılan tip, edebiyat eleştirisinde genellikle edebî eserlerdeki bir karakterler veya kişiler sınıfını ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Bu anlamda terim, hikâye, roman ve oyunlarda baskın bir veya iki özellik ile belirli bir grup veya sınıfı temsil edecek şekilde karşımıza çıkan kişileri ifade eder. Bunlar eserlerde bireysel özelliklerinden çok bir insan veya toplum grubunu temsil eden özellikleriyle tek yönlü veya iki yönlü görünürler.” (Huyugüzel, 2018: 503-504).

Çalışmamızda konu edindiğimiz tip de halk bilimi terimi olarak kahraman topluluğunu bir veya iki özellik ile temsil eden insan veya toplum grubudur.

Karakter:

“(…) Karakter, hikâye, roman ve oyunlarda tek bir özellik ile görülen yalınkat kişilerden veya bazı tiplerden farklı olarak kendine özgü birçok kişilik özelliğiyle karşımıza çıkan ve çoğu zaman hikâye kahramanı veya kahramanlarından birisi pozisyonunda bulunan kişi demektir. Eserlerde bu kişiler yalınkat kişilere ve bazı tiplere kıyasla çeşitli ortamlar, mekânlar içindeki aksiyonlarıyla ve karmaşık iç dünyalarıyla görünürler.” (Huyugüzel, 2018: 259).

E. M. Forster roman kişilerini “yalınkat” ve “yuvarlak” kişiler olarak ikiye ayırmaktadır. Yalınkat kişilerin tek bir nitelik ve düşünceden doğduğunu vurgulamaktadır. Başka nitelikler yapısına girdiğinde, tipin yuvarlaklaştığını öngörmektedir. Yalınkat tiplerin kolayca tanınabildiğini, yazarın denetiminden çıkmadığını ve anlatıda kolaylık sağlayan bir sığınak olduklarını vurgulamaktadır. Yalınkat kişilerin sonradan kolayca hatırlanabilmeleri üzerinde durarak, olayların etkisiyle değişmeyerek okuyucu/dinleyici aklında yer ettiklerinden bahseder. İçinde yer aldıkları roman unutulsa dahi bu tipler unutulmaz (Forster, 2019: 107-109). Buradan hareketle yalınkat tiplerin, çalışmamızda kullandığımız tipleri tanımlamak için doğru bir başlangıç noktası olduğunu söylemekte yarar vardır. Forster’ın da üzerinde durduğu gibi akıllarda kalabilen bu tipler, gelenek içerisinde var olmayı sürdürmektedir.

Yuvarlak kişi tanımları kendisine yüklenen pek çok niteliği taşıyan ve hatta eylem boyutunda da gerçekleştiren ancak bu niteliklerin içerisine sıkışıp kalmayan kişiyi tanımlamaktadır (Forster, 2019: 117).

Tip terimi daha ziyade: “Tip kavramı iki farklı anlam ve yapıda karşımıza çıkmaktadır. Birincisi daha çok modern edebiyatta, roman ve hikâyelerde gördüğümüz, karakterlerin temsilcisi ve genel bir edebiyat terimi olan tip, ikincisi ise bir masal terimi olan tiptir.” (Karadavut, 2015: 436). Karadavut bu açıklamasında tipin ilk anlam katmanını verirken çalışmamıza konu olan tip kullanımından bahsetmektedir. Tipi, karakterin daha üstünde bir çatı terim olarak görmekte olan bu yorum, tipin halk edebiyatı verimlerinde de kullanılabileceğini göstermektedir.

Mehmet Kaplan’ın Tip Tahlilleri adlı eserinde “Tip” terimi, çalışmamıza kaynaklık etmesi bakımından referans olarak alınmaktadır. Destan, mesnevi, roman, hikâye ve tiyatro gibi olaya dayanan edebî eserlerde, olayları gerçekleştiren bir aslî kahraman mevcuttur. Bu aslî kahraman anlatıdan anlatıya değişmekte, karakter boyutunda bir biriciklik içermektedir. Ancak anlatılar içerisinde çağlardan çağlara değişmeyen basit ve sabit karakterli kişiler mevcuttur. Tip, küçük farklarla başka eserlerde de bulunabilmektedir (Kaplan, 1985: 5).

Tiplerin sosyal hayat içerisinde “(...) muayyen bir devirde toplumun inandığı temel kıymetleri” (Kaplan, 1985: 5) taşımaktadırlar. Tiplerin karakterlere göre daha kapsayıcı olmasının bir sebebi de psikolojik yönlerinin, karakterlere kıyasla daha az verilmesidir. Psikanalitik söylemler karakterin kendi bilinci içerisinde ortaya koyduğu söz ve davranışları edebî metin içerisinde takip edebilirken, tip genellikle kendisinden bekleneni vermektedir. Cadı Kadın Tipi olarak adlandırdığımız bir tipin eylemleri sıralanırken onun büyü yapması, havada uçabilmesi, kötülüğe hizmet etmesi kendisinden beklenen eylemlerdir.

Her medeniyet ve her sosyal tabaka kendisini temsil eden belli tipler doğurmaktadır (Kaplan, 1985: 6). Bu sosyal tabakalaşma, edebî eserlerde de birer anahtar vazifesi görerek anlatının kilidini açmaktadır. Tiplerin temsil ettikleri toplayıcı güç, karakterden çok daha genelgeçer bilgiler verebilmektedir. Ancak bu genelgeçer bilgiler edebî eserin çözümlenmesinde kilit rol oynamaktadır.

Hilmi Yavuz roman dünyası içerisinde tip sorununu tartışırken “verilmiş” ve “yaşanmış” tip ayrımı üzerinde durmaktadır. Tip terimini, roman içerisinde bireysel tarihinin anlatılması şeklinde “verilmiş” değil, “yaşanmış” bir tarih olarak kullanmaktadır. Yani verilmiş bir tip kendisinden bekleneni vermek üzere önceden hazırlanmış bir kurmacadır. Kendisine isnat edilen “aşırı” herhangi bir duygu, onun verilmek istenen duygusunu tam manasıyla aktarabilmektedir. Goriot Baba’dan örneklendirmelerde bulunan Hilmi Yavuz,

onun çocuklarına karşı duyduğu aşırı sevgiyle “verilmiş” bir tip olduğunu söylemektedir. Bu tarz bir edebî anlatım veya yazın, tipi karakteristik bir konumdan çıkartmaktadır (Yavuz, 1977: 113-114). Bu tarz “verilmiş” tipler masalların içerisinde olağan şekilde bulunabilmektedir. Masalların eğitimsel değerleri ortaya çıkarıldığında, yalan söylememenin anlatıldığı bir masalda; yalan söyleyen kızın başına kötü şeyler gelmesi onun “verilmiş” bir tip olduğunu gösterebilmektedir. Bir başka deyişle verilmek istenen mesajın taşıyıcısı “verilmiş” bir tip olabilmektedir.

Karakterin anlatı içerisindeki gelişimiyle var olabildiği yazınlarda karakter, doğal bir süreç içerisinde kendisini gerçekleştirir. Yavuz’un üzerinde durmak istediği tahmin edilebilir olma durumu, anlatı kahramanını tiplendirebilir veya tipten uzaklaştırabilir. “(...) yaşanacak olanın, gerçek insan yaşamındaki kadar değişik, şaşırtıcı ve çizgisel olmayan bir sahillik taşıması(...)” (Yavuz, 1977: 114) durumundan dolayı masallar içerisindeki tipler daha çok verilmiş tipler olabilmektedir. Ancak verilmiş tipler şeklindeki bir tanım hazır bir ürün sunulması hissi şeklinde bir algı yaratabilmektedir. Sosyal hayat, icra mekânı, masalın anlatıldığı dinleyiciler gibi pek çok etken masal içerisindeki kahramanların da sosyal statüsünü, varlık biçimini, yaşını, mesleğini hatta cinsiyetini değiştirebilmektedir. Bu değişimlerin hepsi masalın içerisinde dinamik bir yapının varlığını ancak gelenek içerisinde yer alan bazı hazır tiplerin de kullanılmasının olağan olduğunu göstermektedir. Sözü edilen etmenler gelenek dışında çıkılmasını veya “verilmiş” tipten çok “dinamik bir tipi” ortaya koyabilmektedir. Masallar anlatıldığı ortama, anlatıldığı kitleye göre o âna özgü “dinamik tipler” yaratabilmektedir.

Anlatı içerisinde bulunan tipleri, özellikle yalınkat olanlarını dikkatli okuyucular veya dinleyiciler tanıyabilmektedir. Çünkü gelenek içerisinde süreklilik arz eden bir yapıları vardır. Huyugüzel bu tarz kişileri hemen tanınır olma özelliklerinden dolayı “stok kişiler” olarak değerlendirmektedir (Huyugüzel, 2018: 504).

Toplumsal tipin aslında toplumun genelini temsil ettiğini düşünülmektedir. “Toplumu meydana getiren her yapı, kurum, bölüm, mekân, durum/hal kendi aktörleriyle vardır, onlarla anlamlıdır.” (Aydemir, 2016: 16). Toplumun temsil gücünü kazanan tiplerin, birey bazında benzer davranış ve eylemlerinde karakteristik bir ortaklık içeren kavramsal bir bütün olduğu düşünülmektedir. “Eylemin kalıplaşması, genelliği içeren özel temsil yeteneğine ulaşması olarak özgünleşmedir. (...) Her yapı kendi tipini ve insanını var eder yahut her yapı kendi insanı tarafından oluşturulur ve hep yeniden formüle edilir.” (Aydemir, 2016: 16).

“Durkheim’a göre kolektif temsiller, bütün insani eylemin kaynağını oluşturmaktadır, çünkü insanlığı motive eden, hiçbir zaman salt fiziksel ihtiyaçlar ve arzular değil, daha çok geçmişin kalıntıları,

alışkanlıklar, önyargılar olmuştur ve bunların hepsi de toplumsal yaşamda aktif bir rol oynamaktadır.” (Swingewood, 2010: 118).

Bir grubun tipik bir üyesi olan karaktere, stereotip kişi denmektedir. Sterotip kişi, beklenenin dışında bir şey yapmaz. Önceden nasıl olduğu bilinir. Bazen bu stereotipler mesleğe, yaşa, aile rolüne, etnik kökene dayanmaktadır. Kuramsal açıdan stereotipler anlatıda görevlerini yerine getirip kaybolurlar. Stereotipler, tipleşmiş birer karakter olarak anlatıyı güçlendirmektedir (Çakır, 2002: 28). Sterotip kişi, tıpkı yalınkat tip gibi kendisini önceden bilen bir topluluğa hitap eder.

Boratav da masallardaki kadın tiplerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Masalarda sağduyulu, iyi yürekli, uysal, çalışkan, doğru, güzel kadın örnek type’dir. Başroller, çokluk, bu kadına verilmiştir. (...) Kadın Türk masallarında sâdece olumlu –örnek type’ler (...) hâlinde çizilmiş olsaydı elbette eksik kalırdı. Üvey ana, cadı karı, bâzı bâzı zâlim ve kötü niyetli kaynana (...), kıskanç bacılar karşı safta yer alarak, iyilerin savaşlarındaki çetinliği daha iyi belirttikleri gibi, masalın kadın dünyasını da tam gerçekliği içinde canlandırırlar.” (Boratav, 1987: 114-115).

Naki Tezel de Türk halk masalının kahramanlarını belirtirken dev, cadı karı, zenci Arap, padişah gibi pek çok tipi zikretmektedir. Türk masaları toplanıp sınıflandırıldığında da çok daha fazla tipin tespit edileceğini öngörmektedir (Tezel, 1987: 140-141).

2.2. Yapısal Halk Bilim Kuramları ve Masalarda Kadın Tipi

Masallardaki kadın tipleri araştırma konusu olarak seçildiğinde hangi yöntemle incelenmesi gerektiği söz konusu olmuştur. Bizim çalışmamız ekseninde değerlendirildiğinde Bağlam Merkezli Halk Bilimi Kuramlarıyla kadın tiplerinin doğru şekilde irdelenmesinin mümkün olmadığı gözlenmiştir. Metin Merkezli Halk Bilimi Kuramları’ndan hareket etmeye karar verilmiştir. Masalların ortaya çıkışlarına dair ortaya atılan nazariyelerden Tarih Öncesi Görüş ve Tarihî Görüş çalışmamızın çıkış noktasını vermektedir. Bütün masalların Hint’ten çıktığına dair ortaya atılan bu nazariyelerden hareketle metin merkezli bir masal incelemesinin, kadın tiplerini daha iyi ortaya koyacağı düşünülmüştür.

Yapısal Halk Bilimi kuramları tüm halk anlatılarını evrensel bir modele ve formülizasyona dökme amacını taşımaktadır. Anlatının en küçük yapısal birimine ulaşarak bu yapıların gelenekteki diğer anlatılarda var olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Vladimir Propp’un ortaya koyduğu Masalın Biçimbilimi (Morfogija Skazki) adlı kitap ve içerisinde barındırdığı çözümleme yöntemi halk bilimciler tarafından yıllarca kullanılmıştır. Gerek ülkemizde gerek dünyada çeşitli araştırmacılar, Propp’un yapısalcı

yöntemini pek çok halk masalına uygulamışlar ve yöntemin geçerliği/geçersizliği üzerine görüş belirtmişlerdir.

Propp, kahramanların gerçekleştirdikleri işlev ya da fonksiyon adlandırmalarıyla var olduklarını savunmaktadır. Ancak işlevi tanımlarken: “(...) bir kişinin olay örgüsünün akışı içinde taşıdığı anlam açısından betimlenmiş eylemi” kastetmektedir (Propp, 1985: 31).

Çobanoğlu, Propp’un “sabit” ve “değişmez” fonksiyonlarından bahsederken bunların, şahısların icra ettikleri hareketler ve aksiyonlar olduklarını dile getirmektedir. Propp’a göre masal kahramanlarının eylemleri birbiriyle aynıdır. Masalarda şahıs, konu, mekân, nesne değişse bile bu eylemler değişmemektedir. Toplam 31 fonksiyon tespit eden Propp, bunları Rus peri masallarından hareketle ortaya koymuştur (Çobanoğlu, 2010: 216).

Çalışmamızda Anadolu Türk masalları ve Hint masalları incelenirken Propp’un işlev/fonksiyon teriminden faydalanarak hareket edilmiştir. Masallardaki kadın kahramanların eylemleri tespit edilerek eylem tabloları oluşturulmuştur. Bu eylem tabloları oluşturulurken Mustafa Duman’ın Türk Halk Anlatmalarında Olumsuz Tipler –Mit, Destan, Halk Hikâyesi- adlı doktora tezinde kullandığı Kötülük Etkinlik Alanı Tablosu’ndan da faydalanılmıştır (Duman, 2017: 85-110). Eylemlerin sıraları ve çeşitleri masallara göre uyarlanmış ancak tipi oluşturan kahramanların varlık biçimi, yaşı, sosyal konumu, masalın sonundaki gibi durumlarıyla katmanlaştırılarak ele alınmıştır.

Anadolu Türk Masalları ve Hint Masalları değerlendirildiğinde Olumlu Eylemler Listesinde yer alan 144, Olumsuz Eylemler Listesinde yer alan 173 eylem tespit edilmiştir. Bu eylem listeleri her bir kadın kahramanın birer tip olarak ele alınmasında birer dayanak olarak kullanılmıştır. Sözü edilen eylemlerin birçoğu, tiplerin büyük bir kısmı için ortaklık arz etmektedir. Örneğin Cadı Kadın Tipi ile Kıskanç Kadın Tipi, E.109 nolu “Kötülük Düşünme ve Kötülüğe Hizmet Etme” eylemleri konusunda ortaklık barındırmaktadır.

Eylem listelerinin hazırlanması tiplerin tespit edilme sürecini bilimsel bir zemine oturtmuştur. Çatı tip kavramı kullanılarak Olumlu, Olumsuz ve Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Tip gibi adlandırmalar; üst bir açıklama terimi olarak kullanılmıştır. Propp’un işlev olarak öne sürdüğü “kahramanın anlamlı ve betimlenmiş eylemleri” teriminden hareket edilmiştir. Böylece masallardaki kadın kahramanların anlamlı ve betimlenmiş, gelenek içerisinde bütünlük ve devamlılık arz eden eylemleri tespit edilerek Anadolu Türk masallarında 10 olumlu kadın tipi, 12 olumsuz kadın tipi, 1 her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipi tespit edilmiştir. Hint masallarında ise 9 olumlu kadın tipi, 9 olumsuz kadın tipi, 1 her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipi tespit edilmiştir.

Tablo 1. Olumlu Eylemlerin Listesi

Olumlu Eylemlerin Listesi
E.1.Çocuğunun iyiliğini isteme
E.2.Çocuğunun her şeyiyle ilgilenme
E.3.Çocuğu için türlü zorluklara göğüs germe
E.4.Ölü hâldeyken bile evladına tavsiye verme
E.5.Üvey evladını öz evladı gibi benimseme
E.6.Evladını iş sahibi yapma
E.7.Evladını tehlikelere karşı uyarma
E.8.Evladına yardımcı olma
E.9.Üvey evladının ölümüne çok üzülme
E.10.Üvey evlatlarını çok iyi büyütme
E.11.Üvey evladına tavsiyeler verme
E.12.Eşine yardım etmek için sırrını ifşa etme
E.13.Her daim eşinin yanında olarak destek olma
E.14.Eşine saygı gösterme
E.15.Eşinin sırrını belli bir süre saklama
E.16.Eşini kaybedince aramaya koyulma
E.17.Eşini geri kazanmak için türlü sınavlara göğüs germe
E.18.Eşini mal mülk için sevmeme
E.19.Eşini dış görünüşüyle yargılamama
E.20.Eşini iş güç sahibi yapma
E.21.Eşine sadık olma
E.22.Eşine yardımcı olma
E.23.Sabırlı olma
E.24.Eşine ve ailesine hürmette kusur etmeme
E.25.Evliliğine sahip çıkma
E.26.Eşinin iyiliğini düşünme
E.27.Kocasını her koşulda kabul etme
E.28.Eşine mantıklı fikirler verme
E.29.Gerçekleri ortaya çıkartma
E.30.Mağdurun yanında olma
E.31.Hakkın teslim edilmesini sağlama
E.32.İyi kalplilikle öğütler verme
E.33.Ölüm anında bile iyilik düşünme
E.34.Herkese yardımcı olma
E.35.Lokmasını paylaşma
E.36.Muhtaçlara yardım etme
E.37.Merhametli olma
E.38.İnsanlara iyi davranma

E.39.Ülkesini adaletle yönetme
E.40.Güçlü bir gözlem yeteneğine sahip olma
E.41.Olaylara akılcı şekilde yaklaşma
E.42.Çocuklarına koyduğu isimlerle merak uyandırtma
E.43.Babasının onu tanıyabileceği ikramlarda bulunma
E.44.Doğru zamanda doğru şekilde konuşma
E.45.Akıllıca davranarak olumsuz durumdan uzaklaşma
E.46.Akıllıca gizlenebilme
E.47.Doğru zamanda doğru yerde olma
E.48.Rol yapma
E.49.Akıllıca planlar yapma
E.50.Güçlü bir tahmin yeteneği olma
E.51.Akıllıca davranarak kaybettiğini tekrar elde etme
E.52.Korkusuzca hareket etme
E.53.Akıllıca hareket etme
E.54.Kolayca akıl çelme
E.55.Çok akıllı olması
E.56.Kimsenin bilemediği soruları bilmesi
E.57.Pratik zekâlı olması
E.57.Doğru zamanı beklemesi
E.58.Temkinli olması
E.59.Akıllıca çözümler üretmesi
E.60.Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme
E.61.Hâlınden şikâyet etmeme
E.62.İffetini muhafaza etme
E.63.İffetini korumak için çocuklarını feda etme
E.64.Kılık değiştirme
E.65.Maddî şeylere önem vermeme
E.66.İffetini korumak için canından vazgeçme
E.67.İffetini korumak için yerinden yurdundan olma
E.68.Yiyeceğinin helal-haram olup olmadığını sorgulama
E.69.Dualarının kabul olma
E.70.Namahremle hiç görüşmeme
E.71.Allah'a tam bir teslimiyette bulunma
E.72.Cesedini dahi bir insanın görmesini istememe
E.73.Dua etme
E.74.Kuldan bir beklentisi olmama
E.75.Don değiştirebilme
E.76.Gölün içinde yaşama
E.77.Göle vurulan bir gül çubuğuyla görünür olma

E.78.Öteki dünyaya gidip gelen bir eşeğe sahip olma
E.79.Olağanüstü özelliklere sahip bir halısı olma
E.80.Soyunun bebeklik döneminde konuşabilir olma
E.81.İnsanları taşlaştırabilme
E.82.Olağanüstü bir aileye sahip olma
E.83.Duvarların içinden geçebilme
E.84.Özel yetenekler bahşedebilme
E.85.Bir anda ortaya çıkma
E.86.İnsanlara yardımcı olma
E.87.İyilik yapma
E.88.Kötüleri cezalandırma
E.89.Tüylerinin şifa olması
E.90.Bilinmeyen bir kalede yaşama
E.91.İnsanlarla iletişime geçince periler arasında kabul görmeme
E.92.Göklerde yaşaması
E.93.İnsanlardan kaçınma
E.94.Her bilgiye vakıf olma
E.95.Evlat bilincine sahip olmama
E.96.Büyü yapabilme
E.97.Çok güzel olma
E.98.Postu olmadan yaşayamama
E.99.Olağanüstü atları olma
E.100.Hayata döndürme
E.101.Issız yerleri yurt tutma
E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma
E.103.Suyun altında yaşama
E.104.Kaf Dağı'nın ardında yaşama
E.105.Dağ başında yaşama
E.106.Olayların iç yüzünü bilme
E.107.Remil bakabilme
E.108.Remil sayesinde olacakları önceden görebilme
E.109.Fal bakabilme
E.110.Fal sayesinde olacakları önceden görebilme
E.111.Dünya yüzüne inme
E.112.Tılsımlı kolyeye sahip olma
E.113.Sihirli bir sofrası olma
E.114.Dağı taşı askere çevirebilme
E.115.Kuyunun dibinde yaşama
E.116.Bilmece tarzı sorularla insanları sınama
E.117.Sorularıyla sınıdığı insanları ödüllendirme veya cezalandırma

E.118.Efsunlu olma
E.119.Dilekleri yerine getirme
E.120.Sihirli elma vererek çocuk sahibi yapma
E.121.Hazine korumaya gönüllü olma
E.122.Otuz dokuz güçlü erkeği kılıçtan geçirip mağlup etme
E.123.Güçlü tekmeler atabilme
E.124.Erkek kılığına girme
E.125.Büyük bir kervan soyma
E.126.Çok güçlü olma
E.127.Savaşlarda herkesi yenme
E.128.Zırh ve kılıç kuşanma
E.129.Eşinin ölümüne dayanamama
E.130.Eşinin gidişine dayanamama
E.131. Eşi için her türlü fedakârlığı yapma
E.132. Rüyada Tanrı/Tanrıçayla konuşma
E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
E.134. Erdemlerinden dolayı havada uçabilme
E.135. Kendini Tanrı/Tanrıçaya adak olarak sunma
E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
E.137.Ağaç kovuğunda yaşaması
E.138. Görünmez olma
E.139. Uçabilme
E.140. Dokunarak hastaları iyileştirebilme
E.141. Gelecekte haber verme
E.142.Duaları ve sunuları kabul etme
E.143.Olağanüstü nesnelere bağışlama
E.144.İnsanlara unvan bağışlama

Tablo 2. Olumsuz Eylemlerin Listesi

Olumsuz Eylemler Listesi
E.1.Aşık olduğu adamı elde etmek için evin annesini öldürtme
E.2.İnsanları kandırma
E.3.Üvey evlatlarını hor görme
E.4.Üvey evladına kötü davranma
E.5.Üvey evladına çok iş yükleme
E.6.Üvey evladının canına kast etme
E.7.Üvey evladını kıskanma
E.8.Üvey evladının iyi yerlere gelmesini istememe
E.9.Üvey evladından yakınlık bekleme
E.10.Üvey evladı kendisine yüz vermeyince iftira atma

E.11.Üvey evladını aç bırakma
E.12.Üvey evladından olmayacak işler isteme
E.13.Üvey evladına büyü yaptıрма
E.14.Üvey evladına fiziksel şiddet uygulama
E.15.Üvey evladını çirkinleştirmeye çalışma
E.16.Yalan söyleme
E.17.Eşine sadık olmama
E.18.Merhametsiz olma
E.19.Üvey evlatlarını evden atma
E.20.Öz evladına iyi şeyleri layık görmeme
E.21.Öz evladının ölmesini isteme
E.22.Üvey evladının canına kast etme
E.23.Kötü kalpli olma
E.24.Öz evladını öldürmek için planlar yapma
E.25.Öz evladını öldürme
E.26.Başkası için evladından vazgeçme
E.27.Evladına beddua etme
E.28.Evladını uzaklaştırmak isteme
E.29.Gelinini aç bırakma
E.30.Gelinine iftira atma
E.31.Gelinini hor görme
E.32.Gelinini öldürmeye çalışma
E.33.Gelinini ve oğlunu öldürme
E.34.Gelinine şiddet uygulama
E.35.Gelinine kötü davranma
E.36.Kardeşini zor duruma düşürmeye çalışma
E.37.Kardeşini kıskanma
E.38.Kötülük dolu olma
E.39.Kardeşini hakir görme
E.40.Kardeşini öldürmeye çalışma
E.41.Yeğenlerini kötü bir kadere mahkûm etme
E.42.Yeğenlerini öldürmeye çalışma
E.43.Cadı kadınla iş birliği yapma
E.44.Kardeşinin rızkını çalma
E.45.Kardeşinin eşini öldürmeye çalışma
E.46.Kardeşine yardım etmeme
E.47.Kardeşini evden uzaklaştırma
E.48.Huzur bozma
E.49.Kardeşini kuşa çevirme
E.50 Eşinden kurtulmayı isteme

E.51.Eşinden kurtulmak için hain planlar yapma
E.52.Eşini evden atma
E.53.Eşine acımama
E.54.Kocasını maddiyat için öldürme
E.55.Sevgilisi için ekmek teknelerini yok etme
E.56.Sevgilisi için çocuklarını öldürmeye çalışma
E.57.Kocasına yardım etmeme
E.58.Kurnaz planlarla para elde etmeye çalışma
E.59.Sinsice gözlem yapma
E.60.İnsanları kolayca kandırma
E.61.Çok kurnaz olma
E.62.Kurnaz planlar yapma
E.63.Rol yapma
E.64.Kocasına sahte bir iş üretme
E.65.Kaynanasını etkisiz hâle getirme
E.66.Hırsızlık yapma
E.67.İhanet etme
E.68.Açgözlü ve hırslı olma
E.69.Emeline ulaşmak için bedenini teslim edebilme
E.70.Kılık değiştirme
E.71.Düştüğü durumdan kurtulmak için hırslı davranma
E.72.İstedğini elde etmek için kötülük yapma
E.73.Doyumsuz olması
E.74.Başkasının yerine geçmek isteme
E.75.Birini öldürmeye çalışma
E.76.İşverenine ihanet etme
E.77.Bir başkasının güzelliğini kıskanma
E.78.Hain planlar hazırlama
E.79.İftira atma
E.80.Kıskanç olma
E.81.Güzelliğini kullanarak erkekleri kendisine âşık etme
E.82.Zengin olmak için adamı kandırma
E.83.Adam dövdürme
E.84.İnsanlara fiziksel zararlar verme
E.85.Çok güzel olma
E.86.İnsanlara kötülük yapma.
E.87. Sözünde durmama
E.88.Kocasının emanetine sahip çıkmama
E.89.Çalışanından yakınlık bekleme
E.90.İnsanlara iftira atma

E.91.Gizlice bir erkekle sevişme
E.92.Gerdeğe bir başkasını sokma
E.93.Kendinden şüphe duyma
E.94.İnsanlara fiziksel şiddet uygulama
E.95.Eşini kandırma
E.96.Eşini terk etme
E.97.Dostuna kocasından daha fazla hürmet gösterme
E.98.Kocasına beddua etme
E.99.Sevgilisiyle kaçma
E.100.Kocasını köpeğe çevirme
E.101.Sevgililerini öldürtme
E.102.Birden çok sevgilisi olma
E.103.Kocasını hor görme
E.104.Kocasına hürmet etmeme
E.105.Kocasının akrabalarına iftira atma
E.106.Mal mülk peşinde olma
E.107.İnsanlara zor görevler verme
E.108.Öteki dünyaya gidilip gidilmeyeceğini bilme
E.109.Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme
E.110.Ejderhaya dönüşme
E.111.Herkesi yemeye çalışma
E.112.Küpe binerek uçma
E.113.İnsanları öldürmeye çalışma
E.114.Büyü yapma
E.115.İnsanları yemeye çalışma
E.116.Yılanı kamçı olarak kullanma
E.117.Ölü toprağı sererek uyku hâli verme
E.118.İnsanları tehlikeye atma
E.119.Sihirli kamçısı olma
E.120.Kan emme
E.121.Issız bir mağaradaki havuzda yaşaması
E.122.Mezarlıkta yaşaması
E.123.Denizin dibinde yaşaması
E.124.İnsanoğluna düşmanca davranmaları
E.125.İnsanoğlunu terk etmesi
E.126.Issız yerlerde yaşama
E.127.Su altında yaşaması
E.128.Cansız varlıklarla konuşması
E.129.Dağda bir mağarada yaşaması
E.130.Sürekli aç olması

E.131.Herkesi yemesi
E.132.Issız bir dağ başında yaşaması
E.133.İnsanları alıkoyması
E.134.İnsanları öldürmesi
E.135.Saf olması
E.136.İnsan ve hayvanları taş a çevirme
E.137.Taşlaşmış insanları eski hâline getirme
E.138.Kuyuda yaşama
E.139.İnsanları bastona çevirme
E.140.Olayların iç yüzünü bilme
E.141.İğne batırarak don değiştirme
E.142.Çok çirkin olma
E.143.İnsanları hayvana çevirme
E.144.İnsanları cüceye çevirme
E.145.Ölülerin etini yeme
E.146.Canavara dönüşme
E.147. Bir anda ortadan kaybolma
E.148. Erkekleri kendine âşık edip kullanma
E.149.Askere gitme
E.150.Harbe girme
E.151.Çok iyi at binme
E.152.Zorlu görevleri başarma
E.153.Çok cesur olma
E.154.Doğumundan itibaren bir erkek gibi yetiştirilme
E.155.Cirit oynama
E.156.Zorlu görevlere gönüllü olma
E.157.Kızlara âşık olma
E.158.Lanet sonucu kızken erkeğe dönüşme
E.159.Bir kızla evlenme
E.160.Memlekete padişah olma
E.161.İdam kararları verme
E.162.Affetme yetkisinin olma
E.163.İffetsiz olma
E.164. Uğursuz olma
E.165. Zehirli olma
E.166. İnsan eti yeme
E.167. Geceleri güç kazanma
E.168. İnsanları diriltebilme
E.169. Havada uçabilme
E.169. Ateşe yaklaşmama

E.170. İnsanları kaçırma
E.171. Kumarda ve kavgada yenilmeme
E.172. Lanet okuma
E.173. Kibirli olma

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK KÜLTÜRÜNDE AİLE VE KADIN

3.1. Tarih Boyunca Türk Ailesinin ve Türk Kadınının Genel Yapısı

3.1.1. İslamiyet Öncesi Dönemde Türk Ailesi ve Kadın

Millet olma bilincinin temelinde yatan ferdiyet inşası, Türklerin tarih sahnesinde yer almaya başladığı dönemden itibaren sosyal bir birikim hâlinde günümüze kadar evrilerek gelmiştir. Ferdî bilincin bireysel olarak kendini doyuma ulaştırması, tüm toplumun aklı ve ruhî doyuma ulaşmasına aracı olmaktadır. Bireyin kendisini inşasından sonra ailesinin inşası gelmektedir. Aile, toplumun en küçük sosyal birimi olarak toplum düzeninin temel taşı görevini görmektedir. Bireylerin kuracağı aile, doğrudan doğruya tüm toplumu oluşturan mozağin bir parçası olacaktır. Bu nedenle Türkler arasında bireyin ve doğrudan ailenin yapısı en temel sorunlardan biri olarak ele alınmıştır. Bireyin ruhsal, ekonomik, maddi ve manevi refahının; Türk devletlerinin kalkınmasında birer tetikleyici güç olarak görüldüğü bilinmektedir. Bu nedenle ortak ve doğru bir akıl gibi hareket ederek, ailenin kutsallığını ve ailenin birey üzerindeki iyileştirici ve dönüştürücü gücünü en iyi şekilde kullanmaya çalışmışlardır.

Tarih biliminin en eski zamanlardan beri inceleme imkânı bulabildiği kadim Türk tarihi, aile kurumunun işleyişi bakımından da zengin veriler elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Türklerin aile tarihinin, tarihsel süreç içerisinde keskin dönemlere ayrılarak değerlendirilmesinden çok, ciddi bir değişim ve dönüşümün gerçekleştiği dönemler bazında değerlendirmenin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu ciddi dönüşümler genellikle yeni bir dinin kabul edilmesiyle kendisini göstermektedir. Bu nedenle İslamiyet'in kabulünden önce ve İslamiyet'in kabulünden sonra yapılan incelemeler, Türk aile yapısı ve Türk kadınının konumu hakkındaki değerlendirmelerde daha doğru çıkarımlarda bulunmaya olanak sağlayacaktır.

Eski Türk ailesiyle ilgili en eski verileri elde edebileceğimiz kaynaklar, Türklerin ilk yazılı kaynaklarıdır. Orhun Kitabeleri incelendiğinde çekirdek aile tipine dair bazı tespitler yapabilmek mümkündür. Bilge Kağan'ın babasının İltiriş, annesinin İlgilge Hatun olduğu sonuçlarına ulaşılabilmektedir. Çekirdek aile tipinin Türklerin en eski dönemlerinden itibaren sosyal hayatın bir parçası olduğu görülebilmektedir. İslamiyet öncesinde Türklerin aile yapısı geniş bir aileden çok küçük bir aile tipini teşkil etmektedir.

Aynı zamanda Türkler'de tek eşlilik görülmektedir. Türklerin tarihi söz konusu olduğunda bir otorite olarak kabul edilen Rasonyi'den aktaran Türkdöğen: “Orhun

yazıtlarında çok kadın almanın izlerine raslanmaz ise de Çin kaynakları bunun aksini iddia ederler.” demektedir. İkinci bir kadın almakla ilgili Eski Türkçe’de herhangi bir kelime olmadığını da vurgulamaktadır (Rasonyi’den akt. Türkdoğan, 1992: 39). En eski Türk destanlarında ve Dede Korkut’ta dahi çok eşli bir evlilik istendiği -kahramana gerekçe olarak sunulmadığı zamanlar- görülmemektedir.

Fransız etnologlardan Grenard, Türk ailesi ve sosyal hayatı içerisinde kadından bahsederken onun aktif bir konumda olduğu görüşü üzerinde durmaktadır. Kadının evde pasif bir konumda bekleyen değil; tarlada, çarşıda ve pazarda aktif bir rol oynayan, eşine yardımcı olan fonksiyonlarından bahsetmektedir. Kadın tüm ekonomik ihtiyaçlarını tek başına da halledebilmektedir. Tüm bu iktisadî özgürlüğün yanında hukukî bazı ayrıcalıklara da sahiptir. Mal ayrılığı prensibine sahip olan Türk ailesinde kadın, kendi malları üzerinde söz hakkına sahiptir. Boşanma gibi durumlarda, evlilik sonrasında doğan mallar üzerinde de hak sahibi olabilmektedir. Yine de pederşahi¹ bir aile hayatının olduğu söylenebilecek Türk ailesinin yaşayışı, zamanla bozulmaya yüz tutan bir eğilim izlemektedir. Çin istilalarından itibaren başlayan bu dönüşüm, İslâmiyet’in kabulünden sonra daha farklı etkenlerle eski Türk aile yapısının değişimine yol açmaktadır (Grenard’dan akt. Eröz, 1998: 4-5).

Uygurlarda da sağlam temellere dayalı bir aile yapısı vardır. Ataerkil düzenin görüldüğü Uygur aile yapısında, ailenin reisi erkektir. Evin tüm dış ihtiyaçlarını erkek karşılar. Evin reisi öldüğünde bu görev en büyük erkek çocuğa geçmektedir. Uygurlarda en büyük erkek evin reisidir, bu genellikle dede olmaktadır. Dede hayattayken ayrı bir evin açıldığı görülmez. Uygurlarda kız ve erkek evlatlar mirasta hak sahibidir. Evlenmiş olan kızların da miras hakkı elinden alınmaz (Ulusoy ve Celil, 2005: 5-10). Uygurlar’da da Hakan’dan sonra en çok sözü geçen kişi Hatun’dur. Büyük devlet işlerinde önemli roller oynayan Hatun, askerî faaliyetleri yönetmenin dışında savaflara da bizzat katılırdı. Örneğin 762’de Uygur Hakanı Böğü Çin’e isyan bastırmaya geldiğinde yanında Bilge Hatun da vardı (Almas, 2010: 169).

Yakut Türklerinde ailede hâkim olan erkektir. Ancak bu erkek anne soyundan gelen bir erkektir, mesela dayıdır. Koyu bir ataerkillik de görülmez.

Kırgız Türklerinde ailede ataerkillik görülmektedir. Evlenen kadın, diniyle birlikte tamamen erkeğin hayat tarzına uyum sağlar ve benimser.

Altay Türklerinde evlenen erkek, kadının ailesine ve dinine geçer (Richard’dan akt. Eröz, 1998: 5-6). Bu gibi noktalardan Türklerde kadının da merkeze alındığı bir evlilik biçimi olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Erkek egemen evlenme biçimleri Türklerde sık bir

¹ Ataerkil. Babanın ailenin reisi olduğu aile tipi.

şekilde görülmez. Kadın ve erkeğin eşit görüldüğü, birinin bir diğerine daha baskın olduğu bir evlilik düzeni Türklerde mevcut değildir.

Başka milletlerin aile yapılarından hareketle Türk aile yapısını değerlendiren Kurnaz, Türk aile ve kadının değerini diğer topluluklarla kıyaslamıştır.

“Eski Hint, Çin, Moğol ve Arap toplumlarında babanın otoritesine dayalı “pederşahi” aile sistemi ve çok evlilik (poligami) hâkimdi. Ailenin mirası ve yönetimi daima babadan oğula geçer, kız çocuklarına herhangi bir söz hakkı verilmezdi. Kadın zengin ve seçkin bir aileden değilse saygı görmez, bir ticaret metâ gibi değerlendirilirdi. O, ancak erkeğin malı olarak bir değer ifade ederdi. Hatta kadın, Hindistan’da XIX. Yüzyıla kadar ölen eşinin arkasından yakılmaktaydı. Eski Araplarda da kız çocuklarının yüz karası olduğu düşünülür, diri diri toprağa gömülürdü.” (Kurnaz, 1992: 9).

Eski Türklerde ise kadının durumu diğer topluluklardan farklıydı. Aile düzeni diğer topluluklarda yaygın olduğu gibi pederşahî değil, pederi idi. Tek eşlilik yaygındı ancak idarî zümreye mensup olanlar arasında çok eşlilik de görülmekteydi. İkinci veya üçüncü olarak alınan hanımlar hiçbir zaman “Katun” durumuna gelemezler, onlardan olan çocuklar da yönetimde söz sahibi olamazlardı. Katun ise daima eşinin yanındaki yerini alır, Hakan savaşa gittiğinde ise idareyi eline alırdı (Kurnaz, 1992: 10).

Önemli Türk sosyologlarından olan Ziya Gökalp, Türklerin aile içerisinde demokrat ve feminist bir anlayış güttüklerini ileri sürmektedir. Kadının aile yönetimini merkeze alan Şamanizm ile erkeği kutsal güç vasıtası olarak gören Toyonizm birbiriyle eşit seviyede benimsenerek saygı görüyordu. Bu iki inanç sisteminin eşit ölçüde kabul görmesi, kadın ve erkek eşitliğinin de toplumun her alanında kabul görmesine vesile oluyordu. Şamanın kadın olması veya kadın gibi olması için saçlar ve sakal tıraş ediliyor, saçlar uzatılıyor ve sesler inceltiliyordu. Kadının tasviri kutun alınması için yeterli bir sebep oluyordu. Yine eski Türklerde Hakan ve Hatun da eşit bir şekilde konumlandırılıyordu. Yalnızca “Hakan buyuruyor ki” fermanının yer aldığı fermana uyulmuyor, “Hakan ve Hatun buyuruyorlar ki” şeklindeki ferman geçerli sayılıyordu. Şölenlerde, kengeşlerde, av yemeklerinde, kurultaylarda, çeşitli toplantılarda kadın da Hakan’la birlikte bulunuyordu. Erkeklerin gösterdiği tüm alplık marifetlerini gösteren kadın, siyasî bir otorite olarak belli görevlerde de yer alabiliyordu (Gökalp, 1997: 144-145).

Kadının hukukça yüksek olması bir taraftan iştirak ettiği içtimai (toplumsal) ve iktisadi hayatın çok olmasının neticesidir. Kadınların, ev işlerinden başka, iktifat (toplayıcılık), avcılık, çiftçilik, sürü sahipliği, harp, askerlik, millî ziyafetlere ve meşveretlere danışmanları, her şölenlere ve kurultaylara girmek gibi birçok faaliyetlerde kadının hukukça yüksek, hür ve serbest olmasını temin ediyordu (Gökalp, 2015: 151).

Kadının destanlardaki yeri, sosyal hayattaki üstün konumuyla benzerlik göstermektedir. Türk toplumunda kadın yeri geldiğinde ailenin reisi, erkeğinin vefalı hayat arkadaşı ve mukaddes Türk çocuklarının annesidir. Bu annelik vazifesi Türk kadınına büyük bir değer atfedilmesine neden olmuş, onu ilahi bir varlık olarak dışı bir Tanrı konumuna yükseltmiştir. Yaratılış Destanı'nda Tanrı'ya dünyayı ve insanlığı yaratma ilhamını veren Ak Ana adında bir kadındır. Oğuz'un annesi Ay Kağan da mukaddes bir kadındır. Oğuz Kağan'ın yaptığı evliliklerde iki karısından biri ışıktan diğeri ağaçtan doğmuş iki mukaddes kadındır (Banarlı, 1971: 33).

Türk destanlarında da kadın kahramanlığa ve alplığa uygun tavırlar sergilemektedir. Manas Destanı'nda Manas'ın annesi Çıyırdı, oğlu Manas'ın tehlikeye düştüğünü gördüğünde zırh ve kılıç kuşanarak onun yardımına gitmektedir. Yine Manas Destanı'nda Manas'ın eşi Temirhan kızı Kanıkey de bir mızrak dövüşünde Çubak bahadırı yenmiştir.

Kadın ile erkek eşitliği ve aile içindeki kadının konumu diğer uygarlıkların metinlerinde işlendiği gibi Dede Korkut Hikâyelerinde de işlenmiştir (Doğan, 2003: 2-3). “Kadın, Türk topluluk hayatında erkeğe yakın hatta onunla her bakımdan müşterek bir hayat yaşar: Ata biner, silah kullanır, kısa erkeği kadar savaş gücüne sahip, müstesna bir kadındır.” (Banarlı, 1971: 409). Burla Hatun, oğlu Uruz tutsak düştüğünde aktif bir şekilde harekete geçmektedir. Selcen Hatun'un bir erkekle yarışabilecek kadar güçlü olduğu hatta yer yer erkekten daha güçlü olduğu görülmektedir. Banı Çiçek'in bir erkek gibi ata binmesi, ok atması ve güreşmesi; tüm bu etkinliklerde de erkek kahramanla başa baş olması oldukça önemli görülmelidir. Dirse Han'ın hanımı da oğlunu kurtarmak için hemen harekete geçer ve oğlunun kurtuluşuna vesile olur. Dede Korkut Hikâyelerinde kadın pasif bir konumda “bekleyen” değil, gerektiği yerde “harekete geçen” aktif bir konumdadır.

İslâmiyet'in kabulünden önce toplumda kadınlar tam anlamı ile aktif bir rol üstlenmiş ve erkeğinin yanında yer almıştır. Örneğin; hukuk alanında giyinmek, kuşanmak, evlenmek ve veraset gibi medenî ve kişisel haklar bakımından erkekle tamamen eşittir (Taşkıran, 1975: 413). Eski Türk toplumlarında kadının konumu hakkında yapılan araştırmalara göre özellikle atlı-göçebe kültürün etkili olduğu Türklerde kadın, erkekle hem yönetim hem hukuk açısından eşit statüde yer almıştır. Fakat İslâmiyet'in kabulünden sonra Arap, Fars ve Bizans kültürlerinin etkisiyle Türklerde kadın daha pasif bir konuma itilmiştir (Kaya, 2002: 49-50).

Tarihsel süreç içinde meydana gelen din değişiklikleri ataerkil bir yapıya dönülmesine neden olmuştur. Orta Asya'da sadece ataerkil dinleri kabul etmeyen Şamanist topluluklarda kadın kısıtlanmamıştır. Gelişen serbest ilişkilerle birlikte kadın üzerine bir kısıtlama getirilmiştir.

3.1.2. İslamî Dönemde Türk Ailesi ve Kadın

Türkler, Müslüman Araplar ve Çinliler arasında meydana gelen Talas Savaşı'ndan sonra İslamiyet'le tanışmışlardır. Ancak Türklerin İslâmiyet'i kabulü 9. yüzyılda boylar arasında başlar, 10. yüzyılda bu kitlesel kabul ediş yoğunlaşır ve 11. yüzyılda ilk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar Devleti kurulur.

Yüzyıllar boyu Şamanizm, Maniheizm, Budizm gibi din ve dinî sistemlerin etkisinde kalan Türkler, İslamiyetin kabulüyle birlikte hayat tarzlarında bazı değişikliklere de kapı aralamışlardır. Giyimden ekonomiye, yemeklerden savaş biçimlerine, sosyal hayat içerisindeki düzenden bireysel yaşama kadar pek çok değişiklik Türklerin hayatına girmiştir.

İslamiyet'in 10. Yüzyıldan itibaren yeni bir din olarak benimsenmesi Türk aile düzeninde bazı değişikliklere zemin hazırlamıştır. Zira yeni din, aile konusunda pek çok yeni hükümler getirmekte ve bunların uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. İslamiyet'te tek kadınla yapılan evliliklerin de makbul sayıldığı ancak kadının hastalanması veya çocuk sahibi olamaması gibi durumlarda erkeğin yeni bir eş almasına izin veren hükümler bulunduğu bilinmektedir. Ancak böyle bir durumda eşler arasında adaletli davranılması gerektiği belirtilmiştir. Evlenmeden önce kadın ve erkeğin birbirini görmesi gerekmektedir. Erkek, evlenirken kadına İslami geleneklere uygun olan ve malî ihtiyaçların karşılanması için gereken "mehr" adında bir para vermesi gerekmektedir. Boşanma, zorunlu hâller dışında uygun görülmez, bu durumda erkek önceden sözünü vermiş olduğu mehr deneni ücreti eşine ödemek zorundadır. Boşanma, erkeğe verilmiş hak gibi görülse de kadın evlenirken kendisi için de bu hakkı talep edebilmektedir (Kurnaz, 1992: 11).

"İslamiyet, toplumsal yaşamı da düzenleyen bir din olarak aileye ilişkin pek çok hükümlere sahiptir. İslami uygulamaya baktığımız zaman eski Türk geleneklerinin de sürdürüldüğü dikkatimizi çekmektedir." (Gültepe, 2017: 264). İslamiyet'te kadının sosyal ve siyasî hayata katılımı konusunda açık hüküm bulunmamasıyla birlikte, çeşitli sahalardaki faaliyetinin hoş karşılandığı görülmektedir. Mesela, Hz. Muhammed'in eşlerinin ve kızlarının savaşlarda mücahide olarak veya geri hizmetlerde görev aldıkları bilinmektedir. Hastalara bakma ve yardım amacıyla ilk kadın topluluğu bu devirde oluşturulmuştur. İslamiyetin hâkim din olduğu pek çok toplumda kadın yöneticilere de rastlamak mümkündür (Kurnaz, 1992: 11).

"Türkler Müslüman olduktan sonra aile yapılarında değişiklikler olmamıştır. Göçebe zümrelerde kadın, hem eski statüsünü muhafaza etmiş, hem de aile aslı vasıflarından bir şey kaybetmemiştir. Ancak, şehirlerde Türk ailesi ve kadınlığı adına önemli değişimler göze çarpmaktadır. Şehirlerin kozmopolit merkezler olması; hırsız, şakî, kaçak, cânî, gibi her çeşit insanın buralarda barınması kadının emniyet hislerini zayıflatmış ve onun halk içine fazla çıkmasına mani olmuştur. Bu arada İran kültüründen gelen çarşaf ve peçe geniş çapta şehirlerde kullanılmıştır. Şehrin sosyal ve ekonomik şartları aile fertlerinin fonksiyonları bakımından da bazı değişiklikler meydana getirmiştir. Kadının ve erkeğin vazifeleri,

barınılan meskenler, üretim ve tüketim faaliyetleri, göçebe ve şehir ailelerinde farklıdır. Her iki Türk ailesinde de miras, eşitlik, akrabalık, iffet anlayışı ve izdivacı karakter değişikliğe uğramadan devam etmiştir. Öyle ki, hükümdarlığın büyük oğula geçmesinden devlet teşkilatına varıncaya kadar pek çok husûsiyet Osmanlılara kadar sirayet etmiştir. Son devir Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi ailelerinin çok eski âdet ve gelenekleri devam ettirdiği muhakkaktır.” (Cebeci, 1993: 89).

İslam’ın esaslarının anlatıldığı Kur’an-ı Kerim’de kadına ve erkeğe dair pek çok sure ve ayet bulunmaktadır. Hadislerle de desteklenen aile ve kadına dair bazı inanmalar, bugün dahi halk arasında canlı şekilde yaşamaktadır. Hz. Muhammed’in anneyi kutsayan: “Cennet anaların ayakları altındadır.” sözü kadına verilen değeri ve kadına atfedilen annelik vazifesinin kutsallığını vurgulamaktadır. Kur’an insanı insanlığıyla değerlendirmekte; kadınla erkek arasında bariz farklar gözetilen bir anlayışı kabul etmemektedir. Kadın veya erkek tüm kullar Allah’a karşı kulluk vazifelerini yerine getirmekle yükümlüdür. Aynı şekilde bu vazifeleri yerine getiren kadın veya erkek mükâfatını ya da cezasını aynı oranda alacaktır. Erkek ya da kadın fark etmeksizin her kim iman etmiş ve dünyada da ahirette de iyi işler yapmışsa cennete girecekler ve haksızlığa uğratılmayacaklardır. Bir cinsiyetin diğer bir cinsiyet sahibine üstünlüğü Kur’an’da kesinlikle geçmemekte, üstünlüğün yalnızca takvada olduğu vurgulanmaktadır (Nisa/124, Nisa/32, Tevbe/71).

Türkler arasında İslami dönem eserlerinin ilki de bu döneme rastlar. Dîvanü Lûgat’it-Türk, Kutadgu Bilig gibi eserlerde Türklerin siyasi, sosyal ve millî kimliklerine dair veriler bulmak mümkündür. Kutadgu Bilig’in 57. Babında evlilikle ilgili bazı dikkat edilmesi gereken hususlar anlatılmaktadır. Soyu soppu belli olan, iyi bir aileye mensup olan, iyi ve haya sahibi, Müslüman bir kız vurgusu yapılmaktadır. Erkek yüzü görmeyen kadının, bakire olacağı için daha önce birlikte olduğu erkekle kocasını kıyaslayamayacağından ötürü kocasını daima seveceği söylenmektedir. Erkeğin kendinden aşağı derecede bir kızla evlenmesi gerektiği, kendinden yüksek aileye sahip bir kızla evlenirse esir olacağı düşünülmektedir. Yüz güzelliğinin yerine huy güzelliğinin aranması gerektiği de vurgulanmıştır (Günay, 2000: 6). Yine Kutadgu Bilig’in 59. Babında kız çocuklarının çabucak evlendirilmesi gerektiği yoksa pişman olunacağı, kız çocuklarının ölmesinin doğmasından daha iyi olduğu, kadınlara güven olmaması gerektiği vurguları yapılmaktadır. Bu gibi anlayışlar Doğu kültürünün, özellikle cahiliye dönemi Arap dünyasının zihniyetine ait düşüncelerdir. İslamiyet etkisindeki bu ilk eserlerde bu gibi ifadelerin bulunması, yüzyıllardır süregelen Türk sosyal hayatı ve töresine uygun düşmemektedir. Türkler kız çocuklarını, erkek çocukları gibi üstün görmüş; iki cinsiyetten doğan çocuğa da “oğul” ismini vermiştir. Kız çocuk sahibi olmanın da Tanrı’nın bir lütfu olduğunu düşünmüşler, kız çocuklarını diri diri toprağa gömme veya onlara karşı duyulan bir güvensizlikle hareket etme Türk sosyal hayatında görülmemiştir.

İslamiyet öncesi dönemde toplum içindeki varlığı belirgin şekilde hissedilen kadın, İslamiyet'in kabulüyle birlikte bazı âdet ve geleneklerin etkisinin de sürmesiyle bir müddet geri plana çekilmemiştir. Ancak İslamiyet'in kendini belirgin şekilde hissettirmesiyle kadın, ön planda olduğu zamanları geride bırakmış ve arka plana çekilmiştir (Doğramacı, 2000: 3).

İslamiyet sonrası dönemde kadın; sosyal ve siyasî hayattan uzak tutulmaya çalışılmıştır. Ancak belli başlı durumlarda kadının kendini ön planda konumlandırılmasına izin verilmiştir. İslamiyet öncesinde olduğu gibi kadının erkekle gerçek bir demokrat duruşla eş tutulduğu görülmemektedir. Belli başlı hükümler için kadın erkek arasında eşitlik mevcuttur. Kulluk vazifeleri, devlete karşı sorumluluklar, bireyin topluma karşı sorumlu olduğu hâller gibi pek çok konuda cinsiyet farkı gözetilmemiştir. Ancak sosyal hayat, yaşam tarzı, dünya görüşü gibi pek çok alan ve konuda kadın kısıtlanmıştır.

Selçuklular döneminde Türk kadını, yozlaşmaya yüz tutmuş bir sosyal hayat içerisinde, başta; Türk, sonra Acem, sonra Arap, sonra ise Bizans kültürünün etkileşiminden doğan sentez bir ortam içinde yaşamıştır (Altındal, 1991: 66). Ancak Selçuklu Türklerinde İslamî anlayışın daha net bir şekilde oturduğu görülmektedir. Sosyal hayat içerisinde geri planda kalan kadın, yüzyıllar boyu bu geride kalmanın bedelini ödemek zorunda kalacaktır. Bir Selçuklu veziri olan Nizâmülmülk, gelecek Selçuklu-Osmanlı neslini Siyasetnamesi'nde belirttiği görüşlerle yönlendirmiş ve Türk töresine hiç de uygun olmayan bir kadın anlayışının yerleşmesine sebep olmuştur. Nizâmülmülk kadınlara herhangi bir mevki verilmemesi gerektiğini söylemektedir. Yönetici konumundaki kişinin kadınına çok dikkat etmesi gerektiğini, kendisine tahakküm etmesini engellemesini önermektedir. Yine kadınların güzellikleriyle yöneticileri etkileyip yanlış kararlar almalarına veya kendileri tarafından yönetilmelerine sebep olabileceklerini belirtmiştir (Gültepe, 2017: 213-222).

“Ancak bu durumların yanında Selçuklular devrinde Gevher Nesibe Hatun gibi vakıf kurucu kadınlara, Tuğrul Bey'in hatunu olan Altun-Can Hatun ve Melikşah'ın annesi Terken Hatun gibi siyasî platformda söz sahibi olan kadınlara ve Bâciyân-ı Rum'un kurucusu olan Fatma Bacı gibi teşkilat kurucusu kadınlara da rastlanmaktadır.” (Kurnaz, 1992: 12).

Osmanlı'nın Kuruluş döneminde Türk kadını farklı fonksiyonlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Devrin gerektirdiği bir durum olarak Türk anası, muharebe alanında erkeğiyle birlikte bazı görevler üstlenmiştir. Türkler bir taraftan Bizans'la bir taraftan Moğollara karşı mücadele içinde bulunurken çeşitli teşkilatlar oluşturulmuştur. Bunlardan birisi de Bâciyân-ı Rum'dur (Turan, 1992: 87).

“Bâciyân-ı Rûm (Anadolu Bacıları) Teşkilâtı, kökleri çok eskilere ‘Turanlı savaşçı kadınlara-Amazonlara’ dayanan tamamen özgün bir kuruluştur. (...) Bu devirde varlığını tespit ettiğimiz Anadolu

Bacıları Teşkilâtı (Bâciyân-ı Rûm) sosyal, siyasi kuruluşların başında gelmektedir. Bu teşkilâtın ilk ne zaman nerede kurulduğu konusunda net bilginiz yok, ama biz biliyoruz ki, Türkler Anadolu'ya gelişlerinde askerî, siyasi ve sosyal teşkilatlarını da beraber getirmişlerdir. Onun için bu teşkilâtın kuruluşu birden olmamış, tarihin derinliklerinden oluşarak gelmişti.” (Gültepe, 2017: 341, 342).

Osmanlı Dönemine geçildiğinde sosyal hayat içerisinde kadının konumu geri planda kalmaya devam etmiştir. Harem hayatı içerisinde zaman zaman sosyal hayattaki konumunun sınırlarını zorlayan kadınlar var olmuştur. Ancak genel olarak İslamî hükümlerin net şekilde oturduğu Osmanlı'nın penceresinden kadın dışarıya bakamıyordu. Bu anlayış özetle şu şekilde aktarılmaktadır: “Başta şehirler olmak üzere, kadınlarda çarşaf ve peçenin kıyafet olarak yaygınlaşması, giyim ve sokağa çıkma gibi dışa dönük davranışlar ülkenin her yanında kurallar dâhiline sokulmuş, bu hususta fermanlar çıkarılmıştır.” (Kurnaz, 1992: 12).

Osmanlı'nın bir cihan devleti olduğu yıllarda halk arasında olduğu kadar Osmanlı sarayı içerisindeki kadınlar da birer araştırma konusu olmuşlardır. Harem içerisinde yalnızca padişaha sunulmak için değil, döneminin çok ilerisinde bir zanaat, sanat, edebiyat, enstrüman eğitimi alan cariyeler bulunmaktadır. Bu cariyelerin içerisinde güzelliği ve zekâsıyla sıyrılan bazı kadınlar Osmanlı Türk kadın tarihine de damgalarını vurmuşlardır. Hürrem Sultan, Nurbanu Sultan, Kösem Sultan, Hatice Turhan Sultan gibi kadınlar; Ahmet Refik Altınay'ın tabiriyle “Kadınlar Saltanatı”nı başlatmışlardır. Devlet işlerinde söz sahibi olan, saltanat naibi olarak devleti yöneten, vakıflar kuran, Mekke ve Medine'ye hayır işleyen bu kadınlar; Osmanlı kadınının ne derece nüfuzlu olduğunu göstermeleri bakımından ciddi örnekler teşkil etmektedirler.

Pek çok araştırmaya konu olan ve kadının Osmanlı içerisindeki konumlandırılması tartışmalarında bir merkez hâline gelen Harem: “Harem ne bir keyif ve zulüm yeridir, ne de cennet-i alâ; Topkapı Sarayı ve Harem Osmanlı hükümdarının aile ocağıdır; kadın hizmetkârlarının yaşadığı ve eski çağdan kalma hadım zabitan âdetinin sürdüğü yer, ama onun kendi evidir.” (Ortaylı, 2019: 61). Osmanlı Sarayı'nın Enderun'u ne ise Harem de genç cariyelerin eğitildiği bir kurumdur. Örneğin Hürrem Sultan'ın Türkçe'yi sonradan öğrenmesine rağmen, döneminde iyi şairler arasında adından söz ettirebilecek kadar iyi şiirler yazabilme durumuna gelmesinde; zekâsı kadar Harem'de aldığı eğitimin katkısı da çok büyüktür (Ortaylı, 2019: 60). Tarihçiler Hürrem Sultan'ın zeki, güzel yazan ve konuşan bir kadın olduğu konusunda hemfikirdir (Uluçay, 2012: 61). Mihri Hatun, Ayişe, Kastamonulu Zeynep gibi kadın şairler de Osmanlı tezkire yazarlarının tezkirelerine dâhil ettikleri kişiler olarak kayıtlara geçmiştir. W. Andrews'e göre: “(...) kadının şiir yazması kadını görünür kılıyordu; onu kamusal alana sokuyor, iffetini (ve her kadının ideal erdemini) koruyan ikili

perdeyi kaldırıyor ve gerçek kadını idealize edilmiş şiirsel sevgiliden uzaklaştırıyordu.” (Andrews, 2018: 225-249).

1839'daki Tanzimat Fermanı'na kadar kadınlar ev içerisinde bir hayat sürer. Dış dünyayla ilişkileri oldukça sınırlıdır. Batı'daki gelişmelerden etkilenerek Tanzimat Fermanı'nı ilân eden Osmanlı'da, kadının sosyalleşmesine yönelik adımlar da başlamış olur (Dulum, 2006: 18). Tanzimat'ın ilânı Osmanlı'nın yüzünü batıya dönmesi gerektiğinin savunulduğu ve bu dönüş esnasında Müslüman kadının, Batılı kadın karşısında geri kaldığının da anlaşılması gerektiği düşünülmüştür. Batılı kadınların sahip oldukları haklara Müslüman kadının da sahip olması gerektiği savunulmuştur (Kaplan, 1998: 7).

Batı'ya açık olan kültür odaklarından estirilen Batı rüzgârı, toplumun pek çok kesiminde farklı konulara odaklanılmasını sağlamıştır. Bu konuların başında kadının statüsüne ilişkin yeni anlayış ve uygulamalar da gelmektedir. Namık Kemal, Şemsettin Sami, Ahmet Mithat, Fatma Aliye, Celal Nuri vb. birçok yazar kadının mevcut statüsünü değerlendirmiş, toplumsal hayata katılımı konusundaki desteklerini belirtmişlerdir. Bu gibi noktalardan Tanzimat ailesi ve kadını önceki veya sonraki dönemlerden apayrı bir aile olmayıp kadının statüsüne yönelik yeni anlayışlara yönelmesiyle farklılaşan bir aile profili çizmektedir (Doğan, 1992: 186).

II. Meşrutiyet'in 1908'deki ilânıyla birlikte Osmanlı Devleti yerleşmiş pek çok düzeni içerisinde değişikliğe gitmiştir. Sosyal, siyasal, ekonomik, askerî pek çok kurum ve faaliyet Batılılaşma eksenli bir anlayışla modernize edilmeye çalışılmıştır. Tüm bu faaliyetler sosyal hayatı da derinden etkilemiş, kadının statüsü ve varlığı modern bir kılıf içerisine sokulmuştur. Kadın da toplumdaki yerini sağlamlaştırmak için adımlar atmaya başlamış ve toplum içerisinde geri kaldığını net şekilde fark etmiştir. Abdülhak Hamit Tarhan, Tefik Fikret, Peyami Safa gibi edipler eserlerinde kadını temele alan, daha özgürlükçü ve gelenekten sıyrılmış kadın profili ortaya koymaktadırlar.

Bu dönemde eğitim gören kadınlar Jön Türkler'e sempati duyarak onları desteklemişlerdir. Millî duygularla yetiştirilen kadınlar Millî Mücadele ve Cumhuriyet'in inşası dönemlerinde de önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. Millî Mücadele'de etkili konuşmalar yaparak halkı bilinçlendiren pek çok kadın yer almıştır. Dârülfünûn öğrencilerinden Şükûfe Nihâl ve Saime (Asker Saime) gibi hanımlar örnek gösterilebilmektedir (Kurnaz, 1992: 89).

Askerlere kıyılık giyecek sağlamak amacıyla kurulan Cemiyet-i İmdâdiye, Türk kadınının bilgi ve kültürünü artırmak amacıyla Halide Edip tarafından kurulan Teâlî-i Nisvân Cemiyeti, yardımsever hanımlar tarafından kermes şeklinde işlemesi için kurulan Osmanlı

Kadınları Şefkat Cemiyet-i Hayriyesi, Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Hanımlar Heyet-i Merkeziyesi, Balkan harbi sırasında yardım toplanması için kurulan Müdafaa-i Milliye Osmanlı Hanımlar Cemiyeti, Şehit Ailelerine Yardım Birliği, Asker Ailelerine Yardım Hanımlar Cemiyeti, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, Mûsiki Muhibbi Hanımlar Cemiyeti, Biçki Yurdu gibi pek çok kurum ve vakıf kadınlar tarafından kurulmuştur (Kurnaz, 1992: 112-122).

Basın yayın organlarından Mehâsin, Demet, Kadın, Musavver Kadın, Kadınlar Dünyası, Hanımlar Âlemi, Seyyâle, Siyânet, Kadınlık, Kadınlık Hayatı, Genç Kadın, Bilgi Yurdu Işığ, Türk Kadını, İnci, Hanım, Kadınlar Saltanatı, Ev Hocası gibi dergi, gazete ve çeşitli mecmualar; kadının sosyal hayattaki yerini sorgulayan, kadının bilgi edinmesi ve aktif şekilde hayat içerisinde rol almasında öncü olan basın yayın organlarıdır (Kurnaz, 1992: 123-134).

Meşrutiyet döneminde kadın artık evinin dışarısına çıkmış, çeşitli memuriyetlerde ve fabrikalarda işçi olarak görev almıştır. Kendi ayakları üzerinde durmaya başlayan kadın, ev ekonomisine katkı sağlayan ve ülke ekonomisini kalkındıran bir iş gücü olarak toplumsal hayata katılmıştır.

Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücadele'nin en yoğun yaşandığı zamanlarda kadınlar arka plana saklanarak eşlerinin, oğullarının savaşmalarını beklememiştir. Cepheye silah, yiyecek ve giyecek taşımak, istihbarat sağlamak, evlerini yaralılara açmak, cephelede hemşire olarak çalışmak gibi pek çok görevi yerine getirmişlerdir. Yeri geldiği zaman silahlı mücadeleye katılan, ordu için yardım toplayan, çeşitli cemiyetler kuran kadınlar görülmüştür. Bu kadınlar Türk tarihine adlarını kazıtmış, kadınlığın Türk milleti içerisindeki konumunu asırlar boyu devam ettiği çizginin en yüksek noktasına taşımıştır. Sultanahmet'te 100 bin kişiye karşı konuşma yapan Halide Edip, yine Sultanahmet'te büyük bir kalabalığa karşı konuşan Şükûfe Hanım gibi isimler kitleleri harekete geçirme konusunda başarılı olmuşlardır. Alaşehir, Edirne, Amasya, Isparta, Sivas, Denizli ve Erzurum'da yapılan mitinglerde kadınlar; ülkeleri için ön saflarda yer alarak haklı seslerini tüm dünya kamuoyuna duyurmuşlardır. Kara Fatma, Tarsuslu Kara Fatma, Gördesli Makbule, Nene Hatun, Kılavuz Hatice, Gaziantepi Yirik Fatma, Süreyya Sülün Hanım, Nezahat Hanım, Kavaklıdere Köylü Fatma gibi isimler cephelede savaşmış ve Millî Mücadele'nin kazanılmasına etkin rol oynamışlardır.

3.1.3. Modernleşme Döneminde Türk Ailesi ve Kadın

İslamiyet'in kabulünden önceki dönemde Türkler'in aile yapısı ve kadının bu toplum düzeni içerisindeki konumlandırılışı, İslamiyet'in kabulü sonrası döneme göre farklılıklar göstermektedir.

Türk kadınının Türk milletinin dâhil olduğu kültür dairelerine göre sınıflandırmasını yapan Emel Sönmez, bu sınıflandırmayı şöyle sıralamıştır:

- “1) Göçebe hayatı içinde kadın
- 2) Yerleşik medeniyet ile İslamî kültür çevresinde kadın
- 3) Batı medeniyeti tesiri altında kadın” (Sönmez, 1966-1969: 19).

Yine farklı değerlendirmelerde bulunan araştırmacılar temelde üç dönem üzerinden Türk ailesi ve kadınını değerlendirmeye devam etmektedirler:

- “1. İslamiyet'ten Önce ve Bozkır Uygarlığı Devrinde; Bu devirde, kadın, dönemin erkek tipine benzemektedir. Onun gibi ata biner, ok atar, kılıç kullanır, hatta düşmanla savaşır.
2. Yerleşik uygarlık ve İslam kültürü çevresine katıldıktan sonra; Bu dönemde kadın, erkekten daha pasiftir. Kadının kahramanlık niteliklerini kaybederek bir aşk konusu olduğu görülür.
3. Batı uygarlığının etkisi gözlendikten sonra; Bu dönemde kadının sosyo-ekonomik ve kültürel hakları savunulur. Böylece tekrar erkekle eşit düzeye gelmesi sağlanır.” (Doğramacı, 1989: 1).

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilânıyla birlikte yüzyıllardır süregelen değişim rüzgârları, yeni bir rejim değişikliğiyle son noktasına ulaşmıştır. Muasır medeniyetler seviyesine ulaşmayı kendisine amaç edinen Türkiye Cumhuriyeti, sosyal bir devlet anlayışıyla yönetilmektedir. Gelişmiş devletlerin anayasalarından hareketle oluşturulan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, kadını ötekileştiren her türlü zihniyetten uzak bir şekilde yazılmıştır. Kadın ve erkek arasındaki vatandaş eşitliğinin vurgulandığı Türk hukuk sistemi; seçme-seçilme hakkı, oy verme hakkı, eğitim hakkı, kılık-kıyafet düzenlemeleri, evlenme ve boşanma üzerinden doğan haklar gibi pek çok kazanımlar barındırmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk, Medenî Kanunu çıkartmıştır. Kanuna göre kadınların küçük yaşta evlenmesi ve çok kadınla evlenebilme hadisesi kaldırılmıştır. Mirasta kadın ve erkeğe eşit haklar verilmiştir. Yine Medenî Kanun'dan sonra kadına siyasî haklar da tanınmıştır. 3 Nisan 1930'da belediye seçimlerinde, 5 Aralık 1934'de milletvekili seçimlerinde, kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır (Kurnaz, 1992: 175).

“Mustafa Kemal döneminde ve sonrasında (1923–1950), Türkiye' deki değişimlere pek çok tepki gelmiştir. Hatta meclisin içinden çıkan muhalif sesler azımsanmayacak kadar çoktur. Cumhuriyet dönemindeki değişimler, her türlü zorluğa rağmen gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyet dönemini Türk kadınının kurtuluşu ve özgürlüğe kaçıışı olarak değerlendiren Caporal, siyasal ve sosyal alandaki

değişimin kırsal ve kentsel alanda aynı hızda olmadığını da belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyetindeki kadına yönelik gerçekleştirilen yenilikler pek çok ülkeye örnek teşkil etmiştir. Çünkü gerçek anlamda kadınla erkeğe eşit haklar tanıyan ilk Müslüman ülke Türkiye Cumhuriyetidir.” (Caporal, 1982: 78).

Mustafa Kemal Atatürk’ün köklü değişikliklerle kadını sosyal, siyasal ve ekonomik hayata eklemlendirmesi çağının çok ötesinde bir durumdur. Kadınlar, dünyanın pek çok milletinde o dönem için görülmeyen ayrıcalıklara sahip olmuştur. Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı Türk kadınının her türlü platformda haklarını savunabileceği, bir birey olarak kendisini ve milletini temsil etme gücü olduğu kabul edilmelidir. Anadolu kadını bugün bulunduğu modern çağa yüz yıl önceden hazırlayan Mustafa Kemal Atatürk 21 Mart 1923’te yaptığı bir konuşmada Türk kadınına olan vefa borcunu en güzel şekilde dile getirirken, onu en güzel şekilde tanımlar:

“Dünyanın hiçbir yerinde hiçbir milletinde Anadolu köylü kadınının fevkinde kadın mesâisi zikretmek imkânı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını ‘Ben Anadolu kadınından daha fazla çalıştım. Milletimi halâsa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar himmet gösterdim.’ diyemez... (...) Çift süren, tarlayı eken, ormandan odunu, keresteyi getiren, mahsulâtı pazara götürerek paraya kalbeden, aile ocaklarının dumanını tütüren, bütün bunlarla beraber sırtıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla, yağmur demeyip, kış demeyip, sıcak demeyip cephenin harp malzemesini taşıyan hep onlar, hep o ulvî, o fedâkâr, o ilâhî Anadolu kadınları olmuştur. Binaenaleyh hepimiz bu büyük ruhlu ve duygulu kadınlarımızı şükran ve minnetle edebiyen ta’ziz ve takdis edelim.” (Kurnaz, 1992: 174).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HİNT KÜLTÜRÜNDE AİLE VE KADIN

4.1. Tarih Boyunca Hint Kültüründe Aile ve Kadın

“İnsanoğlunun elli asırlık hayat ve ruh tecrübesini mayalandıran bir medeniyet” (Meriç, 2018: 25) olarak Hint medeniyeti; dünya kültür tarihi açısından bir beşik görevi görmektedir. İnsanlığın doğup büyüdüğü ve ilk adımlarını attığı bir coğrafya olması nedeniyle Hint’in medeniyet araştırmaları için yeri çok büyüktür.

Hindistan, başlı başına bir kıta addolunabilecek bir coğrafi sınırlılığa sahiptir. Asya kıtasının üç yarımadasından ortada olanıdır. Tabiat bu bölgeyi pek bariz çizgilerle ayırmıştır. Kuzeyde Himalaya sıra dağları, Hindistan’ı Tibet’in çöllerinden ayırır. Güneyde Hint Denizi sahilleri vardır. Ganj ve Brahmaputra nehirleri Hint yarımadasının içinden geçerek bu denize dökülür. Sıcak iklimin özellikleri görülmektedir. Yoğun yağışlar nehirleri ve yer altı sularını besler (TTK, 2014: 91). Hint insanları her renkten ve görünüştendir. Ancak tüm bu görüntülerin üstünde kaşların ve gözlerin çoğunlukla siyah oluşu dikkat çekmektedir (TTK, 2014: 92).

Hindistan’a M.Ö. 1000’li yıllarda gelen birtakım akınlar neticesinde Hindistan’da kast sistemi oluşmuştur. Gelen akınların Hint insanlarıyla karışmak istememesinin bir neticesi olabilir. Halk üçe ayrılır: Brahmanlar yani papazlar, askerler ve çiftçiler. Bu kast sistemi uzun yıllar boyunca Hindistan’da süregelmiştir (TTK, 2014: 95).

Hindistan’ın belli bölgeleri tarihi boyunca bazı Türk boyları tarafından ele geçirilmiştir. Sakalar Seistan bölgesini, Yueşi Türkleri bütün Ganj vadisini, Akhunlar bütün İndus havzasını kontrolü altına almışlardır. Hindistan tarihindeki en önemli imparatorluklardan biri Babür İmparatorluğu’dur. Gazne ile Herat arasındaki Gazneliler’i yıkan Gorlar, Gazneliler’in Hindistan’daki topraklarını da ele geçirmişlerdir. Gorlar zayıflayınca da Ay Bey adındaki bir Türk kölemeni, Hint Türk Kölemenler Devleti’ni kurdu ve Delhi’de hüküm sürdü. Delhi’deki bu Müslüman Türk devleti zayıflayınca 12 ayrı mahallî idareye bölünmüştür. Bu zamanda Hindistan’a giren Timur, Delhi’yi ele geçirdi. Aslında tüm Hindistan’ı ele geçirebilecek gücü vardı ancak halkının Hintliler’le karışacağını, doğacak çocukların yerli halk gibi uyusuk olacağını, birkaç nesil sonra kuvvet ve kahramanlığın azalacağını düşünmüştür. Daha sonra Babür adı verilen bir Türk sultanı Hindistan’da kendi adını verdiği Babür İmparatorluğu’nu kurmuştur. Babür’ün halefleri sınırları daha da genişletmiş ve 1850’lere kadar ülkeyi yönetmişlerdir. İngilizlerin istilasından sonra Babür

Devleti'nin hanedan üyeleri sürgüne yollanmıştır. Bu olay olana kadar Hint kıtası Türk medeniyeti tesirinde olan bir kıtadır (TTK, 2014: 109-118).

Kast sisteminin hâlen canlı şekilde yaşamakta olduğu Hindistan'da kast; sosyal bir zümreyi açıklamaktadır. Kast sisteminin temelinde birbiriyle yemek yiyebilen ve evlenebilen insanlar vardır. Kast sisteminin dışından evlilik yasaktır, doğru görülmez. Başka bir kasttan alınan yiyeceğin dahi yenmemesi gerekmektedir. Kastlarda birer meslek birliği de vardır. Her çocuk kendi baba mesleğini yapmak zorundadır. Bu durumun istisnaları görülebilmektedir.

Kast sistemi içerisindeki sınıflar ve kutsal zümreler Hint kültürünü şekillendirmiştir (Demirel, 2016: 9). Kast sistemi belli başlı dört sosyal zümreye ayrılır:

- “ 1)Kurban merasimi yapmaya ve öğretime memur Brahmanlar
2)Silahla düzeni sağlamaya memur askerler olan Kshatriyalar
3)Sudralar adı verilen Çiftçiler
4)Gereksiz sayılan her türlü işle meşgul olduğu sanılan Paryalar” (TTK, 2014: 109)

Bu zümrelerin dışında bugünkü kast sistemi içerisinde pek çok zümre meydana gelmiştir.

Brahmanlar; Veda metinlerini yorumlayan, Tanrılar için kurban törenlerini yöneten topluluktur. Veda metinlerinin öğretilmesi ve yazılması yasak olduğundan, Brahmanlar toplum içerisinde ayrıcalıklı bir konumdadır. Yöneticilerden bile güçlüdürler.

Kshatriyalar, yönetici ve asker sınıfı temsil eden kasttır. Brahmanlardan sonra gelen en önemli sınıf Kshatriyalar'dır. Ülkenin yöneticisi ve halkın koruyucusu konumundadırlar. Beyaz tenlidirler.

Üçüncü sırayı alan Vaişyalar'dır. Çiftçi ve tüccarlardan oluşan kasttır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşırlar. Ticaretle uğraşıp zenginleşebilmelerine rağmen Brahmanlar ya da Kshatriyalar'ın sahip olduğu ayrıcalıklara sahip değildirler.

Dördüncü sırada Şudralar yer almaktadır. Genellikle zanaatla uğraşanlar, esnaflar, işçiler, köylüler ve hizmetçilerden oluşmaktadır. Nitelikleri olmayan, herhangi bir vasıf gerektirmeyen işlerde uğraşan kişiler olarak kabul edilmektedirler. Kirletebilecekleri düşüncesiyle tapınaklara girişlerine izin verilmez (Şengül, 2016: 23).

Hindistan'da diğer topluluklarda görüldüğü gibi ciddi bir şehirleşme mevcut değildir. Şehir, belediye teşkilatı olmayan birkaç köyün birleşiminden meydana gelmektedir. Bir köyün başında bulunan ağaya Raca denmektedir. Bu racalardan devletin başına geçen olursa ona Mahraca denmektedir. Memleketin güvenliği, temizliği, intizamı tamamen Raca'nın sorumluluğundadır (TTK, 2014: 109).

Devletin en küçük birimi ailedir. Evlenen çocuklar genellikle baba evlerini terk etmezler. Mal bölümü yapılmaması için böyle bir uygulama tercih edilmektedir. Eş olarak alınacak kadın para karşılığı satın alınmış olabilir. Aile içerisinde kız çocuğun yük olarak düşünüldüğü, erkenden evlendirilmesi gerektiği anlayışı hâkimdir. Kocasını ölen kadın bir daha evlenmez ve ölmüş eşinin ailesine bakmakla yükümlü olur. Münzevi bir hayat yaşamaya, sık sık oruç tutmaya ve kaynanasına bakmaya mecbur bırakılır. Bu münzevi yaşama uyum gösteremeyen kadınlar kendilerini ateşe atmak suretiyle yaşamlarına son verebilmektedirler.

Hint toplumunda da kadının hiçbir değeri yoktur. Her türlü hak ve imkândan yoksun bulunuyorlardı. Kadın kısır olursa veya hep kız çocuğu doğurursa kocası onu bu sebepten bırakabiliyordu. Hindistan'da kadın, kocası öldüğünde geleneğe göre diri diri onla beraber yakılmakta ve gömülmekteydi (Tümer, 1996: 173).

Eski Hint'te dul kadınların evlenmelerine izin verilmemekteydi. Kocasını ölen kadın oğlunun yanına gider, eğer oğlu yoksa kocasının yakın akrabalarıyla birlikte yaşardı. Dul kadının mutlu görülmesi ayıplanırdı. Dul kadınlarının saçlarının her zaman kesilmiş olması gerekirdi. Yedikleri yemek günde bir kez ve çok az olurdu. Bütün mücevherlerine el konulan kadın, birlikte yaşadığı evin sakinlerine karşı büyük bir saygı gösterirdi (Kayalı, 2013: 367).

“Eski Hind Hukukuna baktığımızda kadının neredeyse hiçbir hakka sahip olmadığını görüyoruz. Bunun nedeni ise kadının kötü bir kavram olarak algılanmasıydı. Onlara göre kadın kasırgadan, yılanlardan hatta ölümlerden bile kötü bir yaratıktı. Hatta Buda, kadınları önceleri budizme bile kabul etmemişti. Hitit ve Sümerlerde evde baba egemen olsa da Hintlilerde olduğu kadın kötü bir yaratık olarak görülmemişti. Sadece sosyal ve medeni yaşamda hakları kısıtlanıyordu.” (Konan, 2011: 159).

Kocasını ölmüş olan kadın, dul sıfatıyla toplumsal pek çok ihtiyaçtan mahrum bırakılıyordu. Buda'nın kadınları önceleri Budizm'e kabul etmemesi de Hindistan içerisinde bir müddet yerleşen bir gelenek olarak kadınları dinsel hayattan da soyutlamıştı.

“Geleneksel Hint anlayışında evlilik erkeklere fizikî ihtiyaçlarını gidermek için tavsiye edilir. Aşkın ve kadınla paylaşılacak düşünce ve duyguların erkeğin kişiliğine olumsuz etki yapacağı görüşü yaygındır. Arap-Fars anlayışı da kadını erkeğin denetlemesi gereken tehlikeli bir canlı olarak kabul eder.” (Günay, 2000: 7)

BEŞİNCİ BÖLÜM

ANADOLU TÜRK MASALLARINDA KADIN TIPLERİ

5.1. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri

5.1.1. Anne Tipi

Dünyanın çeşitli toplumlarında annelik kurumu her zaman farklı değerler atfedilerek korunmuştur. Sosyal hayatta, kültürel yapılarda, dinî kitapların öğretilerinde anne her daim kutsal ve değerli olarak anılmıştır. Türk sosyal, kültürel ve dinî hayatında da annelik olgusu tartışılmaz bir saygınlık görmektedir. Annenin aileyi birleştirici bir güç unsuru olarak yuvayı yapan dişi kuş olarak imgelendiği bilinmektedir.

Masalların sosyal hayatla ne denli bağlantılı olduğu çalışmamızın genel konusuyla doğrudan ilgilidir. Sosyal ve kültürel hayattaki insan odaklı kurumların başında gelen annelik olgusunun masallardaki izdüşümü de sosyal hayattaki kadar renkli ve çarpıcıdır. Anadolu Türk masallarındaki olumlu anne tipleri aslında temelde zıtlık gösteren iki kadın tipi üzerinden değerlendirilmektedir. İdeal anne tipi; çocuğun öz annesi olup bir anneden beklenen tüm özveriyi, fedakârlığı, iyi düşünceyi ve bakımı çocuğa gösteren tiptir. İyi kalpli üvey anne tipi ise çocuğun üvey annesi olmasına rağmen; onu öz evladı gibi benimseyen, öz evladına yaptığı her türlü iyiliği, fedakârlığı, bakımı üvey çocuğuna da veren tiptir.

5.1.1.1.1. İdeal Anne Tipi

Anadolu Türk masallarında ideal anne tipi, doğrudan tespit edilebilen olumlu tipler arasında yer almaktadır. Çocuğun biyolojik annesi olarak; oğluna veya kızına karşı her türlü fedakârlığa hazır olması, evladına yardımcı olmak için her türlü mücadeleye girmesi, evladını kendinden bile sakınması gibi eylemlerle çocuğa kol kanat germektedir.

Bazı masallarda ideal anne tipinin temsilcisi olan kadın hayatta değildir. Ancak ölü hâlde bile olsa çocuğuna tavsiyeler verip hayatını yoluna koymasını sağlamaya çalışır. Çocuk, annesinin mezarının başında annesiyle kurduğu iletişim sayesinde masalda karşısına çıkan zorlukları aşip mutlu yuvasını kurmaktadır. İdeal anne tipinin temsilcisinin ölü bir hâlde de olsa çocuğunun yardımına koşması ve tavsiyeler vermesi gibi eylemleri, Türk masal dünyasında sıklıkla yer almaktadır. Hatta pek çok Türk halk anlatısında da ölmüş anne evladının yardımına koşmaktadır.

Yılan Damat masalında anası babası olmayan bir kız, bir yılanla evlendirilir. Kız ise anasının mezarına giderek akıl almak ister. Ölmüş annesi mezardan kıza akıl verir. Pazarlık yapması gerektiğini ve kirpi giysisi istediğini söylemesini ister. Daha sonra ise yilandan,

derisini çıkartmasını istemesini ve o deriyi kızdırdığı mangalda yakmasını söyler. Annenin kızı verdiği tavsiyelerle, kız ve oğlan evliliklerine bir süre sorunsuzca devam ederler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 413-414).

Yılan Adam masalında da bir kız ölmüş annesinden tavsiyeler almaktadır. Padişahın karısını doğurtması için görevlendirilen kız, annesinden aldığı tavsiyeyle kadını kaynar bir süt kazanının üstünde doğurtur. Kadının karnından bir yılan çıkar. Kadın, daha sonra bu yılanla iyi davranarak hocalık yapar ve okuma yazma öğretir. En son yılanla evlenir ancak annesinden aldığı tavsiyeyle dikenli bir elbise giyer. Yılan ondan soyunmasını isteyince o da yilandan soyunmasını ister. Oğlan da yılan donundan kurtulmuş olur. Böylece mutlu bir yuva kurarlar (Özçelik, 1993: 458-464).

Yılan Oğlan masalında bir kadın bir yılan doğurmuştur. Yılan evlenme çağına gelince ona bir kız alırlar. Yılan kızı kuyruğuyla çarpar ve öldürür. Daha sonra bir kızla daha evlenir ve onu da kuyruğuyla çarparak öldürür. En son fakir bir kızla evlenecektir. Fakir kız anasının mezarının başına gider ve bir yılanla evlendirileceğini söyler. Annesi ise ona tavsiyeler verir ve aslında evleneceği kişinin bir insan olduğunu söyler. Kendisine etrafı iğnelerle dolu bir elbise yaptırmasını ve yılan üstünü çıkart dediğinde önce yılanın elbisesini çıkartmasını söyler. Yılan üstünü çıkarttığı da yılanın donunu ateşe atmasını söyler. Kız denilenleri yapar ve yılan yakışıklı bir erkeğe dönüşür. Mutlu mesut geçinirler (Aslan, 1994: 193-194).

Yine aynı şekilde ideal anne tipinin tespit edildiği bu masalda da kız, annesinin kemiklerini gömdüğü çınar kovuğundan tavsiyeler almaktadır. Aldığı tavsiyeler sayesinde topluma çıkacak kıyafetler edinmiş ve kendini göstererek macerasını başlatmıştır.

Keçi Kız masalında bir kızın annesi ölmüştür. Üvey annesi ise kızı kaz çobanlığı yaptırıp yiyecek bile vermemektedir. Kız ise mezardaki anasının kemiklerini alıp kaz çobanlığı yaptığı yerdeki bir çınarın kovuğuna koyar ve devamlı orada ağlar. Kovukta annesi devamlı kızı ses verir ve sabretmesini söyler. Daha sonra da kızı güzel giysiler sağlayarak dernekdeki bir eğlenceye süslenip gitmesine yardımcı olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 431-433).

Masallarda anneler evlatlarının kaybıyla veya kaçırılmasıyla sınanmaktadırlar. Evladı kaçırılınca gözünü karartıp onu aramak için her türlü maceraya atlamaya hazır olan anne, cesareti ve evladına düşkünlüğüyle ideal anne tipinin uygun bir örneğini teşkil etmektedir.

Miski Bahar masalında bir kadının çocuğu olmamaktadır. Komşusunun tavsiyesiyle kırk çeşit baharatı karıştırıp seccadenin yanına koyar ve kırk gün boyunca dua eder. Son gün baharatlar bir kız bebeğe dönüşür. Kadın bu bebeğinin her türlü ihtiyacını büyük bir özveriyle karşılar. Kendi gözünden bile sakınır. Kadın yemeyip içmeyi çocuğuyla ilgilenir. Kız büyüyünce güzelliği her yerde duyulur. Bunu kıskanan bir kralın kızı çingene kılığına girip

çocuğu kaçıır. Miski Bahar'ın annesi ise çocuğunu kurtarmak için türlü maceralar atlatır. En sonunda çocuğuna yeniden kavuşur ve mutlu bir şekilde yaşarlar (Özçelik, 1993: 411-416).

Tablo 3. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi-İdeal Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konum	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Yılan Damat	Olumlu	İdeal Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Ölü hâldeyken bile evladına tavsiye verme
Yılan Adam	Olumlu	İdeal Anne	Ölü İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Ölü hâldeyken bile evladına tavsiye verme
Keçi Kız	Olumlu	İdeal Anne	Ölü İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.1. Çocuğunun iyiliğini isteme E.4. Ölü hâldeyken bile evladına tavsiye verme
Yılan Oğlan	Olumlu	İdeal Anne	Ölü İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Ölü hâldeyken bile evladına tavsiye verme
Miski Bahar	Olumlu	İdeal Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.2. Çocuğunun her şeyiyle ilgilenme E.3. Çocuğu için türlü zorluklara göğüs germe

5.1.1.1.2. İyi Kalpli Üvey Anne Tipi

İyi kalpli üvey anne tipi; üvey çocuğunu öz evladından ayırmayan, aynı özveriyi ve bakımı üvey çocuğuna da gösteren kadın tipidir. Aslında ideal anne tipinden doğrudan ayrıldığı yönler azdır. Masal dünyası içerisinde yalınkat bir özellik olarak olumsuz davranışlar gösteren üvey annenin, olumlu bir profil çizerek de masalarda genişçe yer aldığı tespit edilmiştir. Bazen bir insan bazen bir dev olan iyi kalpli üvey anne tipi, masalda başat kahramanın işlerini kolaylaştıran bir görünüm arz etmektedir.

Masalların bazısında iyi kalpli üvey anne tipi dev biçiminde varlık gösterir. Dev tarafından evlat edinilen çocuk, devin kendisine verdiği nesnelere veya tavsiyeler sayesinde macerasını tamamlayabilmektedir. Devin iyi kalpli ve merhametli oluşu, çocuğa sıcak bir yuva sunması, iş tutmasını sağlaması gibi eylemleriyle olumlu bir tip profili çizmektedir. Çocuğu tehlikelerden koruyan bir mekanizma görevi görmesi de ayrıca önemlidir.

İnsan Yiyen Kız masalında, bir dev tarafından evlat edilen genç bir çocuğun macerası anlatılmaktadır. Bir dev, mağarasına girdiği genci daha önce evladı olmadığı için evlat edinmek ister. Kendisini evlat edinen dev; genç oğlanın gömleğini kendisi, kendi gömleğini de genç oğlana giydirerek onu evlat edindiğini söyler. Kendisi kör olan dev, evlatlık oğluna karşı merhametli davranır. Onu tehlikeli gördüğü bir dağa gitmemesi için uyarır. Oğlan, öz

anne ve babasının yanına gitmek istediğinde anlayışla karşılar. Onun heybesine azık olması için çörekler pişirir. Oğlanın telkini üzerine, dövüşmeye başlayan aslan ve kaplanı-oğlan tehlikeye düştüğünde aslan ve kaplan dövüşmeye başlamaktadır.- her seferinde oğlana yardımcı olmaları için salar. Böylece üvey evladı zorluklardan kurtulur (Sakaoğlu, 2002: 358-362).

Masalların çoğunda devler çocuğu bir anda evlat edinmez. Önce onun kokusunu alır, rahatsızlık duyar ve hatta yemek ister. Ancak sonrasında durumu bir şekilde kabullenir ve evladı olarak benimser. Daha da ileri boyutta bir sevgi örneği olarak; *Nar Adlı Kız* masalında, evladı olarak benimsediği kız hileyle öldürüldüğünde ona olan sevgisinden gömdürmek istemez.

Nar Adlı Kız masalında bir dev, üç kızla beraber yaşamaktadır. Masalın başat kadın kahramanı devin evine geldiğinde dev onun kokusunu alır ve bu insanı yemek ister. Ancak sonrasında ikna olur ve kızı kendi evladı gibi yanında tutar. Kız hileyle öldürüldüğünde de ona olan sevgisinden onu gömdürmek istemez ve dağa bıraktırır (Şimşek, 1990: 677-681).

Habibe masalında üvey annesi yüzünden evden atılan Habibe, bir devin evine gelir. Devin kızları Habibe'nin annesinin memesine yapışmasını söyler. Habibe denileni yapınca dev onu kendi evladı olarak bilir. Hatta üvey annesi Habibe'yi zehirlediğinde onu gömmeye kıyamaz (Özçelik, 1993: 516-519).

İyi kalpli üvey anne tipi, başat kahramanın masal macerasını tamamlamasında çoğu zaman kilit bir konumdadır. Onun verdiği tavsiyelere uyulduğunda başat kahraman görevleri aşabilmektedir. Ancak tavsiyelerine uyulmadığı zaman başına belalar açılır. Sosyal ve dinî hayat içerisinde de anne sözünün kıymeti ve kutsallığı bilinmektedir. Çocuğun annesinin sözünden çıkması başına felaketler açılmasına, işlerinin yolunda gitmemesine sebebiyet vermektedir.

Endam Aynası masalında bir padişah sihirli aynasını kaybetmiştir. Üç oğlunu da aynayı aramak için yollamıştır. Küçük oğlan yolda bir dev karısıyla karşılaşır ve onun memesinden emer. Böylece dev karısı onu evladı bilir. Kocasının ve çocuklarının onu öldüreceğinden korkar ve elindeki çubukla oğlanı bir yastığa çevirir. Daha sonra kocasını ve çocuklarını ikna eder ve küçük oğlanı evladı olarak evinde yaşatır. Küçük oğlanın aynayı bulmak için nereye gitmesi, ne yapması gerektiğini birer birer anlatır ve ona yardımcı olur (Aslan, 1994: 236-243).

Anadolu Türk masallarının çoğunluğunda dev karısı başat kahramanı emzirdikten sonra sahiplenir. Süt hakkından doğan bir analık hakkı söz konusudur. Anadolu'da sütannenin hakkı, öz annenin hakkıyla eş tutulmaktadır. Anadolu içerisinde yaşatılan inançlar gereği aynı

sütanneden emen çocuklar evlenemezler. Süt hakkının bağlayıcılığı Anadolu sahasında kati bir şekilde bilinmektedir.

Çan Kuşu Çor Kuşu masalında, masalın başat erkek kahramanı macerası boyunca üç dev kız kardeşle karşılaşır. Bu dev kız kardeşlerin sağ memesine yapışıp sütlerini emince, devler onu yemez. Çünkü sütünü içtiği için onun evlatları olduğunu kabul ederler. Evlatlarına gerekli bilgileri vererek yardımcı olurlar (Köksel, 1995: 317-326).

Şeydâ Bülbül masalında bir oğlanı dev karısı emzirdikten sonra sahiplenir (Aslan, 1994: 243-245).

Masalların bir kısmında da dağda, bayırda, deniz kıyısında bulunan çocuklar sahiplenilir. Üvey anne olarak çocukları sahiplenilen kadın, onları öz evladından ayırmamaktadır. Her türlü bakımı gösterip sevgisini de sonsuz bir şefkatle çocuklarına verir.

Üç Kız Kardeş masalında teyzeleri tarafından tutulan bir cadı, iki kardeşi sandığa koyup denize atar. Bu sandıktan kurtulan çocuklar bir çobanın otlatmaya getirdiği sürüdeki keçinin sütünü emerek hayatta kalır. Keçinin sahibi olan kadın keçisinin sütünün neden azaldığını öğrenmek istediğinde çocukları bulur. Onları sahiplenerek çok sever ve kendi çocukları gibi büyütür. Çocukların bir dediğini iki etmez. Yıllar sonra da çocuklar gerçek anne babasını öğrenmek istediğinde çok üzülse de açık açık gerçekleri söyler (Aslan, 1994: 252-264).

Sosyal hayatta da karşılaştığı gibi masallarda da anneler çocuklarının mürüvvetini görmeyi isterler. Masallarda da evladı bir peri kızına âşık olunca, olur veya olmaz diye düşünmeden onu nasıl elde edebileceğinin tavsiyesini verir. Evladını vazgeçirmek için değil desteklemek için hareket eder.

Peri Kızları masalında bir dev bir oğlanı evlat edinir. Oğlan bir peri kızına âşık olunca anasına onu nasıl elde edeceğini sorar. Annesi ise ona yol gösterir ve oğlan, peri kızını elde eder. Daha sonra da dev, oğlanın peri kızını yanında tutabilmesi için peri kızının elbiselerini evin temeline gömmesine yardımcı olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 448-450).

Tablo 4. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonunda ki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
İnsan Yiyen Kız	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Halktan biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşur.	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme E.6. Evladını iş sahibi yapma E.7. Evladını tehlikelere karşı uyarma E.8. Evladına yardımcı

							olma
Nar Adlı Kız	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme E.9. Üvey evladının ölümüne çok üzülme
Habibe	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme
Endam Aynası	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme E.8. Evladına yardımcı olma
Çan Kuşu Çor Kuşu	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme
Şeydâ Bülbül	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme
Üç Kız Kardeş	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	İnsan	Halktan biri	Yaşlı	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme E.10. Üvey evlatlarını çok iyi büyütme
Peri Kızları	Olumlu	Anne Tipi-İyi Kalpli Üvey Anne Tipi	Dev	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.5. Üvey evladını öz evladı gibi benimseme E.8. Evladına yardımcı olma E.11. Üvey evladına tavsiyeler verme

5.1.1.2. Eş Tipi

Geleneksel Türk evlilikleri monogami şeklindedir. Eşe karşı olan bağlılık ve sadakat, ailenin kutsal sayılmasıyla doğrudan ilgilidir. Toplumun ve toplumu oluşturan idealize her kurumun temelinde birey, bireyin yetişmesini sağlayan ilk oluşum da ailedir. Bu nedenle aile kurumu her toplumda felsefeden edebiyata, sosyolojiden psikolojiye pek çok sosyal bilim dalının inceleme konusu olmuştur. Sosyal hayatın birer yansıması olan masalarda da aile kurumu dikkate değer bir ölçüde yer almaktadır. Olumlu ve olumsuz yönleriyle masal

içerisinde kendisine yer bulan ailede, eşler arasındaki uyum/uyumsuzluk ve geçimlik/geçimsizlik de masala yansımaktadır.

Eş tipinin idealize edilerek yer aldığı masalarda tespit edilen kadın tipini, ideal eş tipi olarak karşılamak uygun görülmektedir.

5.1.1.2.1. İdeal Eş Tipi

Masalarda ideal eş tipi her türlü olumlu davranışı sergileyen, zorluklara eşiyle birlikte göğüs geren, dar gününde yanında olan, hastalandığında eşine bakan, eşine karşı sadakatiyle nam salan kadınlardan oluşmaktadır. İdeal eş tipi tam manasıyla evlilik törenlerinde eşlerin birbirine karşılıklı sözler olarak verdiği; hastalıkta, sağlıkta, mutlulukta ve huzurda yan yana olmayı başarabilen erdemli kadınları tarif etmektedir. Sosyal hayat içerisinde ailenin birleştirici gücü olarak konumlanan kadın, üzerine doğrudan veya dolaylı olarak aldığı bu misyonu masalarda da yerine getirmektedir. Masalların birçoğunda ideal eş tipinin yaygın görülen olumlu kadın tiplerinden biri olduğu anlaşılmaktadır.

Masalların bir kısmında ideal eş tipi, önceleri insan formunda olmayan bir kadındır. Bir erkekle evlenen bu kadın, eşini düştüğü zor durumdan kurtarmak için sahip olduğu her şeyi ona sunmaktadır. Evlenmeden önce yetiştiği aile içerisinde bazı sırlarını ifşa etmek zorunda kalan kadın, bu ifşaları yaparken eşinin menfaatinin gözetmektedir. Eşinin menfaatinin, ailenin devamlılığı ve iç huzuru için geri kalan her şeyden daha önemli olduğunun bilincindedir.

Balık Kız masalında, güzeller güzeli genç kız balık donunda görülmektedir. Daha sonra kendisini tutmuş olan genç delikanlıyla evlenir. Kendisini görüp âşık olan padişah, bu kadını çok ister ve onu elde etmek için kadının balıkçı olan eşine zor görevler verir. İlk olarak tartıldığında bin batman gelecek bir balık, ikinci olarak içinden yabani bir erkek hayvan çıkacak yumurta, üçüncü ve son olarak da yeni doğmuş bir çocuğun kendi huzuruna getirildiğinde bıyıklarını büken, kamçı elinde gezen bir delikanlı olmasını ister. Eşine verilen bu zor görevler karşısında genç kız-balık kız- bir nevi aile sırrını ifşa ederek eşine yardım eder. Kendisini balık olarak tuttuğu yere eşini tekrar yollar ve suya selam vererek padişahın kendisinden istediği şeyleri bacılarından istemesini söyler. Nitekim karısının balık olan bacılarından istediklerini alan balıkçı hem ölmekten hem de karısından ayrılmaktan kurtulur (Sakaoğlu, 2002: 305-310).

Kadınların metanetli bir duruşla olumsuz durumları kabullenmeleri masalarda sıkça görülen bir durumdur. Yılanla evlendirilen bir kız mevcut durumunu kabullenmiş ve eşinin hizmetini görmüştür. Eşi bir yılan dahi olsa eşi olduğu için ona ve kaderine saygı

göstermektedir. Eşi yılan donundayken de kendisine hürmette kusur etmez. Üstünü örter, yemeğini verir. Ancak yaptığı bir hata sonucunda eşinden ayrı kalınca onu bulmak için yoğun mücadeleler verir. Maksudı yuvasını kurtararak eski mesut günlerine geri dönmektir.

Sır Saklayamayan Padişah Kızı masalında, padişahın küçük kızı olan başat kahraman bir yılanla evlendirilir. Daha önce iki ablası aynı yılanla evlendirilir ancak ikisi de korkup kaçarak sabır göstermezler. Küçük kız yılanla evli kalmaya sabır gösterir ve üç günün sonunda, yılanın aslında peri padişahının oğlu olduğu ve oldukça yakışıklı bir delikanlı olduğu ortaya çıkar. Bir gün kızın babası cirit atma etkinliklerine damadını da çağırır ancak delikanlı kıza sırlarını açık etmemesini tembihler. Herkes kızı bir yılanla evli bilir. Cirit atımları esnasında kız kardeşleri kendisini aşağılar ve küçük kız kocasının cirit atmada en maharetli olan, beyazlar içinde ve beyaz atın üzerindeki yağız delikanlı olduğunu söyler. O an kocası ortadan kaybolur ve genç kız kocasını aramak için yollara düşer. Nitekim kocasını bulur ama kocası annesinin bir dev olduğunu söyleyerek onun da deve evlatlık yapmasını ister. Devlerin arasında yaşam mücadelesi veren genç kız, dev annenin istediği pek çok zorlu görevi yerine getirir ve sonunda kocasıyla eski mesut günlerine geri döner (Sakaoğlu, 2002: 318-323).

Padişahın Üç Kızı masalında da padişahın en küçük kızı, fakir ve çirkin bir kel adamla evlendirilir. Çünkü attığı elma üç kez bu kelin başına gelmiştir. Ancak kız kaderine razı gelir ve eşine hürmette kusur etmez. Hâlimden de hiç şikâyet etmez. Masal içerisinde aslında yakışıklı bir şehzade olduğu anlaşılan Keloğlan, kendisini mal mülk için değil gerçekten seven bir kız aramak için bu kılığa girdiğini belirtir. Masalın sonunda kızın onu gerçekten sevdiğini anlar. Mutlu mesut yaşarlar (Aslan, 1994: 311-314).

Kuru Kafa masalında bir ailenin hiç çocuğu olmamaktadır. Çok dua eden ailenin sonunda kuru kafalı bir oğlu olur. Oğlan evlenme çağına gelince evlendirilir ancak oğlanı gören kızlar her seferinde korkudan ölür. Bu sefer fakir bir adamın kızıyla evlendirilen kuru kafaya, kız çok acır. Onu sarıp sarmalar ve saygıda kusur etmez. Her türlü işini görür. Oğlan kuyuya düşünce kuyunun başına koşarak var gücüyle oğlanı kurtarmaya çalışır. Kuyudaki su sihirli olduğundan oğlan yakışıklı bir delikanlı olarak kuyudan çıkar. Beraber mutluya yaşarlar (Özçelik, 1993: 446-448).

Masalarda bir sınaama olarak soru sorulması ve ardından beklenen cevap verilmediği için mücadeleye başlanması sıkça görülen bir durumdur. Masalda babası tarafından sorulan soruya verdiği cevap tam manasıyla algılanamayan bir kızın macerası anlatılır. Tembel bir gençle evlendirilen kız, eşinin tembelliğini üstünden atmasına yardımcı olur. İdeal bir aile

babası konumuna getirdiği eşi sayesinde babasına geçmişte vermiş olduğu cevabı tam manasıyla anlatmak için uygun fırsatı yaratır.

Tuz Kadar Sevgi masalında padişah babasını ne kadar sevdiği sorulan küçük kız, babasını tuz kadar sevdiğini dile getirir. Bu cevaba çok gücenen padişah, kızını cezalandırmak için onu Tembel Ahmet'le evlendirir. Tembel Ahmet'le evlenen genç kız aklını kullanarak Tembel Ahmet'i doğru şekilde yönlendirir. Ahmet'in eline mendil tutuşturarak para kazanması için evden atar. Hamallık yaparak para kazanan Ahmet, belli bir birikim elde eder. Ahmet'in yemeğini hazırlayan, yıkanmasına yardımcı olan ve çeşitli hizmetlerini gören kız; eşine hürmette kusur etmez. Daha sonra Ahmet'e balta ve eşek aldırın kız, onu oduna yollar. Odunlarını dağdaki bir mağarada biriktiren Ahmet, bir zaman sonra odunların hepsinin yandığını ve tüm odunların birer elmasa dönüştüğünü görür. Eşini iş gücü sahibi yaparak her zaman arkasında olan kadın, masalın sonunda babasını konağa davet eder. Babasına önce tuzlu, sonra tuzsuz, sonra yine tuzlu yiyecekler ikram eden kız; babasının tuzun kıymetini anlamasını sağlar. Kızına masalın başında hak vermeyen padişah bu durumdan sonra kızına hak vermiştir. Kız ve Ahmet evlenerek mutlu sona kavuşurlar (Sakaoğlu, 2002: 468-478).

Masalarda kahramanlar arasındaki mücadeleler bazen de aile içi çatışmalar anlamına gelmektedir. Geliniyle kendisi evlenmek isteyen bir kayınpeder, öz oğluna yapılması imkânsız görevler vererek başarısız olmasını istemektedir. Ancak oğlanın eşi kendisine yardımcı olur, hatta bir noktada kendi ailesine ait sırları sayılabilecek durumlarını afişe eder. Amacı da eşiyle birlikteliğini sürdürmek ve eşinin başarısız olmasını engellemektir.

Kurbağa ile Padişahın Oğlu masalında, bir padişahın oğulları attıkları ok hangi eve düşerse o evin kızını alacaktır. Padişahın küçük oğlunun oku bir göle düşer ve gölden gelen ses üzerine oradaki kurbağayı koynuna sokar ve eve getirir. O kurbağa çok güzel bir genç kız olur. Padişah bu genç kızını kendisine almak ister ve bunun için oğlundan olmayacak şeyler ister. Oğlunun yapamayacağını bildiği istekleri dile getirerek oğlunun boynunu vurdurmayı amaçlamaktadır. Ancak padişahın isteklerinin hepsinde kurbağa formundan çıkmış olan güzel kız kocasına yardım eder. Padişah hiç bitmeyecek bir arpa tası, hiç bitmeyecek bir üzüm dalı, herkesi içine alacak büyüklükte bir çadır, kendi sarayının karşısına daha görkemli bir saray, boyu bir karış sakalı iki karış bir cüce ister. Bu isteklerin hepsi için güzel kız eşini göle yollar ve göldeki annesinden bu nesnelere temin etmesini sağlar. En son istenilen cüce, padişahı taşla çevirir ve kızla oğlan mutlu bir hayat yaşarlar (Şimşek, 1990: 579-583).

Masalda kadınların içinde buldukları olumsuz durumlara karşı sabırla göğüs germeleri, onların masalın sonunda sonsuz mutluluğa erişmelerine vesile olmaktadır. Eşinin

maddi ve manevi durumu ne olursa olsun onu hakir görmeden evliliğini sürdüren kadınlar, masalın sonunda mutlaka mükâfatlandırılır.

Arif Yusuf masalında büyük ve ortanca kız kardeşleri Arif Yusuf'la evlendirilip onu hakir görünce, küçük kız kardeş Arif Yusuf'la evlenir. Ablaları gibi geri gönderileceğine ölmeyi yeğleyen kız kardeş, Arif Yusuf'u hakir görmez. Fakirliğinden dolayı onunla neden evlendiği konusunda kaderine isyan etmez. Evin hizmetini görür, yemeği pişirir, kaynanasına hürmet eder, Arif Yusuf'un abdest suyunu hazırlar, havlusunu tutar. Arif Yusuf kıza karşı herhangi bir yakınlık kurmaz, yalnız eve gelip yatağa girerek çarşafı üzerine çeker. Kız tüm bu durumlara sabreder ve tam bir ideal eş olarak sorumluluklarını yerine getirir. Kız kardeşlerinin tüm kıskançlıklarına ve küçük düşürme çalışmalarına rağmen Arif Yusuf'u zor duruma düşürmez. Masalın sonunda Arif Yusuf'un aslında peri padişahının kızıyla beraber olduğunu öğrenir ancak yine de bu duruma isyan etmez. Peri padişahının kızı ise bu kızın çok sabırlı olduğunu, Arif Yusuf'un ona layık olduğunu söyleyerek beraber olmalarını ister. Masalın sonunda kız, hem büyük bir zenginliğe hem de Arif Yusuf'la mutlu bir hayata kavuşur (Günay, 1975: 454-460).

Masallar genel anlamda zıtlıkların bir arada olmasıyla şekillenen bir türdür. Fakir biriyle evliyken zengin birinin kendisini istediği kadın, maddiyat için evliliğini sürdürmediğini cesurca dile getirebilmektedir. Eşinden ve evlilik birliğinden hiçbir surette vazgeçmeyen kadın, Türk masallarında tipik bir özellik olarak yer almaktadır.

Çobanın Karısı masalında bir padişah oğlu rüyasında gördüğü bir kızı aramak için yola koyulur. Bir köyde kızı bulur ancak kıza padişah oğlu olduğunu söylemez. Çobanlık yaptığını söyler. Kızı fakirlik içinde bir süre yaşatır, kızın doyması için hırsızlık yaptırır. Kız kocasının tüm dediklerini yapar. Daha sonra kızı hamama yollatır ve kendi ailesine evleneceğini söyler. Hizmetçiler kızı hazırlarlar ancak kız sürekli olarak çoban bir kocası olduğunu söyler. Padişahın oğluyla bir araya getirilince kendisine dokunmamasını ister. Ancak padişahın oğluyla çoban zaten aynı kişidir. Masalın sonunda evlenip mutlu mesut yaşarlar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 434-437).

Nar Tanesi masalında da bir padişah kızı sarayın bahçesinden geçmekte olan başka bir padişahın oğluna nar tanesi atar. Oğlan nar tanesini yiyince de kız kendisiyle dalga geçer. Bunun üzerine hırslanan oğlan kılık değiştirerek kızla evlenir. Kızı derme çatma bir yere götürür, kuru ekmekle karnını doydurur. Kız kendisine âşık olduğu için tüm bu olumsuz koşulları sorgusuz sualsiz kabul eder. Oğlan kendisini bir düğün evine yollayıp pirinç çalmasını istediğinde bunu yapar. Başka bir düğün evinden metrelik kumaş çalmasını isteyince bunu da gerçekleştirir. Bir padişah kızıyken düştüğü duruma üzülür ancak isyan

etmez. Masalın sonunda oğlan kızın görgüsüne ve maddiyata önem vermeyişine âşık olur ve evlenirler (Özçelik, 1993: 546-550).

Masalarda zamansal ve durumsal ani değişimler sıkça görülebilmektedir. Kahramanlar zenginken bir anda fakirleşebilir, çok güzelken bir anda çirkinleşebilir. Bu durumsal değişimler olumsuzdan olumluya olabildiği gibi olumludan olumsuzu bir çizgide de ilerler. Hâli vakti yerinde olan bir adamın başına türlü felaketler gelir ve hiç malı kalmaz. Ancak karısı yine de kendisini terk etmez, beraber bu duruma göğüs gereceklerini dile getirir. Bu nedenle

Beyoğlu masalında da ideal eş olan kadın tipinin bir örneği görülmektedir. Bir bey oğlunun gaipten gelen seslerle başına türlü felaketler gelir. Tüm koyunları telef olur, tüm develeri batar. Dünya üzerinde malı mülkü kalmaz. Bunun üzerine adam önceden zengin biri olarak anıldığı memleketi terk etmek ister. Karısının onunla gelip gelmeyeceğini sorar. Bunun üzerine karısı: “Benim yerim senin yanın, sen nerde ben orda. Hem ben seni zenginliğinde sevip de fukaralığında bırakacak mıyım? Bir gocanın gadınıni yedi gadılık yere gader götürmeye hakkı vardır.” der. Kocasıyla beraber çıktığı yolda başkalarının çamaşırlarını yıkar ve eve yardım eder. İffetini muhafaza ederek oturur ancak başına işler gelir, kocasından ayrı düşer. Masalın sonunda ise kocasıyla birleşerek mutlu sona kavuşur (Köksel, 1995: 244-251).

Masalarda eşlerin birbirini sınaması veya cezalandırması olağan hâller içerisinde değerlendirilmektedir. Eşine kızan adam karısını bir başkasına verir ve onu bir nevi cezalandırır. Masalda kadınların bir evi ve adamı nasıl çekip çevirdiği, ona bir intizam kazandırdığı ve böylece de dış görünüşünden kazancına kadar etkilediği çarpıcı bir olumlu kadın tipi örneğiyle anlatılmaktadır.

Karısından mı Kocasından mı masalında ideal eş tipinin uygun bir örneği bulunmaktadır. Padişah ve karısı bir gün otururlarken önlerinden geçen giyimli kuşamlı erkekleri ve iyi giyinmemiş fakir erkekleri değerlendirmeye başlarlar. Karısı her adamı gördüğünde bu adamların karısından dolayı bu hâlde olduğunu söyler. Yani karısı isterse kocasını zengin eder isterse fakir eder diye düşünmektedir. En son üstü başı yırtık, fakirlik içinde bir odun sürücüsüne karısını verir ve onu sınamak ister. Kocasının Allah'ın emrine karşı geldiğini söyleyerek, böyle bir durumla bir kadının nasıl bir ilgisi olduğunu görebilmesi için karısını bu duruma sürükler. Kadın içinde bulunduğu durumu kabullenir. Fakir adamın evine gider ve orada yaşamaya başlar. Helvayla ekmek yer ama kadın yine de şikâyet etmez. Kadına bir çarşaf ve ayakkabı getirir. Kadın da elindeki yüzüğü adama sattırarak yeni bir ev ve eşyalar aldırır. İpek tezgâhı alıp kocasıyla beraber halı dokur. Kocasına halıyı verip padişaha vermesini ve böylece karşılığında padişahın onlara bir yıl yetecek kadar ihşanda

bulunacağını söyler. Ancak padişah adamın sırtını sıvazlayarak halının güzel olduğunu söyler ve adamı yolcular. Bunun üzerine kadın mobilyacıdan, yemekçiden bir sürü ürün alır ve ücret olarak sırtlarını sıvazlayıp yollar. Tüccarlar, kadın ve adamdan şikâyetçi olunca adamı tembihler ve burada âdetin böyle olduğunu, padişahın halıyı bu şekilde aldığını söyler. Padişah adamın çok zeki olduğunu düşünür ve veziri yapar. Masalın sonunda padişah karısının haklı olduğunu anlar ve pişman olur (Köksel, 1995: 374-381).

Tablo 5. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Eş Tipi-İdeal Eş Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Balık Kız	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.12. Eşine yardım etmek için sırtını ifşa etme E.22. Eşine yardımcı olma
Sır Saklayamayan Padişah Kızı	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Eşine geri kavuşarak mutlu mesut yaşar. (Mutlu Son)	E.14. Eşine saygı gösterme E.15. Eşinin sırtını belli bir süre saklama E.16. Eşini kaybedince aramaya koyulma E.17. Eşini geri kazanmak için türlü sınavlara göğüs germe
Padişahın Üç Kızı	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.14. Eşine saygı gösterme E.18. Eşini mal mülk için sevmeme
Kuru Kafa	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.14. Eşine saygı gösterme E.19. Eşini dış görünüşüyle yargılamama E.22. Eşine yardımcı olma
Tuz Kadar Sevgi	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.14. Eşine saygı gösterme E.20. Eşini iş güç sahibi yapma E.22. Eşine yardımcı olma
Kurbağa ile Padişahın Oğlu	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21. Eşine sadık olma E.22. Eşine yardımcı olma
Arif Yusuf	Olumlu	Eş-İdeal	İnsan	Padişah	Genç	Mutlu sona	E.23. Sabırlı

		Eş Tipi		Kızı		kavuşur.	olma E.24. Eşine ve ailesine hürmette kusur etmeme E.25. Evliliğine sahip çıkma E.26. Eşinin iyiliğini düşünme
Çobanın Karısı	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.18. Eşini mal mülk için sevmeme E.21. Eşine sadık olma E.27. Kocasını her koşulda kabul etme
Nar Tanesi	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.18. Eşini mal mülk için sevmeme E.21. Eşine sadık olma E.27. Kocasını her koşulda kabul etme
Beyoğlu	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu Hanımı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.18. Eşini mal mülk için sevmeme E.22. Eşine yardımcı olma E.27. Kocasını her koşulda kabul etme
Karisından mı Kocasından mı	Olumlu	Eş-İdeal Eş Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur	E.14. Eşine saygı gösterme E.20. Eşini iş güç sahibi yapma E.22. Eşine yardımcı olma E.28. Eşine mantıklı fikirler verme

5.1.1.3. İyi Kalpli Kadın Tipi

Masalların genelinde iyi kalpli insanların diğer kahramanlara merhamet gösterdiği, ihسانlarda bulunduğu, müşküllerini çözdüğü görülmektedir. Bu tipe örnek olan kahraman bazen bir insan bazen bir dev bazen de bir peri kızı olabilir. Tipi öne çıkaran eylemlerin temelinde iyi kalple yapılan bir yardım, samimi bir düşünce ve durum ne olursa olsun karşı tarafın iyiliğini gözetme yatmaktadır.

Masallarda erkek tiplerinin birer savunucusu konumunda olan kadın tipleri görülmektedir. İyi kalpli kadın tipinin temsilcisi olan kadın, cesurca savunma ve gerçekleri dile getirme konusunda oldukça başarılıdır. Asıl kahramanın işlerini kolaylaştırması, iyi kalpli bir davranış biçimiyle asıl kahraman için işleri yoluna koyması sıklıkla görülmektedir.

Avcı Mehmet masalında, padişahın her dileğini yerine getiren eğer getirmezse idam edilecek olan Mehmet adında bir delikanlı vardır. Mehmet her dileği yerine getirir ve padişah tarafından altınla ödüllendirilir. Ancak kötü kalpli vezir Mehmet'e altın vermek yerine dayak atar. Yine padişahın isteği üzerine güzeller güzeli bir padişah kızını, bin bir zorlukla padişaha getiren Mehmet, bu sefer güzeller güzeli kızın iyi kalbi sayesinde dayak yemekten kurtulur. Güzeller güzeli kız Mehmet'in her seferinde dayak yediğini, hazineden beş kuruş alamadığını yolda kendisinden öğrenmiştir. Padişahın yanına getirildiğinde ise durumu izah eder ve eğer Mehmet'in hakkı verilmezse kendisi de bir padişah olan babasına mektup yazarak müstakbel eşinin-padişahın- tacını tahtını başına geçirteceğini söyleyerek tehdit eder. İyi kalpli ve güzeller güzeli padişah kızı sayesinde Mehmet, padişahın kızıyla evlendirilir ve mutlu sona kavuşur. Güzeller güzeli padişah kızı ise getirildiği padişahla evlenir (Sakaoğlu, 2002: 292-296). İyi kalpli kadın kategorisine ideal bir örnek olan padişah kızı, masalın sonunda iki mutlu yuvanın kurulmasına vesile olmuştur. Aynı zamanda da sürekli mağdur edilen, hakkı yenilen bir gencin hayatının düzene girmesini sağlamıştır.

Masallarda kötü aile büyüklerinin iyi evlatları sıklıkla görülmektedir. Masallar içerisindeki zıtlıklar, aile ilişkilerindeki çarpıklıklarla sunulduğunda çoğu zaman daha somut bir anlatım gücü kazanmaktadır. Masalda olağanüstü yeteneklerini kötülük için kullanan bir baba vardır. Bu babanın kızı, masalın başat erkek kahramanına yardımcı olmaktadır. Bir bakıma babasının temsil ettiği olumsuz otoriteye karşı bir duruş sergilemektedir. İyi kalplilik beraberinde cesareti de aşılakta ve kadın kahramanı, masalın başat kahramanına yardımcı olan itici bir güç hâline getirmektedir.

Ecel Acayip masalında, iyi kalpli kadın kategorisine örnek teşkil eden bir genç kız vardır. Yağız delikanlıları sihir öğretmek bahanesiyle yer altındaki mekânına götüren sihirbaz bir adam; eğer delikanlılar "Öğrendik." derlerse kellerini alır, "Öğrenmedik." derlerse dövüp bırakır. Bu sihirbazın eline düşen masalın başat erkek kahramanı, sihirbazın kızından yardım görmektedir. Yağız delikanlının buraya nasıl düştüğünü merak eden ve ona yardım etmek isteyen iyi kalpli kız, delikanlının devamlı olarak öğrenemediğini söylemesini ve dayak yiyip bırakılmasını nasihat eder. Delikanlı da denileni yapar ve sihirbazdan hiçbir şey öğrenemiyormuş gibi davranarak elinden kurtulur (Sakaoğlu, 2002: 381-383). Sihirbaz babasının aksine iyi kalpli biri olan genç kız, masalın başat kahramanının serüvenine devam

edebilmesi için gerekli birikimi edinmesini sağlar. Aynı zamanda da hayatta kalmasını sağlayarak masalın içerisinde önemli bir misyon üstlenmiş olur.

Masalarda, dünyanın çeşitli mitik anlatılarında yer alan olağanüstü ve olağandışı varlıklar yer alabilmektedir. Türk folkloru içerisinde kendisine simgesel zemin bulabilen en yaygın motiflerden birisi de Şahmaran'dır. Şahmaran pek çok anlatıda bazen kadın bazen erkektir. Ancak söz konusu masalda iyi kalpli kadın tipinin temsilcisi olarak değerlendirmek uygun görülmektedir.

Şahmeran masalında, Lokman adlı genç Şahmaran'ın ülkesini bulur. Bir süre onunla kaldıktan sonra yeryüzündeki hayatına geri dönmek ister. Şahmaran ise onun yukarı çıkmasını istemez çünkü sırrını söyleyerek ölümüne sebep olabileceğinden çekinir. Ancak sonunda Lokman'a izin verir. Sonra o devrin padişahı hasta olunca, doktorlar Şahmaran'ın etinin ona iyi geleceğini söylerler. Şahmaran'ı gören kişinin vücudunda pullanma olduğu dile getirilir. Lokman'ın vücudunda bu pullanma tespit edilince Şahmaran'ın yerini söylemesi için ısrar edilir. Sonunda Lokman Şahmaran'ın yerini açık eder. Şahmaran ise Lokman'a vücudunda zehirli ve şifalı kısımlar olduğunu, padişahın önüne koyulan kısmıyla Lokman'ın önüne koyulan kısmı değiştirmesini söyler. Böylece ölecek olmasına rağmen Lokman'ın hayatını kurtarır ve ona iyilik yapar (Şimşek, 1990: 519-521). Şahmaran Türk halk kültürünün önemli motiflerinden birisidir:

“Hurâfâta göre başı insan başı, gövdesi yılan olup yılanların padişahıdır. Bir mağaranın zemini altında bağ ve bahçelik bir yerde sâkindir. Benî âdemin şerrinden kaçıp buraya ilticâ etmiştir. Zebercedden bir taht üzerinde oturur, insan gibi konuşmuş.” (Onay, 2000:410).

Masalarda yalnızca canlılara karşı yapılan iyilikler sonucunda kazanılan bir sınama görülmemektedir. Doğaya ve evrene gösterilen saygı, ekolojik bütünlüğe gösterilen uyum da iyi kalpli kadın tipinin eylemlerine örnek olmaktadır.

Öksüz Kız masalında, üvey annesinin hor gördüğü genç bir kızın macerası anlatılmaktadır. Kız, çeşme başından dönerken testisi kırılır ve üvey annesinden çokça azar işiteceğini düşünerek korkudan bayılır. Uyandığında bir bahçede olduğunu görür. Dallarını sallamasını isteyen elma ağaçlarına, fırının içinde yanmakta olan ekmekleri almasını rica eden fırına, odun taşımak için yardım isteyen yaşlı bir kadına, yanında kalıp kendisinin kızı olmasını isteyen ihtiyar teyzeye ise her konuda yardım eder. Bunların sonucunda beyaz köpüklü bir suda yıkanarak güzellik ve zenginlik sahibi olur. Masalın sonunda da padişahın oğlu kendisine âşık olur ve evlenirler (Şimşek, 1990: 531-534).

Masallarda da ağız dualı, Allah dostu addedilebilecek kişiler vardır. Bu tarz kişilere iyilik yapan kadınlar karşılığında sonsuz mutluluğu elde edebilmektedirler. Bu kişilerin hayır dualarını alan kadınlar, olumsuz konularını olumluya çevirebilmektedirler.

Yaban Tezeği masalı içerisinde yer alan iyi kalpli kadın tipine örnek olan genç kız, masalın başkahramanıdır. Kapısına gelen bir ihtiyara kendilerinde de az olan mercimekten vermiştir. Bu hareketinden dolayı adamdan hayır duaları almış, adam da onun memleket beyine hanım olmasını dilemiştir. Daha sonra tezek toplarlarken çıkan fırtınada kalacak yer talep eden bir adama evini bir tek o açmıştır. Yağmurda ıslanmamaları için kendisini değil tezeleri örtmüş ve zekâsıyla da adamı etkilemiştir. Adam aslında beyin oğludur ve iyi kalpli kadınla evlenir (Günay, 1975: 431-432).

Masallarda daha köşede kalmış, başat rolü olmayan kahramanlar da tip çerçevesinde değerlendirilebilmektedir. Tipe yatkın özellikler gösteren kahraman ve bu kahramanın masalın gidişatını etkileyen her türlü eylemi, tipleştirme konusunda da önemli veriler vermektedir.

Köpekle Evlenen Kız masalında bir kız ninesi tarafından köpekle evlendirilir. Aslında sihirli bir varlık olan köpek insana dönüşmektedir. Kızla geldikleri kaya dibinde dayalı döşeli bir evde yaşarlar. Kıza yemeğini verir, tepside bir de şerbet vardır. Kız şerbeti içince uykuya dalmaktadır. Ninesinden aldığı tavsiyeyle bir gece şerbeti içmez ve uyanık şekilde adama yakalanır. Büyüsü bozulan adam da kızını kovar. Kız hamile bir vaziyette adamın önce büyük bacısına gider. Büyük bacısının yanına gelen adam durumu bacısına anlatır ve büyük bacısı kendisinin yerinde olsa kızın etlerini parçalayacağını söyler. Oradan kaçan kız, adamın ortanca bacısının yanına gider. Ortanca bacısı da kardeşiyle konuşurken benzer şeyler söyler. En son küçük kız kardeşin evine giden kız orada da konuşmalara şahit olur. Küçük kız kardeş, erkek kardeşine kızar. Neden hamile bir kadını sokağa attığını, bunun merhametsizce olduğunu dile getirir. O anda kız doğum yapar ve hizmetçiler de adama haber verir. Kız kardeşinin söylediği şeylerden etkilenen adam kızını affeder ve eskisinden daha mutlu olurlar (Köksel, 1995: 212-214).

Masalda iyi kalpli kadın tipi, başat kahramana sağlamış olduğu nesnelere kahramanın işini kolaylaştırabilmektedir. Masalda zorlu bir maceraya atılmadan önce iyi kalpli kadın tipinin yardımını gören kahraman, macerasını başarıyla tamamlar.

Mıddık masalında iyi kalpli kadın tipine örnek olan bir gelin vardır. Bu gelin bir devin gelinidir. Evlerine gelen Mıddık ve iki kız kardeşine buradan gitmelerini, annesinin dişlerini bileyletmeye gittiğini söyler. Geri döndüğünde kızları yiyeceğini ve kaçmaları gerektiğini söyler. Devin bir sonraki gidişinde Mıddık'ın iki kız kardeşine bir tarak ve bir sabun verir.

Dev arkalarından gelirse tarağı attıklarında devin geçeceği her yolun diken olacağını, sabunu attıklarında devin geçeceği her yolun kaygan olup dev düşüreceğini söyler. Böylece kızlara yardım eder. Masalın sonunda da başat kahraman Mıddık devini öldürür, gelin de kurtulmuş olur (Köksel, 1995: 264-266).

Gede Kız masalında yaşlı bir kadın, üvey annesinden sürekli dayak yiyip hor görülen bir kıza yardım etmektedir. Üvey annesinin ona yüklediği zor işlerin üstesinden gelmesi için ona yardımcı olur. Bir düğüne giden üvey anne, üvey kızından kazanı gözyaşıyla doldurmasını ister. Yaşlı kadın ise su ve tuz isteyerek kazana koyar ve gözyaşının bundan ibaret olduğunu dile getirir. Daha sonra kızı altınlarla ve güzel kıyafetlerle süsleyerek düğüne gönderir ve bey oğlunun fark etmesine yardımcı olur (Özçelik, 1993: 390-393).

Masalarda dev varlık biçiminde olan kadınlar da olumlu davranışlarıyla ön plana çıkabilmektedir.

Külden Eşek masalında bir kız bir devin evine gider. Devin annesi, oğlunun onu yiyeceğini ve kaçıp gitmesi gerektiğini söyler. Kıza sabun, tarak ve su verir. Oğlu arkasından gelirse bunları atmasını söyler. Kız sabunu atınca dev kayarak düşer, tarağı atınca yollar dikenli olur, suyu atınca da büyük bir göl olur (Aslan, 1994: 220-223).

Masalarda kendisinden yardım isteyen kişileri geri çevirmeyen kadınlar vardır. Sır olarak tutması gereken bilgileri dahi iyi kalpli olmaları sebebiyle açık edebilmektedirler. Hatta kendisine yardım eden kişi veya varlığın, muhtaç olan bir başkasına da yardımcı olabilmesi için aracılık etmektedirler.

Altı Çocuklu Ana masalında bir aile Hızır'ın kendilerine sık sık uğraması sayesinde çok zengin olur. Bu aileyle aynı köyde yaşayan fakir ve çok çocuklu bir adam, evin kadınına sürekli ısrar ederek nasıl böyle zengin olduklarını sorar. Kadın ısrarlara dayanamaz ve Hızır'ın kendilerini ziyaret ettiğinden bahseder. Bunun üzerine adam hazırlık yapar ancak Hızır fakir bir adam kılığında adamı ziyaret eder. Adam, bu fakir adamı eve almaz. Daha sonra o fakir adamın Hızır olduğunu öğrenen adam, kadına tekrar ısrar eder. Kadın da bu ısrar üzerine Hızır'dan tekrar rica eder. Adam da böylece zenginleşir (Aslan, 1994: 306-309).

Masalarda sosyal konum olarak üst bir seviyede bulunan kadınların da iyi kalpli olmalarına rastlanılır. Masalarda yönetici pozisyonundaki erkeklerin iyilik ve kötülük gibi zıt kavramlarla bütünleşerek görülmeleri sıklıkla göze çarpar. Ancak masallardaki yönetici kadın sayısı erkeklere oranla çok az olduğundan, olumlu ve olumsuz yönetici kadın kolaylıkla tespit edilememektedir. Yönetici pozisyonundaki kadının ülkesini adalet ve iyi kalplilikle yönettiği masallar da vardır.

Hasan Tay masalında kendisinden yardım isteyen herkese hazinesini açan bir kadın padişaktan bahsedilir. Senetsiz ve hesapsız şekilde parayı veren kadın, kimseden parayı geri istememektedir. Ülkesini adaletli bir şekilde yönettiği için altın dağından kendisine altın aktarıldığını dile getirir (Özçelik, 1993: 561-575).

Tablo 6. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İyi Kalpli Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Avcı Mehmet	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.29. Gerçekleri ortaya çıkartma E.30. Mağdurun yanında olma E.31. Hakkın teslim edilmesini sağlama
Ecel Acayip	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Belirsiz	E.32. İyi kalplilikle öğütler verme
Şahmeran	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	Yarı yılan yarı insan	Padişah	Genç	Mutlu sona kavuşamaz. / Ölür.	E.33. Ölüm anında bile iyilik düşünme
Öksüz Kız	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı davranma E.34. Herkese yardımcı olma E.38. İnsanlara iyi davranma
Yaban Tezeği	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.35. Lokmasını paylaşma E.36. Muhtaçlara yardım etme
Köpekle Evlenen Kız	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Belirsiz	E.32. İyi kalplilikle öğütler verme E.37. Merhametli olma E.38. İnsanlara iyi davranma
Mıddık	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.34. Herkese yardımcı olma E.37. Merhametli olma
Gede Kız	Olumlu	İyi Kalpli Kadın	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Belirsiz	E.34. Herkese yardımcı olma
Külden Eşek	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	Dev	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.34. Herkese yardımcı olma E.37. Merhametli olma
Altı Çocuklu Ana	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.34. Herkese yardımcı olma E.37. Merhametli olma

Hasan Tay	Olumlu	İyi Kalpli Kadın	İnsan	Padişah	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.36. Muhtaçlara yardım etme E.39. Ülkesini adaletle yönetme
-----------	--------	------------------	-------	---------	----------	---------------------	---

5.1.1.4. Akıllı Kadın tipi

Dünya masallarının geneli değerlendirildiğinde aklın ön planda olduğu pek çok masal vardır. Türk masalları özelinde değerlendirildiğinde de aklın yüceltiği, zorlukların üstesinden akıl vasıtasıyla gelindiği görülmektedir. Olumlu kadın tipleri değerlendirildiğinde çoğunlukta olan tipler, akıllı kadın tipleridir. Kadının akli yüceltici bir konumda olduğu masallarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Kadın ve akıl birlikteliği kimi zaman padişahı tahtından etmiş kimi zaman yedi başlı bir ejderhayı dize getirmiştir. Türk kültür ve sosyal hayatının düzeni içerisinde kadın; yalnızca ev işi yapan, bir başka üst aklın yönlendirmesiyle hareket eden statik bir konumda değildir. Bunun masallardaki izdüşümü de akıllı kadın tipinin, genel tip değerlendirmesinde diğer tiplerden daha yoğunlukta tespit edilmiş olmasıyla anlaşılabilir.

Masalda olumsuz olduğu düşünülen bir evlilik yapan kız, mevcut evliliğinin karşı taraf tarafından bitirilmesinden sonra macerasına çıkar. Karşısına çıkan her zorluğa karşı; akli, gözlem gücü ve iradesi sayesinde üstün gelen kadın, akıllı kadın tipi çerçevesinde değerlendirilebilir.

Köpekle Evlenen Kız masalında genç bir kızın akıllıca davranarak olaylara çözümler getirdiği maceraları anlatılmaktadır. Anne ve babası eğer bir evlat sahibi olurlarsa söz verdikleri üzere bir köpekle evlendireceklerdir. Nitekim bir kızları olur ve kız büyüdüğünde köpekle evlendirirler. Kızı alıp giden köpek her gece kıza bir fincan kahve içirir. Bir gün bu kız kahveyi ağzında tutarak yutmaz, köpek odadan çıkınca tükürür. Uyumuş numarası yaparken odaya genç bir delikanlının girip yanına yattığını görür. Bu delikanlının cebinden anahtarları alarak bulunduğu evin kırk odasını gezmeye başlar. Kız dolaşırken anahtarları yutar ve delikanlı kızın artık yanında kalamayacağını söyleyerek, köpeğe onu götürmesini emreder. Köpek ise genç kıızı, kızları delirmiş olan bir padişaha satar. Genç kız, padişahın kızına büyü yapan kişiyi tespit ederek onu öldürür ve padişahın kızını aklına geri kavuşur. Köpek kıızı bu sefer oğulları yirmi yıldır kayıp olan bir aileye satar. Evdekileri iyice gözlemleyen genç kız, evin hizmetçisinin ailenin oğlu kendisini almadı diye evin altındaki ardiyede gizlediğini ortaya çıkartır. Köpek kıızı bu sefer dilsiz kızlarını iyileştirmesi için başka bir aileye satar. Genç kız, aslında dilsiz kızın sevdiği adama verilmediği için numara yaptığını ortaya çıkartır. Masalında sonunda köpek, genç kıızı padişahlarının yanına götürür. Aslında genç kızın en baştan beri bu padişahla evli olduğu, uyutulduğu her gece yatağına köpek yerine

bu padişahın girdiği ortaya çıkar. Masalında sonunda mutlu mesut bir şekilde yaşarlar (Sakaoğlu, 2002: 324-327).

Akıllı kadın tipine ideal bir örnek olan masalın başat kadını, akıllı hamleleri sayesinde hem kaybettiği rahat hayatına kavuşmuş hem de onu kötü bir hayata mahkûm eden vezirin hakkından akli sayesinde gelmiştir.

Ne İdim, Ne Oldum, Ne Olacağım? masalında padişah kızırken türlü badireler sonucu bir çobana hanım olan kızın akli ön plandadır. Vezirin kendisiyle münasebetsiz bir ilgi kurması sonucu saraydan kaçan genç kız, saklandığı ağacın altına gelen çobanla evlenir. Çocuklarının adını ise sırasıyla *Ne İdim, Ne Oldum ve Ne Olacağım* koyar. Padişah babasının yolu bir gün kendi evine düşünce de çocuklarının adı sayesinde başından geçen olayları aktarabilmiştir. Böylece aklını kullanarak evvelce koyduğu isimler sayesinde vezirin sonunu getirmiş, ardından eşi olan çoban vezir tayin edilmiş ve kendisi de evi olan sarayına geri dönmüştür (Sakaoğlu, 2002: 356-357). Aynı masal Balıkesir Masallarında *Neyidim, Noldum, Nolacam* olarak geçmektedir (Kumartaşlıoğlu, 2006: 314-316). Aynı masal Afyonkarahisar Masallarında *Ne İdim Ne Oldum Ne Olacağım* adıyla geçmektedir (Özçelik, 1993: 488-491).

Masalda düşüğü zor durumdan akli sayesinde kurtulan genç bir kız anlatılmaktadır. Girmiş olduğu elbise onun bir nevi koruma kalkanıdır. Akıyla hareket ettiği her an kendini korumayı da becerebilmektedir. Akıllı bir insandan beklenen temkinli davranışları da göstermektedir. Akıyla hareket eden ve aceleci olmayan kız masalın sonunda mutlu sona kavuşmaktadır.

Tüylüce masalında, akıllı kadın tipine uygun bir profil görmekle beraber ilginç bir başlangıç konusuyla da karşılaşılmaktadır. Annesinin vasiyeti üzerine zor duruma düşen genç kız çareyi kaçmakta bulur. Annesi, kendisi öldüğünde ayakkabısı kime uyarsa kocasının onunla evlenmesini ister. Ayakkabı da kadının ve adamın öz kızlarına olmaktadır. Bu durumu kabullenemeyen genç kız, bir çobana ayakların altından giyilip çıkartılan tüylü bir deri yaptırır. Bu derinin içerisine giren ve hazineden para alan kızın asıl macerası bundan sonra başlar. Başka bir memleketin padişahının sarayında çalışmaya başlayan genç kız, orada tüylü bir yarı insan yarı hayvan formunda saklanır. Saray halkının gittiği bir düğüne tüylü elbisesini çıkarıp süslenerek gider ve padişahın oğlunun aklında yer eder. Daha sonra padişahın oğlu kendisine düğünde bir yüzük takar. Ancak kızın kimliği hakkında herhangi bir bilgisi yoktur. Düğün bitince padişahın oğlu kızı arar ancak bulamaz. Kızı aramak için yola çıkar. Yola çıkmadan önce genç kız bir ekmeğin içerisine oğlanın kendisine verdiği yüzüğü koyar ve oğlana azık olarak verir. Kırk gün dolaşan oğlan kızı bulamaz ve acıktığında ekmeği yer. Böylece aradığı kızın en başından beri kendi evinde olan Tüylüce olduğu açığa çıkar. Eve

dönerek kızla evlenir, düğün dernek kurulur (Sakaoğlu, 2002: 394-396). *Tüylü* masalında da aynı akıllı kadın profilinin yansıması görülmektedir (Günay, 1975: 297-299).

Aklı sayesinde Cinpulat'ı kandıran genç kız, Cinpulat'ı yok edecek bilgiyi ondan elde eder. Böylece hem kendini ölümden kurtarır hem de kendisi için masalda mutlu bir son inşa etmiş olur.

Cinpulat masalında muhtemelen bir cin cengâveri olan Cinpulat, kendisine getirilen kızını öldürecektir. Ancak kız babasının öldüğünü ve onun yasını tutmak istediğini söyler. Böylece Cinpulat kızdan bir süre uzak durur. Kız, Cinpulat'ın canının nerede saklı olduğunu sorar. Cinpulat ise canının süpürgede olduğunu söyler ve ava gider. Genç kız süpürgeyi akşama kadar sever. Cinpulat akşam geldiğinde süpürgeci, kızın ona çok hürmet ettiğini öğrenir. Bunun üzerine canının gerçekten nerede olduğunu kıza açıklar. Kız ise bu bilgiyi masalın başat kahramanı olan erkeğe söyler. Bu bilgi sayesinde oğlan Cinpulat'ı yener ve kızını kurtarır. Evlenerek kırk gün kırk gece düğün yaparlar (Sakaoğlu, 2002: 418-421).

Masalda akıllı kadın tipine tam bir örnek teşkil eden padişah kızıyla karşılaşılır. Babasının hazinesini korumak ve hırsızları bulmak için akıllıca yöntemler seçmiştir. Ancak hırsızların ondan akıllı olması sebebiyle başarılı olamaz. Yine de planları oldukça akıllıca planlardır ve kızını emeline yaklaştırabilmiştir.

Rus Kralını Çalan Hırsız masalında, padişah babasının hazinesine dadanıp devamlı surette çalan hırsızları bulmaya çalışan akıllı bir kızdan bahsedilmektedir. İlk olarak hırsızların hazine dairesine girdiği deliğin altına içi katran dolu bir fiçı koyar. Hırsızlardan biri katranın içine düşer ancak diğer hırsız, tanınmaması için katranın içindeki hırsız arkadaşının kellesini keser. Padişah kızı bu sefer de Galata Köprüsü'ne altın saçtırır. Her kim bu altınlara meylederek eğilip alırsa hırsızın o olduğunu tespit edecektir. Ancak hırsızlar altınları ayakkabılarının altına katran sürerek toplar. Bu sefer kız kellesi alınmış hırsızın cesedini Galata Köprüsü'ne getirir ve kim ağlarsa hırsızın akrabası olduğunu anlayacaktır. Ancak hırsızlar bu durumu da bertaraf eder. Padişah kızı bu sefer de arka ayak tabanlarını boyadığı bir deveyi mahalleye salar. Kim deveye meyledip alırsa evi devenin ayağındaki boyadan dolayı boyanacak ve hırsız tespit edilecektir. Ancak hırsızlar hem deveyi çalar hem de aynı boyadan mahalledeki diğer evlere sürerler. Bu sefer kız kılık değiştirerek mahallede dolanır ve deve eti aradığını söyler. Hırsızların evine gelir ve hırsızların annesiyle muhatap olur. Nitekim hırsız, kızın kendisini devamlı surette arayan padişah kızı olduğunu anlar ve onu eve hapseder. Masalın sonunda padişahla sorununu halleden hırsız, padişahın kızıyla evlenir (Sakaoğlu, 2002: 520-524).

Masalda akıllı kadın kocasının kaybetmiş olduğu altınları akli sayesinde tekrar elde etmektedir. Bunun yanında kimliğini de gizlemeyi başarmış ve atının daha sonrasında kendisine bela olmasını da engellemiştir. İronik cevaplarla atının kendini küçük düşüreceği bir duruma zemin hazırlamıştır. Hazırcevaplık ve ince alay, aynı zamanda zekânın da belirtilerindedir.

Bana Benzer masalında fakir bir adam bulduğu küp dolusu altını bir atlıya verir. Bunun üzerine karısı çocuklarıyla birlikte bu atının konakladığı otele gider. Kendi adının “Bana Benzer”, çocuklarının adının ise “Benden Beter ve Nerede Oynıyayım” olduğunu söyler. Adamı sarhoş edip tıraş ettikten sonra altınları alarak gider. Sabah uyanan adam otel görevlilerine Bana Benzer’in, Benden Beter’in ve Nerede Oynıyayım’ın nerede olduğunu sorunca; burada kendisine benzer birisi olmadığı, kendisinden beter bir kimsenin de olmadığı ve nerede oynamak isterse oynayabileceği, otelin çok geniş olduğu cevabını alır (Günay, 1975: 289-290).

Tarlada Bulunan Altın masalında bir kadının cesurca ve akıllıca hareket ettiği bir macera anlatılmaktadır. Bir adam tarlasında bir altın bulur ve devrin kanununa göre altın bulan padişaha teslim etmek zorundadır. Bu adam da altınları teslim edip etmemekte kararsızdır ancak oradan geçen bir adam kendisini kandırıp altınları alarak uzaklaşır. Üzgün bir şekilde eve gelen adam durumu karısına anlatınca karısı, iki kızını da alarak kocasının tarif ettiği adamları şehirde bulur. Kızlarını süsleyip püsler ve birinin adının “Benim Gibi”, diğerinin adının “Benden Beter” olduğunu söyler. Adamları iyice sarhoş eden kadın; adamın saçının yarısını ve sakalının yarısını keserek yüzünü boyar, altınları alarak kaçar. Adam uyandığında ise kadın kimliği hakkında hiçbir iz bırakmadığı için sahtekârlığının cezasını çeker (Şimşek, 1990: 833-836).

Masalda küçük kız akli sayesinde öldürülmekten kurtulur. Pratik bir zekâyaya sahip olmak insanın bir anda karşılaştığı olumsuz durumları ortadan kaldırmasına oldukça yardımcı olmaktadır. Masalda da pratik zekâlı kızın bu becerisi görülmektedir.

İğci Baba masalında akli sayesinde öldürülmekten kurtulan genç bir kızın macerası anlatılmaktadır. İğci baba mağaraya kaçırdığı kızlara kendi parmağını keserek verir ve yemelerini söyler. Bunu yapmayan kızı oracıkta keser. Büyük kız kardeş, iğci babanın parmağını yere atar ve parmak dile gelerek yerde olduğunu söyler. Böylece kızı keser. Ortanca kız kardeş, parmağı çöp kovasına atar. Parmak yine dile gelir ve ortanca kız kardeşi de keser. Küçük kız kardeş ise parmağı kediye yedirir ve parmak dile geldiğinde sıcak bir karında olduğunu söyler. Böylece küçük kız öldürülmekten kurtulur. Daha sonra mağaradan

kurtulmak için mağarada tutsak tutulan genç bir adamla iş birliği yapar ve oradan kurtulur (Günay, 1975: 309-311).

Kurt Baba masalında da bir adamın yedi kızını da sırasıyla bir kurt alır. Kurt tüm kızları sırasıyla öldürür ve sıra en küçük kız kardeşe gelir. En küçük kız kardeşe bir meme verir ve yemesini söyler. Kız memeyi küçük parçalara ayırarak kedisine yedirir. Akşam kurt memeye hitaben nerede olduğunu sorunca meme de sıcak bir karında olduğunu söyler. Böylelikle kurdun gözüne girer. Kurt kendisine kırk kapının anahtarını verir ancak kırkinci odayı açmamasını söyler. Ancak kız kırkinci odayı açar ve kurt onu yiyeceğini söyler. Kız odalardaki altınları, incileri alır ve onu yemeden önce hamama götürüp temizlenmesi gerektiğini söyler. O arada başına bir deri takarak Keloğlan kılığına girerek kaçar. Masalın sonunda kurt birkaç defa daha kızı bulur. Ancak kız akli sayesinde kurdu, aslan ve kaplana parçalatır (Aslan, 1994: 208-212).

Dev masalında da dev tarafından kaçırılan kız kendisine ikram edilen dev parmağını kedisine yedirir. Dev de parmağa nerede olduğunu sorunca parmaktan sıcak bir karında olduğu cevabını alır. Böylece kız devi kendisine inandırır. Masalın sonunda da devi inandırması sayesinde öldürür ve kurtulur (Aslan, 1994: 212-213).

Masalda genç kız padişah oğluyla evlenebilmek için ayağına gelen fırsatları çok iyi değerlendirmiştir. Akli sayesinde amacına ulaşmış ve masalın sonunda mutlu bir sona kavuşmuştur.

Terace Kızı masalında padişahın bahçesinde bahçıvanlık yapan genç bir kızın macerası anlatılmaktadır. Padişahın oğluna âşık olan genç kız, oğlanla evlenmek için Allah'a devamlı dua etmektedir. Padişahın oğlu da kendisine âşıktır ancak annesi ve babası bir padişah oğluyla hizmetçinin evlenemeyeceğini söyler. Bu yüzden teyze kızını oğlanla evlendirmek isterler. Ancak oğlan eğer evleneceği teyze kızı bahçıvanlık yapan kıza benzemezse evlenemeyeceğini söyler. Annesi de bir plan yaparak ilk gece bahçıvanlık yapan kızı odaya sokar, sonrasında oğlan kendisini beğenince de teyze kızıyla nikâhını kıyacaklardır. Kız odaya girdiğinde padişah oğlu kendisini teyze kızı zannederek âşık olur ve kız ondan babasının tüm altınlarını, sarayın tapusunu bir bileziğe yazdırıp kendisine vermesini ister. Bunu yaptıktan sonra ertesi gün kız aslında kendisinin dün geceki kız olduğunu, bileziğe tüm mallarının yazılı olduğunu söyler. Sonrasında padişah oğlu kızın yaptığı planı anlayarak kendisiyle evlenir (Günay, 1975: 323-325).

Aklın akıldan üstün olduğu halkın hafızasında yer tutan bir deyiş olarak çoğunluk tarafından bilinmektedir. Pratik zekâsı sayesinde düştüğü durumdan kendini kurtarabilen kız, aynı zamanda ikna kabiliyetiyle de göz önüne çıkmaktadır.

Ayı ile Karısı masalında, genç bir kız yaylaya çıktıklarında uyuyakalıp bir ayı tarafından kaçırlır. Ayıya hanım olan kadın, ona üçü de ayı olan üç çocuk doğurur. Bir gün ayıdan olma çocuklarını yıkama bahanesiyle kaynar kazana atar. Sonra ayıyı oyalamak için inin içinden bir şey ister ve kaçırmaya başlar. Ayı peşine düştüğünde ise çama tırmanır. Üstünün çıplak olduğunu, ayının gidip kendisine pijama getirmesi gerektiğini söyler. Ayı ine geri döndüğünde kız ailesinin yanına kaçar. Ailesiyle bir hendek kazarlar ve içine yoğurdukları hamuru koyarlar. Ayı, kızın bulunduğu yere geldiğinde onu kazdıkları hendeğe atıp üstünü taşla doldururlar ve ayıdan kurtulurlar (Şimşek, 1990: 499-500).

Masallarda bir başka kahramanın yaptığı akılsızca bir hareket de akıllı kadın tipinin temsilcisinin elini güçlendirmektedir. Karşısındaki kahraman da değerlendirildiğinde, kadın tipinin temsilcisi daha üstün bir akıl örneği ortaya koymaktadır.

Dallan Reyhanım Dallan masalında oldukça akıllı hareket eden bir köle kızın macerası anlatılmaktadır. Bahçede bitkilerin bakımını yaparken kendisini izleyen şehzadenin duyacağı şekilde: “Dallan reyhanım dallan, ben elin sakalına gülüyorum da el benimkine gülmüyor.” veya “Dallan reyhanım dallan, ben eli kandırıyorum da el beni kandıramıyor.” diye şarkı söylemektedir. Aslında kız şehzadeyi beğenmektedir. Şehzade de kızı beğenmektedir ancak onun bu şarkıları söylemesi onu sinirlendirmektedir. Kızın ne yapmaya çalıştığına anlam veremez. Şehzade kızı kandırabilmek için çerçici kılığında girerek hazinenin tüm elmaslarını ucuzdan kıza satar. Şehzade bu yolla kızı kandırdığını düşünür ancak elindeki her şeyi kız aldığı için aslında kız onu kandırmıştır. Daha sonra kız şehzadeyle birlikte olacağını söyleyerek Arap bir cariye tutar ve şehzadeye de hiç ışık açmamasını rica eder. Cariyeye de ne olursa olsun konuşmaması gerektiğini söyler. Şehzade kızın bir parmağını konuşması için keser ancak cariye yine de konuşmaz. Ertesi gün kız şen şakrak şarkılar söylemeye devam eder ve şehzade ise kıza parmağını göstermek için yanına gider. Ancak kızın parmakları tamdır ve elindeki parmak da kara renkte bir parmaktır. Şehzade yine kandırılmıştır. Bu sefer hem kızı hem de amca kızını ister ancak kızı köleye, amca kızını ise kendisine nikâhlar. Masalın sonunda kız, şehzadeden hamile kalıp çocuk doğurur. Ve sonunda şehzadeyi elde ederek mutlu sona kavuşur (Günay, 1975: 365-370).

Masallarda sınama unsuru olarak sorulan sorulara, akıllı kadın tipine örnek teşkil eden kahramanların cevap verdiği sıklıkla görülmektedir. Kimsenin bilemediği soruları cevaplayabilmeleri, genelde onları olumsuz konularından olumlu bir konuma taşır.

Süpürgecinin Kızı masalında padişahın oğlu süpürgeciye bir soru sorar: “Altından altın, gümüşten gümüş, bakırdan bakır olan nedir?” Eğer cevabı bilemezse onu öldürteceğini söyler. Süpürgeci adam, büyük ve ortanca kızına bu soruyu sorar ancak onlar kendi dertlerini

söyler, babalarına yardımcı olmazlar. Küçük kız ise altından altının padişah oğlu, gümüşten gümüşün vezirleri olduğunu ve bakırdan bakırın da biz fakirler olduğunu söyler. Bunun üzerine adam idam edilmekten kurtulur ancak padişahın oğlu bu soruya cevap verenin adamın kendisi olmadığını anlar ve kızıyla evlenmek ister. Padişahın annesi kendilerine dünür gelince de kız evde tektir ve annesinin biri iki yapmaya gittiğini, büyük kız kardeşinin çirkinini güzel yapmaya gittiğini, ortanca kız kardeşinin ise lale sümbül toplamaya gittiğini söyler. Padişahın annesi bu cevaplara bir anlam veremez ancak padişahın oğlu kızın annesinin ebelik yapmaya gittiğini, büyük kız kardeşinin gelin süslemeye gittiğini ve ortanca kız kardeşinin lale ve sümbül motifli oya yapmaya gittiğini söyler. Böylece kızın verdiği akıllıca cevaplara bir kez daha hayran olur. Daha sonra padişahın oğluyla evlenir. Padişahın oğlunun zindanında biri vardır ve padişahın oğlu kendisine bir soru sormuştur. Eğer soruyu cevaplayamazsa öldürülecektir ve kız bu adama cevapları verir. Padişahın oğlu karısının soruların cevaplarını verdiği düşünür. Bu yüzden odada kıymetli ne varsa alıp gitmesini söyler ve yatıp uyur. Kız ise hizmetçilerine kocasının yattığı karyolayı taşıtır ve evine getirtir. Padişaha ise odadaki en kıymetli şeyin kendisi olduğunu söyleyerek, kendisini alıp getirdiğini dile getirir. Padişah da bu duruma mutlu olur ve tekrar saraya dönerek mutlu mesut yaşarlar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 260-263).

Yine aynı şekilde *Mumdan Şiş Şekerden Kebap* masalında bir padişah bir dokumacıya soru sorar. “Altın, gümüş, bakır bunların mânâsı ne?” diye sorar. Eğer kırk gün içinde cevap veremezse öldürülecektir. Adamın en küçük kızı sorunun cevabını babasına söyler: “Altın, senin gibi padişah; gümüş, vezir, vüzerâ; bakır da bizim gibi ehli esnaf, fakir, fukara” der. Böylece babasını ölümden kurtarır. Daha sonra padişah adama, kızlarının hamile olup yanına gelmesini ister. Küçük kız, büyük ve ortanca kız kardeşinin karnına pamuk koyar ve padişahın yanına giderler. Padişah hepsine canının istediği şeyi yedirmek için soru sorar ancak kızın dediği mumdan şiş şekerden kebabı bir türlü yaptıramaz. Çünkü mum ve şeker ateşe tutulunca erimektedir. Padişah mum ve şekerden şiş ve kebab olamayacağını söyleyince; küçük kız da bekâr kızların nasıl hamile kalacağını sorar. Böylece padişaha ders vermiş olur (Köksel, 1995: 308-316).

Beyoğlu ile Akıllı Kız masalında evlenmek için görgülü, akıllı, güzel bir kız arayan bey oğlu vardır. Bu bey oğlu konağında çalışan bir kadını, böyle bir kız bulması için görevlendirir. Bir kasabadan geçen kadın bir kızın evine misafir olur. Kız annesinin biri iki yapmaya gittiğini, babasının çarşıya ağız tadı almaya gittiğini, ablasının da bahçeye gül serptiğini söyler. Kadın bu denilenlerden bir şey anlamaz ancak kıza doksan dokuz altın verir. Kız ise bey oğlunun gelirken askerini yüz yapmasını söyler. Kadın, bey oğluna bu kızı çok

beğendiğini ama denilenlerden bir şey anlamadığını aktarır. Oğlan ise kızın tüm sorularını cevaplamak için yola çıkar. Annesinin ekmek yapmaya gittiğini, babasının çarşıya tuz almaya gittiğini, ablasının çeyizine çevre işlediğini söyleyerek kızın akıllıca söylemlerine karşılık verir. Masalın sonunda böyle bilgili bir kız bulduğu için sevinerek kızla evlenir (Özçelik, 1993: 592-594).

Masallarda akıllı kadınlar genelde geleceği de öngörerek hareket eden kişilerdir. Gelecek felaketi veya ödülü tahmin eden kadın; akıllıca hareket ederek belayı bertaraf eder, ödülü ise avuçlarının içerisine alır.

Keloğlan masalında yeraltında bir memlekete musallat olmuş bir dev vardır. Memlekette su yoktur ve yalnızca dev su verirse su içebilirler. İçlerinden birini öldürünce dev, çeşmeleri açar. O gün de hükümdarın kızı deve sunulmaktadır. Keloğlan bu devi öldürür ve kanını tüm yere saçar. Hükümdarın kızı da elini bu kana bular ve Keloğlan'ın sırtına sürer. Böylece devin öldürüldüğü haberi yayıldığında ve kimin öldürdüğü sorulduğunda, kız Keloğlan'ı kolayca tespit edebilecektir. Nitekim durum böyle gerçekleşir ve Keloğlan padişahın lütuflarına mazhar olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 379-391).

Yine aynı şekilde *Lark Lurk* masalında yeraltındaki bir memlekete bir dev musallat olmuştur. Her gün bir adam yemektir ve karşılığında da memlekete su vermektedir. Bir gün padişahın kızı bu deve sunulur ve masalın başat kahramanı olan oğlan, kızın deve yemek olmasını engeller. Devin kanı yere saçılınca padişah kızı elini kana batırır ve oğlanın sırtına sürer. Padişah da devi öldürüp memleketi susuzluktan kurtaran genci arar. Kız da oğlanın sırtına sürdüğü kan sayesinde oğlanı tespit eder (Kumartaşlıoğlu, 2006: 415-420).

Zümrüd-ü Anka masalında Keloğlan yeraltı dünyasındaki bir memlekete bela olan bir devi öldürmüştür. Dev halkın çeşmesini zapt edip kimseye su vermemektedir. Her gün bir insanın sunulduğu dev, o gün de padişahın kızını yiyecektir. Ancak Keloğlan devi öldürür ve kızı kurtarır. Kız ise elini devin kanına batırarak Keloğlan'ın sırtına sürer. Böylece devi öldüren kişi sorulduğunda Keloğlan'ı rahatlıkla tespit edebilmiştir (Aslan, 1994: 141-149).

Yedi Başlı Ejderha masalında bir oğlan evran öldürmüştür. Bu evran yeraltı dünyasındaki bir memlekete su verdirmemektedir. Her gün kendisine bir kurban sunulur ve o gün de sıra padişahın kızındadır. Ancak oğlan evranı öldürür ve kız da evranın kanını oğlanın sırtına sürer. Daha sonra oğlan padişah tarafından kolayca tespit edilir (Aslan, 1994: 149-156).

Dipsiz Kuyu masalında da masalın başat kahramanı yer altı dünyasında bir dev öldürür. Bu dev memlekete musallat olmuş ve suyu sahiplenmiş kötücül bir varlıktır. Erkek kahraman bu devi öldürünce padişah kızı, yerdeki dev kanına elini batırır ve oğlanın sırtına

sürer. Böylece masalın devamında, oğlanın teşhisinde kendisine avantaj sağlar (Özçelik, 1993: 308-401).

Masalda yalan unsuru sıklıkla karşılaşılan bir olgudur. Ancak bazı durumlarda yalanı yalan olarak tanımlamak masalın evreni içerisinde yanlış yorumlamalara sebebiyet vermektedir. İyi bir ikna kabiliyetine sahip olmak, kimseye zarar vermeden beyaz yalanlarla kendini kötü bir durumdan kurtarmak masal evreni içerisinde olumlu eylemleri olan davranış kalıplarıdır. Bu olumlu eylemler, olumlu kadın tiplerinin kimi zaman yalan söylediği düşüncesini ortaya koysa da genel anlamda tip değerlendirilmeli ve masalın içerisindeki diğer tüm eylemleri de söz konusu edilmelidir.

Ayı ile Üç Kız Kardeş masalında, ayı tarafından kaçırılan üç kız kardeş vardır. Kardeşlerden büyüğü çalı çırpı toplama bahanesiyle kaçmış. Ortanca olan da büyük kardeşi arama bahanesiyle çıkmış ve kaçmış. Küçük olan ise ayıyla beraber kalmış ve ondan çocuk doğurmuş. Daha sonra ayıdan kurtulmak için bal istediğini söyleyerek ayıyı bal bulması için yollamış. Bunu fırsat bilerek kaçmış ve ailesinin yanına gelmiş. Evde üç kız kardeş bir plan yapmışlar. Ayıyı evlerine davet ederek bir kazan çorba pişirerek sac ayağını ayının kafasına geçirip öldürmüşler. Böylece ayıdan kurtulmuşlar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 404-405).

Masalda kadın tipleri değerlendirildiğinde birbirine karışabilen ve birden çok tipe örnek teşkil edebilen kadın kahramanlar görülmektedir. Ancak kadın tipinin temsilcisi, eylemleri sayesinde doğru tipe yönlendirilebilmektedir. Masalda akıllıca düşünen ve bunları uygulayan, zaman kazanmak ve zamandan tasarruf etmek konusunda akli sayesinde sıkıntı yaşamayan bir kızın macerası anlatılmaktadır.

Yılan Kız masalında bir padişah kızı amcasının oğluyla nişanlıdır. Ancak kitaba baktığında evlendiği gün yılanı dönüşeceği ve yedi sene dağlarda dolaşacağı yazılmıştır. Bundan dolayı üzüntüye kapılır ve sessizleşir. Bir kadının üç kızından en küçüğü de bir vesileyle saraya girmiştir. Kızın derdini anlamış ve ona yardım edeceğini söylemiştir. Evlendiği gece kızın yanına gitmiş ve kız yılanı dönüşünce odada o kalmıştır. Damat gelip de bir eksik varsa alayım dediğinde bir altın şemsiye istediğini söyler. Öncesinde de sarayın kuyumcubaşına altın çantanın üç yıldan az sürmeyeceğini damada söylemesini tembihler. Damat çantayı yaptırır ve üç yıl sonra gelir. Tekrar eksik bir şey olup olmadığını sorar ve kız da altın çanta istediğini söyler. Kuyumcubaşı altın çantayı üç yılda tamamlaması için tembihlenmiştir. Üç yıl sonra çantayı da getiren damat yine eksik bir şey olup olmadığını sorar. Kız bu sefer de altın ayakkabı ister ve o da bir yılda tamamlanır. Yedi yılın sonunda padişah kızı çıkıp gelir ancak çok zayıflamıştır. Kendisinin yerine duran kız gider ve damadı yılanı dönüşmüş olan kız karşılar. Kendisini yedi yıl boyunca bekleyen o olmadığını, onu

asıl hak edenin bekleyen kız olduğunu söyler ve damadın önce onu sonra kendisini almasını söyler. Böylece önce kız sonra padişah kızı adıyla evlenir (Köksel, 1995: 215-219).

Masalda pratik zekâ olumlu bir şekilde değerlendirildiğinde mutlaka işe yaramaktadır. Düştüğü zor durumda telaş yapmayan, temkinli bir şekilde hareket eden kahraman kendisini mevcut durumundan kurtarır.

Mıddık Kız masalında üç kardeşten en küçüğü Mıddık adında bir kızdır. Yolda giderlerken yorulan Mıddık kendisini taşıtmak için annesinin onu hep sırtında taşıdığını söyler. Böylece kendisini kız kardeşlerine taşır. Geceleyin geç kalan kız kardeşler bir devin mekânına giderler. Dev orada geliniyle birlikte yaşamaktadır. Dev kızları yatmaları için kabul eder ancak dişlerini bileyletir. Uyanık olan var mı diye sorduğunda Mıddık uyanık olduğunu söyler. Annesinin kendisine çil kavurup çay ısıttığını söyler. Dev de gider aynısını yapar. Bir vakit daha geçince dev yine uyanık biri olup olmadığını sorar. Mıddık bu sefer de annesinin altı delikli bir kapla çaydan su getirdiğini söyler. Dev gittiğinde Mıddık'ın kız kardeşleri kaçır ancak Mıddık dama çıkararak bekler. Dev sinirli bir şekilde gelip kızların gittiğini öğrenince kül karıştırmaya başlar. Damdan aşağıya taş atan Mıddık'a ulaşmak için dev oraya nasıl çıktığını sorar. Mıddık ise değirmen taşını kızdırıp boğazına taktığını söyler. Aynısını yapan dev ölür ve Mıddık'la gelin kurtulur (Köksel, 1995: 264-266).

Masallarda şekil değiştirme sıklıkla görülen bir motiftir. Beden tamamen başka bir boyut ve şekilde görünebilmektedir. Ancak bu masalda kılık değiştirme, gerçek hayatta bilinen manasıyla bir kılığa bürünmek anlamına gelmektedir. Akli sayesinde hem manevi olarak kendisini tatmin eder hem de hayatını kurtarmış olur.

Bahçacı Kızı masalında bir padişahın oğlu bahçeci kızını öpmek ister. Kızın hocasıyla anlaşan padişah oğlu kızını bir dehlize kapattırır ve orada öper. Kız durumu anlamaz çünkü hocası, onu öpenin dehliz şeyhi olduğunu söyler. Ancak sabahleyin padişah oğlu dehliz şeyhi diye biri olmadığını, onu öpenin kendisi olduğunu açık eden cümleler kurar. Bunun üzerine kız da ona bir oyun oynamak ister. Koyun postuna girip postunun etrafına incik boncuk takar ve geceleyin padişah oğlunun odasına gider. Azrail olduğunu söyleyip canını alacağını söyler ve oğlanın ağzına deve kılları sokar. Bir müddet hasta olan çocuk kızını bahçede tekrar görür. Kız da o Azrail'i kendisi olduğunu belli eden cümleler kurar. Buna çok sinirlenen çocuk kızdan intikam almak için anasından babasından ister. Kız kendisi yerine bir helva hazırlar ve oğlan odaya girdiğinde kızını evlenmek için almadığını söyleyerek kalbine bıçak saplar. Sonradan üzülür ve kızın kanının tadına bakmak için şerbetten avuçlayarak içer. Yaptığından pişman olur ve kız o an ortaya çıkar. Tekrar beraber olurlar (Köksel, 1995: 288-290).

Masallarda akıllı kadınlar kendisine zekâsı sayesinde güvenmektedir. Yapabileceklerine sınır koyan insanlara karşı, ne kadarını başarabileceklerini göstermek için maceraya atılmaktan korkmazlar.

Yedi Kız Babası masalında iki kardeşten birinin yedi oğlu, diğèrinin yedi kızı vardır. Oğlu olan kız olanı sürekli aşağılamaktadır. Bunun üzerine en büyük kızla en büyük oğlan çalışmak için yola düşerler. En çok hangisi kazanç sağlayacak diye yarışma yaparlar. Büyük kız erkek kılığına girer ve bir ailenin yanında işe girer. İsmnin Ali olduğunu söyler. Ev sahibinin oğlu, Ali'nin kız olduğunu düşünür. Oğlan anasından aldığı tavsiyeyle kızı inci mercan dağına götürür ama kız, kızlar gibi inci mercanlara meyletmez. Kızla güreş tutarlar ancak yine anlayamazlar. Anası Ali'yi takip etmesini ve ayakta işeyip işemediğini kontrol etmesini ister. Kız kamışla işer. Masalın sonunda kız çok fazla kazançla evine döner. Evin sahibinin oğlu da kızı bulur ve evlenirler (Köksel, 1995: 439-441).

Akıllı kadın tipi gerçeklerin farkına erkenden varan ve ona göre hareket eden kadınlardır. Gördüğü gerçekleri de en uygun dil, yöntem ve anlatış biçimiyle asıl muhabata aktarırlar.

Mestan masalında bir kız bir ev satın alır ve oraya ailesiyle birlikte yerleşir. Birkaç gün sonra eve bir kedi girer ve kız bu kediye Mestan adını vererek sahiplenir. Kız her sabah küplerinin altın olduğunu görünce sebebini merak eder. Geceleri ortadan kaybolan Mestan'ı takip eder ve Mestan kilerdeki bir kayanın ardındaki tünelden başka bir yere gider. Orada hasta bir karısı vardır. Mestan'ın aslında çok yakışıklı bir şehzade olduğunu görür. Mestan atına binip oradan gittiğinde, karısı da kalkıp sihirli suda yüzünü yıkar ve çok güzel bir kadına dönüşür. Atına biner ve gümüş dağı eriterek, ardından altın dağı eriterek bir devle buluşur. Onunla kocasını çekiştirir ve güzelce sohbet eder. Mestan'ın karısını takip eden kız gerçekleri görür Mestan'ın karısı dağları erittiğinde hem gümüş dağdan hem altın dağdan birer taş parçası alarak kanıt olarak saklamıştır. Mestan kedi formundayken sanki tüm yaşananları rüya görmüş gibi anlatır ve karısının ihanetini ortaya çıkartır. Masalın sonunda Mestan karısını öldürür ve kızla evlenir (Aslan, 1994: 185-188).

Akıllı kadın tipi masalarda risk alan bir konumda görülebilmektedir. Ancak alınan risk kendine güvenle birleşince başarılı bir sonuç doğurmaktadır.

Yılan Bey ile Şeker Hanım masalında bir padişahın karısı bir yılan doğurur. Yılan Bey evlenme çağına geldiğinde önce Hint padişahının kızıyla evlenir. Evlendiği gece kızın soyunmasını ister. Kız korkusundan gelemez ve onu sokup öldürür. Aynısını Çin padişahının kızına yapar. Daha sonra Şeker Hanım adlı hizmetçisi giyinip süslenir ve Yılan Bey'le evlenir. Yılan Bey soyunmasını istediğinde önce Bey olanın soyunması gerektiğini söyler.

Sırayla soyunurlar ve en son Bey yılan donundan sıyrılır. Böylece kızla mutlu bir evlilik yaparlar (Aslan, 1994: 191-193).

Masallarda aklın kullanılması ve yüceltilmesi birbirinden farklı pek çok sebeplerle gerçekleşmektedir. Rahatsız olunan bir durumu ortadan kaldırmak için akıllıca planlar yapıldığı da sıklıkla görülmektedir.

Papaz masalında bir adam yoldan geçen kadına sürekli olarak “Bre gelin ne yapıyorsun?” diye sormaktadır. Gelin ise sürekli olarak bu sorulardan rahatsızlık duymaktadır. Gelin kocasıyla birlikte bir plan yapar ve adamla sohbeti sürdürür. Adam kaz alıp eve gelmeyi teklif ettiğinde gelin kabul eder. Kocasının kayıp danalarını aramaya gittiğini söyler ancak kocası evin altında beklemektedir. Evin altından tıkırtılar gelince gelin kocasının gelmiş olabileceğini, danayı bulduysa eve girmeyeceğini söyler. Böylece papazın boynuna yular geçirip tezgâha bağlar ve kocasına dananın eve geldiğini söyler. Adam da danayı dağ bayır aradığını söyleyerek danadan öfkesini almak için odunla döver. Papaz yularından sıyrılıp kaçır. Ertesi günler papaz gelini görünce hemen içeri kaçır ve bir daha gelini rahatsız etmez (Kumartaşlıoğlu, 2006: 457-459).

Masalarda sonradan ortaya çıkan kadın kahramanlar, başka kahramanlara akıl vererek o kahramanın masal içerisindeki serüvenini başarıyla tamamlamasını sağlarlar.

Çiftçinin Kızı masalında bir adam vezir olmak için padişaha gider. Padişah adama bir kese altın vererek bu altınlarla bir koç almasını söyler. Altınları geri, koçu diri, etini de pişirip getirmesini söyler. Adam yollara düşer ve bu durumu nasıl halledeceğini bilemez. Bir köyde bir aileye misafir olur. Misafir olduğu ailenin kızına danışan adam, kızın dediğini harfiyen uygular. Kız; altınları sarrafa rehin vermesini, o parayla iki koç alıp yünlerinden heybe yaparak satmasını söyler. Sonra koçlardan birini satarak budunu güneşte kurutmasını, pastırma yapmasını söyler. Denilenleri yapan adam hem canını kurtarır hem de bu akıllı kızla padişah tarafından evlendirilir (Özçelik, 1993: 595-597).

Tablo 7. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Akıllı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Köpekle Evlenen Kız	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.29.Gerçekleri ortaya çıkartma E.40. Güçlü bir gözlem yeteneğine sahip olma E.41. Olaylara akıllı şekilde yaklaşma
Ne İdim, Ne	Olumlu	Akıllı	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona	E.42.Çocukların

Oldum, Ne Olacağım?		Kadın Tipi				kavuşmuştur.	a koyduğu isimlerle merak uyandırtma E.43. Babasının onu tanıyabileceği ikramlarda bulunma E.47. Doğru zamanda doğru şekilde konuşma
Neyidim, Noldum, Nolacam	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.42.Çocukların a koyduğu isimlerle merak uyandırtma E.43. Babasının onu tanıyabileceği ikramlarda bulunma E.44. Doğru zamanda doğru şekilde konuşma
Ne İdim Ne Oldum Ne Olacağım	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.42.Çocukların a koyduğu isimlerle merak uyandırtma E.43. Babasının onu tanıyabileceği ikramlarda bulunma E.44. Doğru zamanda doğru şekilde konuşma
Tüylüce	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.41. Olaylara akılcı şekilde yaklaşma E.45. Akıllıca davranarak olumsuz durumdan uzaklaşma E.46. Akıllıca gizlenebilme E.47. Doğru zamanda doğru yerde olma
Tüylü	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.41. Olaylara akılcı şekilde yaklaşma E.45. Akıllıca davranarak olumsuz durumdan uzaklaşma E.46. Akıllıca gizlenebilme

							E.47. Doğru zamanda doğru yerde olma
Cinpulat	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.44. Doğru zamanda doğru şekilde konuşma E.48. Rol yapma
Rus Kralını Çalan Hırsız	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.46. Akıllıca gizlenebilme E.49. Akıllıca planlar yapma E.50. Güçlü bir tahmin yeteneği olma E.52. Korkusuzca hareket etme
Bana Benzer	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.46. Akıllıca gizlenebilme E.49. Akıllıca planlar yapma E.51. Akıllıca davranarak kaybettiğini tekrar elde etme
Tarlada Bulunan Altın	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.46. Akıllıca gizlenebilme E.49. Akıllıca planlar yapma E.53. Akıllıca hareket etme
İğci Baba	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.53. Akıllıca hareket etme
Kurt Baba	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.53. Akıllıca hareket etme
Dev	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.53. Akıllıca hareket etme
Terace Kızı	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.49. Akıllıca planlar yapma E.53. Akıllıca hareket etme
Ayı ile Karısı	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.45. Akıllıca davranarak olumsuz durumdan uzaklaşma
Dallan Reyhanım Dallan	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri/Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.54. Kolayca akıl çelme E.55. Çok akıllı olma
Süpürgecinin Kızı	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.56. Kimsenin

							bilemediği soruları bilme
Mumdan Şiş Sekerden Kebap	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.56. Kimsenin bilemediği soruları bilme E.57. Pratik zekâlı olma
Beyoğlu ile Akıllı Kız	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.44. Doğru zamanda doğru şekilde konuşma E.55. Çok akıllı olma
Keloğlan	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.50. Güçlü bir tahmin yeteneği olma E.53. Akıllıca hareket etme
Lark Lurk	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.50. Güçlü bir tahmin yeteneği olma E.53. Akıllıca hareket etme
Zümrüd-ü Anka	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.50. Güçlü bir tahmin yeteneği olma E.53. Akıllıca hareket etme
Yedi Başlı Ejderha	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.53. Akıllıca hareket etme
Dipsiz Kuyu	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.53. Akıllıca hareket etme
Ayı ile Üç Kız Kardeş	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.45. Akıllıca davranarak olumsuz durumdan uzaklaşma E.49. Akıllıca planlar yapma
Yılan Kız	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49. Akıllıca planlar yapma
Middık Kız	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.54. Kolayca akıl çelme E.57. Pratik zekâlı olma
Bahçacı Kızı	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.57. Doğru zamanı bekleme
Yedi Kız Babası	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme E.57. Pratik zekâlı olma
Mestan	Olumlu	Akıllı	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona	E.44. Doğru

		Kadın Tipi				kavuşur.	zamanda doğru şekilde konuşma E.53. Akıllıca hareket etme E.58. Temkinli olma
Yılan Bey ile Şeker Hanım	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.53. Akıllıca hareket etme
Papaz	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49. Akıllıca planlar yapma E.54. Kolayca akıl çelme
Çiftçinin Kızı	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.59. Akıllıca çözümler üretme

5.1.1.5. Sabırlı Kadın Tipi

İnsanoğlu, karşılaştığı pek çok sıkıntılı durum karşısında metanetini koruyabildiği ölçüde başarılı olmaktadır. Olaylar karşısında metanetli durmak, sabırlı davranmak herkesin yapabileceği bir duygusal aksiyon değildir. İnsanın bedenî ve ruhî tüm ihtiyaçları, sabrın gerektirdiği fitrata uygun değildir. Ancak Türk halkının yüzyıllardır süren var olma mücadelesi, savaşları, göçleri, devlet kurma politikaları, yıkımları, acıları, siyasî mücadeleleri, ekonomik çalkantıları; Türk insanının da metanetli bir duruşa sahip olmasına sebep olmuştur. Türk kadınının da Türk tarihi kadar eski olan sabır gösterme becerisi, masallarda da kendine tiplleşme ölçüsünde yer bulmuştur.

Sabrın sonu selamettir sözü, Türk halkı içerisinde sabır gösterilmesi gereken konularda sıklıkla söylenen bir atasözüdür. Masalda sabırlı olmak sonunda meyvesini mutlaka veren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Arsız Kız masalında sabır timsali denebilecek genç bir kız vardır. Bir köpekle evlendirilen genç kız, evlendiği günden beri odasından çıkmaz ve sanki bir insanla konuşuyormuş, eğleniyormuş gibi davranır. Aslında köpek gerçekten bir insandır ancak bir peri kızına âşıktır ve geceleri onunla görüşmektedir. Sabırlı kız bu durumu bilmesine rağmen sabır gösterir. Eşi köpek donundayken onunla konuşur, eğlenir. Bir gün peri kızı hamile kalır ve her gece onları dinleyen kız, peri kızı ne aşerirse ev halkından ister. Böylece odaya getirilen yiyecek, gece olunca köpek tarafından peri kızına götürülür. Peri kızının doğumuna da kılık değiştirip ebe olarak yardım eden genç kıza, peri kızı bebeğini hediye eder. Aslında peri kızına her şey ayandır. Köpek donundaki oğlanı da artık gelmemesi için tembihler ve sabırlı kızla mutlu bir yuva kurmalarına vesile olur. Oğlan da bir daha köpek donuna girmez (Günay, 1975: 287-289).

Geleneksel masallar içerisinde sabır taşı motifi pek çok halkın masallarında bulunmaktadır. Bazen sabır taşıyla denk tutulan başka motif unsuru olan nesnelere de karşılaşılmaktadır.

Yeşil Kurbağa masalında bir padişah kızına bir kurbağa: “Bön sürersin sefâyı, akşam çekersin cefâyı” diyip gidermiş. Padişah kızı, cefa çekeceğini duyunca çok üzülmüş ve padişah babası da hava alıp rahatlaması için küçük veziriyle gezmeye çıkartmış. Bir gümüş kalenin önüne gelince içeriye yalnızca kız girebilmiş, kapı ardından kapanmış. Odalardan birinde yakışıklı bir oğlanın uyduğunu görür. Kız onun başında kırk gün boyunca bekler. Kalenin yanından geçen bir kervandan kara bir hizmetçi alır. Kara hizmetçiyi oğlanın başına diker ve kendisinin bahçede biraz gezip dolaşacağını söyler. O an oğlan uyanır ve kara hizmetçi yalan söyleyerek başında kırk gün bekleyen kendisi olduğunu söyler. Bunun üzerine oğlan kara hizmetçiyle evlenir ve padişah kızı da hizmetçi olur. Bir gün bey Gaziantep’e giderken kız kendisinden sabır taşı ve bülbül kadehi ister. Oğlan bunları getirir ve kız izlemeye başlar. Kız derdini sabır taşı ve kadehe anlatır. Sabır taşı çatlar, kadehteki su kaynar. Kız tam intihar edecekken bey kızı kurtarır ve karısı olarak alır (Köksel, 1995: 274-276).

Sabır Taşı-I masalında bir kız kuyuya düşen topunu almak için kuyunun içine baktığında hocalar görür. Hocalar onu bir dağın başındaki hasta bir oğlana yazmışlardır. Bunun üzerine kız çok dertlenir. Kırk gün boyunca bir hasta yerinde hasta oğlanı bekler. Oğlana âşık olur. Otuz dokuzuncu gün yoldan geçen bir çingene hizmetçiyi alır. Hizmetçi oğlanın başında beklerken oğlan uyanır ve hizmetçi kendisinin beklediğini söyler. Böylece kendisi köle olur, çingene kızı ise oğlanla eğlenir. Oğlandan frenk bıçağı ve ördek bardağı ister. Derdini anlatırken ördek bardağı patlar ve kız frenk bıçağıyla intihar edecekken babası durumu oğlana anlatır. Evlenirler (Aslan, 1994: 230-231).

Masallarda evlilik içerisinde sabır gösterilmesi gereken durumlar vardır. İnsanın ağzından çıkan sözler, gerçek hayatta her zaman karşısına çıkıp insanı sınamaz. Ancak masallarda edilen herhangi bir kelam, kahramanın kendi macerasını başlatmasına vesile olabilmektedir.

Hamur Bacı masalında üç kız kardeşten en küçüğü padişahın oğluyla evlenmesi hâlinde, padişahın oğlunun tüm ezasını, cefasını çekeceğini söyler. Padişahın oğluyla evlenince padişahın oğlu bir gece kızla beraber olur ve ardından terk eder. Uzun süre gelmez. Kız ise kendisine hamurdan bir kız yapar ve tüm derdini ona anlatır. Padişahın oğlu bir süre sonra tekrar gelir ve kız hamile kalır. Bir çocuk doğurur. Padişahın oğlu tekrar gelir ve kız hamile kalır. Bu döngü böyle devam eder ve kızın iki oğlu bir kızı olur. Padişahın

oğlu bir gün haber salar ve evleneceğini söyler. Kız tam kendini öldürecekken hamur kız tarafından kurtarılır ve padişahın oğlu da kızın sabrını görerek onunla evlenir (Köksel, 1995: 384-385).

Masallarda formel sayılarla ifade edilen pek çok durum ve nesne vardır. Sabırlı kadın tipinin tespit edildiği masalarda kadın kahraman genelde eşi olacak erkeği 40 gün boyunca bekler. Kimi zaman hiçbir Şey yapmadan bekler, kimi zaman başından her gün bir iğne çıkartır, kimi zamansa başında gergef işler.

Sabır Taşı-II masasında bir bey kızı otuz dokuz gün boyunca l bir yiğidin başında bekler. Her gün ölünün başından bir iğne çıkarmaktadır. Otuz dokuzuncu günün sonunda konağın önünden geçen bir ingene göçünden, kendisine can Şenliği olması için bir ingene kız alır. Sonra biraz dinlenmeye gider. O ara ingene kızı kırkıncı gün iğneyi yiğidin başından çıkartır. Yiğit uyanınca da kendisini kırk gün boyunca beklediğini, çok yorulduğunu söyler. Bey kızını da ingene göçünden aldığını söyler. Bey kızı sesini çıkartmaz ve yiğit pazara giderken bir sabır taşıyla ustura ister. Tüm derdini sabır taşına anlatır ve bey de kendisini dinler. Evlenip mutlu bir yuva kurarlar (Aslan, 1994: 231-233).

Sabır Taşı masasında da kırk gün bir ölüyü bekleyen bir kız vardır (elik, 1993: 543-545).

Tablo 8. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Sabırlı Kadın Tipi

Masalın Adı	atı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tipi Temsilcisinin Eylemleri
Arsız Kız	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.60. Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme E.61. Hlinden Şikâyet etmeme
Yeşil Kurbağa	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı olma E.61. Hlinden Şikâyet etmeme
Sabır Taşı-I	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı olma
Hamur Bacı	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı olma
Sabır Taşı-II	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Soylu /Bey Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı olma
Sabır Taşı	Olumlu	Sabırlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23. Sabırlı olma

5.1.1.6. İffetli Kadın Tipi

İffetli olmak ve bu hâle değer atfetmek, sosyal ve dinî hayatın yoğun bir şekilde bir arada yaşandığı toplumlarda daha fazla önem arz etmektedir. Türk toplumunda da kadından iffetini koruması ve bunu bir öğreti olarak gelecek nesle aşılması beklenmektedir. Bu durumdan ötürü kadın, bireysel ve toplumsal yaşantısında belli sınırlılıklarla yaşar. Masallar toplumsal hayatın bir yansıması olduğundan kadınlara aynı misyon masallarda da yüklenmiştir. Bu misyonu değerlendiremeyen kadın evinden, mutlu yuvasından ve evliliğinden olmaktadır. Masalın sonunda da genelde cezalandırılır veya bedel öder.

İffetli kadın tipi genelde başına gelen kötü durumlarda iffetini muhafaza etmeye çalışan hatta evlatlarının öldürülmesine göz yuman bir kadın olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının iffetli duruşunu korumak için tüm gücünü kullanması, iffetli kadın tipine ideal bir örnek olarak şekillenmesini sağlamaktadır.

Helvacı Güzeli masalında iffetini korumak için yerinden yurdundan ve hatta kimliğinden olan genç bir kızın macerası anlatılmaktadır. Babası ve kardeşi hacca giden genç kız ailesiyle birlikte imama emanet edilmiştir. İmam genç kıza âşık olur ve onu elde etmek için bir cadıdan yardım ister. Cadının oyunuyla hamamda imamla baş başa kalan genç kız, imamın başına tasla vurarak bayıltır ve oradan kaçar. İmam kendisine iftiralar atarak kızın babasına mektup yazar. Bunun üzerine kızın babası, kızını öldürmesi için oğlunu yollar. Oğlan durumun iftira olduğunu anlayınca kızını öldürmez, salıverir. Yolu padişah oğluluyla kesişen genç kız onunla evlenir ve üç çocuğu olur. Bir zaman sonra anasını babasını çok özler ve padişah olan eşi onu veziriyle birlikte memleketine yollar. Yolda vezir kızdan yakınlık ister ancak kız vermez. Kızını tehdit eder ve tek tek tüm çocuklarını öldürür. Kız ise yine de yakınlık göstermez. Masalın sonunda bir helvacının yanında kılık değiştirerek -erkek kılığına girerek-duran helvacı güzeli, herkesin orada bulunduğu bir an tüm gerçekleri açıklığa kavuşturur (Sakaoğlu, 2002: 445-450).

Aynı masal Elazığ masallarında da *Helvacı Güzeli* olarak geçmektedir (Günay, 1975: 391-395).

Aynı masal Yukarıçukurova masallarında da *Helvacı Güzeli* olarak geçmektedir (Şimşek, 1990: 758-763).

Aynı masal Balıkesir masallarında da *Helvacı Güzeli* olarak geçmektedir (Kumartaşlıoğlu, 2006: 440-443).

Masalda pek çok ahlaksız teklifle karşı karşıya kalan kadın, ne olursa olsun askerde olan eşine sadık kalmayı başarmıştır. Hangi duruma düşerse düşsün soğukkanlı davranmış ve

kendisini düştüğü durumdan kurtarmanın çarelerini aramıştır. Nitekim bunlara çareler bulmuş ve masalın sonunda da mutlu sona kavuşmuştur.

Asker Karısına İftira masalında iffetli kadın tipinin ideal bir örneği bulunmaktadır. Kocasını askere giden kadın, eşinin kardeşine emanet edilmiştir. Yengesinden yakınlık bekleyen adama, kadın yüz vermez. Bunun üzerine yengesine iftira atar. Zina yaptığı gerekçesiyle o zamanın kanununa göre beline kadar gömülür. Onu oradan kurtaran bezirgân, kadını kendisine alacağını söyler. Kadın bunu da kabul etmez ancak bezirgân ona yine de evini açar. Bezirgânın evindeki hizmetçi de kadından yakınlık bekler ancak kadın kabul etmeyince bezirgânın çocuklarını öldürerek suçu kadına atar. Evden atılan kadın yolda borcu yüzünden idam edilecek bir adamı kurtarır, adam da kadından yakınlık bekler ancak kadın kabul etmez. Bunun üzerine kadını bir kaptana satar. Kaptan da kadından yakınlık bekler ancak kadın kabul etmez. Gemi bir kaza geçirir ve kazadan tek kurtulan bu kadın olur. Kadın erkek kılığına girer ve gemide malı olan herkesin hakkını adaletli bir şekilde dağıttığı için padişah yapılır. Masalın sonunda kendisine sarkıntılık eden herkes bir araya gelir ve kadın uğradığı haksızlıkları bir bir açıklar. Üzerindeki asılsız suçlamalar ve düşünceler kalkar. Eşiyle tekrar bir araya gelir ve mutlu mesut yaşarlar (Sakaoğlu, 2002: 463-467).

Masallarda bazı nesnelere iffetin sembolize edilmiş hâli olarak karşımıza çıkmaktadır. Masalda güller, kızların iffetini temsil etmektedir. Kız kardeşlerinin kendine düşman olması ve müezzine yardım etmeleri de kızları durduramamıştır. İffetli kız, müezzine birlikte olmaktan bir şekilde kaçmayı başarmış ve bunda başarılı olmuştur.

Müezzin masalında üç kız kardeşten en küçüğü iffetini muhafaza etmek için türlü badirelere göğüs germektedir. Kendisiyle birlikte olmak isteyen müezzini önce camdan aşağı atar, sonra hamamda kafasını kırar, sonra da bahçede sarhoş ederek üstünden loğ taşıyla geçiyor. Müezzinin elinden kurtulmuş ve hacca giderken babasının üç kızını adına bahçesine diktiği gülünü de soldurtmamıştır (Günay, 1975: 296-297).

Masallarda kadını bulunduğu konumdan daha üst bir konuma taşımayı teklif eden erkekler görülmektedir. Ancak evli olan kadından bu durumu reddetmesi beklenir. Masallarda maddiyata önem vermeden eşinin yanında kalan sadakat timsali kadınlar, iffetli kadın tipi başlığında incelenmektedir.

Gençliğine mi Kocalığına mı masalında bir Mehmet ağa ve onun ailesi vardır. Mehmet Ağa gördüğü rüya yüzünden başına gençlikte mi ihtiyarlıkta mı bir şey gelmesi sorusuna, gençlikte diye cevap verir. Bunun üzerine evleri yanar ve fakirleşerek memleketi terk ederler. Yolda çocuklarını kaybeden Mehmet Ağa bir camide sığır çobanı/sığırtaç olarak işe başlar. Oradan geçen bir kervan da çamaşırlarını yıkamak için sığırtaçın karısına, yani Mehmet

Ağa'nın karısına yollarlar. Mehmet Ağa'nın karısı nizamli bir şekilde çamaşırları yıkayıp katlar ve kervana yollar. Kervandakiler kadının görmüş geçirmiş bir kadın olduğunu anlayarak kendileriyle gelmesini isterler ancak kadın istemez. Bunun üzerine kadını kaçırlar. Masalın sonunda kadın hem çocuklarına hem de kocasına kavuşur ve iffetini de muhafaza etmiş olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 222-226).

Masalda yapı olarak güç yetiremeyeceği kişileri akli sayesinde yenen kadınlar vardır. Bu kadınlar akıllı kadın tipiyle de eylemleri yönünden ortak paydalar taşımaktadır. Ancak eylemlerin asıl kaynağı kadının iffetli bir yaşamı tercih etmesi ve kendisine teklifte bulunan adamı bertaraf etmeye çalışmasıdır.

Hoca masalında, evli olmasına rağmen bir hocanın bir kıza sarkıntılık etmesi anlatılmaktadır. Hoca, kızdan sürekli olarak yakınlık ister ancak kız evli olduğu gerekçesiyle hocayı reddeder. Bunun üzerine kız hocayı evine çağırır ve çırılçıplak soydurarak ayaklarını bağlar. Kendisini yakalarsa kendisiyle beraber olabileceğini söyler. Ancak adam kıızı bir türlü yakalayamaz. Kız da kıyafetlerini giyer ve hocanın kıyafetlerini alarak karısına götürür. Hoca çıplak şekilde kendi evine döner ve karısından dayak yer (Kumartaşlıoğlu, 2006: 460-462).

Masalarda iffet, çoğu zaman insanı evladından sorgusuz sualsiz vazgeçirebilecek güçte bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çapanoğlu Senem masalında Senem adında bir kızın babası ve ağabeyi savaşa gider. Gitmeden önce Senem'i hocaya emanet ederler. Hoca, Senem'i büyütmiş ve okutmuş birisidir. Ancak hoca Senem'den yakınlık bekler, kendisine amca dememesini ister. Hoca ise Senem'in babasına mektup yazarak ona iftira atar, namusuna hâle getirdiğini söyler. Senem'in ağabeyi, babası tarafından Senem'i öldürmek üzere memlekete geri gönderilir. Ancak Senem'in ağabeyi gerçekleri anlar ve Senem'i öldürmeden bırakır. Senem yedi yıl boyunca dağlarda kalır ve tanınmaz bir hâle gelir. Bir bey oğlu Senem'i dağlarda bulur ve temizletip kendisine eş olarak alır. Senem'in bey oğlundan iki çocuğu olur. Bey oğlu Senem'in ailesini bulmaya gittiğinde askerlerden bir kısım Senem'den yakınlık isterler. Onunla beraber olmadığı için önce ilk oğlunu, sonra ikinci oğlunu öldürürler. En son Senem'i öldürecekken namaz kılma bahanesiyle ellerinden kaçır. Masalın sonunda Senem iffetini muhafaza etmenin ödülünü alır ve tüm gerçekler ortaya çıkar. Mutlu bir sona kavuşur (Köksel, 1995: 349-358).

İsmail Efendi'nin Karısı masalında bir adamla kadının üç çocuğu olur. Çocuklarına Hasan, Hüseyin, İsmail adını verirler. İsmail Efendi, karısını bir arkadaşına emanet ederek annesine iletmesini ister. Yoldayken adam İsmail Efendi'nin karısından yakınlık ister. Kadın yakınlık göstermeyince önce Hasan'ı, sonra Hüseyin'i en son da İsmail'i keser. Kadın

çocuklarının kulaklarını alır ve saklar. Adam, en son kadını öldürecekken tuvalete gitme bahanesiyle oradan kaçar ve eve geri döner. Kocasına durumu anlatır ve kocası da adamı öldürür (Köksel, 1995: 359-361).

Hürü masalında bir çift camide buldukları bir erkeği evlat edinir. Adını da Mılla Memed koyarlar. Daha sonra çiftin Hürü adında bir kızları olur. Yaşları tamama erince bu çift hacca gider. Mılla Memed de kızıdan yakınlık bekler. Kız kabul etmez ancak Mılla Memed ısrar eder. Kız oğlanı yıkama bahanesiyle bayıltır ve evden atar. Daha sonra Mılla Memed bir koca karıyla anlaşarak kızını hamama getirir. Kız oradan da kaçar. Mılla Memed babasına mektup yazar ve kızının dağda bayırda gezdiğini söyler. Amcasının oğlu Hürü'yü öldürmesi için yollanır ancak kızı acıyan amca oğlu kızını dağda bayırda bırakır. Dağda bir beyle tanışan kız onunla evlenir ve çocuk sahibi olur. Daha sonra bey oğluna başından geçenleri anlatır ve bey oğlu kızını bir Arap'la birlikte Halep'e yollar. Arap yolda kızıdan yakınlık bekler, yoksa çocuğunu keseceğini söyler. Kız kabul etmez ve kaçar. Arap da kızın çocuğunu keser ve beye yalan söyleyerek kızını kötüler. Masalın sonunda Hürü tüm gerçekleri ortaya çıkartır. Bey oğluyla yeniden evlerine dönerek mutlu mesut yaşarlar (Aslan, 1994: 280-285).

Akkavak Kızı masalında da kadın aynı maceralardan geçer (Aslan, 1994: 285-293).

Mahmut Ağa masalında da kız, ailesi tarafından emanet edildiği hocadan beraberlik teklifi alır. Ancak bunu reddedince başına olmadık işler açılır. Hoca, kızın babasına şikâyet eder ve baba da kızını öldürmesi için oğlunu yollatır. Hocanın elinden bir şekilde kurtulan ve ağabeyinin de masumiyetini anlayıp dağda bıraktığı kız, dağda bir bey oğluyla tanışır ve ondan iki çocuk doğurur. Bey oğlu kızın bir ailesi olduğunu öğrenince ailesini görmesi için onu yollar. Ancak kızın yolda beraber gittiği çavuş da kızıdan yakınlık bekler. Kız yakınlık göstermeyince çocuklarını keser. Masalın sonunda kız herkese suçunu itiraf ettirir ve bey oğluyla tekrar evlenerek mutlu sona kavuşur (Aslan, 1994: 293-296).

Kaz Çobanı masalında da bir adam hacca gider ve kızıyla karısını müezzine emanet eder. Müezzin kendisinden yakınlık ister ve kızını hamama götürerek beraber olmak ister. Adamın kafasını tasla kıran kız oradan kaçar. Ancak müezzin kızın babasına haber salar ve kızının kötü yolda olduğunu söyler. Babası ise oğlunu, kızını öldürmesi için görevlendirir ancak oğlan kız kardeşine kıyamaz. Kızını ormanda bırakır ve kız orada bir bey oğluyla karşılaşır. Bey oğlundan iki çocuğu olur. Daha sonra ana babasını görmeye giden kızı yolda lalası sarkıntılık eder. Lala kızın çocuklarını keser. Masalın sonunda tüm gerçekler ortaya çıkar ve müezzinle lala cezalandırılır (Özçelik, 1993: 608-613).

Masalda bir gönül eğlencesi için evlilik birliğini bozmak istemeyen bir kadının başından geçenler anlatılmaktadır.

Dervişle Çalgıcı masalında bir derviş, Hz. Musa'nın yönlendirmesiyle bir çalgıcının evine misafir olur. Gece olunca çalgıcının karısının güzelliği aklına düşer. Üç kez kadının kapısına gider ve kadın üçünde de onun bir derviş olduğunu söyler. Bu yüzden nefesine hâkim olması gerektiğini söyleyerek reddeder (Köksel, 1995: 382-383).

Tablo 9. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Helvacı Güzeli	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.64. Kılık değiştirme
Helvacı Güzeli	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.64. Kılık değiştirme
Helvacı Güzeli	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.64. Kılık değiştirme
Helvacı Güzeli	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.64. Kılık değiştirme
Asker Karısına İftira	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.21. Eşine sadık olma E.65. Maddî şeylere önem vermeme
Müezzin	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme
Gençliğine mi Kocalığına mı	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.21. Eşine sadık olma E.62. İffetini muhafaza etme
Hoca	Olumlu	İffetli	İnsan	Halktan	Genç	Mutlu sona	E.21. Eşine

		Kadın Tipi		Biri		kavuşmuştur.	sadık olma E.62. İffetini muhafaza etme
Çapanoğlu Senem	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.66. İffetini korumak için canından vazgeçmesi
İsmail Efendi'nin Karısı	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Belirsiz	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme E.66. İffetini korumak için canından vazgeçmesi
Hürü	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.67. İffetini korumak için yerinden yurdundan olması E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme
Akkavak Kızı	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.67. İffetini korumak için yerinden yurdundan olma E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme
Mahmut Ağa	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Soylu / Ağa kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur	E.62. İffetini muhafaza etme E.21. Eşine sadık olma E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme
Kaz Çobanı	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.21. Eşine sadık olma E.63. İffetini korumak için çocuklarını feda etme

Dervişle Çalgıcı	Olumlu	İffetli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.62. İffetini muhafaza etme E.21. Eşine sadık olma
-------------------------	--------	--------------------	-------	--------------	------	-------------------------	--

5.1.1.7. İtikatlı Kadın Tipi

Din ve masal ilişkisi, masal üzerine çalışan pek çok araştırmacıyı uğraştıran bir problematiktir. İtikatlı kadın tipi de dinî duyguları yüksek, ibadetiyle meşgul olan kadın profilini çizmektedir.

Masalda haram lokma yemek istemeyen kadın, bunu yalnızca dinine uygun olmadığı için istemektedir. Masaldaki kadın itikatlı yapısıyla dikkat çeker. Yiyeceği lokmanın çalıntı olup olmadığını, yani inancı gereği helal mi haram mı olduğunu sorgulamaktadır. Sonrasında ise içten ettiği bir duayla, çobanın hayatında çok ciddi bir olumlu değişikliğe sebep olur.

Çoban Ahmet masalında, itikatlı kadın kategorisinde uygun bir profil karşımıza çıkmaktadır. Hamileliğinden ötürü canı et isteyen kadın kocasından et getirmesini ister. Kocasını her yeri dolaşır ancak bir iş tutamadığı için et de alamaz. Kendini dağlara vurur ve orada çoban Ahmet'le karşılaşır. Çoban Ahmet'e maruzatını aktaran adam, ondan bir koyun olur. Çoban Ahmet ise adamın eşinden dileğinin gerçekleşmesi için kendisine dua etmesini söyler. Adam kabul eder ve koyunla birlikte eve gelir. Kadın, kocasının bu koyunu çalıp çalmadığını sorar. Çalmadığını öğrenince de çoban Ahmet'in padişah olması için dua eder. Nitekim masalın sonunda da çoban Ahmet gerçekten padişah olur (Sakaoğlu, 2002: 422-428).

Kadın, Allah'a olan inancı ve teslimiyeti sayesinde kötü gidişatı olumluya çevirebilmiştir. Kolları kesilen kadının duasından sonra tekrar kollarının çıkması ise onun dini bütün bir kadın olduğunu göstermektedir.

Bir Kolu Gümüş Bir Kolu Altın Kadın masalında bir kadın inançlı yapısı sayesinde masalın sonunda muradına ermektedir. Bir gün bir adam, inancı gereği dünyada namahrem yüzü görmemiş bir kadınla evlenir. Kadının kocası hacca gittiğinde hiçbir namahremi eve almamasını, hiçbir namahremi onu görmemesini tembihler. Yağmurlu bir günde kapıya gelen bir atlıyı hizmetçi içeri alır ve evde konaklatır. Kadın ve atlı birbirlerini hiç görmemesine rağmen hacdan dönen adam bu duruma çok sinirlenir ve karısının kollarını keser. Karısı ise ölüsünü hiçbir insanın görmemesini, dağa taşta bırakılarak kurdun kuşun kendisini yemesini ister. Dağa bırakılınca eğer Allah'ın sevgili kuluysa kollarının iyi edilmesi için dua eder. Kadının bir kolu gümüş bir kolu altın yapılıdır. Kendisini dağda bulan ihtiyar bir kadının evindeyken de kendisini gören padişah oğluyla evlenir (Günay, 1975: 290-291).

Yaşanılan olumsuz olaylarda Allah'a sığınmak ve ona isyan etmemek, Anadolu Türk masallarında tespit edilen itikatlı kadın tipinin birer işlevidir.

Naharcı ile Oğlu masalında eşek sıpasıyla evlenen bir beyin kızının macerası anlatılmaktadır. Eşek sıpası aslında peri padişahının oğludur ve yalnızca beyin kızı olan Gül Hanım'la baş başa kalınca delikanlı formuna girmektedir. Kız kendisinin bu sırrını ailesine söyleyince eşek sıpası olan delikanlıyı bir ifrit gelip kaçıtır ve kızın ayakları yara olana kadar kendisini aramasını söyler. Kız başından türlü badireler atlatarak oğlanı arar ve sonunda Allah'a kavuşmaları için yakarır. Oğlan da kıza dua etmesini ve kendisinin de "Âmin" diyeceğini söyler. Kız dua eder ve oğlan da "Âmin" diyince bir çift güvercin olarak oradan kurtulurlar. Ailelerinin yanına gelip kırk gün kırk gece düğün yapıp sonsuza dek mutlu olurlar (Şimşek, 1990: 600-609).

Masalda doğrudan herhangi bir hamle yapmayan ancak işini Allah'a bırakan kadınlar görülmektedir. İtikatlı kadın tipi ne yaparsa yapsın Allah'ın dediğinin olacağını düşündüğünden doğrudan hamlelere lüzum görmemektedir.

Tereci Kızı masalında padişahın oğlunu isteyen bir tereci kızı vardır. Ancak padişah oğlu bu kızın tereci kızı olduğunu öne sürerek kendisine layık olmadığını, onunla evlenmeyeceğini söyler. Bunun üzerine kız: "Ben seni senden istemiyorum, seni Allah'tan istiyorum." demektedir. Padişahın oğluya her konuşmasına bu cümleyi kullanır. Padişahın oğlu bir başkasıyla evlenecekken nişanlısı kendisinden şüphe duyar ve ilk gece yatağına kendi yerine tereci kızını koyar. Kız o gece hamile kalır ve bir oğlan çocuğu doğurur. Evlendikten sonra da tereci kızıyla sohbet eden padişahın oğlu aynı cümleyle karşılaşır. Üstelik kendisine tıpatıp benzeyen çocuğu da görünce tereci kızı durumu açıklar. Masalın sonunda evlenirler.

Tireci Kız masalında da bir beyin oğlunu Allah'tan isteyen fakir bir ailenin kızının macerası anlatılmaktadır. Bey oğlu kızı aşığılar ve başka birisiyle evlenir. Evlendiği kişi gerdek gecesi hastalanınca yengeleri bu tireci kızı gerdeğe sokarlar. Oğlandan hamile kalan kız masalın sonunda yaşadığı macerayı oğlana anlatır. Kızın duaları kabul olur ve evlenirler (Özçelik, 1993: 588-591).

Tablo 10. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İtikatlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Çoban Ahmet	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.68. Yiyeceğinin helal-haram olup olmadığını sorgulama E.69. Dualarının kabul olma

Bir Kolu Gümüş Bir Kolu Altın Kadın	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.70.Namahremle hiç görüşmeme E.69. Dualarının kabul olma E.71. Allah'a tam bir teslimiyette bulunma E.72. Cesedini dahi bir insanın görmesini istememe
Naharcı ile Oğlu	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Soylu/Bey Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur.	E.73. Dua etme E.69. Dualarının kabul olma
Tereci Kızı	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur	E.71. Allah'a tam bir teslimiyette bulunma E.23. Sabırla olma E.74. Kuldandan bir beklentisi olmama
Tireci Kız	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşmuştur	E.71. Allah'a tam bir teslimiyette bulunma E.23. Sabırlı olma E.74. Kuldandan bir beklentisi olmama

5.1.1.8. Peri Kızı Tipi

Masal türü incelendiğinde bir alt tür olarak “Peri Masalları” da inceleme konusu edilmiştir. Perilerin de birer masal kahramanı olduğu düşünüldüğünde, bir masal kahramanının üzerinden anlatılan spesifik masallar çok da yaygın değildir. Masalların içerisinde tipik öğeler gösteren peri kızları, eylemleri değerlendirildiğinde; birbirinden farklı davranış, hareket ve biçimlere sahiptir. Peri kızı tipi, olumlu tipler içerisinde değerlendirildiği gibi olumsuz tipler içerisinde de değerlendirilmektedir. Peri kızlarının olağanüstü özelliklerini olumlu bir yöne kanalizetmeleri sonucu, eylemleri de olumlu bir hâl almaktadır.

Dünyanın çeşitli halklarının mitolojilerinde, halk arasındaki inanç ve halk tahayyülü içerisinde peri kızları kendine genişçe yer bulur.

Peri kızı tipi masalda genelde farklı bir donda gözükmektedir. Masalda kurbağa donundayken padişahın oğlunu kendisine âşık etmiştir. Masalın devamında peri kızı formuna geçiş yapar ve eşine yardımcı olması için ailesiyle iletişim kurmasını sağlar.

Konuşan Bebek masalında, peri kızı öncelikle kurbağa donunda görülmektedir. Padişahın oğlu her gün gölün kenarında gördüğü ve vaklamasına âşık olduğu kurbağayı eve getirir. Bir zaman sonra evin silinip süpürüldüğünü, yemeklerin yapıldığını görür. Bir köşeye

sinip bekler ve tüm bunları yapanın kurbağa kılığına girmiş güzeller güzeli bir peri kızı olduğunu görür. Padişah olan babası bu kızı kendine almak için oğlundan türlü isteklerde bulunur. Öteki dünyaya gidip ölmüş annesinden anahtarları almasını, tüm askerlerini oturtsa bile yarısı boşa kalacak bir halı bulmasını ve konuşabilen körpe bir çocuk bulmasını ister. Her biri gerçekleşmesi imkânsız bu istekleri, peri kızının annesi sayesinde karşılar. Peri kızı annesinin gölde yaşadığını, bir gül çubuğuyla suya vurarak annesinden gerekli şeyleri istemesini söyler. Öteki dünyaya gidip gelebilen bir eşek, padişahın askerlerinin tamamı otursa da yarısı boş kalan bir halı ve konuşabilen bir bebeği kendisi de bir peri olan kaynanasından edinir. Padişah, peri kızını elde edemeyeceğini anlar (Sakaoğlu, 2002: 303-304). Ancak masalın şu noktası da önemlidir: Padişah oğlunun peri kaynanasından aldığı bebek muhtemelen peri soyundandır. Çünkü peri kızı oğlanı annesine yollarken, gelinlerinin doğum sancısı çekip bir çocuk doğuracağını söyler. Masalın sonunda da konuşabilen bu bebek padişahı tamamen taş kestirir. Perilerin eylemlerinden birisi de insanları taş kesebilmeleridir.

Peri Kızı masalında peri kızı tipinin ideal örneği önce kurbağa donunda görülür. Attığı taşın olduğu yerde bulunan kurbağayla evlenen padişahın en küçük oğlu, kurbağanın aslında güzel bir peri kızı olduğunu öğrenir. Kızın marifetlerini gören padişah ve lalası, kızın padişaha layık olduğunu düşünür. Bu sebeple oğlundan olmadık işler isteyen padişah, sonucunda peri kızını elde edeceğini düşünür. Ancak tüm bu görevlerde peri kızı eşine yardım eder. Ölüler diyarına gidip yüzük getirmesini, bir salkım üzüm getirip o üzümle herkesin doymasını ama yine de üzümün bitmemesini, bir karış boyunda iki karış sakallı bir adam ister. Peri kızı ise padişahın oğlunu kendisini bulduğu göl kıyısına yollar ve oradan dilediklerini istetir. Masalın sonunda da mutlu bir yuva kurarlar (Özçelik, 1993: 420-424).

Peri kızlarının masalda yaşadığı yerler genelde göl kenarları, dağ başları, suyun altı veya تنها kalelerdir. Bazen de yaşadığı yerler belirtilmeden direkt olarak bir duvarın içerisinden çıkarak insanlara yardımcı olurlar, iyilik yaparlar. İnsanlara olağanüstü özellikler vermeleri ve o insanları da birer motifsel unsur hâline getirmeleri, masalın gidişatını etkileyen kilit durumların başlangıcı niteliğindedir. Masalın başat kahramanına verdikleri olağanüstü özellikler, hem başat kahramanın rağbet görmesini hem de bu rağbet sayesinde başına türlü felaketler gelmesine sebep olur.

Muradına Nail Olmayan Dilber masalında, fakir bir kadın hamamda doğum yapmıştır. Hamamın dört duvarından dört ayrı peri çıkar ve doğan kız çocuğuna dört tane birbirinden özel ve olağanüstü özellikler bahşeder. Gülünce güllerin açılmasını, ağlayınca mercanların dökülmesini, yürüdüğü yollarda çimen bitmesini, yıkandığı suların altın kesilmesini; koluna

takılan kol bandı durdukça yaşamasını, çıkartıldığında baygın olmasını dilerler (Sakaoğlu, 2002: 440-444).

Gül Senem masalında, fakir bir ailenin kız çocuğu doğar. Ancak bu aile göbek bağı nasıl keseceğini bilemez. O an üç tane peri kızı ortaya çıkar ve onlara yardımcı olacaklarını söyleyip çocuğun adını da kendilerinin koyacaklarını söyler. Sonrasında sırasıyla kıza özel yetenekler bahşederler. Güldüğünde yanağında güllerin açmasını, bastığı yerlerin çimen olmasını ve ağladığında gözünden inci mercan dökülmesini dilerler. Gerçekten de peri kızlarının sayesinde kız, bu yeteneklere sahip olur (Şimşek, 1990: 750-757).

Gülperi masalında fakir ve hamile bir kadının doğurmasına yardımcı olan üç peri kızı vardır. Bu üç peri kızı masalın başat kahramanı olacak kıza bastığı yerleri çimen yapacağı, gülünce güller açacağı, ağlayınca inciler saçacağı yetenekler bahşederler. Aynı şekilde kötü niyetli kız kardeşin doğurduğu çocuğun alnında ise havuç büyüklüğünde bir et çıkmasını ve ne kadar kesilirse kesilsin oradan o etin gitmeyeceği bir büyü yaparlar. Masalın sonunda başat kahraman olan kız kör olmuştur. Peri kızlarının kuş donuna girdiklerinde düşürdükleri bir tüyü gözüne sürüp körlüğüne çare bulur (Köksel, 1995: 332-340).

Padişahın Üç Kızı masalında hamamda doğum yapan fakir bir kıza yardım eden üç peri kızı vardır. Doğan kız bebeğin ise yıkandığı suların altın olmasını, güldüğü yerde güller açmasını, yürüdüğü yolların çimen olmasını dilemişler. Fakir kızın kız kardeşleri de hamamdaki peri kızlarını duyunca orada doğum yapmışlar. Ancak peri kızları o kız bebeğin yürüdüğü yerlerin çakır dikenini olmasını, ağladığı zaman gözlerinden keçi kılı dökülmesini dilemişler (Köksel, 1995: 341-345).

Peri kızı tipi masalarda genelde iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Tek bir birey olarak gözükebilen peri kızı tipinin temsilcisi olabildiği gibi kız kardeşleriyle dolaşan toplu bir peri kızı profili de görülmektedir. Peri kızlarının farklı bir dona girmesi ve o dondan çıktığında arkasında bıraktığı kılıfın saklanması, peri kızının kılıfın yeni sahibi olan insana bağlanmasını gerektirir. Peri kızını yanında tutmak isteyen insanoğlu öncelikle kılıfı ele geçirmelidir. Kılıfı tekrar kendi eline geçiren peri kızı tipinin temsilcisi, insanoğlunu adeta sınırcasına onu terk eder ve peşinden gelmek istiyorsa zor engelleri aşması gerektiğini söyler. Bu zor engellerin başında kimsenin bilmediği peri kızının konakladığı yeri bulmak vardır.

Melikşah masalında, ihtiyar bir adamın bahçesine eğlenmek için gelen peri padişahının üç kızıyla karşılaşırız. İsimleri Şad-bânu, Kamer-bânu ve Şemse-bânu'dur. Bu kızlar kuş donundadırlar ve bahçedeki havuzun yanına geldiklerinde insan formuna dönüşürler. Havuzda yıkandıktan sonra tekrar kuş donuna girerek uçarlar. Şemse-bânu'ya aşık olan Melikşah, ihtiyar babasından öğrendiği şekilde peri kızının kuş kılıfını alıp saklar. Peri kızı ona kuş

kılıfını vermesi için yalvarsa da bunu yapmaz. Kardeşleri Şemse-bânu'nun insanların eline geçtiğini ve babasının onu artık bu şekilde kabul etmeyeceğini söylerler. Peri kızını alarak memleketine geri dönen Melikşah, babasının sarayının karşısına bir saray yaptırır. Tunçtan bir çekmece yaptırıp babasının kılıfını oraya koyar. Kılıfın kokusunu alan kız kılıfını oradan alarak kaçır. Kendisini bulmak isterse Gehergin Kalesi'ne gelmesini söyler. Kimsenin bilmediği bu kalenin yerini 600 yaşındaki bir kartal öğrenir. Şemse-bânu'nun babası damadını hoşça karşılayarak kızının çeyizini yedi ifrite yükleyerek onları yollar. Masalın sonunda çocuğunu kaybeden Şemse-bânu, bir kurt tarafından yenilerek öldürülür (Sakaoglu, 2002: 397-404).

Peri Kızları masalında güvercin donunda bir havuza gelen peri kızına bir oğlan âşık olur. Kızı elde etmek için onun elbiselerini çalar ve evin temelinde saklar. Oğlan babasından öğrendiğine göre peri kızları yüz sene de sürse kurtulmaya çalışırlarmış. Peri kızı bir şekilde giysilerini alır ve oğlandan kurtulur. Eğer onu bulmak isterse Gök Dağ'ında bulabileceğini söyler. Masalın sonunda da çocuk Gök Dağ'ını bulur ve kızı babasından isteyerek evlenirler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 448-450).

Masalarda peri kızları insanlardan doğurduğu çocuklara doğrudan bağlanamaz. Yüreklere olmadığına dile getiren peri kızı bunu mecazen söylemiş olsa da insanlara ait özellikler olan sevgi, bağlılık ve şefkat özellikleri olmadığı anlaşılmaktadır.

Arsız Kız masalında köpek donundaki bir gençle gizlice buluşan bir peri kızından bahsedilmektedir. Peri kızı bu oğlandan hamiledir ve aşerdiği şeyleri getirmesi için oğlana söylemektedir. Köpek donundaki oğlan bir kızla evlidir ancak kıza insan hâlini göstermemiştir. Kız her gece kendisini takip ederek peri kızıyla olan görüşmelerinden haberdar olmuştur. Peri kızı, oğlanın karısının kendilerini takip ettiğini bilmektedir. Peri kızı doğum yapınca kendisinin yüreği olmadığını ve bebeği kıza hediye ettiğini söyler (Günay, 1975: 287-289).

Masalarda peri kızları genellikle hayvan donuna girerken bazen de cansız nesnelere donuna girebilmektedirler. Sırlarını afişe ettikleri tek kişi de genellikle eşleridir. Ancak eşi sayesinde edindiği akrabalarına ders vermeyi de ihmal etmezler.

Kabak Kız masalında peri kızı doğduğu günden beri kabak formundadır. Zaman zaman kabak formundan çıkarak bir bekçiye büyümlü sözler söyleyerek bayılır ve bekçinin beklediği bahçeyi gezer. Bu bahçenin sahibinin oğlu bu kızın upuzun sarı saçlarını görüp âşık olur. Kabak kızı bir şekilde alan oğlandan başkası kızın peri kızı olduğunu bilmez. Zaman zaman kabak formundan çıkarak düğünlere katılır ve kaynanasına kendisi hakkındaki gerçeği oyunlar oynayarak öğretmiştir (Şimşek, 1990: 575-578).

Keçi Kız masalında çocuğu olmayan bir kadın dua eder ve keçi şeklinde bir kızı olur. Keçi kız aslında bir peri kızıdır. Keçi postuna bürünmüştür. Kızı postu olmadan gören ve güzelliğine âşık olan padişah oğlu onunla evlenir. Kız geceleri postunu çıkartır, gündüzleri giyer. Ancak kaynanasıyla geçinememektedir. Bir düğün dönüşü kaynanası kızın postunu ateşe atar. Ancak kız postu olmadan yaşayamayacağını söyleyerek evini ve kocasını terk eder, kuş olup uçar. Bir daha da geri dönmez (Aslan, 1994: 156-158).

Peri kızlarına ait olan bazı özel nesnelere masalın genelinde başat kahramanın en çok ihtiyaç duyduğu nesnelere olmaktadır. Peri kızları da olumlu tipe uygun bir eylem olarak bu nesnelere temin edilmesinde kahramana yardımcı olup yol gösterir. Hatta bazı nesnelere sayesinde ölmüş olan kahramanı geri getirmektedirler.

Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı masalında yardımsever bir peri kızıyla karşılaşmaktadır. Keloğlan'ın annesi, Keloğlan'ın ölmesi için ona zorlu görevler verir. Bu zorlu görevleri başarabilmesi için peri kızı; hem ne yapması gerektiğini söyler hem de kır ve al atlarını verir. Bu atlar sayesinde gözünü açıp kapatınca gitmesi gereken mekâna gider. Peri padişahının kızının verdiği tavsiyeler ve ettiği yardımlarla hayatta kalır. Ancak annesi Keloğlan'ın boğazını keserek öldürmeyi başarır. Peri padişahının kızı da bir ayna sayesinde Keloğlan'ı tekrar hayata döndürür. Masalın sonunda da Keloğlan'la kırk gün kırk gece süren bir düğünle evlenirler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 392-400).

Masalarda görülen baba-oğul mücadelesinde, erkek evladın eşi de paylaşılabilen bir mevzu olarak gündeme gelmektedir. Gelini konumundaki kızı kendisine uygun gören kayınpeder, gelinini elde etmek için oğluna zorlu görevler verir. Ancak eşine yardımcı olan peri kızı sayesinde oğlan görevleri başarıyla halleder ve babasına karşı mağlup olmaz.

Meymunu Şibani masalında padişahın üç oğlu ok attığı yerdeki kızla evlenmiştir. Küçük oğlan okunu bir fıstık ağacına atmış, fıstık ağacının altında duran bir maymunla evlenmiştir. Maymun donundaki aslında bir peri kızıdır. Şimişah olarak adı geçen bu maymun, padişahın küçük oğlunu mahcup etmemek için ona yardım etmiştir. Padişahın eğirmesi için yolladığı pamukla; hem padişaha hem kaynanasına hem de davulculara elbiseler yaptırır. Daha sonra padişah kendilerini saraya davet edince kocasını fıstık ağacına yollar. Şimişah'ın selamının olduğunu söyleyip 39 tane maymun vermesini söyler. Padişahın oğlu denileni yapar ve kız 39 tane maymunun donlarından çıkıp saçlarını tarayıp yola düşmelerini söyler. En son kız maymun donunu çıkartır ve tahtirevane binerek yola koyulurlar. Kızın uyarılarına rağmen oğlan kızın maymun donunu ateşe atar ve kız kendisini terk eder. Oğlan kız bulmak için ıssız yerlere gider ve kızın yaşadığı kaleyi bularak kıza tekrar kavuşur. Kız, oğlanın babasının kendisini istediğini ve oraya gitmemeleri gerektiğini söyler ancak oğlan

dinlemez. Padişah kızı kendisine almak istediği için oğlana zor görevler vermeye başlar. Oğlandan önce üzüm ister. Peri kızı oğlanı fıstık ağacına yollar ve üzümü temin ettirir. Daha sonra ağıldaki en besili koyunu hiçbir yerini kanatmadan, bir yere pisliğini dökmeden yutmasını ister. Peri kızı oğlanı yine fıstık ağacına yollar. Ağaçtan kendisine verilen cüce hem besili koyunu hem de padişahın kafasını yutar. Peri kızı ve oğlan da kırk gün kırk gece düğün yaparlar (Köksel, 1995: 168-175).

Peri kızlarının konakladığı yerler çeşitlilik göstermektedir. Kimi zaman su altında yaşayan peri kızı, insanoğluna yardım etmek için yaşadığı mekânı terk eder.

Peri Kızı masalında bir padişahın oğlu, amcasının kızlarını beğenmez ve başka bir diyarda kendine eş aramak üzere yola koyulur. Bir Yahudi'nin yapmış olduğu hamurdan bir kıza âşık olur. Yahudi kızı vermek istemese de Yahudi'nin hanımı kızı allayıp pullar ve kimsenin olmadığı bir arabaya koyma şartıyla yola koyulur. Hamurdan gelini su kenarında suya atar ve balıklar hamuru yer. Gelin suya düştü diye yalandan dövünmeye başlar. Padişahın üç yüz askeri suya girer ancak kızı bulamayarak helak olurlar. Suyun altında yaşayan peri padişahının kızı askerlerin helak olmasına dayanamaz ve babasından izin isteyerek su yüzüne çıkar. Babası kendisinin Yahudi kızı olarak anılacağını söyleyince eğer kendisine Yahudi kızı diye seslenen olursa onunla konuşmayacağını söyler. Padişahın oğlula evlenir ve oğlan kıza bir gün Yahudi kızı diyerek azarlar. Bunun üzerine kız sessizliğe bürünür ve oğlan amca kızlarından biriyle evlenir. Peri kızının nasıl olduğu merak eden amca kızı, peri kızının yanına gider. Peri kızı marifetini göstermek için koyunu boğazlar, derisini yüzer, ateşte hızlıca kızartır. Amca kızı ise eve gelince aynı marifeti kendisinin de sergileyebileceğini göstermek için çabalarken ateşte yanar ve ölür. Bunun üzerine padişah oğlu ikinci amca kızıyla evlenir ve o da merak ederek peri kızının yanına gider. Peri kızı gergef işlerken makasını düşürür ve jilette burnunu keserek, burnunun makası getirmesini ister. İkinci amca kızı eve dönünce bunu dener ve kan kaybından ölür. Bunun üzerine padişahın oğlu üçüncü amca kızıyla evlenir ve peri kızının yanına gider. Peri kızının bir lafıyla tüm çamaşırlar yıkanıp asılır. Kız da aynısını yapmak için eve döndüğünde çamaşır asmak üzere çıktığı merdivenden düşerek ölür. Masalın sonunda padişah oğluna durumu açıklar ve onunla evlenir (Köksel, 1995: 179-186).

Balık Adam masalında peri kızı tipinin temsilcisi Kaf Dağı'nın ardında yaşamaktadır. Kaf Dağı'na giden yolda da türlü tehlikeler vardır. Ancak padişah Kaf Dağı'na gelince peri kızının yaşadığı çadıra gidip babasından peri kızını ister (Özçelik, 1993: 394-397).

Altın Saçlı Oğlanla Altın Saçlı Kız masalında bir padişahın üç karısı vardır. Bu kadınlardan ikisi çocuk doğuramaz. Ancak hamile olan üçüncü kadını kıskanırlar ve kadın

doğurunca iki çocuğunu sandıkla denize bırakırlar. Çocukların yerine iki tane köpek yavrusu koyarlar. Zamanla bu çocuklar büyür ve bu kadınlar çocukların yaşadığı haberini alır. Bir ebe kadını çocuklara yollatarak zorlu görevler verdirtirler. Oğlana bir peri kızını buldurtmaya çalışan ebe kadın bunda başarılı olur. Ancak periler padişahının kızını bulan oğlan, peri kızının yardımıyla başlarına gelen tüm felaketleri açığa çıkartır (Özçelik, 1993: 598-601).

Tablo 11. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Peri Kızı Tipi

Masalın Adı	Çatı Tipi	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Konuşan Bebek	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri /Masal sonunda padişah eşi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.75. Don değiştirebilme E.76. Gölün içinde yaşama
Konuşan Bebek	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri/Peri anne/Masal sonunda padişah kaynanası	Orta Yaş	Belirsiz	E.76. Gölün içinde yaşama E.77. Göle vurulan bir gül çubuğuyla görünür olma E.78. Öteki dünyaya gidip gelen bir eşeğe sahip olma E.79. Olağanüstü özelliklere sahip bir halısı olma E.80. Soyunun bebeklik döneminde konuşabilir olması E.81. İnsanları taşlaştırabilme
Peri Kızı	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.76. Gölün içinde yaşama E.82. Olağanüstü bir aileye sahip olma E.75. Don değiştirebilme
Muradına Nail Olmayan Dilber	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.83. Duvarların içinden geçebilme E.84. Özel yetenekler bahşedebilme
Gül Senem	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Belirsiz	E.85. Bir anda ortaya çıkma E.84. Özel yetenekler bahşedebilme E.86. İnsanlara yardımcı olma
Gülperi	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Belirsiz	E.75. Don değiştirebilme E.87. İyilik yapma

							E.37. Merhametli olma E.88. Kötüleri cezalandırma E.89. Tüylerinin şifa olması
Padişahın Üç Kızı	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.37. Merhametli olma E.87. İyilik yapma E.88. Kötüleri cezalandırma
Melikşah	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz. / Ölür.	E.75. Don değiştirebilme E.90. Bilinmeyen bir kalede yaşama E.91. İnsanlarla iletişime geçince periler arasında kabul görmeme
Peri Kızları	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.75. Don değiştirebilme E.92. Göklerde yaşama E.93. İnsanlardan kaçınma
Arsız Kız	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Belirsiz	E.94. Her bilgiye vakıf olma E.95. Evlat bilincine sahip olmama
Kabak Kız	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.75. Don değiştirebilme E.96. Büyü yapabilme E.97. Çok güzel olma
Keçi Kız	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.75. Don değiştirebilme E.98. Postu olmadan yaşayamama
Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.86. İnsanlara yardımcı olma E.99. Olağanüstü atları olma E.94. Her bilgiye vakıf olma E.100. Hayata döndürme
Meymunu Şibani	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Peri Halkından Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.75. Don değiştirebilme E.94. Her bilgiye vakıf olma E.101. İssiz yerleri yurt tutma E.102. Olağanüstü özelliklere sahip olma
Peri Kızı	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.103.Suyun altında yaşama E.102. Olağanüstü

							özelliklere sahip olma
Balık Adam	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.104. Kaf Dağı'nın ardında yaşama
Altın Saçlı Oğlanla Altın Saçlı Kız	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.105. Dağ başında yaşama E.81. İnsanları taşlaştırabilme E.106. Olayların iç yüzünü bilme

5.1.1.9. Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masal dünyası içerisinde büyü ve fal fonksiyonel araçlar olarak kullanılmaktadır. Büyü ve büyücülük masal dünyasında birer süs veya realitenin çarpıtılması değil, tam aksine birer olgudur. Büyü nesnelere, büyücü kadınlar, büyüden etkilenen varlıklar, tılsımlı nesnelere, tılsımlı kadınlar, remil bakan kadınlar masallarda birer tip çatısı altında birleştirilebilmektedir.

Özellikle fal çeşitlerinden remil pek çok masalda başat kahramanı kötülüklerden koruyan bir araç olarak kullanılmaktadır.

Çoban Ahmet masalında, çok iyi remil bakan bir kadınla karşılaşmaktadır. Mısır padişahının kızı olan bu kişi, Karabulut adındaki bir devin korkusundan ağacın tepesinde saklanmaktadır. Çoban Ahmet kendisini kurtarınca onunla birlikte konağına yaşamaya gider. Kendisi çok güzel olduğundan o memleketin veziri ve padişah onu Ahmet'e layık görmezler, kendilerine almak isterler. Bunun üzerine vezir ve padişah, Ahmet'i zor duruma sokmak için ondan bulunması neredeyse imkânsız olan bir gül isterler. Mısır padişahının kızı ise döktüğü remille Ahmet'in cin padişahının kızıdan o gülü almasını sağlar. Daha sonra döktüğü bir başka remille Ahmet'in zehirli kahveyle öldürüleceğini öğrenir ve bu durumun önüne geçmesini sağlar. Masalın sonunda ise Ahmet'le evlenerek mutlu sona kavuşur (Sakaoğlu, 2002: 422-428).

Mayıl ile Âbı-ı Güneş masalında, Mayıl'ın yanına aldığı kızlardan biri remil bakmaktadır. Mayıl'a, padişah olan babasının yanına giderken bir köpek almasını söyler. Köpek nereye oturursa oraya oturmasını, ne yerse onu yemesini, ne içerse onu içmesini söyler. Çünkü kız baktığı remilde minderden suya kadar her şeyin zehre bulandığını, padişah olan babasının Mayıl'ı zehirleyerek öldürmek istediğini görür (Şimşek, 1990: 764-774).

Şah İsmail masalında Şah İsmail'in eşlerinden biri olan Gülperi fal bakmaktadır. Baktığı falda birkaç kez Şah İsmail'in babasının, Şah İsmail'e tuzak kurduğunu ve kan gördüğünü söylemektedir. Böylece Şah İsmail'e yardım ederek ona zarar gelmesini engellemeye çalışır. Baktığı bir başka falda Şah İsmail'in annesinin yemeklere hep zehir

kattığını, yemekleri yemeden önce tabakların etrafında bir yüzük gezdirmesi gerektiğini söyler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 276-290).

Tılsımlı kadını temsil eden tip her zaman insan formunda değildir. Bir dev de tılsımlı bir nesneye sahip olabilir veya direkt olarak kendisi tılsımlı biri olabilir.

Kırk Belikli Mahnur Hanım masalında kara bir bulut şeklinde dolaşan bir dev kız vardır. Bu bulut masalın başat kahramanı olan üç padişah oğlundan ikisini askerleriyle birlikte taşa çevirmiştir. Mahnur Hanım'ın evi insanların uzak durması için korunaklı olarak yapılmıştır. Kapı önünde ve kapıda insanları doğrayan ve yalnızca "Bismillahirrahmanirrahim" lafzıyla duran bıçaklar vardır. Masalın başat kahramanı olan padişahın en küçük oğlu, Mahnur Hanım'ın yüzüğünü çalarak giymiş ve böylece Mahnur Hanım'a sahip olmuştur (Köksel, 1995: 297-302).

Tılsımlı nesnelere de masallardaki tiplendirme kıstasları arasında yer alabilmektedir. İşlevsel özelliği açısından tılsımlı nesneye sahip olmak, kahramanı tipin temsilcisi konumuna getirmektedir.

Üç Turunç Güzeli masalında bir oğlan bir devin elinde bulunan turunç ağacından üç tane turunç alır ve kaçar. Yolda turunçlardan ikisini açar ve içinden çıkan kuşlar kaçar. Üçüncü kuşu kaçırmaz ve kuşu tuttuğunda dünyalar güzeli bir kıza dönüşür. Kızın sihirli güçleri vardır ve bu sihirli güçleri boynundaki inciden aldığını söyler. Bu inci boynundan çıkartıldığında kuş olup uçureceğini söyler. Bir Arap kızı kızın incisini söker ve kız kuş olup uçar. Masal boyunca çeşitli formlara girer ve en son padişahın oğluyla evlenerek mutlu sona kavuşur (Aslan, 1994: 161-170).

Üç Kız Kardeş masalında tılsımlı bir kadından bahsedilmektedir. Bir cadı bir kızın aklını çeler ve erkek kardeşini zorlu bir göreve göndertir. Mercan Kız'ı bulup kız kardeşine arkadaş olarak getirmesi için görevlendirir. Mercan Kız kendisini almaya gelen herkesi taşa çeviren çok güzel bir genç kızdır. Oğlan bir söğüt dalı sayesinde taş olmaktan kurtulur ve kızı alarak eve gelir. Masalın sonunda iki kardeşin zorlu hayattan kurtulmaları ve gerçeklerin ortaya çıkmasını Mercan Kız sağlar (Aslan, 1994: 252-264).

Üç Bacı masalında, Umutsuzluk Dağı denen yerde yaşayan Nurşen Hanım adlı bir kadın vardır. Bu kadın yanına gelen bir oğlanı önce dizlerine, sonra göbeğine, en son ise göğsüne kadar taşa çevirir. Daha sonra oğlanı taşlaşmış hâlden kurtarır. Oğlanla birlikte oğlanın evine gelir ve oğlanın memleket padişahını eve davet etmesini ister. Oğlana sihirli bir sofrayı verir ve: "Açıl sofram açıl, türlü nâme saçıl." diyerek sofrayı kullanmasını söyler. Sofrayı kullandıktan sonra da: "Ya Allah Ya Bismillah, dürül sofram dürül!" diyerek sofrayı kaldırmasını söyler. Oğlan, padişah ve mahiyetini en güzel şekilde ağırlar. Masalın

devamında bu sefer de memleket padişahı, oğlanı askerleriyle birlikte çağırır. Bunun üzerine kadın oğlanın bir merdivene çıkıp dağa taş doğru: “Dağlar taşlar asger olun, filan yere buyurun.” diye bağırmasını söyler. Dağlar taşlar çok sayıda askere dönüşür ve memleket padişahı bu kadar insanı ağırlayamayacağını söyler. Masalın sonunda Nurşen Hanım oğlanla evlenir (Şimşek, 1990: 736-749).

Şansını Açtıran Adam masalında, olumlu veya olumsuz herhangi bir özellik göstermeyen ancak özellikle Türk masallarında bariz bir kategori sahibi olan Arap tipinin ideal bir örneği görülmektedir. Bir kuyunun başındaki kalabalığı gören başat kahraman, kuyuya inen kişiye 200 yüz altın verileceğini duyunca kuyuya inmeye karar verir. Kuyuya sarkıtıldığında bir Arap kızı ile bir güzel kız onu karşılar. Arap kızı ona: “Ben mi güzel, o mu güzel?” diye sorar. Adam ise: “Gönül kimi severse güzel odur.” diye cevap verir. Bu söz karşısında memnun olan Arap kızı ona 200 altın verir. Kuyudan çıkartıldığında da 200 altın alan adam toplam 400 altınla eve döner (Sakaoğlu, 2002: 340-342). Masalın yalnızca bu kısmında gördüğümüz Arap kızı, olağanüstü bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Altın Saçlı Kızla Sırma Saçlı Oğlan masalında Arap bir kızdan bahsedilmektedir. Masalın başkahramanı olan erkek bu Arap kızı almak için denizin ötesine geçer ve kızı alarak eve getirir. Arap kız, oğlanın kız kardeşiyle birlikte evde otururken; başlarına sürekli sorunlar açan koca karı gelir. Arap kız koca karının taş olmasını söyler ve kadın taş döner. Arap kızı masalın geneline hâkim olan olayları ve bu olayların gerçek arka planını bilir. Başkahramanın annesine ulaşmasını ve gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 243-248).

Çan Kuşu Çor Kuşu masalında yalnızca erkekleri taş eden bir Arap kız vardır. Bu Arap’a “Çan Kuşu” diye seslenilir, kendisi de “Çor Kuşu” diye cevap verir ve önce dize kadar sonra bele kadar en son da tüm vücut taş kesilir. Arap kızının yasemin ağacından bir dalla tüm vücudu bembeyaz olana kadar dövülmesi gerekmektedir. Tüm vücudu beyaz olunca kendisini yasemin dalıyla döven kişinin her dileğini yerine getirir. Uzun saçları vardır ve yalnızca erkekleri taş çevirebilir. Masalda gerçekleri açığa çıkartıp başat kahramanları mutlu sona ulaştıran kişi Arap Kız’dır (Köksel, 1995: 317-326).

Bir Yüzü Altın Bir Yüzü Gümüş Oğlan masalında bir çiftin çocuğu olmamaktadır. Bu çiftin kapılarına gelen yaşlı bir dilenci kadına, evin hanımı çok hürmet gösterir. Bunun üzerine yaşlı dilenci kadın, evin hanımına bir elma verir. Bu elmanın yarısını kocasının yarısını kendisinin yemesini, tüm mutsuzluğunun sona ereceğini söyler. Evin hanımının yedi yıl sonra bir oğlu olur (Aslan, 1994: 303-306).

Kaygısız Ev masalında karısı tarafından sihirle eşeğe dönüştürülen Mukeşya adında bir adam vardır. Bu adamı bu hâle getiren karısıyla aynı okulda okuyan bir de kasabın kızı vardır.

Kasabın kızı Mukeşya'yı tekrar insan hâline getirir ancak kendisiyle evlenmesini ister. Masalın sonunda da evlenirler (Özçelik, 1993: 626-632).

Tablo 12. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Çoban Ahmet	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.107. Remil bakabilme E.108.Remil sayesinde olacakları önceden görebilme
Mayıl ile Âb-ı Güneş	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.107. Remil bakabilme E.108. Remil sayesinde olacakları önceden görebilme
Şah İsmail	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.109. Fal bakabilme E.110.Fal sayesinde olacakları önceden görebilme
Kırk Belikli Mahnur Hanım	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	Dev	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.81. İnsanları taşlaştırabilme E.75. Don değiştirebilme E.111. Dünya yüzüne inme
Üç Turunç Güzeli	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.75. Don değiştirebilme E.112. Tılsımlı kolyeye sahip olma E.96. Büyü yapabilme
Üç Kız Kardeş	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.75. İnsanları taşlaştırabilme E.106. Olayların iç yüzünü bilme
Üç Bacı	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.81. İnsanları taşlaştırabilme E.113. Sihirli bir sofrası olma E.114. Dağı taşı askere çevirebilme E.96. Büyü yapabilme
Şansını Açtıran Adam	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	Olağanüstü insan	Belirsiz	Genç	Belirsiz	E.115.Kuyunun dibinde yaşama E.116.Bilmece

							tarzı sorularla insanları sınama E.117.Sorularıyla sınıdığı insanları ödüllendirme veya cezalandırma
Altın Saçlı Kızla Sırma Saçlı Oğlan	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	Olağanüstü insan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.106. Olayların iç yüzünü bilme E.118. Efsunlu olma
Çan Kuşu Çor Kuşu	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	Olağanüstü insan	Belirsiz	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.81. İnsanları taşlaştırabilme E.119.Dilekleri yerine getirme E.106.Olayların iç yüzünü bilme
Bir Yüzü Altın Bir Yüzü Gümüş Oğlan	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Yaşlı	Belirsiz	E.120. Sihirli elma vererek çocuk sahibi yapma
Kaygısız Ev	Olumlu	Büyücü/Tılsımlı/Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.96. Büyü yapabilmeleri

5.1.1.10. Güçlü Kadın Tipi

Türk masalları içerisinde güçlü kadın tipi de olumlu eylemler sergileyen bir tip çatısı hâlinde karşımıza çıkmaktadır. Kızların güç ve olgunlaşma deneyimleri erkeklere oranla daha çok gelişmesine karşın, kızların daha hassas bir yapıda oldukları düşünülmektedir. Daha az fiziksel uyarım alan kızlar, beşikten çıkar çıkmaz anne ve babaları için birer güvenlik kaygısı oluştururlar (Dowling, 1992: 111). Genelde güçlülük; erkeklerle anılan, erkeklerin fiziksel özelliklerini vurgulamak için kullanılan bir kavramdır. Ancak Türk masalları özelinde değerlendirildiğinde en az erkekler kadar güçlü bir konumda olan kadınlar göze çarpmaktadır. Alp tipi kadın üzerine yapılan incelemelerde, Türk halk anlatılarının birçoğunda erkekle güreşebilen, erkekle ok atabilen, erkek kadar iyi at binebilen kadın kahramanlara rastlanılmaktadır.

Haramibaşı Ahmet masalında, güçlü kadın tipine dâhil olan ideal bir örnek görülmektedir. Padişah babasının hazinesini korumak için gönüllü olan genç kız; hazineye ulaşmak için lağım kazan otuz dokuz lağımcıyı kılıçtan geçirmiştir. Kırkıncı lağımcı olan Haramibaşı Ahmet'i de neredeyse öldürmektedir. Arkadaşları öldürüldüğü için kızdan

intikamını almak isteyen Haramibaşı Ahmet kızın peşine düşer. Bir başkasıyla evlenen kız, kıza özel yapılan konağında bulur. Konağın kırk merdiveni, yedi kapısı, yedi kapının her birisinde yedi nöbetçi vardır. Kızı buradan kaçırmak üzereyken, genç kız kendisine merdivenin başında bir tekme atar ve Haramibaşı Ahmet merdivenlerden yuvarlanır. Daha sonra da merdivenin aşağısında beklettiği aslan ve kaplana Ahmet'i parçalattırır (Sakaoğlu, 2002: 363-367). Masal dünyası içerisinde olağanüstülükler görmek alışıl gelmiş bir durumdur. Masal kahramanlarının dağı yerinden kaldırması, akla uygun olmayan güç gösterileri yapması olağandır. Ancak kadın tipinin temsilcileri göz önüne alındığında, genellikle güçlü olanlar erkeklerdir. Bu masalda lağımçı adı verilen ve lağım-tünel kazmakta görevli olan, kaslı, güçlü, fiziksel yapı olarak dayanıklı otuz dokuz kişiyi kılıçtan geçiren bir kızın macerası anlatılmaktadır. Tarif edilen şekildeki otuz dokuz lağımçıyı kılıçtan geçirip mağlup edebilen kadın, gerçekten de güçlü olsa gerektir. Masalın sonunda da düşmanı olan Haramibaşı Ahmet'i bir tekmesiyle merdivenden yuvarlayabildiğinden fiziksel yapısı da bu duruma müsaade etmektedir.

Çulfacı Oğlu Mehmet Onbaşı masalında kırk sineği öldürdüğü için kendini çok güçlü sanan bir Mehmet vardır. Hâlbuki uçurduğu kırk baş kırk tane sineğe aittir. Mehmet yaptırdığı bir kılıca bir vuruşta kırk başı uçurabildiğini yazar. Yolda karşılaştığı padişahın üç oğlu onun kılıcını görünce kız kardeşlerine almak isterler. Kızla oğlan evlenir ancak oğlan kıza yanaşmaz, kılıcını kenara koyarak yatar. Padişahın üç oğlu ise her gece bir kervan soymaktadır ve sıra Mehmet'e gelir. Kocasından bir halt olmayacağını bilen padişah kızı erkek kılığına girerek eşi benzeri görülmemiş bir kervan vurgunu yapar. Mehmet'i uyandırarak kapıya yollar ve sanki kervanı o soymuş gibi göstertir. Masalın sonunda Mehmet'le tekrar evlenen kız mutlu sona kavuşur (Günay, 1975: 460-463)

Şah İsmail masalında muharebeyi çok seven ve yendiği insanların kanından pilav pişiren bir Arap Üzengi vardır. Bu Arap Üzengi oldukça güçlüdür ve bu yüzden herkes onun erkek olduğunu düşünmektedir. Arap Üzengi'nin bir dağarcığı vardır ve onu giydiğinde bir ağzı yerde bir ağzı gökte birine dönüşür. Masalın başat kahramanı Şah İsmail kendisini yenen tek kişi olmuştur. Şah İsmail tam boynunu kesecekken dağarcığını çıkartır ve dünya güzeli bir kız olduğunu gösterir. Kendisinden güçlü bir erkek bulduğu için Şah İsmail'le evlenmek ister. Şah İsmail bunu kabul eder, üstelik Arap Üzengi de onunla birlikte Şah İsmail'in masalın başında birlikte olduğu kız aramaya koyulur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 276-290).

Şah İsmail masalında da masalın başat kahramanı Şah İsmail, hem dış görünüşüyle hem de karakteriyle güçlü bir kadınla karşılaşır. Erkek gibi zırh giyen ve kılıç kuşanan Zülfü

Siyah'ı mağlup eder. Aynı şekilde Zülfü Siyah'ın kız kardeşi Zülfü Perişa da bu kadın tipine örnektir. Şah İsmail onu da aynı şekilde mağlup eder (Aslan, 1994: 298-303).

Tablo 13. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Güçlü Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tipi Temsilcisinin Eylemleri
Haramibaşı Ahmet	Olumlu	Güçlü Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.121. Hazine korumaya gönüllü olma E.122. Otuz dokuz güçlü erkeği kılıçtan geçirip mağlup etmesi E.123. Güçlü tekmeler atabilme
Çulfacı Oğlu Mehmet Onbaşı	Olumlu	Güçlü Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.124. Erkek kılığına girme E.125. Büyük bir kervan soyma
Şah İsmail	Olumlu	Güçlü Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.126. Çok güçlü olma E.127. Savaşlarda herkesi yenme
Şah İsmail	Olumlu	Güçlü Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.126. Çok güçlü olma E.127. Savaşlarda herkesi yenme E.128. Zırh ve kılıç kuşanma

5.2. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri

5.2.1. Anne Tipi

5.2.1.1. Üvey Anne Tipi

Masalların içerisinde tip tespit ve tahlili yapılırken olumsuz tipler içerisinde akla ilk gelen üvey anne tipidir. Üvey anne olumsuz her türlü eylemiyle olumsuz çatı tipine doğrudan uygun düşmektedir. Öz evladı olmayan çocuklarını aşığalaması, onlara çok zor işler vermesi, ölmeleri için çaba göstermeleri başlıca eylemleri olarak göze çarpmaktadır.

Sosyal hayat içerisinde üvey anneye yüklenen önyargılı düşüncelerin birçoğuna olumsuzluk hâkimdir. Üvey anne; çocuğa öz annesinin vereceği şefkati, iyiliği, özbakımı vermez düşüncesi mevcuttur. Sosyal hayat içerisinde bu olgu değişiklikler gösterse de masallarda üvey anne olumsuz eylemleriyle ön plandadır. Masal evreninde tiplerin yalınkat

özellikler gösterdiği, masaldan masala pek fazla değişiklik göstermediği tespit edilmiştir. Üvey anne de çatı tipler içerisindeki olumsuz tipler arasında başı çekmektedir.

Masalın başında üvey anne başat kahramanın evinde yaşamamaktadır. Ancak eve girmek için çocukların gözünü boyar ve çocuklara öz annelerini öldürtür.

İnsan Yiyen Kız masalında, üvey anneliğe henüz adım atmamış bir kadın görülmektedir. Üvey anne olarak girmek istediği eve girebilmek ve göz koyduğu komşusuyla evlenmek için adamın karısını öldürmesi gereklidir. Bunun için de kadının öz oğlunun aklını çeler, ona güzel elbiseler ve pabuçlar alacağını söyler. Aklını çeldiği çocuk, öz annesini kuyuya atar. Boğulan annesinin yerine de komşuları olan kadın üvey anne olarak gelir. Ardından çocuğa türlü aşağılamalarda bulunur (Sakaoğlu, 2002: 358-359). Üvey annenin kötülük sahibi bir varlık olduğu, doğurmuş olduğu cadı kız vasıtasıyla da hissettirilir. Evli bir adama göz koyması, eve girmek için çocuğun aklını çelmesi ve sonradan çocuğa hiç önem vermemesi; masal dünyası içerisinde alışık olunan bir üvey anne profilinin görüntüsüdür.

Üç Kız Kardeş masalında bir çingene karısı üç tane kız kardeşi kandırmaktadır. Onlara nakış öğretmek için annelerini öldürmeleri gerektiğini söyler. Kız kardeşler bunu yapınca da bu sefer kendisini babalarıyla evlendirmelerini ister. Kızlar bunu da yapar. Ancak çingene karısı adamlarla evlenince ne nakış öğretir ne de çocuklara iyi davranır. Sürekli olarak azarlar ve yorucu işler yaptırır. En son olarak da babalarına ısrar ederek çocuklardan kurtulmayı başarır (Aslan, 1994: 2522-263).

İki Yılanla Evlenen Kız masalında üvey anne tipinin uygun bir örneği bulunmaktadır. Öğrencisi olan kızını kandırarak babasıyla evlenir. Babasıyla evlendikten sonra kıza hep kötü davranmaya başlar. Kıza olmadık işler yaptırır. Kızın babası uzak bir yere gidince de tüm malları kendi üstüne yaptırır. Kızın çok iyi ebelik yaptığını söyleyerek kızını zor duruma sokmak için padişahın sürekli yılan doğuran karısının doğumuna sokar. Kız, rahmetli annesinden aldığı olağanüstü yardımla kadını doğurtur ve yılan kimseyi sokamaz. Daha sonra ödül olarak padişah kızın koluna bir sürü bilezik takar. Üvey annesi de bu bilezikleri almak için bir süre iyi davranır, bilezikleri alınca da kızını tekrar bodruma kilitler. Yılan çocuğa, hoca aranınca üvey annesi kızın hocalık yapabileceğini söyleyerek yine onu öne atar. Yılan çocuğu evlendirmek istediklerinde üvey anne yine kızını ortaya atar. Yılan çocukla kız bir süre ayrı kaldıklarında kızını başkasına vermek ister, başkasına veremeyince kendisinin bakamayacağı bahanesiyle mağaraya kapatır (Şimşek, 1990: 613-622).

Yılan Adam masalında da üvey anne, kızın çok iyi ebelik yaptığını söyleyerek padişahın hizmetine verir. Ancak gerçekte böyle bir durum yoktur. Üvey anne kıza sürekli kötü davranmaktadır ve ondan kurtulmak için onu böyle bir zor duruma sokmuştur. Ölmüş

annesinden aldığı nasihatlerle padişahın karısını doğurtan kız daha sonra bu yılan oğlanı okutarak hocalığını da yapar. Oğlan evlenme çağına gelince oğlanla evlenir ve ölmüş annesinin sayesinde mutlu bir yuva kurar. Üvey annesi bunu hazmedemez ve kıza zehirli bir yüzük takarak öldürmeye çalışır. Masalın sonunda kırk katıra bağlanarak öldürülür (Özçelik, 1993: 458-464).

Üvey annenin tipik eylemlerinden birisi de üvey evladını kıskanması ve onun ortadan kalkmasını sağlamak için giriştiği işlerdir. Üvey anne tipine dâhil edilen bu kadın, oğlanın kuş dilini bilmesinden çok; ileride padişah olup kendisini de hizmetçi gibi kullanacağını düşündüğünden hasetlenmiştir. Bunu kabullenemeyen kadın üvey oğlunun öldürülmesi için ısrarcı olmuştur.

Kuşdili Bilen Şehzade masalında üvey anne kıskanç bir profil olarak karşımıza çıkmaktadır. Padişahın karısı ve padişah bahçede otururlarken, kadın kuşların cıvıldaması üzerine padişahla sohbet açar. Kuşların ne dediklerini bilip bilmediğini sorar. Padişahın önceki hanımından olma oğlu da oradadır ve kuşların ne dediğini anladığını söyler. Bir zaman gelip kendisinin padişah olacağını ve birisinin eline su dökeceğini, birisinin peşkir tutacağını söyler. Bunu duyan kadın padişaha ya kendisini boşamasını ya da oğlunu öldürmesini söyler. Padişaha ısrarla bunu söyleyen ve dediğini yaptıran kadın, oğlanın saraydan uzaklaştırılmasını sağlar. Masalın sonunda tekrar karşımıza çıkan kadın, oğlanın dediği gibi eline peşkir tutmaktadır (Sakaoğlu, 2002: 459-462).

İskender Padişah masalında da şehzade İskender'in başından tam olarak aynı macera geçer (Aslan, 1994: 296-298).

Masallarda üvey annenin üvey evladından duygusal veya tensel bir yakınlık beklediği de olur. Bu teklifi reddeden çocuk üvey anne tarafından iftiraya uğrar veya öldürülmeye çalışılır.

Gül ile Sinaver masalında üvey anne konumundaki kadın üvey oğlundan yakınlık beklemektedir. Üvey oğlunun güzelliğine vurulan kadın beklediği yakınlığı göremeyince ona iftira atar. Üvey annesi yüzünden Sinaver önce idama mahkûm edilir, sonra ise cezası hafifletilerek sürgün edilir (Sakaoğlu, 2002: 451-458).

Üvey annenin klasik davranış kalıplarından biri de üvey evladını yoğun bir iş gücünün altına sokmasıdır. Çocuğa belli bir süre verilerek o sürede yapılması imkânsız işleri halletmesi beklenir. Çocuk iyi kalbi sayesinde masalda belli bir mükâfat alır ve üvey anne de bu mükâfatı en çok hak edenin kendi öz evladı olduğunu düşünür.

Öksüz kız masalında üvey anne öz olmayan kızını devamlı hor görmektedir. Kendi kızını yedirip içirip giydirip düğünlere yollar; üvey kızını ise aç bırakıp evde temizlik yaptırır.

Üvey kızı masalda yaşadığı serüven içerisinde gençleşerek ve zenginleşerek evine geri dönünce, aynı serüveni öz kızının da yaşaması için öz kızını da yollar. Ancak öz kızı, üvey kız gibi iyi kalpli olmadığından daha da çirkinleşip geri gelir. Üvey anne ise bu girişiminde başarısız olur (Şimşek, 1990: 531-534).

Öksüz Kız masalında üvey anne bir kuru ekmekle üvey kızını yaylaya yollamaktadır. Kızından olmayacak işler ister. Bir pamukla bir iğden makara ipliği yapmasını ister. Aslında üvey kızı yaylaya gittiğinde yanındaki inekten yardım görmektedir. Bunu fark eden üvey anne kocasına ısrar ederek ineği kestirir. Padişahın düğününe gitmek için hazırlanan üvey anne kızdan kazanın içini gözyaşıyla doldurmasını ister. Bir tenekte buğday ve bir tenekte mercimeği karıştırarak ayırmasını da söyler. Masalın sonunda üvey kız da aynı düğüne katılmış ve ayakkabısını düşürmüştür. Padişah kendisini evinde bulur ve evlenirler. Üvey anne de kıskançlığından çatlayacak gibi olur (Günay, 1975: 416-418).

Tan Tan Kabacık masalında bir kadınla bir adam ikinci evliliklerini yaparlar. Kadın, adamın kızından kurtulmak için dağa bayıra bırakmasını söyler. Adam da kadının dediğini yapar ve kendi öz kızını dağda bırakır. Kız ise devamlı: “Tak tak kabacığım, beni sapıtan babacığım. Tak tak kabacığım, beni aldatan babacığım.” diyerek dolanır. Sırasıyla bir çeşmeyi temizler ve ondan su içer, bir dereyi temizler ve ondan geçer, bir fırını temizler ve onun sayesinde ısınır. Böylece Allah tarafından boynuna altınlar takılır. Kız evine geri döner ve üvey annesi boynundaki altınları görünce, kocasına kendi kızını da oraya göndermesini söyler. Ancak kadının öz kızı, üvey kızının yaptıklarını yapmaz ve ellerim kirlenir bahanesiyle ne çeşmeye ne dereye ne de fırına yardım eder. Bunun üzerine pisliklere bulanarak eve döner. Padişahın oğlu altınlı kızla evlenmek ister ancak üvey annesi onu kıskanarak bir hocaya okuttuğu iğneyi kızın kafasına batırır. Bunun üzerine kız kuş olup uçar ve üvey anne kendi kızını padişahın oğluyla nişanlatır. Masalın sonunda altınlı kız kuş donundan kurtulur ve padişahın oğluyla evlenir. Üvey annesi de kötü emellerine ulaşamamış olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 240-242).

Yapağı Eğiren İnek masalında üvey annesi kızdan olmayacak şeyler ister. Kızı sürekli olarak dövmektedir. Önüne yapağı koyduğu kızıdan, akşama kadar bunu ip yapmasını ister. Yaylaya giden kıza bir inek yardım eder. Yapağıyı yer ve arkasından ipi çıkartır. Kız yine de dayak yer. Ertesi gün kızın eğirmesi için daha fazla yapağı verir. İnek yine kıza yardım eder. Kızın üvey kız kardeşi ineğin ona yardım ettiğini görünce annesine söyler, annesi de ineği kestirir. Üvey anne bir düğün için evden ayrılır ancak kendisi gelene kadar şunları yapmasını söyler: “Bugün bir fırın ekmek yapacaksın. Çamaşır yıkayacaksın. Ev badana olacak. Bunlar geldiğimde olmadı mı yandın.” Bunun üzerine kıza yine inek yardım eder. İnek ölmeden önce

kemiklerinin üzerine gelip ağlarsa kendisine yardıma devam edebileceğini söylemiştir. Masalın sonunda kız padişah oğlu tarafından aranmaktadır ve üvey anne kızı saklayarak kendi kızını ön plana atar. Ancak gerçekler ortaya çıkar ve üvey annenin planı başarısız olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 317-319).

Gede Kız masalında da üvey anne tipi, her gün kıza eziyet edip yoğun bir iş yükünün altına sokar. Üstelik kız bu işlerin altından kalkamayınca onu dövmektedir. Bir gün düğüne giderken kazanı gözyaşıyla doldurmasını söyler. O an kızın yardımına koşan yaşlı bir kadın, su ve tuzu karıştırarak kızın görevi başarıyla vermesini sağlar. Masalın devamında yaşlı kadın sayesinde düğüne süslenerek giden kız bey oğlunun dikkatini çeker. Masalın sonunda bey oğluyla evlenen kız, üvey annesinin öldürülmesine vesile olur. Üvey anne kırk katıra bağlanarak öldürülür (Özçelik, 1993: 390-393).

Masalın başat kahramanı kendisini ön plana çıkartan fiziksel bir güzelliğe sahip olduğundan, bu üvey anne için ortadan kaldırılması gereken bir sorun anlamına gelmektedir. Çünkü öz evladını gölgede bırakan bir üvey evlat figürünü etrafında barındırmak istemez. Üvey evladı için açılacak her türlü olumlu durumu, kendi öz evladı lehine yönlendirmek ister.

Nar Adlı Kız masalında, annesi ölen bir kız evdekilerle anlaşamaz ve evi terk eder. Evdeki üvey annesi ve üvey kız kardeşi bu kızın peşine düşer. Çünkü üvey kız kardeşi ayla ve güneşle ne zaman konuşsa, en güzel kızın Nar adlı kız olduğunu söyler. Bunun üzerine çok üzülen üvey kızı daha fazla üzülmesin diye üvey anne Nar'ın başına bela olur. Çerçicilik yaparak Nar'ı kandırır ve büyülü bir boncuk yutturarak ölüm uykusuna yatmasına sebep olur. Nar'ın bu durumdan kurtulup da hâlâ en güzel kız unvanını sürdürdüğünü öğrenince tekrar Nar'ı öldürmeye gelir. Ancak Nar durumu eşine söyler ve Nar'ın eşi kadını öldürür. Kadın öldükten sonra kanının damladığı yerde biten söğüt ağacı, o söğütten yapılan kapı ve beşik, o kapı ve beşik yakılınca kalan küller; kıza hep huzursuzluk veren nesnelere olur (Şimşek, 1990: 677-681).

Keçi Kız masalında üvey anne üvey kızına eziyet etmektedir. Kendi kızından daha güzel olduğu için üvey kızına keçi giysisi giydirmiştir. İstemeye gelen görücülere ise keçi olduğu gerekçesiyle kendi kızını almalarını söylemiştir. Üvey kızına kaz çobanlığı yaptırır ve yanına azık da vermez. Daha sonra kocasına üvey kızını sandığa kilitleyip denize attırır. Böylece kızıdan kurtulmaya çalışır (Kumartaşlıoğlu, 2006: 431-433).

Üvey anne, üvey kızına ihsan edilen olağanüstü özellikleri kıskanır ve bu özelliklerin kızında olması gerektiğini düşünür. Olağanüstü özellikleri sayesinde padişahın oğluyla

evlendirilecek kızı, padişahın oğluna layık görmez. Kendi kızının mutlu bir evlilik yapması için üvey evladını ortadan kaldırmaya çalışır.

Muradına Nail Olmayan Kız masalında doğumunda üç tane Arap'ın lütuflarına mazhar olan bir kız vardır. Yürüdüğü yollar çimen, başından akan sular altın, gülünce yüzünde güller, ağlayınca gözünden inciler dökülen bir kız olur. Araplar kızın koluna bir de bilezik takmışlar. Bu özelliklerinden dolayı padişahın oğlu kızla evlenmek istemiş. Ancak üvey annesi kendi kızını padişahın oğluna vermek istiyormuş. Yolda giderlerken kız susuyor ve acıkıyor. Bir gözünün karşılığında su, bir gözünün karşılığında kıza yemek veriyor. Sonra üstünü başını soyarak kıza ormana atıyor. Kendi kızına giydiriyor ve padişah oğluna veriyor. Padişah oğlu evlendiği kızda beklediği meziyetleri göremeyince sürekli olarak kavga ediyor. Üvey anne ise kızının buranın havasına alışamadığını, alıştığında yüzünde güller açılacağını söylüyor. Daha sonra üvey kızının yaşadığını öğrendiğinde kızın kolundaki bileziği çalıyor ve kız ölüyor. Masalın sonunda üvey kıza hayata geri döner ve tüm gerçekler ortaya çıkar. Üvey anne ise kırk katıra bağlanarak öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 421-424).

Üvey anne masallarda kocasını aldatan bir durumda da görülmektedir. Üvey evladı bu durumu fark ettiğinde üvey anne için ortadan kaldırılması gereken bir sorun olarak görülmeye başlanır.

Yel Atı masalında bir padişahın karısı, padişahı veziriyle aldatmaktadır. Üvey oğlu da bunu görünce onu öldürmek için vezirle birlikte plan yapar. Önce tavuk hazırlatır ve tavuğa zehir doldurtur. Ancak üvey oğlu, yel atı sayesinde tavuğun zehirli olduğunu önceden bilir ve yemez. Sonra üvey anne kaz hazırlatır ve yine içine zehir doldurtur. Oğlan, yel atı sayesinde zehirli kazı yemez. Daha sonra üvey anne hindi hazırlatır ve içine zehir doldurtur. Oğlan yine yemez. Üvey anne de bu sefer oğlana atın yardım ettiğini düşünerek atın kesilmesi için plan yapar. Hasta rolü yaparak atın etini yemesi gerektiğini söyler. Masalın sonunda tüm gerçekler ortaya çıkar ve kadın ihanetinin cezası olarak öldürülür (Köksel, 1995: 362-373).

Geyik Oğlan masalında bir adamın karısı ölür ve yeniden evlenir. Üvey anne kocasına, üvey kız ve erkek çocuğunu istemediğini, onları dağa bayıra atmasını söyler. Adam da denileni yapar. Oğlan içtiği bir sudan geyiğe dönüşür, kız ise padişahın oğluyla evlenir. Bunu haber alan üvey anne kızın ve oğlanın durumuna bakmak için oraya gelir. Kızı yıkama bahanesiyle soyarak göle atar. Kızın kıyafetlerini de kendi kızına giydirir. Ancak geyik olan oğlan kızın kardeşi olmadığını anlar ve bunu söyler. Hatta geyiği de öldürtmeye çalışır. Böylece gerçekler ortaya çıkar ve üvey anne ölümle cezalandırılır (Aslan, 1994: 223-226).

Oduncunun Çocukları masalında da üvey anne bir adamın kız ve erkek çocuğunu ormana bıraktırır. Oğlan içtiği bir su yüzünden geyiğe dönüşür. Kız ise beyin oğluyla evlenir.

Daha sonra kızın yaşadığını öğrenen üvey anne kızın olduğu köye gelir. Kız kendisini tanımaz. Kızı yıkama bahanesiyle uçurumdan atar, kız da bir yunus balığı yutar. Kızın elbiselerini giyerek bey oğluya kendi evliymiş gibi davranır. Üvey erkek evladı olan geyiğin de öldürülmesini ister. Masalın sonunda tüm gerçekler ortaya çıkar ve kadın öldürülür (Özçelik, 1993: 520-525).

Habibe masalında üvey anne kızının evden gitmesi için her yolu dener. Sonunda da kocasını kandırarak başarılı olur. Ancak kızın yaşadığını öğrendiğinde, kızın bulunduğu devin evine gider ve kızını zehirler. Ama kız bir bey oğlu sayesinde ölmekten kurtulur ve bey oğluna hanım olur. Üvey annesi kızın yine ölmediğini öğrenince kızını tekrar bulur. Kız ise bey oğlunun adamlarına kadını yakalatır ve cezalandırılmasını sağlar (Özçelik, 1993: 516-519).

Fatmacık ile Üvey Annesi masalında bir adam karısı ölünce başka bir kadınla evlenir. Bu kadın Fatmacık'a çok kötü davranır, her işe onu koşar. Yemeklerin en kötülerini ona yedirir. Durmadan temizlik yaptırır. Bir gün Fatmacık testiyi kırınca kadın Fatmacık'ı evden atar (Özçelik, 1993: 637-640).

Tablo 14. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Üvey Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
İnsan Yiyen Kız	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.1. Âşık olduğu adamı elde etmek için evin annesini öldürtme E.2. İnsanları kandırma E.3. Üvey evlatlarını hor görme
Üç Kız Kardeş	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.1. Âşık olduğu adamı elde etmek için evin annesini öldürtme E.2. İnsanları kandırma E.3. Üvey evlatlarını hor görmesi
İki Yılanla Evlenen Kız	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Üvey evladına kötü davranma E.5. Üvey evladına çok iş yükleme E.6. Üvey evladının canına kast etme
Yılan Adam	Olumsuz	Anne-Üvey	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E1. Üvey evladına kötü

		Anne					davranma E.5. Üvey evladına çok iş yükleme E.6. Üvey evladının canına kast etme
Kuşdili Bilen Şehzade	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Belirsiz	E.7. Üvey evladını kıskanma E.6. Üvey evladının canına kast etme E.8. Üvey evladının iyi yerlere gelmesini istememe
İskender Padişah	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.7. Üvey evladını kıskanma E.6. Üvey evladının canına kast etmesi E.8. Üvey evladının iyi yerlere gelmesini istememe
Gül ile Sinaver	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.9. Üvey evladından yakınlık bekleme E.10. Üvey evladı kendisine yüz vermeyince iftira atma
Öksüz Kız	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Belirsiz	E.3. Üvey evlatlarını hor görme E.11. Üvey evladını aç bırakma E.5. Üvey evladına çok iş yükleme E.7. Üvey evladını kıskanma
Öksüz Kız	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Üvey evladına kötü davranma E.12. Üvey evladından olmayacak işler isteme E.11. Üvey evladını aç bırakma
Tan Tan Kabacık	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.6. Üvey evladının canına kast etme E.7. Üvey evladını

							kıskanma E.13. Üvey evladına büyü yaptıрма
Yapağı Eğiren İnek	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Belirsiz	E.14.Üvey evladına fiziksel şiddet uygulama E.12. Üvey evladından olmayacak işler isteme E.8. Üvey evladının iyi yerlere gelmesini istememe
Gede Kız	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.14.Üvey evladına fiziksel şiddet uygulama E.12. Üvey evladından olmayacak işler isteme
Nar Adlı Kız	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.6. Üvey evladının canına kast etme
Keçi Kız	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Belirsiz	E.3. Üvey evlatlarını hor görme E.12. Üvey evladından olmayacak işler isteme E.11. Üvey evladını aç bırakma E.15. Üvey evladını çirkinleştirmeye çalışma
Muradına Nail Olmayan Kız	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.3. Üvey evlatlarını hor görme E.6. Üvey evladının canına kast etme E.16. Yalan söyleme
Yel Atı	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmama E.6 Üvey evladının canına kast etme
Geyik Oğlan	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.18. Merhametsiz olma E.6. Üvey evladının canına kast etme
Oduncunun Çocukları	Olumsuz	Anne- Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.18. Merhametsiz olma

							E.6. Üvey evladının canına kast etme E.19. Üvey evlatlarını evden atma
Habibe	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.19. Üvey evlatlarını evden atma E.6. Üvey evladının canına kast etme
Fatmacık ile Üvey Annesi	Olumsuz	Anne-Üvey Anne	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.4. Üvey evladına kötü davranma E.19. Üvey evlatlarını evden atma

5.2.1.2. Kötü Kalpli Öz Anne Tipi

Sosyal hayat içerisinde annenin konumu ailenin bağlayıcılığını sağlayan en önemli unsurdur. Anne ve evlat arasındaki ilişki hayat içerisinde her daim olumlu bir noktada ilerleyemez ancak hiçbir annenin evladının kötülüğünü istemesi veya ölümünü beklemesi düşünülemez. Masal dünyası içerisinde öz annenin de olumsuz özellikleriyle çocuğuna karşı bir düşman gibi davrandığı örnekler görülmektedir.

Annenin öz evladının ölmesi için çabalaması masalarda sıklıkla karşılaşılan bir olgudur. Bu tipi oluşturan birey öz anneliğin gerektirdiği hiçbir şartı taşımamaktadır. Çocuğunun eşini, kendi eşine uygun gören kadın; hem poligamiyi destekler nitelikte davranmış hem de çocuğunun mutluluğunu bozmaya çalışarak ölümüne sebep olmaya çalışmıştır.

Konuşan Bebek masasında, bir padişah oğlu gölde sesine âşık olduğu kurbağayı evine getirir. Aslında kurbağa güzeller güzeli bir kızdır. Bu kızı evin içerisinde gören oğlanın annesi, bu kızın güzelliğinin oğluna değil padişah olan eşine layık olduğunu düşünür. Böylece de padişah olan eşini doldurarak öz oğlunu öldürtme fikrini aklına sokar. Ancak bu fikri padişahın aklına soktukten kısa bir süre sonra ölür. Masalın sonlarına doğru oğlan öteki dünyaya bir seyahat gerçekleştirir ve annesinin cayır cayır yandığını görür. Annesi, oğlunu öldürtmek için padişah olan eşinin aklına girdiğinden cezalandırılmaktadır (Sakaoğlu, 2002: 303-304). Buradaki annenin öz olması üzerinde dikkatle durulması gereken bir durumdur. Masal dünyasında dahi olsa genel kanı annenin evladı için her şeyi yapabilmesi üzerinedir. Ancak burada tamamen keyfi bir düşünceyle oğlunun öldürülmesini planlayan bir öz anne

profili göze çarpmaktadır. Nitekim planını daha uygulamaya koymadan ölür ve öteki dünyada cehennem azabı yaşadığı da özellikle belirtilir.

Şah İsmail masalında Şah İsmail'in öz annesi kendisine tuzak kurmaktadır. Birbirinden yetenekli üç kızı kendisine eş olarak alan Şah İsmail'in, bu kadar güzel ve yetenekli kızları hak etmediğini düşünmektedir. Bunun için kocasıyla konuşur ve Şah İsmail'i öldürterek kızları kendisinin alması gerektiğini söyler. Şah İsmail'i yemeğe çağırarak kendisine zehirli yemekler hazırlar ancak önceden haberli olan Şah İsmail zehirlenmez (Kumartaşlıoğlu, 2006: 276-290).

Öz anne, başka olumsuz masal kahramanlarıyla birlikte olarak öz evladının başına bela olabilmektedir. Öz annenin çocuğunun olumsuz bir duruma düşmesi için iş birliği yapması normal değildir. Masal dünyası içerisinde olumsuz öz anne tipinin tespiti için bu masaldaki annenin eylemleri dikkate değerdir.

Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı masalında kuyudaki bir devle Keloğlan'ın annesi iş birliği içindedir. Keloğlan, bir saraydaki altı devi öldürmüş ancak yedincisini kör bir kuyuya atmıştır. Bu dev de Keloğlan'ın annesiyle birlikte Keloğlan'ı öldürmek için planlar yapmaktadır. Devle birlikte Keloğlan'ı önce perilerin bostanına bostan alması için yollarlar. Daha sonra peri padişahının aynasını alması için yollarlar. En son ise peri padişahının kuyusundan su alması için yollarlar. Keloğlan tüm bu zorlu görevli aşip başarılı olduğunda ise annesi Keloğlan'ı yıkama bahanesiyle boğazını keserek öldürür. Masalın sonunda peri padişahının kızı sayesinde dirilen Keloğlan, annesini derisini yüzerek öldürür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 392-400).

Öz annenin başka birisine âşık olduğu masalarda, evladı ortadan kaldırılması gereken bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Böyle üvey anne istediğine ulaşabilecek ve onu istediğinden uzak tutan evladından kurtulmuş olacaktır.

Tılsımlı Padişah masalında bir padişah ve annesi, gelin almak için yola çıkarlar. Yolda biraz dinlenmek için bir adamın kulübesine girerler. Padişahın karısı kulübedeki adama âşık olur. Kulübedeki adam, padişahın evlenmelerine rıza göstermeyeceğini söyleyerek ondan kurtulmaları gerektiğini söyler. Padişahın annesi de bu kararı onaylar. Öz oğlunu öldürmek için planlar yapar. Önce oğlunun elini kolunu 70 kat yağlı urganla bağlatır. Ancak oğlan bu urgandan kurtulur. Sonra oğlunu 40 haramilerin yaşadığı bir yere yollar. Oğlan oradaki kırk haramileri ve vahşi hayvanları yener. Sonra oğlanın tılsımlı olduğunu öğrenerek sırtındaki üç beyaz kılı kopartır ve oğlunun tılsımını bozar. Oğlanı tekrar urganla bağlatır ve gözlerine mil çeker. Oğlanı dağa attırır. Masalın sonunda oğlan, annesini aslanlara yem eder (Aslan, 1994: 194-198).

Üç Turunçlar masalında bir anne yaramazlık yapan çocuğuna sürekli beddua etmektedir. Oğlunun sararıp solmasını ve üç turunçlara sevdalanmasını ister. Nitekim çocuk büyüdüğünde üç turunçlara âşık olur ve zorlu macerası başlar (Özçelik, 1993: 425-432).

Padişahın Oğlu ile Atı masalında padişahın karısı kocasını aldatmaktadır. Padişahın oğlu da bir gün avlanırken deniz kenarında bir deniz aygırı bulur. Deniz aygırını beslemek için sürekli tarlaya gelen oğlan, annesini rahatsız eder. Gavur kralıyla rahatça görüşemeyen kadın oğlunu uzaklaştırmak için bir plan yapar. Hasta numarası yaparak atın kesilmesini ister. Ancak oğlan atla birlikte kaçır (Özçelik, 1993: 614-625).

Tablo 15. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Konuşan Bebek	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.20. Öz evladına iyi şeyleri layık görmeme E.21. Öz evladının ölmesini isteme E.22. Üvey evladının canına kast etme E.23. Kötü kalpli olma
Şah İsmail	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Orta Yaş	Belirsiz	E.21. Öz evladının ölmesini isteme E.20. Öz evladına iyi şeyleri layık görmeme
Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.24. Öz evladını öldürmek için planlar yapma E.25. Öz evladını öldürme
Tılsımlı Padişah	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Öz Anne Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.24. Öz evladını öldürmek için planlar yapma E.23. Kötü kalpli olma E.26. Başkası için evladından vazgeçme
Üç Turunçlar	Olumsuz	Anne-Kötü	İnsan	Bey Karısı / Soylu	Belirsiz	Belirsiz	E.27. Evladına beddua etme

		Kalpli Öz Anne Tipi					
Padişahın Oğlu ile Atı	Olumsuz	Anne- Kötü Kalpli Öz Anne Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Belirsiz	E.17. Eşine sadık olmama E.28. Evladımı uzaklaştırmak isteme

5.2.1.3. Kötü Kalpli Kaynana Tipi

Sosyal hayat içerisinde gelin ve kaynana arasındaki çekişmeler olgusal bir düzlemde karşımıza çıkmaktadır. Masallar içerisinde de gelin ve kaynana arasında çekişmeler, kıskançlıklar, kavgalar sıklıkla görülmektedir. Çatı tip olarak olumsuz bir kategorizasyon içerisine giren kötü kalpli kaynana tipi, masalarda olumsuz eylemleriyle yer almaktadır.

Kaynanaların masalarda gelinlerine eziyet ettikleri sıklıkla görülür. Aç bırakılan, hor görülen, sevilmeyen gelinler; kaynana için birer nefret unsurudur. Gelinine iftiralar atarak oğluya evlilik bütünlüğünü sonlandırmak isteyen kaynana; sınırları zorlayan yapısı ve kötülük dolu eylemleriyle olumsuz bir tip profili çizmektedir.

Gelin Kaynana masasında oğlunu evlendiren kadın, gelinini aç bıraktırmaktadır. Gelin tüm yemekleri hazırlar ve kaynanası yorulduğunu iddia ederek onu yatırır. Böylece aç yatmaya başlayan gelin zayıflamaya ve mutsuz olmaya başlamıştır. Durumu merak eden kocası bir arkadaşından aldığı akılla buna sebep olanın kendi annesi olduğunu anlamıştır. Annesi gelini aç bırakmış, çok yediğini iddia ederek altını ıslattırmıştır. Oğlanın arkadaşı kızın yaptığı pisliği 1 liraya satın almak isteyince; kaynanası gelininin bin liralık pislik yapamayacağını, o pisliğin kendisine ait olduğunu söylemiştir. Ancak kaynananın foyası masalın sonunda meydana çıkmıştır (Günay, 1975: 293-294). Kaynananın gelinini kıskanması masalarda sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bu kaynana da gelinine eziyet olması için aç bırakmış ve yıldırma politikası gütmüştür. Bu nedenle olumsuz tipler arasında değerlendirilmektedir.

Keçi Kız masasında oğlunun karısına karşı fiziksel şiddette bulunan bir kaynanadan bahsedilmektedir. Bu kaynana eve getirilen keçi kılığına giren kızını bir türlü benimseyememiştir. Kız yanından hızlıca geçerken önce oklavayla vurmuştur. Akşamına bir düğüne gitmiş ve keçi kılığındaki kız da oraya keçi kılığından çıkarak gitmiştir. Kızı pek güzel bulan ve kimin gelini olduğunu soran kadına: “Ben oklavacıların geliniyim.” cevabını vermiştir. Ertesi gün kadın makarna açarken yanından hızlıca geçen keçi kıza pabuç fırlatmıştır. Akşamına yine düğünde kızla karşılaştıklarında kimin gelini olduğunu sorar ve:

“Ayakkabıcıların geliniyim.” cevabını alır. Bir sonraki gün kız yanından geçerken kaynanası kıza çamur atar. Akşam düğünde karşılaştıklarında ise kadının aynı sorusuna: “Çamur atanların geliniyim.” diye cevap verir. Kaynanası bunun üzerine durumu anlar ve oğluyla gelininin mutlu yaşamaları için evi terk eder (Kumartaşlıoğlu, 2006: 238-239).

Keçi Kız masalında bir oğlan bir keçiyle evlenir. Aslında keçi dünyalar güzeli bir kızdır ancak kimse bilmemektedir. Kaynanası ise gelinini sürekli aşağılayıp hor görmektedir. Hem başkalarının yanında hem de oğlunun yanında kızı kötüler. Oğlan da kıza sinirlenerek keçi donunu ateşe atar ancak kız orada taş kesilir. Kaynanasının baskısı yüzünden taş kesilen kıza çok üzülen damat, sonunda pişman olur. Kaynana da pişman olur (Özçelik, 1993: 437-441).

Bazı masallar kaynana, oğluna yapılan kötülükten dolayı intikam almayı istemektedir. Anaç bir duyguyla çıkılan bu intikam yolculuğu, kendi oğlunun da ölmesiyle sonuçlanır. Ancak kendi oğlunun öleceğini bile bile bu durumu gerçekleştirmesi, kaynananın olumsuz bir tip çatısında konumlandığını göstermektedir.

Sıçan Çocuk masalında, Allah’tan bir çocuk dileyen kadın sıçan doğurur. Sıçan doğar doğmaz anasının gidip kendisine padişah kızını istemesini ister. Padişah ise kızını verebilmek için üç şart koşar. Bu üç şartı da yerine getiren sıçan ve annesi padişahın kızını elde eder. Padişah kızıyla sıçan ilk kez bir araya geldiklerinde, padişah kızı evlendiği adamın bir sıçan olduğunu görüp tekme atar. Oğlan güvercin olup kaçar. Kaynanası ise oğluna tekme atıldığını öğrenince kızı öldürmek için peşine düşer. Padişah kızı oğlanı bulur ve beraber kaçmaya başlarlar. Kız bostan, oğlan bostancı; kız bağ, oğlan bağcı; kız değirmen oğlan da değirmenci olur ve her seferinde kadını atlatırlar. Ancak kaynana, oğlunun sır sahibi olduğunu bildiğinden bunların değirmen ve değirmenci olduklarını anlar. Değirmene taş atarak ikiye böler ve ikisini de öldürür (Günay, 1975: 418-420).

Tablo 16. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Kaynana Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Gelin Kaynana	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.29. Gelinini aç bırakma E.30. Gelinine iftira atma E.31. Gelinini hor görme
Sıçan Çocuk	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.32. Gelinini öldürmeye çalışma E.33. Gelinini ve oğlunu öldürme
Keçi Kız	Olumsuz	Anne-Kötü	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.31. Gelinini hor görme

		Kalpli Kaynana Tipi					E.34. Gelinine şiddet uygulama
Keçi Kız	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.35. Gelinine kötü davranma E.31. Gelinini hor görme
Keçi Kız	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.35. Gelinine kötü davranma E.31. Gelinini hor görme

5.2.2. Kardeş Tipi

5.2.2.1. Hain Kardeş Tipi

Masallar içerisinde kardeşlerin birbirini destekleyerek olumsuz durumlardan kurtulmaları görüldüğü gibi bunun tam tersi de görülmektedir. Kardeşler arasındaki kıskançlıktan doğan kavga durumları masalın başat kahramanının mücadele etmesi gereken aile içi sorunlar doğurur. Kardeşlerin birbirine köstek olması, ayağını kaydırması, ölümüne yol açacak faaliyetlerde bulunmaları; olumsuz eylemler silsilelerinde bulunmalarına sebep olur. Bu olumsuz eylemler de hain kardeş tipinin masallarda şekillenmesinde büyük bir rol oynar. Olumsuz çatı tipi içerisinde kendisine yer bulan hain kardeş tipi Türk masallarında sıklıkla görülen bir tiptir.

Kardeşlerine karşı ihanet içerisinde bulunan büyük ve ortanca kız kardeşler, kendilerinin düştüğü hataya küçük kız kardeşlerinin düşmesi için de çabalamışlardır. Ancak bunda başarılı olamamışlardır.

Müezzin masalında büyük ve ortanca kız kardeşler kendileriyle birlikte olmak isteyen müezzinle birlikte olmuşlar, itiraz etmemişlerdir. Küçük kız kardeşleri ise bu durumu reddetmiştir. Müezzin, büyük ve ortanca kız kardeş birlik olarak küçük kız kardeşi tuzağa düşürmeye çalışmıştır. Küçük kız kardeşlerini ve müezzini hamama götürerek kapıyı üstlerine kilitlemişlerdir. Masalın sonunda da babaları eve dönünce kızlarının yanlış yola saptığını anlamış-bahçeye gömdüğü güllerin solması sayesinde- ve müezzinle kızlarını öldürmüştür (Günay, 1975: 296-297).

Öksüz Kız masalında, annesiyle birlikte üvey kız kardeşini sürekli hor gören genç bir kızın olumsuz tipine denk gelmiştir. Üvey kardeşi bir bahçeye düşerek o bahçedeki her canlıya yardım eder ve sonunda gençlik, güzellik ve zenginlikle mükâfatlandırılarak evine geri döner. Bunu kıskanan kız kardeşi de aynı yola çıkar ancak bahçedeki kimseye yardım etmez. Daha da çirkinleşerek eve geri döner. Üvey kız kardeşi iyi kalpliliği sayesinde edindiği

meziyetleriyle padişahın oğluya evleniyor. Bunu duyan kız ise kıskançlığından ölür (Şimşek, 1990: 531-534).

Aynı kişiyle sırasıyla evlenen kardeşler arasında kıskançlık baş göstermektedir. Masallarda genellikle bu evliliğe sabır gösteren ve başarılı olan en küçük kız kardeştir. Büyük ve ortanca kız kardeşler bu durumu çekemez ve küçük kız kardeşlerinin mağdur olması için elinden geleni yaparlar.

Arif Yusuf masalında, Arif Yusuf önce büyük kız kardeşle sonra ortanca kız kardeşle evlenir. Büyük ve ortanca kız kardeşler Arif Yusuf'u fakirliğinden dolayı hakir görürler, bundan dolayı Arif Yusuf onları geri yollar. Arif Yusuf küçük kız kardeşleriyle evlenip onu geri göndermeyince, büyük ve ortanca kız kardeşler haset ederler. Kendilerinin geri gönderilip küçük kız kardeşlerinin gönderilmemesini hazmedemezler. Bunun üzerine küçük kız kardeşin satın alması için bir inci gönderirler. Arif Yusuf gizlenmiş bir yerden para vererek kızın kız kardeşlerine mahcup olmasını önler. Daha sonra kız kardeşleri arkadaşlarıyla birlikte hediye verme bahanesiyle evlerine geleceğini söyler. Küçük kız kardeş durumu Arif Yusuf'a anlatarak bir saray yaptırılmasını ve etrafta dolaşan bir sürü hizmetçi olmasını sağlar. Böylece yaşadığı yerle ilgili hakir görülmelerin önüne geçmiş olur. Kız kardeşleri her seferinde küçük kız kardeşlerini hakir görmeye çalışsalar da bunda başarılı olamazlar (Günay, 1975: 454-460).

Bazı masalarda hain kız kardeş tipinin temsilcisi, kardeşini doğrudan öldürmeye çalışmaktadır. Kendi emellerine ulaşabilmek için öz kardeşini veya üvey kardeşini öldürtmeye çalışmak sıklıkla görülen bir eylem biçimidir.

Kara Üzüm masalında, üç erkek ve bir kız kardeş vardır. Bir derviş üç erkekten büyük olan ikisini öldürmüştür. Küçük olanı da öldürecekken küçük kardeş kurtulmayı başarır, dervişi kendi tuzağına düşürür. Dervişe ait saraylar kendisine kalmıştır ancak derviş ölmemiştir. Küçük kız kardeş de küçük erkek kardeşin peşinden gelir ve beraber yaşamaya başlarlar. Derviş bir küpün içinde saklanırken kız onu bulur ve âşık olur. Derviştten hamile kalır. Bunun üzerine derviş kıza, küçük erkek kardeşi zehirlemek ve ondan kurtulmak için bir plan önerir. Kendisi zehirli bir güvercin kılığına girecek ve küçük erkek kardeş onu avlayıp eve getirdiğinde, pişirip etini onun önüne koyacaktır. Böylece kendisi, kız ve çocuğu huzur içinde yaşayacaklardır. Kız bu planı uygulamaya çalışırken çocuğu durumu dayısına söyler. Dayısı da güvercinin etini önce kediye yedirir ve kedi zehirlenip ölünce kız kardeşine zorla yedirir. Böylece erkek kardeşini öldürmeye çalışan kız kendi cezasını bulur (Günay, 1975: 468-470).

Masalarda vaatlerde bulunan üç kız kardeş sıklıkla görülen bir durumun kahramanlarıdır. Bu vaatleri yerine getirebilen sadece en küçük kız kardeş olur. Ancak büyük

ve ortanca kız kardeşler gözden düşme korkusuyla küçük kız kardeşlerinin vaadini yerine getiremediği şeklinde bir oyun planlarlar. Kız kardeşlerini mağdur ederek kötü bir hayat yaşamalarına sebep olan kız kardeşler, bir süre amaçlarına ulaşmış olduklarını düşünürler.

Gülükân masalında padişahın üç oğluyla evlenebilmek için üç kız kardeş de vaat de bulunur. Büyük kız kardeş içinden ne kadar yenirse yensin bitmeyecek bir kazan yemek vaadini, ortanca kız kardeş ne kadar asker oturursa otursun eksik yer kalacak büyüklükte bir halı dokuma vaadini yerine getirmiştir. Küçük kız kardeş ise altın saçlı inci dişli bir oğlan bir kız vaadinde bulunmuştur. Büyük ve ortanca kız kardeşler eğer küçük kız vaadini gerçekleştirirse değerlerinin azalacağını düşünerek, yeni doğmuş yeğenlerini bir sandığa koyarak denize bırakırlar. Çocukların yerine de iki köpek yavrusu koyarlar. Ve padişahın oğluna haber vererek karısının iki köpek yavrusu doğurduğunu söylerler. Bunun üzerine kız yedi yol ağzına gömülür ve gelen geçen kendisine tükürür. Masalın devam eden bölümlerinde yeğenlerinin yaşadığını öğrenen kız kardeşler bir cadı kadın tutarak yeğenlerinden kurtulmaya çalışırlar. Ancak başarısız olurlar ve yaptıkları tüm girişimler masalın sonunda padişah tarafından öğrenilir. Padişah tarafından katırlara bağlanarak öldürülürler (Günay, 1975: 480-491).

Üç Bacı masalında, üç kız kardeş eğer padişahın oğlu kendilerini alırsa diye vaatlerde bulunurlar. Büyük kız kardeş padişahın tüm askeri otursa da dolmayacak bir halı dokuyacağını, ortanca kız kardeş padişahın tüm askeri yese de bitmeyecek bir yemek, küçük kız kardeş ise saçının yarısı gümüş yarısı altın bir kız bir erkek doğuracağını söyler. Padişah bu üç kız kardeşle de evlenir ancak büyük ve ortanca kız kardeşler vaatlerini yerine getiremezler. Küçük kız kardeş ise hamile kalır ve kız kardeşleri onun vaadini yerine getirebileceği korkusuyla bir cadı kadınla anlaşırırlar. Cadı kadın bebeklerin yerine iki tane köpek yavrusu koyar ve bebekleri de bir sandığa koyarak denize bırakır. Küçük kız kardeş ise köpek doğurduğu gerekçesiyle yedi yol ağzına gömülür ve gelen geçen yüzüne tükürür. Masalın sonunda tüm gerçekler ortaya çıkar ve büyükle ortanca kız kardeş kırk katıra bağlanarak öldürülür (Şimşek, 1990: 736-749).

Altın Saçlı Kızla Sırma Saçlı Oğlan masalında eğer padişahla evlenirlerse ne yapacaklarına dair vaatlerde bulunan üç kız kardeş vardır. Bu kız kardeşlerden büyük olan büyük bir çadır dokuyacağını ve ne kadar asker gelse de boş yer kalacağını, ortanca olanın büyük bir halı dokuyacağını ve ne kadar asker otursa da boş yer kalacağını söyler. Padişahla evlenirler ancak ikisi de vaadini yerine getiremez. Küçük kız kardeş ise altın saçlı bir kızla sırma saçlı bir oğlan doğuracağı vaadinde bulunur, hatta bu çocukların alınlarında ay ve yıldız da olacaktır. Dokuz ay on gün sonra kızın vaadini gerçekleştirmesinden ve gözden düşmekten

korkan kız kardeşleri, bir koca karıyla anlaşılır ve kız kardeşlerinin çocuklarını kaçırlar. Çocukların yerine biri dişi biri erkek köpek yavrusu koyarlar. Yeğenlerini de sandığa koyup denize bırakırlar. Kız kardeşleri de köpek yavrusu doğurduğu için belinin yarısına kadar toprağa gömülür, gelen geçen yüzüne tükürür. Masalın devamında çocuklar büyür ve teyzeleri çocukların başına yine belalar açarlar. Masalın sonunda gerçekler ortaya çıkar ve teyzeler idam edilir (Kumartaşlıoğlu, 2006: 243-248).

Çan Kuşu Çor Kuşu masalında bir padişahın oğlu üç tane kız kardeşin vaatlerine kanarak sırasıyla almıştır. Büyük kız kardeş vaat etmiş olduğu tüm askeri içine alabilecek bir çadır dokuyamayacağını söylemiştir. Ortanca kız kardeş vaat etmiş olduğu tüm askerin oturacağı bir sofra dokuyamayacağını söylemiştir. Küçük kız kardeş ise padişahın oğlunun dokuz ay on gün beklemesini ve altın perçemli bir kızla oğlan doğuracağı vaadini yerine getireceğini söylemiştir. Büyük ve ortanca kız kardeşler, küçük kız kardeşlerinin vaadini yerine getirmesinden korkarak bir ebe kadınla anlaşılır. Bebekleri çalarlar ve küçük kız kardeşin iki tane enik doğurduğunu yayarlar. Böylece hem yeğenlerini hem de küçük kız kardeşlerini kötü bir hayata sürüklerler. Daha sonra zaman geçer ve çocukların yaşadığı haberini alırlar. Ölmeleri için çocukları elde etmesi zor bir göreve sürüklerler (Köksel, 1995: 317-326).

İdarem Cengiz Kızı masalında bir padişah oğlu üç kız kardeşle evlenir. Ancak büyük ve ortanca kardeş evlenmeden önce öne sürdüğü vaatleri yerine getiremezler. Küçük kız kardeşlerinin vaadini yerine getirmesinden korkarlar ve yeğenlerini çalarak yerine kedi yavrusu koyarlar. Masalın ortalarına doğru çocuklar büyür ve teyzeleri çocukların yaşadıklarını anlarlar. Çocukların ölmesi için onları zor bir göreve koşarlar (Köksel, 1995: 327-331).

Üç Kız Kardeş masalında bir padişah üç kız kardeşle evlenir. Padişahla evlenmeden önce belli vaatlerde bulunurlar. Büyük kız kardeş bir kocaman bir halı dokuyacağını, ortanca kız kardeş yumurta kabuğunda yemek pişireceğini, küçük kız kardeş ise sırma saçlı inci dişli biri kız biri erkek çocuk doğuracağını söyler. Ancak büyük ve ortanca kız kardeşler vaatlerini yerine getiremezler. Küçük kız kardeş ise hamiledir ve doğum yapacaktır. Küçük kız kardeşlerinin vaadini yerine getirmesinden korkarlar ve doğan çocukları bir cadıya öldürmeleri için teslim ederler. Hem öz kız kardeşlerine hem de yeğenlerinin canına kast ederler. Küçük kız kardeş cezalandırılır ve çocuklar da cadı tarafından sandığa konularak denize bırakılır. Daha sonra yeğenlerinin yaşadıklarını öğrendiklerinde, cadı kadının onları öldürmesi için tekrar ısrar ederler. Masalın sonunda küçük kız kardeşlerine uyguladıkları kötü plan ortaya çıkar ve bacaklarından ayrılarak öldürülürler (Aslan, 1994: 252-264).

Bazı masalarda hain kardeş tipi, gözü hırstan kör olmuş bir durumda karşımıza çıkmaktadır. Maddi bir gelir elde ettiği durum elinden alınınca her türlü hainliği sergileyebilmektedir. Maddiyat için öz kardeşiyle arasının bozulmasını göze alır.

İnci Salkım masasında üç kız kardeş vardır. En küçük kız kardeş İnci Salkım adlı bir devle evlenmiştir. Ancak dev kızın odasına her gece bir güvercin formunda gelmektedir. Sabah da kızın yastığının altına bir tane altın bırakmaktadır. Kızın en büyük kız kardeşi kızıdan önce yatağı toplar ve her gün konulan altını o alır. Küçük kız kardeş ise aç aç gezer. Daha sonra eşine sitem eder ve eşi kendisi için altın bıraktığını söyler. Bunun üzerine küçük kız kardeş yatağını erkenden toplar ve altını kendisi alır. Buna çok kızan büyük kız kardeş cam parçalarını pencerenin önüne koyar. Güvercin pencerenin önüne geldiğinde vücuduna cam parçaları batar ve küçük kızın kendisini uzaklaştırmak için bunu yaptığını düşünür (Köksel, 1995: 195-201).

Kardeşlerin birbirlerinin zor durumunda yanında olmaları beklenir. Ancak hain kardeş tipi bu tarz olumlu düşünce ve hareketlerden uzaktır. Kardeşi zor durumdayken ona yardım etmek istemez hatta elinden az olanı da almaya çalışır. Kız kardeşi hamileyken bile aşerdiği yiyecekleri ona vermekten kaçınır. Üstelik kız kardeşine olan düşmanlığını yeğenine de aksettirir ve yeğenin hayatıyla oynar.

Gülperi masasında kendi zengin, kız kardeşi fakir bir kadın vardır. Kız kardeşine hiç yardım etmez. Kız kardeşi hamile olup aşerdiğinde zengin kadından tatlı ister, dolma ister. Ancak zengin kız kardeş hamile kalmayı biliyor, bunları da almayı becersin diyerek reddeder. Daha sonra fakir kız kardeş peri kızları yardımıyla bir çocuk doğurur. Çocuğun olağanüstü özellikleri vardır. Onun sayesinde fakir kadın çok zengin olur. Kötü kız kardeşin kendisi de bir kız doğurur ancak peri kızları onun çocuğunun alınına havuç benzeri bir et parçası koyarlar, ne kadar kesilirse kesilsin et parçası gitmez. Çocukların yaşı erince padişahın oğlu sonradan zenginleşen kadının kızını almak ister. Kızı saraya teyzesi götürür ancak yolda kızın elini kolunu bağlayarak kuyuya atar. Padişahın oğluyla kendi kızını evlendirir. Masalın sonunda gerçekler ortaya çıkar ve kadın ölümle cezalandırılır (Köksel, 1995: 332-340).

Padişahın Üç Kızı masasında padişahın üç kızı da evlenir. Ancak büyük ve ortanca kız kardeşler zengin kişilerle evlenip sarayda yaşarken, küçük kız kardeş bir külhancıyla evlenip hamamda sefalet içinde yaşar. Büyük ve ortanca kız kardeşler küçük kız kardeşlerini hor görür ve neredeyse evden atarlar. Ancak küçük kız kardeş perilerin özel yetenekler bahsettiği bir kız çocuk doğurur ve onun sayesinde refaha kavuşur. Hatta padişaha dünür olur. Bunu kıskanan teyzeleri kızla beraber düğün konvoyuna katılır ve kızın gelinliğini kendi kızına

giydirebilirler. Kızın gözlerini alırlar ve kör bir şekilde faytondan atarlar. Masalın sonunda da katırlara bağlanarak öldürülürler (Köksel, 1995: 341-345).

Kardeşler arasında çekememezlik durumu masalarda sıkça görülmektedir. Bazı masalarda kardeşin sahip olduğu herhangi bir nesne, kardeşler arasında husumete ve kıskançlığa yol açar.

Telli Top masasında bir padişahın üç kızı vardır. Padişah Hindistan'a giderken kızlarına oradan ne istediklerini sorar. Büyük kız elbiselik Hint kumaşı, ortanca kız iğne batmaz makas kesmez bir atlas, küçük kız ise oynamak için telli top ister. Zamanla büyük ve ortanca kızların kumaş ve atlası eskir ancak küçük kızın telli topu eskimeden durur. Bunu kıskanan büyük ve ortanca kız kardeşler, küçük kız kardeşlerini kuyuya atar ve topu da alarak saraya gelirler (Köksel, 1995: 346-348).

Kardeşlerden birinin yaptığı iyi bir evlilik, diğer kardeşlerin onu kıskanmasına yol açabilir. Sosyal hayatta kardeşlik bağları bu tarz olumsuz hislerin ötelenmesine yol açmalıdır. Ancak masalarda bu hisler kardeşler arasında başlayan bir savaşın ateşleyicisi konumundadır.

Yılan Bey ile Şeker Hanım masasında bir hizmetçi olan Şeker Hanım, aslında yakışıklı bir erkek olan ancak yılan donunda biriyle evlenir. Akli sayesinde yılan donundan uzaklaştırdığı yakışıklı erkekle mutlu bir evlilik yapar. Bunu kıskanan kız kardeşleri Yılan Bey'le çıktığında, onun ağzından yazılmış gibi bir mektup gönderirler. Mektupta Şeker Hanım'ı artık istemediği, evi terk etmesini istediği yazılmıştır. Bunun üzerine Şeker Hanım evi terk eder ve dağ tepe aşarak bir evde kaz çobanlığı yapar. Eve geldiğinde Şeker Hanım'ı bulamayan Yılan Bey, dağ tepe aşarak kızını bulur. Şeker Hanım'ın kız kardeşlerini de kırk katıra bağlayarak öldürtür (Aslan, 1994: 191-193).

İnci Ağacı masasında üç kız kardeş dağa oduna giderler ve en küçük kız kardeş uyuyakalır. Onun güzelliğini çok kıskanan kız kardeşleri kızını orada bırakırlar ve giderler. Küçük kız sabah olunca bir inci ağacı görür. Onunla konuşur ve ondan dökülen incileri satarak çok zengin olur. Dağın başına bir saray yaptırır. Oradan geçen bir şehzadeyle de evlenir. Sonra kardeşlerini ziyarete gider ve kız kardeşlerinden önce kimliğini gizler. Kız kardeşleri pişmanmış gibi davranır ve kız kimliğini açıklar. Büyük kız kardeş kızının sarayına gelir ve bu zenginliği inci ağacından nasıl elde ettiğini öğrenir. Küçük kız kardeşin başına bir iğne batırır ve onu kuşa çevirir. Şehzadeyle kendisi yaşamaya başlar. Masalın sonunda şehzade kuş formundaki kızını o hâlden kurtarır. Büyük kızını da evden kovarlar (Aslan, 1994: 278-280).

Masalarda kardeşlerden birisi canavar formunda görülebilmektedir. Bu canavar da kardeşlik bağlarını hiçe sayar ve kardeşini öldürmeye çalışır.

Dev Kız masalında doğuştan beri çöp, böcek, tavuk, dana ne bulsa yiyen bir kız vardır. Kız büyüdükçe insanları da yemeye başlar. Kız gelişir ve bir ejderha olur. Erkek kardeşini yiyecekken erkek kardeşi kaçar. Yıllar sonra köyüne dönen oğlan kızla tekrar yüzleşir. Kız oğlanın atını yer ve oğlanı da yiyecekken oğlan dama çıkar. Kıza loğ taşı atar ve oğlan kaçar. Daha sonra aslan ve kaplanına kız kardeşini parçalatır (Aslan, 1994: 205-207).

Tablo 17. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kardeş Tipi-Hain Kardeş Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Müezzın	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.36. Kardeşini zor duruma düşürmeye çalışma
Öksüz Kız	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.38. Kötülük dolu olma
Arif Yusuf	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.37. Kardeşini kıskanma E.39. Kardeşini hakir görme E.36. Kardeşini zor duruma düşürmeye çalışma
Kara Üzüm	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma
Gülükân	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma E.41. Yeğenlerini kötü bir kadere mahkûm etme E.42. Yeğenlerini öldürmeye çalışma
Üç Bacı	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.42. Yeğenlerini öldürmeye çalışma E.16. Yalan söyleme E.43. Cadı kadınla iş

							birliği yapma
Altın Saçlı Kızla Sırma Saçlı Oğlan	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.42. Yeğenlerini öldürmeye çalışma E.38. Kötülük dolu olma
Çan Kuşu Çor Kuşu	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.36. Kardeşini zor duruma düşürmeye çalışma E.41. Yeğenlerini kötü bir kadere mahkûm etme E.38. Kötülük dolu olma
İdarem Cengiz Kızı	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma E.38. Kötülük dolu olma E.18. Merhametsiz olma
Üç Kız Kardeş	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma E.43.Cadı kadımla iş birliği yapma E.42. Yeğenlerini öldürmeye çalışma
İnci Salkım	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.44. Kardeşinin rızkını çalma E.45. Kardeşinin eşini öldürmeye çalışma
Gülperi	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.46. Kardeşine yardım etmeme E.18. Merhametsiz olma E.38. Kötülük dolu olma E.37. Kardeşini kıskanma
Padişahın Üç Kızı	Olumsuz	Kardeş-Hain	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma

		Kardeş					E.39. Kardeşini hakir görme E.42. Yeğenlerini öldürmeye çalışma
Telli Top	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma E.37. Kardeşini kıskanma E.16. Yalan söyleme
Yılan Bey ile Şeker Hanım	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.37. Kardeşini kıskanma E.47. Kardeşini evden uzaklaştırma E.48. Huzur bozma
İnci Ağacı	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.49. Kardeşini kuşa çevirme E.37. Kardeşini kıskanma
Dev Kız	Olumsuz	Kardeş-Hain Kardeş	Canavar/Ejderha	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.40. Kardeşini öldürmeye çalışma

5.2.3. Eş Tipi

5.2.3.1. Kötü Eş Tipi

Çatı tip olarak belirlenen olumsuz tiplerin arasında hain eş tipi de Türk masallarında yoğun olarak tespit edilebilen tipler arasında yer almaktadır. Hain eş tipi, ideal eş tipinin zıddı bir görünüm arz etmektedir. Eşi ve ailesi için yerine getirilmesi gereken sorumlulukların hiçbirini yerine getirmeyen hain eş tipi, olumsuz addedilen pek çok eylemiyle aile birliğine zarar vermektedir.

Masallarda her şey sebep-sonuç ilişkisi içerisinde anlatılmaz. Masalların bir kısmında hain eş tipine örnek olan kahramanlar, eşlerini sebepsiz bir şekilde evden uzaklaştırmak isterler. *Devleri Korkutan Bilâl Ağa* masalında, Bilâl Ağa'nın iki hanımı da hain eş kategorisine ideal örnekler olarak ele alınabilmektedir. Bilâl Ağa'nın iki hanımı sebebi belirtilmeyen bir istekle Bilâl Ağa'yı evden atmak için plan yaparlar. Kapının dışarısına attıkları hamuru alması için yollanan Bilâl Ağa'ya kapıyı bir daha açmazlar. Böylece hain planlarını uygulayan kadınlar, Bilâl Ağa'nın maceraya çıkışını da sağlarlar (Sakaoğlu, 2002: 373-374).

İstopepir masalında çok korkak bir adam vardır. Bunun korkaklığından bikan kadın adamın beline ip bağlayacağını ve dışarı çıktığında onu geri çekeceğini söyleyerek kandırır.

Adam dışarı çıktığında kapıyı kapatır ve adamı da içeri almaz. Adam kurt ve tilki geldiğini söyleyerek yalvarsa da kadın acımaz ve adamı dışarıda bırakır. Adama erzak olarak yiyecek veriyor adamı yola katıyor (Köksel, 1995: 272-273).

Masallarda birer sına ma unsuru olarak kadının zenginliğe davet edilmesi görülmektedir. Kadın başta bu teklifi reddetse de sonradan maddiyat daha cezbedici gözükme ktedir.

Sadık Kadının İhaneti masalında eşine karşı ihanet içerisinde bulunan bir kadın anlatılmaktadır. Bir memlekette ışık yanmasını yasaklayan padişah geceleri teftişe çıkar. Bir kadın gece olunca ışığı kapatmaz ve dizlerine yatırdığı kocasının yüzünü seyrederek. Aynı şekilde adam da kadını dizlerine yatırarak seyretmektedir. Birbirlerini çok sevdikleri için devamlı birbirlerini izlediklerini söyleyen çiftin sevgisi padişahı şaşırtır. Ancak lalası vasıtasıyla kadının kandırılabilceğini öğrenir. Lalası bir nene tutarak kadının evine yollar ve padişahın kendisiyle evlenmek istediğini, onu çok zengin edeceğini söyler. Birkaç gün boyunca nene eve gider gelir ve kadının aklını çeler. Kadın, kocası uyurken kellesini keser ve padişaha gider. Padişah ise kadınlara asla güven olmayacağını düşünerek ne kadar kadın varsa öldürülmesini ister (Sakaoğlu, 2002: 482-484).

Kır Atlı masalında, masalın başında sadakati ve aşkıyla örnek bir profil çizeceğine inanılan başat kadın kahraman; masalın ortasında yaptığı bir eylemle olumsuz tipler arasında yer almıştır. Bir memlekette padişah gece ışıkların yanmamasını emretmesine rağmen bir kadının kocasını izlemek için ışığı açık tuttuğunu görür. Kadın kocasının gündüz çalıştığını, onu hiç göremediğini, bundan dolayı da geceleri kocasının yüzünü izlediğini söyler. Padişah onun bu aşkıdan etkilenir ve ihtiyar bir kadını, âşık kadının aklını çelmesi için yanına yollar. İhtiyar kadın padişahın ona âşık olduğunu, bu bodrum katında fakirlik içinde duracağına sarayda yaşaması gerektiğini söyler ve sonunda kadının aklını çeler. Kadın kocasını zehirleyerek padişaha gider. Padişah ise emretmiş olsa bile çok âşık olsaydı bunu yapmaması gerektiğini söyler. Bunun üzerine kadını darağacında astırır (Günay, 1975: 509-511).

Mücevher Topu masalında, memleketin birinde padişah gece ışık yakılmamasını emreder. Teftişe çıktığında fakir mahallelerden birinin evinde ışık yandığını görür ve adamı saraya çağırır. Adam evlerinde bir mücevher topu olduğunu ve onun ışık yaydığını söyler. Padişah, adamın kız kardeşiyle evlenmesini ister ancak adam kabul etmez. Bunun üzerine padişah aynı teklifi adamın karısına yapar ve onu erkek kardeşiyle evlendirip sultanlar gibi yaşatabileceğini söyler. Kadın ise eve gidip kocasının başını keser ve saraya geri gelir. Padişah kadının yaptığını öğrenince, onun aslında adama âşık olmadığını düşünür. Eğer daha

iyisini bulursa kendi erkek kardeşinin de başını kesebileceğini düşünür ve kadını idam eder (Günay, 1975: 512-517).

Eşine karşı ihanet içerisinde bulunan kadın aslında evine ve çocuklarına da ihanet etmiş olur. Aile birliğini bozmaya yönelik her hareket bütüncül değerlendirildiğinde, kadının hayatının baştan sona değişmesine yol açmaktadır. Kadının evin rızkını yok etmesi ise ailenin tamamına yapılan bir ihanet olarak daha çarpıcı bir şekilde yankı bulur.

Ahmet ile Mehmet masalında, bir adamın altın yumurtlayan bir tavuğu vardır. Adam hacca giderken karısına bu tavuğun yumurtalarını padişaha satmaya devam etmesini söyler. Ancak kadın evvelden beri padişaha âşıktır ve padişaha bu durumu açar. Bunun üzerine padişah kadının tavuğu kesip ciğerini ve yüreğini kendisine yedirmesini söyler. Kadın bunun üzerine ekmek tekneleri görevi gören tavuğu keser ve ciğerle yüreğini padişaha yedirmek üzere saklar. Ancak ciğer ve yüreği çocukları yer ve kadın amacına ulaşamaz (Şimşek, 1990: 682-686).

Bazı masalarda ihanet içerisindeki kadın, bu ihaneti annesiyle ve kırk cariyesiyle birlikte yapmaktadır. Toplu bir ihanet olarak değerlendirilebilecek bu durum, aynı anda pek çok erkeğin de ihanete uğramış olduğu anlamına gelmektedir. Bu gibi çarpıcı örnekler sunan masallar hain eş tipine çok fazla veri sağlamaktadır.

Gül ile Sinan masalında, padişahın küçük oğlu bir ejderha tarafından bir suale cevap vermesi için görevlendirilir. “Gül, Sinan’a ne yaptı da Sinan Gül’ü incitti?” sorusunun cevabını bulmak için oğlan yola çıkar. Aslında Sinan bir padişah, Gül ise onun karısıdır. Sinan karısına hürmette kusur etmez, çok para vererek kendisine ayakkabılar yaptırır; Gül ise ertesi gün ayakkabıların eskidiğini söyler. Bir gün Sinan seyis kılığına girerek Gül ve annesinin giyinerek uzak bir dağlık alana gittiğini, burada bir Arap’a çıplak şekilde oynayarak kendisini aldattığını öğrenir. Gül ve kaynanası Sinan’ı önce eşeğe, sonra topal kaza çevirir. Sinan tüm bu durumdan kurtulunca önce kaynanasını kütüğe, yerine padişah olan Arap’ı siyah köpeğe, Gül’ü ise bir kediye çevirir (Şimşek, 1990: 690-705).

Üç Nasihat masalında bir adam bir eve misafir olur. Bu evde bir kadınla bir köpeğin bağlanmış hâlde olduğunu görür. Ev sahibi bunun sebebini şöyle anlatır: Bir gün adamın evini eşkiyalar basar. Yiyip içip karısıyla oynaşırlar. Adamlar sızıp kalınca adam karısından kendisini çözmesini ister. Kadın ise adamı çözmez. Adamın iplerini kemirerek çözen kişi köpeğidir. Adam da ibret olması için karısıyla köpeğini yan yana bağlar (Özçelik, 1993: 644-647).

Tablo 18. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Eş Tipi-Kötü Eş Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Devleri Korkutan Bilâl Ağa	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.50. Eşinden kurtulmayı isteme E.51. Eşinden kurtulmak için hain planlar yapma
İstopepir	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.52. Eşini evden atma E.53. Eşine acımama
Sadık Kadının İhaneti	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.54. Kocasını maddiyat için öldürme E.17. Kocasına sadık olmama
Kır Ath	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Kocasına sadık olmama E.54. Kocasını maddiyat için öldürme
Mücevher Topu	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Kocasına sadık olmama E.54. Kocasını maddiyat için öldürme
Ahmet ile Mehmet	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.17. Kocasına sadık olmama E.55. Sevgilisi için ekmek teknelerini yok etme E.56. Sevgilisi için çocuklarını öldürmeye çalışma
Gül ile Sinan	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Kocasına sadık olmama
Üç Nasihat	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.57. Kocasına yardım etmeme

5.2.4. Kurnaz Kadın Tipi

Masallar içerisinde belli amaçlar uğruna kurnazlığını ve kıvrak zekâsını kullanan kadınlar görülmektedir. Aslında akıllı kadın tiplerinin olumsuz bir yansımasını teşkil eden bu kadın tipi, yaptığı eylemler dolayısıyla başkalarını mağdur ettikleri için olumsuz çatı tipinde yer almaktadır. Kıvrak zekâlarını insanları aldatmak, kolayca manipüle etmek için kullanan bu kadınlar; vicdanlı düşünmek yerinde pragmatist bir anlayış gütmektedir.

Kurnazlığı sayesinde maddiyat elde etmeye çalışan kadın başta bunda başarılı olur. Ancak masallarda çoğu zaman suçlular cezasını bulur. Kurnazlıkla hareket eden kadın da masalın sonunda her şeyi itiraf etmek zorunda kalır.

Fakir Adam masalında, kurnazlığı sayesinde para elde etmeye çalışan bir kadının kendi tuzağına düşmesi anlatılmaktadır. Uzak diyarlara gidip çalışarak para kazanan bir adam, kazandığı paraları saymak için bir harabeye gidiyor. Paralarını sayıp kemerine dolduruyor. Karşıdan adamı izleyen kurnaz bir kadın, altın ve gümüş paraların kaçar tane olduğunu ve adamın bu paraları kemerinin ne tarafına koyduğunu aklında tutuyor. Adam evine gitmek için yola çıkınca, adamı polisler yakalıyor. Adamın kendi kocası olduğunu ve paraları alarak kaçtığını söylüyor. Polisler adamın kaç parası olduğunu sorunca; kemerde ne kadar altın ve gümüş para olduğunu, kemerin sağında mı solunda mı olduğu bilgisini dahi veriyor. Böylece polisler paraları kadına verip adamı sokağa atıyorlar. Sonra bu adam, iş arkadaşından akıl alıyor. Bu akla göre, kadının çocuğunu tutup kendi çocuğuymuş gibi kaçırmamasını söylüyor. Kadının, çocuğunu geri almak için parayı geri vereceğini düşünüyorlar. Nitekim bu plan işliyor. Kadın çocuğu kaçırdığı için polise başvuruyor. Adam ise bu kadının kocası olduğunu, hâliyle çocuğun da babası olduğu için çocuğu götürmeye hakkı olduğunu söylüyor. Polisler adamı haklı buluyor. Ancak kadın gerçeği itiraf ediyor ve paraları vererek adamın kendi kocası olmadığını söylüyor (Günay, 1975: 356-357).

Kurnazlık ve akıllı olma arasında ince bir çizgi vardır. Elbette kurnazlık da bir zekâ göstergesidir. Ancak kurnazlık kendi menfaatini düşünerek hareket etmektir. Akıllı insan karşısındakinin mevcut durumunu da sorgular ve mağduriyet oluşturmadan hareket eder.

Kurnaz Besleme masalında padişahın kızının hizmetçisi olan bir kızın macerası anlatılmaktadır. Padişahın kızının lambaları sönünce ateş bulma bahanesiyle dağın başındaki bir eve gider. Bu evde sakallı bir adam kırk kardeşiyle birlikte yaşamaktadır ve sakallı adama kendisi için geldiğini söyler. Adamı kandırarak zembile çıkartır ve evdeki yiyecekleri çalarak saraya geri döner. Ertesi gece sakallı adamın yanına yine gelir ve onu kandırarak çukura atar. Evden yine yiyecekleri alıp geri döner. Ertesi gün padişah kızı ve kırk cariyeyi de alarak gelir ve kırk adama da kız getirdiğini söyler. Daha sonra kırk adamı da yıkanmaları bahanesiyle havuza gönderir, sonra kendileri yıkanıyor gibi göstermek için kazların kanatlarını kırıp havuza atar. Adamlar olayı anlayınca kızların peşine düşer. Saraya gelince bu hizmetçi kızı isterler ve hizmetçi kabul eder. Adam yanında kırk tane fiçıyla gelmiştir ve hizmetçi kız fiçilerde adamın kırk kardeşi olduğunu anlar. Kızgın suları fiçilere dökerek adamları öldürür. Daha sonra adam kırk kardeşinin intikamını ve masal boyu kandırılmanın acısını çıkartmak için kızın kanını içeceğini söyler. Kız ise bu durumu önceden öngörmüştür ve bir tuluğa

pekmez doldurarak, adamın kızın kanını tatlı bulmasını ve kendisinin daha tatlı olduğunu düşünerek pişman olmasını sağlar. Böylece mutlu bir yuva kurarlar (Günay, 1975: 319-323).

Masalarda özellikle yaşlı kadınların kurnaz davranışları göze çarpmaktadır. Genç bir oğlanla evlenmek için yalanlar söyleyen, türlü hinlikler düşünen ve genelde bunda başarılı olan kadınlar görülmektedir.

İki Dişli ile Üç Dişli masasında, iki kadının macerası anlatılmaktadır. Üç dişli olan kadın padişahın oğluna âşık olur ve iki dişlinin kendisine yardım etmesini ister. Bunu kabul eden iki dişli kadın, padişahın oğlu evlerinin yakınından geçerken başından aşağı mis kokulu kolonya döker. Benim kızım senin başına işemiş, der. Bunun üzerine padişah oğlu, kızının sidiği bu kadar güzel kokuyorsa kim bilir kendisi ne kadar güzeldir diyerek kızla evlenmek ister. İki dişli kadın bunu kabul eder ancak evlenip odalarına girene kadar kızın yüzüne bakmaması gerektiğini söyler. Sonunda evlenirler ve iki dişli kadın foyasının meydana çıkması ve sonucunda öldürülme korkusuyla bekler. Üç dişli kız Allah'ın yardımıyla çok güzel bir kıza dönüşür. Bunun üzerine iki dişli kadın bu güzelliği nerede yaptırdığını sorar ve kız demircide der. Masalın bitiminde güzellik yaptırmak için demirci arayan iki dişli kadın, demircinin başına çekiçle vurmasıyla ölür (Şimşek, 1990: 733-735).

Yaşlı Kadınlar masasında, Beyoğlu denen yakışıklı genci elde etmek için yalan söyleyen iki yaşlı kız kardeş görülmektedir. Kız kardeşlerden küçük olanı -altmış beş yaşındadır- evlerinde genç bir kız olduğunu, Beyoğlu'nun isteği üzerine kızlarını ona vereceklerini söyler. Üç gün boyunca serçe parmağını emen yaşlı kadın, görücüler geldiğinde çarşafa girerek âdetleri gereği gelinin yalnızca serçe parmağını göstereceklerini söyler. Görücüleri bu şekilde kandıran kadın nişan yüzüğünü de alır ve takar. Daha sonra Beyoğlu'yla evlendirilen kadınla ilk gecelerinde karşılaşan Beyoğlu, onun yaşlı olduğunu öğrenince camdan atar. Çok utanan ve yalan söylediği için pişman olan kadın, Allah'ın Cebrail'i yollamasıyla on beş yaşında güzel bir genç kıza dönüşür. Allah'ın inayetiyle mutlu bir sona kavuşur. Bunu gören kız kardeşi ise güzelleşmek ister ve kendisi de camdan atlar. Ancak paramparça olarak ölür.

Masalarda maddiyat elde etmek için kocalarına kurnazca fikir veren kadın tipleri görülmektedir. Kendi menfaatlerinin yanında aile içi menfaatlerini de düşünen bu kadın, kocasını doğru olmayan bir yoldan para kazanması için teşvik eder.

Bilgili Adam masasında, kurnaz bir kadın kocasını sahte bir iş sahibi yapmaya çalışmaktadır. Kocasının boş boş yatmasından sıkılan kadın, kocasının hoca olmasını ve para kazanmasını ister. Hâlbuki adam Kur'an okumayı dahi bilmemektedir. Bu amaçla başka bir köye giderler ve kocası sahte bir şekilde hocalık yapmaya başlar (Şimşek, 1990: 597-802).

Çocuğunun kendisine yük olduğunu düşünen bazı kadınlar, kurnaz planlarla çocuklarından kurtulmaya çalışırlar.

Unutkan Adam masalında, bir adam yolda yürürken karşılaştığı kadın tarafından kandırılmaktadır. Kadının kucağında bir çocuk vardır ve kadın adama kendisiyle evlenip evlenmek istemeyeceğini sorar. Adam da kabul eder. Devlet dairesine giderler ve evlenmek için cüppe giymiş birisinin karşısına otururlar. O anda kadın, adamın kocası olduğunu ve ne kendisine ne de çocuğuna baktığını söyler. Bu yüzden de çocuğa artık kendisinin bakmasını söyleyerek çocuğu adama bırakır ve oradan çıkar (Şimşek, 1990: 808-811).

Masallarda kurnazlığı sayesinde hatırı sayılır ölçüde zenginliğe erişen kadınlar görülmektedir. Bu kurnazlıklarının asıl temeli aynı zamanda çok akıllı oluşları ve insanları kolayca kandırabilmeleridir. Ancak yaptıkları eylemler gereği olumsuz bir kadın profili çizmektedir.

Şibidik Ayşe masalında oldukça kurnaz bir kadının maceraları anlatılmaktadır. Komşularının kazlarını alarak onlara okuma yazma öğreteceğini söyleyen Ayşe, kazları her gün yemektir. Komşuları eğitim bitti diye kazlarını almaya gelince de kazların çok fazla okuduklarını ve uçup gittiklerini söylemiş. Daha sonra padişahın karısı ölmüş ve Ayşe üç gece üst üste padişahın yanına karısı kılığında giderek: “Ablamı alacaksın!” diye bağırmış. Padişah dört bir yana haber salmış ve karısının ablasını aratmış. Ayşe, karısının ablası olduğunu söyleyerek kendisiyle evlenmiş. Bir gün ayna karşısında kendisiyle konuşurken yaptığı kurnazlıklardan bahsetmiş. Komşuların kazlarını eğitmek bahanesiyle nasıl yediğini ve padişaha oyun ederek onunla nasıl evlendiğini söylüyormuş. O an bunu duyan kaynanasına çok dil dökerek söylememesini rica etmiş. Kadın hâline acımış ve o an sevgisini göstermek bahanesiyle kadının dilini çıkartmasını isteyerek öpeceğini söylemiş. Kadın dilini çıkartınca dilini ısırarak kopartmış. Akşam olunca kaynanası padişaha, doğru düzgün konuşamaz hâlde Ayşe’yi gösteriyormuş. Ayşe de kaynanasının padişaha malını mülkünü gelinime yap demeye çalıştığını, kaynanasının onu çok sevdiğini anlatmaya çalıştığını söylemiş. Böylece malın mülkün sahibi olmuş (Şimşek, 1990: 637-639).

Masallarda bazen anne bazen de baba, cansız bir varlık olan kızlarını padişahın oğluna gelin olarak hazırlayacağını söyler. Belli bir zenginlik edip padişahın oğlunun yanından kaçmayı planlarlar.

Peri Kızı masalında bir padişahın oğlu amca kızlarını beğenmez ve başka diyarlara evlenecek kız bulmak için yola çıkar. Bir Yahudi de kendisine hamurdan bir kız yapmıştır ve onunla eğlenmektedir. Padişah bu kızını gerçek sanar ve onu almak ister. Yahudi kızını vermek istemez ancak Yahudi’nin karısı altınlar, elmaslar karşılığında kızını vereceğini söyler. Hamuru

giydirip kuşandırıp altınları takıp gelin ediyor. Kimsenin olmadığı bir arabaya kızı bindiriyor ve deniz kenarına gelince kızı soyarak denize atıyor. Balıklar kızı yiyor. Gelinin suya düştüğünü söyleyerek dövünüyor ve oradan usulca uzaklaşıyor (Köksel, 1995: 179-186).

Helva Güzeli masalında dama buğday sermiş, başına da kargaların yememesi için ağaçtan yaptığı bir çömçe kızı süsleyerek koymuş. Damda kızı gören padişahın oğlu kıza âşık olmuş. Her gün birer altın top atmış ve kızın onu sevip sevmediğini anlamaya çalışmış. Altın top kıza çarpınca devrilmiş ve padişahın oğlu kızın da kendisini sevdiğine kanaat getirmiş. Eve dünürücü olarak gelmişler. Kadın ise komşusunun kızını kendi kızı gibi göstermiş ve bir zaman sonra kızı gelin olarak gelmeleri için sözleşmişler. Ardından helvacıya boylu boslu güzel bir kız görünümünde helva yaptırmış ve dünürleri gelince de yüzünün kimseye gösterilmemesi gerektiğini, yanına yalnızca kendisinin oturacağını söyleyerek gemiye binmişler. Denizin ortasında da kızı suya atarak balıklara yem etmiş ancak kızının su içmek için eğildiğinde düştüğü yalanını söylemiş (Köksel, 1995: 187-189).

Masalların bir kısmında kurnazlık durumu birine ders vermek maksadıyla kullanılmaktadır. Ancak bu kurnazlık yine de akıllı kadın tipi başlığı altında değerlendirilmeye uygun değildir. Eylemlerin maksatları ve sonuçları değerlendirildiğinde olumsuz çatı tipine daha uygun olduğu görülmektedir.

Kötü Komşu masalında genç bir karı koca kurban keseceklerdir. Ancak kurbanı yalnızca kendileri yemek istediğinden gidip ana babalarına küserler. Bu planlarını duyan komşuları da belli planlarla kurban etini onlara yedirmemeye çalışır. Giysilerini değiştirir ve uzaktan geldiğini söyleyerek kapılarını çalar, yatacak bir yer ister. Kurnaz kadını içeri kabul ederler ve onun komşuları olduğunu anlamazlar. Kadın ocakta pişen kelleyi alır ve evine götürür. Kazanın içerisine de eski bir postal koyar. Daha sonra tekrar komşularına geliyor ve kelleyi bulduğunu, bir parça et verirlerse aynı et mi değil mi diye kontrol edeceklerini söyler. Böylece but da almış olur. Daha sonra tekrar gelir ve yeniden bulunduğunu ancak bu sefer etin tamamını vermesi gerektiğini söyler. Böylece tüm kurban etini komşularından almış olur (Köksel, 1995: 405-406).

Masalarda zenginlik elde etmek için insanların vicdani duygularını kullanan kadınlar görülmektedir. Kurnazca yapılan planlarla, faydalı olacağı bahanesiyle kendilerini ortaya atarlar. Ancak sorunu çözmeden, malları mülkleri çalarak zengin olup kaçarlar.

Nayım, Niyim? masalında kurnaz bir yaşlı kadından bahsedilmektedir. Bir gün bir padişahın kızı sedef hastalığına tutulur. Padişah dört bir yana haber salar ve kızını iyileştirecek birini arar. Bir gün Mısır'dan gözlüklü ve bastonlu bir kadın gelerek padişahın kızını iyileştireceğini söyler. Kendisine ayrı bir yer yaptırılmasını ve kızın oraya konulmasını

söyler. Padişah denileni yapar. Kurnaz kadın ise padişahın kızının altın elbisesini alarak oradan kaçır (Aslan, 1994: 202-203).

Sabır Taşı-I masalında bir kız kuyuya düşen topunu almak için kuyunun içine baktığında hocalar görür. Hocalar onu bir dağın başındaki hasta bir oğlana yazmışlardır. Bunun üzerine kız çok dertlenir. 40 gün boyunca bir hasta yerinde hasta oğlanı bekler. Oğlana âşık olur. 39. gün yoldan geçen bir çingene hizmetçiyi alır. Hizmetçi oğlanın başında beklerken oğlan uyanır ve hizmetçi kendisinin beklediğini söyler. Böylece kendisi köle olur, çingene kızı ise oğlanla eğlenir. Daha sonra gerçekler ortaya çıkar ve çingene kızı öldürülür (Aslan, 1994: 230-231).

Sabır Taşı-II masalında bir bey kızı 39 gün boyunca ölü bir yiğidin başında bekler. Her gün ölünün başından bir iğne çıkarmaktadır. 39. günün sonunda konağın önünden geçen bir çingene göçünden, kendisine can şenliği olması için bir çingene kız alır. Sonra biraz dinlenmeye gider. O ara çingene kızı 40. iğneyi yiğidin başından çıkartır. Yiğit uyanınca da kendisini 40 gün boyunca beklediğini, çok yorulduğunu söyler. Bey kızını da çingene göçünden aldığını söyler. Daha sonra gerçekler ortaya çıkar ve çingene kızı yollanır (Aslan, 1994: 231-233).

Kırk Gün Ölü Bekleyen Kız masalında, sultan hanımına karşı ihanet içerisinde olan bir hizmetçi kızıdan bahsedilmektedir. 39 gün adamın başında bekleyen sultan hanıma biraz dinlenmesini söyleyen hizmetçi kız, daha sonrasında bey uyanınca kendisinin 40 gün boyunca beklediği yalanını söylemiştir. Sultan hanımın oraya gelene kadar olan macerasını kendi başından geçmiş gibi anlatmıştır. Sultan hanım ise onun yüzünden hizmetçi olmuştur. Masalın sonunda aslında sultan hanımın beyi beklediği, hizmetçi kızın ise hainlikle dolu olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine evine yollanmıştır (Günay, 1975: 447-448).

Gaziantep masallarından olan *Yeşil Kurbağa* masalında da kara hizmetçi 40 gün kendisinin beklediğini söyler. Masalın sonun kırk katıra bağlanarak öldürülür (Köksel, 1995: 274-276).

Sabır Taşı masalında da bir Arap kızı, delikanlıyı kendisinin beklediğini söyleyerek esas kahramanın yerine geçer (Özçelik, 1993: 543-545).

Tablo 19. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kurnaz Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tipi	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Fakir Adam	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.58. Kurnaz planlarla para elde etmeye çalışma

							E.59. Sinsice gözlem yapma E.16. Yalan söyleme
Kurnaz Besleme	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.60. İnsanları kolayca kandırma E.16. Yalan söyleme E.61. Çok kurnaz olma
İki Dişli ile Üç Dişli	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.61. Çok kurnaz olma E.16. Yalan söyleme E.62. Kurnaz planlar yapma
Yaşlı Kadınlar	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşur.	E.60. İnsanları kolayca kandırma E.63. Rol yapma E.16. Yalan söyleme
Bilgili Adam	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.64. Kocasına sahte bir iş üretme E.58. Kurnaz planlarla para elde etmeye çalışma
Unutkan Adam	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.60. İnsanları kolayca kandırma E.16. Yalan söyleme E.62. Kurnaz planlar yapma
Şibidik Ayşe	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.60. İnsanları kolayca kandırma E.65. Kaynanasını etkisiz hâle getirme E.58. Kurnaz planlarla para elde etmeye çalışma
Peri Kızı	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.58. Kurnaz planlarla para elde etmeye çalışma E.16. Yalan söyleme E.62. Kurnaz planlar yapma
Helva Güzeli	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.62. Kurnaz planlar yapma E.16. Yalan

							söyleme
Kötü Komşu	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur	E.62. Kurnaz planlar yapma E.60. İnsanları kolayca kandırma
Nayım, Niyim?	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşur.	E.16. Yalan söyleme E.61. Çok kurnaz olma E.66. Hırsızlık yapma
Sabır Taşı-I	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme
Sabır Taşı-II	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.67. İhanet etme
Kırk Gün Ölü Bekleyen Kız	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.63. Rol yapma E.68. Aç gözlü ve hırslı olma
Yeşil Kurbağa	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.63. Rol yapma E.68. Aç gözlü ve hırslı olma
Sabır Taşı	Olumsuz	Kurnaz Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.63. Rol yapma E.68. Aç gözlü ve hırslı olma

5.2.5. Haris Kadın Tipi

Dünya masallarında ve onun da özelinde Türk masalları değerlendirildiğinde soyut bir duygu olan hırs, masallarda somut bir şekilde işlerlik kazanmaktadır. Hırslı yapıdaki kadın masallarda farklı şekillerde tezahür edebilir. Kimi zaman emeline ulaşmak için birinin canına kıymaktan korkmaz kimi zaman bedenini teslim etmekten çekinmez.

Toplum hayatı içerisinde özellikle bir meta için bedenini sunmak hoş karşılanan bir durum değildir. Masallarda olağanüstü nesnelere elde etmek için bedenini sunan kadınlara rastlanmaktadır.

Suyu Altın Eden Tas masalında, dokunduğu suyu altın eden taşı elde etmek için hiç tanımadığı biriyle birlikte olma fikrini kabul eden bir padişah kızıyla karşılaşırız. Altın taşın her suyu çil çil altına çevirdiğini gören genç kız, taşı elde etme hırsı yüzünden bedenini teslim etmekte herhangi bir çekince göstermemiştir. Hamile kaldığı için babası tarafından

öldürölmek istenince bir yolunu bulup kaçar ve kendisini hamile bırakan adamlarla birlikte kendisine bir iş kurar. Çocuğuna bakması için de bir bakıcı tutar. Hırslı yapısını taşı elde ettikten sonra karşılaştığı zorlukları yenmek için de sürdürür. Zorlu hayat mücadelesini hayatta kalmak ve kendini aklamak hırısıyla sürdüren genç kız, masalın sonunda başarıya ulaşır. Babasına kendisini affettirir ve sefa sürdüğü bir hayata kavuşur (Sakaoğlu, 2002: 288-291). Buradaki padişahın genç kızı iffetsiz kadın kategorisi içerisinde de değerdendirilebilirdi ancak masalın geneli değerdendirildiğinde başat kahraman olan kızın, haris kadın kategorisine daha uygun olduğu tespit edilmiştir.

Bazı masalarda kadın, sihirli nesneyi elde etmek için her yolu dener ve bunda başarılı olunca da nesneyi elde ettiği kişiyi kendisinden uzaklaştırmaya çalışır.

Takke ile Kese masasında sihirli nesnelere elde etmek hırslıyla bir adama kötölük yapan bir padişah kızından bahsedilmektedir. Bir oğlanın içine konulan her parayı altına çeviren bir kesesi vardır. Padişah kızı bu keseyi oğlandan ister ve keseyi elde edince oğlanı saraydan attırır. Oğlan bu sefer takıldığında görünmez yaptıran takkesini kıza verir, kız onu yine saraydan atar. Bu sefer çocuk kıza yendiğinde boynuzlar çıkartan kırmızı bir elma yedirtir. Şifası da yine kendinde olan bu boynuz hastalığından kızı kurtarır ve evlenirler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 453-455).

Masalarda karşılaşılan olumsuz tiplerin en uygun örneklerinden biri de haris kadın tipidir. Tesadüfen tanıştığı insanların bile kaderini yaşamak isteyen hırslı kadınlar, her türlü yolu dener ve genelde bir süreliğine başarılı olurlar. Ancak masalın sonunda cezalarını da çekerler.

Limon Kız masasında haris kadın tipinin bir örneği görölmektedir. Limondan insana dönmüş olan kız, bir ağacın üstünde padişahın oğlunun gelmesini beklemektedir. Padişahın oğlu geldiğinde evleneceklerdir. Ancak oradan geçmekte olan siyah bir kız, limon kızın yanına çıkar. Limon kız başının arkasına tarak değdirmemesini, değdirirse kuşa dönüreceğini söyler. Ancak siyah kız bunu dinlemez ve kıızı bir kuşa çevirir. Padişahın oğlu gelince de güneşte beklemekten karardığı yalanını söyler ve onunla evlenir. Kuşa dönüşen limon kız düğünden sonra yanlarına gelir ve onu tanıyan siyah kız hemen kestirir. Kanı yere damlayınca tekrar limon kıza dönüşür. Padişahın oğlu da siyah kıızı kovar (Köksel, 1995: 176-178).

Üç Turunç Güzeli masasında bir kız, padişahın oğlunu ağacın üstünde beklemektedir. Bu kız çok güzeldir ve de tılsımlı bir kolyesi vardır. Kızın suya yansıyan aksini gören bir Arap kıızı, kızın yanına çıkar. Kızın sırrının kolyesinde olduğunu anlayan Arap kıızı, kızın kolyesini kopartır ve kız kuş olup uçar. Bunun üzerine padişahın oğlu Arap kıızıyla evlenir.

Masal boyunca kuşa dönüşen kıza eziyet eder, onu kuş hâlindeyken öldürür. Masalında sonunda katırlara bağlanarak öldürülür (Aslan, 1994: 161-170).

Üç Turunçlar masalında tipe örnek teşkil eden benzer bir Arap kıızı vardır. Kavak ağacına çıkmış olan kızın başındaki iğneyi çeker ve kız kuş olup uçar. Ardından bey oğlu gelir ve Arap kıızı, beklediği kızın kendisi olduğu yalanını söyleyerek onunla gider. Masalın sonunda cezalandırılarak kırk katıra bağlanır ve öldürülür (Özçelik, 1993: 425-432).

Tablo 20. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Haris Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Suyu Altın Eden Tas	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.69. Emeline ulaşmak için bedenini teslim edebilme E.70. Kılık değiştirme E.71. Düştüğü durumdan kurtulmak için hırslı davranma
Takke ile Kese	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.72. İstedğini elde etmek için kötülük yapma E.73. Doyumsuz olma
Limon Kız	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.74. Başkasının yerine geçmek isteme E.16. Yalan söyleme E.75. Birini öldürmeye çalışma
Üç Turunç Güzeli	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.75. Birini öldürmeye çalışma
Üç Turunçlar	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.75. Birini öldürmeye çalışma

5.2.6. Kıskaç Kadın Tipi

Masallarda kadınlar arasındaki kıskançlık iki türlü tezahür etmektedir. Kendisinden daha kötü durumda bile olsa o kadının herhangi bir özelliğinin çekilememesi veya

kendisinden daha iyi durumda olan kişinin sahip olduklarının çekilememesidir. Hizmetçinin evin hanımı olmak istemesi masal dünyasında sıkça karşılaşılan anlaşılabilir bir durumdur.

Hani Ya Bacımın Ayağı? masalında evin hanımını kıskanarak onun yerine geçmeye çalışan bir halayık anlatılmaktadır. Bu halayık, çamaşır yıkama işinden sonra göl kenarında yıkanmak isteyen hanımını göle atar. Gölde hanımını bir alabalık yutar. Halayık da hanımının kıyafetlerini giyinerek onun yerine geçer. Nitekim hanımının geyiğe dönüşmüş olan kardeşi olayları açıklığa kavuşturur. Gölde alabalık tarafından yutulan kız kardeşini kurtarır. Halayık da padişahın oğlu tarafından kazana konulup deli katırın kuyruğuna bağlanır ve paramparça edilir (Sakaoğlu, 2002: 378-380).

Bacı Bacı Can Bacı masalında da aynı kıskanç kadın profili görülebilmektedir (Günay, 1975: 335-337).

Masalarda tesadüfen karşılaşan kadınlar arasında da bir anda kıskançlık doğabilmektedir. Kahramanların önceden tanışarak veya aile bağları içerisinde bir kıskançlık gütmeleri zorunlu değildir.

Üç Nar masalında, başat kahraman olan kızın güzelliğini kıskanan bir gurbetçi kızı vardır. Bu gurbetçi kızı başat kahraman kızın elbiselerini alarak onu öldürmek için ağaçtan atar. Ancak ağaçtan atılan kız bir nar ağacına dönüşür. Padişahın oğlu sevdiği kızı almak için ağacın başına gelince bu gurbetçi kızı kendisini sevgilisi olarak tanıtır. Güneşte kendisini beklemekten dolayı karardığı yalanını söyler. Daha sonra padişahın oğluya evlenir ve bir çocuk sahibi de olur. Hizmetçilerine emir vererek o nar ağacından beşik ve eşik yaptırır, daha sonra ise onları yaktırarak küllerini döktürür. Masalın sonunda başat kahraman olan kız, bir yolunu bulup başından geçenleri padişaha anlatır. Bunun üzerine ise padişahın karısı olan gurbetçi kız ölümle cezalandırılır (Günay, 1975: 425-430).

Geyik ile Fatma masalında, bir beyin iki karısı vardır. Bir tanesi Arap kadın, diğeri ise kardeşi geyik olan Fatma adında bir kızdır. Arap kadın, Fatma'yı çok güzel bulmaktadır. Bir gün çamaşır yıkarlarken Fatma'yı göle atar ve Bey oğlunun kendisini almasını umar. Ancak Fatma'nın erkek kardeşi olan geyik, Fatma'nın başına gelenleri Bey oğluna anlatır. Arap Kadın geyiğin kesilmesini ister ancak Bey oğlu Arap Kadın'ı cezalandırır. Kırk katır ve kırk kazan vererek Arap Kadın'ı annesinin evine yollayarak uzaklaştırır (Kumartaşlıoğlu, 2006: 220-221).

Altın Saçlı Oğlanla Altın Saçlı Kız masalında bir bey oğlunun üç karısı vardır. İlk iki karısından çocuğu olmayan adamın üçüncü karısı hamiledir. Üçüncü karısının hamile olmasını kıskanan diğer eşleri kadının çocuklarını alarak yerine iki tane it yavrusu koyarlar. Çocukları bir sandıkla denize bıraktırırlar. Kadının da beline kadar gömülüp gelenin geçenin

yüzüne tükürmesine sebep olurlar. Masalın sonunda bu çocuklar gerçekleri bir peri kızının da yardımıyla ortaya çıkartır. Kadınlar cezalandırılır (Özçelik, 1993: 598-601).

Masalarda yeğenlerini kıskanan teyzeler veya yengeler de görülmektedir. Kendi kızının daha iyi yerlere gelmesi gerektiğini düşünen kadınlar, öz yeğenlerinin başına türlü felaketler açarak masal içerisinde kötü pek çok olay yaşamasına sebep olurlar.

Muradına Nail Olmayan Dilber masalında, yeğenini kıskanan bir teyzeden bahsedilmektedir. Yeğeni gülünce güller açan, bastığı yer çimen olan, yıkandığı su altın olan çok özel bir kızdır. Yeğenini padişahın oğlu ister ancak kızın teyzesi, kendi kızını padişahın oğluna layık görmektedir. Yeğeni, kızı ve kendisi sarayın yolunu tutmuşken; yeğeni acıktığında ona önceden hazırladığı çok tuzlu ekmeği yedirir. Yeğeni susayınca da her bir bardak su karşılığında ondan gözünü alır. Kör kalan kızı bir müddet sonra arabadan atarlar. Kendi kızına ise gelinlik giydirerek yeğeninin yerine geçirir. Masalın ilerleyen kısımlarında kızın yaşadığını anlayan teyzesi, bir cadı kadına durumu anlatır. Kızın kolundaki uyanık kalmasını sağlayan özel bir nesne olan kol bandını aldirarak kızın baygın bir vaziyete girmesine sebep olur. Masalın sonunda gerçekler ortaya çıkar ve kızın teyzesi kırk katıra bağlanarak dağlara salınmış ve ölmüştür (Sakaoğlu, 2002: 440-444). Kendi kızının yerine yeğeninin padişah oğlu tarafından istenmesi gücüne gitmiştir ve bu durumu kıskanmıştır. Bu kıskançlığından dolayı da öz yeğenine ölümden beter bir şekilde yaşamayı reva görmüştür.

Elazığ masalları içerisinde değerlendirilen Bacılar masalında da aynı tipin örnekleri görülmektedir (Günay, 1975: 402-405).

Yozgat masalları içerisinde değerlendirilen *Muradına Nail Olmayan Dilber* masalında da aynı tipin örnekleri vardır (Aslan, 1994: 268-273).

Telli Kız masalında gülünce güller açan, gezdiği yerde çimen biten, ağlayınca mercan saçan bir genç kız vardır. Bu genç kız padişahın oğlunun rüyasına girer. Padişah sorup soruşturarak kızı bulur ve evlenmek için hazırlıklar başlatılır. Kız gelin olacağı saraya getirilecekken kızın yengesi kızın bunu hak etmediğini, kendi kızının padişah oğluna gelin olmayı hak ettiğini düşünerek kızıdan kurtulur. Kızın gözlerini çıkartır ve dağda bir yerde bırakır. Padişahın oğluyla da kendi kızını evlendirir. Padişahın oğlu sürekli olarak kızıdan şikâyet eder ve annesi de kendi kızını kollamaya çalışır. Masalın sonunda padişah oğlunun evlenmek istediği gerçek kız ortaya çıkar ve kıskanç yengenin yediği haltlar da meydana çıkmış olur. Kırk katıra bağlanarak öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 291-299).

Masalarda kıskanç kadın tipinin temsilcisi bazen kıskandığı kişiyi yetiştirmiş olan dadı olabilmektedir.

Gül Senem masalında, doğduğunda peri kızları tarafından özel yetenekler bahşedilen Gül Senem adlı bir kız vardır. Gül Senem gülünce güller açar, bastığı yer çimen olur, ağladığında inci mercan saçarmış. Nâmı duyulunca padişahın oğlu kendisini istetir ve yola düşer. Yolda yanındaki dadı, kendi kızının padişahın oğluyla evlenmesi için bir plan yapar. Acıktığında Gül Senem'e bir gözü karşılığı tuzlu köfte verir, susadığında ise diğer gözüne karşılık su verir ve arabadan atar. Kendi kızını padişahın oğluyla evlendirir. Daha sonra Gül Senem'in yaşadığını öğrenince onu öldürmek için kolundaki bileziği çıkartmak amacıyla onu bulmaya çalışır. Nitekim bulur ve bileziğini çıkartarak Gül Senem'i ölü bir hâle sokar. Masalın sonunda Gül Senem padişahın oğluyla kavuşur ve dadı da kırk katıra bağlanarak öldürülür (Şimşek, 1990: 750-757).

Masallarda akrabalık ilişkileri arasında gelişen kıskançlık yoğun olarak görülmektedir. Gelinleri tarafından kıskanılan görümce, masalda felaketten felakete sürüklenir.

Yedi Kardeşin Bir Bacısı masalında, genç bir kıza yedi gelin kıskanmaktadır. Yedi erkek kardeşiyle yaşayan genç kızın yedi erkek kardeşi de evlenir. Ancak yedi erkek kardeş eve getirdikleri yiyeceği önce kız kardeşlerine verir, sürekli olarak kız kardeşlerini koruyup kollarlar. Bu durumu kıskanıp çekemeyen yedi gelin kızdan kurtulmanın yollarını ararlar. Bir çökeleğin içine yüzük koyup kıza yedirirler ve yüzük boğazına takılınca kız ölür. Aslında kız ölmemiştir ancak öldüğünü sanarlar. Kız sanki çökelek yerken ölmüş gibi bir durum ortaya koyarak yedi erkek kardeşin dikkatini de çekmezler (Şimşek, 1990: 670-676).

Kül Eşek masalında görümcelerini kıskanan kadınlardan bahsedilmektedir. Bu kadınlar aslında devlerin karılarıdır ancak eşleri devleri öldürünce bu kadınları kendilerine eş olarak alırlar. Bu kadınlar da evde kendileriyle beraber yaşayan görümcelerine ibrikten su içirirler. Bu ibrikte yılan yavruları vardır. Kızın midesine yerleşen yılan yavruları kızın karnını şişirir. Durum böyle olunca da kızın kötü yolda olduğunu, hamile kaldığı iftirasını atarak evden attırırlar (Günay, 1975: 338-341).

Masallarda yalnızca kaynanaların gelini değil gelinlerin de kaynanaları kıskandığı durumlar olmaktadır. Genel olarak kaynanaların gelinleri kıskandığı masallar mevcuttur. Ancak gelinler de kaynanalarını kıskanıp başına türlü felaketler açmaya çalışabilmektedir.

Yazı Mı Seversin Kışı Mı masalında iki tane yaşlı nine vardır. Bu ninelerden birine yolda bir genç: "Yazı mı seversin kışı mı?" diye sorar. Nine ikisini de sevdiğini söyleyince ninenin torbasına altın doldurur. Nine eve altın dolu torbayla gelince gelini kıskanır ve kendi annesini de yollatır. Ancak kendi annesi gencin aynı sorusuna: "Kışı sevmem, yazı severim." diye cevap verir. Genç, bu ninenin torbasına eşek boku doldurur. Bunun üzerine gelin ise

kendi annesinin eşek pisliğiyle, kaynanasının altınla gelmesine bozular ve kavga ederler (Kumartaşlıoğlu, 2006: 456).

Tablo 21. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kıskanç Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Hani Ya Bacımın Ayağı?	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri / Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.76. İşverenine ihanet etme E.16. Yalan söyleme E.2. İnsanları kandırma
Bacı Bacı Can Bacı	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri / Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.76. İşverenine ihanet etme E.16. Yalan söyleme E.2. İnsanları kandırma
Üç Nar	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.77. Bir başkasının güzelliğini kıskanma E.63. Rol yapma E.16. Yalan söyleme E.78. Hain planlar hazırlama
Geyik ile Fatma	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma
Altın Saçlı Oğlanla Altın Saçlı Kız	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Bey Karısı	Genç	Belirsiz	E.16. Kıskanç olma E.78. Hain planlar hazırlama E.79. İftira atma
Muradına Nail Olmayan Dilber	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma
Bacılar	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma
Muradına Nail Olmayan Dilber	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma
Telli Kız	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma E.16. Yalan

							söyleme
Gül Senem	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri /Hizmetçi	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.75. Birini öldürmeye çalışma E.16. Yalan söyleme
Yedi Kardeşin Bir Bacısı	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.75. Birini öldürmeye çalışma E.80. Kıskanç olma
Kül Eşek	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma E.78. Hain planlar hazırlama E.79. İfira atma
Yazı mı Seversin Kışı mı	Olumsuz	Kıskanç Kadın	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.80. Kıskanç olma

5.2.7. Güzel Kadın Tipi

Güzellik subjektif yorumlara açık bir kavram olarak genellikle olumlu çağrışımları akla getirmektedir. Ancak Türk masallarında güzellik her zaman olumlu bir çatı altında barınmamaktadır. Dünyanın en güzel kadını olduğu belirtilen bir kadın, masal içerisinde yaptığı olumsuz eylemlerle olumlu bir durumun içinde olmaktan uzaklaşmaktadır. Güzelliğini insanları aldatmak, kandırmak veya zarar vermek için kullanması; onun olumsuz çatı tipleri içerisinde değerlendirilmesini uygun kılmaktadır.

Kuş Başı masalında Dünya Güzeli olarak adlandırılan çok güzel bir kadın anlatılmaktadır. Ancak masaldaki bu güzel kadın, yaptığı olumsuz davranışlar yüzünden olumsuz kadın kategorisi içinde değerlendirilmektedir. Mücevher yumurtlayan bir kuşun yüreğini yediği için her sabah yastığının altında bir kese altın bulan adamı oyuna getirir. Onu yedirip içirir ve kusturur. Adam kuşun yüreğini kusunca, yüreği temizletip kendisi yutar. Adamı da abdesthanenin önüne atırır. Bu durumdan kurtulan adamın gözleri oydurur ve sazlığa atırır. Daha sonra oğlan, Hızır'ın kendisine verdiği üzüm sayesinde Dünya Güzeli'nin başında boynuz çıkartır. O boynuzları iyileştirenle Dünya Güzeli'nin evlendirileceği söylenir. Oğlan, kızını iyileştirdiğinde Dünya Güzeli onu dövdürür ve uzaklaştırır. Daha sonra oğlan Dünya Güzeli'ni sihirli seccadesiyle bir adaya kaçıtır. Dünya Güzeli ise onunla beraber olmak bahanesiyle oğlanı denize atar ve sihirli seccadeye binerek konağına geri döner. Daha sonra oğlan Dünya Güzeli'ni eşeğe çevirir. Bir süre sonra eşek hâlden tekrar insan hâline çevirir ve kendisiyle evlenir (Sakaoğlu, 2002:386-391). Bu masalda güzelliğiyle ön planda olan ve bu özelliği vurgulanan genç kız; yaptığı tüm olumsuz davranışlarıyla olumsuz kadın kategorisine dâhil edilmektedir.

Gül Sinan'a Ne Yaptı Sinan Gül'ü İncitti masalında; güzelliğini kullanarak suallerine cevap arayan ve dünya güzeli olarak sıfatlandırılan bir kadın anlatılmaktadır. Karşılaştığı herkese: “Gül Sinan'a Ne Yaptı Sinan Gül'ü İncitti?” sorularını sormakta ve doğru cevap alamadığında boyunlarını vurdurtmaktadır. Bir padişahın büyük ve ortanca oğlu da aynı soruyla muhatap olur ancak cevaplayamayarak öldürülürler. Padişahın küçük oğlu Sinan denen bir dervişin yanına giderek durumun aslını öğrenir. Aslında Gül, dünya güzelinin kız kardeşidir, Sinan ise dünya güzelinin eniştesidir. Gül, kırk cariyesiyle birlikte kırk haramilerle sevişmektedir. Sinan da Gül'ün ve kırk cariyenin boynunu vurdurur. Bu bilgiyi öğrenen padişahın küçük oğlu dünya güzeline söyler. Dünya güzeli cevabın doğru olduğunu söyler ve oğlanla evlenmek ister. Oğlan ise onun cani biri olduğunu ve kardeşinin de kocasına ihanet etmiş biri olduğunu öne sürerek dünya güzelini öldürür (Günay, 1975: 521-524).

Ahmet ile Mehmet masalında, herkesin birer altın vererek görebildiği Küpeli Hanım adında dünya güzeli bir kız vardır. Ahmet adlı bir genç her sabah ağzından düşen bir sürü altınla uyanmaktadır. Bu sebeple her gün Küpeli Hanım'ı bir altın karşılığı görebilmektedir. Küpeli Hanım kendisini her gün görmekten çok sıkılır ve Ahmet'i sarhoş ettirerek tuvalete attırır. Ertesi gün Ahmet tekrar gelir ve Küpeli Hanım'ı son kez göreceğini söyleyerek bir yanağından öper, öptüğü yanak kapkara olur. Bunun üzerine Küpeli Hanım diğer yanağından da öpmesini ister. Ahmet ise ertesi gün öpeceğini söyleyerek ertesi gün tekrar gelir. Küpeli Hanım, Ahmet'i tekrar sarhoş ederek bir kuşla denizin ortasına attırır. Ahmet orada iki maya ağacı ve bir çiçek bulur. Maya ağacından birini yiyince boynuz çıkıyor, diğerini yiyince çıkan boynuzlar yok oluyormuş. Çiçeği koklayan ise katıra dönüşüyormuş. Daha sonra maya satan biri kılığında Küpeli Hanım'a mayalardan birini yedirerek boynuzlarının çıkmasına sebep olur. Çiçeği koklatarak da Küpeli Hanım'ı katıra çevirir. Masalın sonunda Ahmet, Küpeli Hanım'ı eski hâline getirir ve kendisiyle evlenir (Şimşek, 1990: 682-686).

Dünya Güzeli masalında kendisine âşık olanlara kötülük yapan bir kadından bahsedilmektedir. Kendisini görmek isteyenlere beş yüz lira karşılığında kendisini gösteren kadın, genç bir adamı mağdur etmektedir. Sihirli bir keseye sahip olan adam, keseye ne kadar koyarsa iki katını keseden almaktadır. Bunu fark eden dünya güzeli adamı sarhoş eder ve kesesini çalar. Daha sonra giyildiğinde insanı görünmez kılan bir keçeyle kızın yanına gider. Kız adamı yine sarhoş eder ve keçesini alır. Adam daha sonra üflendiğinde insanın her dileğini gerçekleştiren bir Arap'ın çıktığı düdükle kızın yanına gider. Kız bu düdüğü de elde edip adamı sokağa attırır. Atıldığı yerde elmalar ve incirler bulan adam, bu elmaların birinin insanı eşeğe diğerinin insana dönüştürdüğünü keşfeder. İncirlerden beyaz olan insanda boynuz çıkartır, kara olan da boynuzu yok eder. Bu vesileyle dünya güzelini eşeğe çevirip

boynuzlarının çıkmasını sağlayan adam, eşyalarını kızdan geri alır. Masalın sonunda da evlenerek mutlu bir yuva kurarlar (Özçelik, 1993: 531-537).

Tablo 22. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Güzel Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Kuş Başı	Olumsuz	Güzel Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.81. Güzelliğini kullanarak erkekleri kendisine âşık etme E.82. Zengin olmak için adamı kandırma E.84. İnsanlara fiziksel zararlar verme E.87. Sözünde durmama
Gül Sinan'a Ne Yaptı Sinan Gül'ü İncitti	Olumsuz	Güzel Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.85. Çok güzel olma E.18. Merhametsiz olma
Ahmet ile Mehmet	Olumsuz	Güzel Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.85. Çok güzel olma E.86. İnsanlara kötülük yapma
Dünya Güzeli	Olumsuz	Güzel Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.85. Çok güzel olma E.86. İnsanlara kötülük yapma

5.2.8. İffetsiz Kadın Tipi

Masalların genelinde eşlerini, nişanlılarını veya sevgililerini aldatan pek çok kadın görülmektedir. İffetini muhafaza etmek gayesinde olmayan, kişisel çıkarlar veya yalnızca gönül eğlencesi olarak hareketlerini yönlendiren kadınlar; yapmış oldukları olumsuz eylemler sonucunda olumsuz çatı tipi altında değerlendirilmektedirler. İffetin sınırlılıkları veya toplumlardan toplumlara değişen çizgisi, masallarda pek fazla değişen bir çizgide seyretmez. Masallarda yalnızca bir özellik olarak birer ibret malzemesi olarak yer alırlar. Kadının iffetini muhafaza etmemesi başına türlü felaketler getirmektedir.

Masallarda kadınların tek bir şey elde etmek için pek çok şeyden vazgeçtiği sıklıkla görülmektedir. Kocasını aldatabilmek için evinin rızkından vazgeçen kadın, bunda başarılı olamaz.

Kuş Başı masalında, kocasının tembihlemesi üzerine her gün evlerine gelip cevahir yumurtasını alan adamdan yakınlık isteyen bir kadın görülmektedir. Bu kadın, adam kendisine yakınlık göstermezse cevahir yumurtaları vermeyeceğini söyler. Adam ise kadının kocası sayesinde çok ticaret yaptığını ve bu yakınlığı gösteremeyeceğini söyler. Ancak daha sonra kadın tarafından ikna edilir. Kadına cevahir yumurtlayan kuşu kesmesini ve kendisine yemeklik için hazırlamasını söyler. Kadın bunu da sorgusuz sualsiz yapar. Nitekim adam kuşu yiyemez ve masal kadının çocuklarının etrafında şekillenerek devam eder (Sakaoğlu, 2002: 386-391). Bu masalda kocası hacca giden kadın, kocasının ticari ilişkilerini devam ettirmekle görevlendirilir. Ancak kadın kocasına ihanet içerisindedir. Kocasının yıllardan beri ticaret yaptığı müşterisiyle beraber olmak için her şeyi göze alır. Hem ekmek teknelerinden olur hem de adamdan beklediği yakınlığı bulamaz.

Masalarda erkeklerin iş arkadaşları, kadınların beraber olmak istediği insanlar sırasında ilk sırada yer almaktadır.

Dul Kadının Oğlu masalında bezirgânın karısı oğlandan yakınlık ister. Oğlan beş yıl boyunca bezirgânın ekmeğini yediğini ve ona ihanet etmeyeceğini söylediğinde de kadın üstünü başını yırtarak oğlana iftira atar. Bezirgân ise oğlanı suçlu bularak sabahtan fırına gitmesini söylüyor. Fırına ilk giden kişinin fırına atılmasını fırıncıya tembih eden adam, bu planını uygulatıyor. Ancak fırına ilk giden karısı olunca asıl suçlunun karısı olduğunu anlamaktadır (Günay, 1975: 350-356). Bu masalda iffetsiz bir kadın, çalışanından zorla yakınlık beklemektedir. Beklediği yakınlığı göremeyince de adama iftira atmıştır. Masalın sonunda da iftirasının bedelini ödemiştir.

Masalarda iffetsizliği işlevsel bir şekilde somut kılan kahramanlar her zaman insanlar değildir. İnsan dışı bazı formlar da iffetsiz kadın tipinin örneğini teşkil edebilmektedir.

Avcı Ali masalında iffetsiz kadın tipinin örneği bir yılanıdır. Yılanların padişahının kızı olan kız beyaz bir yılan formundadır. Bu beyaz yılan, kara bir yılanla sevişirken Avcı Ali tarafından vurulur. Avcı Ali aslında kara yılanı vurmak isterken beyaz yılanı vurmuştur. Bu beyaz yılan da babasına gidip Avcı Ali'nin kendisini durup dururken vurduğunu ve öldürmeye çalıştığını söyler. Bunun üzerine yılanların padişahı, görevli yılanlarını Avcı Ali'yi öldürmeleri için yollar. Görevli yılanlar, Avcı Ali arkadaşlarıyla sohbet ederken aslında asıl suçlunun yılan padişahının kızı olduğunu anlarlar. Durumu padişaha iletirler (Şimşek, 1990: 514-518).

Masalarda evin hizmetini gören çalışanlarla ilişki kurmak isteyen kadınlar da vardır.

Kara Köpek masalında erkek kılığına girerek bir evin kethüdası olarak çalışan padişah kızına, evin hanımı musallat olur. Kendisinden yakınlık bekleyen hanıma yüz vermeyen kız,

hanımın kocası eve geri dönünce iftiraya uğrar. Tam öldürülecekken padişah kızının kocası çıkagelir ve o kethüdanın hem karısı hem de padişah kızı olduğunu dile getirir. Bunun üzerine kız kurtulur ve evin beyi de karısını kovar (Günay, 1975: 464-468).

Masallarda evlilik öncesinde kendisinden şüphe duyan kadınlar, ilk gece yerine başkasını sokar. Ancak durum bir şekilde ortaya çıkar ve olumsuz durum da afişe edilir.

Tereci Kızı masalında padişahın oğluyla nişanlı olan bir kız, kendisinden şüphe duymaktadır. Bu yüzden padişahın oğluyla ilk geceyi geçirmesi için bir tereci kızıyla anlaşır ve ona yüklü hediyeler verir. Ancak sonradan bu yaptığı oyun ortaya çıkar ve kırk katıra bağlanarak öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 252-253).

Çıkrıkçı Kız masalında bey oğluyla evlenmek üzere olan bey kızı kendisine güvenmemektedir. Bu yüzden ilk gece için çıkrıkçının kızı bey oğlunun yanına sokar. Masalın sonunda da çıkrıkçı kız, bey oğlunun karısı olur (Kumartaşlıoğlu, 2006: 408).

Masallarda evin hizmetlisi konumunda olan kadın da iffetsizlik örneği sergileyebilmektedir.

Eyvah masalında bir padişahın oğlu kayıptır. Padişahın oğlu dadısı tarafından kaçırılmıştır ve kendisiyle birlikte olması için zorlanmaktadır. Oğlan ise dadısının kendisini emzirdiğini, büyüttüğünü söyleyerek bunu kesin bir dille reddetmektedir. Kara dadı ise oğlan teklifini her reddettiğinde sırtında kırk tane değnek kırıp bulaşık suyu içirmektedir. Masalın devamında oğlan, hizmetini gören bir kız tarafından kurtarılır ve dadı da padişah tarafından kırk satırla doğranarak köpeklere atılır (Köksel, 1995: 202-211).

Masallarda iffetsiz kadın tipi tespit edilirken en çok karşılaşılan eylem kocanın aldatılmasıdır. Kocasına karşı ihanet içerisinde bulunan kadın, birbiri ardına gelen pek çok olumsuz işleyle hain eş tipine örnek teşkil eder. Hain eş tipi başlığı altında da değerlendirilebilen bu kadın tipi, yaptığı başka eylemlerle iffetsiz kadın tipine daha uygun bir profil çizmektedir.

Yemen Padişahının Oğlu masalında, padişah olan eşini aldatan padişah karısı görülmektedir. Eşine karşı ihanet içerisinde bulunan İstanbul padişahının karısı, İstanbul'u gezip görmeye gelen Yemen padişahının oğluyla gönül eğlendirmektedir. Kendi saraylarının karşısına saray yaptıran Yemen padişahının oğluna, kendi odasına giden bir gizli yer altı tüneli yaptırır. Bu şekilde devamlı buluşmaktadırlar. Durumdan şüphelenen İstanbul padişahı karısının kapısına kilit vurdurur, sık sık kontrol eder. Ancak kadın gizli tünel vasıtasıyla sevgilisiyle buluşmaya devam etmektedir. Masalın sonunda da Yemen padişahının oğluyla kaçarak İstanbul'u ve eşini terk eder (Sakaoğlu, 2002: 479-481). Bu masalda eşini aldatan

kadın, pek çok özel yola başvurur. Sarayının altından açtırdığı gizli tünel sayesinde oldukça rahat hareket edebilmektedir.

Kadınların İhaneti masalında, kocasına karşı ihanet içerisinde bulunan bir padişah karısı ve cariyelerinin macerası anlatılmaktadır. Gece olunca atlara binip uzun yollar aşan padişah karısı ve kırk cariyesi, dağlardaki harami başı ve kırk haramiyle buluşarak sabaha kadar birlikte olurlar. Sabah olunca atlarla hızlı hızlı geri dönerler. Atların neden yorgun argın ve terli olduğunu öğrenmek için hareket eden padişah, Keloğlan vasıtasıyla ihanete uğradığını açığa çıkartmış olur (Sakaoğlu, 2002: 485-487).

Tarakta Saklanan Dost masalında eşine karşı ihanet içerisinde bulunan bir kadın anlatılmaktadır. Padişahın hovarda oğluyla evlendirilen kadın ormanlık bir yaylada hisara kapatılır. Kimseyle görüştürülmez. Kocasına eve yalnızca geceleri gelir. Hisarın önünden geçen başka bir padişahın oğlu kadına âşık olur ve bir oyun çevirerek hisara girer. Kadınla beraber olmaya başlar. Kadın ise aylardır burada tek başına olduğunu, gündüzleri bu âşığıyla geceleri ise kocasıyla geçirme fikrini benimser. Ancak masalın sonunda bu ihanetinden ötürü cezalandırılarak boynu vurdurulur (Sakaoğlu, 2002: 488-491).

Bacadan Atılan Ölü masalında, eşi tarlaya gidince dostunu eve alan bir kadının başına gelenler anlatılmaktadır. Keloğlan'ın yengesi olan bu kadın dostuna, tarlada çalışırken yemek götürür. Kendi kocasına ise böyle bir hizmette bulunmamaktadır. Dostunu rahatça eve alabilmek için kocasının ve Keloğlan'ın kör olmasını diler. Keloğlan bu dileği duyar ve dayısıyla birlikte kör taklidi yaparlar. Dostunu eve alan kadın bir süreliğine dışarı çıktığında, Keloğlan ve dayısı adamı öldürür. Daha sonra gözleri açılmış gibi davranarak kadını katillikle suçlarlar. Daha sonra cesetten kurtulmak için kadın ve Keloğlan iş birliği yaparlar (Sakaoğlu, 2002: 532-534). Bu masalda eşine karşı ihanet içerisinde bulunan bir kadın anlatılmaktadır. Eşine göstermediği hürmeti dostuna gösteren kadın, masalın sonunda Keloğlan'ın tuzağına düşer.

Sihirli Yüzük masalında fakir bir genç elindeki sihirli yüzük sayesinde padişaha dönür olur ve padişahın tüm dileklerini yerine getirerek kızıyla evlenir. Ancak kız bu durumdan işkillenir ve oğlanın sırrını öğrenmek ister. Sırrının yüzük olduğunu öğrenince de yüzüğü kullanarak gavur dostunu yatağa, kocasını da dışarıya attırır. Sonrasında da sarayı yedi denizin ötesine taşır. Kocasına karşı ihanet içerisinde bulunan kadın masalın sonunda gavur dostuyla birlikte yatakta öldürülür (Şimşek, 1990: 522-530).

Şah Meranın Yüzüğü masalında, bir gençle evlenen padişah kızı düğünden sonra konağa sandığıyla gelmektedir. Ancak sandıkta eski sevgilisi olan bir Arap vardır. Kızın evlendiği adamın sihirli bir yüzüğü vardır ve tüm sırrı ondadır. Kız ve Arap bu sırrı öğrenirler

ve çocuğu eski fakir yaşamına, konağı ise denizin ortasına götürmeyi dilerler. Masalın sonunda yüzük tekrar adamın eline geçince konağın eski yerine gelmesini diler. Kızın babasını da çağırarak kızının hâlini görmesini sağlar. Kızıyla bir Arap'ı aynı yatakta gören padişah ikisinin de boynunu vurur (Günay, 1975: 470-475).

Çini Maçın Padişahu masalında, kocasını uyuttuktan sonra ata binip uzun mesafeler kat ederek eşkıya başıyla birlikte olan bir kadın anlatılmaktadır. Padişah bu durumu öğrenir ancak kendisine kıyamaz. Hatta kadın yatağa geri döndüğünde üşümüştür ve onu ısıtmıştır. Bir gün bahçede gezerlerken kadının eline gül dikenini batır ve kadın "Öfl!" der. Bunun üzerine padişah eşkıya başının kendisine kamçısını vurduğunda öflemediğini, diken battığında öflediğini söyleyerek ona kızar. Bunun üzerine kadın elindeki çubuğu padişaha vurur ve onu köpeğe çevirir. Daha sonra padişah bu durumdan kurtulur ve kadını kediye çevirerek kafesler (Günay, 1975: 517-520).

Üç Ölü masalında, kocasını aldatmakta olan bir kadın bunu kocasına itiraf eder. Üç tane sevgilisi olduğunu ve ne yapması gerektiğini söyler. Adam da karısının sevgililerini farklı saatlerde eve çağırmasını ve onları öldürmesi gerektiğini söyler. Kadın da sevgililerini birer saat arayla eve çağırarak kocasına öldürtür (Şimşek, 1990: 778-779).

Ormancı ile Cadı Karısı masalında, kocasını aldatan bir kadının başından geçenler anlatılmaktadır. Adam eve aldığı beş kilo etten kendisine bir kemik kalınca arkadaşıyla konuşur ve karısının dost tuttuğunu düşünmeye başlar. Bunun üzerine bir cadı karısı tutarak eve bırakır ve kendisi on günlüğüne uzak bir yere gider. Kadın ise sırasıyla karpuzcuyu, berberi, dondurmacıyı, sarrafı, kâtibini çağırır. Karpuzcu karpuz, berber kemer, dondurmacı dondurma, sarraf beşi bir yerde gönderir ve gelemeyeceğine dair mazeretlerini bildirirler. Kâtip ise gelir kadınla yiyip içerler. Sonrasında ormancı eve döner ve kâtip tandıra saklanır. Cadı karısı gördüğü her şeyi sanki rüyasında görmüş gibi anlatır ve kâtibin tandırın içinde olduğundan da haber verir. Bunun üzerine ormancı karısını evden atar (Şimşek, 1990: 780-782).

Gülbeşer masalında kocasını kupay satmaya gönderen bir kadın, kocası gittikten sonra kocasını aldatmaktadır. Karısının ihanetini ortaya çıkartmak için yaşlı bir dede ona yardım etmektedir. Adam bir küfenin içerisine girer, dede ise üzümcü gibi davranır. Gözlerinin görmediğini, kulaklarının duymadığını söyleyen dede; kadının kendisini misafir etmesini ister. Dedeyi yedirip içiren kadın, akşam olunca dostunu eve almaktadır. Dostuyla birlikte içki içen, dans eden, şarkı söyleyen kadın masalın sonunda kocası tarafından öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 360-367).

Kırık Seven Avrat masalında bir kadın kocasını evden uzaklaştırmak için yavru köpek aldirmek için yollar. Ancak gittiği yerde yavru köpek olmadığını yolda karşılaştığı birinden öğrenen adam bir planla eve döner. Yolda karşılaştığı adam üzümcü kılığına girer, kocası ise küfeye saklanır. O gece sevgilisini eve alan kadının foyası ortaya çıkar. Adam da karısını öldürür (Aslan, 1994: 323-324).

Ümmelek masalında eşine karşı ihanet içerisinde bulunan bir kadından bahsedilmektedir. Kocasını uncu olan kadın, kocasına yaptığı ekmeklerde unun hep en kötüsünü ve kepeklisini kullanırmış. Kocasını bu duruma sitem edince de bunun bacısının (görümcesinin) yüzünden olduğunu, onun yüzünden unun rayıhasının gittiğini söyler. Bunun üzerine adam yuvarlak tahta bir kutuya yılan, çiyen, akrep ne bulursa doldurur ve bacısının olduğu köye gider. Ancak bir hikmet eseri olarak tüm haşerat altına dönüşmüştür. Bacısı adama teşekkür eder ancak adam kız kardeşine gerçeği açıklar, aslında onu öldürmek amacıyla geldiğini söyler. Bunun üzerine bacısı gerçeği ortaya çıkartmak için *Ümmelek* adındaki koyununu ağabeyine hediye eder. *Ümmelek* seslenildiğinde üstü yemek dolu bir sofraya dönüşmektedir. *Ümmelek*'le eve gelen adamı gören karısı bu duruma sevinir. Sevgililerine sofraya açacağı için mutlu olmuştur. Adam evde yokken kadın sevgilileri için *Ümmelek*'e birkaç defa seslenir ancak *Ümmelek* sofraya dönüşmez. Bunun üzerine kadın *Ümmelek*'e vuracakken eli koyunun üzerine yapışır. Sevgililerine kendisini kurtarmaları için seslenen kadın, sevgililerinin de elinin koyuna yapışıp kalmasına sebep olur. Kadının kocasını *Ümmelek*'i çağırdığında kadın ve sevgilileri adama yakalanmış olurlar (Köksel, 1995: 159-161).

Godu masalında da kadın kocasını aldatmaktadır. Unun kötüsünden yaptığı yemeği kocasına, iyisinden yaptığını sevgilisine yedirmektedir. Kocasını bu durumu sorunca da görümcesini suçlar. Kendi kız kardeşini öldürmeye giden adam, kız kardeşini öldürmez hatta ondan akıl alır. Yeğeni *Godu*'yu da beraberinde eve getirir. *Godu* kadının kocasını aldattığını anlar ve kadına bir ders verir. Kadına kör taklidi yapar ve kadının sanki kendi sevgilisini öldürmüş olduğunu düşündürür. Kadına yardım etme bahanesiyle nehirde boğulmasını sağlar (Aslan, 1994: 317-320).

Keloğlan masalında *Keloğlan*, bir yılanı onu öldürmeye çalışan çocuklarından kurtarır. Yılan dile gelerek babasının periler padişahı olduğunu söyler ve babasının yüzüğünü almasını öğütler. Yüzük *Keloğlan*'ın eline geçince memleket padişahının kızını ister. Padişahın verdiği görevlerin üstesinden yüzükten çıkan 40 Arap sayesinde gelir. Bunun üzerine padişahın küçük kızıyla evlenir. Ancak bir gavur olduğu söylenen *İsak*, *Keloğlan*'ın karısını incilerle kandırır ve yüzüğü ele geçirir. *Keloğlan*'ın konağını ve karısını yedi denizin ötesine taşır. Masalın

sonunda yüzük tekrar Keloğlan'a geçer ve karısının İsak'ın koynunda olduğunu babasına afiş eder. Kız ve İsak öldürülür (Aslan, 1994: 136-141).

Mestan masalında iffetsiz kadın tipinin uygun bir örneği vardır. Bir ev satın alan kız orada Mestan adını verdiği bir kediyle yaşamaya başlar. Mestan aslında çok yakışıklı bir şehzadededir. Kız Mestan'ı geceleyin takip eder ve yeraltındaki yaşadığı yere gider. Mestan'ın hasta bir karısı vardır. Mestan atına binip oradan gittiğinde hasta kadın da yatağından kalkar ve elini yüzünü sihirli bir suyla yıkayarak atına biner. Yüzünü yıkayınca çok güzel bir kız olur. Kız da onu takip eder. Mestan'ın karısı bir devle buluşur ve onunla güzelce sohbet eder. Sohbet esnasında kocasına da lanet okur. Masalın sonunda kız, Mestan'ın aldatıldığını ortaya çıkartır. Mestan da karısının ve devin başını uçurarak öldürür (Aslan, 1994: 185-188).

Kesik Baş masalında padişahın karısı ve kırk cariyesi hareme erkekleri almaktadırlar. Padişah bir gün pazara çıkar ve pazardan saraya balık gönderir. Padişahın karısı balığı görmek istemez çünkü balığın çıplak olduğunu, namahrem olduğunu söyler. Bunun üzerine balık dile gelerek güler. Padişah bu durumun aslını araştırır ve haremindeki 40 cariyenin yarısının erkek olduğunu ortaya çıkartır (Aslan, 1994: 188-191).

Çoban Ali masalında, bir çoban bir eve girip dolaba saklanır. O anda evin hanımı da eve bir sevgilisini almaktadır. Bir sevgilisi evdeyken diğer sevgilisi eve gelir. Kadın önceki sevgilisini saklar, yeni gelenle görüşür. En son eve kadının kocası gelir. Masalın sonunda kadının foyası ortaya çıkmaz ancak Ali bunu lehine kullanarak bu aileden çokça para elde eder. Kadın da çaresizce tüm parasını verir (Aslan, 1994: 320-323).

Tablo 23. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İffetsiz Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Kuş Başı	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmama E.55. Sevgilisi için ekmek teknelerini yok etme E.88. Kocasının emanetine sahip çıkmama
Dul Kadının Oğlu	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.89. Çalışanıdan yakınlık bekleme E.90. İnsanlara iftira atması
Avcı Ali	Olumsuz	İffetsiz Kadın	Yılan/Hayvan	Padişah Kızı	Genç	Belirsiz	E.91. Gizlice bir erkekle

		Tipi					sevişmesi E.16. Yalan söylemesi E.90. İnsanlara iftira atması
Kara Köpek	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.89. Çalışanından yakınlık beklemesi
Tereci Kızı	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Padişah nişanlısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.93. Kendinden şüphe duyması E.92. Gerdeğe bir başkasını sokması
Çıkrıkçı Kız	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu / Bey Kızı	Genç	Belirsiz	E.93. Kendinden şüphe duyması E.92. Gerdeğe bir başkasını sokması
Eyvah	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri /Hizmetçi-Dadı	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.89. Çalışanından yakınlık beklemesi E.94. İnsanlara fiziksel şiddet uygulaması
Yemen Padişahının Oğlu	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.17. Eşine sadık olmama E.95. Eşini kandırma E.96. Eşini terk etme
Kadınların İhaneti	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması
Tarakta Saklanan Dost	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması
Bacadan Atılan Ölü	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Halktan biri	Genç	Belirsiz	E.17. Eşine sadık olmaması E.97. Dostuna kocasından daha fazla hürmet göstermesi E.98. Kocasına beddua etmesi
Sihirli Yüzük	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması
Şah Meranın Yüzüğü	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.99. Sevgilisiyle kaçması
Çini Maçın Padişahı	Olumsuz	Eş-Hain Eş	İnsan	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.100. Kocasını köpeğe çevirmesi

Üç Ölü	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.17. Eşine sadık olmaması E.101. Sevgililerini öldürtmesi
Ormancı ile Cadı Karısı	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.16. Yalan söylemesi E.102. Birden çok sevgilisi olması
Gülbeşer	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.103. Kocasını hor görmesi
Kırık Seven Avrat	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması
Ümmelek	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.104. Kocasına hürmet etmemesi E.105. Kocasının akrabalarına iftira atması
Godu	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.104. Kocasına hürmet etmemesi E.105. Kocasının akrabalarına iftira atması
Keloğlan	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmaması E.106. Mal mülk peşinde olması
Mestan	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Şehzade karısı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.95. Eşini kandırması E.17. Eşine sadık olmaması
Kesik Baş	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Padişah karısı ve cariyeleri	Belirsiz	Belirsiz	E.17. Eşine sadık olmaması E.63. Rol yapma
Çoban Ali	Olumsuz	Eş- Hain Eş	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.17. Eşine sadık olmaması

5.2.9. Cadı Kadın Tipi

Masallarda evlatlarından kurtulmak isteyen anne ve babaların cadı kadınlarla tanıştıkları görülmektedir.

Konuşan Bebek masalında oğlunun eve getirmiş olduğu güzeller güzeli kızını elde etmek isteyen padişah, cadı karısından yardım alır. Cadı karısı oğlana halledilmesi güç görevler vererek onun başarısız olmasını sağlamaya çalışmaktadır. İlk görev olarak öteki dünyaya

gidip annesinden anahtar almasını, ikinci görev olarak padişahın tüm askerlerinin oturup yemek yiyeceği ancak yine de yarısının boş olacağı büyüklükte bir halı getirmesini, üçüncü görev olarak da körpe bir çocuğun konuşturulmasını ister. Bu üç fikri de padişaha söyleyen cadı karısı, padişahı yönlendirir. Padişah da bu üç zorlu görevi oğluna emir olarak verir (Sakaoğlu, 2002: 303-304). Masalın sonunda cadı karısının akıbeti belli değildir. Genel işlevleri itibarıyla cadı karısı olağanüstü bir mekâna yolculuk etme görevi vermesi, olağanüstü bir nesnenin bulunmasını istemesi ve olağanüstü bir çocuk bulma görevini vermesi sebebiyle aslında olağanüstü bir bilgiye sahip olduğunu da göstermektedir. Hayal gücünün sınırlarını zorladığı kadar aslında bu tarz olağanüstü şeylerin olabileceği bilgisi de kendisinde mevcuttur. Bu nedenle cadı kadın tipine uygun bir profil çizmektedir.

Masal evreninde cadı kadınları genellikle yaşlı bir profilde görmekteyiz. Ancak bu masalda doğumundan itibaren cadılık emareleri gösteren; cadı-bebek, cadı-geç kız imajını bizlere kronolojik bir sırayla veren tip temsili tespit edilmektedir.

İnsan Yiyen Kız masalında, bebekliğinden itibaren ejderha kılığına girerek inekleri yiyen bir kız anlatılmaktadır. Bu kız büyüyüp bir genç kız olduğunda da tüm mahalle halkını yemiştir. Masalda üvey erkek kardeşinin atını yiyen, daha sonra ise üvey erkek kardeşini yemeye çalışan cadı kız; üvey erkek kardeşi tarafından yenilmiştir (Sakaoğlu, 2002: 358-62).

İnsan Yiyen Kız masalında bir kız doğduğu günden beri ahır hayvanlarını canavar kılığına girerek yemektir. Büyüdüğünde tüm köyü yiyen kız masalın sonunda öldürülür (Özçelik, 1993: 498-501).

Masalda cadı kadın eylemleriyle olumlu bir işe vesile olmuştur. Ancak olumlu bir gelişmeye vesile olmak için yaptığı eylemler olumsuzdur. Kızı ağaçtan indirmek için kandırır.

Hani Ya Bacımın Ayağı? masalında cadı kadın kategorisine dâhil edebileceğimiz bir profille karşılaşmaktayız. Kavak ağacının başına çıkan kızı indirmek için ağacın yanına hamur teknesi, sac ve sacayağı getirir. Teknenin tersinde hamur açar, sacayağını ters kurar, sacı ters yakar. Böylece kendisine bunları doğru -düz şekilde- kullanması için nasihatte bulunan kızı, gözlerinin iyi görmediği bahanesiyle ağaçtan indirtir. Böylece cadı kadın sayesinde padişahın oğlu kızla evlenir (Sakaoğlu, 2002: 378-380).

Bacı Bacı Can Bacı masalında da aynı cadın kadın profilini görmekteyiz. Hani Ya Bacımın Ayağı masalının Elazığ'da tespit edilen varyantlarından biri olan bu masalda cadı kadın farklı bir fonksiyonuyla görmekteyiz. Kızı kavaktan indirince küpe bindirir ve padişah oğlunun yanına küpte uçurarak götürür (Günay, 1975: 335-337).

Masalda cadı kadın dağın başında mücevherler olduğu bilgisine sahiptir. Karnı yarılmış bir atın içerisine masum delikanlıları koyarak kuşların o cesedi alıp dağ başına

taşmasını sağlar. Kendisine böyle bir kazanç kapısı bulmuştur. Daha sonra gençlere oradaki mücevherleri aşağıya attırır ancak gençleri de orada ölüme terk eder.

Melikşah masalında cadı kadın kategorisine dâhil edilen kadın olumsuz özellikleriyle ön plandadır. Melikşah'ı karnı yarılmış bir at derisinin içerisine koyar. Kuşlar, at derisini alarak bir dağın başına taşırlar. Dağın başındaki inciyi, elması, altını Melikşah'la aşağıya attıran cadı kadın, Melikşah'ı orada ölüme terk eder. Cadı kadının daha önce de kandırarak orada ölüme terk ettiği adamların cesetleriyle karşılaşır. Buradan bir şekilde kurtulmayı başaran Melikşah, masalın sonuna doğru cadı kadının aynı tuzağına bilerek tekrar düşer. Ancak bu sefer kadına mücevherleri atmaz, kadını sınırlendirir. Kadın da hakaretler ederek oradan uzaklaşır (Sakaoğlu, 2002: 397-404).

Cadı kadın tipinin temsilcisi, hain kardeş tipiyle sık sık bir arada görülmektedir. Her iki tip de emellerine ulaşmak için kötülüğe hizmet ederler.

Zülfü Mavi masalında, cadı tipi yine kötülükle bütünleşmiş şekilde karşımıza çıkmaktadır. Büyük ve ortanca kız kardeşler padişah oğullarıyla evlenmek için belli vaatlerde bulunurlar. Ancak bu vaatleri gerçekleştiremez ve padişah oğullarının gözlerinden düşerler. Küçük kız kardeşin ise vaadini yerine getirmemesini sağlamaya çalışırlar. Küçük kızın vaat etmiş olduğu sarı saçlı inci dişli erkek ve kız çocuğunu, cadı kadın alarak uzaklara götürür ve bir çalının dibine bırakır (Günay, 1975: 361-362). Cadı tipinin genelgeçer özelliklerini tam manasıyla göstermese de çocukları hızlı bir şekilde bir yerden bir yere bırakıp, sonra geri dönmesi; onun muhtemelen uçarak bunu yaptığını algılayabilir. Ayrıca çocuklara karşı zalim olması ve kötülüğe hizmet etmesi de cadı tipine uygun fonksiyonlardır.

Gülükân masalında küçük kız kardeşlerini kıskanan büyük ve ortanca kız kardeşler, küçük kız kardeşin sonuna sebep olurlar. Yeğenlerini bir sandığa koyarak uzaklaştıran teyzeler, cadı kadına iki tane köpek yavrusu buldurtur. Yeğenlerini ise kötü bir kadere mahkûm eden teyzeler, yeğenlerinin yaşadığını öğrenince yine cadı kadını tutarlar. Cadı kadın kızın yaşadığı dağa yaşlı nene kılığında gider ve erkek kardeşinin onu yalnız bıraktığını, kendisine Gülükân çiçeği getirirse mutlu olabileceğini söyler. Gülükân çiçeği türlü tehlikeleri atlattıktan bulunabilecek bir çiçek değildir, devler tarafından korunmaktadır. Oğlan, Gülükân çiçeğini elde edince bu sefer de Gülükân'ın kendisini kıza getirmesini söyler. Oğlan da bunu yerine getirir (Günay, 1975: 480-491).

Üç Bacı masalında, büyük ve ortanca kız kardeşle iş birliği yaparak küçük kız kardeşin başına felaket açan bir cadı kadından bahsedilmektedir. Küçük kız kardeşin çocuklarını çalarak yerine iki köpek yavrusu koyar ve küçük çocukları da sandıkla denize atar. Masalın devamında bu çocuklar büyür ve yine teyzeleriyle iş birliği yapan cadı kadın, çocukların

başlarına felaket açmaya devam eder. Çocuklardan olmayacak işler, başlarına felaket getirecek işler yaptırmaya çalışır. Masalın sonunda kırk katıra bağlanarak öldürülür (Şimşek, 736-749).

Üç Kız Kardeş masalında üç kız kardeş padişahla evlenmiştir. Büyük ve ortanca kız kardeşler bir cadıyla anlaşarak küçük kız kardeşlerinin doğuracağı çocukları öldürmesini isterler. Cadı kadın çocukları bir sandığa koyar ve denize bırakır. Daha sonra çocuklar büyür ve teyzeleri çocukların yaşadığını anlarlar. Cadıyla tekrar anlaşarak bu sefer çocukları öldürmesini isterler. Cadı kadın çocuklardan kız olanla arkadaş olur. Kızın aklına girerek erkek kardeşini sihirli bir değneği almaya yollatır. Çocuğun orada ölmesini planlamaktadır ancak çocuk değneği alarak geri döner. Daha sonra kıza bir elbise alması için yollatır. Elbise de bir cadıya aittir ve çocuk bunda da başarılı olarak elbiseyi alıp gelir. En son olarak da kıza arkadaş olması için bir Mercan kız getirmesini ister. Oğlan bunda da başarılı olur. Masalın sonunda gerçekler ortaya çıkar ve cadı kadın padişah tarafından köpeklere yem edilir (Aslan, 1994: 252-264).

Altın Perçemli Oğlan Sırma Saçlı Kız masalında da aynısı vardır (Aslan, 1994: 264-268).

Cadı kadın tipi genel görüş olarak kendi menfaatini düşünür. Menfaatinin bittiği yerde masaldaki konumundan uzaklaşmaya çalışır.

Keloğlan ile Dev masalında cadı kadın tipinin ideal bir örneği görülmektedir. Yoldan geçenleri kavak ağacının üstüne çağırarak saçının buraya bağlandığını söylemekte ve çözmeleri için yardım istemektedir. Yoldan geçenler yardım için kavağa çıkınca onları aşağıya atar ve onların sürülerini de kendi sürüsüne katar. Durumu anlayan Keloğlan kavağa çıkarak cadı kadının saçını daha da dallara dolar ve aşağıya iterek saçlarından asar (Günay, 1975: 371-373). Cadı kadın burada tuzak kuran bir konumdadır ve yalnızca menfaatini düşünmektedir. Ancak masalın sonunda bunun cezasını canıyla ödemektedir.

Cadı kadınlar verdikleri kurnaz fikirlerle kötü kahramanların başarılı olmasına sebep olurlar.

İnsan Kılığındaki Dev masalında, aslında dev olan bir adamın genç bir kıza musallat olması anlatılmaktadır. Genç kızın peşinden koşan ve kıızı yerinden yurdundan eden dev, kızın izini korunaklı bir kalede bulur. Kaledeki kıızı ve kocasını gafil avlamak için bir cadı karısından yardım ister. Cadı kadın bu deve, geceleyin mezarlığa gitmesini ve sağ eliyle aldığı toprağı sağ cebine, sol eliyle aldığı toprağı sol cebine almasını söyler. Ve bu iki toprağı kalenin her yerine saçmasını söyler. Böylece uykuya dalan ahaliyi gafil avlayacaktır. Nitekim

cadı kadının tavsiyesiyle devin bu planı işe yarar ve kızın kocası derin bir uykuya dalar (Şimşek, 1990: 646-652).

Cadı kadınların hiçbir menfaat gütmeksizin yalnızca kötülüğe hizmet ettiği masallar da vardır.

Kara Dirhem Hokkası masalında cadı kadın tipi arabozucu özelliğiyle karşımıza çıkmaktadır. Masalın başat kahramanı ile karısının arasını bozmaya çalışmaktadır. Bunun için kızın oğlanı sevdiği kadar oğlanın kızı sevmediğini söyler. Kızı seviyorsa sırrını kızı söylemesi gerektiğini söyler. Aslında oğlan sırrını söylese ölecektir ve cadı kadın bunu bilmektedir. Oğlan sırrını söyleyince ölür ve cadı kadın kızı başka bir padişah oğluna vermeye çalışır. Cadı kadın kandırıp küpüne attığı kızı başka bir padişah oğluna götürür ve karşılığında bir çift ayakkabı alır (Günay, 1975:410-416).

Dünya masallarında görülen ortak motifler, Anadolu Türk masallarında da tespit edilebilmektedir. Hansel ve Gratel masalının bir varyantında cadı kadın Anadolu masalları içerisinde de çocukları yemeye çalışma eylemiyle gösterilmiştir.

İki kardeş masalında iyi bir peri kızı kılığında görünen bir cadı vardır. Babaları, üvey annelerinin ısrarıyla iki çocuğunu ormana bırakmıştır. Çocuklar da ormanda şekerden yapılmış bir evle karşılaşır. Burası cadının evidir. Cadı çocukları güzel yataklarda yatırır ve çocuklar gitmek istediğinde onları yollamaz. Erkek olanı büyüüp gelişmesi için yedirip içirir, kıza ise odun toplatır. Masalın sonunda cadı kadın ateşe atılarak çocuklar tarafından öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 334-335).

Cadı kadın tipinin insanları yemek için uygun fırsat kolladığı da sıklıkla görülür.

Bıdıçık masalında yedi cüce kardeş bir cadının eline düşer. İçlerinden en akıllı olan Bıdıçık, cadı kadının kendilerini yiyeceğini anlar ve sürekli uyanık kalır. Neredeyse her gün sabırla bekleyen cadı kadın dişlerini birbirine sürterek, Bıdıçık'ın dediği her şeyi yapar. Masalın sonunda cadı kadın Bıdıçık tarafından öldürülür (Kumartaşlıoğlu, 2006: 444-445).

Masallarda bir başka kahramanın maşası olarak olumsuz davranışlar sergileyen ve kötülüğe hizmet eden cadı kadınlar da vardır.

Kırk Belikli Mahnur Hanım masalında tılsımlı bir kadın olan Mahnur Hanım'ın dünya yüzüne indiğini öğrenen bir padişah, cadı bir kadına görev verir. Cadı kadın yeşil bir küpe biner ve bir yılanı da kendisine kamçı eder. Hizmetçi kılığında Mahnur Hanım'ın kalesine gelir. Mahnur Hanım'ın eşinin ruhunun bir hançerde olduğunu öğrenen cadı, geceleyin adam uyurken hançerini alıp denize atar. Mahnur Hanım'ı da kandırarak küpüne bindirir ve kaçarır (Köksel, 1995: 297-302).

Kırk Kafalı Dev masalında padişah bir kızını elde etmek için cazı (cadı) karılarını tutar. Cadı karısı küpüne biner ve kızın yaşadığı yere gelir. Küpünü saklar ve muhtaç biriymiş gibi yatacak yer aradığını söyler. Gece olunca kızın kocasının üstüne ölü toprağı serper ve kızını küpüne binerek kaçıtır (Köksel, 1995: 303-307).

Miski Bahar masalında, bir kızın güzelliğini kıskanan kralın kızı, çingene kılığına girerek çocuğu kaçırmak ister. Çocuğu zorla evden çıkartan kralın kızı aslında bir cadıdır. Doğru anı kollayarak çocuğu küpe bindirir ve sihirli kamçısına vurarak çocukla beraber uçarak gider (Özçelik, 1993: 411-416).

Yedi Kardeşin Bacısı masalında bir kızın yolu dağda bir cadının ve gelinlerinin olduğu yere düşer. Gelinlerinden aldığı tavsiyeyle oradan kaçan kızını, cadı kadın bulur. Kızını kandırmak için parmağını anahtar deliğinden sokmasını, ona bir yüzük takacağını söyler. Kız dediğini yapınca anahtar deliğinden kızın tüm kanını emer (Özçelik, 1993: 511-515).

Tablo 24. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Cadı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Konuşan Bebek	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.107. İnsanlara zor görevler verme E.108. Öteki dünyaya gidilip gidilmeyeceğini bilme E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme
İnsan Yiyen Kız	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Çocukluk-Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.110. Ejderhaya dönüşme E.111. Herkesi yemeye çalışma
İnsan Yiyen Kız	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Çocukluk-Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.111. Herkesi yemeye çalışma
Hani Ya Bacımın Ayağı?	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Belirsiz	E.78. Hain planlar yapma E.112. Küpe binerek uçma
Bacı Bacı Can Bacı	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Belirsiz	E.78. Hain planlar yapma E.112. Küpe binerek uçma
Melikşah	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Belirsiz	E.2. İnsanları kandırma E.113. İnsanları öldürmeye çalışma
Zülfü Mavi	Olumsuz	Cadı Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.109. Kötülük düşünme ve

		Tipi					kötülüğe hizmet etme E.18. Merhametsiz olma
Gülükân	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Belirsiz	E.118. İnsanları tehlikeye atma E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme
Üç Bacı	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.78. Hain planlar yapma E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme
Üç Kız Kardeş	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme E.113. İnsanları öldürmeye çalışma E.107. İnsanlara zor görevler verme
Altın Perçemli Oğlan Sırma Saçlı Kız	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme E.113. İnsanları öldürmeye çalışma E.107. İnsanlara zor görevler verme
Keloğlan ile Dev	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.2. İnsanları kandırma E.113. İnsanları öldürmeye çalışma
İnsan Kılığındaki Dev	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.114. Büyü yapma E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme
Kara Dirhem Hakkası	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.2. İnsanları kandırma E.113. İnsanları öldürmeye çalışma E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme E.112. Küpe binerek uçma
İki Kardeş	Olumsuz	Cadı Kadın	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.2. İnsanları kandırma

		Tipi					E.115. İnsanları yemeye çalışma
Bıdıçık	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.115. İnsanları yemeye çalışma
Kırk Belikli Mahnur Hanım	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme E.112. Küpe binerek uçma E.116. Yılanı kamçı olarak kullanma
Kırk Kafalı Dev	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.112. Küpe binerek uçma E.117. Ölü toprağı sererek uyku hâli verme
Miski Bahar	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Belirsiz	Belirsiz	E.112. Küpe binerek uçma E.119. Sihirli kamçısı olma
Yedi Kardeşin Bacısı	Olumsuz	Cadı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Yaşlı	Belirsiz	E.2. İnsanları kandırma E.120. Kan emme

5.2.10. Peri Kızı Tipi

Mezarda Helva Pişiren Keloğlan masalında üç tane peri kızıyla karşılaşırız. Bu peri kızlarından ilki Keloğlan'ın girdiği bir mağarada karşımıza çıkmaktadır. Dört tarafı dayalı döşeli, ortasında bir havuz olan mağaradaki peri kızı Keloğlan'ı görünce onun buraya nasıl geldiğini sorar ve saldırır. O saldırıya geçer ancak Keloğlan ondan önce davranarak peri kızını bayıltır. Boynunda bulunan kırk tane beşi bir yerdeden bir tanesini alır. İkinci peri kızıyla mezarlıkta karşı karşıya geliriz. Mezarlık helva pişirirken peri kızıyla karşılaşan Keloğlan, bu peri kızını da bayıltır. Üçüncü peri kızıyla ise denize karşılaşırız. Karaya oturduğu düşünülen geminin altına bakan Keloğlan, bir peri kızının omzunu gemiye yasladığını ve geminin gitmesine engel olduğunu görür. Bu peri kızını da yumruklayan Keloğlan, geminin hareket etmesini sağlar. Masalın sonuna doğru üç peri kızının yaşadığı saraya gelen Keloğlan, peri kızlarının hayranlığını kazandığını öğrenir. Masalın sonunda ise üç peri kızıyla birlikte sefa içinde bir yaşam sürmektedir (Sakaoğlu, 2002: 492-495). Bu masalda peri kızları insanların başına bela oldukları fonksiyonlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı olumsuz kategoride değerlendirilmeleri gerekmektedir.

İnci Mercan Dağı masalında, bir adama ıssız bir dağdan bir bahçeye doğru yol açılır. Adam o bahçeye girdiğinde peri kızlarının o bahçedeki havuzda yıkandığını görür. Dört tane peri kızı kuş donunda gelip tüylerini soyar ve insan formuna girerler. Bu adam da kızlardan

birinin tüyünü saklar ve kızı kendisine alır. Kızı memleketine götürür ve bir ev yaptırarak tüyü altına koyar. Peri kızı ise evi kaldırarak tüyünü alır ve insanoğlunu orada terk eder (Şimşek, 1990: 722-723).

Tosbağa Gelin masalında bir padişahın üç oğlu attığı okun düştüğü yerde kim varsa onlarla evlenirler. Küçük oğlan iki kayanın ortasındaki bir tosbağayla evlenir. Ancak sonradan o kızın tosbağa donuna girmiş bir peri kızı olduğu ortaya çıkar. Padişahın oğlu kırk gün kırk gece düğünle evlenir. Padişah ise hangi gelininin daha marifetli olduğunu öğrenmek için üçünün de bir tepsi baklava hazırlamasını ister. Peri kızı ise hizmetçisini iki eltisine yollayarak sarımsak ve nane ister. Peri kızının baklavaya sarımsak ve nane katacağını düşünerek işkillenen eltiler, kendi baklavalarına nane ve sarımsak eklerler. Peri kızına ise gaipten bir tepsi baklava gelir. Padişah diğer gelinlerin baklavalarını çöpe attırır, peri kızınınkini beğenir. Bir gün padişah oğullarını ve gelinlerini kendisine davet eder. Peri kızı bu sefer de hizmetçisini yollayarak kaz ve çulluk ister. Peri kızının isteğini geri çeviren eltilerden biri kaza biner, diğeri çulluğa biner ve meydana öyle gelirler. Kocalarını utandırırılar. Peri kızı ise tahtirevanla gelir. Daha sonra peri kızı mutfakta kemik iliği emer ve yanaklarında iki gül açılır. Bunu taklit eden eltilerin yanaklarından kanlar akar ve ilaçlarla sarılırlar. Daha sonra peri kızı mutfakta ne yemek varsa eteğine doldurur ve padişah babası geldiğinde başından aşağı dökeceğini söyler. Bunu da taklit eden eltiler padişah gelince eteklerindeki yemekler başından dökerler, padişahın üstü başı pislenir. Peri kızı ise padişahın başına eteğinden mücevherler, altınlar saçar. Böylelikle peri kızı padişahın gözüne daha çok girer ve saltanat kendi kocasına geçer. Peri kızı da sultan olur (Köksel, 1995: 164-167).

Helva Güzeli masalında padişahın oğlu bir kadın tarafından kandırılmıştır. Kadın, helvadan yapmış olduğu bir heykelle padişah oğlunu evlendirecektir. Ancak denizin ortasında helvayı suya atar ve gelinin suya düştüğü bahanesiyle dövünür. Sevdiği kızı kurtarmak için suya atlayan padişah oğlu, sudan saçlarına yapışmış olduğu bir peri kızını çıkartır. Peri kızı çok güzeldir ve padişah onu sevdiği kız sanmaktadır. Peri kızıyla evlenir ama kız hiç konuşmamaktadır. Peri kızının annesi ve babası kızı: “Ay anan için, yıldız baban için” diye söylemezse onunla konuşmamasını tembihler. Kız da derdini şişelere anlatır ve şişeleri ana babasına yollayarak konuşmak için izin ister. Masalın sonunda padişah oğlu, kızın anasının babasının istediği cümleyi kurar ve mutlu olurlar (Köksel, 1995: 187-189).

Hasan Tay masalında bir hoca bir oğlana teklif götürür. Teklife göre bir dağdaki mağaraya gideceklerdir ve orada altın bulacaklardır. Ancak orada karşılaştıkları peri kızı kendilerine kötülük yapmak isteyecektir. Oğlanı bu kıza kanmaması için uyarır. Mağaraya

girdiklerinde peri kızı oğlana, hocayı öldürmeleri gerektiğini söyler ancak oğlan kabul etmez. Bunun üzerine peri kızı düşüp bayılır (Özçelik, 1993: 531-575).

Tablo 25. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Peri Kızı Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Mezarda Helva Pişiren Keloğlan	Olumsuz	Peri Kızı Tipi	Peri	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.121. İssız bir mağaradaki havuzda yaşama E.122. Mezarlıkta yaşama E.123. Denizin dibinde yaşama E.124. İnsanoğluna düşmanca davranma
İnci Mercan Dağı	Olumsuz	Peri Kızı Tipi	Peri	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.125. İnsanoğlunu terk etmes E.75. Don değiştirme E.126. İssız yerlerde yaşama
Tosbağa Gelin	Olumsuz	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Karısı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.2. İnsanları kandırma E.68. Açgözlü ve hırslı olma E.75. Don değiştirme
Helva Güzeli	Olumsuz	Peri Kızı Tipi	Peri	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.127. Su altında yaşama E.128. Cansız varlıklarla konuşma
Hasan Tay	Olumsuz	Peri Kızı Tipi	Peri	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.129. Dağda bir mağarada yaşama E.113. İnsanları öldürmeye çalışma

5.2.11. Dev Tipi

İnsanları yemeye çalışan devler masalda sıklıkla görülen bir tiptir. Şekil ve ruh yapısıyla zaman zaman insanları andırır.

Dev Garısı masalında bir adamın karısı ölünce dev bir kadınla evlenir. Adamın oğlu bu evliliği istemez ve evi terk eder. Bu dev kadın köydeki herkesi ve kocasını yer. Oğlan babasını özleyip eve döndüğünde köyde yaşayan herkesin ve babasının dev karısı tarafından yendiğini öğrenir. Dev karısı kendisini de yemeye hazırlanırken oğlan kaçır. Dev karısı uçan

terazisiyle oğlanı kovalar. Oğlan bir saraya sığınır ve o sarayın padişahı kim terazide ağır gelirse o diğerini alt edecektir, der. Oğlanın oturacağı kefeye ağırlık yapacak şeyler konur ve dev hafif kalarak uçurumdan aşağıya düşer (Şimşek, 1990: 641-645).

Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı masalında bir padişahın kızı dev olarak doğar. Annesini emerken neredeyse tüm kanını çekmektedir. Her gün ahırdaki atlardan birini yer. Atları bekleyen büyük ağabeyini de yer. Bekleme sırası Keloğlan'a gelince kızın yalnızca serçe parmağını kesebilir. Daha sonra kendilerinin de yenileceğini anlayan Keloğlan ve anası orayı terk eder. Masalın sonunda peri padişahının kızıyla birlikte memleketine dönen Keloğlan, herkesin dev kız kardeşi tarafından yendiğini öğrenir. Bir tek demirciyi dişlerini biletmek için sağ bırakmıştır. O an Keloğlan'ın atını yiyen kız, daha sonra Keloğlan'ı öldürmeye çalışır. Ağaca çıkan Keloğlan, peri padişahının kızının aslanı ve kaplanı sayesinde kurtulur. Aslan ve kaplan dev kızı parçalar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 392-400).

Mıddık masalında bir dev karısı geliniyle birlikte yaşamaktadır. Evlerine gelen Mıddık ve kız kardeşlerini yemek için dişlerini bileyleyip fırsat kollamaya çalışır. Masalın sonunda da sağlığından ötürü kendi sonunu hazırlar ve değirmen taşını kızdırarak boynuna asıp ölür (Köksel, 1995: 264-266).

Çeko masalında bir köyün kırk kızı, Çeko adında bir oğlanla beraber oduna giderler. Akşam karanlığında yollarını kaybedince bir devin evine giderler. Dev de kırk kızı vardır. Dev bunları ağırlar ve kendi kızlarının üstüne kara keçe, köyün kızlarının üzerine beyaz keçe örter. Uyanık olan biri olup olmadığını sorar. Çeko uyanık olduğunu söyleyerek devden birkaç istekte bulunur. Fırsatını bulduğunda da kızları kaçıtır ve beyaz keçeleri devin kendi kızlarının üstüne örter. Dev geldiğinde kendi çocuklarını yer. Masalın sonunda da Çeko kızları getireceğini söyleyerek devi kandırır. Devin etrafına odunları dizer ve devi yakar (Köksel, 1995: 267-268).

Keloğlan masalında bir köyün kızları Keloğlan'la süpürge toplamaya giderler. Akşam olunca yolu kaybedip bir devin evine giderler. Geceleyin dev karısı kimin uyanık olup olmadığını kontrole eder. Keloğlan ise annesinin ona kaburga kavurduğunu söyler. Dev bunu pişirir ve yedirir. Sonra dev karısı tekrar kontrol eder. Keloğlan bu sefer annesinin hedik pişirdiğini söyler ve deve bunu pişirtir. Sonra ise altı delikli bir kapla su getirmesini ister. Dev bir türlü getiremez. Kızların yazmalarını devin çocuklarının başına bağlar. Dev geldiğinde kendi çocuklarını yer. Keloğlan'ın peşinde koşar ancak damdan düşer, kıcını kırar (Aslan, 1994: 216-218).

Mustan masalında komşularıyla beraber oduna giden Mustan'ın yolu bir dev anasının evine düşer. Gece olunca herkesi yemeyi planlayan dev, Mustan'ın oyunlarına yenik düşer.

Kimin uyanık olup olmadığını soran devden sürekli bir şey ister. Önce katmer, sonra helva sonra da delikli bir kaptan su isteyen Mustan; masalın sonunda devi alt ederek öldürür (Özçelik, 1993: 507-510).

Tablo 26. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Dev Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Dev Garısı	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.134. İnsanları öldürme E.130. Sürekli aç olma
Keloğlan'la Peri Padişahının Kızı	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.131. Herkesi yeme
Mıddık	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.132. İssız bir dağ başında yaşama E.133. İnsanları alıkoyma E.134. İnsanları öldürme
Çeko	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.135. Saf olma E.126. İssız bir yerde yaşama E.131. Herkesi yemesi
Keloğlan	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.131. Herkesi yeme E.135. Saf olma
Mustan	Olumsuz	Dev Tipi	Dev	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.131. Herkesi yeme E.135. Saf olma

5.2.12. Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masallarda büyü, olağanüstü bir gerçeklikle karşımıza çıkmaktadır. Büyü vasıtasıyla istediğini elde etmeye çalışan olumsuz tipler, olumsuz eylemleriyle tespit edilmektedir. Büyü çeşitli vasıtalarla kahramanın eylemlerine konu olmaktadır. Tılsımlı nesnelere, tılsımlı insanlar, fal araç ve gereçleri, fal çeşitleri, sihirli eşyalar gibi pek çok büyüsel unsur; olumsuz eylemlerle birleştiğinde kötülüğe hizmet etmektedir.

Masallarda tılsımlı olma hâli kahramanların bazılarında görülmektedir. Olağanüstü bir mekânda yaşayan veya olağanüstü bir nesneye sahip olan kadın, sahip olduğu bu durumu kötülük için kullanmaktadır. Bazen amaç doğrudan belirtilmeden de kadın yalnızca kötülüğe hizmet edebilmektedir.

Hayat Otu masalında puslu bir dağda yaşayan ve tılsımlı olduğu söylenen bir kadın vardır. Bu kadın elindeki değnekle masalın başat kahramanı olan oğlanı ve onun hayvanlarını taşa çevirir. Taşa çevrilen başat kahramanın erkek kardeşi, kardeşini aramak için yola çıkar. O da aynı tılsımlı kadına rast gelir. Kadın tam değneğiyle adamı taşa çevirecekken, adam değneği elinden alarak onu taşa çevirir. Dağın pek çok yerinde insana ve hayvana benzeyen taşlar bulunmaktadır. Tek tek o taşlara değneği vurarak onları taşlaşmış formlarından kurtarır (Sakaoğlu, 2002: 429-436). Bu masalda elinde sihirli bir değnek olan kadın bunu nedeni belli olmayan kötü emelleri için kullanmaktadır. İnsan ve hayvan pek çok canlıyı taşa çeviren kadın, masalın sonunda kendisi taşa dönüştürülerek etkisiz hâle getirilir.

Hırızva Güzeli masalında, Hırızva Güzeli'ni aramak için yola çıkan bir adam ve arkadaşlarının macerası anlatılmaktadır. Hırızva Güzeli'nin mekânına varılınca insanlar taş kesilmektedir. Bu adam ve arkadaşları da taş kesilirler. Hırızva Güzeli ise hizmetçilerinin eline birer ibrik tutuşturarak taşlaşan insanlara dökmelerini söyler. Bunun üzerine taşlar yarılr ve içerisinden adamlar çıkarak eski hâllerine dönerler (Şimşek, 1990: 727-732).

İdarem Cengiz Kızı masalında kuyuda yaşayan bir kız vardır. Kendisine iki defa seslenilince: “Geliyorum.” der ancak üçüncü defa seslenilirse o kişiyi taşa çevirir. İlk iki seslenişte kızın yaşadığı kuyuya bir su dökmek gerekmektedir. Masalın başat erkek kahramanı da böyle yapar ve kız kuyudan çıkarak oğlanın peşine takılır. Uzun sarı saçları olan çok güzel bir kızdır. Oğlanın teyzelerini bastona çevirir ve gerçeklerin açığa çıkmasını sağlar (Köksel, 1995: 327-331).

İki Kardeş masalında, iki tane kardeşi hayvana dönüştüren yaşlı bir kadın vardır. Erkek olanı kurt, kız olanı geyiğe dönüştürmüştür. Bu yapmış olduğu büyü de ancak kadının kendisi ölürse bozulacaktır. Masalın sonunda kurt tarafından parçalanarak öldürülür ve iki kardeş kurtulur (Aslan, 1994: 309-311).

Masallarda kıskanılan kişiyi ortadan kaldırmak için onu farklı bir dona sokmak sıklıkla görülmektedir. Kullanılan bazı nesnelere kişileri olduğundan farklı bir dona sokmaktadır. Bu don genellikle hayvan donudur. Bazen batırılan sihirli bir iğne ya da tarak bazen de koparılan bir tutam saç, mağdur edilecek kahramanın bir hayvana donuna girmesine sebep olmaktadır.

Limon Kız masalında, padişahın oğlu belli durumları yerine getirerek üç tane limon elde eder. İlk iki limonu keser ve içinden çok güzel iki kız çıkar. İki kız da su ister ancak padişahın oğlunun yanında su olmadığından kızlar susuzluktan ölür. Üçüncü limonu dere kenarında soyar. Kıza suyu verir ancak kız çıplak olduğundan üzerine kıyafet almaya gider. O sırada kızın yanına bir çingene kızı gelir. Kızın padişahın oğlunu beklediğini öğrenince kızın

kafasına bir iğne batırır ve kız güvercin olup uçar. Çingene kızı da padişahın oğluna güneşte beklemekten teninin karardığını, arkasından ağlamaktan gözünün şiştiğini söyler. Ancak güvercin kız padişahın oğlunun sarayına gelir ve durumu anlatır. Padişahın oğlu güvercinin kafasının arkasındaki iğneyi çıkartınca kız eski hâline döner. Çingene kızı da katıra bağlanarak ölüme mahkûm edilir (Şimşek, 1990: 584-586).

Yassıl Kavacığım Yassıl masalında, kavağın başına çıkmış olan güzel bir genç kız vardır. Bu kavağın altında atına su içirmeye gelen padişahın oğlu kıza âşık olur. Padişahın oğlu kıza yüzük takıp evlenmek ister ancak kız bu ağaçtan saraya kadar halı döşemesini ister. Padişahın oğlu halı döşemeye gittiğinde ağacın altına bir çingene kızı gelir. Bu çingene kızı suya yansıyan güzelliğin kendisi olduğunu düşünür. Ancak kavağın üstündeki kız kendisine seslenince çingene kızı onu yukarı almasını söyler. Kavaktaki kız çingene kızını yukarı aldığı anda, çingene kızı güzel kızın saçından bir tutam saç kopartır ve kız o an güvercin olup uçuverir. Padişah oğlu çingene kızını görünce anlam veremez ancak kız, padişah oğlunu beklemekten karardığını söyler. Masalın sonlarına doğru kız güvercinden, akasya ağacına dönüşür. Akasya ağacından da bir çırası ocakta yanınca kız eski hâline geri döner, böylece tılsım bozulmuş olur. Çingene kızının foyası ortaya çıkınca da kırk katıra bağlanarak parça parça edilir (Kumartaşlıoğlu, 2006: 227-232).

Şamdanlı Kız masalında bir kız ve annesi, masalın başat kahramanı olan kadını kışkanmaktadır. Kızdan kurtulmak için kızını hamama götürürler ve orada saçlarını tarama bahanesiyle başına zehirli bir tarak batırırlar. Kız da o an kuş olup uçar (Kumartaşlıoğlu, 2006: 300-305).

Çocuk İsteyen Kadın masalında üvey anne tipinin de örneği olan kadın, masaldaki eylemleri dolayısıyla büyücü kadın tipi içerisinde değerlendirilmektedir. Üvey kızını bir sandala koyup fırtınalı bir akşamda sel sularına bırakır. Kızı büyüyüp padişahla evlenir ve üvey anne sihirli kuşu sayesinde bunu öğrenir. Kılık değiştirerek saraya gider ve kıza ulaşmak için askerleri sihirli bir tozla cüceye çevirir. Padişahı da aynı sihirli tozla kara bir köpeğe çevirir. Daha sonra köpeğe tasma bağlayarak evine getirir ve tekrar padişah kılığına sokarak zindana hapseder. Üvey kızı başka askerlerle kadının evini basınca, kadın herkesi taşa çevirir. Üvey kızının oğlu olan şehzade masalın sonunda büyücü kadının evini bulur. Annesini ve babasını kurtarmak için büyücü kadının canının nerede olduğunu sorar. Büyücü kadının canının sihirli kuşunda olduğunu öğrenir ve onu yok ederek ailesinin üzerindeki büyüyü bozar (Özçelik, 1993: 526-531).

Padişah Kızıyla Evlenen Genç masalında, Yemen padişahının karısı kocasını aldatmaktadır. Eşkıyaların başıyla gönül eğlendiren Gül Hanım, kocası bunu fark edip

eşkiyayı öldürünce çok kızar. Kocasını bir katıra çevirir. Kocası da onu bir eşeğe çevirir (Özçelik, 1993: 579-581).

Kaygısız Ev masalında bir kadın kocasını aldatmaktadır. Kocası bunu fark edip kendisini aldattığı adamın kellesini alır. Bunun üzerine kadın bir değnekle adamı eşeğe çevirir. Daha sonra kireççiye satar. Masalın sonunda insana dönüşür ve karısını eşeğe dönüştürerek pazarda satar (Özçelik, 1993: 626-632).

Masallarda karşılaşılan bazı kadınlar herhangi bir açıklama yapılmasa da tılsımlı kadınlar olarak addedilirler. Arap olarak adlandırılan kızlar genellikle kimsenin yaşayamayacağı yerlerde yaşayan, bir ağzı yerde bir ağzı gökte, sorular soran ve karşılığında doğru cevabı alınca dilek hakkı tanıyan kadınlardır.

Bir Yüzü Altın Bir Yüzü Gümüş Oğlan masalında, masalın başat kahramanı bir kuyuya iner ve orada bir Arap kızıyla karşılaşır. Bu Arap kızı bir ağzı yerde bir ağzı gökte çok çirkin bir kızdır (Aslan, 1994: 303-306).

Masallarda karşılaşılan bazı kadınlar yamyamlık yapmaktadırlar. Türk halk inançları arasında hortlak, cadı, al karısı gibi isimlerle adlandırılabilir bu kadınlar mezarlıklarda dolaşırlar. Ölülerin etlerini yerler.

Hasan Tay masalında bir padişahın oğlu bir kızla evlenir. Ancak kızın teni geceleri soğumaktadır ve adam da bunu fark etmiştir. Bir gece kızı takip eden adam kızın mezarlığa giderek bir canavara dönüştüğünü, ölülerin ciğerini yediğini ve yatağına geri döndüğünü görür. Bunu karısına söyleyince kadın sırrını ifşa etmemesini yoksa kendisini öldüreceğini söyleyerek o canavara dönüşür (Özçelik, 1993: 561-575).

Padişah ile Veziri masalında bir adamın karısı, kocasını sihirli bir su içirerek derin bir uykuya yatırmaktadır. Bir gece adam suyu içmez ve kadını takip eder. Kadın yüzüne bir şey sürerek kuş donuna girer ve mezarlığa uçar. Adam da arkasından kuş donuna girerek onu takip eder. Oradan Hindistan'a uçan kadın, orada bir mezarlıktan ölü çıkartarak onun ciğerini yer. Sonra evine geri döner. Sabah olunca adamın sırrını anladığını düşünür ve bir anda ortadan kaybolur (Özçelik, 1993: 689-694).

Tablo 27. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Hayat Otu	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.136. İnsan ve hayvanları taşla çevirme E.2. İnsanları kandırma
Hırızva	Olumsuz	Büyücü	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona	E.136. İnsan

Güzeli		/Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi				kavuşamaz.	ve hayvanları taşa çevirme E.137. Taşlaşmış insanları eski hâline getirme
İdarem Cengiz Kızı	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Genç	Belirsiz	E.138. Kuyuda yaşama E.136. İnsan ve hayvanları taşa çevirme E.139. İnsanları bastona çevirme E.140. Olayların iç yüzünü bilme
Limon Kız	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.141. İğne batırarak don değiştirme E.16. Yalan söyleme
Yassıl Kavacığım Yassıl	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.96. Büyü yapma E.2. İnsanları kandırma E.18. Merhametsiz olma
Şamdanlı Kız	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Belirsiz	E.109. Kötülük düşünme ve kötülüğe hizmet etme E.96. Büyü yapma
Bir Yüzü Altın Bir Yüzü Gümüş Oğlan	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	Olağanüstü insan	Belirsiz	Genç	Belirsiz	E.138. Kuyuda yaşama E.142. Çok çirkin olma
İki Kardeş	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.143. İnsanları hayvana çevirme
Çocuk İsteyen Kadın	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.136. İnsan ve hayvanları taşa çevirme E.144. İnsanları cüceye çevirme E.143. İnsanları hayvana çevirme
Hasan Tay	Olumsuz	Büyücü	İnsan	Halktan	Genç	Belirsiz	E.145.

		/Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi		Biri			Ölülerin etini yeme E.146. Canavara dönüşme
Padişah Kızıyla Evlenen Genç	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Padişah Karısı	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmama E.143. İnsanları hayvana çevirme
Kaygısız Ev	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17. Eşine sadık olmama E.143. İnsanları hayvana çevirme
Padişah ile Veziri	Olumsuz	Büyücü /Tılsımlı /Falcı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.75. Don değiştirme E.145. Ölülerin etini yeme E.147. Bir anda ortadan kaybolma

5.3. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri

5.3.1. Sahte Erkek Tipi

Türk masallarının bir kısmında kılık değiştiren kadınlar, masalın sonunda erkek olurlar. Bu kadınların masal sonunda erkek olacakları, masalın başında ve ortalarında olay örgüsünün bazı kısımlarında hissettirilir. Kadın ya bir padişah kızına âşık olur ya da gereğinden fazla güçlü bir profil çizerek erkeklerin dahi üstesinden gelemediği işleri halleder. Masal boyu bir erkekte beklenen her türlü durumu gözler önüne seren kadın, masalın sonunda bir lanet veya mükâfat sonucu erkeğe dönüştürülür.

Masalarda çocukluğundan beri erkek olarak büyütülen kadınlar olduğu gibi sonradan erkek kılığına giren kadınlar da çoğunluktadır. Erkek kılığına girdikten sonra gerçek bir erkek gibi davranarak bazen padişah kızını kendilerine âşık ederler bazen de nice yiğitlerin başaramadığı işleri başarırlar.

Askere Giden Kız masalında babasının yerine askere gitmeye gönüllü olan genç bir kızın macerası anlatılır. Kız olağanüstü özellikleri olan atından yardım alır ancak masal dünyasındaki bir kadına göre oldukça korkusuzdur. Harbe katılır ve sağ salim harpten çıkar. Padişahın kazdırdığı hendekten atlayan tek kişi o olur ve padişahın kızı kendisine verilir. Ancak kendisi kılık değiştirmiş bir kadın olduğundan dolayı padişah kızına ilgi göstermez. Bunun üzerine akıllanması için padişah tarafından yapılması imkânsız bir iş olan Leyli

kısracağının nuskalarını alması için gönderilir. Genç kız Leyli kısracağının kendisini elde ederek padişahın yanına geri gelir. Ancak yine padişahın kızına yüz vermez. Bunun üzerine cinlilerin mekânındaki al öküzün pınarından su getirme göreviyle görevlendirilir. Bu işi de Leyli kısracağı sayesinde halleden genç kıza cinliler: “Kız ise oğlan, oğlan ise kız” olması için beddua ederler. Ve genç kız böylelikle genç bir delikanlıya dönüşür (Sakaoğlu, 2002: 297-302). Genç kadın masalın başından beri genç bir delikanlı gibi hareket etmektedir. İhtiyar babasının yerine askere gitmesi, harbe girmesi, hendekten atlaması, zorlu görevleri yerine getirmesi, korkusuzca hareket etmesi gibi davranışlarıyla genç bir delikanlı profili çizmektedir. Masalın sonunda da gerekli dönüşüm gerçekleşmiş ve sahte erkek hâinden çıkararak gerçek bir erkek olarak masalın sonunda mutlu sona kavuşmuştur.

Masalların bir kısmında doğumundan itibaren erkek gibi büyütülen kadınlar görülmektedir. Sahte erkek kılığındaki kadın, masalın sonunda bir lanet sonucu gerçek bir erkeğe dönüştürülür. Böylece masal içerisinde beklenen dönüşüm gerçekleşmiş olur.

Ağlayan Narla Gülen Ayva masalında doğduğu günden itibaren erkek kılığında, erkek gibi büyütülen bir kızın maceraları anlatılmaktadır. Sünnet edilme zamanı gelince sırrının açığa çıkmasından korkan genç kız yollara düşer. Karşısına çıkan ve aslında bir peri olduğu belirtilen beyaz bir at sayesinde altı aylık yolları aşar. Erkek bir hizmetçi olarak işe girdiği yerde, yılda bir defa gelen bir devin memleketin padişahını yediğini öğrenir. Sarayın odalarından birinde padişahın allar giymiş küçük kızını gergef işlerken görür ve ona âşık olur. Beyaz atına danışan genç kız, ondan aldığı kılıçla saraya giren devi yener. Padişah kendisine ödül olarak ne istediğini sorduğunda allar giymiş kızını ister. Allar giyinmiş padişah kızını aslında periler padişahının oğluyla beraber olduğundan; genç kızdansahte şehzadedenkurtulmanın yollarını ararlar. Sırasıyla devlerin şimşir tarağını, devlerin aynasını, devlerin kilimini ister. Genç kız-sahte şehzade- tüm nesnelere tek tek getirir. Ancak kilimi aldığı sırada devler tarafından kendisine: “Kız isen erkek, erkek isen kız olasin.” diye beddua edilir. Masalın bu kısmından sonra genç kız bir delikanlıya dönüşür ve macerasına genç bir delikanlı olarak devam eder. Padişahın küçük kızının sevgilisi olan periler padişahının oğlu, tüm görevleri başarıyla tamamlayan sahte şehzadeye son bir görev verdirtir. Kendi bahçelerinden ağlayan narla gülen ayva meyveleri getirmesini ister. Sahte şehzade bu isteği de yerine getirir ve evlenip mutlu bir hayata kavuşur. Yanından kaçtığı babasının yanına giderek erkeğe dönüştüğünü ona söyler ve bir düğün de orada yapar (Sakaoğlu, 2002: 311-317). Sahte bir şehzade olarak yetiştirilen genç kız, masalın sonunda sahte bir şekilde var olmaktan kurtularak gerçek bir şehzadeye dönüşür. Olumlu veya olumsuz doğrudan bir hareket

sergilemediğinden her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipi olarak yer alması uygun görülmüştür.

Padişahın Kızı masalında da aynı tipin temsilcisi aynı maceralardan geçer. Ancak sahte erkek tipinden bu sefer kırk deve yükü cevahir, sonrasında da yanar taş ister. İlkini devler diyarından alan kahraman, ikincisini de devlerden alır. Ancak ikinci kez atlatılmayı hazmedemeyen devler kıza: “Kızsan oğlan, oğlansan kız ol.” derler. Böylece kız oğlana dönüşür ve evlilik yaparak mutlu sona kavuşur (Özçelik, 1993: 449-453).

Masallarda zorunluluktan dolayı erkek kılığına giren veya bir büyüye maruz kalan kadınlar da görülmektedir.

Süpürgeci Koca masalında sahte erkek tipinin ideal bir örneği görülmektedir. Bir süpürgecinin üç kızı da sırasıyla bir devle evlenir. En küçük kız akıllıdır ve devle evlenirken yanında bir kedi götürür. Dev kırk gün boyunca uyuyacağını söyleyerek kızın kırk adam leşini yemesini söyler. Kız, adam leşlerinin dillerini keserek kediye yedirir. Dev uyandığında ise leşlere hitapla nerede olduklarını sorar. Leşler ise sıcak bir karında olduklarını söyleyerek devin istediği cevabı verirler. Daha sonra kız bir attan iki kıl alır ve zor durumda kaldığında kılı birbirine sürmesi istenir. Devin elinden kaçır ve bir bahçeye gelir. Kılları birbirine sürterek erkek olur, Keloğlan’a dönüşür. Geldiği bahçenin sahibi olan padişahın en küçük kızıyla evlenir. Padişah ve saray halkı kendisini kelliğinden ötürü hor görmektedir. Padişah hastalanıp geyik sütü içmesi gerektiğinde, Keloğlan at kıllarını birbirine sürterek sütü elde eder. Savaş çıktığında at kıllarını birbirine sürterek hem kendi hem de atı zırhlı bir şekilde savaşır. Masalın sonunda da hor görülmeyen, baş tacı edilen bir damat olarak kırk gün kırk gece evlendirilir (Köksel, 1995: 259-263).

Bazı Anadolu Türk masallarında ise kadın kılık değiştirerek doğru an gelene kadar erkek olarak davranmaktadır. Erkek kılığından daha sonra çıkarak durumunu izah edebilmektedir.

Kız Padişah masalında iftira sonucu evinden atılan bir padişah kızının yaşadıkları anlatılmaktadır. Bu kız önce bir aşçının iftirasına uğrar ve evden atılır. Sonra Keloğlan’la evlenecekken ondan da kaçır. Daha sonra kırk devle karşılaşan kız, bu devlerin otuz dokuz karısını da alarak oradan kaçır. Kılık değiştirerek kaçtığı memlekete padişah olur. Daha sonra resmini bir çeşmeye astırır ve kim bu fotoğrafa küfür ediyorsa kendisine getirilmesini ister. Fotoğrafi görüp sövenler sırasıyla aşçı, babası, devler ve Keloğlan’dır. Aşçı kendisine idam ettiği için astırır, babası bu iftiraya inandığı ve bundan pişman olduğu için affedilir, kırk dev idam edilir ve Keloğlan ise aşkıdan dolayı sövdüğü için kız onunla evlenir. Erkek kılığından

çıkarak altı ay boyunca bir kızın memleketi idare ettiğini de itiraf eder (Günay, 1975: 315-319).

Tablo 28. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri-Sahte Erkek Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
Askere Giden Kız	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri	Sahte Erkek Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.148. Askere gitme E.149. Harbe girme E.150. Çok iyi at binme E.151. Zorlu görevleri başarma E.152. Çok cesur olma
Ağlayan Narla Gülen Ayva	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri	Sahte Erkek Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.151. Zorlu görevlere E.153. Doğumundan itibaren bir erkek gibi yetiştirilme E.154. Cirit oynama gönüllü olma E.156.Kızlara âşık olma E.157. Lanet sonucu kızken erkeğe dönüşme
Padişahın Kızı	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri	Sahte Erkek Tipi	İnsan	Padişah Kızı	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.150. Çok iyi at binme E.153. Doğumundan itibaren bir erkek gibi yetiştirilme
Süpürgeci Koca	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri	Sahte Erkek Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.149. Harbe girme E.157. Lanet sonucu kızken erkeğe dönüşme E.158. Bir kızla evlenme
Kız Padişah	Olumlu	Sahte Erkek Tipi	İnsan	Padişah	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.159. Memleketi padişah olma E.160. İdam kararları verme E.161. Affetme yetkisinin olma

ALTINCI BÖLÜM

HİNT MASALLARINDA KADIN TIPLERİ

6.1. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri

6.1.1. Anne Tipi

6.1.1.1. İdeal Anne Tipi

Dünya masalları içerisinde değerlendirildiğinde Hint masalları, pek çok farklı kadın tipini bünyesinde barındırmaktadır. Annenin tüm toplumlarda kutsallık atfedilen onursal bir yapısı vardır. Bu onursal yapı kadın ile çocuk arasındaki doğuştan gelen eşsiz bağdan beslenmektedir. Çocuğun anne ile olan iletişimi herhangi bir olayla sarsılamaz bir bütünlük teşkil eder. Sosyal hayat içerisinde annenin çocuğa karşı olan korumacı, şefkatli, yardımsever tavrı masallarda da süregelmektedir.

Annenin evladının ölümünü görecektir olması, kendi hayatının da sonunun gelmesi anlamına gelmektedir. Hint masallarında pek çok aile bireyinin evlatlarının ölümünden sonra kendi hayatına da son verdiği görülmektedir. Bu durum anne için de geçerlidir. Evladı idam ettirilecek olan anne, bu acıya katlanmak istemediği için kendisini ateşe atmak istemektedir.

MIO'nun Lavanaka kitabının XVIII. Bölümünde yaşlı bir Brahman kadının oğlu, kral Devasena'nın kızıyla evlendirilecektir. Ancak kralın kızıyla evlenen her erkek ertesi gün ölür. Brahman kadın da oğlunun öleceğini bildiği için onu çok sevdiğinden kendisini ateşe atacaktır. Tüm malını mülkünü de Vidushaka adında birine vermek istemektedir (Somadeva, 2011: 149-150).

Hint masallarının bir kısmında çocuklarını kaybeden anne, sonrasında kendini öldürmez. Ancak bu durumu kolay kolay kabullenemez. Hatta bu durumu kabullenmiş gözükene eşini affetmez ve onun yüzünden tüm erkeklere küser. Bir önceki hayatında deneyimlediği evlat acısı ve bu acıdan doğan erkeklere olan kin; bir sonraki yaşamında da devam eder.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLIII. Bölümünde geçmiş yaşamında kuğu olan prenses Karpurika'nın hikâyesi anlatılmaktadır. Bir kuğu olan prenses, kendisi gibi kuğu olan eşiyile göl kenarındadır. Bir dalga gelerek prensesin tüm çocuklarını alır. Bu duruma çok üzülen prenses hayata küser. Kocasının bu durumu umursamaması üzerine de erkeklerden nefret etmeye başlar (Somadeva, 2011: 433-434).

Masallarda, sosyal hayat içerisinde imkânsız gözükken bazı olaylar kendisini gerçekleştirme imkânı bulur. Gerçekleşmesi mümkün olmayan kralın kızı ve fakir oğlan aşkı, masallarda annenin oğluna ettiği yardımla gerçekleşebilmektedir.

MIO'nun Suratamancari kitabının CXII. Bölümünde bir balıkçı oğlan bir prenses âşık olur. Bu prensese hiçbir şekilde kavuşamayacağını düşündüğü için keder içinde kalır. Durumu gören annesi oğluna yardım etmek için prensese her gün balık hediye eder. Böylece prensesle yakınlaşarak onunla konuşma fırsatını yakalar. Oğlunun kendisine çok âşık olduğunu, hiç değilse bir kez oğluna dokunmasını rica eder. Prensese kadının dediğini yapar ve oğlanı mutlu eder (Somadeva, 2011: 502-503).

Tablo 29. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Lavanaka-XVIII.	Olumlu	Anne	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.1. Evladının acısına dayanamama
MIO-Ratnaprabha-XLIII.	Olumlu	Anne	İnsan	Prensese	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.1. Evladının acısına dayanamama
MIO-Suratamancari	Olumlu	Anne	İnsan	Halktan Biri	Yaşlı	Mutlu sona kavuşur.	E.2. Çocuğunun iyiliğini isteme E.8. Evladına yardımcı olma

6.1.2. Eş Tipi

6.1.2.1. İdeal Eş Tipi

Masallarda her zaman eşinin iyiliğini düşünen, onun mutlu olması için kendi mutluluğundan dahi vazgeçen, aile birliğine her şeyden fazla önem veren kadınlar; ideal eş tipi başlığı altında değerlendirilmektedir. Bu kadın tipinin önceliği eşi ve ailesidir.

İdeal eş tipi Hint masalları özelinde de Hint kadınının spesifik özelliklerini taşır. Cefakâr bir kadın olan Hint kadını, içerisinde bulunduğu gerek sosyal yapı gerek coğrafi koşullarda ideal aile yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır.

Masalda ideal eş tipi olan kadın, eşi memlekette yokken namusunu ve ailesini korumak için tüm zorluklara tek başına göğüs germiştir. Akıllı kadın tipinin de içine rahatlıkla konumlandırılabilir olan kadın, kendisiyle birlikte olmak isteyen erkekleri bertaraf etmiştir.

MIO'nun Kathapitha kitabının IV. Bölümünde Upakoşa ile karşılaşmaktadır. Upakoşa, vezir olan Pushpadanta'nın eşidir. Upakoşa, güzelliğiyle Pushpadanta'nın dikkatini çekmiştir. Pushpadanta onu ilk gördüğünde içinden şunları geçirir: “Yüzü dolunay, gözleri

mavi lotus gibiydi. Kolları lotus sapı gibi zarif, göğüsleri dolgundu. Boynunda istiridye kabuğu gibi üç çizgi vardı ve mercan dudakları muhteşimdi, tıpkı Aşk Tanrısı'nın güzellik ambarı, sanki ikinci bir Lakshmi gibiydi.” (Somadeva, 2011: 18). Ancak bu güzelliği masalın devamında başına bela olacaktır. Upakoşa'nın eşi Pushpadanta, tüm servetini tüccar Hiranyadatta'ya emanet ederek şehirden gider. Upakoşa da her gün Ganj nehrinde yıkandıktan sonra evine dönerek kocasını bekler. O, Ganj'da yıkandığı sırada kralın din adamı, başyargıcı ve veziri tarafından görülür. Kralın bu üç adamı, birbirinden habersiz şekilde Upakoşa'yla zorla konuşur ve beraber olma isteklerini dile getirirler. Upakoşa üçüne de bahar bayramının ilk gününde farklı saatlerde evine gelmelerini söyler. Bu durumdan kurtulmak üzere kocasının tüccar Hiranyadatta'ya emanet ettiği parayı istemeye gider. Tüccar Hiranyadatta da eğer kendisiyle beraber olursa kocasının emanet ettiği parayı ona vereceğini söyler. Upakoşa onunla da bahar bayramının ilk gününde buluşmak için sözleşir (Somadeva, 2011: 20). Upakoşa gerçekten ustaca hazırlanmış bir plan yapmıştır. Planına göre kralın üç adamını yıkanmaları bahanesiyle kandil isi ve yağıyla ovdurur. Sonra onlara kocasının yakın bir arkadaşının geldiğini ve saklanmaları gerektiğini söyler. Böylece onları bir sandığa kitler. Ardından tüccar Hiranyadatta çıkar. Tüccardan parasını ister. Tüccar da parasının kendinde olduğunu, kendisiyle beraber olması gerektiğini ima ederek parasını vereceğini söyler. Bunun üzerine Upakoşa sandığa doğru konuşarak: “Ey tanrılar dinleyin, Hiranyagupta böyle söylüyor.” der. Yani kralın önemli görevlerde bulunan üç adamını kendisine şahit tutar. Ertesi gün kral Nanda'nın huzuruna sandıkla beraber çıkar ve tüccarla yaşadığı sorunu dile getirir. Tüccar apar topar saraya getirilir ancak durumu inkâr ederek kendisinde Upakoşa'ya ait bir şey olmadığını söyler. Bunun üzerine Upakoşa: “Ey tanrılar, gerçeği, yani tüccarın söylediklerini söyleyin, sonra evlerinize gidin. Böyle yapmazsanız, sandığı yakarım veya mahkemenin ortasında kapağım açarım.” der (Somadeva, 2011: 22). Bunun üzerine sandıktakiler: “Evet, doğrudur. Tüccar bizim önümüzde emanete el koyduğunu söyledi.” derler (Somadeva, 2011: 22). Böylelikle tüccar suçunu itiraf eder. Kral Nanda ise tam manasıyla durumu anlayamaz. Sandıktakilerin gerçekten tanrı olup olmadığını sorgular. Upakoşa ise sandığı açar ve kralın üç adamı da afişe edilir. Upakoşa bu planıyla kendini düştüğü zor durumdan aklıyla kurtarır. Kocasını evden uzaktayken aklını ustalıklı kullanmasıyla namusunu korumuştur. Planı hazırlamasına sebep olan şey namusunu korumaktır ancak o akli sayesinde hem namusunu hem de kocasına ait olan parayı kurtarmıştır. Kathapitha kitabının V. Bölümünde vezir Pushpadanta'nın öldürüldüğü duyurulunca Upakoşa üzüntüsünden kendisini ateşe atar (Somadeva, 2011: 31).

Masallarda eşi ölünce kendisi de yaşamak istemeyen kadınlar çoğunluktadır. Eşinin acısına dayanamama, onuz bir hayatı yaşamak istememe başlıca sebeplerdendir. Eşinin uzak bir yere gidişinden doğan hasret de kadınları güçten düşürür hatta bazen ölümlerine neden olmaktadır.

MIO'nun Kathamukha kitabının IX. Bölümünde Kral Şatanika, Tanrılar ve Asurlar arasında çıkan savaşta öldürülmüştür. Cesedi geri getirildiğinde de kraliçe kendisini eşiyile birlikte yaktırmıştır (Somadeva, 2011: 58).

MIO'nun Lavanaka kitabının XV. Bölümünde genç bir tüccar ticaret yapmak için başka bir şehre gider. Kendisinden hiçbir şekilde ayrılmak istemeyen karısını yanına almaz. Nihayet kadın kocasının hasretine daha fazla dayanamaz ve son nefesini verir (Somadeva, 2011: 114).

Hint masallarında eşinin, ailesinin ve ülkenin menfaati için kendi refah dolu hayatından vazgeçen kadınlar görülmektedir. Tüm olumsuzluklara rağmen önce eşini düşünen kadınlar, krallığın tüm zevk ve sefasından vazgeçerek daha zorlu bir yaşama geçmektedirler. Durum böyle olduğunda kadının gösterdiği sabır, anlayış ve soylu davranışlar onun ideal eş tipine konumlanmasına gerekçe olmaktadır.

MIO'nun Lavanaka kitabının XVI. Bölümünde Kral Udayana'nın vezirleri, kralın zevk ve kadınlara düşkünlüğünden yakınmaktadır. Magadha kralının kızı Padmavati'yi, Kral Udayana'ya eş olarak almak istemektedirler. Böylece kralın bir düşmanını aile bağlarıyla dost olarak krallığa bağlayacaklardır. Kral Udayana hâlihazırdaki eşi Vasavadatta'yı çok sevmektedir. Vezirler yaptığı planla Vasavadatta'yı haremden çıkan bir yangında ölmüş olarak göstereceklerdir. Durumu kraliçe Vasavadatta'ya açıkladıklarında eşini çok sevmesine rağmen bu teklifi kabul eder. Çünkü eşinin ve krallığın geleceğini düşünmektedir. Vasavadatta kılık değiştirerek, Magadha kralının sarayına görevli olarak girer (Somadeva, 2001: 118-119). Daha sonra vezirlerin planı işleyince Magadha kralının kızı Padmavati ve Kral Udayana evlilik hazırlığı içerisine girerler. Kraliçe Vasavadatta ise sabırla evliliğin gerçekleşmesini ve kocasının iyi durumda olmasını dileyerek bekler (Somadeva, 2011: 122). Bölümün sonunda Vasavadatta ve eşi tekrar kavuşurlar.

MIO'nun Lavanaka kitabının XVI. Bölümünde Kral Udayana, Magadha kralının kızı Padmavati'yle bir evlilik yapmıştır. Ancak kralın ilk karısı olan kraliçe Vasavadatta sonradan ortaya çıkar. Padmavati ise bu kadının göksel bir kadın olduğunu, tertemiz bir tabiatı olduğunu anladığından ikisinin birlikteliğini onaylar ve kralın ikinci eşi olarak kalmaya devam eder (Somadeva, 2011: 121-124).

Masallarda peri kızlarının insanoğluluyla birlikte olarak evlendiği sıklıkla görülmektedir. Kendi göksel yaşamlarından ve sihirli güçlerinden vazgeçen kadın yalnızca eşiyile birlikte olmak istemektedir.

MIO'nun Lavanaka kitabının XVIII. Bölümünde Bhadra adlı göksel bir Vidyadhari olan bir kadın vardır. Bu kadın Vidushaka adında bir adama âşık olur ve onunla evlenir. Ancak kendisi bir Vidyadhari olduğundan diğer Vidyadhariler tarafından dışlanır. Bunun üzerine çok üzülerek de olsa kocasına bir yüzük verir ve uzak diyarlara gider. Vidushaka birçok zorlu maceradan geçerek karısı Bhadra'yı bulur. Bhadra ise kocası için göksel bir varlık olmaktan ve sihirli güçlerinden vazgeçer, normal bir insan gibi yaşamayı kabul eder (Somadeva, 2011: 147-155).

Masalların içerisinde kadınlar zorlu şartlara göğüs germektedirler. Kaynanası tarafından aşağılanan, fiziksel şiddete varan durumlarla karşı karşıya kalan kadın; kocası için sessiz kalır. Hakkını savunma amacıyla aile içinde bu durumun dile gelerek kocasının üzülmesinden kaçınır. Bu durum sosyal hayat içerisinde hoş karşılanmasa da masal evreni içerisinde kadının eşine olan düşkünlüğünü ve zorlu durumlar karşısındaki metanetini çarpıcı şekilde göstermektedir.

MIO'nun Madanamançuka kitabının XXIX. Bölümünde zengin bir tüccar, karısı ve annesiyle birlikte yaşamaktadır. Tüccarın annesi, gelini Kirtisena'ya çok kötü davranmaktadır. Ancak Kirtisena kocasını çok sevdiği için bu duruma sessiz kalmaktadır. Kirtisena'nın kocası ticaret yapmak için başka şehre gittiğinde kayınvalidesi Kirtisena'yı bodruma kitler ve çok az yemek verir. Kadın bodrumdan kaçır ve bir kadının yanı kocasının yanı olmalıdır diye düşünerek bir kervana katılır. Erkek kılığında katıldığı kervanda bir süre yolculuk ederlerken mola verirler. Ancak kervan saldırıya uğrar ve tecavüz edilme korkusuyla oradan kaçır. Daha sonra bir kralın hastalandığını duyar ve o kralı iyileştirir. Kralın şehrinde bir süre erkek kılığında bekleyerek kocasının o şehirden geçmesini umar. Kocasını ticarettten dönerken o şehre uğrar ve Kirtisena da kocasına gerçekleri anlatarak başından geçen olaylardan bahseder. Kirtisena kocasına bağlılığı ve onun yüzünden düştüğü sıkıntılara göğüs gemesinden dolayı herkes tarafından takdir edilir (Somadeva, 2011: 284-290).

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXV. Bölümünde Dhanadatta adında bir tüccar vardır. Bu adam bir başka tüccarın kızı olan Ratnavali ile evlenmiştir. Tüm servetini kumarda ve hayat kadınlarıyla kaybeden adam, karısının tüm mücevherlerini alır ve onu uçurumdan atar. Ancak kadın uçurumdan düşmekten bir sarmaşığa dolanarak kurtulur. Kadın eve geri döner, adam ise başka memlekette kadının mücevherlerini kumarda harcar. Kadın, annesine

ve babasına yolda düştüğünü söyler, kocasının ona yaptığı kötülüğü açık etmez. Parası bitince memlekete dönen adam, kadının ısrarları sonucu hiçbir şey söylemez. Kadın kocasına bağlılığına devam etmektedir. Ancak bu affedişin sonunda bir gece kocası kadını boğazlayarak öldürür (Somadeva, 2011: 248-250). Bu hikâyenin aynı Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın Üçüncü Öyküsü bölümünün İki Bilge Kuş bölümünde geçmektedir (Vetalapañçavimşati, 2000: 46-49).

Masalda iffetsiz bir yapıyla karşımıza çıkan kadın, kendisi için doğru adamı bulunduğu ideal eş tipine evrilebilmektedir.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVIII. Bölümünde Madanamala adında bir hayat kadını vardır. Kral bir savaş ortamındayken bu hayat kadınının sarayına girer. Madanamala'yla aşk yaşayan kral onun aşkından hiç şüphe duymaz. Ancak vezirlerinden aldığı akılla Madanamala'ya beş tane altın heykel bırakarak yanından ayrılır. Madanamala'nın amacı altın veya para değildir. Tüm heykeli parçalara ayırarak Brahmanlar'a dağıtır. Krala gelen bu haberler sonucunda Madanamala'ya tekrar geri döner ve beraber mutlu yaşarlar (Somadeva, 2011: 380-387).

Masalda eşinin düştüğü zor durumdan onu kurtaran mücadeleci ve akıllı bir eş görülmektedir. Bu eş, eşi kendisini aldatmış olsa dahi aile birliğini bozmak istemez. Sosyal hayat içerisinde her türlü yoruma açık olan bu eylem, masallar içerisinde kadının ideal eş boyutuna ulaşmasına yardımcı olmaktadır.

Şukasaptati'nin 19. Masalında Sodhaka adlı bir tüccar ve karısı Santika yaşamaktadır. Bir gün bir tapınakta Sodhaka'yı başka bir kadın ayartır ve sevişirler. O gün muhafızlar tapınakta zina yapan bu kadınla erkeği tutuklarlar. Kocasının suçsuz olduğunu bilen Santika, tüm gün oruçlu olduğunu söyleyerek tapınağa girmesi gerektiğini söyler. Kendisi kocasının yanına girer, zina yapan kadını ise dışarı yollar. Sabah olunca Sodhaka'nın kendi karısıyla birlikte olduğu ortaya çıkar ve adam karısının sayesinde kurtulur (Şukasaptati, 2020: 40-41).

Tablo 30. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Eş Tipi-İdeal Eş Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha-IV.	Olumlu	Eş Tipi-İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı olma E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.29.Gerçekleri

							ortaya çıkartma E.52.Korkusuzca hareket etme E.53.Akıllıca hareket etme
MIO-Kathamukha-IX	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.129.Eşinin ölümüne dayanamama
MIO-Lavanaka-XV	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.130.Eşinin gidişine dayanamama
MIO-Lavanaka-XVI	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.22.Eşine yardımcı olma E.23.Sabırlı olma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.27.Kocasını her koşulda kabul etme
MIO-Lavanaka-XVIII	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	Peri	Peri halkından biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.131. Eşi için her türlü fedakârlığı yapma
MIO-Madanamançuka-XXIX	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.14.Eşine saygı gösterme E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı olma E.24.Eşine ve ailesine hürmette kusur etmeme E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.27.Kocasını her koşulda kabul etme
MIO-Ratnaprabha-XXXVIII.	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.18.Eşini mal mülk için sevmeme E.21.Eşine sadık olma
MIO-Şaşankavati-LXXV.	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.18.Eşini mal mülk için sevmeme E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı

							olma E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.27.Kocasını her koşulda kabul etme
Vetalapañçavimşati- Hortlağın Üçüncü Öyküsü-İki Bilge Kuş	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.18.Eşini mal mülk için sevmeme E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı olma E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.27.Kocasını her koşulda kabul etme
Şukasaptati-19. Masal	Olumlu	Eş Tipi- İdeal Eş Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme E.27.Kocasını her koşulda kabul etme E.131. Eşi için her türlü fedakârlığı yapma

6.1.3. İyi Kalpli Kadın Tipi

Masalların genelinde iyi kalpli insanların diğer kahramanlara merhamet gösterdiği, ihsanlarda bulunduğu, müşküllerini çözdüğü görülmektedir. Bu tipe örnek olan kahraman bazen bir insan bazen bir dev bazen de bir peri kızı olabilmektedir. Tipi öne çıkaran eylemlerin temelinde iyi kalple yapılan bir yardım, samimi bir düşünce ve durum ne olursa olsun karşı tarafın iyiliğini gözetme yatmaktadır.

İyi kalpli insanların en bilinen özelliklerinden biri de merhametli olmalarıdır. Merhametli insan, karşı taraf olumsuz bir durum içerisindeyken kayıtsız kalmaz. Bu masalda da kadın, öldürülecek olan bir adamı kurtarır.

MIO'nun Kathamukha kitabının X. Bölümünde kral Şridatta, dağlı bir kabilenin eline düşmüştür. Elleri kolları bağlı şekilde bir çadırda bekleyen Şridatta'ya, kabile reisinin kızı âşık olmuştur. Kabile reisi, bir zaman sonra Şridatta'yı öldürecektir. Ancak kabile reisinin

karısı, Şridatta'yı çok sevdiğinden onu kurtararak salıvermiştir. Kızını unutmamasını da rica etmiştir (Somadeva, 2011: 70-71).

Hint masallarında önceki yaşamlarında iyilik yapan insanlar, bunun mükâfatını sonraki hayatlarında almaktadırlar. Önceki yaşamlarında yoksullara yardım ederek insanlara merhametli davranan bir hizmetçi, sonraki yaşamında kraliçe olarak onurlandırılmıştır.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXVII. Bölümünde Taradatta adındaki bir kraliçe, önceki yaşamından bahsetmektedir. Bir köle olarak bir evde hizmetkârlık yapan kadın, kocasıyla tam bir uyum içinde yaşamaktadır. Tanrılara, ata ruhlarına sunular hazırlamaktadır. Giyecek bir şey bulduğunda yoksullara verir. Yiyeceğini mutlaka paylaşır. Kıtık zamanı kapılarına gelen bir Brahman'a son lokmalarını verirler. Bunun mükâfatı olarak kadın bir sonraki yaşamında kralın kızı olarak doğduğunu belirtir (Somadeva, 2011: 262).

Masallarda iyilik yapmayı kendilerine ilke edinmiş kadınlar, bundan başka önemli hiçbir şeyin olmadığını dile getirirler. Bu görüşten dolayı da dünya hayatından el etek çekmektedirler.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXVIII. Bölümünde Krita adlı bir kralın birbirinden güzel yedi kızı olmuştur. Bu kızlar genç olduklarında güzelliklerinin geçici olduğunu, bu dünya üzerindeki tek önemli şeyin insanlara iyilik yapmak olduğunu dile getirirler. Bundan dolayı mezarlığa yerleşirler (Somadeva, 2011: 270).

Masallarda kötü eylemleriyle bilinen bazı varlıkların da insanlara yardımcı olduğu görülebilmektedir. İnsanlarla kurdukları aşk bağları, bu varlıkların içerisindeki merhametli ruhu ortaya çıkartmaktadır.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXIX. Bölümünde Rupaşikha adında bir Rakshasi vardır. Bu Rakshasi, Şringabhuca adında bir prene yardımcı olur. İkisi de birbirlerine âşık olurlar. Rakshasi Rupaşikha, babasına durumu anlatır. Babası ise prene zorlu görevler verir. Önce şehrin dışında bir tarlaya tüm susamları ekmesini ister. Rupaşikha sihir gücüyle prene yardım eder. Daha sonra Rupaşikha'nın babası tüm susamların toplanıp tekrar öbek hâline getirilmesini ister. Rupaşikha sihir gücüyle yarattığı karıncalar sayesinde prene yardım eder. Daha sonra Rupaşikha'nın babası, prensi bir Şiva tapınağına kardeşini davet etmesi için yollar. Rupaşikha prene biraz toprak, su, diken, ateş ve at verir. Rakshasa'yı tapınaktan çağırınca sık sık arkasına bakmasını ve takip ediliyorsa bu nesnelere atmasını söyler (Somadeva, 2011: 392-395). Daha sonra prensle birlikte kaçarlar ancak babası onları takip eder. Rupaşikha ilk olarak ormancı kılığına, sonra postacı kılığına girerek babasından kurtulur.

Masallarda yanlışa sürüklenen bazı insanları durduran kadınlar görülmektedir. Merhametli ve akılcı yaklaşımlarla kahramanları kötü düşünce ve davranışlardan uzaklaştırırlar.

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXI. Bölümünde bir kadının tek oğlu vardır. İkinci bir oğlu olması için kötü bir çileciye danışır. Kötü çileci ona çocuğunu ateşe atmasını söyler. Böylece Tanrıların kendisine ikinci bir çocuk vereceğini dile getirir. Kadın tam oğlunu ateşe atacakken onu iyi kalpli bir kadın durdurur. Zaten bir çocuğu varken başka bir çocuk için evladını ateşe atmaması gerektiğini söyler ve kadına iyilik yapar (Somadeva, 2011: 61).

Masallarda sözünde duran kadınlar, iyi kalpliliklerinden ötürü kimseyi kırmak istemezler. Sonucunun nereye varacağını önemsemeden insanları kırmamak üzere hareket etmektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXXIV. Bölümünde bir tüccarın kızı olan Madanasena'dan bahsedilmektedir. Dharmadatta adındaki bir tüccar kendisine âşık olmuştur ancak Madanasena kendisinin başkasıyla nişanlı olduğunu söyler. Dharmadatta önce kendisinin olmazsa evli bir kadınla birlikte olmayacağını söyler. Adama söz vermiş olan Madanasena, evlendiği takdirde ilk Dharmadatta'nın yanına gelecektir. Evlendiği gece kocasına, Dharmadatta'ya verdiği sözü tutması gerektiğini söyler. Bunun üzerine yola çıkar. Yolda bir hırsız Madanasena'ya sahip olmaya çalışır ancak Madanasena ona da söz vererek geri geleceğini söyler. Dharmadatta'nın yanına gittiğinde kendisinin sözünde duran birisi olduğunu görünce onu geri yollar. Hırsızın yanına geri dönen Madanasena'yı, hırsız da geri yollar. Kocasına geri dönen Madanasena hem sözünde duran hem de doğru sözler söyleyen biri olarak kocasıyla mutlu bir evlilik sürdürür (Somadeva, 2011: 279-282). Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın Onuncu Öyküsü Bölümünün Sözüne Bağlı Kız masalında aynı masal geçmektedir (Vetalapañçavimşati, 2000: 101-106).

Masallarda iyi kalpli kadın tipinin örneğini teşkil eden kahramanlar, başka kahramanlara iyilik yaparlar. Onların her türlü zorlukta yardımlarına koşarlar ve lokmalarını paylaşırlar.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXXVII. Bölümünde Padmanabha adlı brahman kastından bir kadından bahsedilmektedir. Kendi köylerine gelen yorgun ve aç adama süt, şeker ve pirinçten oluşan bir karışım hazırlar ve yemesi için verir. İyi düşüncelerle adamı besleyen kadın, bu köydeki brahmanların oruç tuttuğunu söyleyerek yemeğini yemesi için başka bir yere gitmesini önerir (Somadeva, 2011: 298). Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın On Üçüncü Öyküsü Bölümünün Talihsiz Brahman masalında aynı masal geçmektedir (Vetalapañçavimşati, 2000: 127-133).

Masallarda iyi kalpliliğinden ötürü kimseyi geri çevirmeyen kadınlar göze çarpmaktadır. Bu gibi durumlarda kadın, kendi öz evlatlarını dahi insanları geri çevirmemek için vermektedir.

MIO'nun Suratamancari kitabının CXIII. Bölümünde bir brahmandan bir adam çocuklarını istemiştir. Adam da sorgusuz sualsiz çocuklarını vermiştir. Durumu karısına açıklayınca karısı, bir şey isteyen eli boş göndermenin uygun olmadığını söyler ve kocasını takdir eder (Somadeva, 2011: 511).

Tablo 31. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İyi Kalpli Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamuka-X.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşur.	E.30.Mağdurun yanında olma E.34.Herkese yardımcı olma E.36.Muhtaçlara yardım etme E.37.Merhametli olma
MIO-Madanamañcuka-XXVII.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.34.Herkese yardımcı olma E.35.Lokmasını paylaşma E.36.Muhtaçlara yardım etme E.37.Merhametli olma E.38.İnsanlara iyi davranma
MIO-Madanamañcuka-XXVIII.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Prences	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.34.Herkese yardımcı olma E.38.İnsanlara iyi davranma
MIO-Ratnaprabha-XXXIX.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İfrit	İfrit halkından biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.32.İyi kalplilikle öğütler verme E.36.Muhtaçlara yardım etme E.37.Merhametli olma E.38.İnsanlara iyi davranma
MIO-Şaktiyaşa-LXI.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Orta yaş	Mutlu sona kavuşur.	E.32.İyi kalplilikle öğütler verme
MIO-Şaşankavati-LXXXIV.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı olma

							E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme
Vetalapañçavimsati-Hortlağın Onuncu Öyküsü-Sözüne Bağlı Kız	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.23.Sabırlı olma E.25.Evliliğine sahip çıkma E.26.Eşinin iyiliğini düşünme
MIO-Şaşankavati-LXXXVII.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.34.Herkese yardımcı olma E.35.Lokmasını paylaşma E.36.Muhtaçlara yardım etme E.37.Merhametli olma E.38.İnsanlara iyi davranma
MIO-Suratamancari-CXIII.	Olumlu	İyi Kalpli Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.86.İnsanlara yardımcı olma E.87.İyilik yapma

6.1.4. Akıllı Kadın Tipi

Dünya masallarının geneli değerlendirildiğinde aklın ön planda olduğu pek çok masal vardır. Hint masalları özelinde değerlendirildiğinde de aklın yüceltiği, zorlukların üstesinden akıl vasıtasıyla gelindiği görülmektedir. Olumlu kadın tipleri değerlendirildiğinde çoğunlukta olan tiplerden biri de akıllı kadın tipleridir. Kadının akli yüceltici bir konumda olduğu masallarla sıklıkla karşılaşmaktadır. Kadın ve akıl birlikteliği kimi zaman padişahı tahtından etmiş kimi zaman yedi başlı bir ejderhayı dize getirmiştir. Hint kültürü ve coğrafyası da kadınlar için belli başlı zorluklara sahiptir. Kadınlar dinî hayat içerisindeki konumları ve yaşayışları, bu konum ve yaşayışın getirdiği sınırlılıklar, sosyal hayat içerisinde kendine yer edinmeye çalışan kadını daha da mücadelecı bir hâle getirmiştir. Bu mücadele yalnızca fiziksel koşullara karşı bir hazırlık değil aynı zamanda düşünsel bir mücadele için de hazırlıktır. Kadın, akli sayesinde pek çok şeyi elde eden, düştüğü zor durumdan kendisini zekâsıyla kurtaran aktif bir konumdadır.

Masallarda akıllı kadın tipi, kendisine denk akılda olan bir erkek aramaktadır. Zekânın birbirine olan uygunluğunun, aile içi mutluluk için de önemli olduğu düşünülmektedir.

MIO'nun Kathapitha kitabının VII. Bölümünde Şri adında bir prenses vardır. Şri ve Devadatta bir gün karşılaşarak birbirlerine âşık olurlar. Prensese Şri, dişlerinin arasında tuttuğu bir çiçeği Devadatta'ya fırlatır. Devadatta bu şifreli olayı çözemez ve hocasından yardım ister. Hocası ise Şri'nin kendisini çiçeklerle dolu olan Pushpadanta tapınağına çağırdığını söyler. Devadatta tapınağına gittiğinde Şri, şifresinin çözülmesine şaşırır. Ancak Devadatta'nın hocasından yardım aldığını öğrenince onun bir ahmak olduğunu söyleyerek oradan ayrılır (Somadeva, 2011: 48). Aklın yüceltilmesi bakımından kendisine eş derecede akıllı biriyle aşkını sürdürmek istemektedir. Korhan Kaya'nın masalın dipnotunda belirttiği üzere Pushpadanta ismi de "çiçek dişli" anlamına gelmektedir (Somadeva, 2011: 50).

Masallarda kadınlar, kocalarını zor durumdan kurtarmaya heveslidirler. Bu masalda da kadın kocası onu aldatmasına rağmen onu kurtarmak için akıllıca planlar hazırlar.

MIO'nun Kathamukha kitabının XIII. Bölümünde Samudradatta adlı bir tüccar vardır. Bu tüccar ticaret yapma amacıyla bir ülkeye gider. O ülkenin geleneklerine göre de bir adam geceyi başkasının karısıyla geçirirse önce o tapınağı konur, ertesi gün de kralın karşısına çıkartılarak cezalandırılır. Samudradatta da o şehirde bir başkasının karısıyla yakalanır ve o kadınla birlikte tapınağı konur. Samudradatta'nın karısı Şridatta bunu haber alır ve geceleyin tapınağı gelerek kadınla kıyafetlerini değiştirir. Kocasının yanına yatar ve kadını da yollatır. Böylece kocasını ceza almaktan kurtarır (Somadeva, 2011: 99-100).

Masallarda içerisinden çıkılması zor olan durumlarda, akıllı kadın tipleri ortaya çıkmaktadır. Hızlı düşünebilen, pratik zekâlı, cesur kadınlar; zorlukları aşmak konusunda oldukça başarılıdır. Kendisinden daha üstün durumda olan bazı varlıkları dahi akılları sayesinde alt edebilmektedirler.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXVIII. Bölümünde fakir bir Brahman bir gün ormana ağaç kesmeye gider. Baltayı yanlışlıkla bacağına vurur ve çok kan kaybederek bayılır. Kendisini bulan bir arkadaşı evine götürerek bir Pişaç'a'dan yardım istemelerini önerir. Adam kabul eder ve bir tören sunusuyla Pişaç'a'yla görüşür. Pişaç'a adamın yarasını iyi eder ancak kendisine başka bir yara bulmazsa onu öldüreceğini söyler. Adamın kızı ise Pişaç'a'yı kendisine yönlendirmesini söyler. Pişaç'a'ya iyileştirmesi için cinsel organını gösterir. Pişaç'a ne kadar merhem sürerse sürsün yaranın iyileşmediğini görür. Hatta kızı kaldırıncaya altta bir yara daha görerek oradan kaçar (Somadeva, 2011: 278-279).

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXIV. Bölümünde ormandaki bir kadına bir maymun saldırır. Kadın bir ağacın arkasına saklanır ve maymun da kollarını ağaca dolar. Kadın, maymunu kollarından tutarak kendisine zarar vermesini engeller. Oradan geçmekte olan bir sığır çobanından yardım ister ancak çoban, kadın kendisini mutlu ederse yardım edeceğini

söyler. Bunu kabul eden kadın önce maymunu öldürür, sonra da adamla gezmeye çıkar. Adamı uzun süre gezdiren kadın, sonunda adamdan da kurtulur (Somadeva, 2011: 90).

Masalarda kıskançlık çok belirgin bir duygu olarak öne çıkmaktadır. Ancak bazı kadınlar eşini kıskanmak yerine, onun menfaati için olanın daha iyi olduğu görüşünü savunmaktadır. Bu düşünceyi deklare eden kadın, krallığın ve eşinin huzurunun her şeyden daha önemli olduğunun farkında olan akıllı bir kadındır.

MIO'nun Suryaprabha kitabının XLVII. Bölümünde bir kralın çok sayıda eşi vardır. Sürekli olarak kendisine yeni birini eş olarak seçen kralı kıskanan eski eşleri kendi aralarında tartışırlar. Kendileri varken kralın neden yeni bir eş istediğini anlamlandıramazlar. Kralın eşlerinden biri olan Manovati her bir güzelin ayrı ayrı becerileri olduğunu, her birinin farklı özellikleri olduğunu söyler. Krallar ise tüm bu güzellikleri tatmak ister. Böylece birçok farklı kadınla evlenirler. Ancak asıl önemli olan başkalarının karısına bakılmamasıdır. Yeni ve bekâr bir eş almanın sakıncası olmadığını dile getirir (Somadeva, 2011: 497).

Masalarda zor durumların çözülmesi için akıllı kadınlara başvurulduğu görülür. Yaptığı akıllıca planlarla durumları kolayca çözebilen kadın, ne denli zeki olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Şukasaptati'nin 52. Masasında bir tüccar, üç tane adamın mücevherini çalar. Bu üç adam da krala müracaat eder. Kralın vezirinin kızı bu durumu çözeceğini söyleyerek dört adamı da evine çağırır. Her birini yedirip yıkayarak odalara yerleştirir. Her birinin yanına tek tek giderek birlikte olmak için yüz altın ister. Adamların hepsi parasız olduklarını söyler. Tüccar ise kalçasında sakladığı mücevherleri kıza verir ve birlikte olmak ister. Kız akıllı sayesinde hırsız bulmuştur. (Şukasaptati, 2020: 82-85)

Masalarda tavsiyeleriyle insanlara yön veren akıllı kadın tipleri görülmektedir. Bu tavsiyeler sayesinde masalın başat kahramanları çözümleyemedikleri zorlukları aşarlar. Kadınların, erkeklere akıl verir konumda olduğu masallar; kadınların da sözünün erkekler tarafından dinlenebildiği bir toplum ve sosyal hayata işaret etmektedir.

Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın On İkinci Öyküsü Bölümünün Kadın Düşkün Kral masasında bir kralın Dirghadaşin adında bir veziri vardır. Bu vezir krallığın her türlü işini en güzel şekilde yerine getirmektedir. Bu durum hakkında dedikodulara neden olur. Kralın gücünü kullanarak vezirin istediği her şeyi yaptırabildiği, krallığın zevkini sürdüğü konuşulur. Karısı Medhavati'ye danışan kral, ondan çok mantıklı tavsiyeler alır. Vezir olan eşinin kutsal yerleri ziyaret etmesi için gitmesini ve böylece krallığın tüm sorumluluğunun krala kalacağını söyler. Böylece hırslı biri olmadığını gözükeceğini, kendisine yapılan iftiraların önemsenmeyeceğini söyler. (Vetalapañçavimşati, 2000: 111-125)

Tablo 32. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Akıllı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha-VII.	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49.Akıllıca planlar yapma E.50.Güçlü bir tahmin yeteneği olma E.53.Akıllıca hareket etme
MIO-Kathamukha-XIII.	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49.Akıllıca planlar yapma E.52.Korkusuzca hareket etme E.53.Akıllıca hareket etme E.57.Pratik zekâlı olması E.59.Akıllıca çözümler üretmesi
MIO-Madanamañcuka-XXVIII.	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49.Akıllıca planlar yapma E.52.Korkusuzca hareket etme E.53.Akıllıca hareket etme E.57.Pratik zekâlı olması E.59.Akıllıca çözümler üretmesi
MIO-Suryaprabha-XLVII.	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.40.Güçlü bir gözlem yeteneğine sahip olma E.41.Olaylara akılcı şekilde yaklaşma E.44.Doğru zamanda doğru şekilde konuşma E.60.Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme E.61.Hâlimden şikâyet etmeme
MIO-Şaktiyaşa-LXIV.	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49.Akıllıca planlar yapma E.52.Korkusuzca hareket etme E.53.Akıllıca hareket etme

							E.57.Pratik zekâlı olması E.59.Akıllica çözümler üretmesi
Şukasaptati-52. Masal	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.49.Akıllica planlar yapma E.52.Korkusuzca hareket etme E.53.Akıllica hareket etme E.57.Pratik zekâlı olması E.59.Akıllica çözümler üretmesi
Vetalapañçaviñşati-Hortlağın On İkinci Öyküsü-Kadın Düşkün Kral	Olumlu	Akıllı Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.40.Güçlü bir gözlem yeteneğine sahip olma E.41.Olaylara akılcı şekilde yaklaşma E.44.Doğru zamanda doğru şekilde konuşma E.59.Akıllica çözümler üretmesi

6.1.5. Sabırlı Kadın Tipi

İnsanoğlu, karşılaştığı pek çok sıkıntılı durum karşısında metanetini koruyabildiği ölçüde başarılı olmaktadır. Olaylar karşısında metanetli durmak, sabırlı davranmak herkesin yapabileceği bir duygusal aksiyon değildir. İnsanın bedenî ve ruhî tüm ihtiyaçları, sabrın gerektirdiği fitrata uygun değildir. Masallarda kadının sabırlı olması, onun erdemli olmasıyla da denk tutulmaktadır.

Masallarda bir lanet sonucu dünya üzerine yollanan kadınlar, bu duruma sabır gösterirler. Dünya üzerinde pek çok sıkıntılar geçiren kadın sabretmesinin mükâfatını eski görkemli hayatına dönerek bulmaktadır.

MIO'nun Kathamukha kitabının IX. Bölümünde Tanrı Brahman tarafından cezalandırılarak dünyaya insan olarak gönderilen bir apsaras vardır. Bir kralın kızı olarak insan hâlinde belirlenen Mrigavati, kendisine uğrayan bir lanet sonucu eşinden ayrı düşmüştür. Kendisi hamiledir ve bir kuş tarafından kaçırılarak bir dağın başına bırakılır. Orada ermiş Camadagni'nin yanında sabırla ve erdemle kocasının gelip kendisini bulmasını

bekler. (Somadeva, 2011: 60-61) IX. Bölümün sonunda Mrigavati'nin kocası Sahasranika karısını ve çocuğunu bulur, krallığına geri dönerek mutlu mesut yaşar. (Somadeva, 2011: 74)

Masallarda kocası başka bir şehre herhangi bir sebeple giden kadın kocasını çok özlemektedir. Bu özlem kadının ölümüne dahi yol açmaktadır. Ancak sabırlı davranışlarından ötürü daha sonra Tanrıça tarafından ödüllendirilir.

MIO'nun Suratamancari kitabının CXI. Bölümünde kralın hizmetinde bulunan Şurasena adında bir adam vardır. Şurasena'nın Sushena adında bir de karısı vardır. Şurasena kral tarafından bir görev için çağrılır ve karısı gitmesini istemez. Karısına bahardan önce döneceğinin sözünü veren adam gider. Karısı sabırla beklemeye başlar. Bahar bayramı başladığında kocası henüz gelmediği için kocasının aşkından ve özleminden ölür. Kocası ise aynı akşam eve döner ve karısının cansız bedeniyle karşılaşır. Tanrıça Çandi ise bu çiftin aşkının hürmetine onları diriltir. (Somadeva, 2011: 490-491)

Tablo 33. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Sabırlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamukha-IX	Olumlu	Sabırlı Kadın	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23.Sabırlı olma E.60.Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme E.61.Hâlimden şikâyet etmeme
MIO-Suratamancari-CXI.	Olumlu	Sabırlı Kadın	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.23.Sabırlı olma E.60.Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme E.61.Hâlimden şikâyet etmeme

6.1.6. İffetli Kadın Tipi

İffetli olmak ve bu hâle değer atfetmek, sosyal ve dinî hayatın yoğun bir şekilde bir arada yaşandığı toplumlarda daha fazla önem arz etmektedir. Hint toplumunda da kadından iffetini koruması ve bunu bir öğreti olarak gelecek nesle aşılması beklenmektedir. Bu durumdan ötürü kadın, bireysel ve toplumsal yaşantısında belli sınırlılıklarla yaşar. Masallar toplumsal hayatın bir yansıması olduğundan kadınlara aynı misyon masallarda da yüklenmiştir. Bu misyonu değerlendiremeyen kadın evinden, mutlu yuvasından ve evliliğinden olmaktadır. Masalın sonunda da genelde cezalandırılır veya bedel öder. Hint

masallarında iffetli kadın ve iffetsiz kadın ayrımı net şekilde göze çarpmaktadır. İffetsiz kadınlardan bahsedilirken hayat kadını, fahişe gibi pek çok söylem kullanılır. İffetsiz kadınların daha net anlaşılabilmesi için bu tarz bir söylem dile getirilmektedir.

Masallarda eşi uzaklardayken iffeti için mücadele eden kadınlara sıklıkla yer verilmektedir. Bu kadınlar iffetini muhafaza etmek için akıllıca davranırlar. Kocalarına duydukları hürmet ve sevgiden dolayı başka hiçbir erkekle beraber olmak istemezler. Kimi zaman kendilerini isteyen erkeklere akıllıca planlar kurarlar kimi zaman ise canlarına kıymakla tehdit ederler. Ancak hiçbir şekilde karşı tarafa teslim olmazlar.

MIO'nun Kathamukha kitabının XII. Bölümünde bir tüccar olan Guhasena, akrabalarının ısrarıyla başka ülkelere ticaret yapmaya zorlanır. Onu çok seven ve kıskanan eşi Devasmita, kocasının başka ülkelere gitmesini istemez. Rüyalarına giren Tanrı Şiva, ikisine de kırmızı birer lotus yaprağı verir ve: "Her kim ayrılık sırasında diğerine sadık kalmazsa onun lotusu solacaktır." der. (Somadeva, 2011: 94) Guhasena başka ülkelere ticaret yapmaya gider ve onun elinde hiç solmayan bir lotus gören kıskanç tüccarlar, onu sarhoş ederek lotusun hikmetini öğrenirler. Sadece merak ettikleri için Devasmita'yı bulup onu baştan çıkarmak isterler. Tüccarlar Devasmita'nın bulunduğu şehre geldiklerinde orada kötü kalpli çileci bir kadınla anlaşılır. Bu kötü kalpli çileci kadın, düzenlediği bir planla Devasmita'nın duygularını serbest bırakması gerektiğini, kocası uzaktayken erkeklerle düşüp kalkması gerektiğini, duyguları esir etmemenin en büyük görevlerden biri olduğunu söyler. Devasmita bu kadının başına bir bela açacağını anlar ama bozuntuya vermez. Kadına haklı olduğunu ve kendisine yakışıklı bir erkek ayarlamasını istediğini söyler. Kötü kalpli çileci kadın, uzak diyarlardan gelen bu dört tüccarı Devasmita'nın evine tek tek sokar. Devasmita'nın kılığına giren Devasmita'nın hizmetçisi dört tüccarı da sarhoş eder ve alınlarına kızdırılmış demirden köpek ayağı damgası damgalar, pislik dolu çukura atar. Ertesi gün çileci kadın Devasmita'nın evine zafer kazanmış edasıyla gelir. Devasmita çileci kadını da sarhoş eder, kulağını ve burnunu kestikten sonra pislik dolu bir çukura atar. Tüccarlar ülkelerine geri döner. Ancak Devasmita, bu tüccarların uzak diyardaki eşini öldürebileceklerini düşünür. Erkek kılığına girerek kocasının bulunduğu ülkeye gider. O ülkenin kralına dört tane kölesinin kaçtığını ve bu ülkeye geldiğini söyler. Başlarına birer bez bağlamış dört tüccarı göstererek kölelerinin bunlar olduğunu söyler. Oradaki halk bu duruma şaşırır ve bunların zengin tüccarların çocukları olduklarını söyler. Devasmita ise kendisine inanmıyorlarsa başlarına bağladıkları bezleri çıkartıp alınlarındaki köpek ayağı izlerini gösterebileceğini söyler. Devasmita, akli ve iffetli duruşu sayesinde kocası yokken kendisini her türlü tehlikeye karşı koruyabilmiştir.

Akıllı ve iffetli eş tipinin ideal örneklerinden biri olarak, masalın akışı içerisinde bu temsil gücünü göstermiştir.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXXIV. Bölümünde Kalingasena adlı kıza âşık olan Vatsa kralı onunla beraber olmak ister. Ancak Kalingasena bir kocası olduğunu söyleyerek kralı reddeder. Eğer kral zor kullanırsa da canına kıyacağını söyler. (Somadeva, 2011: 330)

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXXIV. Bölümünde bir tüccar karısı kutsal bir suda yıkanmaya gider. Ülkenin kralı da kadını görünce âşık olur ve kadınla birlikte olmak için evine gider. Kadın bunu istemez ve bu utancı taşıyamayacağından öleceğini söyler. Ancak kral bunu dinlemez. Kadın bir süre sonra utancından ölür. (Somadeva, 2011: 331)

Masallarda kadınların iffetli olup olmadıklarını test ettikleri bazı durumlar karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca iffetli kadınların halledebileceği meseleler söz konusu edilerek iffetli kadın tipinin ön plana çıkması amaçlanmaktadır.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVI. Bölümünde bir kralın uçan fili yaralanır. Tanrı Şiva file ancak iffetli bir kadın dokunursa iyileşip kalkacağını söyler. Kral tüm eşlerini ve sonra ülkedeki tüm kadınları file dokundurtur ancak fil ayağa kalmaz. Bir tüccarın yanında hizmetçi olarak çalışan ve kocasına çok bağlı olan bir kadın olan Şilavati file dokunur. Fil iyileşerek ayağa kalkar ve kral da Şilavati'ye pek çok mücevher verir. (Somadeva, 2011: 360)

MIO'nun Alankaravati kitabının LI. Bölümünde Tithibhi adında bir kadından bahsedilmektedir. Bu kadın iffetli biri olmasına rağmen eşi tarafından iffetsizlikle suçlanır. Tanrıçalar'a yalvaran kadın ormandaki bir yıkanma yerinden geçerek iffetli olduğunu kanıtlamıştır. (Somadeva, 2011: 537)

MIO'nun Alankaravati kitabının LI. Bölümünde Sita adında bir kadın vardır. Başkasının evine gittiği için kocası tarafından iffetsizlikle suçlanmaktadır. Bu nedenle kocası tarafından ormana bırakılır. Bu kadını gören kral ve vezirleri kadını Tithibhasaras adındaki yıkanma yerine götürürler. Sita eğer o suya girip karşı kıyıda çıkabilirse iffetli olduğunu kanıtlamış olacaktır. Sita suya girer girmez Yeryüzünün Tanrıçası kendisini alıp karşı kıyıya bırakır ve böylece Sita'nın iffetli olduğu kanıtlanmış olur. (Somadeva, 2011: 537)

Masallarda eşine sadakatli olan ve iffetini muhafaza eden kadınlar bazı olağanüstü becerilerle donatılabilmektedir. Masalda iffetli ve sadakatli yapısıyla dikkat çeken kadın, bir ermiştenden daha erdemli addedilmektedir.

MIO'nun Alankaravati kitabının LII. Bölümünde kocasına çok sadık olan Priyadatta adlı bir kadından bahsedilmektedir. Kadın, rüyasında bile erkeklere kardeş gözüyle

bakmaktadır. Evine ve kocasına bağlı olan kadın, misafirlerine de hoşgörülle davranır. Bu sadık tavrından ötürü geçmişi, bugünü ve geleceği bilebilmektedir. (Somadeva, 2011: 557)

MIO'nun Alankaravati kitabının LVI. Bölümünde eşine sadık olduğu için bilinmeyenleri bilme yeteneğine sahip olan bir kadından bahsedilir. Evine gelen bir ermişten daha erdemli olduğu anlaşılan kadın, ermişin eve gelmeden önce nerede olduğunu ve başına ne geldiğini bilmektedir. Ermişin kibrinden ve bencilliğinden kurtulması için ona doğru yönlendirmeler yapar, tavsiyeler verir. (Somadeva, 2011: 612-613)

Masallarda hiçbir şekilde erkeklerle iletişim kurmayan kadınlar da göze çarpmaktadır. İnsan dışındaki başka canlıların da erkek olanlarıyla iletişim kurmak istemezler.

Şukasaptati'nin 5. Masalında kral Vikramaditya'nın karısı kraliçe Kamalila vardır. Bir gün kralla kraliçe yemek yerken kraliçe, balıkların çok erkek görünüşlü olduğunu söyler ve yemek istemez. Bunun üzerine balıklar güler. Vezirinin kızına durumu soran kral, kraliçenin çok iyi korunduğunu ve güneş dahi görmediğinden bu durumun olağan olduğunu söyler. (Şukasaptati, 2020: 14-18)

Tablo 34. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamukha-XII.	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.62.İffetini muhafaza etme E.67.İffetini korumak için yerinden yurdundan olma E.57.Pratik zekâlı olması E.57.Doğru zamanı beklemesi E.58.Temkinli olması E.59.Akıllıca çözümler üretmesi E.60.Olumsuz durumlara sabır gösterme ve isyan etmeme
MIO-Madanamañcuka-XXXIV.	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Madanamañcuka-XXXIV.	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.62.İffetini muhafaza etme

MIO-Ratnaprabha-XXXVI.	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Alankaravati-LI	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Alankaravati-LI	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Alankaravati-LII	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Alankaravati-LVI	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.62.İffetini muhafaza etme E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma
Şukasaptati-5. Masal	Olumlu	İffetli Kadın	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.21.Eşine sadık olma E.62.İffetini muhafaza etme

6.1.7. İtikatlı Kadın Tipi

Din ve masal ilişkisi, masal üzerine çalışan pek çok araştırmacıyı uğraştıran bir problematiktir. İtikatlı kadın tipi de dinî duyguları yüksek, ibadetiyle meşgul olan kadın profilini çizmektedir. Hint sosyal ve dinî hayatı oldukça çarpıcı şekilde masalarda yaşamaktadır. Masalların sosyal hayatın birer izdüşümü olduğu düşünüldüğünde, Hint kadınlarının dinî tecrübe ve yaşayışları da masallara yansımaktadır. Hint kültüründe dinî öğeler, ibadetler, yaşam biçimleri; masalların dünyasında da renkli ve gerçekçi bir perspektiften görülebilmektedir.

Masalarda vaktinin çoğunu ibadetle geçiren kadınlar yer almaktadır. Bu ibadetler esnasında tanıştıkları kişiler, onların itikatlı duruşlarından da hoşlanmaktadır. Çoğu zaman bu kadınlar Tanrı veya Tanrıçalarla da doğrudan konuşabilmektedirler. Oruç tutan, erdemli davranışlar sergileyen, dualar eden, ibadet eden bu kadınlar itikatlı kadın tipinin ideal örneklerini oluşturmaktadırlar.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXII. Bölümünde Himalayalar'da bir gölün kenarındaki tapınağa tapınmaya gelen Minovati adında bir kız vardır. Bu kız eşsiz güzellikte bir Vidyadhari'dir. Bir aslana binerek dolaşmaktadır. Tanrı Şiva'ya sürekli olarak tapınmaktadır. Bir gece Tanrı Şiva rüyasında kendisine görünerek: "Yarın sabah bir kocan olacak." diyerek müjde vermiştir. Tanrı Şiva'nın öngördüğü bu evlilik de gerçekleşmiştir. (Somadeva, 2011: 194-197)

MIO'nun Madanamançuka kitabının XXIX. Bölümünde Vindhya dağlarında Şiva'ya ibadet etmekte olan göksel bir kadın vardır. Adı Svayamprabha olan bu kadın, beyaz rahibe

giysili ve uzun tespihlidir. Katı bir oruçta olduğu için de mutluluk duymaktadır. (Somadeva, 2011: 283)

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXI. Bölümünde tapınarak Tanrıça Gauri'yi hoşnut eden Usha adlı bir kız vardır. Bu kız tapınması sayesinde Tanrıça'nın lütfuna mazhar olur ve bir kocayla ödüllendirilir. Rüyasında birlikte olacağı adam onun kocası olacaktır. (Somadeva, 2011: 300)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde bir Vidyadhari, Tanrıça Gauri'nin heykelinin olduğu bir tapınağa gelir ve orada tapınır. Sonra heykelin içine girer ve orada dinlenir. (Somadeva, 2011: 366)

Masallarda ermiş kadınlar da sıklıkla görülmektedir. İbadet hâlinde olan ve erdemini yükselten kadınlar öngörü yeteneğine sahip olurlar. Üstelik erdemli tavırlarından dolayı uçabilmektedirler.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLII. Bölümünde Prens Naravahanadatta ve veziri ormanda dolaşip oynarlarken ellerindeki top çileci bir kadının başına gelir. Bu kadın top başına çarptığı için veziri küstah bulur ve Karpurika denen kızla evlendiğinde ne yapacağını merak ederek prens sorar. Bu durumu anlayamayan prens, çileci kadından özür diler ve bu kızın kim olduğunu sorar. Çileci kadın ise Karpurika'nın bir kralın kızı olduğunu, erkeklerden nefret ettiği için evlenmediğini ancak prensi görseydi onunla evlenebileceğini dile getirir. Bunları söyledikten sonra da uçarak gökyüzünde kaybolur. (Somadeva, 2011: 413-414)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXV. Bölümünde çileci bir kadından bahsedilmektedir. Bu çileci kadın, kendisine bilerek top atan kibirli bir prenses şımarık tavırlarının sebebini sorar. Ve kendisinin ileride eş olarak kazanacağı Vidyadhara prensesiyle ne yapacağını sorar. Prens bu sorular karşısında şaşkınlığını gizleyemez ve çileci kadından bilgi edinmek ister. Çileci kadın kendisine yardım edeceğini, Vidyadhara prensesiyle gidip konuşacağını, ertesi gün kendisini tapınakta ibadet ederken bulacağını söyler. Ve uçarak Vidyadhara prensesinin sarayına gider. Prens ve prenses arasında evliliğe vesile olur. (Somadeva, 2011: 109-111)

MIO'nun Vela kitabının LXVII. Bölümünde Ermiş Matanga'nın kızından bahsedilmektedir. Kız, gençliğinden beri çile doldurduğu için oldukça zayıftır. Göksel ve dinsel bir görüntüsü olduğu belirtilir. Oruç tutup saf kalma sözü vermiş biri olduğunu da dile getirir. Görü yeteneği sayesinde olacakları önceden sezmektedir. (Somadeva, 2011: 129)

Masallarda iffetli duruş sergileyen bazı kadınların duaları kabul olmaktadır. Kabul edilen bu duaları sayesinde doğruyu söylediklerini kolayca ispat edebilmektedirler.

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXIII. Bölümünde bir kadın, önceki yaşamından karısı olduğu adamla karşılaşmıştır. Tanrılara dua eden kadın eğer kendisi geçmiş yaşamında iffetli

ve kocasına sadık bir eşse kocasıyla cennete gitmeyi ister. Duası kabul eden kadını cennetten gelen bir araba alarak cennete götürür. (Somadeva, 2011: 81)

Masalarda olumlu durumlarından olumsuz durumlara sürüklenen kadınlar da anlatılmaktadır. Göksel bir periyken bir lanet sonucu dünyaya gönderilen kadın, dünyada itikatlî duruşundan taviz vermez. Bu duruşu sayesinde de eskiden olduğu olumlu duruma geri getirilir.

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXVI. Bölümünde bir kralın Hemaprabha adında bir kızı olur. Çok güzel olan bu kız en çok salıncakta sallanmayı sever. Çünkü kendisi lanet sonucu yeryüzünde doğmuş bir Vidyadhari'dir. Önceki yaşamında boşlukta uçmayı çok sevdiğinden salıncakta sallanmayı çok sevmektedir. Bir gün sallanırken babası düşmesinden korkar ve kızı uyarır ancak kız dinlemez. Kızına tokat atan adam kızının çok içlerlemesine sebep olur. Evden kaçarak yıllarca ormanda çile dolduran kız, Tanrı Şiva'ya tapınır. Masalın sonunda kendisi gibi göksel bir peri olan bir prensle evlenir ve insan bedeninden kurtulur. (Somadeva, 2011: 119-122)

Masalarda kendisini Tanrı veya Tanrıçalara adak olarak sunan kadınlar görülmektedir. Bu adakları da genellikle ailesiyle bir sonraki yaşamında kavuşmak için yapmaktadır.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXX. Bölümünde Madanasundari adlı bir kadın hem kocasının hem de kardeşinin kendisini Tanrıça Durga'ya adak olarak sunduğunu görür. Bunun üzerine çok üzölen kadın Tanrıça'ya dua eder. Kendisine inanan bir kul olarak öbür dünyada eşi ve kardeşiyle bir arada bulunmak ister ve başını kesmeye hazırlanır. Ancak Tanrıça kızı durdurur ve kocasıyla kardeşini diriltir. (Somadeva, 2011: 264-266) Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın Altıncı Öyküsü Bölümünün Değişen Başlar ve Kız masalında aynı masal anlatılmaktadır. (Vetalapañçavimşati, 2000: 73-76)

MIO'nun Şaşankavati kitabının XC. Bölümünde prenses Malayavati adlı bir kız, sevgilisine kavuşamadığı için intihar etmektedir. Tapınaktayken elbisesinden söktüğü bir parçayı boynuna dolayan kız, bir sonraki yaşamında âşık olduğu prensin kocası olmasını ister. Tam kendini asacakken Tanrıça onu durdurur ve bu hayatta o prene kavuşacağını söyleyerek intiharı engeller. (Somadeva, 2011: 314)

MIO'nun Padmavati kitabının CXIX. Bölümünde iki tane Daitya kız kardeş, kralın oğullarıyla evlenemedikleri için ibadet etmeye başlarlar. Yirmi gün boyunca hiçbir şey yemeyerek Tanrı'nın kendilerine lütufta bulunacağını düşünürler. Eğer Tanrı kendilerini evlendirmese de kendilerini ateşe atacaklarını söylerler. (Somadeva, 2011: 560)

Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın Yedinci Öyküsü Bölümünün Sattvaşila, Kral ve Su Perisi masalında bir kral ve hizmetkârı olan bir adamdan bahsedilmektedir. Bir gün bu hizmetkâr bir gemi yolculuğu sırasında su altında bir şehre iner. Bu şehirde çok güzel bir peri kızı görür ve ona âşık olur. Peri kızı, Tanrıça Durga'ya tapınan itikatlı bir kızdır. Kendisi için iyi bir eş isteyen kız ibadet etmeyi sürdürür. Daha sonra da bu hizmetkârla evlenirler. (Vetalapañçavimşati, 2000: 79-89)

Masallarda duaları hızla kabul olan bazı kadınlar bulunmaktadır. Masallarda olumsuz bir doğrultuda giden kişileri de itikatlı duruşları ve duaları sayesinde doğru yola getirmektedirler.

Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın On Dördüncü Öyküsü Bölümünün Tüccarın Kızı ve Hırsız masalında Ratnavati adlı bir kızdan bahsedilir. Çok güzel ve akıllı olan bu tüccar kızı, kendisini isteyen hiçbir erkekle evlenmez. Ancak daha sonra bir hırsızla evlenir. Hırsız, suçlarından dolayı kazığa oturtularak öldürülür. Bunun üzerine kız Tanrı Şiva'dan babasının yüz tane oğlu olmasını ve kocasının da diriltilmesini ister. Kızın kocasına olan bağlılığından ve sabırlı bir inanan olmasından dolayı kızın duasını kabul eder. Ratnavati'nin babasına hem yüz oğul verir hem de kocasını diriltir. (Vetalapañçavimşati, 2000: 135-139)

Tablo 35. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İtikatlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Naravahanadattacanana-XXII.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.132. Rüyada Tanrı/Tanrıçay la konuşma E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
MIO-Madanamañçuka-XXIX.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.132. Rüyada Tanrı/Tanrıçay la konuşma E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
MIO-Madanamañçuka-XXXI.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.132. Rüyada Tanrı/Tanrıçay la konuşma E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
MIO-Ratnaprabha-XXXVII.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.132. Rüyada Tanrı/Tanrıçay la konuşma E.133. Sürekli

							ibadet hâlinde olma
MIO-Ratnaprabha-XLII.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Yaşlı	Belirsiz	E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma E.134. Erdemlerinden dolayı havada uçabilme
MIO-Şaktiyaşa-LXIII.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.69.Duaları kabul olma E.62.İffetini muhafaza etme
MIO-Şaktiyaşa-LXV.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Yaşlı	Belirsiz	E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma E.134. Erdemlerinden dolayı havada uçabilme
MIO-Şaktiyaşa-LXVI.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri kızı	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.69.Duaları kabul olma E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
MIO-Vela-LXVII.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.69.Duaları kabul olma E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
MIO-Şaşankavati-LXXX	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.69.Duaları kabul olma E.135. Kendini Tanrı/Tanrıçaya adak olarak sunma
MIO-Şaşankavati-XC.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.69.Duaları kabul olma E.135. Kendini Tanrı/Tanrıçaya adak olarak sunma
MIO-Padmavati-CXIX.	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma E.135. Kendini Tanrı/Tanrıçaya adak olarak sunma
Vetalapañçavimşati-Hortlağın Yedinci Öyküsü-Sattvaşila	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.133. Sürekli ibadet hâlinde olma
Vetalapañçavimşati-Hortlağın On Dördüncü Öyküsü-Tüccarın Kızı ve Hırsız	Olumlu	İtikatlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.73.Dua etme E.69.Duaları kabul olma

6.1.8. Peri Kızı Tipi

Masal türü incelendiğinde bir alt tür olarak “Peri Masalları” da inceleme konusu edilmiştir. Perilerin de birer masal kahramanı olduğu düşünüldüğünde, bir masal kahramanının üzerinden anlatılan spesifik masallar çok da yaygın değildir. Masalların içerisinde tipik öğeler gösteren peri kızları, eylemleri değerlendirildiğinde; birbirinden farklı davranış, hareket ve biçimlere sahiptir. Peri kızı tipi, olumlu tipler içerisinde değerlendirildiği gibi olumsuz tipler içerisinde de değerlendirilmektedir. Peri kızlarının olağanüstü özelliklerini olumlu bir yöne kanalize etmeleri sonucu, eylemleri de olumlu bir hâl almaktadır.

Dünyanın çeşitli halklarının mitolojilerinde, halk arasındaki inanç ve halk tahayyülü içerisinde peri kızları kendine genişçe yer bulur.

Masallardaki peri kızlarının birçoğu göksel yaşamlarından bir lanet sonucu ayrılmaktadırlar. Dünyaya insan olarak gönderilen peri kızları masalların sonunda genellikle göksel yaşamlarına geri dönmektedirler. Olağanüstü güzellikleriyle göz alan peri kızları, insanoğlunun her zaman dikkatini çekmektedir.

MIO'nun Kathamukha kitabının IX. Bölümünde Alambusha adlı bir apsarastan bahsedilir. Tanrı Brahma'nın huzurundayken Alambusha ve Vidhuma adlı genç bir Vasu birbirlerine âşık olmuşlardır. Tanrı Brahma huzurunda böyle bir şey gerçekleştiği için rahatsız olur ve ikisini de ölümlü olarak dünyaya yollar. Alambusha, kral Kritavarman'ın kızı Mrigavati olarak insan şeklinde bedenlenir. (Somadeva, 2011: 59)

MIO'nun Lavanaka kitabının XVII. Bölümünde kral Pururavas kutsal bir bahçede dolaşırken Urvaşi adlı bir peri kızına âşık olur. Tanrı Vishnu'ya dualarda bulunan kral, sonunda Urvaşi ile evlenir. Urvaşi'nin cennetten çıkması tüm cenneti yasa boğar. (Somadeva, 2011: 125-126)

MIO'nun Çaturdika kitabının XXVI. Bölümünde Prenses Kanarekha adında bir kız vardır. Bu kız aslında dört kız kardeştir. Kendileri birer Vidyadhari olan bu kızlar Altın Şehir'de yaşarlar. İsimleri sırasıyla Çandraprabha, Çandrarekha, Şaşirekha, Şaşıprabha'dır. Çandraprabha hariç diğer kızlar bir gün Ganj nehrine gidip yıkanırken bir ermiş su sıçratırlar. Ermişin laneti sonucu da üç tanesi insan olarak bedenlenir. Bu üç kız da birbirinden güzeldir. (Somadeva, 2011: 242-243) Bu kızlar Altın Şehir'i gören bir ölümlüyle karşılaştıklarında lanetten kurtulacaktır. Nitekim masalın sonunda da dört kız da lanetten kurtulur ve Şaktiveda adındaki adamla evlenirler.

Masallarda göksel periler insanoğluyla iletişim kurduğunda cennetten kovulurlar ve kabul görmezler. Bu gibi durumlarda özellikle ilk çocuk doğduktan sonra cennete geri dönerler. Asıl erkek kahramanın macerası da bu peri kızının yaşadığı göklerdeki cenneti bulmakla başlamaktadır.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXVIII. Bölümünde Tanrı İndra'nın sarayında yaşayan Rambha adlı bir peri vardır. Bu peri Nandana bahçesinde gezerken bir kralla tanışır ve ona çok âşık olur. Krala âşık olunca cenneti unuttur. Ondan bir çocuğu olur ve krala vedalaşma vaktinin geldiğini söyler. Bunun göksel varlıkların bir kuralı olduğunu söyler. Kraldan olan kızı evlendiğinde, kralla birlikte göklerde tekrar kavuşacaklarını söyler. (Somadeva, 2011: 272-273)

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXVIII. Bölümünde bir peri kızı olan Somaprabha, lanet sonucu insana dönüşmüş bir peri kızının geçmiş yaşamından arkadaşı olduğunu anlar. Gökten inip görünmez olarak kızın yanına iner. Ona geçmiş yaşamdan arkadaş olduklarını açıklar. (Somadeva, 2011: 275)

Peri kızları genellikle geçmiş yaşamlarla ilgili bilgi sahibidirler. Olmuş olan olaylar üzerine yorum yapabilirler.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXX. Bölümünde peri kızı Somaprabha, insanların geçmiş hayatları ve şimdiki hayatlarının başlangıcı hakkında bilgi sahibidir. Somaprabha, arkadaşı olan Kalingasena'ya Vatsa Kralı Udayana'dan bahsederken onun annesinin ve babasının yaşam öyküsünden de bahseder. (Somadeva, 2011: 293-394)

Peri kızları olağanüstü özelliklere sahiptir. Geçmiş ve gelecek hakkında bilgi sahibidirler. Aynı zamanda da uçabilmektedirler. Sihir yapma yetenekleri de mevcuttur.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXXI. Bölümünde Çitralkha adında bir peri vardır. Bu kadın sihirli güçlere sahiptir. Rüyasında birlikte olduğu adamla evlenmek isteyen bir arkadaşına yardımcı olmak için sihirli güçlerini kullanır. Tüm dünyayı renkli kalemlerle boyar ve arkadaşının âşık olduğu adamı bulmasını sağlar. Daha sonra da çok uzaklarda oturan bu adamın yanına uçarak gider ve arkadaşına getirir. (Somadeva, 2011: 300-301)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LIX. Bölümünde Manorathaprabha adında bir peri kızı vardır. Vidyadhara kralının kızı olan bu peri kızı sihir güçleri sayesinde tüm gün adaları, dağları, ormanları, bahçeleri gezmektedir. Akşam olunca da babasının sarayına geri dönmektedir. (Somadeva, 2011: 25)

Peri kızları arasında dayanışma mevcuttur. İnsanoğluyla evlenen arkadaşlarının başının sıkışması ihtimaline karşın ona bazı sihirli nesnelere verirler.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXII. Bölümünde Kadaligarbha adına bir peri kızı vardır. Bu peri kızı bir kralla evlenince gökten gelen periler kendisine hardal tohumu verirler. Kocasının ona kötü davranması hâlinde hardal tohumlarını takip ederek eve dönebileceğini söylerler. (Somadeva, 2011: 311-312)

Peri kızlarının en önemli özelliklerinden birisi de don değiştirmedir. İsteddiği dona girebilen peri kızları kimi zaman hayvan kimi zaman bitki kimi zaman da başka cansız nesnelere donuna girebilmektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXIX. Bölümünde bir peri kızı kaybolan kocasını aramaktadır. Bir gün bir ormana gider ve orada arı biçimini alır. Bir çiçeğin özünü emmek için çiçeğe konar. Karşıdan kocasının geldiğini gören kadın ağlamaya başlar. Daha sonra kendi formuna döner ve kocasıyla birlikte olarak evine dönerler. (Somadeva, 2011: 144)

Peri kızlarının yaşadığı yerler de çeşitlilik göstermektedir. Altından bir şehir, ağaç kovuğu, göl, deniz, dağ, gök, cennet gibi mekânları kendilerine mesken tutmuşlardır.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXX. Bölümünde ağaçtan çıkan bir peri kızı anlatılmaktadır. Mücevherleriyle ağaçtan çıkan kadın ölümlü bir insanı anında kendisine âşık etmiştir. (Somadeva, 2011: 152)

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXIII. Bölümünde Daityaların ve Asurların yaşadığı saraydan bahsedilmektedir. Saray mücevherlerle ve canlı resimlerle doludur. Zemini tamamen safirdir. Gökte uçan bir araç gibi havada asılı durmaktadır. (Somadeva, 2011: 202-203)

Hint masallarının birçoğunda denizin ortasında bir istek ağacının üzerinde durarak vına çalan peri kızlarından bahsedilmektedir. Bu peri kızı fark edildiğinde suya dalmaktadır. Onun peşinden giden insanoğlu ise kendisini bambaşka bir dünyada bulur.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXXVI. Bölümünde bir kral denizin ortasında yolculuk ederken denizin ortasında bir ağaç görür. Her yeri mücevherlerle süslü bu ağacın üstünde bir sedir vardır. Bu sedirde de çok güzel bir kız oturmakta ve şarkı söylemektedir. İnsanlar onu görünce hemen suya dalar. Kral bu kızı aklından çıkartamaz ve denizcilerden öğrendiğine göre onun su altında yaşadığını öğrenir. Su altına giderek peri kızıyla tanışan adam onun lanet etkisinde olan bir Vidyadhari olduğunu öğrenir. Masalın sonunda göksel yaşamından vazgeçen peri kızıyla mutlu bir evlilikleri olur. (Somadeva, 2011: 288-295)

Hitopadeşa'nın Suhridbheda Bölümünün 5. Masalında ayın on dördünde denizin üzerine beliren bir istek ağacının üzerinde, mücevherleri parlayan ve tanrıçalar gibi güzel bir peri kızının belirerek lir çaldığı anlaşılır. Onun güzelliğine kapılarak suya dalan adam suyun

içindeki altından bir şehre gelir. Ve bu kızın Vidyadharaların kralının kızı olduğunu anlar, onunla evlenir. (Hitopadeşa, 2017: 73)

Peri kızlarının kıyafetlerinin çalınması, onları ele geçirmek için yapılabilecek eylemlerden bir tanesidir.

MIO'nun Pança kitabının CVIII. Bölümünde bir peri kızı gölde yıkanmaktadır. Orada bulunan bir ermiş ve vezir ise krallarını aramaktadır. Vezir, ermişin tavsiyesiyle peri kızının kıyafetlerini çalar. Kendisini takip eden peri kızı aradıkları kral hakkında bilgiler verir. Orada ermişle kalan peri kızı ermişten bir çocuk doğurur. Çocuk doğduktan sonra göğe yükselen peri kızı eğer ermişin peşinden gelmesini istiyorsa çocuğu pirinçle pişirip yemesini söyler. Ermiş denileni yapar ve hem sihir hem de uçma gücüne sahip olur. Vezir ise iki pirinç tanesi yer ve tükürdüğü her şey altın olmaya başlar. (Somadeva, 2011: 457-458)

MIO'nun Vishamaşıla kitabının CXXI. Bölümünde bir peri kızı olan Kalavati'den bahsedilmektedir. Bir gün göle yıkanmaya gelen peri kızlarının giysileri bir kumarbaz tarafından çalınır. Tanrı'dan aldığı tavsiyeyle kumarbaz, peri Kalavati'yi kendisine ister. Böylece perilere giysilerini geri verecektir. Peri kızları denileni yapar. Kalavati'yi alan kumarbaz onun sayesinde Tanrıların bahçesine girer. Peri kızı Kalavati, kumarbazı lotus küpesinin içerisine büyü gücüyle saklar. (Somadeva, 2011: 583-584)

Tablo 36. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-İffetli Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamukha-IX	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma
MIO-Lavanaka-XVII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma
MIO-Çaturdika-XXVI.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.136. Bir lanet sonucu insan olarak

							bedenlenme
MIO-Madanamañçuka-XXVIII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.91.İnsanlarla iletişime geçince periler arasında kabul görmeme E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
MIO-Madanamañçuka-XXVIII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.91.İnsanlarla iletişime geçince periler arasında kabul görmeme E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
MIO-Madanamañçuka-XXX.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.106.Olayların iç yüzünü bilme
MIO-Madanamañçuka-XXXI.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.96.Büyü yapabilme E.92.Göklerde yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.106.Olayların iç yüzünü bilme
MIO-Madanamañçuka-XXXII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.92.Göklerde yaşaması E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.87.İyilik yapma
MIO-Şaktiyaşas-LIX.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.96.Büyü yapabilme E.92.Göklerde

							yaşaması E.97.Çok güzel olma E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.106.Olayların iç yüzünü bilme
MIO-Şaşankavati-LXIX.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.96.Büyü yapabilme E.102.Olağanüstü özelliklere sahip olma E.75.Don değiştirebilme
MIO-Şaşankavati-LXX.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma E.137.Ağaç kovuğunda yaşaması
MIO-Şaşankavati-LXXIII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Belirsiz	Genç	Belirsiz	E.92.Göklerde yaşaması
MIO-Şaşankavati-LXXXVI.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma E.93.İnsanlardan kaçınma E.103.Suyun altında yaşama
MIO-Pança-CVIII.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma E.76.Gölün içinde yaşama E.93.İnsanlardan kaçınma
MIO-Vishamaşila-CXXI.	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma E.76.Gölün içinde yaşama E.93.İnsanlardan kaçınma E.96.Büyü yapabilme
Hitopadeşa-Suhridbheda-5. Masal	Olumlu	Peri Kızı Tipi	Peri Kızı	Belirsiz	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma E.93.İnsanlardan kaçınma E.103.Suyun altında yaşama

6.1.9. Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masal dünyası içerisinde büyü ve fal fonksiyonel araçlar olarak kullanılmaktadır. Büyü ve büyücülük masal dünyasında birer süs veya realitenin çarpıtılması değil, tam aksine birer olgudur. Büyü nesnelere, büyücü kadınlar, büyüden etkilenen varlıklar, tılsımlı nesnelere, tılsımlı kadınlar, remil bakan kadınlar masallarda birer tip çatısı altında birleştirilebilmektedir.

Masallarda görünmezlik de olağanüstü bir durum olarak birer tipleşme eylemi olarak gözükmektedir.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLII. Bölümünde prens Naravahanadatta, prenses Karpurika'yı aramak için yola çıkar. Yolda kraliçe tarafından prensi himaye etmesi için bir kadın gönderilir. Mayavati adındaki bu kadın yol boyunca görünmeden prensi koruyacaktır. (Somadeva, 2011: 415)

Masallarda uçma yeteneği olağanüstü bir özellik olarak tipe konu olan temsilciyi tılsımlı bir görünüme büründürmektedir.

MIO'nun Suryaprabha kitabının XLVIII. Bölümünde bir cadı kadın vardır. Bu cadı kadın Tanrı tarafından bir prensesi kurtarması için görevlendirilmiştir. Cadı uçarak prensesi kaçıranı bulur ve onu sersemleterek prensesi kurtarır. Daha sonra prensesi ailesine teslim eder. Cadı kendisine sorulan gelecekle ilgili soruları cevaplar ve masalın sonunda cadının öngördüğü her şey doğru çıkar. (Somadeva, 2011: 505)

Masallarda ateşle konuşmak ve ondan bilgi almak tılsımlı bir özellik olarak görülmektedir.

MIO'nun Suryaprabha kitabının L. Bölümünde Tanrıça Durga tarafından gönderilen Caya adlı bir hizmetçi kadın, prens Suryaprabha'ya Kamaçudamani adlı kızını eş olarak almasını söyler. Prens denileni yapar ve bir evlilik töreni düzenlenir. Ateşe pirinç atıldığında Caya tekrar ortaya çıkar ve Tanrıça Durga'nın gönderdiği hiç solmayan çiçeklerden yapılmış bir kolye verir. İkinci avuç pirinç atıldığında ise Caya boyna takıldığında insanı açlık, susuzluk ve ölümden koruyan bir kolye verir. Üçüncü avuç pirinç atıldığında ise bir ipe dizili mücevherler verir. Bu mücevherler insanı hep genç tutar. (Somadeva, 2011: 525-526)

Masallarda insanların hayvana, bitkiye veya cansız varlıklara çevrilmesi birer büyü göstergesidir.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXVIII. Bölümünde cadı karısı tarafından öküz hâline getirilen bir adam vardır. Bu adam karısının ihanetinden dolayı devamlı ağlamakta, yük taşımaktan bir deri bir kemik kalmaktadır. Büyü yeteneği sayesinde onun bir insan olduğunu anlayan beyaz büyücü bir kadın adamı eski hâline çevirir. Kendisine verdiği hardal tohumlarıyla da cadı karısını bir kırsığa dönüştürebileceğini söyler. Daha sonra adamı kendi kızıyla evlendiren kadın onlara uygun törenlerle uzun yaşama büyülerini öğretir. (Somadeva, 2011: 137-138)

Masallarda şifacı kadınlar da sıklıkla yer almaktadır. Bu kadınlar özel yetenekleri sayesinde hastaları iyileştirebilmektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXI. Bölümünde prenses Hamasvali adındaki bir kadın hastaları dokunarak iyileştirebilmektedir. (Somadeva, 2011: 167)

Masallarda büyü etkin bir unsur olarak kullanılmaktadır. Büyü malzemelerinin sıklıkla kullanıldığı masalarda büyü; genellikle çeşitli eylemlere alet olan birer araçtır.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXI. Bölümünde prenses kılığına giren bir hizmetçi vardır. Bu hizmetçi, hasta birini iyileştirmek için geçmişte bir cadıdan öğrendiği büyüleri uygulamaya çalışır:

“Kılıcıyla bir keçiyi öldürüp onun kanyla lingayı ıslatmış ve etini sunmuş. Sonra hayvanın bağırsaklarını onun çevresine sarıp tepesine keçinin lotusa benzer kalbini koymuş. Hayvanın gözlerini yakarak dumanyla lingayı tütsülemiş ve başını ona sunmuş. Daha sonra adak sekisinin on kısmına kan ve sandal ağacı yağı sürüp, bunun üzerine sekiz yapraklı bir lotusun sarısıyla boyanmış bir mango dalıyla hastalık ifritinin temsili bir resmini çizmiş. Bu üç ayaklı ve üç ağızlı bir şeymiş ve elinde silah yerine bir avuç kul tutuyormuş. Yaprakların üzerine küçük hastalık ifritlerini olduğu gibi resmetmiş ve bildiği bütün büyü sözleri kullanarak onları çağırmış.” (Somadeva, 2011: 168)

Tablo 37. Hint Masallarında Olumlu Kadın Tipleri-Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Ratnaprabha-XLII.	Olumlu	Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.138. Görünmez olma
MIO-Suryaprabha-XLVIII.	Olumlu	Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Belirsiz	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.139. Uçabilme E.106. Olayların iç yüzünü bilmesi
MIO-Suryaprabha-L.	Olumlu	Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Hizmetçi	Belirsiz	Belirsiz	E.112.Tılsımlı kolyeye sahip olma
MIO-Şaşankavati-LXVIII.	Olumlu	Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşur.	E.96. Büyü yapabilme E.143.İnsanları hayvana çevirme
MIO-Şaşankavati-LXXI.	Olumlu	Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.140. Dokunarak hastaları iyileştirebilme
MIO-Şaşankavati-LXXI	Olumlu	Büyücü /Falcı/ Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.114.Büyü yapma

6.2. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri

6.2.1. Anne Tipi

6.2.1.1. Üvey Anne Tipi

Masalların içerisinde tip tespit ve tahlili yapılırken olumsuz tipler içerisinde akla ilk gelen üvey anne tipidir. Üvey anne olumsuz her türlü eylemiyle olumsuz çatı tipine doğrudan uygun düşmektedir. Öz evladı olmayan çocuklarını aşığlaması, onlara çok zor işler vermesi, ölmeleri için çaba göstermeleri başlıca eylemleri olarak göze çarpmaktadır.

Üvey annenin masallardaki en bariz eylemi üvey evlatlarına kötü davranması, aç bırakması ve halledilmesi zor işler yüklemesidir.

MIO'nun Kathamukha kitabının XIV. Bölümünde Rudraşarman adlı bir brahman yaşamaktadır. Bu brahmanın iki eşinden biri, bir oğlan çocuğu doğurduktan sonra ölür. Diğer karısı ise oğlana kötü yiyecekler yedirdi ve çocuk soluk benizli, şiş karınlı olur. Kocasını kadına bunun sebebinin sorunca çocuğun doğasının böyle olduğunu söyler. (Somadeva, 2011: 103)

Tablo 38. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Üvey Anne Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamukha-XIV	Olumsuz	Anne-Üvey Anne Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.4.Üvey evladına kötü davranma E.11.Üvey evladını aç bırakma

6.2.1.2. Kötü Kalpli Kaynana Tipi

Masallarda kaynana ve gelin arasındaki çekişme genel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kötü Kalpli Kaynana Tipi başlığı altında, gelinlerine kötü davranmakta olan kadın tipleri ele alınmıştır. Bu kadın tiplerinin genel geçer özellikleri arasında gelinlerine iftira atma, gelinlerini aç bırakma, gelinlerine fiziksel şiddet uygulama gibi eylemler göze çarpmaktadır.

MIO'nun Madanamañuka kitabının XXIX. Bölümünde bir tüccarın güzeller güzeli Kirtisena adında bir karısı vardır. Bu tüccarın annesi gelinine sürekli olarak kötü davranmaktadır. Ancak evde oğlu olduğunda gelinine normal davranmaktadır. Gelini ise kayınvalidesinin bu davranışlarını eşinden saklamaktadır. Adam ticaret yapma amacıyla başka şehre gittiğinde kayınvalidesi gelinini bodruma kitle. Kendisine günde yarım çanak pirinç

lapası verir ve kendisine hizmet eden hizmetçileri görevden alır. Gelini bir fırsatını bularak evden kaçar. (Somadeva, 2011: 284-286)

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXIV. Bölümünde Vasudatta adlı bir adamın annesinden bahsedilir. Annesi hem kendi eşine hem de oğlunun eşine çok kötü davranmaktadır. Gelini her ne kadar kendisine uygun davransa da onu ikiyüzlü ve kibirli bulmaktadır. İlk gelini evi terk eden kadın, ikinci gelinine de aynı muameleyi yapmıştır. İkinci gelin de kendisini asmıştır. Sonra adam üçüncü gelin diye bir kukla yapar ve başka eve koyar. Annesine de oraya gitmemesini, karısının çok utangaç olduğunu söyler. Annesi kendi kendine taşla başını yarar ve bunu gelininin yaptığını söyler. Gerçekler ortaya çıkınca oğlan evi terk eder. (Somadeva, 2011: 226-227)

Tablo 39. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Anne Tipi-Kötü Kalpli Kaynana Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Madanamaçuka	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Soylu	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.29.Gelinini aç bırakma E.31.Gelinini hor görme E.35.Gelinine kötü davranma
MIO-Şaşankavati	Olumsuz	Anne-Kötü Kalpli Kaynana Tipi	İnsan	Soylu	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.29.Gelinini aç bırakma E.30.Gelinine iftira atma E.31.Gelinini hor görme E.32.Gelinini öldürmeye çalışma E.35.Gelinine kötü davranma

6.2.2. Eş Tipi

6.2.2.1. Kötü Eş Tipi

Masallarda ideal eş tipinin zıttı olan kötü eş tipi bulunmaktadır. Kötü Eş Tipi; aileye ve eşine olan sorumluluklarını yerine getirmeyen, kendisinden başka kimseyi düşünmeyen, evlatlarının ve ailesinin menfaatine hareket etmeyen eylemlerle eşine ihanet içerisinde olan kadını tanımlamaktadır.

Masallarda kocasından kurtulmak için ona iftira atan kadınlar görülmektedir. Kocasının maddi ihtiyaçlarını karşılayamadığını öne sürerek ondan kurtulmaya çalışan kadın, gerçeklerin ortaya çıkması sonucunda bunda başarılı olamaz.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXIII. Bölümünde bir kadın kocasından şikâyet etmek için krala gelir. Kocasının kendisine ne yiyecek ne giyecek hiçbir şey getirmediğini, hiçbir ihtiyacını karşılamadığını söylemiştir. Ancak kralın karısı olan kraliçenin rüyasına giren Tanrı Şiva, bir önceki geceden bu kadının yalancı olduğunu kraliçeye bildirmiştir. Bunun üzerine kral ve kraliçe de bu kadına inanmamışlardır. Adamın tarafsız akrabalarını dinleyerek kadını suçlu bulmuş ve sınır dışı etmişlerdir. (Somadeva, 2011: 203-204)

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXIII. Bölümünde kralın hizmetkârlarından olan Sinhaparakrama adına bir adam kumardan çok para kazanan biridir. Bu adam karısının her türlü ihtiyacını karşılamasına rağmen karısı sürekli olarak kendisinden şikâyetçidir. Kocasına devamlı: “Sen hep evden uzakta yiyip içiyor, bize hiçbir şey vermiyorsun.” demektedir. Bunun sonucunda da kocası evi terk eder ve başka birisiyle evlenir. Ancak sürekli şikâyet ederek kendisiyle kavga eden karısına da bir köy vermeyi ihmal etmez. (Somadeva, 2011: 205-206)

Hint masallarının birçoğunda erkek, bir başka kadınla evlendiğinde bu sorun olarak gösterilmez. Erkeğin ilk eşi duruma anlayış göstermekte, bunun ailesi ve ülkesi için faydalı bir durum olduğunu düşünmektedir. Ancak bazı masallarda da kadın, ikinci eşini kıskanır ve olmayacak işler yapar.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXII. Bölümünde Kral Drdhavarman, bir ermişin kızı olan göksel bir periyle evlenir. Ancak kralın ilk karısı bu durumu çok kıskanır ve kızıdan kurtulmanın yollarını arar. Kötü kalpli çileci bir kadın ve kurnaz bir berberle iş birliği yaparak, göksel perinin aslında bir cadı olduğu safsatasını yayar. Ancak gerçekler sonradan ortaya çıkar. (Somadeva, 2011: 312-313)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLII. Bölümünde kral Parityagasena'nın iki karısı vardır. Kral Parityagasena'ya Tanrıça Durga iki tane meyve vermiştir. Bu meyvelerin her birini iki karısının da yemesini, böylece iki tane kahraman oğul doğuracaklarını söyler. Ancak bu meyvelerin ikisini de kralın karılarından biri olan Adhikasangama yer. Diğer kraliçe Kavyalankara ise bu duruma çok üzülür ve kızar. Meyveleri yiyen kraliçe Adhikasangama'nın dünyayı dize getirecek kahramanlıkta iki oğlu olur. Bu oğlanlar fetihlere çıkarlar. Bu durumu kıskanan kraliçe Kavyalankara çocukları öldürtmek için bir plan yapar. Ordugâha kralın ağzından mektup yazdırarak oğlanların öldürülmesi emrini verdirtir. Ancak oğlanlar dedeleri sayesinde kurtulurlar. Yaptıkları ortaya çıkartılan kraliçe de zindana atılır. (Somadeva, 2011: 416-419)

Masallarda isteği yerine getirilmeyen kadın bu durumdan şikâyetçi olmaktadır. İsteğinin yerine getirilmemesi durumunda eşini tehdit eder.

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXII. Bölümünde bir kadından bahsedilmektedir. Bu kadın kocasından mavi lotuslardan yapılmış bir kolye ister. Eğer kolyeyi getirmezse aralarındaki karı kocalık ilişkisinin tamamen biteceğini söyler. Nitekim adam kralın bahçesindeki gölden mavi lotuslar almak ister ancak yakalanır. Rezil olan adam durumu ve karısından korktuğunu krala anlatır. (Somadeva, 2011: 77)

Tablo 40. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Eş Tipi-Kötü Eş Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Naravahanadattacanana-XXIII.	Olumsuz	Eş-Kötü Eş Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.23.Kötü kalpli olma E.50 Eşinden kurtulmayı isteme E.51.Eşinden kurtulmak için hain planlar yapma
MIO-Naravahanadattacanana-XXIII.	Olumsuz	Eş-Kötü Eş Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.23.Kötü kalpli olma E.50 Eşinden kurtulmayı isteme E.51.Eşinden kurtulmak için hain planlar yapma
MIO-Madanamañcuka-XXXII.	Olumsuz	Eş-Kötü Eş Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.23.Kötü kalpli olma E.90.İnsanlar a iftira atma
MIO-Ratnaprabha-XLII.	Olumsuz	Eş-Kötü Eş Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.23.Kötü kalpli olma E.90.İnsanlar a iftira atma
MIO-Şaktiyaşa-LXII.	Olumsuz	Eş-Kötü Eş Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16. Yalan söyleme E.23. Kötü kalpli olma E.68. Aç gözlü ve

								hırslı olma
--	--	--	--	--	--	--	--	-------------

6.2.3. Kurnaz Kadın Tipi

Masallar içerisinde belli amaçlar uğruna kurnazlığını ve kıvrak zekâsını kullanan kadınlar görülmektedir. Aslında akıllı kadın tiplerinin olumsuz bir yansımasını teşkil eden bu kadın tipi, yaptığı eylemler dolayısıyla başkalarını mağdur ettikleri için olumsuz çatı tipinde yer almaktadır. Kıvrak zekâlarını insanları aldatmak, kolayca manipüle etmek için kullanan bu kadınlar; vicdanlı düşünmek yerinde pragmatist bir anlayış gütmektedir.

Hint kültürü içerisindeki gelenekler, Hint masalları içerisinde canlı bir şekilde yaşamaktadır. Bu geleneği uygulamak isteyen bir kadın, eşinin kardeşine hastalık taşıyan bir kek vermektedir. Böylece keki veren kadın, kendisini ve ailesini hastalıklardan koruyacaktır.

MIO'nun Kathapitha kitabının II. Bölümünde iki erkek kardeş vardır. Bu kardeşlerden fakir ve aptal olanına, zengin ve akıllı olanın karısı bir kek vermiştir. Bu kek, Hint geleneğine göre sıcak havada yıkanmakla gelen yorgunluğu ve soğuk havada yıkanmakla gelen hastalıkları kekin verildiği kişiye yükler. Zengin ve akıllı olan kardeşin karısı, keki kayınına belli bir ücret karşılığında verir. Bu keki almak Brahman kastına göre tiksindirici bir âdettir. (Somadeva, 2011: 11)

Masallarda insanları kolayca kandırabilen, kurnaz planlarla istediğini elde edebilen kadınlardan bahsedilmektedir.

MIO'nun Kathamukha kitabının XII. Bölümünde çileci bir kadın, öğrencisi sayesinde nasıl zengin olduğunu anlatmaktadır. Öğrencisi olan Siddhikari, zengin bir tüccarın evine hizmetçi olarak işe girer. Adamın tüm altınları alarak kaçır. Yolda karşılaştığı aşağı kasttan davulcu bir adamı da soymak ister. Adama kıskançlık yüzünden evden kaçtığını ve kendisini asmak istediğini söyler. İdam ipini nasıl yapacağını adama sorar. Adam da kadına yardım ederek, öldüğünde altınlarını alabileceğini düşünür. Adam idam ipini yaptığında, kadın ipin boyna nasıl takılacağını göstermesini ister. Adam davula çıkıp idam ipinin nasıl takıldığını gösterirken kadın davula tekme atar. O sırada kadını aramaya gelen tüccardan saklanmak için Siddhikari ağaca tırmanır. Tüccarın hizmetçilerinden biri ağaca çıkar ancak kadın onu hep sevdiğini söyleyerek öpmek ister. Hizmetçiyi dudaklarından öperken dilini kopartır ve adam aşağıya düşer. Ağacın üstünde bir ifrit olduğunu düşünen tüccar ve hizmetçileri oradan kaçır. Siddhikari de zengin bir kadın olarak evine döner. (Somadeva, 2011: 96)

MIO'nun Kathamukha kitabının XIII. Bölümünde çileci bir kadın vardır. Uzak diyarlardan gelen dört tane tüccarla anlaşılan bu kadın, Devasmita adında bir kadının bu

tüccarlarla birlikte olmasını sağlamaya çalışmaktadır. Devasmita'nın evine giden kadın kapıda duran köpeğe pul biberli bir et verir. Köpeğin gözlerinden yaşlar akınca çileci kadın, köpeğin geçmiş yaşamdan arkadaşı olduğunu söyler. İkisinin de brahman karısı olduklarını, kocaları ülke dışına gittiklerinde kendisinin erkeklerle beraber olarak duygularını serbestçe yaşadığını söyler. Köpek olan arkadaşı ise sadakatli bir şekilde kocasının yolunu gözlemektedir. Kendisi duygularını açıkça yaşayıp serbest bıraktığı için geçmiş yaşamını hatırlar ancak köpek olan kadın bunu yapmadığı için şu an cahilce yaşayıp pişmanlıktan ağlamaktadır. Uydurduğu bu hikâye sayesinde Devasmita'nın da uzaklara gitmiş olan kocasını, bu dört tüccarla aldatmasını umar. (Somadeva, 2011: 97) Masalın devamında Devasmita bu dört tüccardan kurtulmayı başarır. Çileci kadın ve öğrencisinin de kulaklarını ve burunlarını kestirip pislik dolu bir çukura atar. (Somadeva, 2011: 99)

Masallarda maddi güç ve servet elde etmek için kurnazlıkla hareket eden çok fazla sayıda kadın vardır.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXX. Bölümünde Cihva adlı bir saray hizmetkârı vardır. Bu kadın saraydan mal çalarak saklamakta ve kendi kendine bir hazine oluşturmaktadır. Ancak kurnazlığı ayağına dolanır ve kendi suçunu itiraf ederek hazinesinden olur. (Somadeva, 2011: 298)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LVII. Bölümünde bir tüccarın oğlu Sundari adlı bir kızla beraber olur. Sundari aslında tüccarın oğlunu sevmemekte, rol yapmaktadır. Oğlanın tüm parasını annesiyle birlikte yeme amacındadır. Kız, oğlanın tüm servetini elde etmeyi başarmıştır. Oğlan, başka bir ülkeye ticaret yapmak için gitmek isteyince kendisini yalandan kuyuya atar. Aslında kuyunun dibine bir ağ gerdirmiştir. Oğlana aşkını ispat eden Sundari, adamın tüm parasını alarak kapı dışarı eder. Bölümün sonunda Sundari ve annesi, tüccarın oğlu tarafından oyuna getirilir ve beş parasız kalırlar. (Somadeva, 2011: 7-13)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LVIII. Bölümünde Kumudika adında bir kadın vardır. Bu kadının evine bir gün savaştan kaçan bir kral ve veziri kılık değiştirerek gelirler. Ancak zeki bir kadın olan Kumudika, bu adamın önemli biri olduğunu anlar. Adamın kullanabilmesi için tüm servetini ve ordusunu seferber eder. Kral, Kumudika'nın kendisine âşık olduğunu düşünür ancak veziri sürekli olarak kralı uyarmaktadır. Kral her seferinde Kumudika'nın kendisine sadık olduğunu düşünür. Kral, Kumudika'nın serveti ve askerleri sayesinde düşmanlarını yener, krallığına geri kavuşur. Eşi de ölmüş olan kral Kumudika'yla evlenme hayalleri kurar. Ancak yaptığı iyiliklere karşılık olarak Kumudika, haksız yere hapse düşen bir Brahman'ın oğluna âşık olduğunu ve onun kurtarılmasını istediğini söyler. Kral da Kumudika'nın aslında kendisine sadık olmadığını anlar. (Somadeva, 2011: 14-16)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXIV. Bölümünde bir prensesten bahsedilmektedir. Bu prenses masalda iki tane hırsızdan biriyle evlenir. Ancak kocası öldürülünce diğer hırsızla kaçır ve ona âşık rolü yapar. Hırsızın dilenci bir arkadaşıyla, hırsızın öldürülmesi için plan yapar ve bunu gerçekleştirir. Daha sonra da dilenciye zengin bir tüccarla kaçarak ortada bırakır. Masalın sonunda tüccar tarafından terk edilen prenses ortada kalır. (Somadeva, 2011: 93-95)

Masallarda bazı kadınların kurnazlıkla iftira attıkları görülmektedir.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXIX. Bölümünde Virabhucça adında bir kral yaşamaktadır. Kralın yüz tane kraliçesi vardır ancak içlerinden en çok Gunavara'yı sever. Bunu çekemeyen kraliçelerden biri olan Ayaşolekha, Gunavara'nın harem sorumlusu bir erkekle beraber olduğu iftirasını atar. Gunavara hapse atılınca da kendi oğlunu krallığı ele geçirmesi için doldurur. (Somadeva, 2011: 389-391)

Masallarda bazı kadınlar güç ve zenginlik uğruna insanları kandırmaktadır. Kurnazca hareket eden bu kadınlar sonunda yakayı ele vermektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXI. Bölümünde prenses Hamsavali'nin Kanakamancari adında bir hizmetçisi vardır. Hamsavali kendisine resmi gösterilen bir prensle evlendirilecektir. Bundan önce hizmetçisini, prensi görmesi için yollar. Ancak prensi görünce ona âşık olan hizmetçi, prensese yalan söyler. Prense bir ifritin musallat olduğunu, prensin başının iki yanından boynuzları çıktığını söyler. Böylece prensesin onunla evlenmesine mani olarak kendisi evlenir. Daha sonra prensesin öldürmeye teşebbüs eder ancak başarılı olamaz. Prensesin yerine geçerek onun rolünü oynar. Ancak yakın arkadaşlarından biri hastalanır. Gerçek prensesin hastalara dokunarak iyileştirme gücü vardır. Onun yerine geçmiş olan bu hizmetçi ise yakayı ele vermekten korkmaktadır. (Somadeva, 2011: 162-167)

Masallarda kocasını aldatmakta olan kadınlar, kocalarına yakalandıkları anda kurnazca hareket etmektedirler. Kocalarını kolaylıkla kandırabilen kadınlar, zor durumlarından hızlıca kurtulabilmektedirler.

Şukasaptati'nin 1. Masalında Lakshmi adında bir kadın vardır. Kadın, kocası başka bir şehre gidince kendisiyle beraber olmak isteyen bir adamın teklifini kabul eder. Adamla buluşmak için arkadaşının evine gittiğinde adam işi çıktığından gelmez. O an başka bir erkeğin kendisine getirilmesini isteyen Lakshmi'nin karşısına kocası çıkartılır. Lakshmi durumu kurtarmak için kocasına saldırır ve ona böyle bir oyun hazırladığını söyler. Kendisini aldattığını düşündüğünü ve o yüzden kendisini buraya getirttiğini dile getirir. Kocasına özür dileyen kadın kendini durumdan kurtarır. (Şukasaptati, 2020: 6-8)

Şukasaptati'nin 2. Masalında Yaşodevi adlı bir kadının oğlu kralın kızına âşık olur. Oğluna yardımcı olmak isteyen Yaşodevi, bir hayat kadını süsleyerek prensesin yanına gider. Hayat kadınıyla kendisinin önceki yaşamlarından kardeş olduklarını, hayat kadını olan kadının önceki yaşamında namuslu durduğundan dolayı hiçbir şeyi hatırlamaz ve hayat kadını olarak doğar. Fakat kendisinin zevklerini dilediğince yaşadığından önceki hayatını hatırladığını söyler. Böylece prensesi kocasının gözü önünde kandırır ve oğluna getirir. (Şukasaptati, 2020: 8-9)

Şukasaptati'nin 14. Masalında bir tüccarın Dhanaşri adında bir karısı vardır. Tüccar ticaret yapmak için başka bir şehre gittiğinde aylar geçer ve Dhanaşri hasretinden çöker. Dhanaşri bu durumdan kurtulmak için başka bir adamla birlikte olur. Ancak âdete uygun olarak, kocası evden uzakta olanların uzattığı saç örgüsünü bu adam keser. Dhanaşri ise kocası eve döndüğünde saç örgüsü yeni kesilmiş gibi rol yapar, tanrıçaya adadığını söyler. (Şukasaptati, 2020: 33-35)

Şukasaptati'nin 15. Masalında Şriyadevi adında bir kadın vardır. Bu kadın kocasını sürekli olarak Subuddhi adında başka bir tüccarla aldatmaktadır. Bir gün kadın başka bir adamla uyurken kayınpederi ayağından halhalını çalar ve oğluna karısının onu aldattığını söyler. Kadın ise kendini aklamak için bir plan yapar. Plana göre ormanda bir yakshanın yaşadığını ve o yakshanın bacaklarının arasından yalnızca doğru söyleyenlerin geçtiğini söyler. Aşığı delirmiş bir adam kılığına sokar ve törensel bir ayin gerçekleştirerek adamın bacaklarının arasından kocasını hiç aldatmayan biri olduğunu söyleyerek geçer. (Şukasaptati, 2020: 35-36)

Şukasaptati'nin 16. Masalında Mugdhika adında bir kadın tüccar olan kocasını devamlı aldatmaktadır. Kocasını bu durumu akrabalarına söyleyince gece dışarı çıkan kim olursa onun aldattığının anlaşılacağını söylerler. Kadın bir gece dışarı çıkar ancak kocası kapıyı arkadan kitler. Kadın döndüğünde kapıyı açamaz ve kuyuya bir taş atar. Karısının kuyuya düştüğünü düşünen adam dışarı çıkar, kadın hemen içeriye girerek kapıyı kilitler. Daha sonra sırlarının kimse tarafından bilinmemesini isterler ve birbirlerini affederek eve girerler. (Şukasaptati, 2020: 37)

Şukasaptati'nin 20. Masalında Sura adlı zengin bir çiftçinin Kalika adında iffetsiz bir karısı vardır. Kalika nehrin karşı kıyısındaki bir Brahman'la birliktelik yaşamaktadır. Nehirden dönerken kocasının onu izlediğini fark eder ve elindeki testiye su doldurarak tapındaki tanrıça heykelini sular. Kocasının beş gün içinde ölmemesi için bunu yapması gerektiğini söyleyen kadının değeri kocasının gözünde artar. (Şukasaptati, 2020: 41)

Şukasaptati'nin 27. Masalında Arya adlı bir tüccarın Mohini adında bir karısı vardır. Kadın, kocasını devamlı olarak aldatmaktadır. Bir gün aşığını evine alır ve kocasıyla aynı yataktayken adamla beraber olur. Eve hırsız girdiğini düşünen adama, mum ve sopa buldurtmaya yollayan kadın, aşığının gitmesine göz yumar. Evdeki köpeği tasmaından tutarak köpeğin acıktığı için ses çıkarttığını söyler. (Şukasaptati, 2020: 55)

Şukasaptati'nin 28. Masalında saf bir adam olan Carasa ve onun karısı Devika yaşamaktadır. Devika kocasını sürekli aldatmaktadır. Bir gün karısını takip eden Carasa, erik ağacına çıkar ve karısının seviştiğini görür. Karısı ise bu ağacın lanetli olduğunu ve o ağaca çıkanın insanları sevişirken gördüğünü söyler. Kadın ağaca kendisi çıkar ve uzun zaman önce kocasının başkasıyla seviştiği yalanını söyler. Adam ise onun doğru söylediğine inanır. (Şukasaptati, 2020: 56)

Şukasaptati'nin 29. Masalında Sundari adında bir kadın kocasını sürekli aldatmaktadır. Bir gün aşığı evdeyken kocası eve gelir ve kadın, aşığını duvardaki hamağa asar. Kocasına da hamakta bir hayalet olduğunu ve ifrit kovucuları getirmesi gerektiğini söyler. Adam yoldan geri dönünce aşığını evden çıkartır ve kocasına da hayaletin gittiğini söyler. (Şukasaptati, 2020: 57)

Şukasaptati'nin 53. Masalında bir Devika adlı bir kadın, derici kocası evden gidince âşığını eve almıştır. Kocası eve geldiğinde ise kadın delirmiş taklidi yaparak içine cin girdiğine kocasını inandırır. Kocası cin çıkarıcı kişi bulmak için oradan gittiğinde âşığını dışarı çıkartır. (Şukasaptati, 2020: 85-86)

Şukasaptati'nin 61. Masalında Tecuka adlı bir kadın vardır. Bu kadın bir tapınakta yapılan tören sırasında yakışıklı bir adama gönlünü kaptırır. Ancak kocasının sinirli ve hoşgörüsüz olduğunu bildiğinden bir plan yapar. Bu adamla birlikte olmak için akrep tarafından sokulmuş numarası yapar ve adamı da hekim olarak eve aldırır. Hekim kılığındaki adam kadının dudaklarına acı bir ilaç sürer ve kocasının emmesini söyler. Kocası bu acı tattan ötürü ememeyeceğini söyler ve işi hekime bırakarak oradan ayrılır. Hekim kılığındaki adamla dilediği gibi sevişen kadın, ileride de her fırsatı değerlendirerek adamla görüşür. (Şukasaptati, 2020: 96-98)

Şukasaptati'nin 69. Masalında bir tüccarın Vecika adlı bir karısı vardır. Bir gün kocasını yıkarken daha önceden ilişkide bulunduğu bir adam önlerinden geçer. Su alma bahanesiyle adamın yanına giderek onunla birlikte olan Vecika, sonradan kocasına hangi bahaneyle geciktiğini söyleyeceğini düşünmeye başlar. Kendisini kuyuya atar ve çevredeki herkes bir kadının suya düştüğünü söylemeye başlar. Kocası gelip Vecika'yı kurtarır ve Vecika sorgulanmadan eve döner. (Şukasaptati, 2020: 105-106)

Hitopadeşa'nın Suhridbheda Bölümünün 5. Masalında bir çoban ve karısından bahsedilir. Karısı kendisini aldatan çoban, karısını bir kazığa bağlayarak uyur. Bir hayat kadını da kadını kurtarıp yerine kendisini bağlatır ve kadının âşığının yanına gitmesini ister. Kocasını geceleyin uyanır ve kadına âşığına gidip gitmediğini sorar. Direğe bağlı olan hayat kadını adama cevap ver ve adam bunu kibir olarak algılayarak kadının burnunu keser. Sabahleyin çobanın karısı âşığının yanından gelir ve hayat kadınının burnunun kesildiğini görür. Kadın, kralın yanına giderek kocasını şikâyet eder. Eğer kocasına sadık ve iffetli bir kadınsa burnunun hemen iyileşmesini diler. Daha sonra burnunun sapsağlam yerinde durduğunu gösterir. Adam ise karısına inanır ve hayatlarına devam ederler. (Hitopadeşa, 2017: 74-75)

Hitopadeşa'nın Suhridbheda Bölümünün 6. Masalında bir çobanın karısı, şehrin yargıç ve onun oğluyla kocasını aldatmaktadır. Bir gün yargıçın oğluyla sevişirken yargıç çıkagelir. Oğlanı saklayan kadın yargıçla sevişmeye başlar. Daha sonra kocası çıkagelir ve kadın yargıçın sinirli bir şekilde ahırdan çıkmasını ister. Kocasını yargıç görünce durumu anlayamaz ve kadın; yargıçın oğluna kızdığını ve oğlunun da korkarak ahıra saklandığını söyler. Böylece kendini durumdan kurtarır. (Hitopadeşa, 2017: 76-77)

Hitopadeşa'nın Vighraha Bölümünün 6. Masalında bir tekerlekçinin karısı, tekerlekçiyi aldatmaktadır. Kocasını evden gidiyormuş gibi yapsa da yatağın altına saklanır ve gece olunca kadın âşığını eve alır. Yatağın altında kocasını fark eden kadın, âşığına karşı konuşurken kocasını çok sevdiğini ve ona bağlı olduğunu belirtir. Yatağın altındaki kocası da gerçekler gözünün önünde olmasına rağmen karısının cümlelerine inanır. (Hitopadeşa, 2017: 102-103)

Hitopadeşa'nın Samdhi Bölümünün 3. Masalında bir tüccarın Ratnaprabha adında bir karısı vardır. Bu kadın sürekli olarak kocasını hizmetçilerle aldatmaktadır. Bir gün hizmetçilerden birini dudağından öperken kocasına yakalanır. Kocasına ise hizmetçilerin keyfine düşkün olduğunu ve ağzını koklayıp kâfur çalıp çalmadıklarını kontrol ettiğini söyler. Kocasını ise bu duruma inanır. (Hitopadeşa, 2017: 131)

Tablo 41. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Kurnaz Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha-II	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-	Olumsuz	Kurnaz	İnsan	Halktan	Orta	Belirsiz	E.60.İnsanları

Kathamukha-XII.		Kadın Tipi		biri	Yaş		kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO- Kathamukha- XIII.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Orta Yaş	Belirsiz	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO- Madanamañcuka- XXX.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Hizmetçi	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma E.66.Hırsızlık yapma
MIO- Ratnaprabha- XXXIX.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-Şaktiyaşas- LVII.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-Şaktiyaşas- LVIII.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-Şaktiyaşas- LXIV.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-Şaşankavati- LXXI.	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Hizmetçi	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-1. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları

							kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-2. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-14. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-15. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-16. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-20. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma

Şukasaptati-27. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-28. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-29. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-53. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-61. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-69. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine

							sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Hitopadeşa-Suhridbheda-5. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Hitopadeşa-Suhridbheda-6. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Hitopadeşa-Vigraha-6. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Hitopadeşa-Samdhi-3. Masal	Olumsuz	Kurnaz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma

6.2.4. Haris Kadın Tipi

Dünya masallarında ve onun da özelinde Hint masalları değerlendirildiğinde soyut bir duygu olan hırs, masalarda somut bir şekilde işlerlik kazanmaktadır. Hırslı yapıdaki kadın

masallarda farklı şekillerde tezahür edebilir. Kimi zaman emeline ulaşmak için birinin canına kıymaktan korkmaz kimi zaman bedenini teslim etmekten çekinmez.

Masallarda hırslı ve açgözlü olan kadınlar istediklerini elde edemediklerinde olumsuz eylemler sergilemektedirler.

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXXIV. Bölümünde kralın vezirlerinden olan Gomukha'ya bir kadın âşık olur. Ancak Gomukha kadını reddedince kadın ona zehirli bir içecek içirmeye çalışır. Bundan haberdar olan Gomukha ölümden kurtulur. (Somadeva, 2011: 339-340)

Masallarda gözü yükseklerde olan bazı kadınlar hırslı yapılarıyla dikkat çekmektedirler.

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXI. Bölümünde bir Çandala kızı vardır. Bu kız dünyaya hükmeden bir kocayla evlenmeyi aklına koymuştur. Bir gün bir kralı ormanda görür. Onunla evlenmeyi arzular. Ancak kral, ormandaki bir ermişin önünde saygıyla eğilince ermişin kraldan büyük olduğunu düşünür. Ermiş, Şiva tapınağında Şiva'nın heykeline tapınırken, kız Şiva'nın daha büyük olduğunu düşünerek onunla evlenmek ister. O an tapınağa giren köpek, Şiva heykeline çişini yapar ve kız köpekle evlenmesi gerektiğini düşünür. Köpek, bir Çandala erkeği olan sahibinin yanına gider ve kadın kendisi gibi aşağı kasttan olan bu adamla evlenir.

Masallarda başkasına ait olan nesnelere, hırslı kadınlar için birer arzu nesnesi hâline gelebilmektedir. Bu nesneyi elde edebilmek için her yolu denemektedirler.

Şukasaptati kitabının 7. Masalında bir çileci dokunduğunda altın veren bir sandal ağacı parçasının sahibi olur. Şehre giderek Sthagika adlı bir hayat kadınıyla birlikte olur. Hayat kadını bu beş parasız çilecinin kendisini elde etmeye yetecek kadar parayı nereden bulduğunu merak eder. Sandal ağacını elde edince adamı oradan kovdurur. (Şukasaptati, 2020: 23)

Tablo 42. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Haris Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Madanamañçuka-XXXIV.	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.18.Merhametsiz olma E.68.Açgözlü ve hırslı olma
MIO-Şaktiyaşa-LXI.	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.68.Açgözlü ve hırslı olma
Şukasaptati-7. Masal	Olumsuz	Haris Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.68.Açgözlü ve hırslı olma

6.2.5. İffetsiz Kadın Tipi

Masalların genelinde eşlerini, nişanlılarını veya sevgililerini aldatan pek çok kadın görülmektedir. İffetini muhafaza etmek gayesinde olmayan, kişisel çıkarlar veya yalnızca gönül eğlencesi olarak hareketlerini yönlendiren kadınlar; yapmış oldukları olumsuz eylemler sonucunda olumsuz çatı tipi altında değerlendirilmektedirler. İffetin sınırlılıkları veya toplumlardan toplumlara değişen çizgisi, masallarda pek fazla değişen bir çizgide seyretmez. Masallarda yalnızca bir özellik olarak birer ibret malzemesi olarak yer alırlar. Kadının iffetini muhafaza etmemesi başına türlü felaketler getirmektedir.

Masallarda iffetli gözükken bazı kadınlar aslında iffetsiz bir yapıdadırlar.

Kathapitha kitabının V. Bölümünde Kral Yogananda'nın karısı pencereden bir erkekle konuşarak kralı kıskançlığa itmiştir. Bunun üzerine adamın idamına karar veren kral, aslında karısının haremde kadın kılığında gezen bir sürü erkek olduğunu öğrenir. Haremdeki diğer kadınlar da Kral Yogananda'ya sadakatsizlik etmektedirler. (Somadeva, 2011: 27)

Kathapitha kitabının V. Bölümünde kral Adityavarman'ın karılarından biri hamile kalır. Ancak kral iki yıldır haremine girmemektedir. O an kralın veziri Şivavarman'a iftira atarlar ve Şivavarman öldürülmek üzere sürgün edilir. Bir hafta sonra kral Adityavarman'ın karısı, kadın kılığına girmiş bir erkekle birlikte kaçarken yakalanır. (Somadeva, 2011: 29-30)

MIO'nun Lavanaka kitabının XVII. Bölümünde Gautama adlı bir ermişin Ahalya adında periler kadar güzel bir karısı vardır. Tanrı İndra bu kadına âşık olur ve kadını baştan çıkarır. Kadın da aşığı olan Tanrı'ya yüz verir. Gautama, bu aşkı sezince Tanrı İndra bir kediye dönüşür. Ermiş Gautama bunu anlar ve ikisine de lanet okur. Kendisini aldatan karısının taşa dönüşmesini ve bu lanetin de Tanrı Rama tarafından görülünceye kadar sürmesini diler. (Somadeva, 2011: 133-134)

MIO'nun Lavanaka kitabının XIX. Bölümünde Devadasa adlı bir tüccardan bahsedilir. Devadasa, zengin bir tüccarın kızıyla evlenmiştir. Kumar oynama alışkanlığı olan Devadasa, bir zaman sonra servetini kumarda kaybeder. Bunun üzerine kayınpederi, yoksulluk içinde yaşamaması için kızını gelip alır. Devadasa, durumunu düzeltmek ve yeni bir iş kurmak için kendisine sermaye gerektiğini düşünür. Gerekli sermayeyi de kayınpederinden istemek için Paundravardhana şehrine gider. Akşamleyin şehre vardığında üstündeki kıyafetlerin kayınpederinin karşısına çıkmak için uygun olmadığını düşünür ve bunun üzerine çarşıya gider. O sırada dükkânlardan birine bir tüccar girer ve hemen arkasından da kendi eşinin içeri girdiğini görür. Kocasını bu genç tüccarla aldatmaktadır. Hatta kaynanasının ona vermiş olduğu ve ailedeki tüm gelinler-kaynanalar arasında gelenek hâline gelmiş bir sırrı, sevgilisi olan genç tüccara söyler. Bu sır şöyledir: “Kocamın uzun zaman önce Viravarman adlı bir

büyükbabası vardı. Evinin avlusuna, her biri bir köşeye gelecek şekilde dört altın küp gömmüş.” (Somadeva, 2011: 159) Bu sırrı sevgilisine söyleyen kadın hem kocasına karşı hem de ailenin içinde kalması gereken geleneklere karşı sadakatsizlik yapmaktadır. Bu hazineleri ele geçirmesi için sevgilisi olan tüccara, kocasının evini satın almasını söyler. Ancak bu sırrı öğrenen kocası, hemen evine dönerek hazineyi gömülü olan yerden çıkartır. Evi de karısının sevgilisine satar. Evde hazineyi bulamayan sevgilisi evi Devadasa’ya geri satmayı ister. Devadasa kabul etmez ve olay krala kadar gider. Devadasa da karısının kendisini aldattığını, sevgilisiyle yaptığı planları krala anlatır. Bunun üzerine kral zina yapan tüccarın mallarını elinden almıştır. Devadasa ise karısının burnunu keserek başka bir evlilik yapmıştır. Sadakatsizliğinden ötürü başına kötü şeyler gelmiş olan Devadasa’nın karısı, kötü bir sonla masalın sonunda yer almaktadır. Sadakatsiz eş tipinin ideal bir örneğini teşkil etmektedir.

MIO’nun Naravahanadattacanana kitabının XXI. Bölümünde Kral Cayadatta’nın oğlu zengin bir tüccarın kızıyla evlenir. Ancak çok geçmeden kral ölür, prens ise korumasız kalır. Krallıkta isyan çıkar. Karısı babasının yanındadır. Kayınpederinden borç almak için onların yaşadığı şehre gider ve orada karısının kendisini bir dilenciyle aldattığını görür. Dilenci evindeki adam, prensin karısını dövmesine rağmen kadının aşkı daha çok artar. O an küpesini düşüren kadın bunun farkına varmaz. Prens ise o küpeyi satarak zenginliğe kavuşur ve krallığını geri alır. Daha sonra küpeyi tekrar satın olarak kayınpederine yollar ve kızının yaptığı yanlış bildiğini belirtir. Sonra da karısından ayrılır ve kralın kızıyla evlenir. (Somadeva, 2011: 184-186)

MIO’nun Ratnaprabha kitabının XXXVI. Bölümünde bir kral, iffetli bir kadının kız kardeşiyle evlenmek ister. Kadının kız kardeşinin de aynı şekilde iffetli olacağını düşünür. Bu düşünceyle kraliçe Racadatta’yla evlenir. Onu hiçbir erkeğin olmadığı bir adaya götürür. Yalnızca uçan filiyle giderek onu ziyaret eder. Bir gece ikisi de sarhoş olur ancak kadının ısrarlarına rağmen kral, krallığa geri döner. Kraliçe Racadatta ise adaya yolu düşen bir adama sarılıp öpüşür. Alkolün etkisiyle bu şekilde davranan kraliçe, kral tarafından basılır. Kral ise rezil olduğunu düşünür. (Somadeva, 2011: 360-362)

MIO’nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde bir Brahman adama, bir tüccarın karısı âşık olur. Bandhudatta adında bu kadın, bir arkadaşı aracılığıyla Brahman’la aynı yerde buluşur. Böylece kocasını aldatır. Hatta Brahman’ı büyüyle maymuna dönüştürterek sürekli yanında tutar. (Somadeva, 2011: 371)

MIO’nun Şaktiyaşa kitabının LVIII. Bölümünde Çandraşri adındaki bir kadın, tüccar olan kocasını aldatmaktadır. Her seferinde âşığıyla buluşan kadının iffetsizliğini tüm

akrabaları duymasına rağmen kadın görüşmelerine devam eder. Ancak kadının kocası ateşli bir hastalıktan ölünce, kadın da kendisini cenaze ateşine atar. (Somadeva, 2011: 16)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LVIII. Bölümünde Duşila adında kötü kişilikli bir kadın vardır. Kadın, kocası Devadasa'dan kurtulmak için âşığını gündüzden eve alır ve çatıda saklar. Gece olunca âşığı kocasını öldürür. Sabahleyin Duşila evine hırsızların girdiğini ve kocasını öldürdüklerini söyler. Ancak Devadasa'nın akrabaları durumun böyle olmadığını anlar çünkü evden bir eşya çalınmamıştır. Çiftin oğullarına sorarlar ve gerçeği öğrenirler. Duşila sürgün edilir. (Somadeva, 2011: 17)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LVIII. Bölümünde Kalyanavati adında bir kraliçeden bahsedilir. Kral ülkesini büyük bir refah içerisinde kraliçeyle birlikte yönetmektedir. Ancak bir gün kraliçeyi kayınpederine bırakarak savaşa gider. Kral gittiğinde kraliçe camdan gördüğü birine âşık olur ve gece olunca onu odasına aldırır. Adamın akılsız biri olduğunu anlayınca da adamdan kurtulur. Kocasının güçlü ve yakışıklı olmasına rağmen kendisinin başkasına meyletmesinin saçma olduğunu düşünür. (Somadeva, 2011: 18-20)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LX. Bölümünde kral Kuladhara'dan bahsedilmektedir. Bu kralın karısı, kralı arkadaşıyla aldatmaktadır. Ancak kral ikisini öldürtmez ve oradan gitmelerini ister. (Somadeva, 2011: 30)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXI. Bölümünde bir adam, iffetsiz karısı tarafından kandırılmaktadır. Adam iş için başka bir şehre gittiğinde kadın, âşığıyla eğlenir. Kocası eve döndüğünde de hizmetçisine kendisinin öldüğünü ve yakıldığını söyler. Adam da üzüntüsünden her ay sunu hazırlar. Kadın da âşığıyla birlikte o sunulardan yemek için her ay eve gelir. Adam da akılsız bir şekilde bu işe devam eder. (Somadeva, 2011: 55)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXII. Bölümünde bir marangozun karısı kocasını aldatmaktadır. Kocası bunu komşulardan ve akrabalarından duyunca bir oyun oynamak ister. Başka bir şehre gitme bahanesiyle yatağın altına saklanır. Kadın da âşığını eve alır. Ancak kadın yatağın altındaki adamı fark eder ve âşığına hâlen kocasına bağlı olduğunu söyler. Kocası da buna inanır ve ilişkisine devam eder. (Somadeva, 2011: 69-70)

Şukasaptati'nin Devaşarma Masalı bölümünde ticaret için başka şehre giden bir adamdan bahsedilir. Bu adamın karısı ise arkadaşlarından aldığı tavsiyeyle başka erkeklerin aşkını tatmak ister. Ayarlamış olduğu bir adamla buluşmak için giderken evdeki kuşlardan biri dile gelir ve onu durdurur. Kadın kuşu boğazlayarak öldürmek ister. (Şukasaptati, 2020: 5-6)

Şukasaptati'nin 8. Masalında bir tüccarın Subhaga adında karısı vardır. Kadın kocasını sürekli olarak aldatmaktadır. Bir tapınakta sevgilisiyle buluşmak için ayarlamalar yapan

kadın, başka bir arkadaşına evini yaktırır ve bu bahaneyle tapınağa giderek adamla sevişir. (Şukasaptati, 2020: 25)

Şukasaptati'nin 10. Masalında bir adamın Şringaravati ve Subhaga adında iki karısı vardır. Bu kadınlar kocasını sürekli aldatmaktadır. Bir gün Subhaga aşığıyla evdeyken kocası eve gelir. Şringaravati kocasını evde yollama bahanesiyle Subhaga'yı kurtarır. (Şukasaptati, 2020: 28)

Şukasaptati'nin 11. Masalında bir köy muhtarının Rambhika adında bir karısı vardır. Kadın başka erkekler tarafından arzulanır ancak kocasından korktuğu için bir şey yapamaz. Bir gün kuyudan su çekmeye giderken genç ve yakışıklı bir brahmanı ayırtarak evine getirir. Onu kocasına kuzeni olarak tanıtır ve adamla birlikte olmak için odaya gider. Ancak evine getirdiği brahman kadını kuzeni olarak göreceğini söyler. Kadın bunun üzerine çılgık atar ve tecavüze uğradığını söyler. Kadını susturan adam kadınla birlikte olmaya razı olur. Böylece bir ay aynı evde kalırlar. (Şukasaptati, 2020: 29-31)

Şukasaptati'nin 12. Masalında bir çömlekçinin karısı Şobhika yaşamaktadır. Kocasının evden ayrılmasını fırsat bilen kadın sürekli başka adamlarla birlikte olur. Bir gün kocası eve gelir ve o an aşığıyla evde olan kadın, aşığını bir ağaca çıkartır. Ağaca çıkarken elbiselerini düşen adam, düşmanlarından kaçan bir kişi olarak kocasına tanıtılır. Adam ağaçtan iner ve kocası da bu duruma inanır. (Şukasaptati, 2020: 32)

Şukasaptati'nin 13. Masalında bir tüccarın Racika adlı bir karısı vardır. Kocasını sürekli olarak aldatan bu kadın bir gün evden yağ alma bahanesiyle çıkar ve aşığıyla sevişerek geri döner. (Şukasaptati, 2020: 33)

Şukasaptati'nin 33. Masalında bir bahçıvanın Rambika adında bir karısı vardır. Bu kadın kocasını aldatmaktadır. Bir gün köy muhtarını, bir tüccarın oğlunu, bir muhafızı ve bir de polis şefini belli saat aralıklarıyla bahçesine davet eder. Ancak adamların her biri erkenden gelince plan suya batar. (Şukasaptati, 2020: 60)

Şukasaptati'nin 57. Masalında bir kralın, Çandralekha adında bir kraliçesi vardır. Bu kraliçe sarayın şairiyle buluşup sevişmektedir. Bunu fark eden kral onların mutlu olması için karısını şaire verir. (Şukasaptati, 2020: 89-92)

Şukasaptati'nin 59. Masalında bir askerinin Rukmini adında bir karısı vardır. Bir gün kocasıyla hac için kutsal yerlere gittiğinde orada bir adamla tanışır. Bunu fark eden kocası eve dönünce Rukmini'yi eve hapseder. Ancak Rukmini adamı ayartarak evinin bahçesine bir hendek kazmasını ister. Akşam olunca da hendeğin kazıldığı yerde adamın üzerine oturur. Kocasına da kendisine ay ışığı avlamasını söyler. Kocası aya doğru ok atarken kadın da

âşığıyla birlikte olur. Daha sonra kocası bunu fark edemediği için onu terk ederek âşığıyla kaçar. (Şukasaptati, 2020: 93-95)

Şukasaptati'nin 62. Masalında bir asker olan Kuhana'nın Şobhika ve Tecika adlı iki güzel karısı vardır. Bu kadınların gözü başka erkeklerdedir. Adam, eşlerini başkalarından uzak tutmak için köyün dışında bir ev yaptırır. Kadınların bakımlarını yapması için gelen bir berberle anlaşılan kadınlar, kendilerine bir erkek getirtir. Ancak bu erkek kadın kılığına girer ve berberin eşiymiş gibi oraya bırakılır. Gece olunca bu erkekle beraber olan iki kadın kocalarını aldatırlar. (Şukasaptati, 2020: 98-100)

Masallarda evlerine gelen erkeklerden yakınlık bekleyen kadınlar bulunmaktadır.

Kathapitha kitabının VII. Bölümünde Devadatta adlı bir adam bir hocadan ders almaktadır. Ancak hocanın karısı kendisine âşık olur ve Devadatta'dan yakınlık ister. (Somadeva, 2011: 47)

MIO'nun Suryaprabha kitabının XLIX. Bölümünde Kral Mahasena'nın karısı Aşokavati, kralın vezirliğini de yapan Gunaşarman adlı bir brahmana âşık olur. Kraliçe Aşokavati, Gunaşarman'dan vina çalma dersleri almak ister. Gunaşarman ise hayırlı bir günde başlamaları gerektiğini söyleyerek kraliçeden gördüğü ilgiden dolayı uzak durmaya çalışır. Kadın kendisinden yakınlık ister ancak Gunaşarman kadına yanaşmaz. Kadın ise önce Gunaşarman'ı, sonra da kendisini öldüreceğini söyler. Gunaşarman kadını bir süre oyalar ancak kadın oyalanmaktan sıkılır. Kral olan kocasına giderek Gunaşarman'ın kendisine ihanet ettiğini, düşmanlarla iş birliği yaptığını ve kendisine de tecavüz etmeye yeltendiği iftiralarda bulunur. Kral ise yemek esnasından Gunaşarman'ı öldürmeye çalışır ancak Gunaşarman görünmez olarak oradan kaçar. (Somadeva, 2011: 507-513)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXV. Bölümünde bir kadın kendisine çok iyi davranan kocasını aldatmaktadır. Kocasıyla beraber bir nehirde buldukları adama yardım ederler ve onu iyileştirirler. Adam iyileştikten sonra kadın ona âşık olur ve kendi kocasını öldürme planları yapar. Hasta rolü yaparak kocasının nehir yatağındaki toplanması çok zor olan bir bitkiyi toplamasını ister. Adam karısı için bu fedakârlığı yaparken kadın onu nehre atar. Nehre atılan adam bir memlekete kral olur ve kadınla orada karşılaşırlar. Kadın kulakları ve burnu kesilmek suretiyle cezalandırılır. (Somadeva, 2011: 98-99)

Hint masallarının spesifik özelliklerinden birisi de hayat kadınlarını da konunun içerisine sıklıkla dâhil etmeleridir. Hayat kadınları insanları kandırma konusunda birer ustadırlar. Pek çok yeteneklerini erkeklerin servetlerini elde etmek, onları kendilerine âşık edip kullanmak için kullanmaktadırlar.

MIO'nun Kathamukha kitabının XII. Bölümünde Vasantaka'nın anlattığı çerçeve masalda, Mathura adlı şehirdeki Rupinika adlı ünlü bir hayat kadınından bahsedilir. Rupinika'nın annesi ise genelev patroniçesi Makaradanshtra'dır. Rupinika, yoksul bir Brahman olan Lohacangha'yı sevgilisi olarak eve alır, ondan para almaz ve ondan başka kimseyle birlikte olmaz. Bunun üzerine annesi Makaradanshtra:

“Kızım, neden yoksul bir erkekle birlikte oluyorsun? Hayat kadınları bir cesede sarılmayı, bir yoksul erkeğe sarılmaya tercih ederler; Senin gibi bir yosmanın aşkla, sevgiyle ne işi olabilir? Bu altın kuralı nasıl unutursun? Yaşamında sevgiye yer veren hayat kadınının saltanatı, tıpkı batmakta olan güneşin kızılığ gibi çok kısa sürer. Bir hayat kadını para kazanmak için oynar; seviyormuş gibi yapar. Bu yüzden o yoksulu bırak, kendini harap etme.” (Somadeva, 2011: 84) der.

İffetsiz bir yaşam süren Makaradanshtra, kendi öz kızını da aynı şekilde yetiştirmeyi kendisine amaç edinmiştir. İffetsizliği üzerinden para kazanıyor olması da onun para için her şeyi yapabilecek biri olduğunu, aşkı ve sevgiyi paradan daha önemsiz gördüğünü, namuslu yaşamının mizacına uygun olmadığını savunmasına sebep olur. İffetsiz davranışlardan ötürü layık olduğu cezayı da bulur. (Somadeva, 2011: 90)

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LVII. Bölümünde bir genelev patroniçesi olan Yamacihva'dan bahsedilir. Yamacihva çalışanlarına bir fahişenin asla âşık olmaması gerektiğini, âşık olurlarsa zenginliğe ulaşamayacağını öğütlemektedir. İçten olmayan bir sevgi göstermeyi bilmeli, karşısındaki adamın zengiliği kalmadığında da ondan vazgeçebilmelidir. (Somadeva, 2011: 6-7)

Şukasaptati'nin 23. Masalında Dhurtamaya adında yaşlı bir hayat kadını vardır. Bu hayat kadını kralın oğluna hayat kadınlarının insanları aldatmak için söylediği sözleri, oynadığı oyunları, takındığı tavırları anlatacak ve öğretecektir. Böylelikle oğlan hiçbir hayat kadını tarafından kandırılmayacaktır. Bu kadından tüm eğitimleri alan çocuk, Kalavati ve annesi tarafından dolandırılır, tüm parası elinden alınır. (Şukasaptati, 2020: 45-52)

Masallarda kocasını aldatan kadın basıldığında, kocasını öldürmeyi kafasına koymaktadır.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXII. Bölümünde Visnudatta ve arkadaşları bir kadının evinde geceyi geçirirler. Bu kadın geceleyin sevgilisini eve alır ve onunla birlikte uyur. Kadının kocası bir dağlı kabilesinin reisidir ve gece eve gelir. Kadının sevgilisiyle yattığını görünce sevgilisinin başını keser ve uyumaya gider. Kadın da uyandığında sevgilisini ölü görür ve o da kocasını öldürür. Suçu ise Visnudatta ve arkadaşlarına atar. Ancak gerçek ortaya çıkar ve kadının suçlu olduğu anlaşılır. (Somadeva, 2011: 308-310)

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXIV. Bölümünde Şatrugha adında bir adam, karısı tarafından aldatılmaktadır. Karısının sevgilisini öldürüp kuyuya atacakken, karısı kocasını da kuyuya iter. (Somadeva, 2011: 340)

Masallarda bazen kadınların toplu bir şekilde iffetsizliği vurgulanmaktadır. Çarpıcı bir örnek olarak bu masalda ülkedeki tüm kadınlar iffetsizlikle suçlanmaktadır.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVI. Bölümünde bir kral dünyadaki tüm prensesleri elde etmek için Tanrı Şiva'ya yalvarır. Tanrı Şiva kendisine uçma yeteneği olan beyaz bir fili binek olarak verir. Bu fil yaralandığında Tanrı Şiva lekesiz bir kadın file dokunursa fil tekrar iyi olacaktır der. Kral tüm prensesleri file dokundurur ancak fil ayağa kalmaz. Ülkedeki tüm kadınları da file dokundurtur ancak fil yine kalkmaz. (Somadeva, 2011: 359-360)

Masallarda bir lanet sonucu iffetsiz bir kadın olarak dünyaya yollanan göksel periler bulunmaktadır.

MIO'nun Alankaravati kitabının LII. Bölümünde Anangaprabha adında göksel bir peri vardır. Bu göksel peri kendisine uygun olan eşleri gençlik ve güzelliğinin verdiği kibirle sürekli reddetmektedir. Anne ve babasının lanetine uğrayan kız yeryüzüne insan olarak gönderilir. Burada kocasını aldatan, birçok adamla birlikte olarak iffetsizlik yapan biri olacaktır. Sonunda kendisi için uygun bir eş olan göksel bir periyle dünya üzerinde evlendiğinde lanetten kurtulacaktır. Anangaprabha göksel bir kılıcı olan bir adamla evlenir ancak bu adamı bir kralla aşk yaşayınca terk eder. Kralla beraberken kraliçe olan Anangaprabha, kralın dans hocasıyla birlikte kaçır. Bu dans hocasını da bir kumarbazla aldatır ve kumarbazla kaçır. Kumarbaz tüm parasını kaybettiğinde bir tüccardan para ister. Anangaprabha ise bu tüccarla birlikte kaçır. Tüccarla bir gemi seyahatindeyken gemi batır ve Anangaprabha bir balıkçıyla kaçır. Balıkçıyla yaşarken başka bir gençle kaçır. Kaçtığı gençle bir şehirde yaşarken sokaktan geçen krala âşık olur ve onunla kaçır. Bu kraldan bir çocuğu olur ve çocuk da sonradan kral olur. Sonunda da bu kralla göksel bir periye dönüşerek göklere giderler. (Somadeva, 554-567)

Masallarda kadınlar yolda karşılaştıkları bazı adamlara gönüllerini kaydırırlar. Böylece kocalarını saf dışı bırakıp âşık oldukları adamla beraber olmak istemektedirler.

MIO'nun Şaktiyaşa kitabının LXI. Bölümünde kıskanç bir koca ve karısı vardır. Adam, karısının kendisinden kaçmasından çok korkmaktadır ve bu nedenle karısını kısıtlamaktadır. Bir gün kadınla birlikte bir iş için başka şehre giderler. Kadın orada vahşi dağ kabilelerinden birinden gözüne kestirdiği bir adamla kaçır. Adam, karısının peşine düşer ve onu bulur. Kadın kocasının mağaraya saklanmasını ve geceleyin vahşi kabile adamını öldürüp

oradan kaçacaklarını söyler. Ancak gece olunca kabile adamını kocasını öldürmesi için mağaraya yollar. Adamı bir ağaca bağlayan kabile adamı, adamın gözü önünde karısıyla beraber olur. Adam, Tanrıça ettiği dua sayesinde oradan kurtulur ve kabile adamının başını keserek karısıyla kaçar. Kabile adamının kesik başını yanına alan kadın, kaçtıkları memlekette kocasına iftira atar. Kocasını öldürdüğünü söyleyerek kabile adamının başını gösterir. Ancak gerçek şehrin kralı tarafından ortaya çıkartılır ve kadının kulakları ile burnu kesilerek cezalandırılır. (Somadeva, 2011: 52-53)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXVI. Bölümünde bir kral ve vezirlerinin karıları, yoksun ve yardıma muhtaç kişileri evlerine alırlar. O kişilerin bakımlarını üstlenirler. Ancak zamanla evlerine aldıkları adamlara âşık olurlar ve onlarla birlikte olurlar. Karılarının vücutlarındaki çizikleri ve morlukları gören adamlar buna anlam veremezler. (Somadeva, 2011: 113-114)

Masallarda kocalarını aldatmakta olan kadınların başına sürekli olarak uğursuz olaylar gelmektedir.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXV. Bölümünde Vasudatta adlı bir kız, tüccar olan kocasını bir başkasıyla aldatmaktadır. Her gece sevgilisiyle gizli gizli buluşan kız, kocasına yüz vermemektedir. Yine bir gece sevgilisiyle buluşmak için süslenen kadının evine hırsız girer. Hırsız, kadının süslenip gece vakti nereye gittiğini merak eder ve kadını izler. Şehrin dışındaki bir bahçede sevgilisiyle buluşmak üzere olan kadın, sevgilisinin ağaca asıldığını görür. Sevgilisini hırsız zanneden nöbetçiler, adamı asmıştır. Çok üzülen kadının sevgilisini ağaçtan indirir. Ancak bir Vetala adamın cesedinin içine girer ve kadının burnunu kopartır. Eve geri dönen kadın kocasının burnunu koparttığını öne sürerek yaygara kopartır. Kralın huzuruna çıkartılan adam, her şeyi gören hırsızın sayesinde durumdan kurtulur. Kadının kulakları kesilir ve şehirden kovulur. (Somadeva, 2011: 251-253) Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın Üçüncü Öyküsünün İki Bilge Kuş bölümünde aynı masal geçmektedir. (Vetalapañçavimşati, 2000: 49-53)

Tablo 43. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İffetsiz Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha-V.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Kathapitha-V.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama

MIO-Kathapitha-VII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Kathamuka-XII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.148. Erkekleri kendine âşık edip kullanma
MIO-Lavanaka-XVII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Lavanaka-XIX.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Naravahanadattacanana-XXI.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Madanamañçuka-XXXII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Madanamañçuka-XXXIV.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.162.İffetsiz olma
MIO-Ratnaprabha-XXXVI.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Ratnaprabha-XXXVI.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Ratnaprabha-XXXVII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Suryaprabha-XLIX.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.16.Yalan söyleme E.17.Eşine sadık olmama E.90.İnsanlara iftira atma E.91.Gizlice bir erkekle sevişme
MIO-Alankaravati-LII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	Peri Kızı	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LVII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Orta Yaş	Mutlu sona kavuşamaz.	E.162.İffetsiz olma
MIO-Şaktiyaşa-LVIII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LVIII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LVIII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık

		Tipi					olmama
MIO-Şaktiyaşa-LX.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LXI.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
MIO-Şaktiyaşa-LXI	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LXII.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LXV.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaktiyaşa-LXVI.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
MIO-Şaşankavati-LXXV.	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
Hortlağın Üçüncü Öyküsü-İki Bilge Kuş	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
Şukasaptati-Devaşarma Masalı	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
Şukasaptati-8. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Soylu	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama
Şukasaptati-10. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma

Şukasaptati-11. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-12. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-13. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-23. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Hayat Kadını	Yaşlı	Mutlu sona kavuşamaz.	E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-33. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-57. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanla

							rı kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-59. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma
Şukasaptati-62. Masal	Olumsuz	İffetsiz Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.17.Eşine sadık olmama E.60.İnsanları kolayca kandırma E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma

6.2.6. Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masallarda büyü, olağanüstü bir gerçeklikle karşımıza çıkmaktadır. Büyü vasıtasıyla istediğini elde etmeye çalışan olumsuz tipler, olumsuz eylemleriyle tespit edilmektedir. Büyü çeşitli vasıtalarla kahramanın eylemlerine konu olmaktadır. Tılsımlı nesnelere, tılsımlı insanlar, fal araç ve gereçleri, fal çeşitleri, sihirli eşyalar gibi pek çok büyüsel unsur; olumsuz eylemlerle birleştiğinde kötülüğe hizmet etmektedir.

Masallarda tılsımlı olma hâli kahramanların bazılarında görülmektedir. Olağanüstü bir mekânda yaşayan veya olağanüstü bir nesneye sahip olan kadın, sahip olduğu bu durumu kötülük için kullanmaktadır. Bazen amaç doğrudan belirtilmeden de kadın yalnızca kötülüğe hizmet edebilmektedir.

Masallarda doğuştan uğursuz olduğuna inanılan tılsımlı kadınlar bulunmaktadır. Bu kadınlar hem kendileri için olumsuz bir kadere mahkumdurlar hem de çevrelerindeki insanlara sürekli olarak zarar vermektedirler.

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXVI. Bölümünde bir ailenin iki oğlu vardır. Üçüncü çocukları kız doğar. Kız doğar doğmaz annesi ölür. Ardından iki tane ağabeyi ölür. Kızı

“Üçler Katili” lakabını takarlar. Kız büyüdüğünde evlilikler yapar. Her bir kocası tek tek ölen kız, üst üste on kez evlenir. Kıza “Onlar Katili” adı verirler. Kendisi gibi olan bir adam bulan kız, onunla da evlenmek ister. Adam da on tane karısını kaybetmiştir. Ancak kız onunla evlendikten sonra da adam sıtmaya yakalanır ve vefat eder. Bunun üzerine kız Ganj’da çile doldurmaya başlar. (Somadeva, 2011: 116-117)

Şukasaptati’nin 4. Masalında bir brahmanın çok güzel bir kızı vardır. Ancak bu kız bir vishakanya’dır. Yani zehirli bir kızdır. Kendisiyle uyuyan herkes kızın ölümcül durumu yüzünden ölmektedir, bu yüzden de evlenememektedir. (Şukasaptati, 2020: 12)

Tablo 44. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Şaktiyaşas-LXVI	Olumsuz	Büyücü /Falçı/ Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.163. Uğursuz olma
Şukasaptati-4. Masal	Olumsuz	Büyücü /Falçı/ Tılsımlı Kadın Tipi	İnsan	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.164. Zehirli olma

6.2.7. İfrit Tipi

Hint masalları içerisinde olumsuz eylemler sergileyen insan dışı varlıklar bulunmaktadır. İfrit tipi olarak adlandırılan bu tipler, olumsuz çatı tipi içerisinde değerlendirilmektedir. İfrit tipi sözlük anlamı olarak cin, kötücül varlık, gece canavarı gibi nitelermelere sahiptir. Hint masallarında ifritler genellikle geceleri ortaya çıkan ve geceleri güçlenen, güneş olduğunda güçleri azalan, zaman zaman oldukça büyük boyda olan, tırnakları uzun, vücudu ve yüzü çirkin yaratıklardır. İfritler Hint masallarında çeşitli formlarda ve isimlendirmelerle karşımıza çıkmaktadır. Hint masallarında ifrit olarak adlandırılan varlıklar dişi ve erkek olmak üzere iki cinsiyete ayrılmaktadır. Dişisine Rakshasi, erkeğine Rakshasa denilen ifritler; olumsuz eylemleriyle Hint masalları içerisinde tileşme seviyesine çıkabilen kahramanlardan biridir.

İfritlerin birçoğu insan etiyle beslenmektedir. Bunun yanında ifritler geleceği ve olayların iç yüzünü bilebilmektedir.

MIO’nun Kathapitha kitabının V. Bölümünde Kral Yogananda, masum bir adamı idama mahkûm etmiştir. İdama mahkûm edilen adam pazar yerinden geçirilirken tezgâhtaki bir balık güler. Kral bunun sebebini soruşturmak için vezirini görevlendirir. Gece olunca

veziri tezgâhın yakınındaki bir ağaca çıkar. O an çocuklarıyla birlikte bir Rakshasi çıkagelir. Çocuklarına yarın masum bir Brahman'ın etini yiyeceklerini, bugün idamın gerçekleşmediğini çünkü balığın gülmesinden dolayı kralın şüpheye düştüğünü söyler. Balığın gülme sebebinin ise kral Yogananda'nın haremde kadın kılığına girmiş bir sürü erkek varken masum bir brahmanın ölüme mahkûm edilmesine güldüğünü söyler. (Somadeva, 2011: 27)

MIO'nun Madanamañçuka kitabının XXIX. Bölümünde çocuklarıyla birlikte ağaca tırmanan bir Rakshasi görünür. Çocukları bu Rakshasi'den yiyecek isteyince Rakshasi mezarlıkta cadıların toplantısına katıldığını ancak yemekten pay alamadığını söyler. Tanrı Şiva'dan yiyecek isteğinde bulunur ve Tanrı Şiva ona kulağına kırk ayak kaçmış bir kralın tedavi olmazsa öleceğini, o kralı da kendisinin yiyebileceği bilgisini verir. Rakshasi, çocuklarıyla sohbet ederken bu kralın nasıl şifaya kavuşacağını bilgisini de verir. (Somadeva, 2011: 287-288)

Hint masallarında lanetlenme motifi sıklıkla görülmektedir. Bu motifin yansımalarından birisi de lanetlenen kişinin ifrite dönüşmesidir.

MIO'nun Kathamukha kitabının X. Bölümünde kral Şridatta yoldayken bir kadın yanına yaklaşır. Kendisinin de şehre gitmek istediğini fakat yolu kaybettiğini söyler. Bunun üzerine kral, kadını yanına alır. Gece olunca kadın korkunç bir Rakshasi'ye dönüşür ve kralın adamlarından birini öldürerek keyifle yer. Kral uyanıp kadını saçlarından yakalar ve kılıcıyla tam öldürecekken kadın göksel bir biçime girerek, bir lanet yüzünden Rakshasi olduğunu açıklar. O anda kral, kadının arkadaşını diriltmesini ister ve kadın adamı dirilterek ortadan kaybolur. (Somadeva, 2011: 67)

Masalların içerisinde zaman zaman ifritlere dair bazı tanımlamalar yer almaktadır. Bu tanımlamalar ifrit tipinin görsel özelliklerine dair veriler ortaya koymaktadır.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXI. Bölümünde bir ermiş, avlanma faaliyetinin Rakshasilerin işlerine benzediğini söyler. Bundan bahsederken de Rakshasileri: "Sivri dişli, diken diken saçlı, kirli, çiğ et yiyici, hırlayan" olarak tanımlar. (Somadeva, 2011: 183)

MIO'nun Padmavati kitabının CXVI. Bölümünde Prenses Padmavati'yi kaçıran iki tane ifritten bahsedilmektedir. Rakshasilerin is gibi kara dev vücutları, sarkık göğüs ve göbekleri, saçları diken diken ve iğrenç dişlerinin arasından alev püskürten varlıklar olarak tanımlanmaktadır. (Somadeva, 2011: 533)

Hint masallarının tipolojik farkındalığını sağlayan tiplerden biri olan ifrit tipi, genelde büyü konusunda da maharetlidir. Büyü, şekil değiştirme gibi olağanüstü eylemler gerçekleştiren ifrit tipi; masal dünyası içerisinde güçlü özellikleriyle bilinmektedir.

MIO'nun Çaturdika kitabının XXV. Bölümünde bir adam mezarlığa girer. Orada kazığa oturtulmuş bir adam ve başında da bir kadın olduğunu görür. Kadın kocasının çok susadığını ve adamın omuzlarına çıkarak kazığa oturtulmuş kocasına su vermek istediğini söyler. Kadının hâline acıyan adam, kadına yardımcı olup sırtına alır. Bir süre sonra yere kan damlar ve adam yukarıya bakar. Kadın, adamın etlerini bıçak yardımıyla keserek yemektedir. Kadını hemen yere atar ve öldürmek için hamle yapar. Ancak kadın sihirli güçleri sayesinde kurtulur ve göğe yükselerek gözden kaybolur. (Somadeva, 2011:231-232) Daha sonra bu kadının Rakshasalar kralının karısı Vidyuççihikha olduğu anlaşılır. Kadın istediği şekle girebildiğinden bahsetmektedir. (Somadeva, 2011: 234)

MIO'nun Vishamaşıla kitabının CXXIII. Bölümünde bir adam geceyi geçirmek için ormanda bir kadının evine gider. Kadın önce normal görünümündedir ancak sonradan gecenin ilerleyen vakitlerinde bir ağzı yerde bir ağzı gökte bir şekilde sivri dişlerini göstererek adama saldırmaya çalışır. Bu kadın Yakshini soyundan bir ifrittir. (Somadeva, 2011: 599)

MIO'nun Alankaravati kitabının LV. Bölümünde bir ifrit, kraliçenin bebeğini kaçırmak için gelir. İfrit odaya siyah bir bulut şeklinde gelir ve o buluttan müthiş bir rüzgâr çıkar. Ağaçları kökünden söken, iri yağmur damlaları yağdıran bu bulutun içinden elinde kılıçla çıkan ifrit, bebeği alarak kaçar. (Somadeva, 2011: 600)

İfritlerin sihirsel yetenekleri dışında uçuş yetenekleri de onlarla bütünleşmiş özelliklerinden birisidir. İnsanları büyüleriyle etkileyen ifritler, uçabilme özellikleriyle de üstünlük sağlamaktadırlar.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde bir tapınakta Şringotpadini adında bir Yakshini yaşamaktadır. Bu yakshini tapınakta geceleyen herkesi öldürmektedir. Dört tane adam etraflarına ateş yakıp dualar ederek korunacağını düşünür. Ancak gece olunca yakshini gelir ve vina adı verilen müzik aletini çalarak herkesi çemberden çıkartır. Çemberden çıkanların kafasında boynuzlar çıkar ve ateşte yanarlar. Yakshini de onları yer. Ancak sonuncu adam yakshininin elinden vinasını alır ve aynı boynuzlardan yakshinide de çıkar. Af dileyen yakshini adama yardım edeceğini söyler. Adamı sırtına alır ve uçmaya başlar. Sabaha kadar uçan yakshini güneş doğunca güçlerinin olmayacağını söyler. (Somadeva, 2011: 369-370)

İfritler; tartışma, kavga, kumar gibi kötü alışkanlıkların destekleyecisidirler. Bu tarz uygulamalar konusunda insanlara şans getirip onları bu duruma bağımlı kılabilirler.

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXVI. Bölümünde bir Yaksha, karısına çiçeklerden yapılmış bir kolyeyle vurmuştur. Kadın bu kolye yüzünden ölü numarası yapmış ve bayıldığında ölüler diyarına gittiğinden bahsetmiştir. Ancak kocası onun kendisini aldattığını, ölüler diyarına giden birinin dönemeyeceğini söyler. Böylece karısının hileci bir tavrı olduğunu dile getirir. Bu Yaksha ve Yakshini bir ölümlüyü evlat edinirler. Bugünden sonra evlatlarını tartışmada, kavgada ve kumarda kimsenin yenemeyeceğini söylerler. (Somadeva, 2011: 113-115)

Tablo 45. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-İfrit Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha-V. Bölüm	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Genç	Belirsiz	E.106.Olayların iç yüzünü bilme E.165. İnsan eti yeme E.166. Geceleri güç kazanma
MIO-Kathamukha-X. Bölüm	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.165. İnsan eti yeme E.166. Geceleri güç kazanma E.167. İnsanları diriltebilme
MIO-Naravahanadattacanan a-XXI.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Çok çirkin olma E.165. İnsan eti yeme
MIO-Çaturdika-XXV.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz	E.2.İnsanları kandırma E.165. İnsan eti yeme E.166. Geceleri güç kazanma E.168. Havada uçabilme
MIO-Madanamançuka-XXIX.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Genç	Belirsiz	E.106.Olayların iç yüzünü bilme
MIO-Ratnaprabha-XXXVII.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.114.Büyü yapma E.165. İnsan eti yeme E.169. Ateşe yaklaşmama E.168. Havada

							uçabilme E.166. Geceleri güç kazanma
MIO-Alankaravati-LV.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan Biri	Belirsiz	Belirsiz	E.85.Bir anda ortaya çıkma E.114.Büyü yapma E.147. Bir anda ortadan kaybolma E.170. İnsanları kaçırma
MIO-Şaktiyaşas-LXVI.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.171. Kumarda ve kavgada yenilmeme
MIO-Padmavati- CXVI.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Çok çirkin olma E.170. İnsanları kaçırma
MIO-Vishamaşila- CXXIII.	Olumsuz	İfrit Tipi	İfrit	Halktan biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz	E.75.Don değiştirebilme E.142.Çok çirkin olma E.165. İnsan eti yeme

6.2.8. Peri Kızı Tipi

Hint masallarında peri kızı olarak anlandırılan varlıklar Vidyadhariler'dir. Vidyadhariler, Vidyadharalar'ın dişi versiyonlarıdır. Vidyadharalar:

“Adlarının anlamı ‘Bilgi Taşıyanlar’dır. Yer ve Gök arasında yaşayan aşağı yaratıklardır. Bunlar İndra'nın hizmetindedirler. Kendi kralları, vezirleri, karıları, aileleri vardır. Özellikle sihir bilimlerinde olmak üzere geniş bilgi sahibi olup istedikleri herhangi bir şekle girebilirler. (...) Dişilerine Vidyadhari denir.” (Kaya, 2003: 204)

Aynı şekilde apsaras olarak adlandırılan su perileriyle de Hint masallarında sıklıkla karşılaşılmaktadır. Apsaraslar, sularda yaşayan ve hızla gözden kaybolabilen varlıklardır. Aşklarıyla ünlüdürler. Dans etmek ve şarkı söylemek gibi aktiviteleriyle ünlüdürler. Aynı zamanda da çok güzel varlıklardır. (Kaya, 2003: 40)

Hint masallarında peri kızları lanet ederek olumsuz eylemler sergilemektedirler. Lanet ettikleri kişiler dünya üzerinde cezalandırılmaktadırlar.

MIO'nun Kathamukha kitabının IX. Bölümünde Tilottama adlı bir apsaras, kendisini duymazlıktan gelen bir krala lanet okumuştur. Sevdiği kadından başka bir şey düşünmeden on dört yıl ayrı kalmasını diler. (Somadeva, 2011: 59) Tilottama'nın bu laneti masalın

ilerleyen kısımlarında gerçekleşir. Kral Saharanika'nın sevdiği kadın olan Mrigavati, bir kuş tarafından kaçırlır ve kralla kraliçe on dört yıl ayrı kalırlar.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XVIII. Bölümünde bir prens dadısı ve arkadaşıyla birlikte bir şehre doğru yola çıkmıştır. Yolda kamp kurup dinlenirken prens bir öykü anlatmaya başlar. Ancak sarhoşluktan uyuyakalır. Görünmez şekilde onun öyküyü bitirmesini bekleyen üç göksel peri, prene öyküyü yarım bıraktığı için çok kızar. Üçü de prensese ayrı ayrı lanetler okur. İlk peri, prensin yarın göreceği bir kolyeyi takarsa öleceğini söyler. İkinci peri yarın göreceği bir mango ağacının meyvesinden öleceğini söyler. Üçüncü peri de geceleyin yüz kere hapşıracağını ancak kimsenin ona yüz kere “Çok yaşa” demeyeceği için öleceğini söyler. (Somadeva, 2011: 276)

Peri kızları ölümcül bazı özellikler taşımaktadırlar. Bazı konularda ruhsuz davranarak çok acımasız kararlar alabilmektedirler. İnsanların ölümlerine sebep olmaları ve bundan rahatsızlık duymamaları onların merhametsiz varlıklar olduğunu gösterebilmektedir.

MIO'nun Lavanaka kitabının XVII. Bölümünde bir adamla kadının kızları olur. Kızları çok güzel bir şekilde doğar ve ona Somaprabha adını verirler. Somaprabha daha bebekken babasına, kimseyle evlenmeyeceğini ve bu evde kalacağını söyler. Babası onu herkesten saklar ancak bir gün bir tüccarın oğlu bahar bayramı sırasında Somaprabha'yı görür. Ona âşık olur ve onunla evlenmeyi başarır. Somaprabha kendisiyle asla birlikte olmayacağını söyler ve kayınpederini tek bir el işaretiyle öldürür. Kocasını Guhaçandra ölüm tanrısıyla birlikte olduğunu düşünerek çok korkar ve karısını herkesten saklar. Bir gün evlerine gelen bir brahman, Somaprabha'nın göksel bir peri olduğunu Guhaçandra'ya gösterir. Somaprabha gece olunca kendisine ikizi kadar benzeyen güzel kız kardeşiyle birlikte göksel bir tahta oturur ve göksel yiyecekler yer. Brahman, Guhaçandra'ya büyüler öğreterek Somaprabha'nın içindeki ifrit büyüsünü yok eder. Böylece Somaprabha ve Guhaçandra birlikte olarak mutlu mesut yaşarlar. (Somadeva, 2011: 129-133)

Masalarda peri kızları da insansı bazı özellikler göstermektedirler. Şehvet duygusundan ötürü cezalandırılan peri kızları Hint masallarında görülebilmektedir.

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXVII. Bölümünde Surabhidatta adında bir apsaras vardır. Bu apsaras güzelliğiyle etkilediği bir Vidyadhara ile Nandana bahçesinde birlikte olmaktadır. Bu nedenle Tanrıların lanetine uğrar ve kral Kalingadatta'nın kızı olarak dünyada doğar. (Somadeva, 2011: 260-261)

Peri kızları işledikleri bazı suçlardan ötürü lanetlenebilmektedirler. Hint masallarında özellikle kibirlenen peri kızlarının dünya sürgünleri aktarılmaktadır.

MIO'nun Alankaravati kitabının LII. Bölümünde Aşokamala adında bir kızdan bahsedilir. Bu kız, babası kendisini bir Brahman'a verince kabul etmez. Brahman'dan kaçarak başkalarıyla evlenir. Brahman her seferinde kızın evlendiği evi yakar. Sonunda Aşokamala kral ve kraliçeye sığınarak başına bela olan bu Brahman'dan bahseder. Kral, Brahman'ı huzuruna getirerek açıklama yaptırır. O an gökten bir ses işitilir ve Aşokamala'nın kibrinden dolayı göklerde kimseyle evlenmeyen bir peri kızı (Vidyadhari) olduğu bildirilir. Bu sebeple lanetlenen bu göksel peri dünyaya gönderilmiş ve cezasının bitmesi beklenmiştir. Daha sonra aynı ses Aşokamala'yı göklere geri çağırır ve burada göksel bir periyle evleneceğini söyler. (Somadeva, 2011: 547-548)

Masallarda peri kızları insanları yoldan çıkartan birer olumsuz varlık olarak lanse edilebilmektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXII. Bölümünde Simhavikrama adında bir adamdan bahsedilir. Adam bir ermişten kendisinin hiç ölmemesini diler. Ermiş de onu Tanrı Şiva'nın lütfuyla ölümü varmadığı bir yere yollar ancak oradan nehrin karşısına hiç geçmemesini söyler. Bir peri kızı, Simhavikrama'yı güzelliğiyle etkileyerek nehre girmesini ve karşı kıyıya gelmesine sebep olur. Boğulma numarası yapan peri kızı, Simhavikrama'nın ölümüne neden olur. (Somadeva, 2011: 191)

Hint masallarında herhangi bir erkek kahramana aşık olan peri kızı, onun eşinin donuna girebilmektedir. Peri kızı bu tarz kurnazlıklarla insanoğlunu elde etmeye çalışır ve genellikle başarılı olur. Ancak durum sonradan ortaya çıkmaktadır.

MIO'nun Pança kitabının CV. Bölümünde kral Naravahanadatta'nın karısı Madanamañçuka kaçırılmıştır. Herkes kraliçeyi ararken vezir, bahçede Madanamañçuka'ya tıpatıp benzeyen bir kadınla karşılaşır. Aslında bu kadın Madanamañçuka'nın kılığına girmiş olan Vegavati'dir. Kral Naravahanadatta ile birlikte olmak için karısının kılığına girmiştir. Bir törenle evlenen peri kızı ve kral, peri kızının geceleyin gerçek kimliğinin ortaya çıkmasıyla şaşkınlığa uğrarlar. Peri kızı ise kralı elde etmek için böyle bir kurnazlık yaptığını dile getirir. Daha sonra gerçek karısını bulması için onu Vidyadhari diyarına götürür. (Somadeva, 2011: 433-435)

Tablo 46. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Peri Kız Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathamukha-IX.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.172. Lanet okuma
MIO-Lavanaka-XVII.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.97.Çok güzel olma

							E.139. Uçabilme
MIO-Madanamaçuka-XVII.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.91.Gizlice bir erkekle sevişme E.97.Çok güzel olma E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
MIO-Madanamaçuka-XVIII.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.172. Lanet okuma
MIO-Alankaravati-LII.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Prenses	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.173. Kibirli olma
MIO-Şaşankavati-LXXII.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.18.Merhametsiz olma E.81.Güzelliğini kullanarak erkekleri kendisine âşık etme
MIO-Pança-CV.	Olumsuz	Peri Kızı	Peri	Halktan Biri	Genç	Belirsiz	E.61.Çok kurnaz olma E.62.Kurnaz planlar yapma E.69.Emeline ulaşmak için bedenini teslim edebilme E.70.Kılık değiştirme E.81.Güzelliğini kullanarak erkekleri kendisine âşık etme

6.2.9. Cadı Kadın Tipi

Türk masallarında olduğu gibi Hint masallarında da Cadı Kadın Tipinin örnekleri bulunmaktadır. Cadı Kadın Tipi, büyüsel gücün birer temsili olarak Hint masallarında yer almaktadır. Fiziksel görünüşüne dair bilgiler Hint masallarında genellikle yer almamaktadır. Daha çok büyüün öğreticisi ve uygulayıcısı konumuyla Hint masallarında tipleşmiştir. Olumsuz eylemleriyle olumsuz çatı tipinin bir örneği olan Cadı Kadın Tipine Hint masallarında sıklıkla rastlanmaktadır.

Hint masallarında cadılar yamyamlık özelliği gösterebilmektedirler. Cadılığın bir öğretmen-öğrenci ilişkisi içerisinde öğrenildiği anlaşılmaktadır. Cadılar, çok güçlü büyüler yapabilmekte ve bu büyüler sayesinde olumsuz durumlar ortaya koyabilmektedirler. Cadılar da uçma yeteneklerini kullanabilen olağanüstü varlıklardır.

MIO'nun Lavanaka kitabının XX. Bölümünde Kral Adityaprabha'nın karısı Kraliçe Kuvalayavali insan eti yiyen bir cadıdır. Kendisi bir gün tapınakta ibadet ederken arkadaşlarının gökyüzünde uçtuğunu görür. Bunun nasıl bir sihirle gerçekleştiğini merak eder ve arkadaşları ona durumu açıklar. Kalaratri adında bir cadı-öğretmenin, kendilerine büyü sözler öğretip kurban edilen bir insanın etini yedirdiğini söylerler. Böylelikle uçma becerisine sahip olmaktadır. Kraliçe Kuvalayavali de bu cadı-öğretmenin öğrencisi olmuş, kurban edilmiş insan eti yemiş ve böylelikle cadı ailesine girmiştir. Kraliçe Kuvalayavali, kocası Kral Adityaprabha'ya çok bağlıdır ve onun başarılı olması için bir ayin gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu ayine göre brahman sınıfından Phalabhuti adlı birini kurban ederek, onun etini krala yedirmeyi teklif eder. Kral başlarda bunun çok yanlış bir şey olduğunu düşünse de kraliçenin intihara kalkışması üzerine teklifi kabul eder. Cadı Kraliçe, kocasının vicdan azabası çekmemesi için tüm işi aşçının halletmesini sağlar. Yarın sabah aşçının yanına gelip kral ve kraliçenin birlikte yemek yiyeceğini ve çabucak bir şeyler hazırlaması gerektiğini söyleyecek ilk kişiyi öldürüp, gizlice onun etinden yemek hazırlamasını söylerler. Yarın sabah olunca brahman sınıfından Phalabhuti, kral ve kraliçenin oğlu olan Prens Çandraprabha ile karşılaşır. Aralarında geçen konuşma üzerine Phalabhuti oradan ayrılır ve Prens Çandraprabha'yı mutfağa yollar. Aşçıya, kral ve kraliçenin yemeğini hazırlamasını söyler. Aşçı da Prens Çandraprabha'yı öldürerek onun etinden yemek hazırlar. Bu yemeği de kral ve kraliçeye sunar. (Somadeva, 2011: 175-176) Bir cadı olan kraliçe, aslında eşini çok seven ve onun iyiliğini düşünen birisidir. Ancak masum birinin kurban edilmesini istemesi ve bunu eşinin mutlu olması için kendisine hak görmesi onun olumsuz bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu kurban büyülerini ve insan eti yeme tecrübelerini de öğretmeni olan kötü cadı Kalatrati'den öğrenmiştir. Kraliçe bu noktada cadı tipinin bir örneğini temsil etmektedir.

Cadıların kullandığı büyüler arasında özellikle don değiştirme görülebilmektedir. İnsanları bir biçimden başka bir biçime sokan cadılar, bu eylemlerinde kötülük düşünerek hareket etmektedirler.

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde Sukhaşaya adında bir cadı vardır. Bu cadı iki adet büyü bildiğini söyler. İnsanları maymuna çevirebildiğini ve maymuna çevirdiği insanları da tekrar insana çevirebileceği büyüler olduğunu dile getirir. (Somadeva, 2011: 371)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde Samoda adında cadı bir kadın sevgilisine kızarak boynuna bir ip bağlar ve onu öküze dönüştürür. Daha sonra da başka bir

cadıya satar. Sattığı cadı adamı eski hâline çevirince onları öldürmek için siyah bir kısrak şeklinde gelir ancak başarılı olamaz. (Somadeva, 2011: 374)

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXVIII. Bölümünde Şaşıprabha adında bir kadından bahsedilmektedir. Şehvet düşkünü olan bu kadın zamanla birtakım sihir güçleri elde eder ve cadı hâline gelir. Kocasını kendisini bir adamla yakaladığında kocasının üzerine bir toz serper ve adam öküze dönüşür. Daha sonra da öküze dönüşen adamı bir tüccara satar. Adam, kendisine yardım eden bir beyaz büyücü kadın sayesinde öküz formundan kurtulur. Kendi karısını bir kısrığa çevirir. (Somadeva, 2011: 137-138)

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXI. Bölümünde bir adam bir kadının evine misafir olur. Bu kadın kendisine yiyecek ve yatak verir. Kadın gece olunca bir avuç arpayı evin ortasına diker, arpalar büyür ve başak olur. Kadın onları biçerek yemek yapar. Adam ise bu kadının cadı olduğunu anlar ve arpaların yerine sihirli pirinç taneleri koyar. Sihirli pirinçleri yiyen kadın bir keçiye dönüşür ve adam da keçiye kasaba satar. Kasabın karısı, keçinin arkadaşı olduğunu anlar ve adamı bir tavuskuşuna çevirir. (Somadeva, 2011: 171)

Masallarda cadılara karşı bir koruma kalkanı görevi gören inekler de görülmektedir. Cadılar, ineklere karşı mücadele edip yenilebilmektedirler. İnsan etine olan düşkünlükleri masallarda özellikle vurgulanmaktadır.

MIO'nun Pança kitabının CVIII. Bölümünde bir kadın dilenen bir adama kırmızı bir lotus verir. Ancak o bir kırmızı lotus değil kopartılmış bir insan elidir. Bu insan elini kendisine lotus olarak veren kadının bir cadı olduğunu, başka bir kadından öğrenir. Kadının tavsiyesiyle başka bir memlekette kahverengi bir ineğin yanına korunmak için gider. Gece olunca cadı ve arkadaşları adamı yemek için gelirler. Ancak kahverengi inek cadılarla dövüşerek tüm gece adamı korur. İnek, ertesi gece adamı bir ermişe yönlendirir. Ancak adam ermişe ulaşmadan karanlık çöker ve cadılar adamı yakalayıp göğe yükselirler. Gökte başka cadılarla karşılaşan cadılar dövüşürler ve adam da bunu fırsat bilerek kaçar. (Somadeva, 2011: 455-456)

Tablo 47. Hint Masallarında Olumsuz Kadın Tipleri-Cadı Kadın Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Lavanaka-XX.	Olumsuz	Cadı	İnsan	Kraliçe	Genç	Mutlu sona kavuşur.	E.62.Kurnaz planlar yapma E.114.Büyü yapma E.115.İnsanları yemeye çalışma E.145.Ötülerin etini yeme
MIO-Ratnaprabha-	Olumsuz	Cadı	İnsan	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	E.114.Büyü yapma

XXXVII.							E.143.İnsanları hayvana çevirme
MIO-Ratnaprabha-XXXVII.	Olumsuz	Cadı	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.114.Büyü yapma E.143.İnsanları hayvana çevirme
MIO-Şaşankavati-LXVIII.	Olumsuz	Cadı	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.114.Büyü yapma E.143.İnsanları hayvana çevirme
MIO-Şaşankavati-LXXI.	Olumsuz	Cadı	İnsan	Halktan Biri	Genç	Mutlu sona kavuşamaz.	E.114.Büyü yapma
MIO-Pança-CVIII.	Olumsuz	Cadı	İnsan	Halktan Biri	Belirsiz	Mutlu sona kavuşamaz.	E.114.Büyü yapma E.145.Ölülerin etini yeme E.168. Havada uçabilme E.170. İnsanları kaçırmaya

6.3. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri

6.3.1. Tanrıça Tipi

Hint masallarının tipolojik incelemesinde karşımıza çıkan en bariz farklardan birisi de Hint mitolojisinin mitik bir ögesi olan Tanrı ve Tanrıçaların anlatı içerisindeki etkin rolleridir. Mitik dönemin kalıntıları olan bu Tanrıçalar, dinî hayatın sosyal hayata ne denli etki ettiğini de gözler önüne sermektedir. Sosyal hayattan beslenen masallar, din kaynaklı bir varlık olan Tanrıça'yı bir masal kahramanı olarak bünyesine kabul etmiştir. Tanrıça tipi kendine has eylemleriyle ortaya çıkan, yaratıcı gücün tezahür ettiği; her iki sınıflandırmaya da girmeyen bir çatı tip olarak ele alınmıştır. Olumlu veya olumsuz bazı özellikleri bünyesinde barındıran Tanrıça Tipi; bazen bir insan gibi dünyevî hırslarla karşımıza çıkmaktadır. Zaman zaman Tanrıça Tipi, yaratıcı ve yok edici ilhamını; cezalandırıcı ve mükâfatlandırıcı bir mekanizma olarak göz önüne sermektedir.

Masal İrmakları Okyanusu'nun Kathapitha kitabında Tanrıça Tipinin örneği olarak karşımıza çıkan kişi, Tanrı Şiva'nın karısı Parvati'dir. Parvati kitap içerisinde pek çok bölümde karşımıza çıkmaktadır. Bu bölümlerde Parvati farklı adlarla anılmaktadır. Devi, Parvati, Durga, Gauri, Çamunda, Bhavani, Ambika gibi isimler tek bir Tanrıça'yı ifade etmektedir. Parvati, kutsal olarak addedilen Himalaya Dağı'nın kızıdır. Aynı zamanda Hint mitolojisinde yer alan üçlü dünya anlayışının da anasıdır. "İçinde Kinnaraların,

Gandharvaların ve Vidyadharaların dolaştığı, üç dünyanın anası Tanrıça Bhavani'nin babası olan, dağların kralı Himalaya adlı kutlu bir dağ varmış.” (Somadeva, 2011: 4) Kutsal addedilen bir dağın kızı olması sebebiyle, Tanrı veya Tanrıçaların doğumlarını veya ilk ortaya çıkışlarını anlatan teogonik bir mit unsuru olarak da göze çarpmaktadır.

Tanrıçalığının bir getirisi olarak anlatı içerisinde her şeye hâkimdir. Yaşanılan anın ardını ve ötesini bilir. Şiva'dan kendisine bir hikâye anlatmasını istediğinde, Şiva ona hitaben: “Sevgilim, senin bu dünyada, şimdi, geçmişte ya da gelecekte bilmediğin ne olabilir ki?” demiştir. (Somadeva, 2011: 5)

Tanrıça Parvati, yeri geldiğinde kendi gücünün kudretine güvenerek Şiva'ya hakarete varan söylemlerde bulunur. Tanrı Şiva'dan kendisine bir hikâye anlatmasını ister ancak anlatılan ilk hikâyeyi yeterince etkileyici bulmaz. Bunun üzerine Tanrıça Parvati: “Sen hilekârsın. Hani bana hoş bir öykü anlatacaktın, senin Sandhya'ya tapındığını ve başından Ganj nehrini akıttığını bilmiyor muyum?” der. (Somadeva, 2011: 6) Tanrıçalığının bir göstergesi olarak Parvati'nin kendisine anlatılmayan sırları dahi bildiği görülmektedir. Ayrıca Hint mitolojisinin en önemli tanrısı olarak addedilen Tanrı Şiva'ya, eşi olması sıfatıyla bile olsa “hilekâr” suçlamasında bulunması; onun da en az Tanrı Şiva kadar önemli ve kudret sahibi bir Tanrıça olduğunu da gözler önüne sermektedir. Dünya mitolojilerinde yer alan pek çok Tanrıça'nın diğer Tanrı veya Tanrıçalara karşı asi tavırlarda bulunabildiği göz önünde bulundurulursa, Parvati'nin de ortak bir Tanrıça tipinin örneği olduğu saptanabilmektedir.

Tanrıça Parvati, hizmetkârlarının veya kullarının kendisine karşı yaptığı bir hatayı, tanrısal güçleriyle cezalandırmaktadır. Nitekim Tanrı Şiva, Tanrıça Parvati'ye kimsenin bilmediği bir hikâye anlatırken odaya kimsenin girmesini istemez. Ancak hizmetkârlarından olan Gana Pushpadanta odaya girerek kimsenin bilmediği bu hikâyeyi gizlice dinler. Dinlediği bu hikâyeyi karısı Caya'ya anlatır. Caya ise daha sonra bu hikâyeyi Tanrıça Parvati'ye anlatır. Tanrıça Parvati, önce Tanrı Şiva'ya kızar. Kimsenin bilmediği bir hikâye anlatacakken hizmetkârlarından Pushpadanta ve Caya'nın bu hikâyeyi bildiğini söyler. Daha sonra Pushpadanta'nın bu hikâyeleri gizlice dinlediği ortaya çıkınca, Tanrıça Parvati onları cezalandırır: “Seni gidi itaatsiz hizmetkâr bir ölümlü hâline gelesin.” (Somadeva, 2011: 6-7)

MIO'nun Kathapitha kitabının III. Bölümünde annesi ve teyzeleri tarafından sevgiyle büyütülen Putraka'yı görünce, Tanrıça Parvati (masalın bu bölümünde Sarasvati olarak geçmektedir.) Tanrı Şiva'dan onlara iyilikte bulunmasını ister. “Efendim, bakın, şu üç kadın çocuğa nasıl da sevgi gösteriyor. Ona umut verin ki, bir gün onları geçindiresin, hatta onları bebeliğinden itibaren geçindiresin.” (Somadeva, 2011: 14) Yaratıcı ve idare edici gücün bir

temsili olarak, Tanrıça Parvati kullarına karşı merhametlidir. Onlara ihsanlarda bulunulmasını önemser.

Hint masallarında Tanrıça, özellikle rüyalara girerek kullarıyla iletişim kurmaktadır. Rüyada görüştüğü kuluna gelecekteki olumlu veya olumsuz olayları önceden haber verebilmektedir.

MIO'nun Kathapitha kitabının IV. Bölümünde Vararuçi rüyasında beyaz elbiseli göksel bir kadın görmüştür. Bu kadın, Vararuçi'nin âşık olduğu kadının önceki yaşamdan da kendisinin karısı olduğunu ve bu konuda üzüntüye kapılmaması gerektiğini söyler. Ardından kendisinin Tanrıça Sarasvati olduğunu bildirir. (Somadeva, 2011: 19)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XXXVII. Bölümünde birkaç tüccar zincirlenmiştir. Tanrıça Durga'ya imanla dua ederler ve Tanrıça onlara rüyalarında görünür. Zincirlerini çözdüğünü ve artık kaçabileceklerini söyler. Sabah uyandıklarında gerçekten zincirlerin çözülmüş olduğunu görürler. (Somadeva, 2011: 368)

MIO'nun Şaktiyaşas kitabının LXV. Bölümünde Tanrıça Parvati bir ölümlü prens ve bir Vidyadhari prensesinin rüyasına girer. Ölümlü prense aslında lanete uğramış bir Vidyadhara olduğunu, prensese ise evleneceği kişinin ölümlü değil bir vidyadhara olduğunu anlatır. Prens lanetten nasıl kurtulacağını da anlatan Tanrıça, evlenecek çiftin yüreklerine su serper. (Somadeva, 2011: 111)

Hint masallarında Tanrıçalar, tıpkı insanlar gibi şehirlerde konaklayabilmektedirler. Zaman zaman da belli bölgeleri gözde mekânları olarak benimseyebilmektedirler.

MIO'nun Kathamukha kitabının IX. Bölümünde zenginlik tanrıçasının dünyanın küpesi gibi duran, ülkenin merkezinde yer alan Kauşambi şehrinde yaşadığından bahsedilir. (Somadeva, 2011: 57)

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXIII. Bölümünde Keşmir bölgesinin dünyadaki cennet olduğu anlatılmaktadır. Tanrıça Şri ve Tanrıça Sarasvati birbirleriyle Keşmir'in hangisinin gözde yeri olduğuna dair tartışmalara girmektedirler. (Somadeva, 2011: 199)

Masallarda Tanrıçalar kendisine hoş sunular sunan ve içtenlikle dua eden kullarının dualarını kabul eder. Ancak kötü ve pis şekilde sunu sunan, kendisine saygıda kusurda bulunan kullarına karşı merhametsiz tavırlarını gösterebilmektedirler.

MIO'nun Kathamukha kitabının X. Bölümünde Şans Tanrıçasından bahsedilir. Kendisine sunular sunarak zengin olmayı dileyen bir adama zenginlik vereceğini söyler. Ancak daha sonra bu kişinin ateşe pis et attığını söyleyerek bir hırsız gibi öldürüleceğini söyler. (Somadeva, 2011: 64)

MIO'nun Kathamukha kitabının XI. Bölümünde Mahasena adlı bir kral kendine uygun bir eş ve kılıcı olmadığı için Durga tapınağa gider. Orada uzun süre aç ve susuz kalarak tanrıçaya kendi etinden parçalar kesip ateşe atar. Tanrıça onun bu sunularından hoşnut kalır ve kendisine düşmanlarına karşı görünmez olabileceği mükemmel bir kılıç verir. Ve üç dünyada da güzelliğiyle tanınan bir kadınla evleneceğini söyler. (Somadeva, 2011: 77)

MIO'nun Çaturdika kitabının XXVI. Bölümünde bir adam Tanrıça Durga'nın tapınağında Tanrıça Durga'ya dua etmektedir. Tanrıça'dan suçsuz yere mahkûm edildiği için kurtarılmasını diler. Gece olunca tapınağa göksel görünüşlü bir kadın gelir. Kadın, kendisine bir zarar gelmeyeceğini ve yarın tapınağa gelen balıkçı kızıyla evlenmesini söyler. O kızı balıkçı kastından değil göksel bir dişi olduğunu da söyler. (Somadeva, 2011: 247)

MIO'nun Çaturdika kitabının XXVI. Bölümünde Tanrıça Durga gökten iner ve Devadatta adlı bir adamı Vidyadharalar kralı yapar. Çünkü onun bazı davranışlarından çok memnun kalmıştır. Ona sihir bilimleri kazandırır ve sonra da ortadan kaybolur. (Somadeva, 2011: 252)

MIO'nun Madanamañcuka kitabının XXXIV. Bölümünde Tanrıça Rati, kocası yakılınca çile doldurmaya başlar. Tanrı Şiva da onun bu dindarlığı sayesinde kocasına tekrar kavuşmasını sağlar. Bir ölümlü olarak doğmuş kocasının yanına, yani dünyaya bir ölümlü olarak giderek orada kavuşacaklardır. (Somadeva, 2011: 333)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLII. Bölümünde kral Parityagasena'nın iki tane karısı vardır. Bu iki karısından da çocuğu olması için gece gündüz Tanrıça Durga'ya yalvarmaktadır. Oruç tutup dikenli otların üzerinde uyur. Masalda özellikle inananlarına karşı şefkatli olduğu söylenen Tanrıça Durga, kralın rüyasına girerek kendisine iki meyve verir. Bu meyveleri iki eşi de yerse iki tane kahraman oğlu olacağını söyler. (Somadeva, 2011: 416)

MIO'nun Ratnaprabha kitabının XLII. Bölümünde Tanrıça Durga'ya dua eden iki prens, Tanrıça'nın gönlünü hoş eder. Onların çileciliklerinden hoşnut kalan Tanrıça, rüyalarına girerek onlara bir kılıç verir. Bu kılıç sayesinde düşmanlarını dize getirip her türlü başarıya ulaşabileceklerini söyler. (Somadeva, 2011: 419)

MIO'nun Alankaravati kitabının LI. Bölümünde Kral Alankaraşila adında biri vardır. Bu kralın bir oğlu olacaktır. Tanrıça Uma kralın rüyasına girerek oğlanın çok dindar olacağını söyler. Böylelikle kral da oğluna "Dindarlık kayası" anlamına gelen Dharmasıla adını koyar. (Somadeva, 2011: 534)

MIO'nun Şaşankavati kitabının XCV. Bölümünde Ganalar, Tanrıça Çandi'ye dua ederek üç tane ölüyü diriltmesini ister. Yaşarken kendisine sık sık tapınan üç ölüyü de diriltten Tanrıça Çandi, onları aşkın tutkusundan da uzak kılmıştır. (Somadeva, 2011: 352)

MIO'nun Mahabhisheka kitabının CIX. Bölümünde bir kral ordusunun düzelmesi ve savaşlarda muzaffer olması için Tanrıça Kalatratri'ye dua etmektedir. Önce duasını kabul etmeyen Tanrıça Kalatratri, adam kendi başını kesecekken duasını kabul eder. Ordusunun eski gücüne kavuşmasını ve muzaffer olmasını emreder. (Somadeva, 2011: 473-474)

Masallarda Tanrıça zaman zaman masala dâhil olmakta ve gerçekleri açıklayarak olayları çözüme kavuşturabilmektedir.

MIO'nun Kathamukha kitabının XIII. Bölümünde Tanrıçaların da lanete uğrayabildiği görülmektedir. Vatsa kralı ve karısı Vasantaka bir filin üzerine binmiş kaçıyorken fil susuzluktan ölür. O an gökten bir ses gelir ve fil, aslında bir Vidyadhara olduğunu söyler. Karısının da bir tanrıça olduğunu ve bir lanet sonucu insan hâline getirildiği bilgisini verir. (Somadeva, 2011: 92)

Masallarda Tanrı ve Tanrıçalar da tıpkı insanlar gibi bazı duyguları hissedebilmektedir. Hasret çekme gibi duyguları hisseden Tanrı ve Tanrıçalar, bu duyguları insanlar gibi yaşamazlar. Daha hafif bir şekilde atlatmaktadırlar.

MIO'nun Lavanaka kitabının XV. Bölümünde Tanrı Rama'nın, Tanrı Ravana'yı öldürene kadar karısı Tanrıça Sita'dan ayrı kalmasından bahsedilmektedir. Ancak onların tanrı olması sebebiyle bu tarz ayrılıklara ve başka türlü sıkıntılara karşı koyabildikleri anlatılmıştır. (Somadeva, 2011: 114)

MIO'nun Lavanaka kitabının XX. Bölümünde yer alan Tanrıça Agni, göstermiş olduğu birtakım tanrısal özellikleriyle Tanrıça tipinin ideal bir örneğini sunmaktadır. Aşk Tanrısı bir gün kendisini rahatsız ettiğinde, Tanrı Şiva onu üçüncü gözüyle yakmıştır. Bu yüzden Şiva, karısı Tanrıça Parvati'den bir çocuk yapmak istemektedir. Yüzyıllar boyunca sevişmeyi sürdürmüşlerdir. Tanrılar, bu aşk oyunu yüzünden dünyalarının yıkılacağını düşündükleri için Tanrıça Agni'yi görevlendirmişlerdir. Tanrıça Agni ise geçmişte Tanrı Şiva'nın Aşk Tanrısını yaktığını bilmekte ve onun karşı konulamaz gücünden de korkmaktadır. Bu yüzden Tanrıça Agni, kurbağa donuna girmiştir. Ancak onun sıcaklığından etkilenen diğer kurbağalar onu ele verirler. Bunun üzerine Tanrıça Agni onları dilsiz yapar. Daha sonra bir cennet ağacında salyangoz donuna girerek saklanmaya çalışır. Bu sefer de filler ve papağanlar kendisini ele verir. Bunun üzerine onları da lanetler ve ses çıkardıklarında seslerinin anlaşılmasını sağlar. (Somadeva, 2011: 168) Sonrasında Tanrıça Agni, verdiği ateşle Tanrı Şiva ve Tanrıça Parvati'nin aşk oyununu durdurur. Tanrı Şiva'nın çocuğu da ateşin içerisinde doğar. Tanrılar arasındaki benzer iletişim masalın pek çok noktasında görülmektedir. Öyle ki onların tıpkı ölümlüler gibi şehvete düşkün oluşları, başka Tanrı veya Tanrıçaların ilişkilerine müdahale etmesine sebep olmaktadır. Tanrıça Agni de duruma bu

şekilde müdahale etmiş, tanrısal pek çok özellik göstererek idealize bir Tanrıça tipinin örneğini vermiştir.

Masallarda Tanrıçalar bazen insan donuna girebilmektedirler. İnsan bedenindeyken yerine getirilmesi gereken bazı görevleri yerine getirip sonra tekrar tanrısal bedenlerine geri dönebilmektedirler.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXI. Bölümünde Tanrıça Gauri'nin, bir kral kızı olan Vasavadatta'da bedenlendiğini görülür. Tanrıçalar, insan bedenine girebilir ve bir sürede orada kalabilir. İnsan bedenindeyken Şiva'ya dua eden ve bir oğul doğurması gereken Vasavadatta, Vidyadharilere imparator olacak bir çocuk doğurma misyonu edinmiştir. (Somadeva, 2011: 183)

Hint masallarında Tanrıçaların merhametli olma özelliklerinin de vurgulandığı görülmektedir. Kullarına karşı merhametli olabilen Tanrıça, ölüleri canlandırarak ikinci bir yaşam bahşedebilmektedir.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXII. Bölümünde kuşlar kralı Garuda her seferinde yılanları yemektedir. Ancak Cimutavahana adında bir Vidyadharalar kralı, bir yılanın yerine kendisini kurban sunar. Garuda, böylesine önemli birini yediği için pişman olur. Tanrıça Gauri, gökten abıhayat yağdırarak Cimutavahana'ya verir. Cimutavahana bu abıhayat sayesinde Garuda'nın daha önce öldürdüğü tüm yılanları canlandırır. (Somadeva, 2011: 201-202)

Hint masallarında Tanrıça, rüyaya girebilme özelliğini kullanarak tüm gerçekleri kuluna bildirebilmektedir. Kul aklıyla bilinemeyecek bazı durumları, Tanrıça kendi yönlendirmeleriyle kuluna aktarabilmektedir.

MIO'nun Naravahanadattacanana kitabının XXIII. Bölümünde bir kadın kocasından sürekli şikâyet etmektedir. Kocasını eve baktığı hâlde bu kadın sürekli olarak kocasının eve bakmamasından yakınmaktadır. Bir gün kocası evi terk eder ve Tanrıça Durga'ya ait dağdaki bir tapınağa gider. Rüyasında Tanrıça onu bir yere gitmesi ve orada bulacağı ağacın altını kazarak zümrüt bir tabak elde etmesini söyler. O tabak sayesinde de insanların geçmiş yaşamlarını görebileceğini dile getirir. Bu tabağı elde eden adam karısıyla geçmiş yaşamdan da kavgalı olduğunu görür. Kendisine uygun, geçmiş yaşamdan da anlaşabildiği ikinci bir kadınla evlilik yapar. (Somadeva, 2011: 205-206)

Masallarda Tanrıçalar zaman zaman üstün mertebede olan ermişlerle doğrudan iletişim kurabilmektedirler.

MIO'nun Madanamançuka kitabının XXVIII. Bölümünde bir kral, eşleriyle birlikte bahçeye gezmeye çıkmaktadır. Kral uykuya daldığında eşleri bahçeyi gezmeye başlar. Orada

meditasyon yapan bir ermişle karşılaşılır ve onun etrafına dizilirler. Kral uyandığında eşlerini ermişin etrafında görünce çok kızar. Ermiş kılıçla saldırır. O an bir Tanrıça gözüktü ermiş: “Yüce ruhlu kişi, eğer uygun görürsen tutkuya kapılıp sana bunu yapan kötü adamı öldürebilirim.” der. Ancak ermiş bunu kabul etmez. (Somadeva, 2011: 271)

Hint masallarında Tanrıçalar insanlara büyü de öğretebilmektedir. Büyünün kaynağı noktasında mitik bir tasavvur olarak Tanrı ve Tanrıçalar da gösterebilmektedir.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXIV. Bölümünde Tanrıça Ganga insanlara büyü öğretmektedir. “İleri geri büyü” adı verilen bu büyüde; “İleri” denirse görünmez olunur, “Geri” denirse tekrar görünür olunur. (Somadeva, 2011: 225)

Masallarda Tanrıçalar geçmiş ve geleceğe hâkimdir. Geleceğin getirilerini zaman zaman kullarına söyleyerek duruma göre hareket etmelerini isteyebilmektedirler.

MIO'nun Şaşankavati kitabının LXXVIII. Bölümünde Toprak Ana adı verilen Tanrıça, kralın hizmetkârlarından birini yanına çağırır. Eğer oğlunu Tanrıça Çandi adına kurban etmezse kralın üç gün sonra öleceğini, eğer kurban ederse kralın yüz yıl daha yaşayacağını söyler. (Somadeva, 2011: 255-256)

Masallarda Tanrıçalar biçim ve kast değiştirme gibi çeşitli cezalarla kullarını cezalandırmaktadırlar. Özellikle saygı temelli verilen bu cezalar masal kahramanının kaderini değiştirmektedir.

MIO'nun Padmavati kitabının CXIV. Bölümünde Tanrıça Parvati, huzurunda aşkın tutkusuyla birbirine bakıp gülen hizmetkârlarını cezalandırmıştır. Bazısını insan, bazısını fakir bir Brahman yapan tanrıça; köpek, kabile yerlisi, ifrit, hırsız ve kuş hâline gelmeleri için çeşitli beddualar eder. (Somadeva, 2011: 518-519)

Hint masallarında Tanrıçalar krallara taç giydirerek hükümdarlığın tanrısal bir alamet olduğunu canlı şekilde gösterebilmektedirler.

Vetalapañçavimşati'nin Hortlağın On Altıncı Öyküsünün Cimutavahana'nın Özverisi masalında Tanrıça Gauri, Cimutavahana'yı tüm Vidyadharalara kral yapar. Taç giyme törenini de bizzat Gauri yapar. O an gökten çiçekler yağar ve tanrılarla tanrıçalar davullar çalar. (Vetalapañçavimşati, 2000: 169-170)

Tablo 48. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri-Tanrıça Tipi

Masalın Adı	Çatı Tip	Kadın Tipi	Varlık Biçimi	Sosyal Konumu	Yaş Aralığı	Masalın Sonundaki Durumu	Tip Temsilcisinin Eylemleri
MIO-Kathapitha	Her İki Sınıflandırmaya da	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.1.Bir dağın kızı olması E.55.Çok

	Girmeyen Kadın Tipi						akıllı olması E.94.Her bilgiye vakıf olma E.102.Olağan üstü özelliklere sahip olma E.106.Olayların iç yüzünü bilme E.172. Lanet okuma
MIO-Kathapitha-III.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.37.Merhametli olma E.36.Muhtaçlara yardım etme
MIO-Kathapitha-IV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.141. Gelecektek haberi verme
MIO-Kathamukha-X	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.172. Lanet okuma E.142.Duaları ve sunuları kabul etme
MIO-Kathamukha-XI.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Duaları ve sunuları kabul etme E.143.Olağan üstü nesnelere bağışlama
MIO-Kathamukha-XIII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
MIO-Kathamukha-XX.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.75.Don değiştirebilme E.172. Lanet okuma
MIO-Naravahanadattacana-XXI.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.75.Don değiştirebilme
MIO-Naravahanadattacana-XXII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.143.Olağan üstü nesnelere bağışlama E.167. İnsanları diriltilebilme
MIO-Naravahanadattacana-XXIII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.143.Olağan üstü nesnelere bağışlama

MIO-Çaturdika-XXVI.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Duaları ve sunuları kabul etme E.141. Gelecekte haber verme E.106.Olayların iç yüzünü bilme
MIO-Çaturdika-XXVI.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.144.İnsanlara unvan bağışlama
MIO-Madanamañçuka-XXVIII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.134.İnsanları öldürmesi
MIO-Madanamañçuka-XXIV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Mutlu sona kavuşur.	E.136. Bir lanet sonucu insan olarak bedenlenme
MIO-Ratnaprabha-XXXVII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Duaları ve sunuları kabul etme E.141. Gelecekte haber verme
MIO-Ratnaprabha-XLII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Duaları ve sunuları kabul etme E.143.Olağan üstü nesnelere bağışlama
MIO-Ratnaprabha-XLII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.143.Olağan üstü nesnelere bağışlama E.141. Gelecekte haber verme
MIO-Alankaravati-LI.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.141. Gelecekte haber verme
MIO-Şaktiyaşas-LXV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.141. Gelecekte haber verme
MIO-Şaşankavati-LXXIV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.96.Büyü yapabilme
MIO-Şaşankavati-LXXVIII.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.141. Gelecekte haber verme

	Kadın Tipi						
MIO-Şaşankavati-XCV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.167. İnsanları diriltebilme E.142.Duaları ve sunuları kabul etme
MIO-Mahabhisheka-CIX.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.142.Duaları ve sunuları kabul etme
MIO-Padmavati-CXIV.	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.172. Lanet okuma
Vetalapañçavimşati-Hortlağın On Altıncı Öyküsü-Cimutavahana'nın Özverisi	Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi	Tanrıça Tipi	Tanrıça	Tanrıça	Belirsiz	Belirsiz	E.144.İnsanlara unvan bağışlama

SONUÇ

Masallar toplumun içerisindeki pek çok olguyu bünyesinde barındırmaktadır. Toplumsal düzen içerisindeki pek çok kurum, kişi, olay ve mekânlar bütünü, değişip dönüşerek masalın dünyasına girmektedir. Sosyal, dinî, ahlakî hayattan beslenen masal edebî türü; doğrudan hayatla kurduğu ilgiyi olağanüstü bir evrene taşır. Masalın olağanüstü evrenine geçen toplumsal hayatta artık her şey mümkündür. Fakir bir hizmetçiyken ertesi gün prenses olunabilmektedir. Masal türü sonsuzluk vaat eder. Bu sonsuzluk evlilikle taçlanan sonsuz mutluluk olabildiği gibi; sonsuz bir zenginlik, sonsuz bir güzellik, sonsuz bir hükümdarlık gibi pek çok şekilde kendini gösterebilmektedir. Masallarda tüm bu sonsuzluğu yaşayan kahramanların büyük bir çoğunluğu kadınlardır.

Masal kahramanı olarak kadın güzelliğiyle, zekâsıyla, iffetiyle, iyi kalpliliğiyle, itikatlı duruşuyla, sabrıyla örnek teşkil eden pek çok eylemin uygulayıcısı konumundadır. Bunun tam tersi olarak çirkinliğiyle, kurnazlığıyla, iffetsizliğiyle, kıskançlığıyla, hırslı yapısıyla olumsuz pek çok eylemin uygulayıcısı konumunda da görülmektedir. Masallarda sanılanın aksine, toplumsal hayattaki gibi karmaşık yapıda pek çok kahraman vardır. Üvey annenin masallarda kötülük yapması beklenirken tespit ettiğimiz tiplerden birinin ismi “İyi Kalpli Üvey Anne Tipi”dir. Yine aynı şekilde çocuğun öz annesinin öz evladına olumsuz bir davranışta bulunması beklenmezken “Kötü Kalpli Öz Anne Tipi” çalışmamızda tespit edilmiştir.

Kadınların sosyal hayat içerisinde farklı alanlardaki pek çok durumu masallara da yansımaktadır. Acıları, hırsları, mutlulukları, heyecanları ile masal dünyası içerisinde önemli bir konumda olan kadınlar; tiplşmeleri bakımından tespit edilmiştir.

Masal, kendisine uygun bir şekilde edebî tür olarak “olağanüstü” bir yayılım göstermiştir. Masalın kökeninin neresi olduğu sorusu hâlen belirsiz bir soru olarak halk bilimcilerin gündemini meşgul etmektedir. Çalışmamızda masalların Hint diyarından çıkmış olma teorilerinden hareket edildiği için ilk olarak Hint masalları inceleme konumuza dâhil edilmiştir. Hint masal külliyyatının en önemli kitaplarından hareket edilerek oluşturulan bir “Corpus” a Masal Irmaklarının Okyanusu (Kathasaritsagara), Hortlağın 25 Öyküsü (Vetalapañçavimşati), Şukasaptati (Papağanın Yetmiş Öyküsü), Hitopadeşa (Yararlı Eğitim) kitapları eklenmiştir. Hint masal kitapları Hint mitolojisi ve Hint kültürünün geniş bir yansımaları sunmaktadır. Anadolu Türk masal külliyyatından Gümüşhane-Bayburt Masalları, Elâzığ Masalları, Yukarıçukurova Masalları, Balıkesir Masalları, Yozgat Masalları, Gaziantep Masalları, Afyonkarahisar Masalları kitapları seçilmiştir. Corpusumuz Türk ve Hint olarak toplamda 11 müstakil masal kitabının incelenmesinden oluşmaktadır.

İncelenen Hint ve Anadolu Türk Masalları ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Hint masallarındaki Olumlu, Olumsuz ve Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri ayrı başlıklar hâlinde değerlendirilmiştir. Türk masallarındaki Olumlu, Olumsuz ve Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipleri de yine aynı şekilde ayrı başlıklar hâlinde değerlendirilmiştir. Tezimizin “Ekler” bölümünde pasta grafikler hâlinde sunulan şekilsel verilerde genelden özele bir veri akışı sağlanarak sonuçlar verilmiştir. İlk tablolarda Anadolu Türk ve Hint masalları içerisindeki tüm kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Konumu ile birlikte bir bütün hâlinde değerlendirilmiştir. Daha sonra Anadolu Türk masalları tek başına Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Konumu ile değerlendirilmiş, Hint masalları da aynı şekilde Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Konumu ile tek başına değerlendirilmiştir. Devamında Anadolu Türk masalları olumlu kadın tiplerini içerenler, olumsuz kadın tiplerini içerenler ve her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipleri olarak üç ayrı başlık hâlinde; Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Konumu ile değerlendirilmiştir. Hint masalları da aynı şekilde olumlu kadın tiplerini içerenler, olumsuz kadın tiplerini içerenler ve her iki sınıflandırmaya da girmeyen kadın tipleri olarak üç ayrı başlık hâlinde; Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı, Masalın Sonundaki Konumu ile değerlendirilmiştir.

Anadolu Türk ve Hint masal külliyyatından seçtiğimiz masallardan hareketle kadın tipine örnek teşkil eden toplam 482 kadın kahraman üzerinde çalışılmıştır. Bu 482 kadın kahramanın 185’i Hint masal tabakasına, 297’si Anadolu Türk masal tabakasına aittir. Hint masal tabakasına ait olan 185 kadın kahramandan 99’u Olumlu Kadın Tiplerine örnek teşkil ederken, 86’sı Olumsuz Kadın Tiplerine örnek teşkil etmektedir. Anadolu Türk masal tabakasına ait olan 297 kadın kahramandan 129’u Olumlu Kadın Tiplerine örnek teşkil ederken, 168’i Olumsuz Kadın Tiplerine örnek teşkil etmektedir.

Anadolu Türk Masallarında toplam 11 Olumlu Kadın Tipi, 14 Olumsuz Kadın Tipi, 1 Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi barındırmaktadır. Hint Masalları ise toplam 9 Olumlu Kadın Tipi, 10 Olumsuz Kadın Tipi, 1 Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi barındırmaktadır. Anadolu Türk Masalları ile Hint Masallarında toplam 46 kadın tipi tespit edilmiştir. Bu tiplerden her iki masal tabakasında da ortaklık arz eden toplam 18 kadın tipi bulunmaktadır. Her iki masal tabakasında da ortaklık arz etmeyen, yalnızca o tabakaya ait olan toplam 10 tip bulunmaktadır. Anadolu Türk masal tabakasında Olumlu Tipler içerisinde yer alan İyi Kalpli Üvey Anne Tipi ve Güçlü Kadın Tipi ile Olumsuz Tipler içerisinde yer alan Kötü Kalpli Öz Anne Tipi, Kıskanç Kadın Tipi, Güzel Kadın Tipi, Dev Kadın Tipi,

Sahte Erkek Tipi; yalnızca Anadolu Türk Masal tabakasında tespit edilen kadın tipleridir. Hint masal tabakasında Olumsuz Tipler içerisinde yer alan İfrit Tipi ve Tanrıça Tipi; yalnızca Hint masal tabakasına özgüdür. Türk masal tabakasına özgü daha fazla kadın tipi bulunması; masalların çıkmış olduğu diyarlardaki serüvenlerinde o bölgenin sosyal hayatı, kültürü, yaşayış tarzıyla yoğrularak bünyesine yenilikler katmasıyla izah edilebilmektedir. Türk kültürünün ve sosyal hayatının renkli çizgileri, masallar içerisinde de tezahür ederek masalın yöreye, bölgeye veya ülkeye ait verilerle donanmasını sağlamaktadır.

Hint ve Anadolu Türk masal külliyatları toplu hâlde Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde:

Varlık Biçimi olarak; %78,2 İnsan, %8,8 Peri Kızı, %5,3 Tanrıça, %3,2 Dev, %2,3 İfrit, %1 Olağanüstü İnsan, %0,6 Ölü İnsan, %0,3 Canavar, %0,3 Hayvan olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %53,3 Halktan Biri, %9,9 Belirsiz, %8,9 Padişah Karısı/Kraliçe, %8,3 Soylu, %8 Padişah Kızı/Prenses, %5,5 Peri Halkından Biri, %3,5 Hizmetçi, %1,2 Hayat Kadını, %0,6 Padişah, %0,6 Soylu Hanımı, %0,2 İfrit Halkından Biri olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %66,3 Genç, %23,6 Belirsiz, %5,6 Orta Yaş, %4,5 Yaşlı olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durum olarak; %41,2 Mutlu Sona Kavuşur, %34,5 Mutsuz Son, %24,3 Belirsiz olarak tespit edilmiştir.

Anadolu Türk masal külliyatı kendi içerisinde Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %85,2 İnsan, %6 Peri Kızı, %5,2 Dev, %1,8 Olağanüstü İnsan, %1 Ölü İnsan, %0,4 Canavar, %0,4 Hayvan olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %59,5 Halktan Biri, %11 Padişah Kızı, %8,7 Padişah Karısı, %5,9 Peri Halkından Biri, %5,1 Belirsiz, %3,9 Soylu, %3,9 Hizmetçi, %1 Padişah, %1 Soylu Hanımı olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %63,4 Genç, %24,5 Belirsiz, %6,4 Orta Yaş, %5,7 Yaşlı olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durum olarak; %38,4 Mutlu Sona Kavuşur, %35,4 Mutsuz Son, %26,2 Belirsiz olarak tespit edilmiştir.

Anadolu Türk masal külliyatı içerisindeki Olumlu Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %77,2 İnsan, %9,9 Peri Kızı, %7,3 Dev, %3,2 Olağanüstü İnsan, %2,4 Ölü İnsan olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %51,8 Halktan Biri, %19 Padişah Kızı, %13,2 Peri Halkından Biri, %5,8 Belirsiz, %4,3 Soylu, %2,2 Soylu Hanımı, %1,5 Hizmetçi, %1,5 Padişah, %0,7 Padişah Karısı olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %78,2 Genç, %17,8 Belirsiz, %2,4 Yaşlı, %1,6 Orta Yaş olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durumu olarak; %72,5 Mutlu Sona Kavuşur, %25 Belirsiz, %2,5 Mutsuz son olarak tespit edilmiştir.

Anadolu Türk masal külliyatı içerisindeki Olumsuz Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %91,3 İnsan, %3,7 Dev, %3,2 Peri Kızı, %0,6 Olağanüstü İnsan, %0,6 Canavar, %0,6 Hayvan olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %65,6 Halktan Biri, %15,1 Padişah Karısı, %5,9 Hizmetçi, %4,6 Padişah Kızı, %4,6 Belirsiz, %3,5 Soylu, %0,7 Padişah olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %52 Genç, %29,5 Belirsiz, %10 Orta Yaş, %8,5 Yaşlı olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durumu olarak; %59,5 Mutsuz Son, %27 Belirsiz, %13,5 Mutlu Sona Kavuşur olarak tespit edilmiştir.

Anadolu Türk masal külliyatı içerisindeki Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %100 İnsan

Sosyal Konum olarak; %40 Halktan Biri, %40 Padişah Kızı, %20 Padişah olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %100 Genç

Masal Sonu Durum olarak; %100 Mutlu Sona Kavuşur olarak tespit edilmiştir.

Hint masal külliyatı kendi içerisinde Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %67,5 İnsan, %13,5 Tanrıça, %13 Peri Kızı, %6 İfrit olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %43 Halktan Biri, %17,7 Belirsiz, %15,6 Soylu, %9,1 Kraliçe, %4,9 Peri Halkından Biri, %3,3 Hayat Kadını, %3,2 Prenses, %2,7 Hizmetçi, %0,5 İfrit Halkından Biri olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %70,9 Genç, %22,1 Belirsiz, %4,3 Orta Yaş, %2,7 Yaşlı olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Konumu olarak değerlendirildiğinde; %45,5 Mutlu Sona Kavuşur, %33,2 Mutsuz Son, %21,3 Belirsiz olarak tespit edilmiştir.

Hint masal külliyatı içerisindeki Olumlu Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %67,5 İnsan, %31 Peri Kızı, %1,4 İfrit

Sosyal Konum olarak; %42,6 Halktan Biri, %18,6 Soylu, %18,6 Kraliçe, %12 Peri Halkından Biri, %9,3 Belirsiz, %6,6 Prenses, %2,6 Hizmetçi, %1,3 Hayat Kadını, %1,3 İfrit Halkından Biri olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %82,4 Genç, %9,5 Belirsiz, %5,4 Yaşlı, %2,7 Orta Yaş olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durumu olarak; %80,2 Mutlu Sona Kavuşur, %10,6 Belirsiz, %9,2 Mutsuz Son olarak tespit edilmiştir.

Hint masal külliyatı içerisindeki Olumsuz Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %87,2 İnsan, %11,6 İfrit, %1,2 Peri Kızı olarak tespit edilmiştir.

Sosyal Konum olarak; %55,8 Halktan Biri, %17,4 Soylu, %15,1 Kraliçe, %6 Hayat Kadını, %3,5 Hizmetçi, %1,1 Belirsiz, %1,1 Prenses olarak tespit edilmiştir.

Yaş Aralığı olarak; %81,3 Genç, %10,5 Belirsiz, %7 Orta Yaş, %1,2 Yaşlı olarak tespit edilmiştir.

Masal Sonu Durumu olarak; %64 Mutsuz Son, %24,5 Mutlu Sona Kavuşur, %11,5 Belirsiz olarak tespit edilmiştir.

Hint masal külliyatı içerisindeki Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tiplerini barındıran masallar özelinde kadın tipleri Varlık Biçimi, Sosyal Konum, Yaş Aralığı ve Masal Sonu Durum gibi kriterlerle değerlendirildiğinde;

Varlık Biçimi olarak; %100 Tanrıça

Sosyal Konum olarak; %100 Tanrıça

Yaş Aralığı olarak; %100 Belirsiz

Masal Sonu Durumu olarak; %88 Belirsiz, %12 Mutlu Sona Kavuşur olarak tespit edilmiştir.

Yukarıda belirtilen sayısal veriler ışığında Anadolu Türk Masalları ile Hint Masallarında bulunan kadın tipleri ayrıntılı şekilde tespit edilmiştir. Eylem listeleri de verilmiş olan kadın tipleri yapısal halk bilimi bakış açısıyla incelenmiştir. Masalların Hint diyarından çıktığı teorisine kadın tipleri perspektifinden naçizane bir katkı olarak sunulan çalışma, başka çalışmaların da yapılmasının gerekliliğini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Masal türünün ilk kaynağını bulmak için masal tabakaları karşılaştırmalı olarak çalışılmalıdır. Yalnızca kadın tipleri değil; erkek tipleri, motifler, epizotlar, formeller, mekânlar, olağanüstü nesnelere özelinde de pek çok değerlendirme çalışması yapılmalı ve alanın henüz karanlıkta olan bu kısmı bir nebze de olsa aydınlatılmalıdır. Hint ve Anadolu Türk masalları özelinde yapılan bu değerlendirmenin ileride örnek pek çok masal tabakası karşılaştırma çalışmalarına örnek teşkil edebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed Vefik Paşa. (1306/1888). *Lehçe-i Osmânî*. Mahmud Bey Matbaası, Dersaadet.
- Alangu, T. (2020). *Türkiye Folkloru El Kitabı*. (Haz: İ. Görkem). Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Almas, T. (2010). *Uygurlar*. Selenge Yayınları, İstanbul.
- Alptekin, A. B. (2002). *Taşeli Masalları*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Altındal, A. (1991). *Türkiye’de Kadın*. Anahtar Kitaplar, Ankara.
- Ana Britanica. (1986). “Masal”, Ana Yayıncılık, İstanbul, C.22, 102.
- Andrews, W.G. (2018). *Sevgililer Çağı Erken Modern Osmanlı-Avrupa Kültürü ve Toplumunda Aşk ve Sevgili*. (Çev: N. Z. Yelçe), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Aslan, N. (1994). *Yozgat Masallarında Motif ve Tip Araştırması (İnceleme-Metinler)*. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Aydemir, M. A. (2016). “Sosyal Alanın Tipleştirilmesi: Toplumsal Tipler:”. M. A. Aydemir (Ed.). *Toplumsal Tipler*. Açılım Kitap, İstanbul.
- Aytaç, G. (2016). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Doğu Batı Yayınları, İstanbul.
- Azadovski, M. (1992). *Sibirya’dan Bir Masal Anası*. (Çev: İ. Başgöz), Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Banarlı, N. S. (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi I*. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Bonnefoy, Y. (2018). *Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü*. (Çev: L. Yılmaz), Alfa Yayınları, İstanbul
- Boratava, P. N. (1987). “Masal”. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*. Gökyüzü Yayınları, İstanbul.
- Boravat, P. N. (1992). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Büyük Larousse. (1992). “Masal”. Milliyet Yayınları. İstanbul, C.15, 7841.
- Caporal, B. (1982). *Kemalizm Sonrasında Türk Kadını*. (Çev. E. Eyüboğlu), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Cebeci, D. (1993). *Tanzimat ve Türk Ailesi*. Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Çağdaş, K. (1962). *Pançatantra Masalları*. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Çakır, H. (2002). *Öykü Sanatı*. Çizgi Kitabevi, Konya.
- Çobanoğlu, Ö. (2010). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Akçağ Yayınları, Ankara.

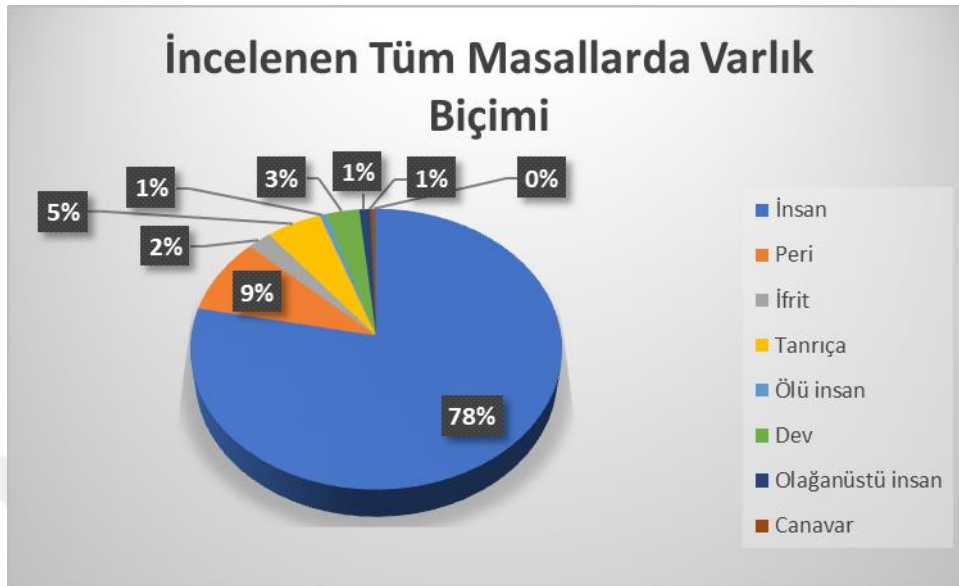
- Demirel, Ş. (2016). *Şukasaptati ve Hint Kültüründe Kadın*. Bilge Kültür Sanat, İstanbul.
- Devellioğlu, F. (1986). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Aydın Kitabevi, Ankara.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2018). Kur'an Yolu Meâli (Tam Sayfa Mealli). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Doğan, İ. (1992). "Tanzimat Sonrası Sosyo-Kültürel Değişmeler ve Türk Ailesi". *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Doğan, İ. (2003). *Bizde Kadın*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Doğramacı, E. (1989). *Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Doğramacı, E. (2000). *Women in Turkey And the New Millennium*. Atatürk Research Centre, Ankara.
- Dowling, C. (1992). *Sindrella Kompleksi*. (Çev: S. Budak), Öteki Yayınevi, Ankara.
- Dulum, S. (2006). *Osmanlı Devleti'nde Kadının Statüsü, Eğitimi ve Çalışma Hayatı (1839-1918)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Duman, Mustafa. (2017). *Türk Halk Anlatmalarında Olumsuz Tipler –Mit, Destan, Halk Hikâyesi-*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Elçin, Ş. (1981). *Halk Edebiyatına Giriş*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Eröz, M., Güler, A. (1998). *Türk Ailesi*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Forster, E. M. (2019). *Roman Sanatı*. Milenyum Yayınları, İstanbul.
- Gültepe, N. (2017). *Türk Kadın Tarihine Giriş (Amazonlardan Bâciyân-ı Rûm'a)*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Günay, U. (1975). *Elâziğ Masalları (İnceleme)*. Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.
- Günay, U. (1992). "Masal". *Türk Dünyası El Kitabı*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Günay, U. (2000). "İslamî Dönemde Türk Toplumunda Kadının Yeri ve Önemi", *Milli Folklor*. 46: 4-9.
- Gökalp, Z. (1997). *Türkçülüğün Esasları*. İnkilâp Kitabevi, İstanbul.
- Gökalp, Z. (2015). *Türk Medeniyeti Tarihi*. Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Hançerlioğlu, O. (2000). *Dünya İnançları Sözlüğü*. Remzi Kitabevi, İstanbul

- Hortlağın 25 Öyküsü (Vetalapañçavimşati). (2000). (Çev: K. Kaya), İmge Kitabevi, Ankara.
- Huyugüzel, Ö. F. (2018). *Eleştiri Terimleri Sözlüğü*. Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, L. (1998). *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını (1908-1960)*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Kaplan, M. (1985). *Tip Tahlilleri 3*. Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Karadavut, Z. (2015). “Kırgız Masallarının Tip ve Motif Yapılarının Diğer Türk Boylarının Masallarındaki Paralelleri Üzerine”. İ. Özkan (Ed.), *Türk Dünyası Masal Araştırmaları (Tastarakay’dan Keloğlan’a)*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 437-445.
- Kaşgarlı Mahmud. (2014). *Dîvânu Lugâti’t-Türk*. (Hzl. Ahmet B. Ercilasun-Ziyat Akkoyunlu). TDK Yayınları, Ankara.
- Kaya, D. (2014). *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kaya, K. (2002). Hint Mitolojisi Sözlüğü. İmge Kitabevi, Ankara.
- Kaya, M. (2002) “Türk Halk Anlatılarında Kadın”, *Toplumbilim*, 15: 49-50.
- Kayalı, Y. (2013). “Eski Bir Hint Geleneği: Sati”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. Ankara, 53: 365-374
- Konan, B. (2011). “Türk Kadınının Siyasi Hakları Kazanma Süreci”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Ankara, 60: 157-174
- Köksel, B. (1995). Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kumartaşlıoğlu, S. (2006). Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Kunos, I. (1994). *Türk Halk Edebiyatı*, (Hzl. Tuncer Gülensoy), Bizim Gençlik Yayınları, Ankara.
- Kurnaz, Ş. (1992). *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923)*. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Meriç, C. (2018). *Bir Dünyanın Eşiğinde*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Muallim Naci. (1978). *Lügat-i Naci*. Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Narayana. (2017). Hitopadeşa (Yararlı Eğitim). (Çev: K. Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Onay, A. T. (2000). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. Akçağ Yayınları, Ankara.

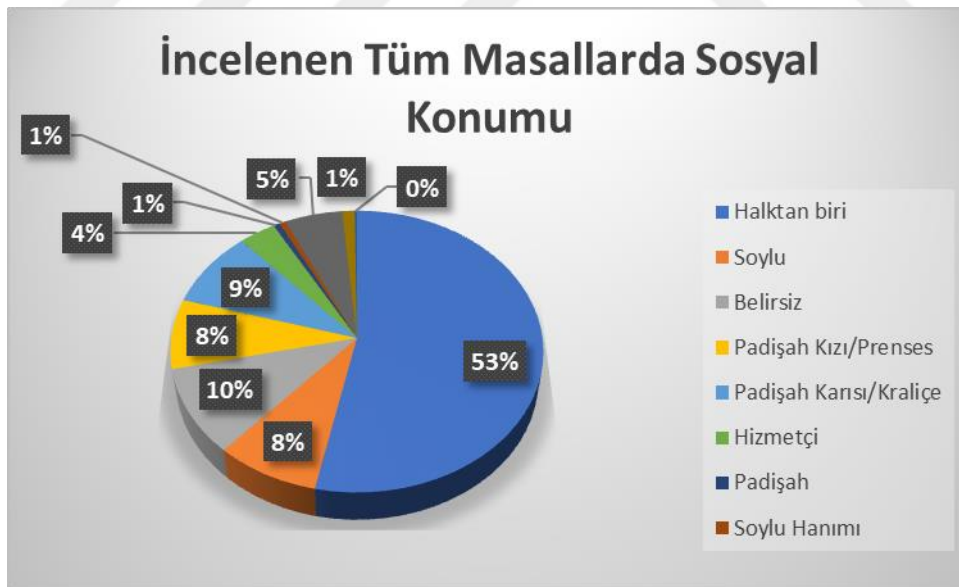
- Ortaylı, İ. (2019). *Osmanlı Toplumunda Aile*. Kronik Kitap, İstanbul.
- Özçelik, M. (1993). Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma (Cilt 1-2). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özön, M. N. (1971). *Resimli Büyük Türk Dili Sözlüğü*. Arkın Kitabevi, İstanbul.
- Özünel, Ö. E. (2006). *Masal Mekânında Kadın Olmak*. Geleneksel Yayıncılık, Ankara.
- Papağanın Yetmiş Masalı –Şukasaptati-*. (2020). (Çev: K. Kaya), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Propp, V. (1985). *Masalın Biçimbilimi*. (Çev: M. Rifat ve S. Rifat). Bilim/Felsefe/Sanat Yayınları, İstanbul.
- Ruben, W. (1940). “Türkiyede Hindolojinin Vazifeleri”. *Çığır Dergisi*, C:9, 92-97: 168-180.
- Ruben, W. (1941). “Eski Hint Metinlerinin Dünyaca Meşhur Tercümelere”. *Tercüme Dergisi*. Ankara, C:I, S: 4, 392.
- Ruben, W. (1942). “Hint-Türk Masal Münasebetleri”. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*. Ankara, C: 1, 1: 49-60
- Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane Masalları-Metin Toplama ve Tahlil*. Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Akçağ Yayınları, Ankara
- Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Sakaoğlu S., Karadavut Z. (2011). *Halk Masalları*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Şemseddin Sami. (2012). *Kamûs-ı Türkî*. İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul.
- Seyidoğlu, B. (1985). “Masal”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 6: 149
- Sezer, M. Ö. (2017). *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*, Kor Kitap, İstanbul.
- Sönmez, E. (1966-1969). “Türk Romanında Kadın Hakları” *Türk Kültürü Araştırmaları*, Yıl: II-III-IV-V-VI
- Şimşek, E. (1990). *Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması (2 Cilt)*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Swingewood, A. (2010). *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi*. (Çev: O. Akinhay), Agora Kitaplığı, İstanbul.
- Taşkıran, T. (1973) *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları*, Başbakanlık Yayınları, 1973.

- TDK. (2009). *Türkçe Sözlük*. TDK Yayınları, Ankara.
- Tezel, N. (1987). “Türk Masalları”. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*. Gökyüzü Yayınları, İstanbul.
- Thompson, S. (1977). *The Folktale*. University of California Press, United States of America.
- TTK. (2014). *Türk Tarihinin Ana Hatları*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tulum, M. (Ed.). (1986). *Temel Türkçe Sözlük*. Karakuşak Basın ve Yayın, İstanbul.
- Turan, R. (1992). “İlk Yazılı Türkçe Metinlerde Aile ve Unsurları”. *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tümer, G. (1996). “İslam’da Kadın”, *Kastamonu’da İlk Kadın Mitingi’nin 75. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu 10-11 Aralık 1994, Kastamonu*; Ankara, 173
- Türkdoğan, O. (1992). “Türk Ailesinin Genel Yapısı”. *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uluçay, M. Ç. (2012). *Padişahların Kadınları ve Kızları*. Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Ulusoy, D. ve Celil, A. (2005). “Uygurlarda Aile”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 32: 1-29
- Yavuz, H. (1977). *Roman Kavramı ve Türk Romanı*. Bilgi Yayınevi, İstanbul.

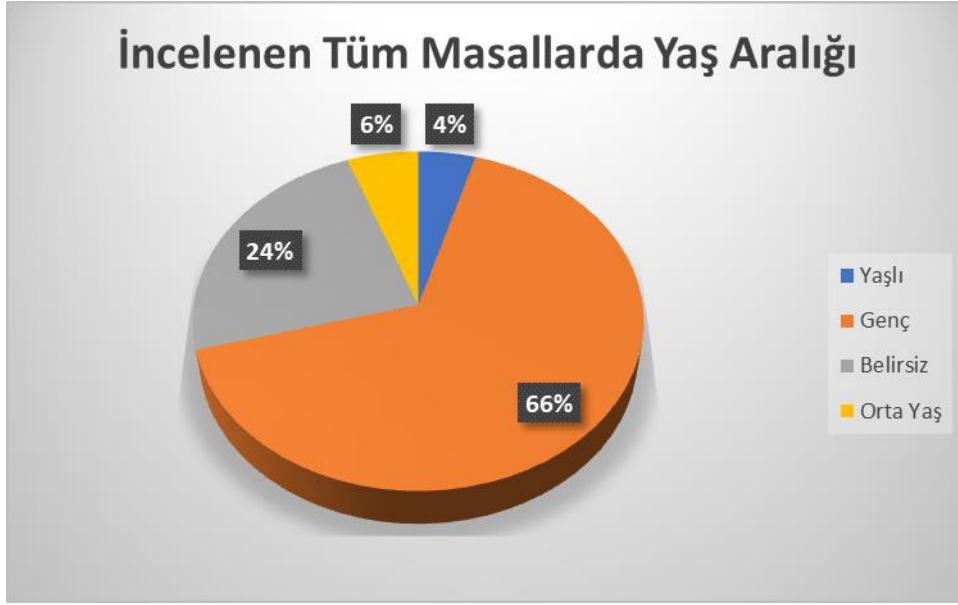
EKLER

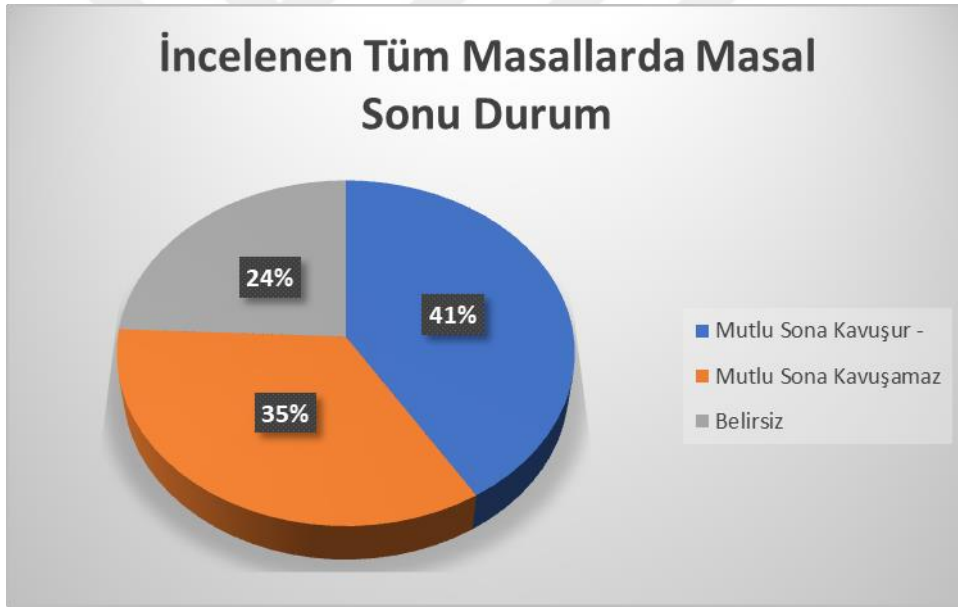
Şekil 1. İncelenen Tüm Masalarda Varlık Biçimi

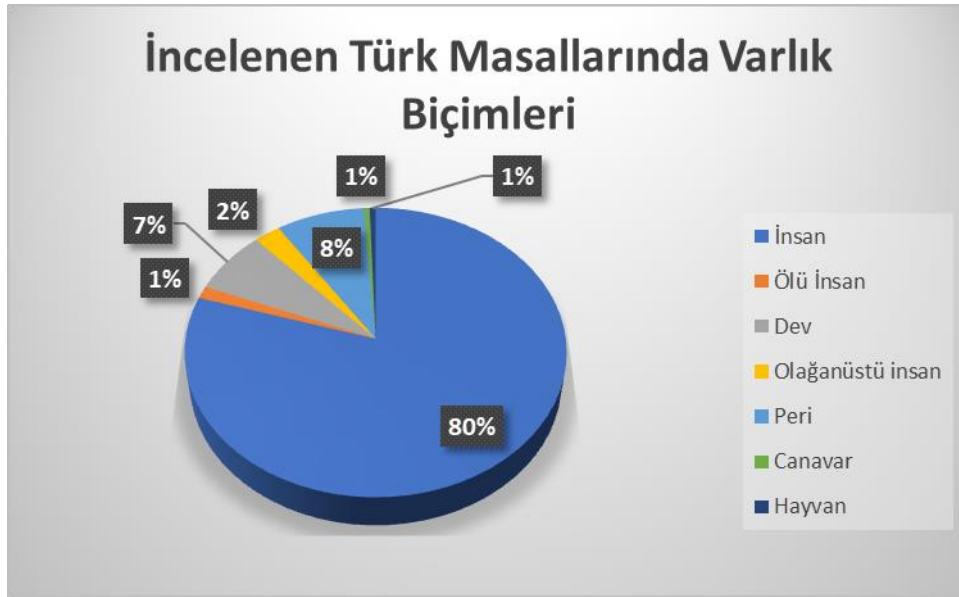
Şekil 2. İncelenen Tüm Masalarda Sosyal Konumu

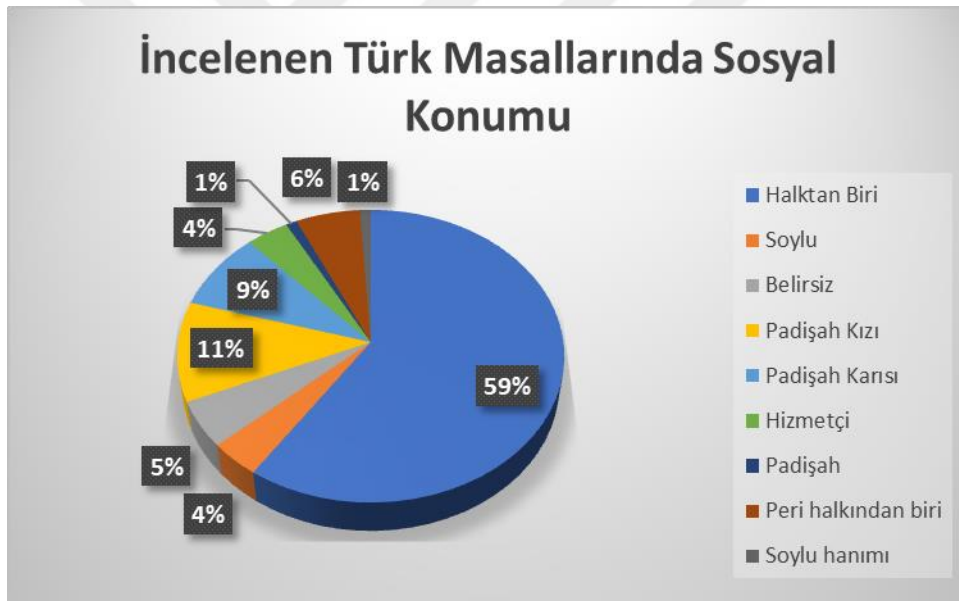
Şekil 3. İncelenen Tüm Masalarda Yaş Aralığı

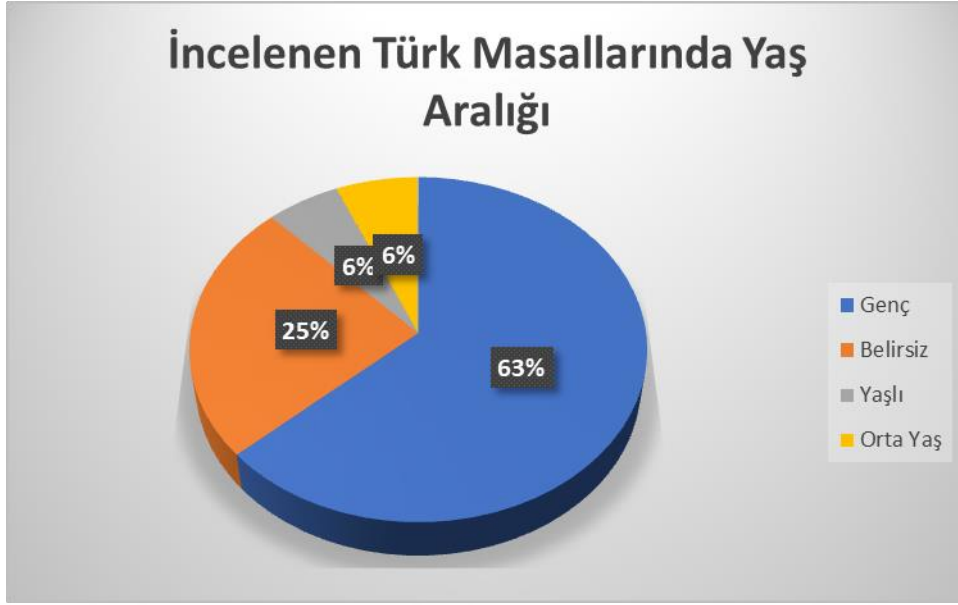
Şekil 4. İncelenen Tüm Masalarda Masal Sonu Durum

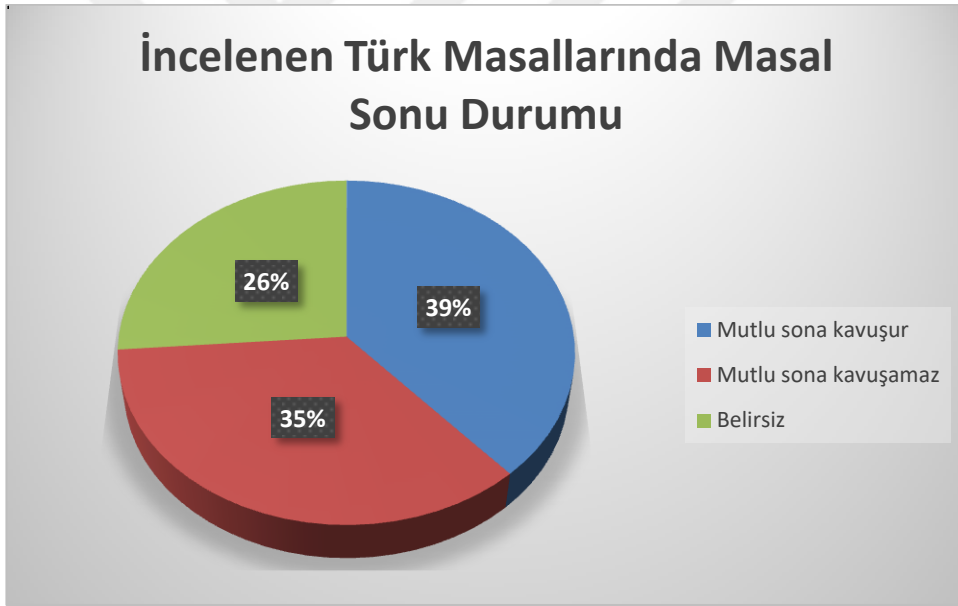
Şekil 5. İncelenen Türk Masallarında Varlık Biçimleri

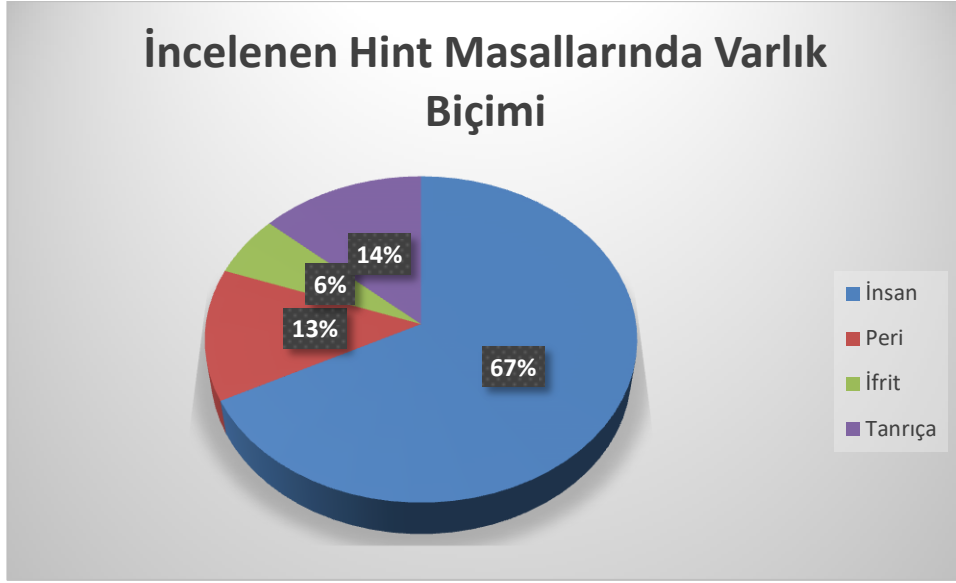
Şekil 6. İncelenen Türk Masallarında Sosyal Konumu

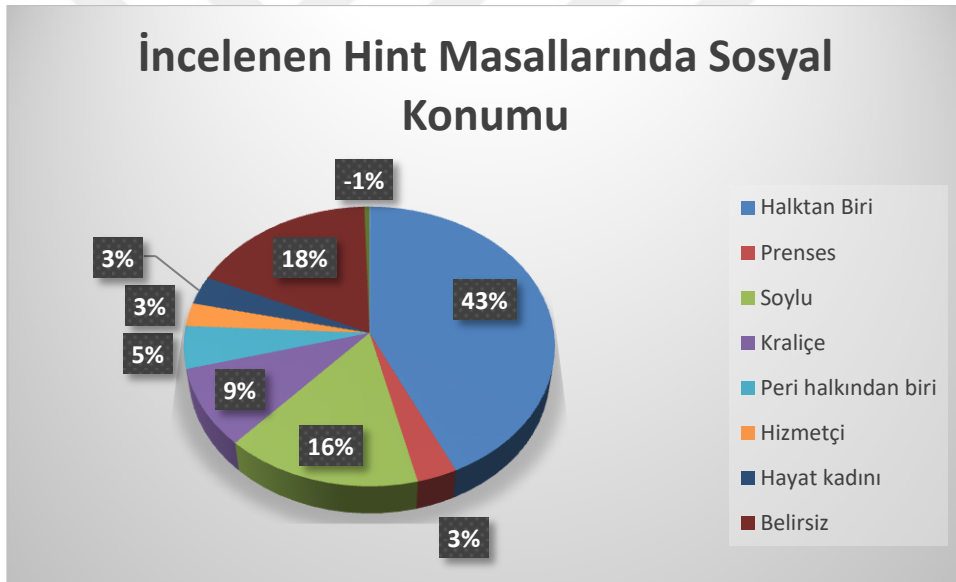
Şekil 7. İncelenen Türk Masallarında Yaş Aralığı

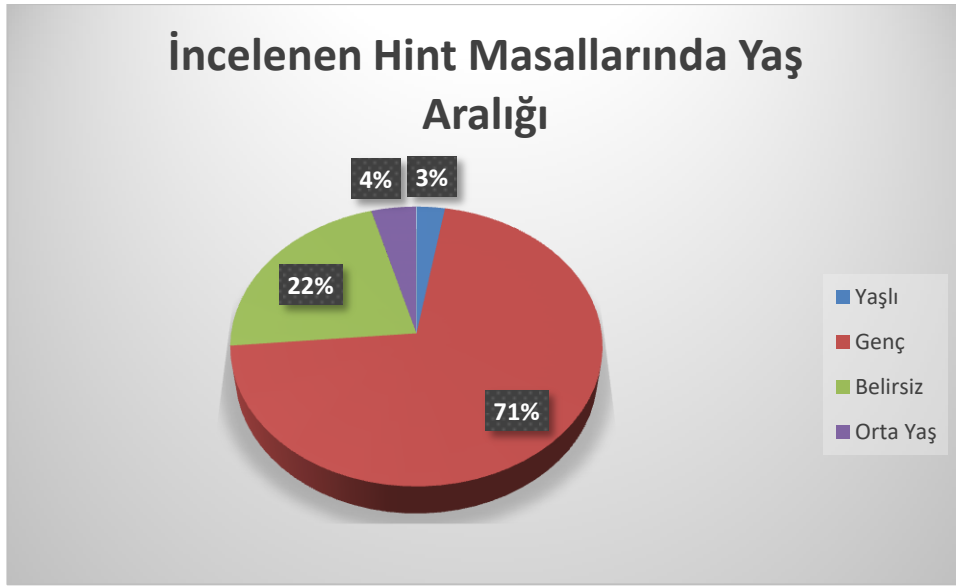
Şekil 8. İncelenen Türk Masallarında Masal Sonu Durumu

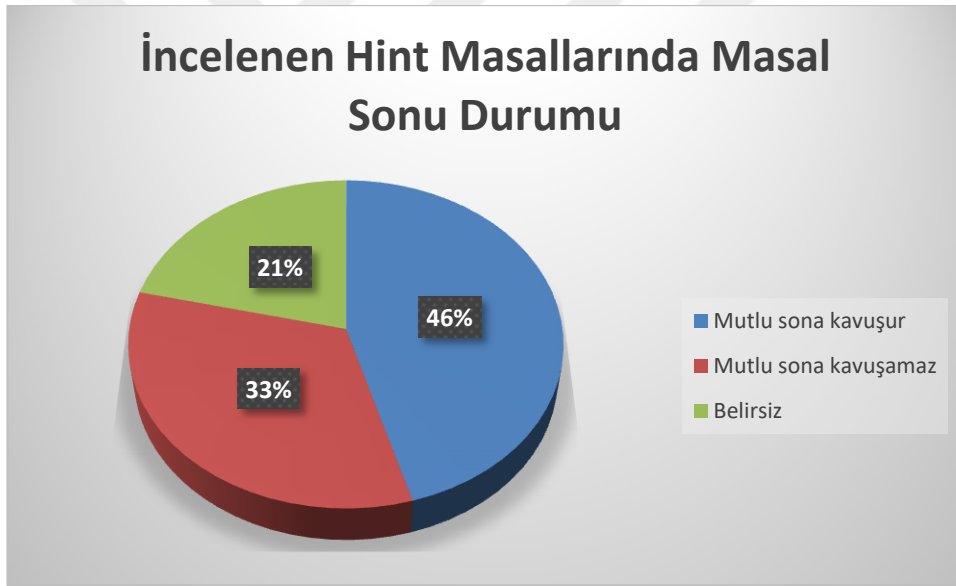
Şekil 9. İncelenen Hint Masallarında Varlık Biçimi

Şekil 10. İncelenen Hint Masallarında Sosyal Konumu

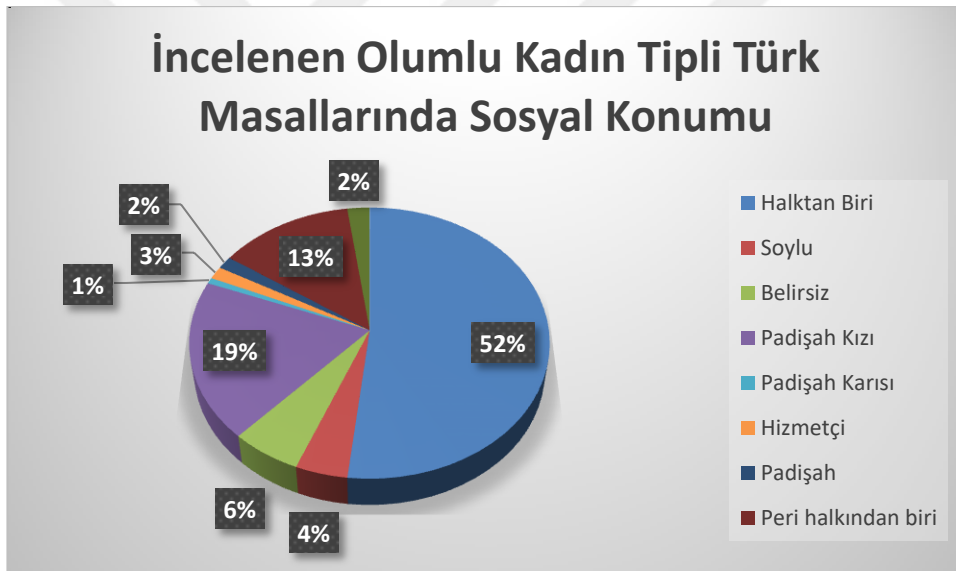
Şekil 11. İncelenen Hint Masalarında Yaş Aralığı

Şekil 12. İncelenen Hint Masalarında Masal Sonu Durumu

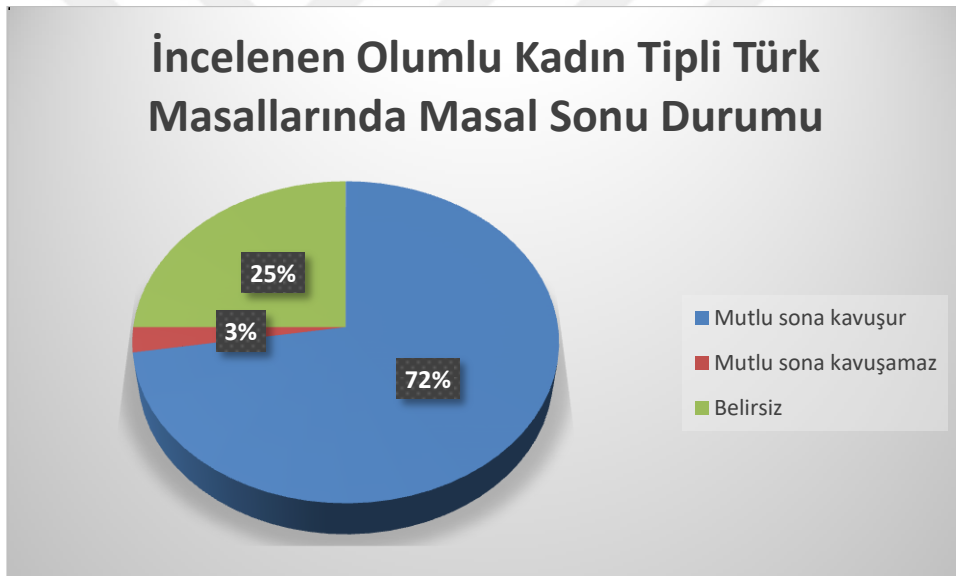
Şekil 13. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Varlık Biçimi

Şekil 14. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Sosyal Konumu

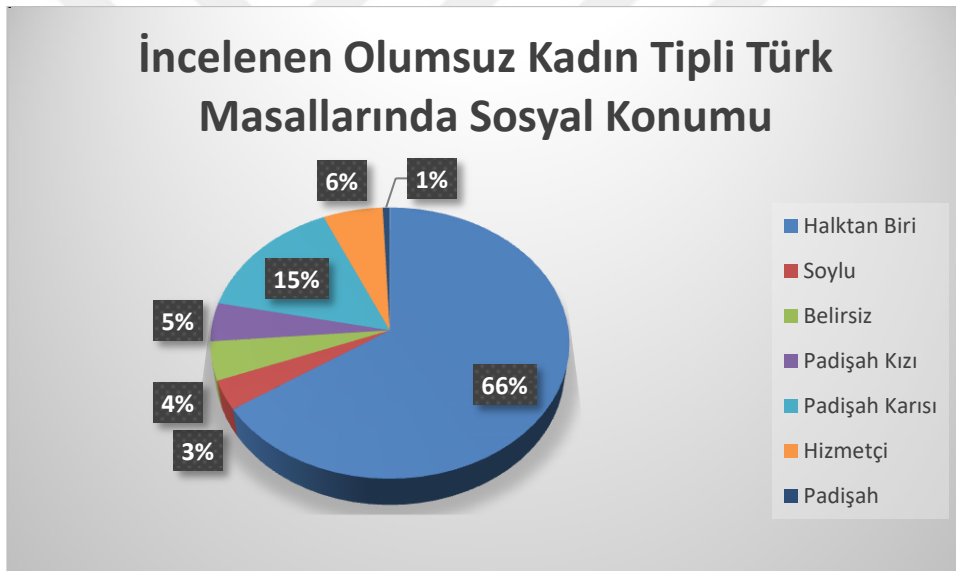
Şekil 15. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Yaş Aralığı

Şekil 16. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Türk Masallarında Masal Sonu Durumu

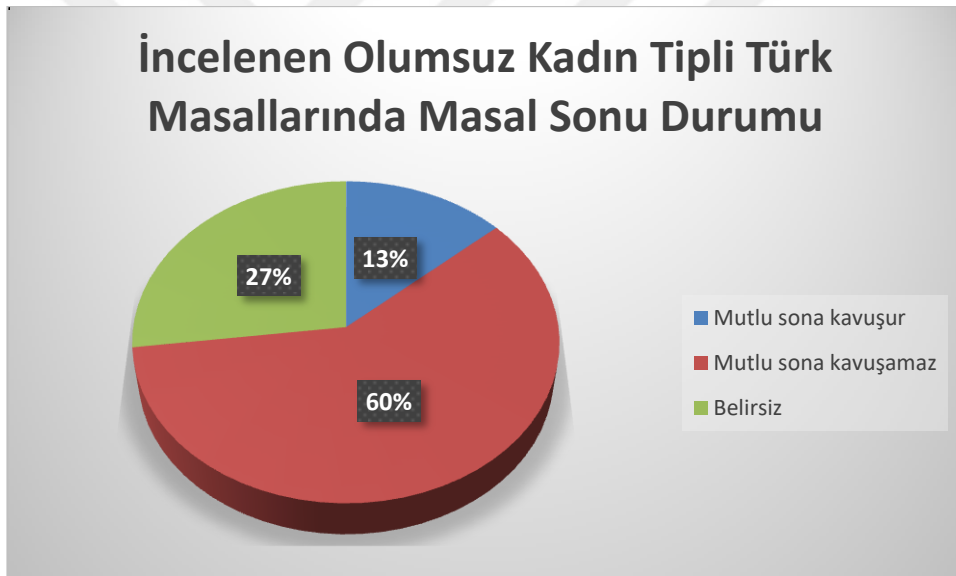
Şekil 17. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Varlık Biçimi

Şekil 18. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Sosyal Konumu

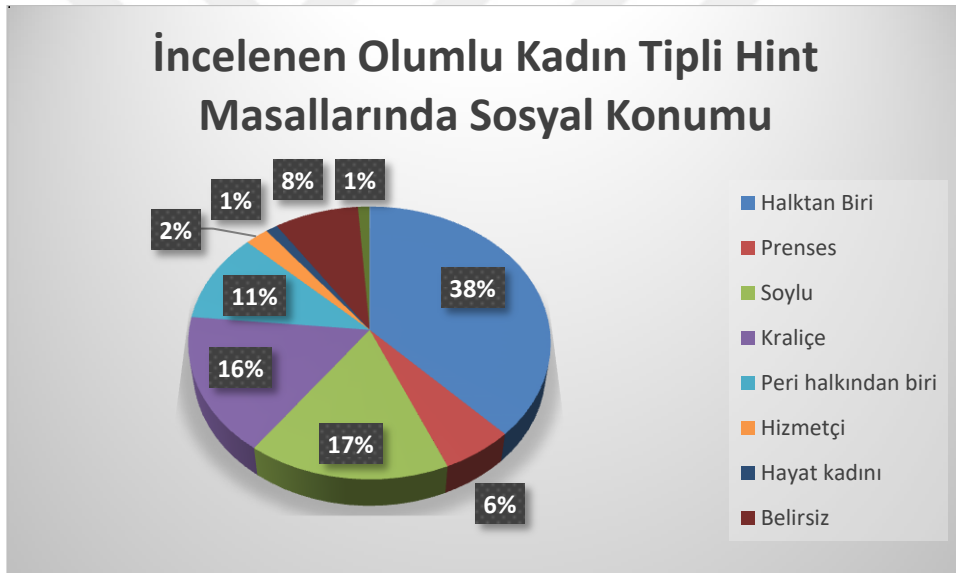
Şekil 19. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Yaş Aralığı

Şekil 20. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Türk Masallarında Masal Sonu Durumu

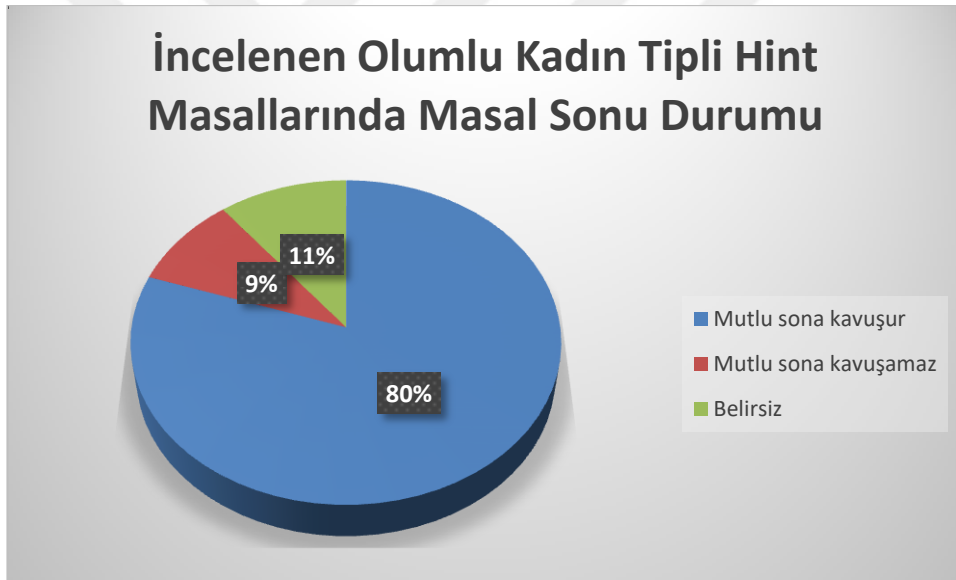
Şekil 21. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Varlık Biçimi

Şekil 22. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masallarında Sosyal Konumu

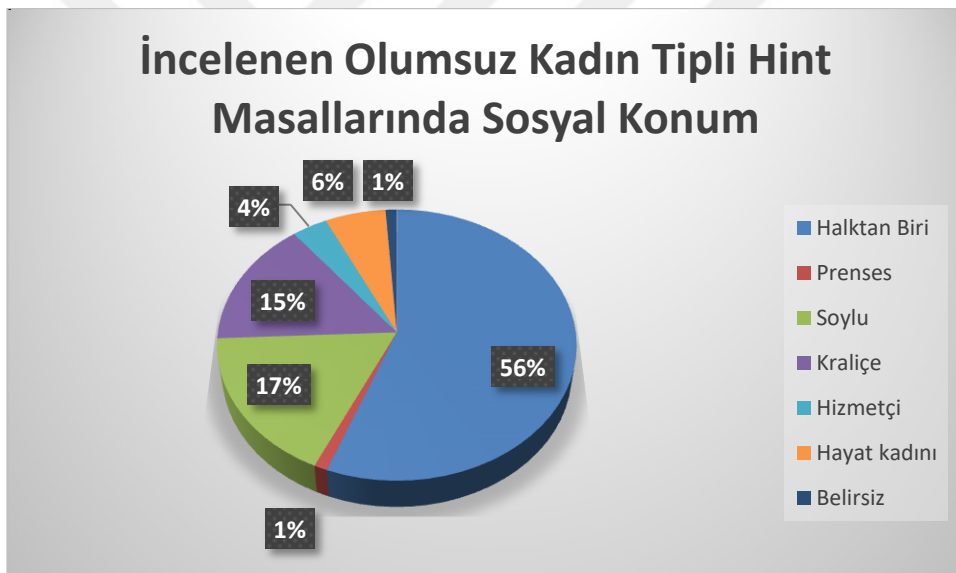
Şekil 23. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masalarında Yaş Aralığı

Şekil 24. İncelenen Olumlu Kadın Tipli Hint Masalarında Masal Sonu Durumu

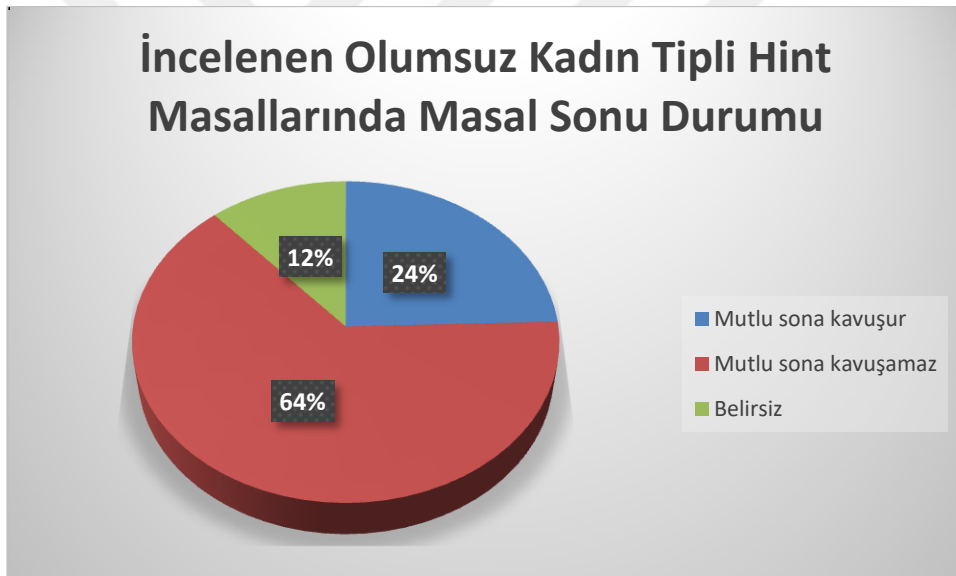
Şekil 25. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Varlık Biçimi

Şekil 26. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masallarında Sosyal Konum

Şekil 27. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masalarında Yaş Aralığı

Şekil 28. İncelenen Olumsuz Kadın Tipli Hint Masalarında Masal Sonu Durumu

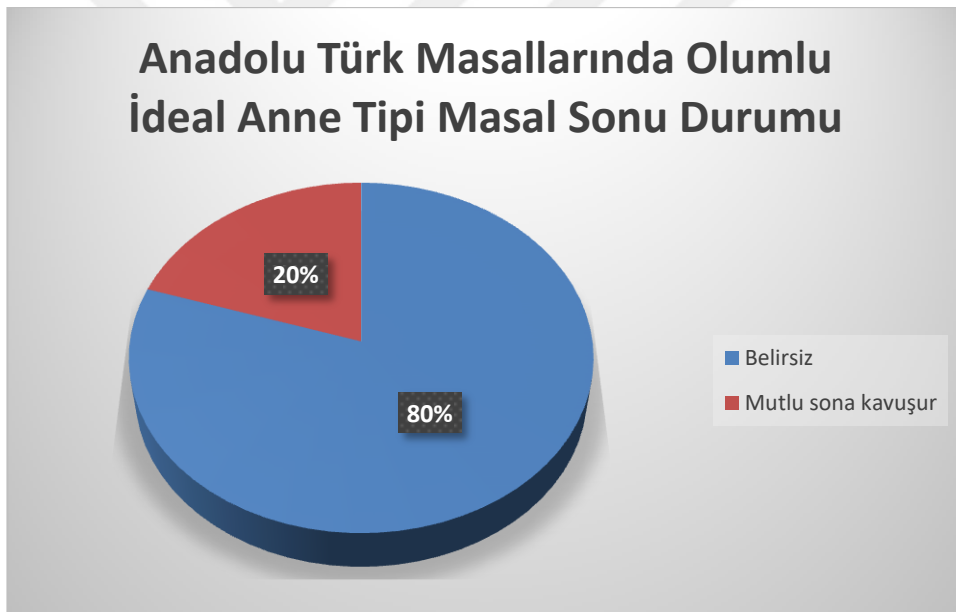
Şekil 29. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Varlık Biçimi

Şekil 30. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Sosyal Konum

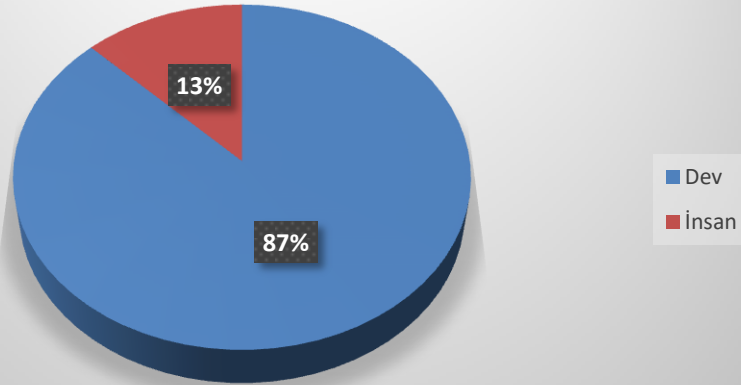

Şekil 31. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Yaş Aralığı

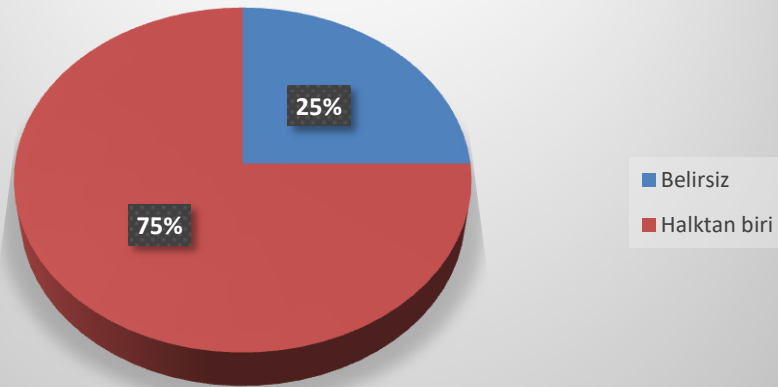
Şekil 32. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Anne Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Varlık Biçimi

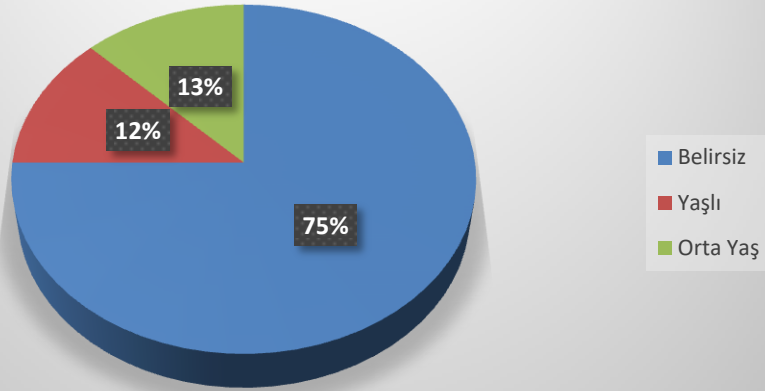
Şekil 33. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Sosyal Konumu

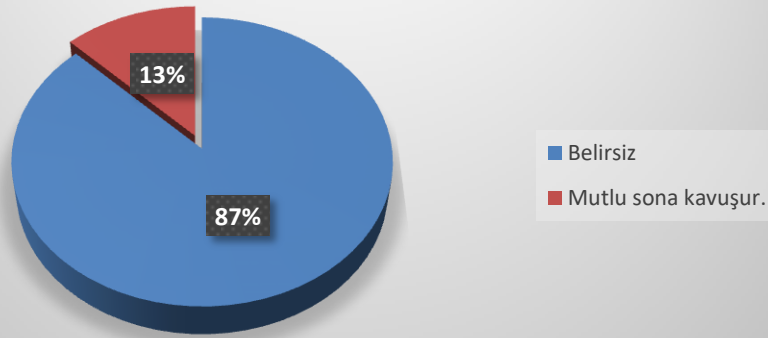
Şekil 34. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Yaş Aralığı

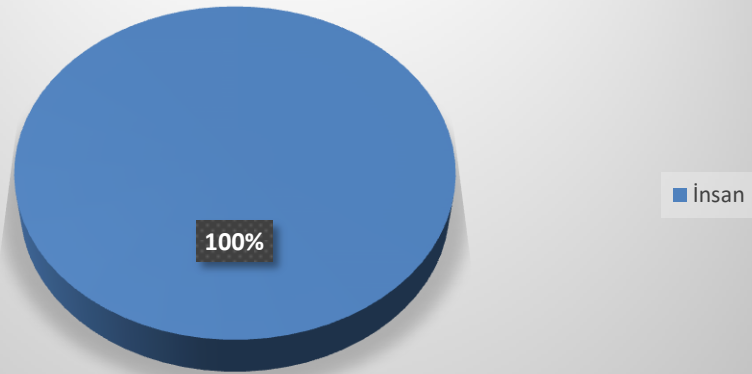
Şekil 35. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Masal Sonu Durumu

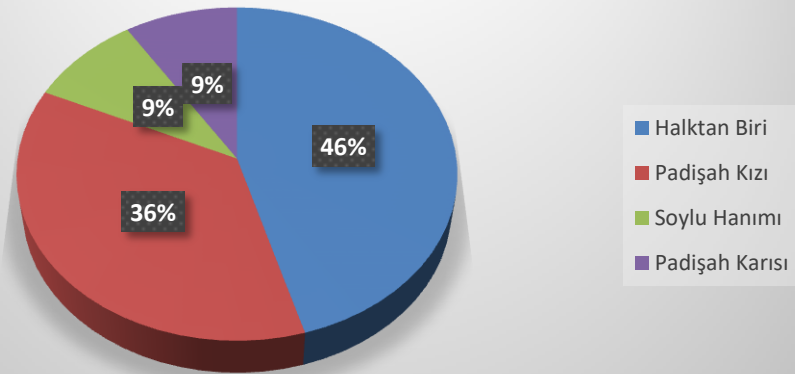
Şekil 36. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Üvey Anne Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Varlık Biçimi

Şekil 37. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Sosyal Konumu

Şekil 38. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Sosyal Konumu

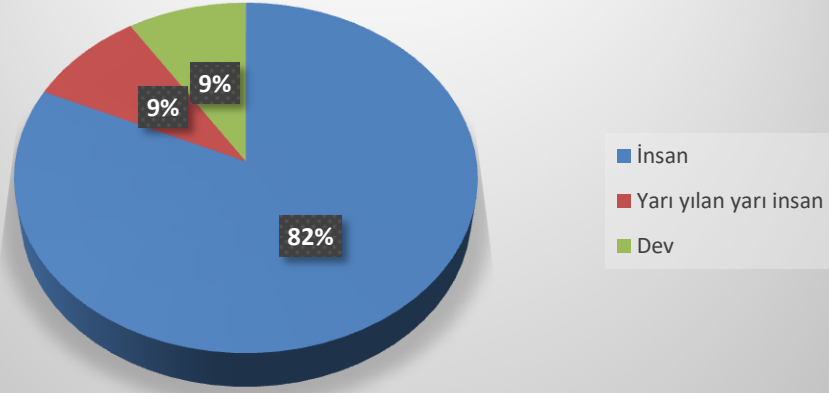

Şekil 39. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Yaş Aralığı

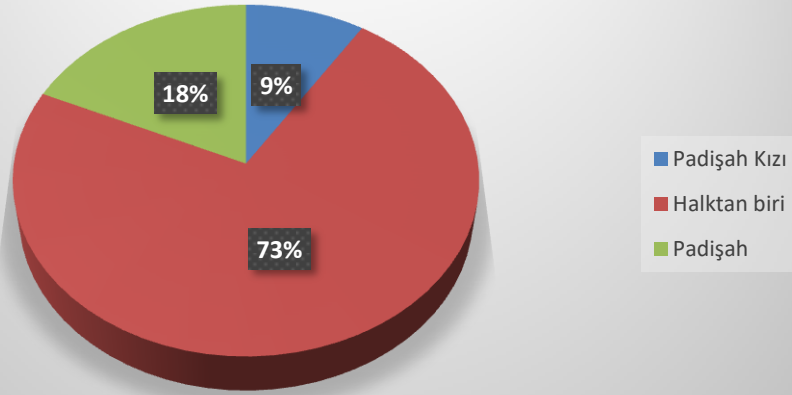
Şekil 40. Anadolu Türk Masallarında İdeal Eş Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Varlık Biçimi

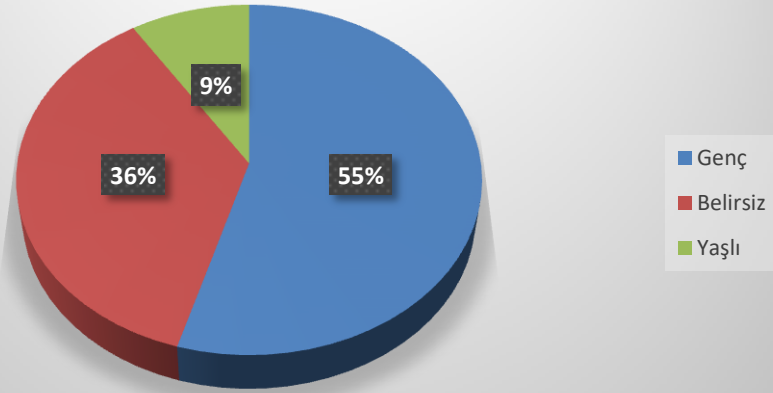
Şekil 41. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Sosyal Konumu

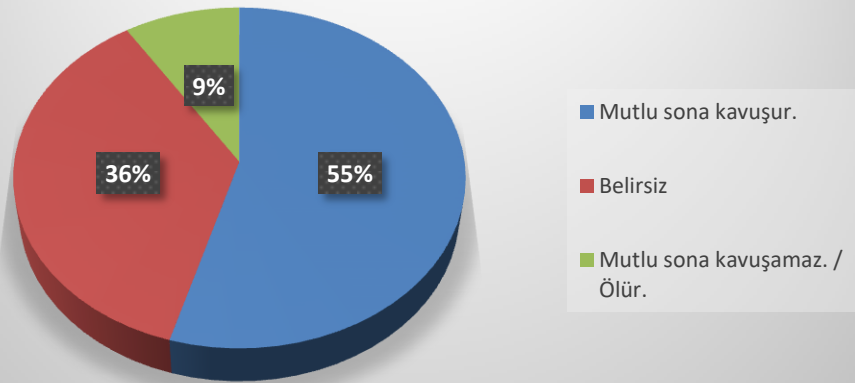
Şekil 42. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Yaş Aralığı

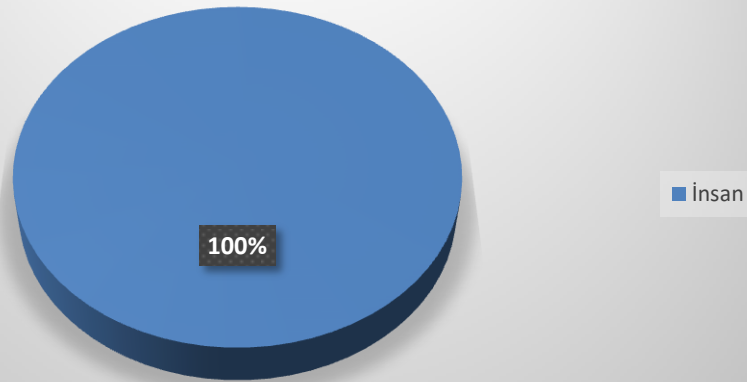
Şekil 43. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

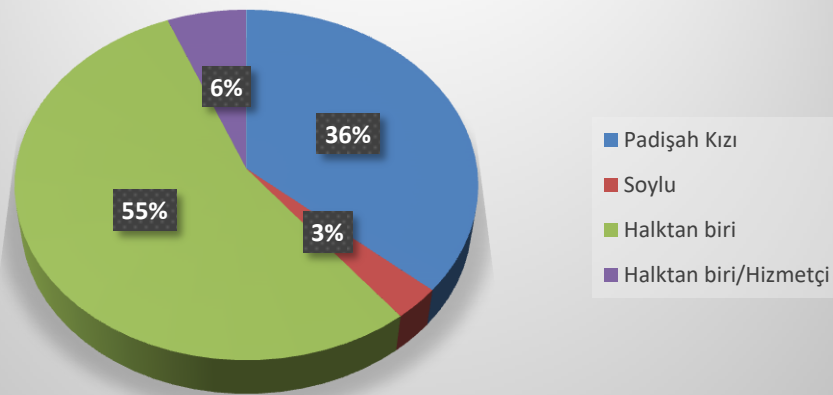
Şekil 44. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 45. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 46. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu

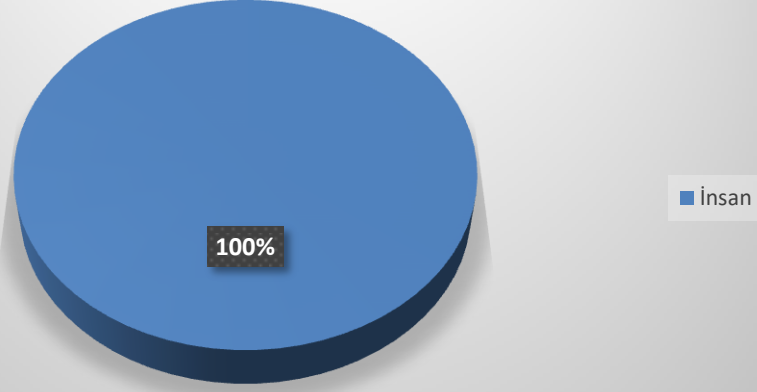

Şekil 47. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Yaş Aralığı

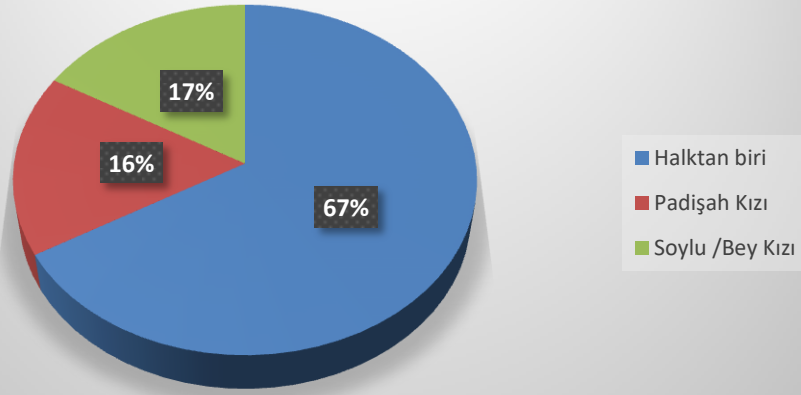
Şekil 48. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 49. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 50. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

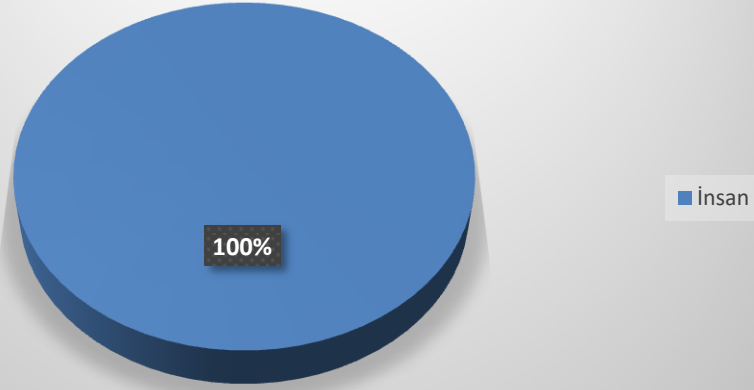

Şekil 51. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

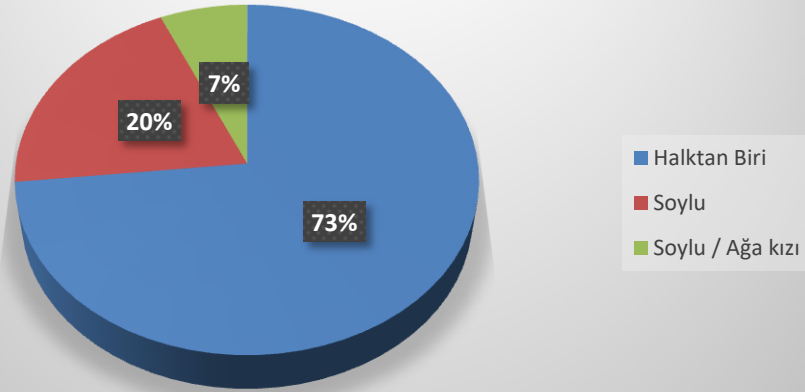
Şekil 52. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Varlık Biçimi

Şekil 53. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Sosyal Konumu

Şekil 54. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 55. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 56. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 57. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 58. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

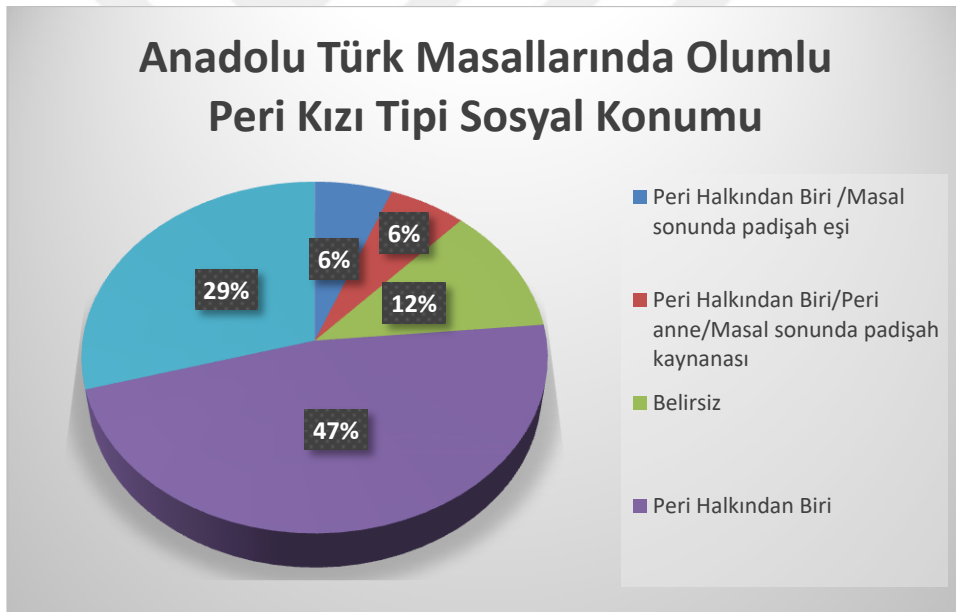
Şekil 59. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 60. Anadolu Türk Masallarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

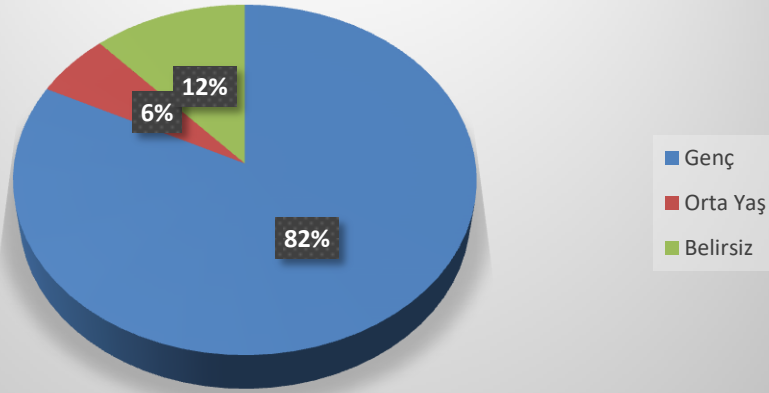

Şekil 61. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi

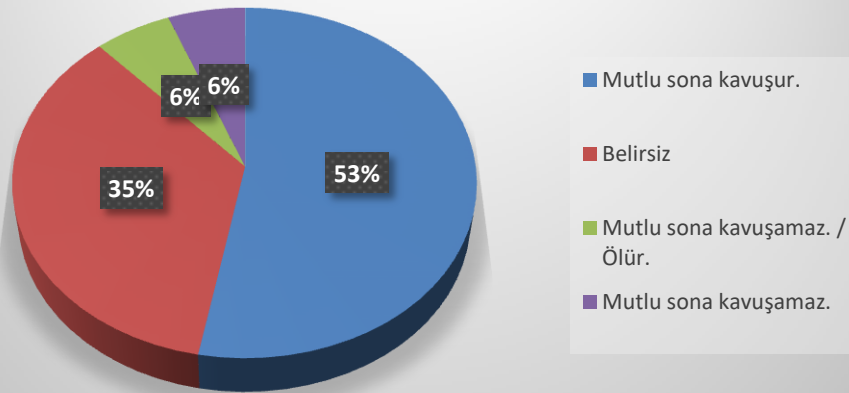
Şekil 62. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı

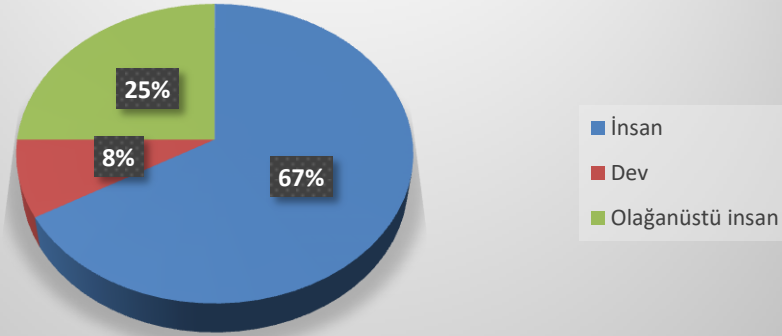
Şekil 63. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu

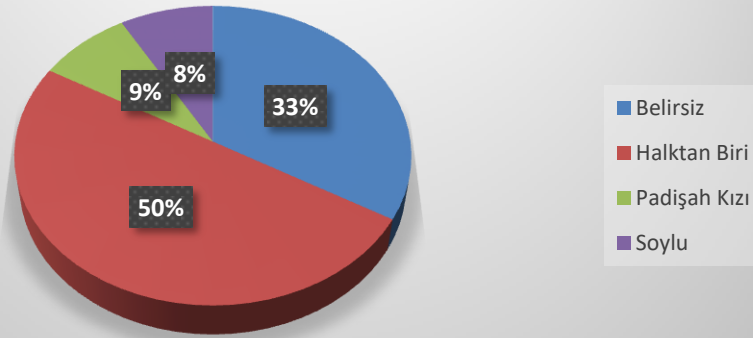
Şekil 64. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

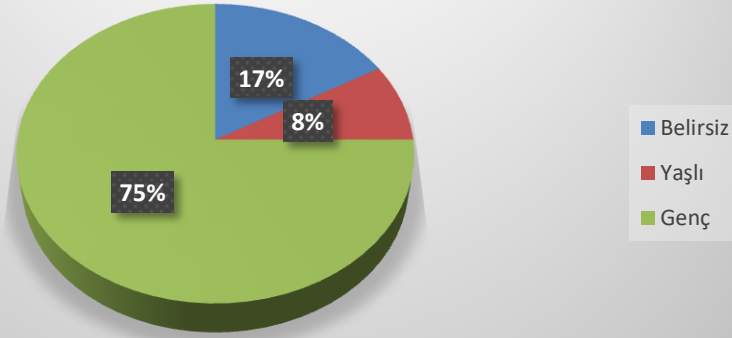
Şekil 65. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

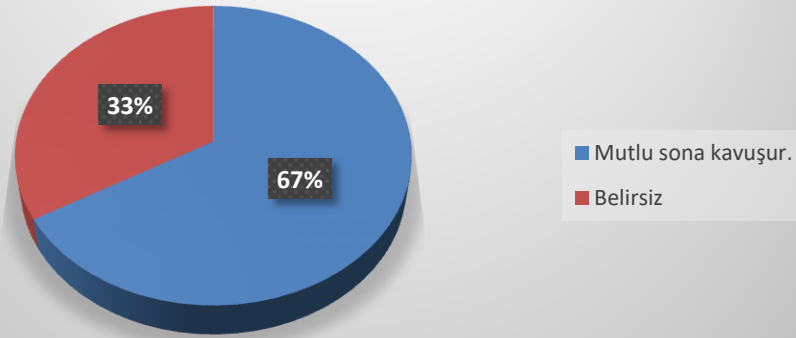
Şekil 66. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

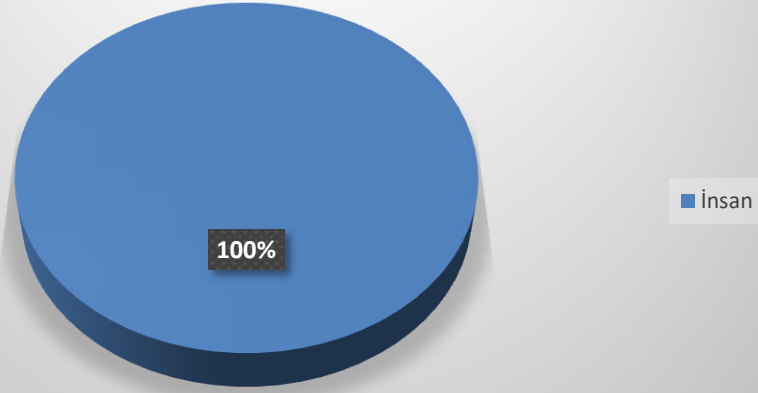
Şekil 67. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

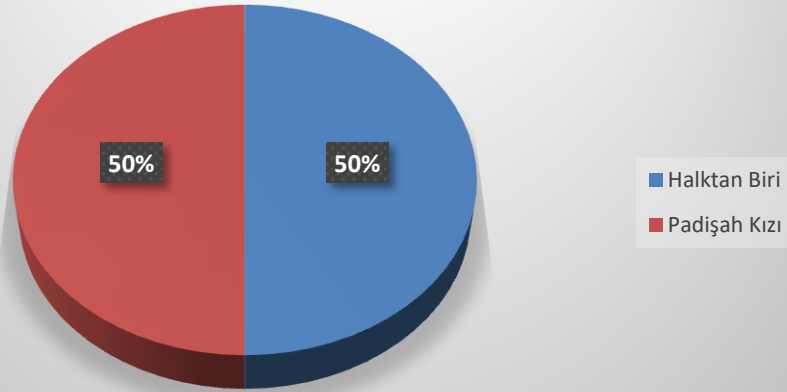
Şekil 68. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 69. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 70. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Sosyal Konumu

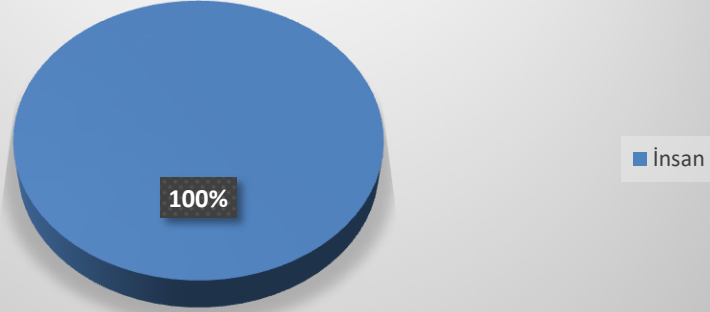

Şekil 71. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Yaş Aralığı

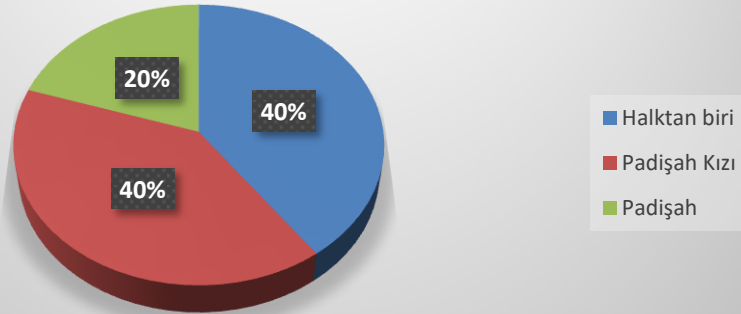
Şekil 72. Anadolu Türk Masallarında Olumlu Güçlü Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Varlık Biçimi

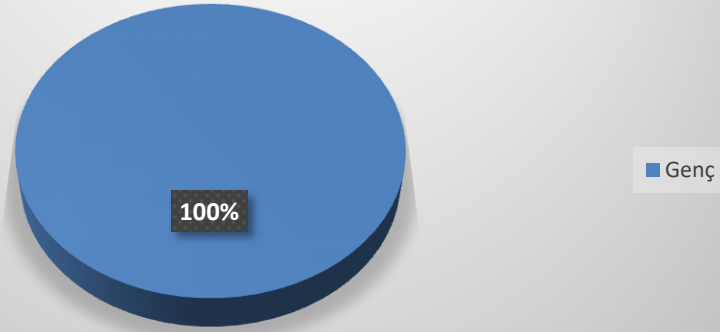
Şekil 73. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Sosyal Konumu

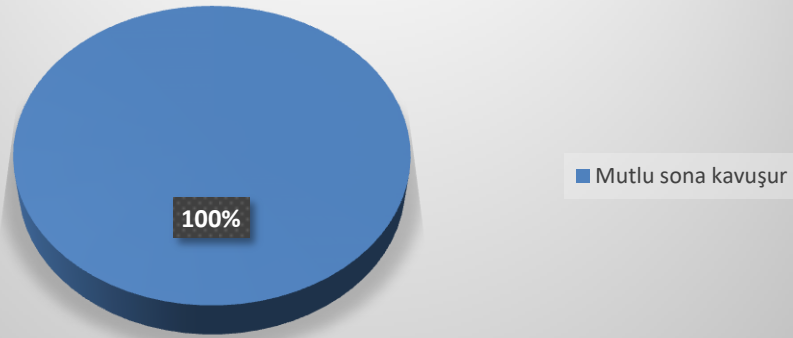
Şekil 74. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Yaş Aralığı

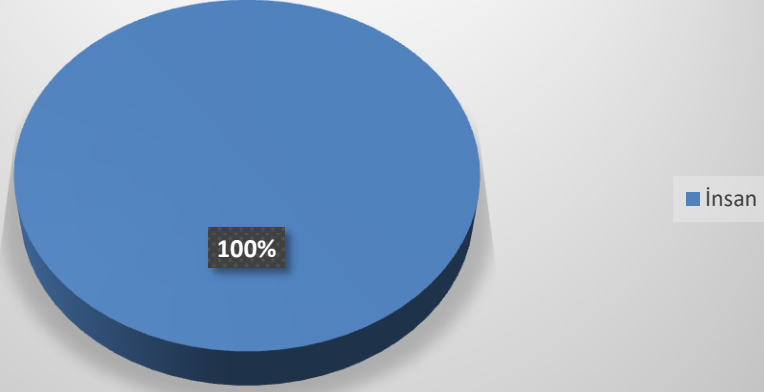
Şekil 75. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

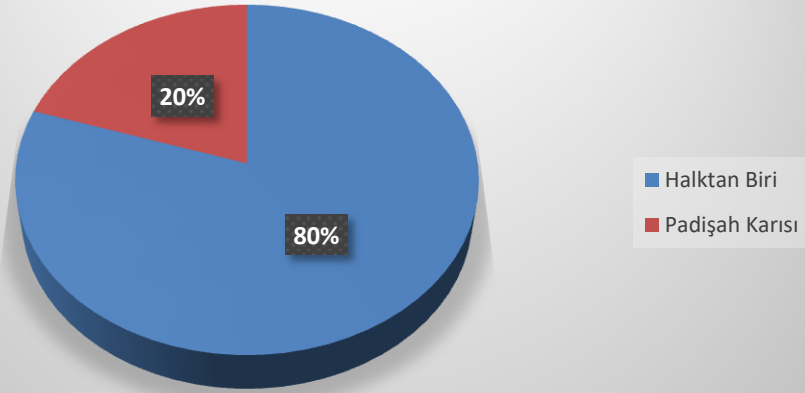
Şekil 76. Anadolu Türk Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Varlık Biçimi

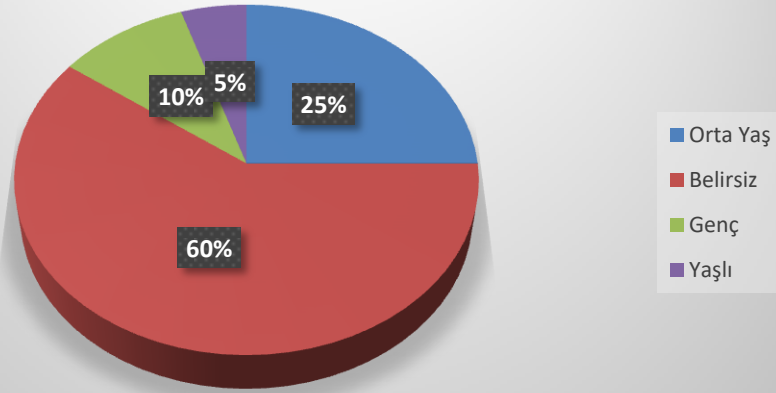
Şekil 77. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Sosyal Konumu

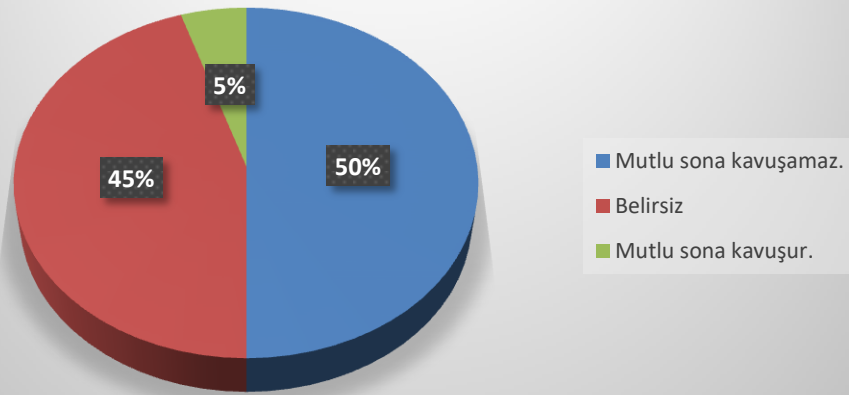
Şekil 78. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Yaş Aralığı

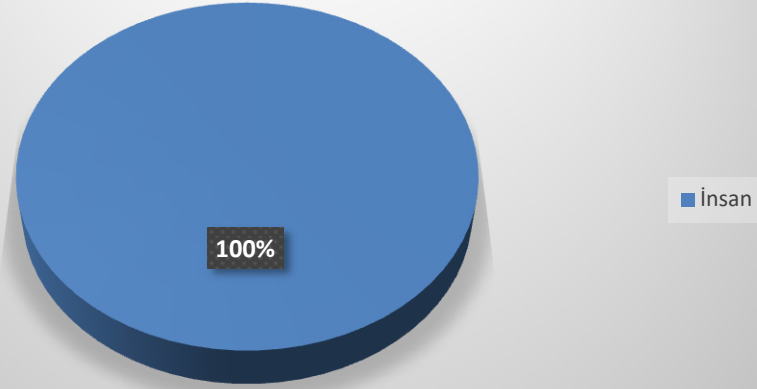
Şekil 79. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Masal Sonu Durumu

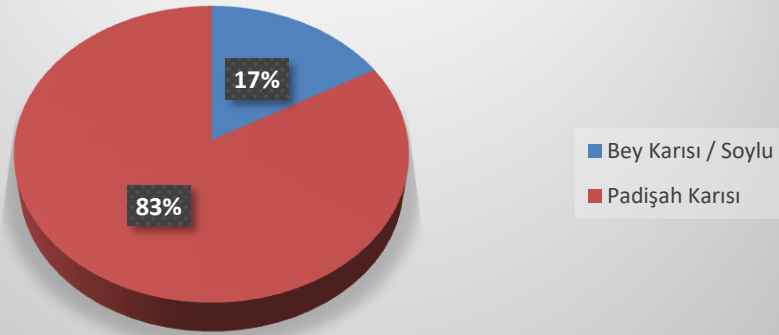
Şekil 80. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Varlık Biçimi

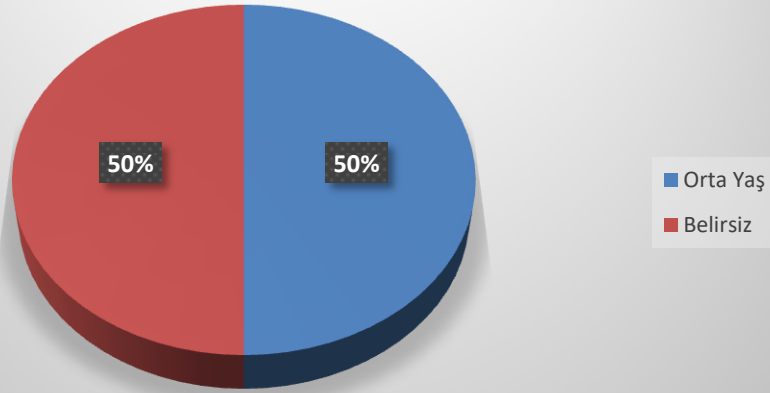
Şekil 81. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Sosyal Konumu

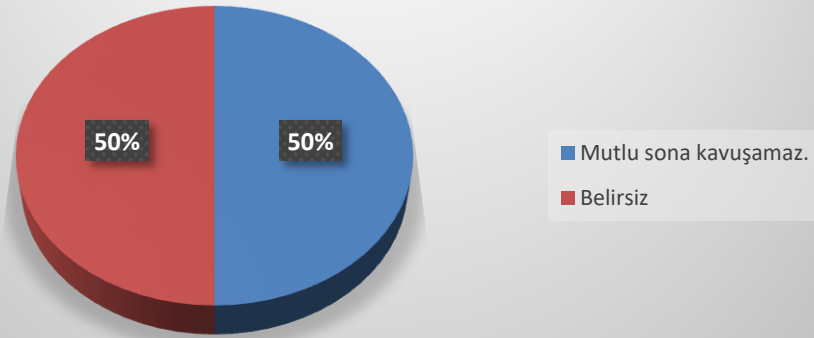
Şekil 82. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Yaş Aralığı

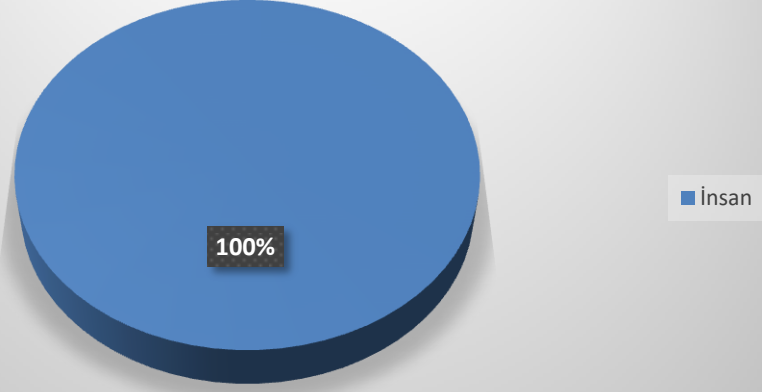
Şekil 83. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Tipi Masal Sonu Durumu

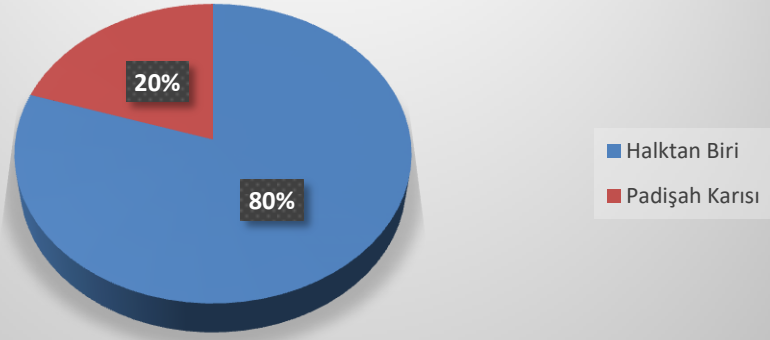
Şekil 84. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Öz Anne Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Varlık Biçimi

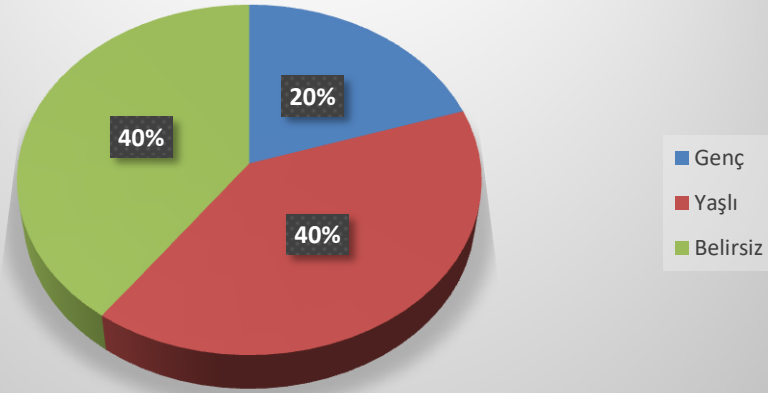
Şekil 85. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Sosyal Konumu

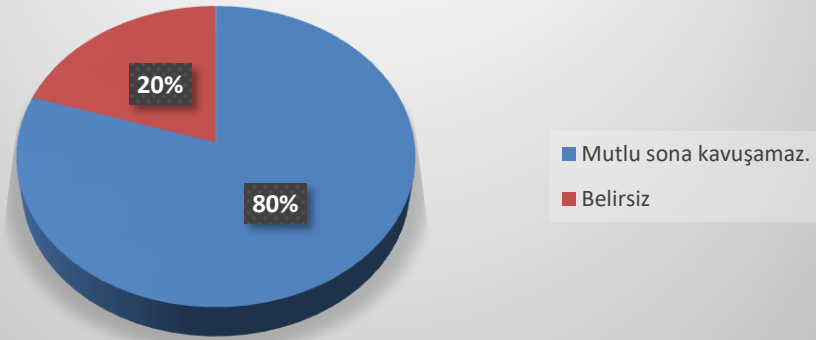
Şekil 86. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Yaş Aralığı

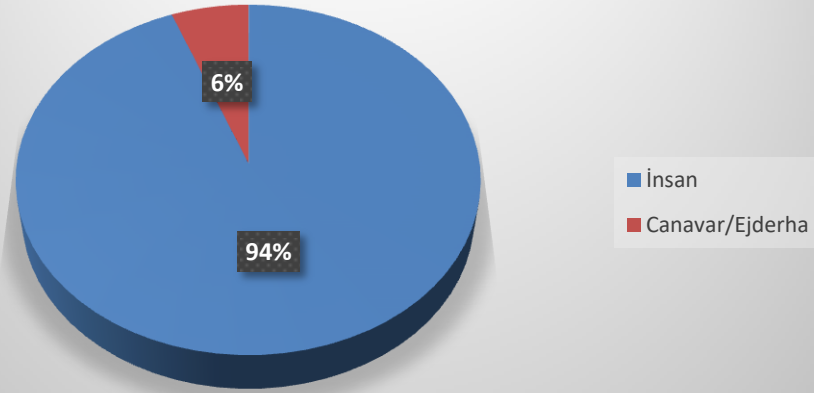
Şekil 87. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Masal Sonu Durumu

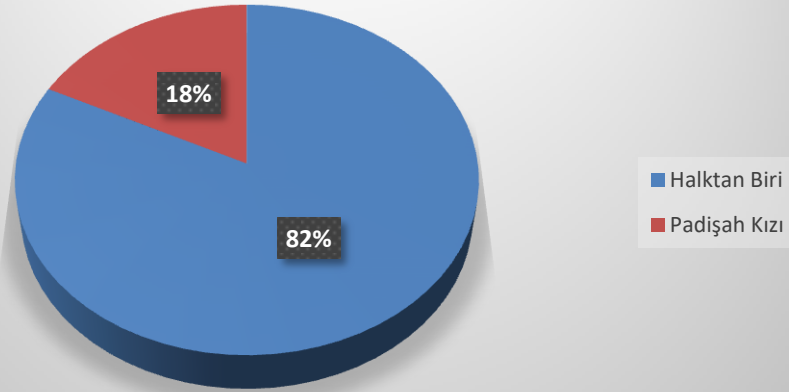
Şekil 88. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Varlık Biçimi

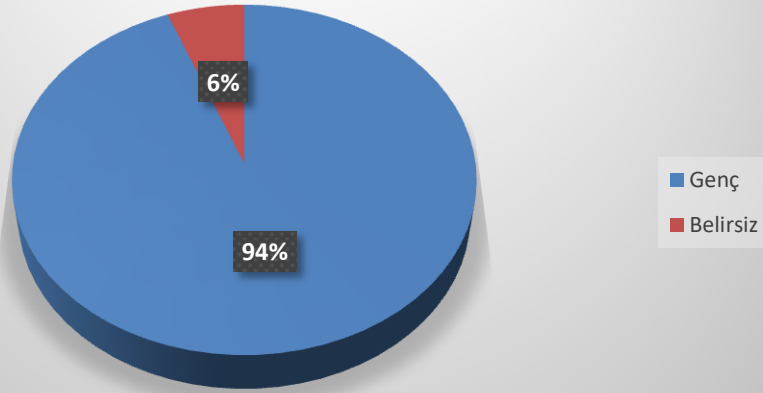
Şekil 89. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Sosyal Konumu

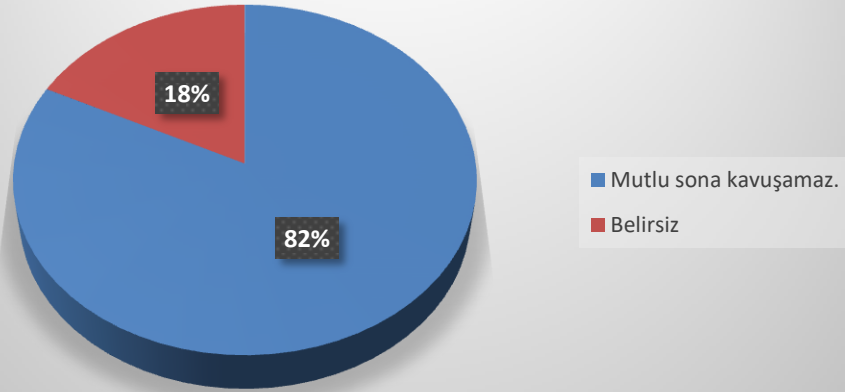
Şekil 90. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Yaş Aralığı

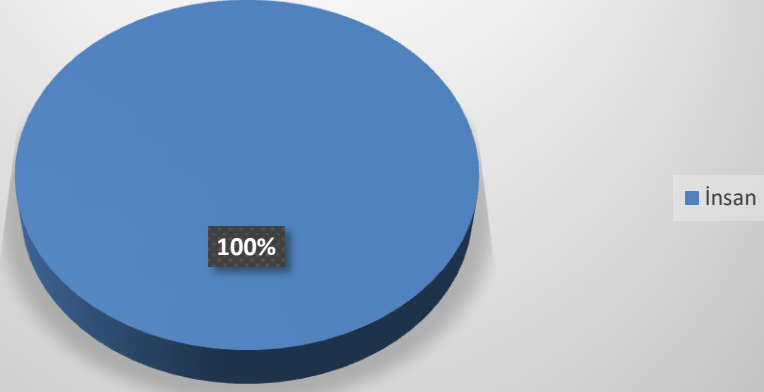
Şekil 91. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Masal Sonu Durumu

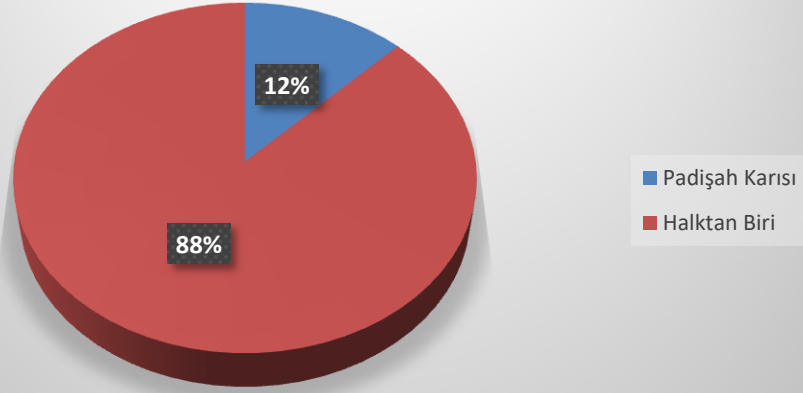
Şekil 92. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Hain Kardeş Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Varlık Biçimi

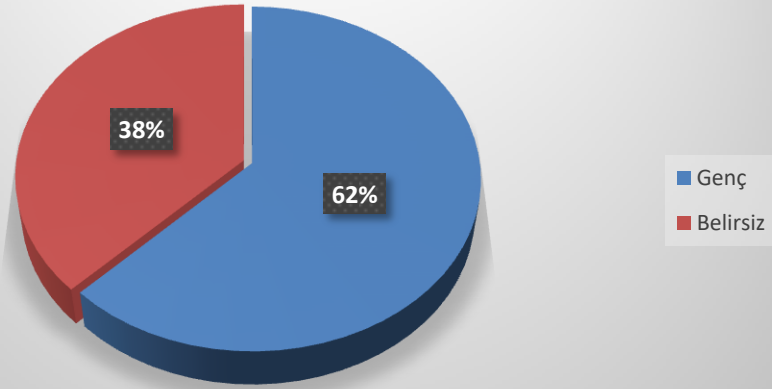
Şekil 93. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Sosyal Konumu

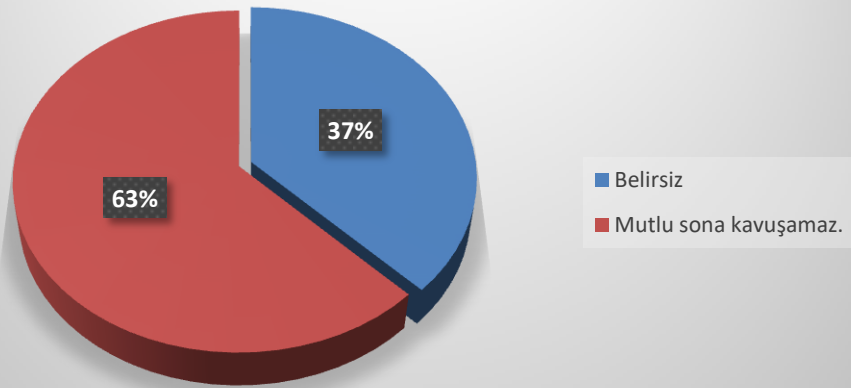
Şekil 94. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Yaş Aralığı

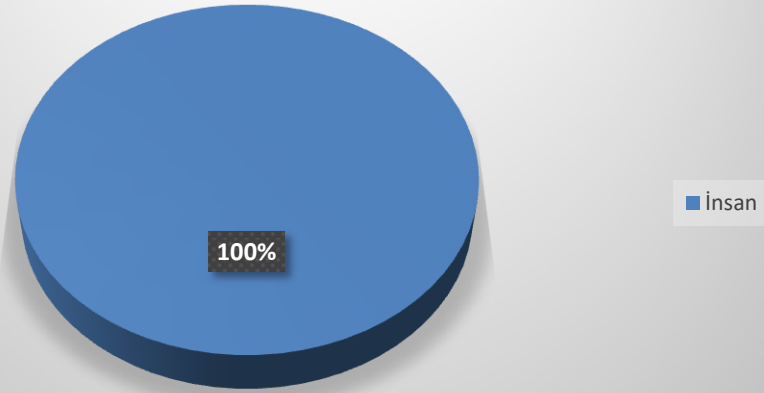
Şekil 95. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Masal Sonu Durumu

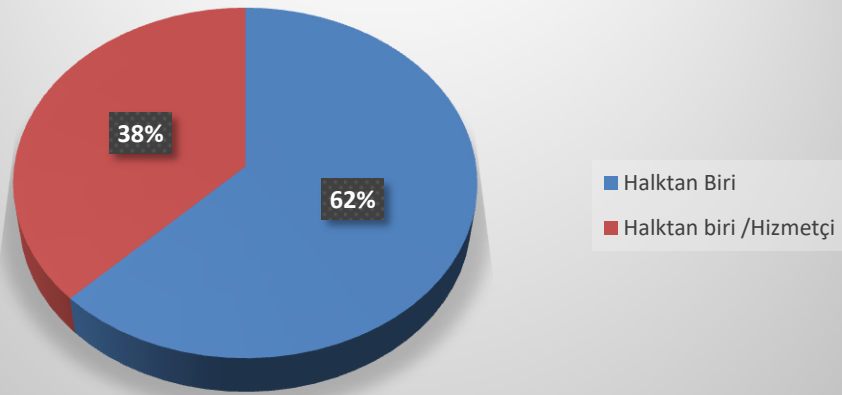
Şekil 96. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Varlık Biçimi

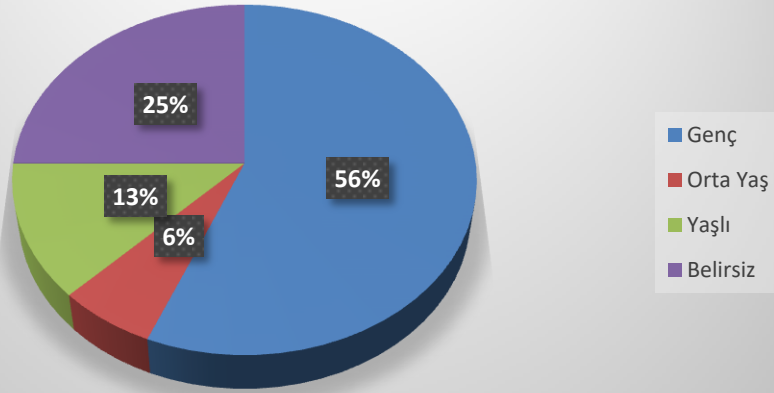
Şekil 97. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Sosyal Konumu

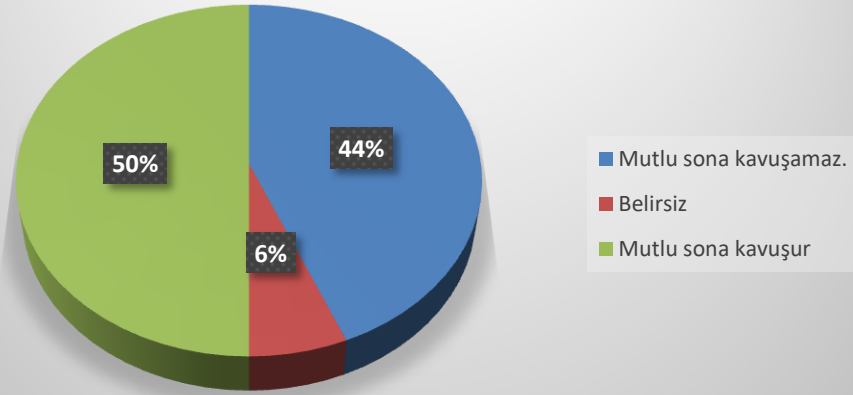
Şekil 98. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Yaş Aralığı

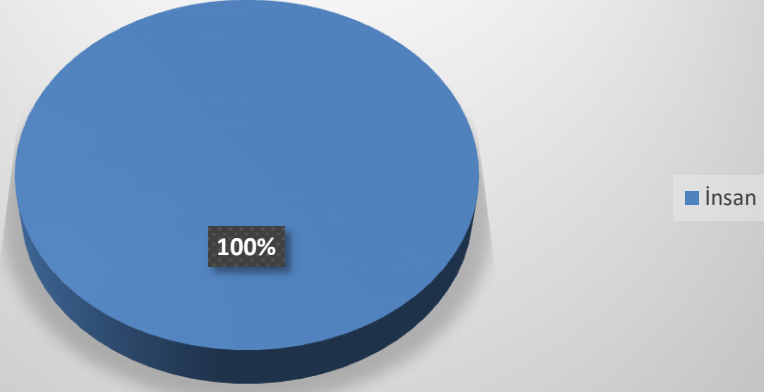
Şekil 99. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Masal Sonu Durumu

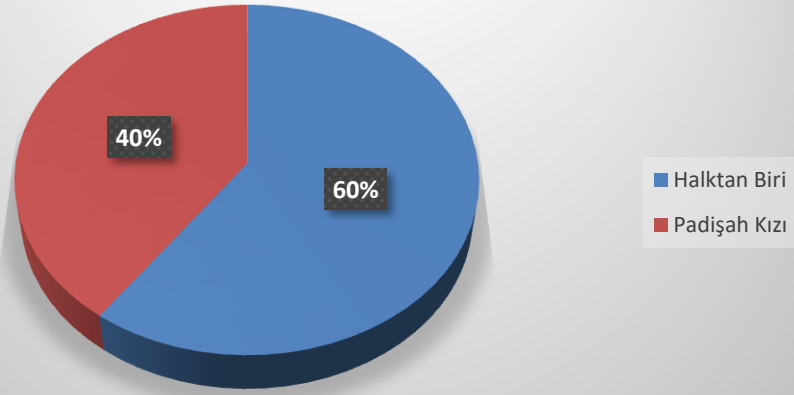
Şekil 100. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 101. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Varlık Biçimi

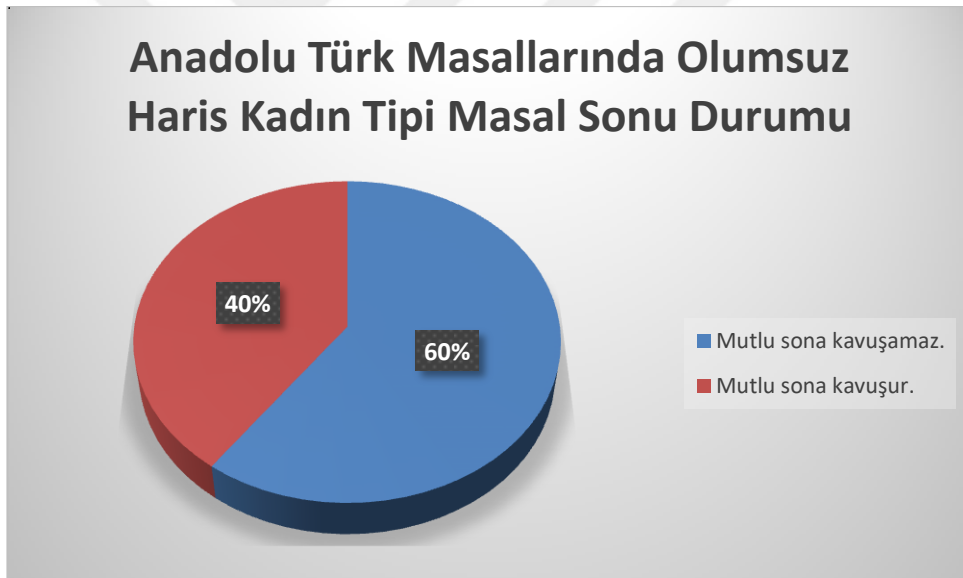
Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 102. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Sosyal Konumu

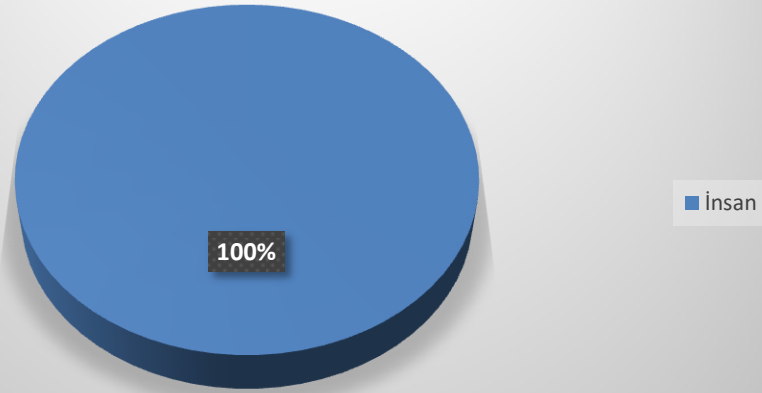

Şekil 103. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Yaş Aralığı

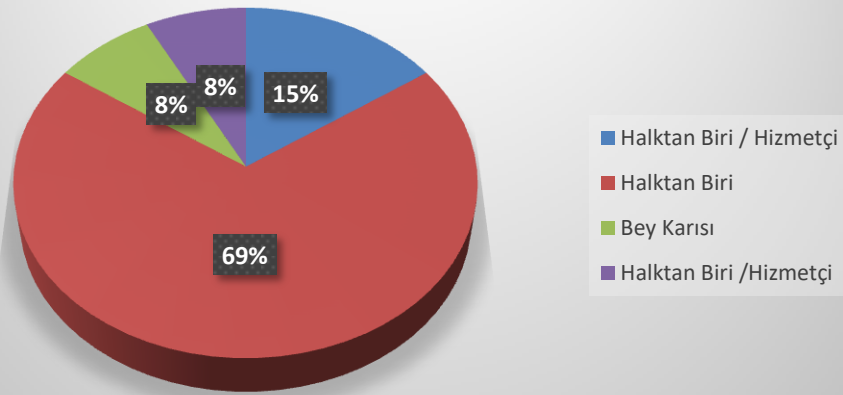
Şekil 104. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Varlık Biçimi

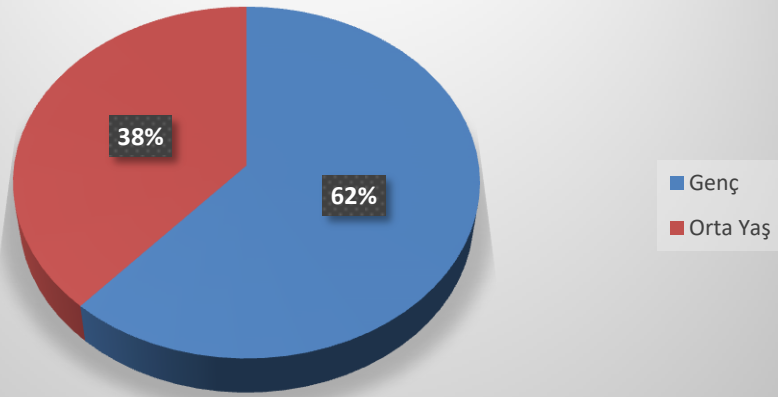
Şekil 105. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Sosyal Konumu

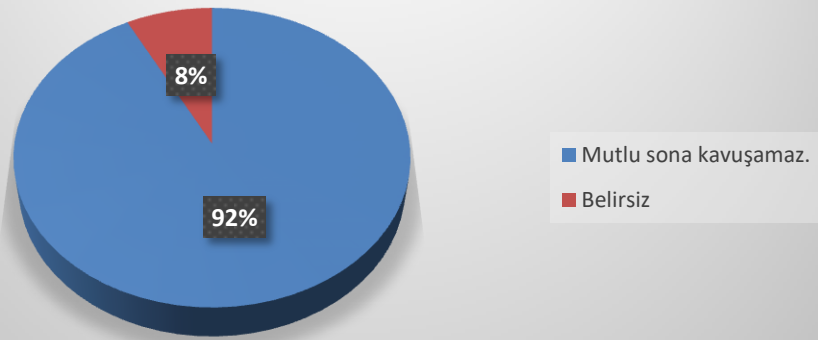
Şekil 106. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Yaş Aralığı

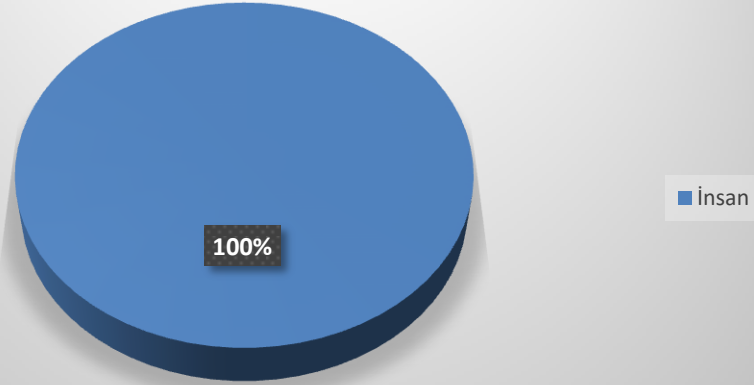
Şekil 107. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

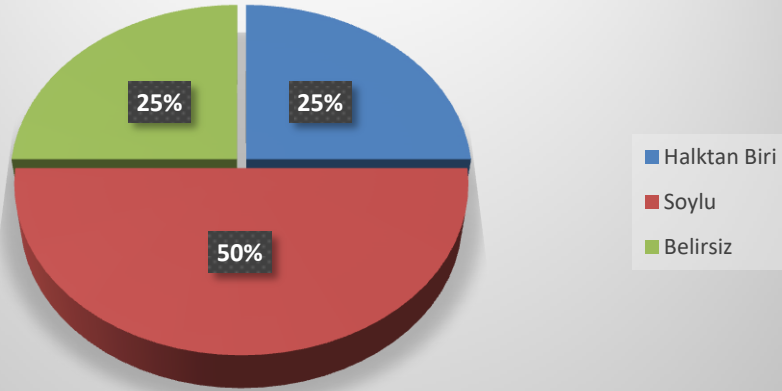
Şekil 108. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Kıskanç Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Varlık Biçimi

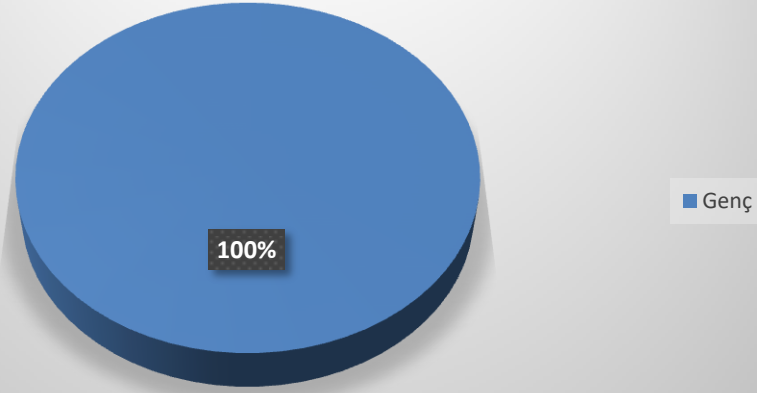
Şekil 109. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Sosyal Konumu

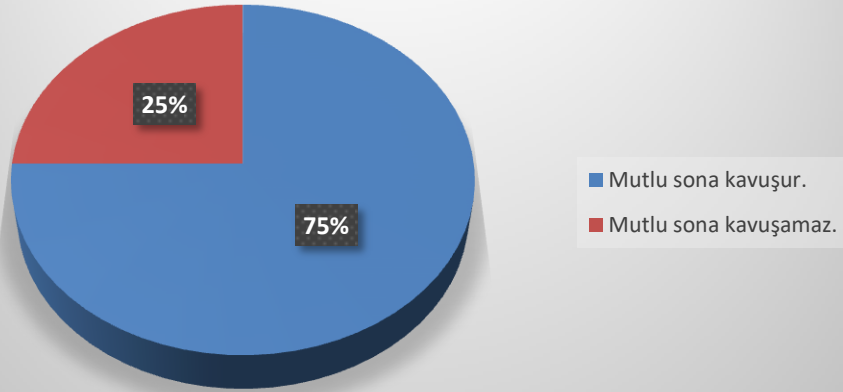
Şekil 110. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Yaş Aralığı

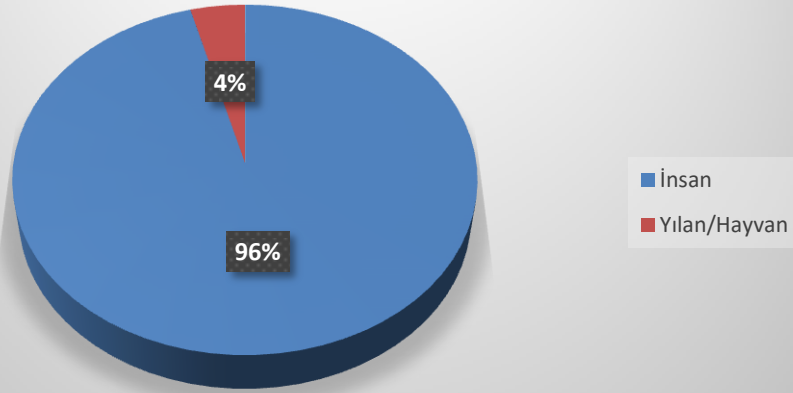
Şekil 111. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

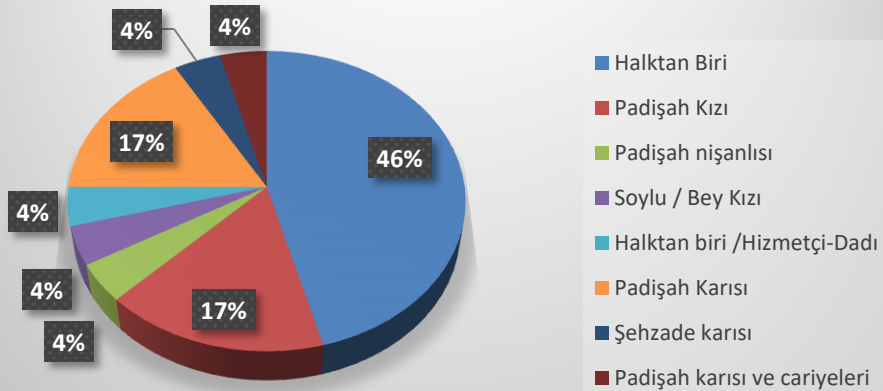
Şekil 112. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Güzel Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Varlık Biçimi

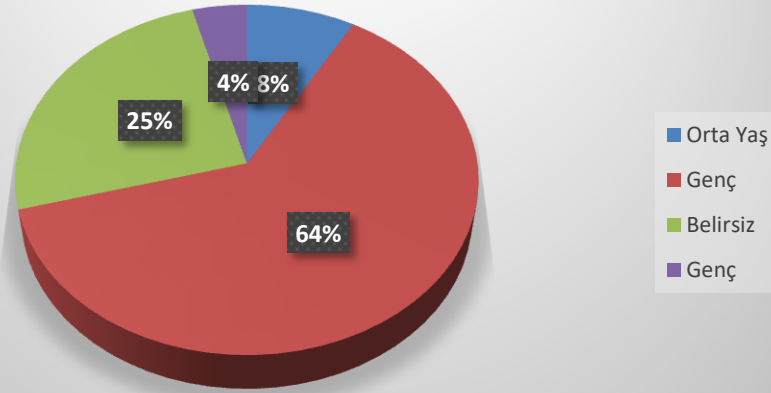
Şekil 113. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Sosyal Konumu

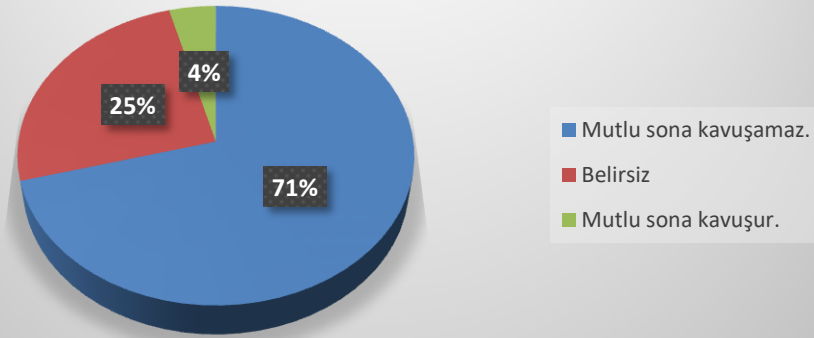
Şekil 114. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 115. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 116. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

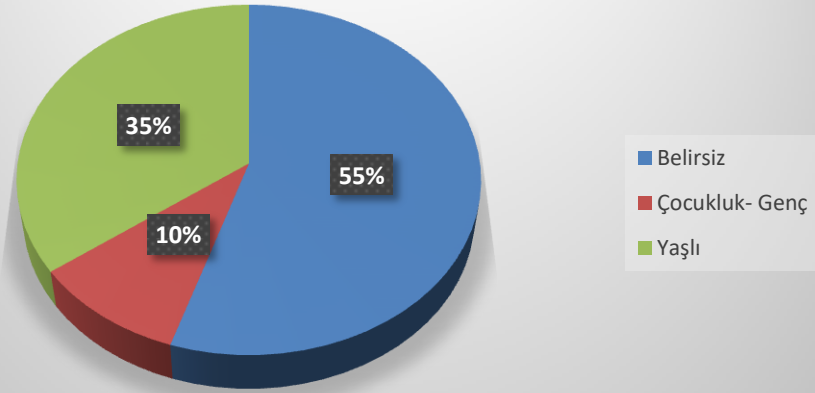

Şekil 117. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Varlık Biçimi

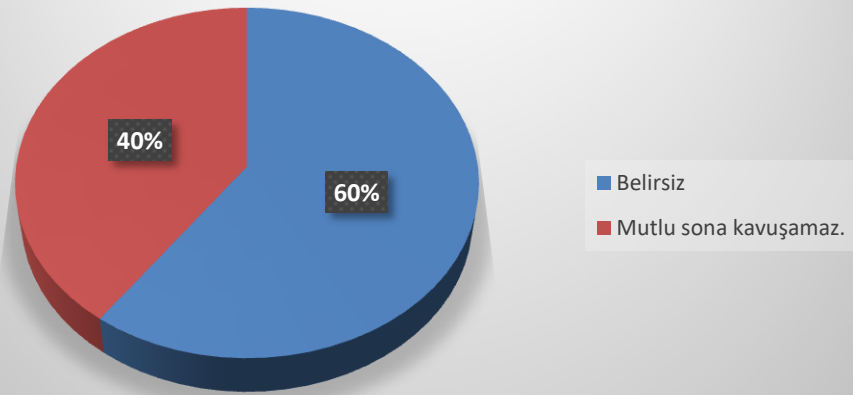
Şekil 118. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Yaş Aralığı

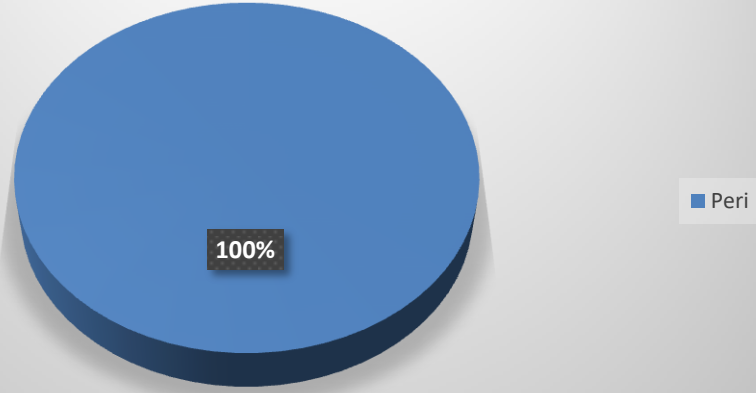
Şekil 119. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

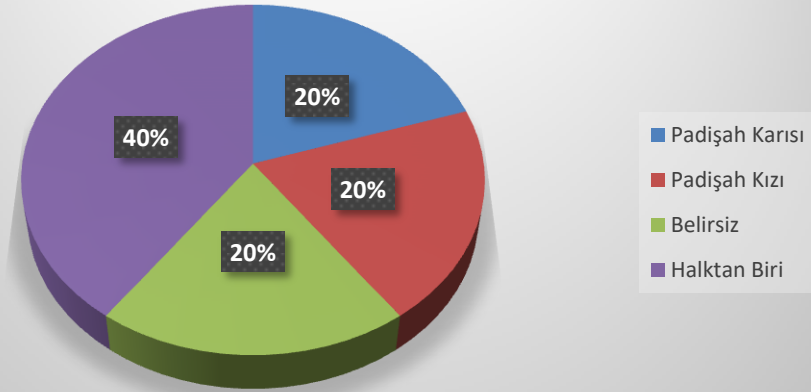
Şekil 120. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi

Şekil 121. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu

Şekil 122. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu

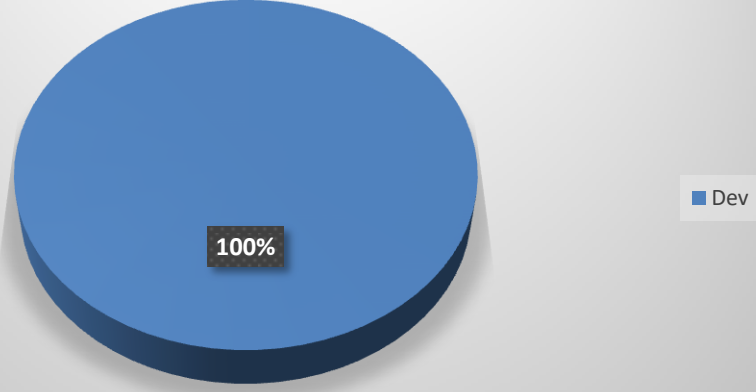

Şekil 123. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı

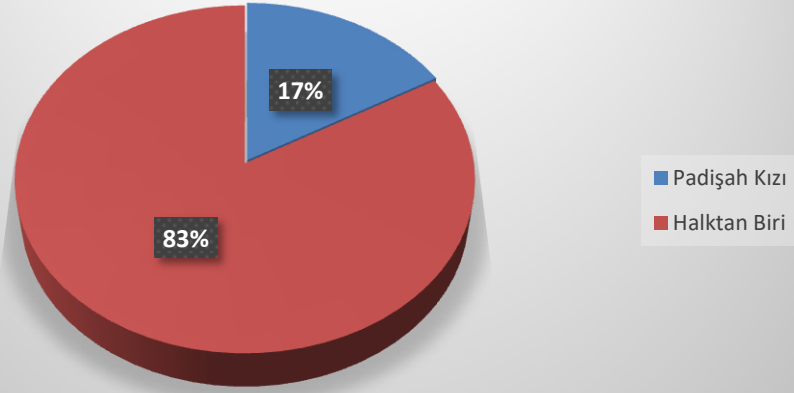
Şekil 124. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Varlık Biçimi

Şekil 125. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Varlık Biçimi

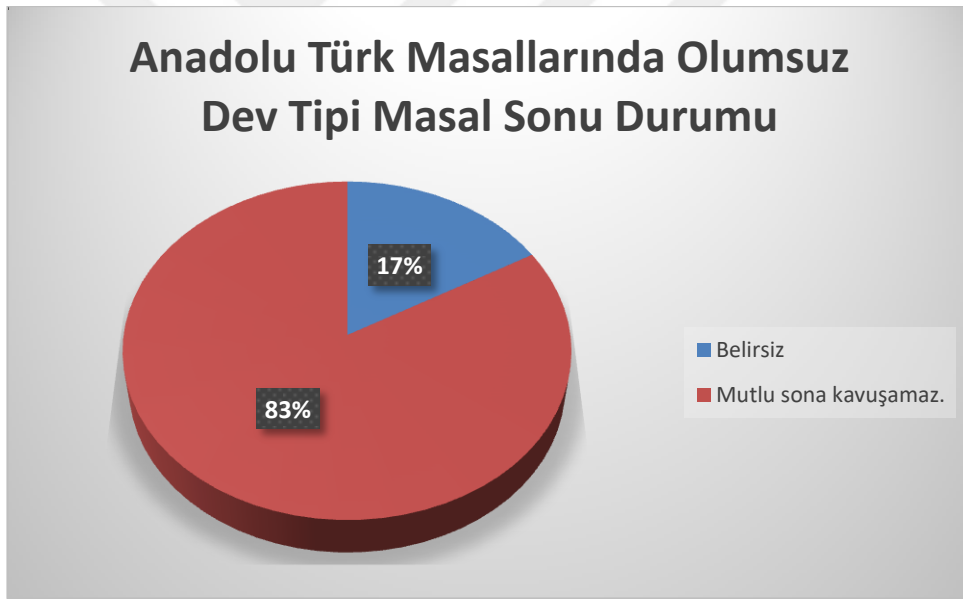
Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Sosyal Konumu

Şekil 126. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Sosyal Konumu

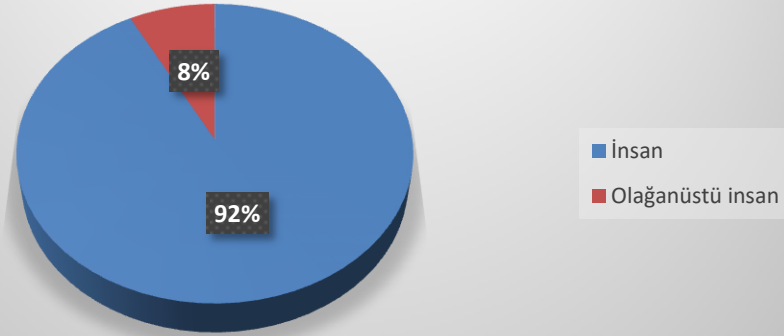

Şekil 127. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Yaş Aralığı

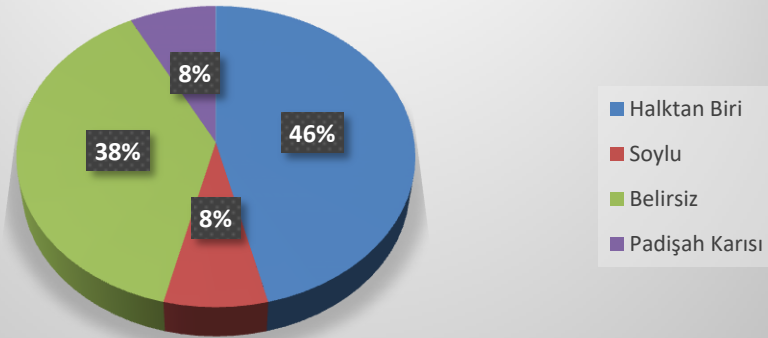
Şekil 128. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Dev Tipi Masal Sonu Durumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

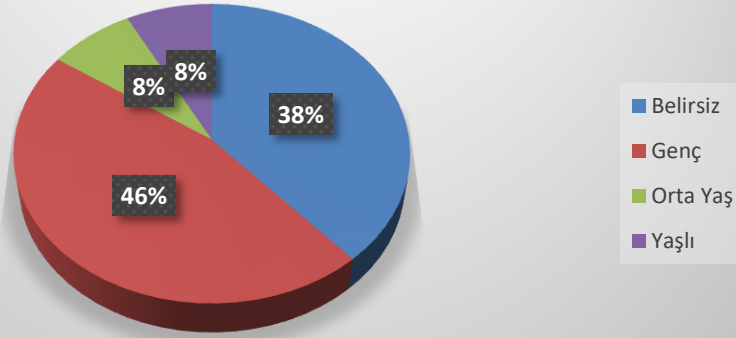
Şekil 129. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

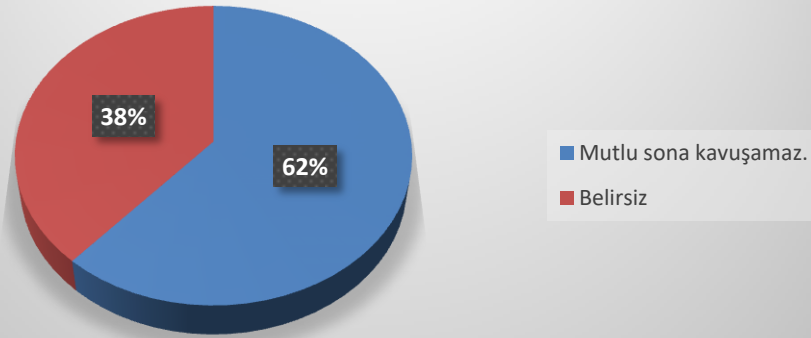
Şekil 130. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 131. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

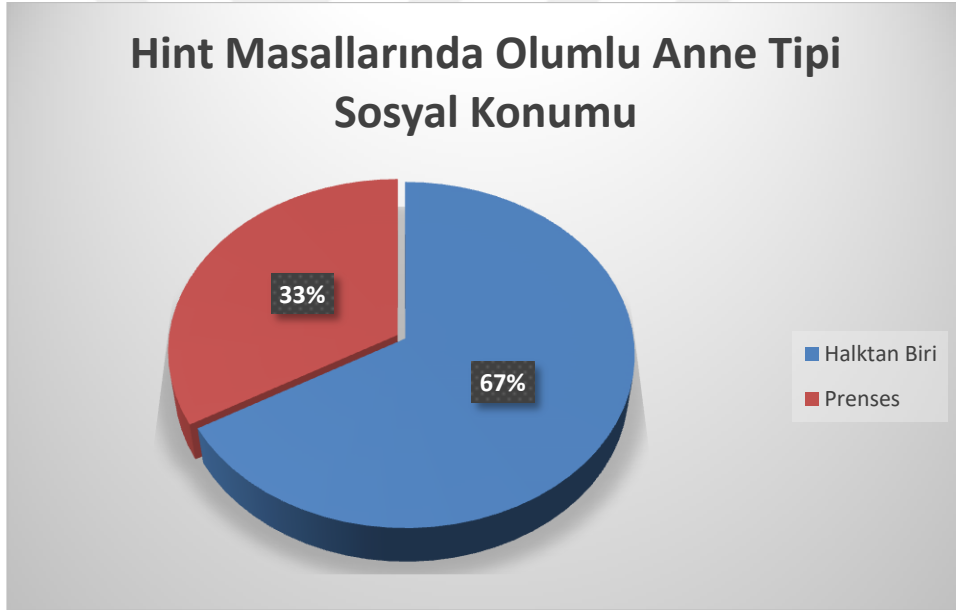
Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

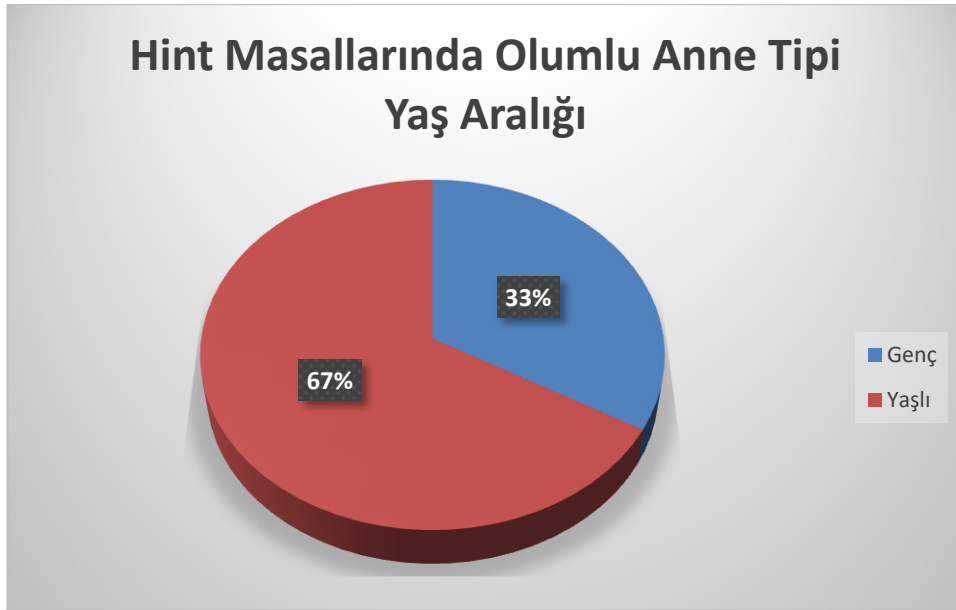
Şekil 132. Anadolu Türk Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

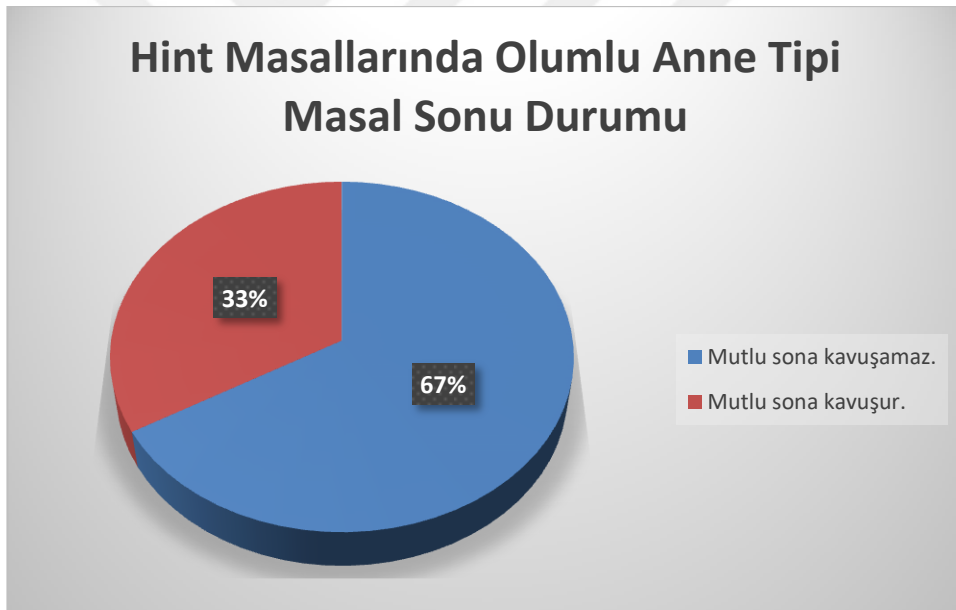
Şekil 133. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Varlık Biçimi

Şekil 134. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Sosyal Konumu

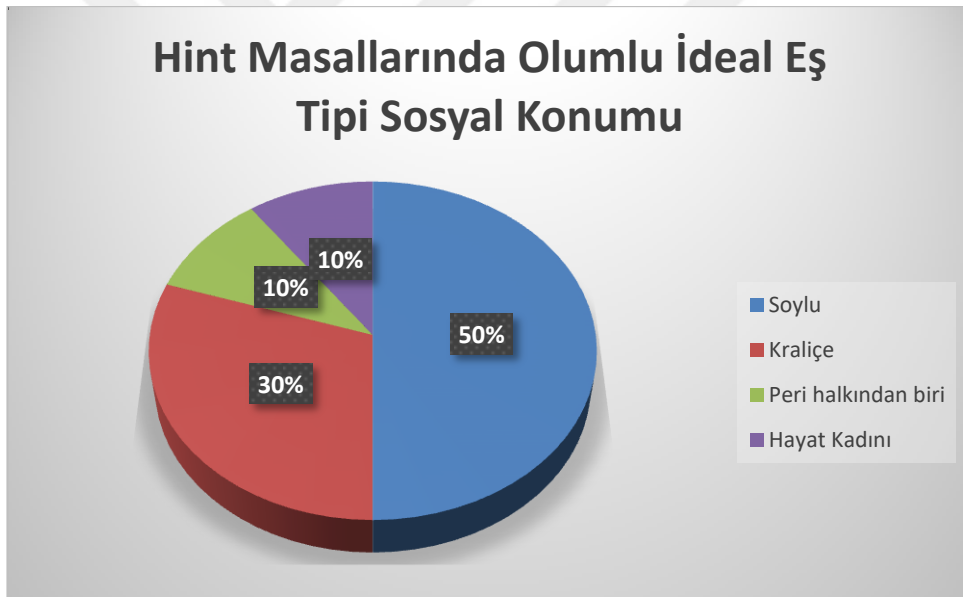
Şekil 135. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Yaş Aralığı

Şekil 136. Hint Masallarında Olumlu Anne Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 137. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Varlık Biçimi

Şekil 138. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Sosyal Konumu

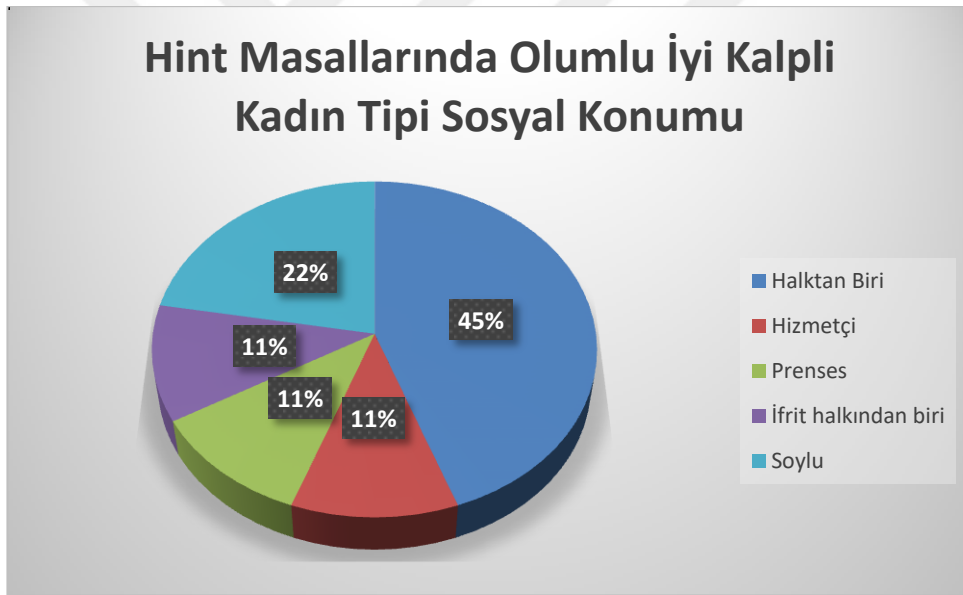
Şekil 139. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Yaş Aralığı

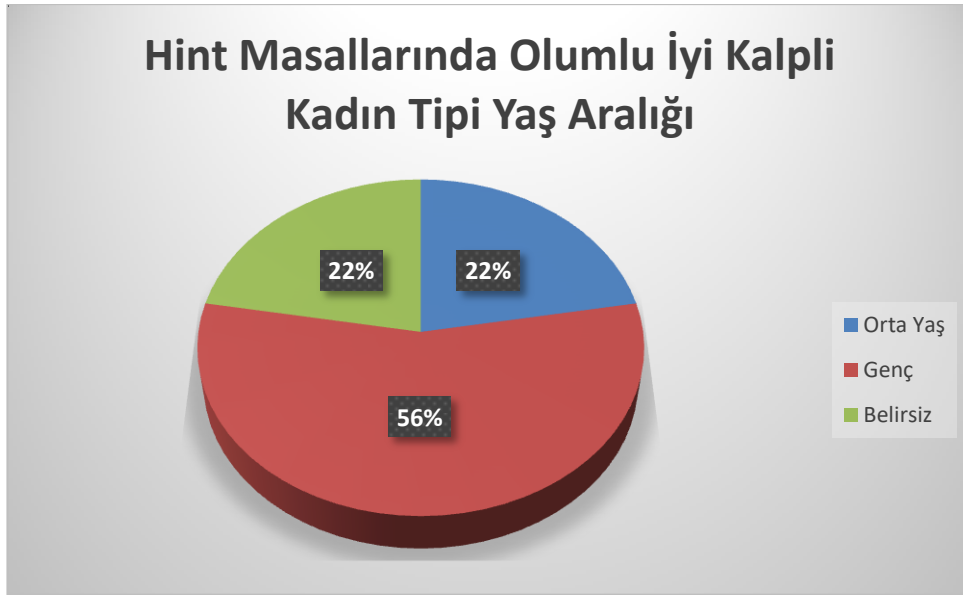
Şekil 140. Hint Masallarında Olumlu İdeal Eş Tipi Masal Sonu Durumu

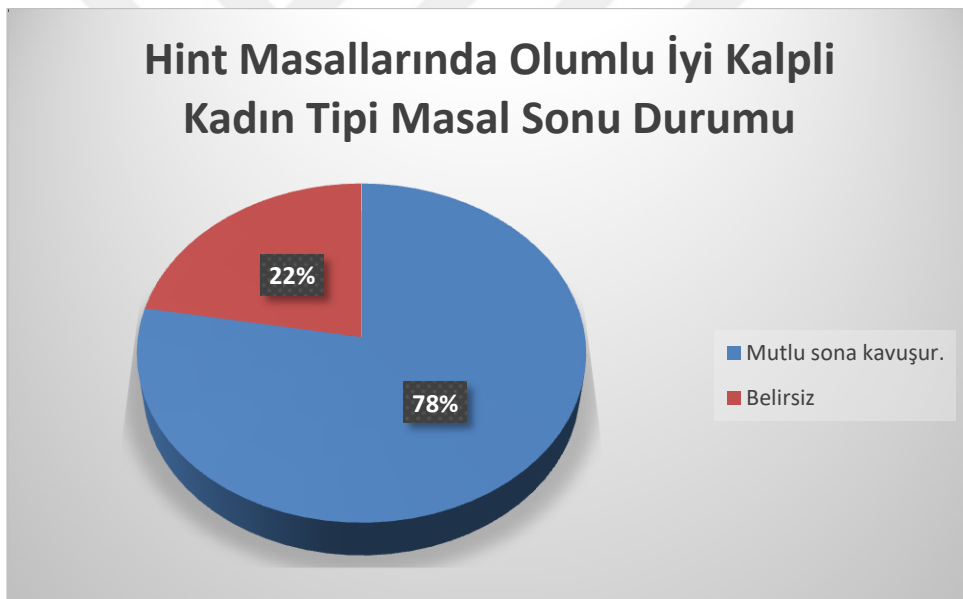
Şekil 141. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 142. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Sosyal Konumu

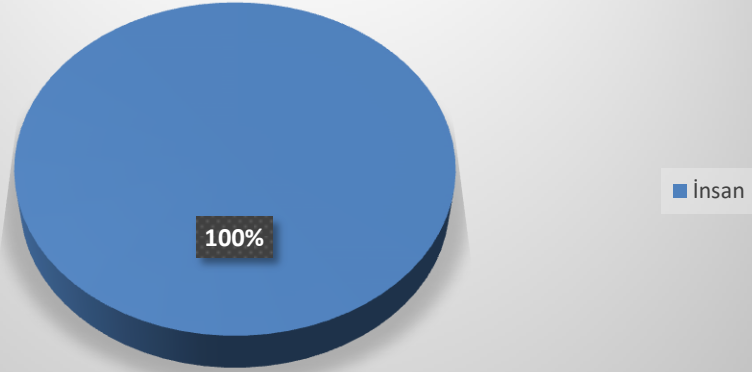

Şekil 143. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Yaş Aralığı

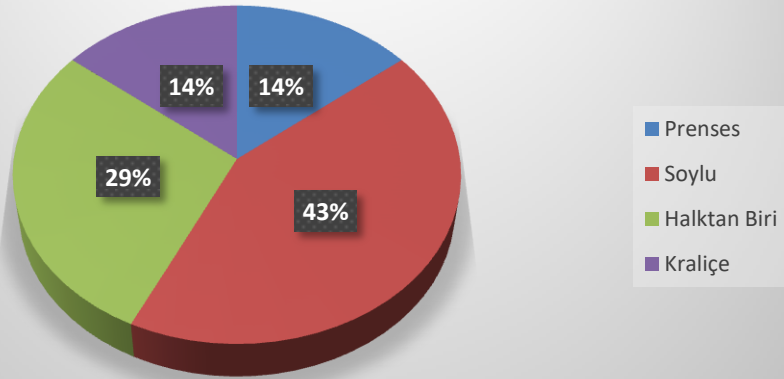
Şekil 144. Hint Masallarında Olumlu İyi Kalpli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 145. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 146. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 147. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 148. Hint Masallarında Olumlu Akıllı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 149. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 150. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

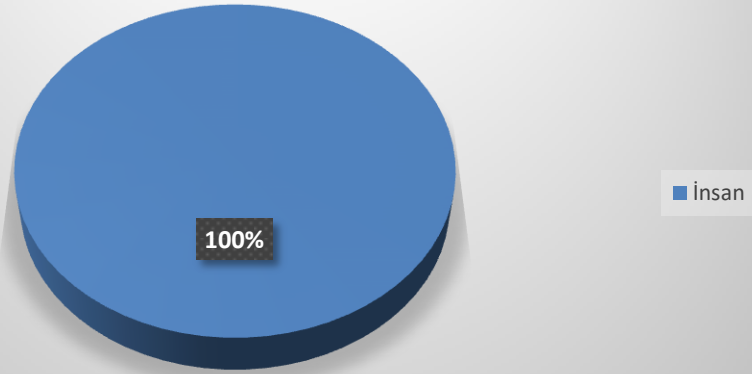

Şekil 151. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

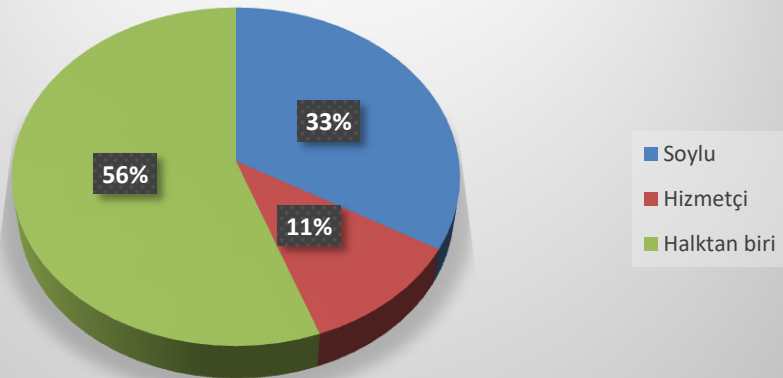
Şekil 152. Hint Masallarında Olumlu Sabırlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 153. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Varlık Biçimi

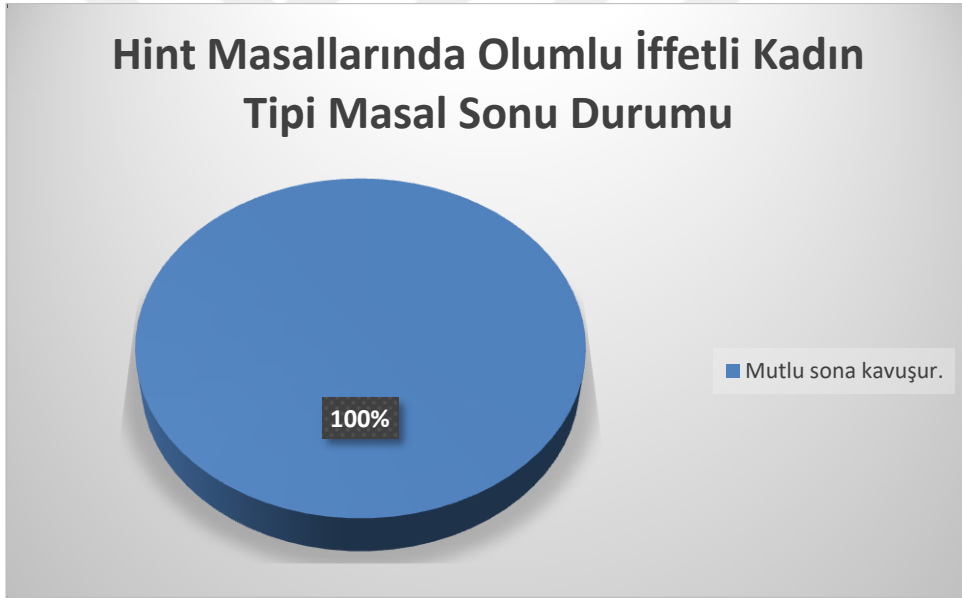
Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 154. Hint Masallarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 155. Hint Masalarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 156. Hint Masalarında Olumlu İffetli Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

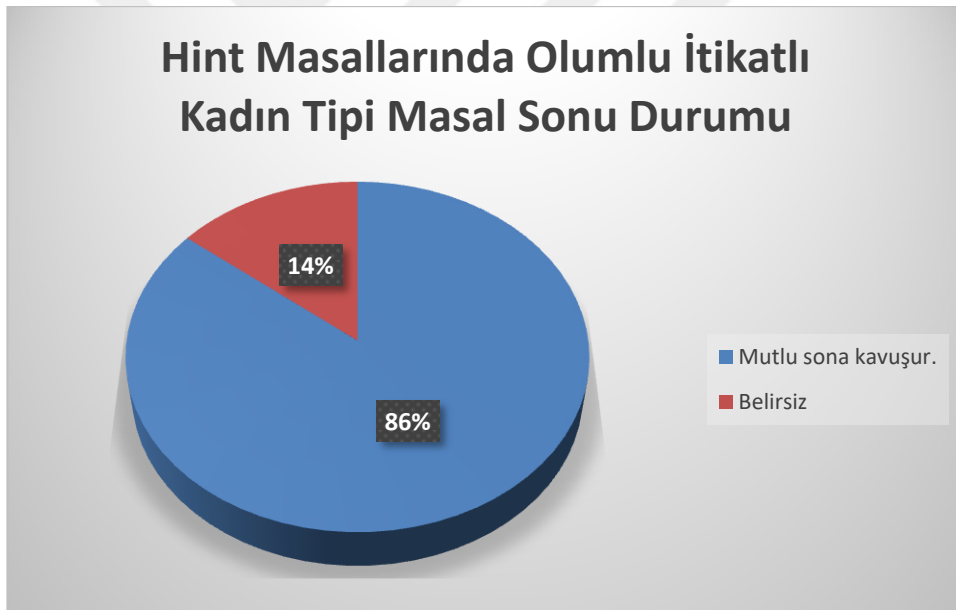
Şekil 157. Hint Masalarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 158. Hint Masalarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

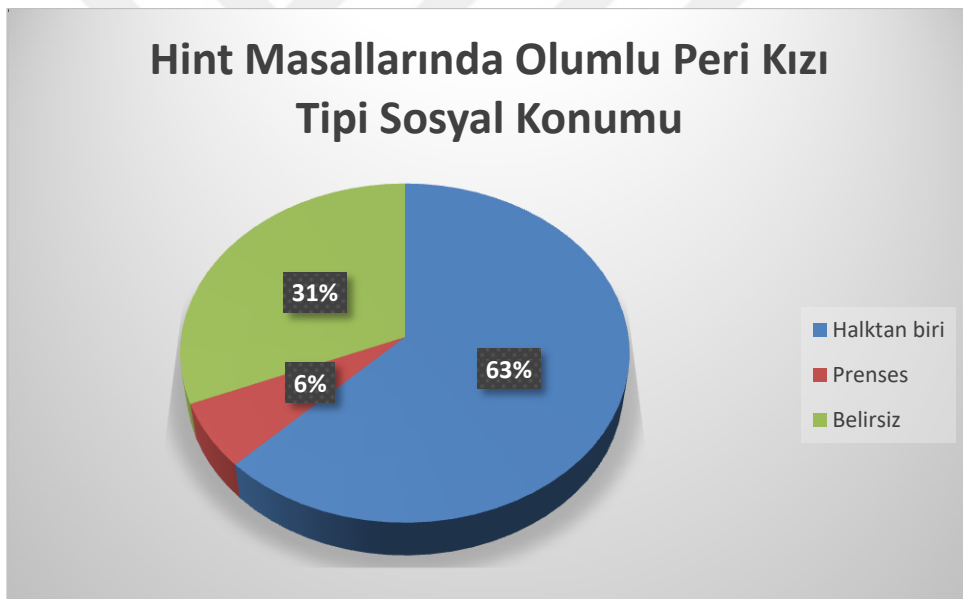
Şekil 159. Hint Masalarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 160. Hint Masalarında Olumlu İtikatlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

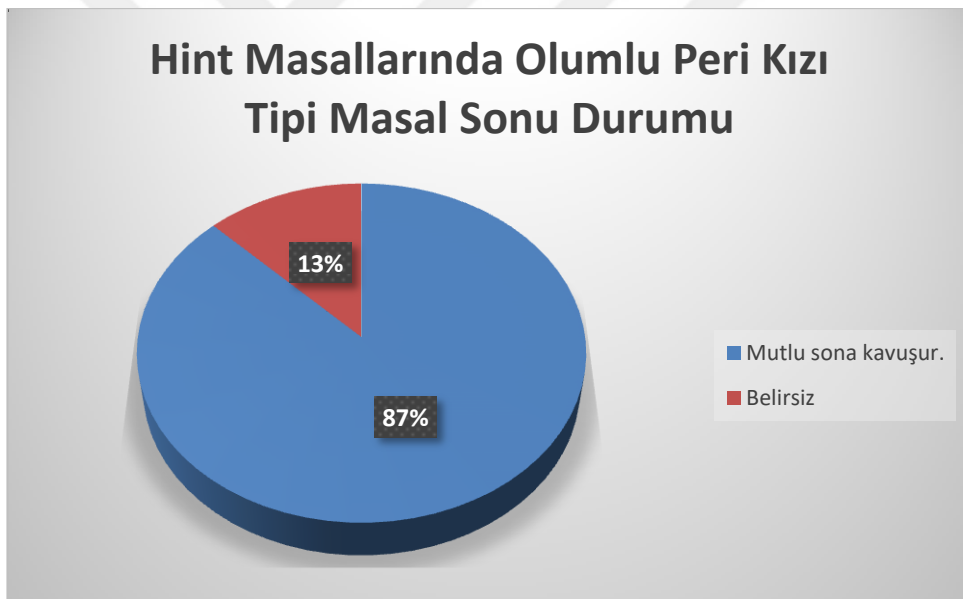
Şekil 161. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi

Şekil 162. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu

Şekil 163. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı

Şekil 164. Hint Masallarında Olumlu Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu

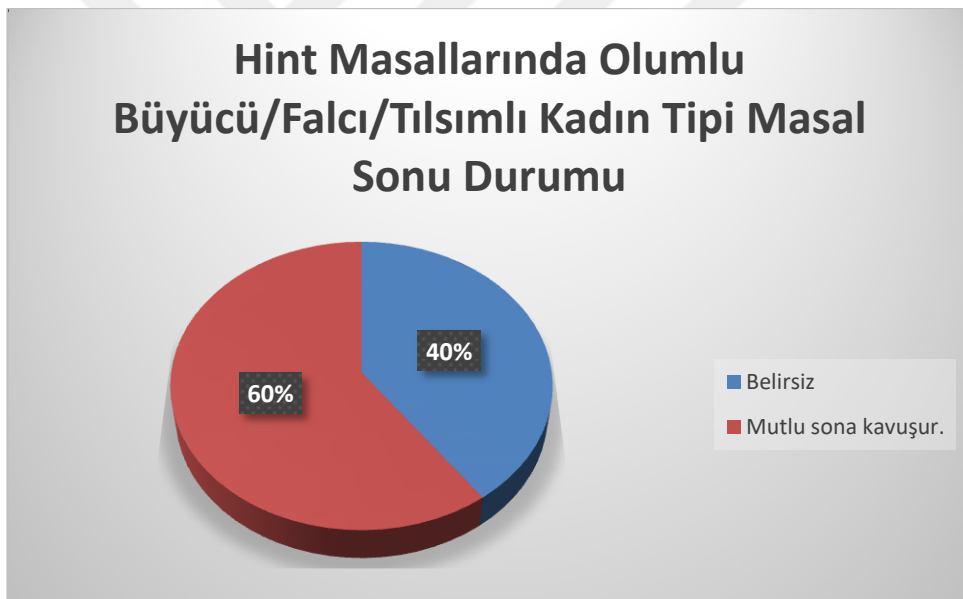
Şekil 165. Hint Masalarında Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 166. Hint Masalarında Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 167. Hint Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 168. Hint Masallarında Olumlu Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 169. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Varlık Biçimi

Şekil 170. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Sosyal Konumu

Şekil 171. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Yaş Aralığı

Şekil 172. Hint Masallarında Olumsuz Üvey Anne Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 173. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Varlık Biçimi

Şekil 174. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Sosyal Konumu

Şekil 175. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Yaş Aralığı

Şekil 176. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Kalpli Kaynana Tipi Masal Sonu Durumu

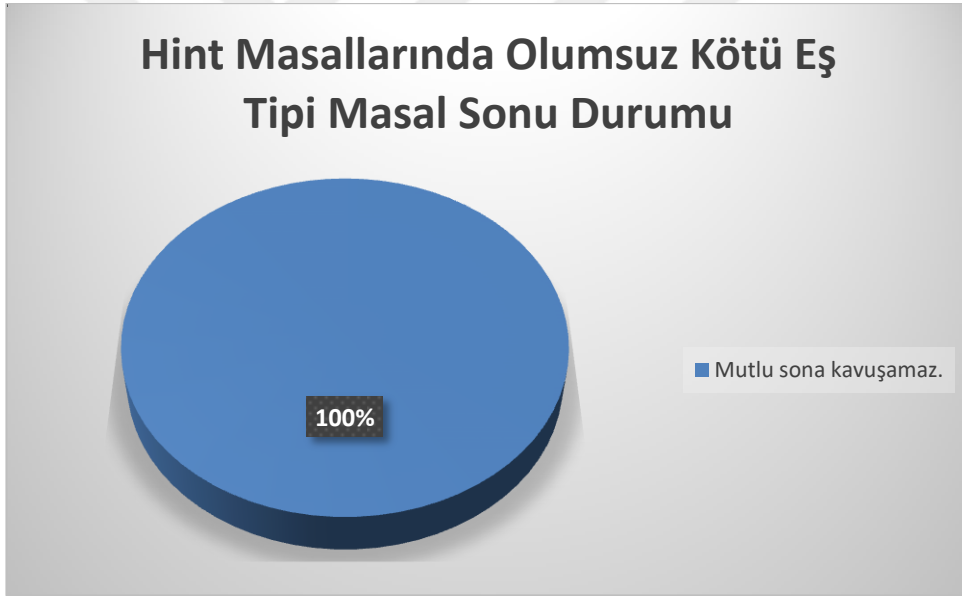
Şekil 177. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Varlık Biçimi

Şekil 178. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Sosyal Konumu

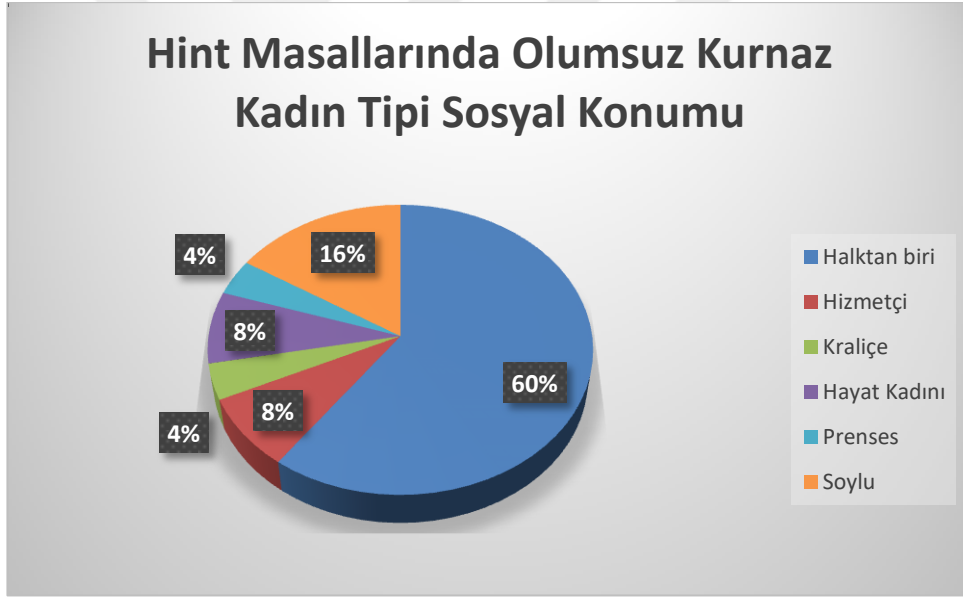
Şekil 179. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Yaş Aralığı

Şekil 180. Hint Masallarında Olumsuz Kötü Eş Tipi Masal Sonu Durumu

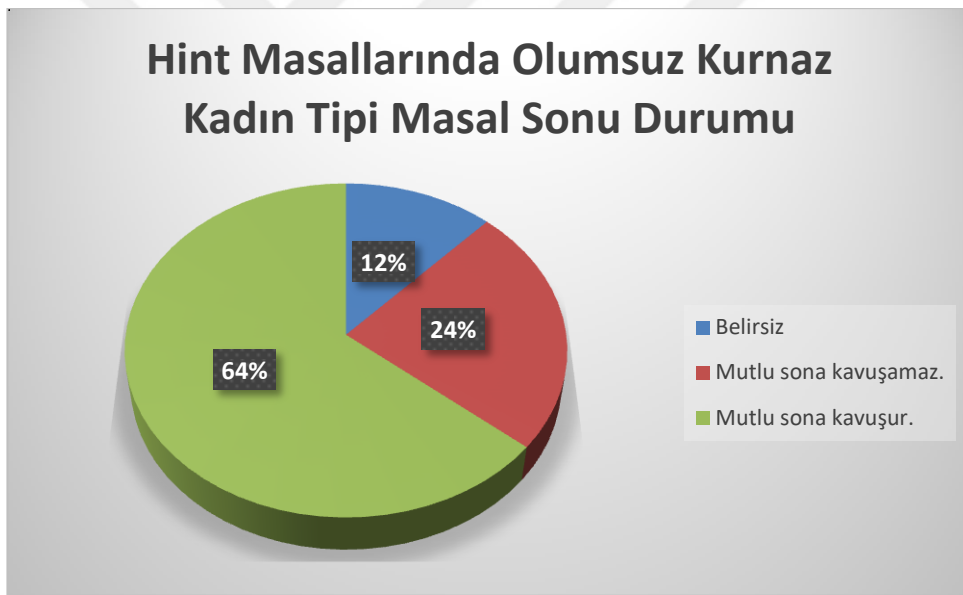
Şekil 181. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 182. Hint Masallarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 183. Hint Masalarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 184. Hint Masalarında Olumsuz Kurnaz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 185. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 186. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Sosyal Konumu

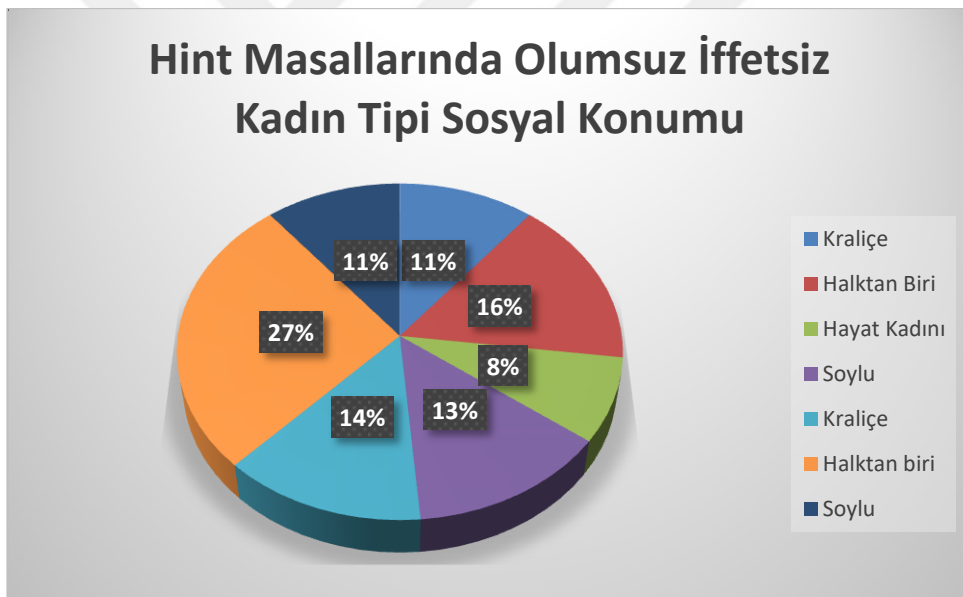
Şekil 187. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Yaş Aralığı

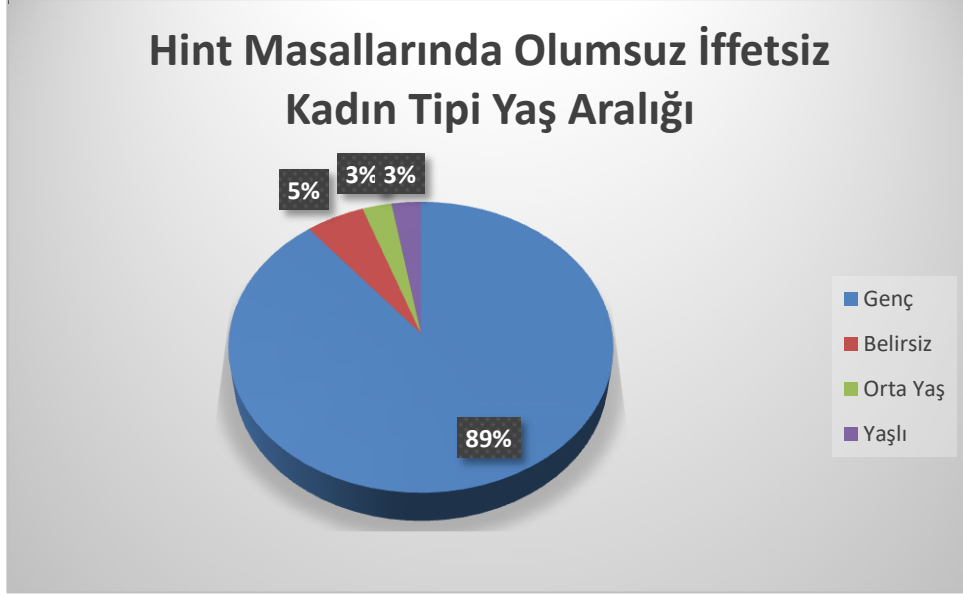
Şekil 188. Hint Masallarında Olumsuz Haris Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

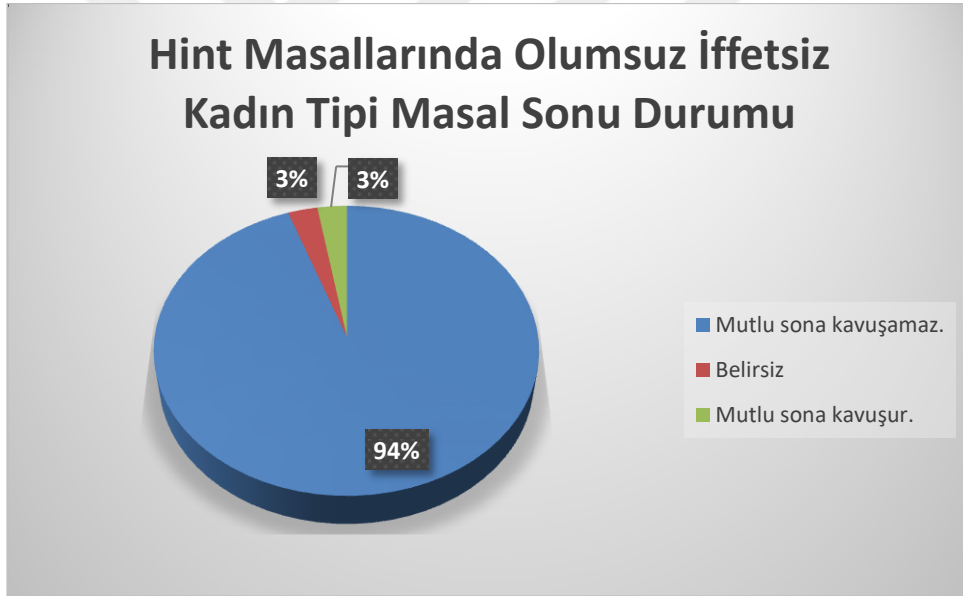
Şekil 189. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 190. Hint Masallarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 191. Hint Masalarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 192. Hint Masalarında Olumsuz İffetsiz Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

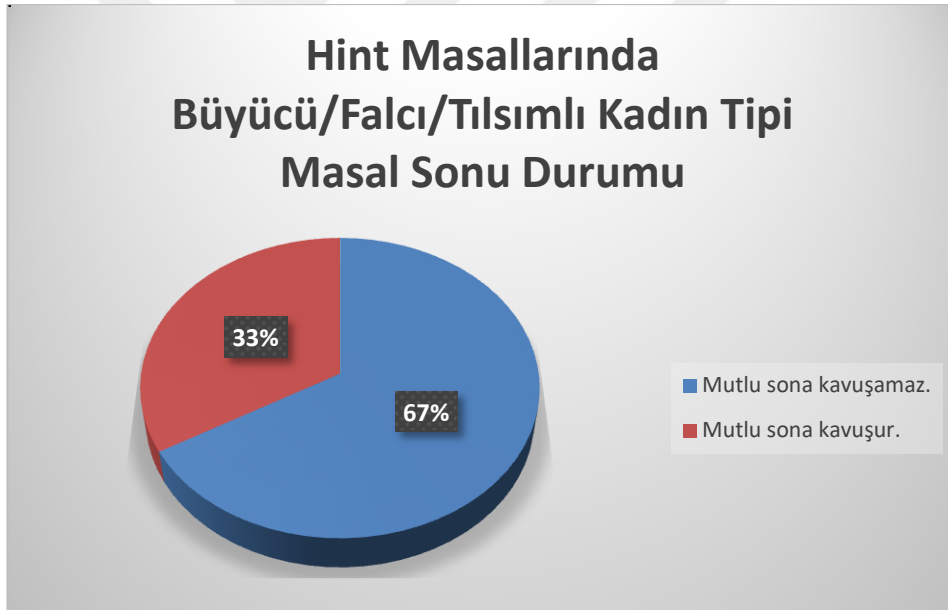
Şekil 193. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 194. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falcı/Tılsımlı Kadın Tipi Sosyal Konumu

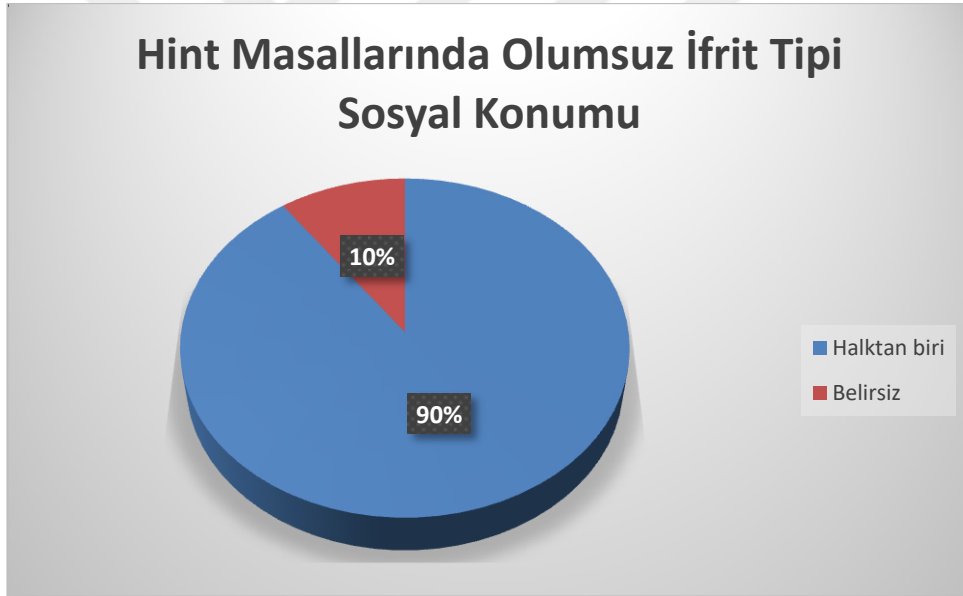
Şekil 195. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 196. Hint Masallarında Olumsuz Büyücü/Falçı/Tılsımlı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

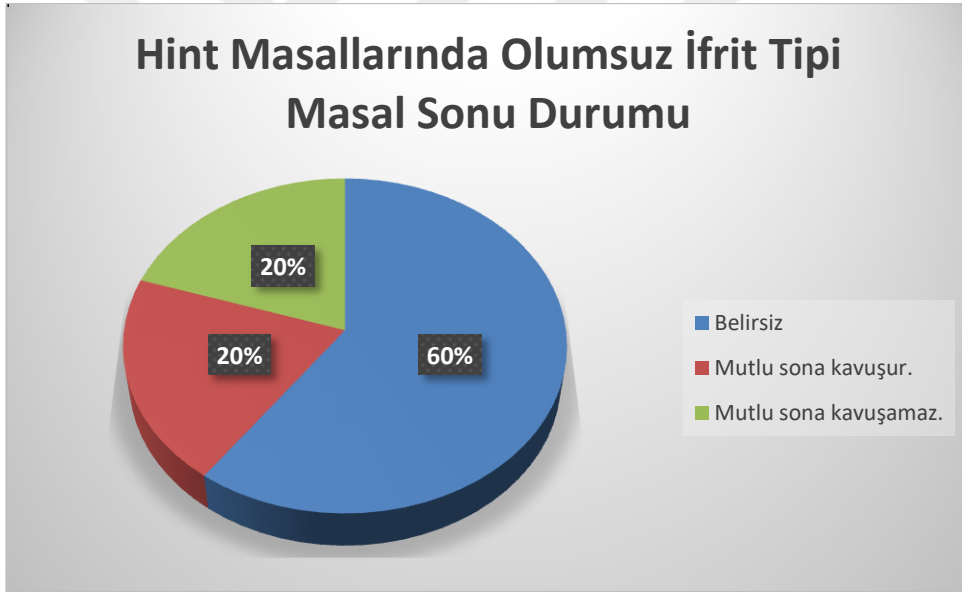
Şekil 197. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Varlık Biçimi

Şekil 198. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Sosyal Konumu

Şekil 199. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Yaş Aralığı

Şekil 200. Hint Masallarında Olumsuz İfrit Tipi Masal Sonu Durumu

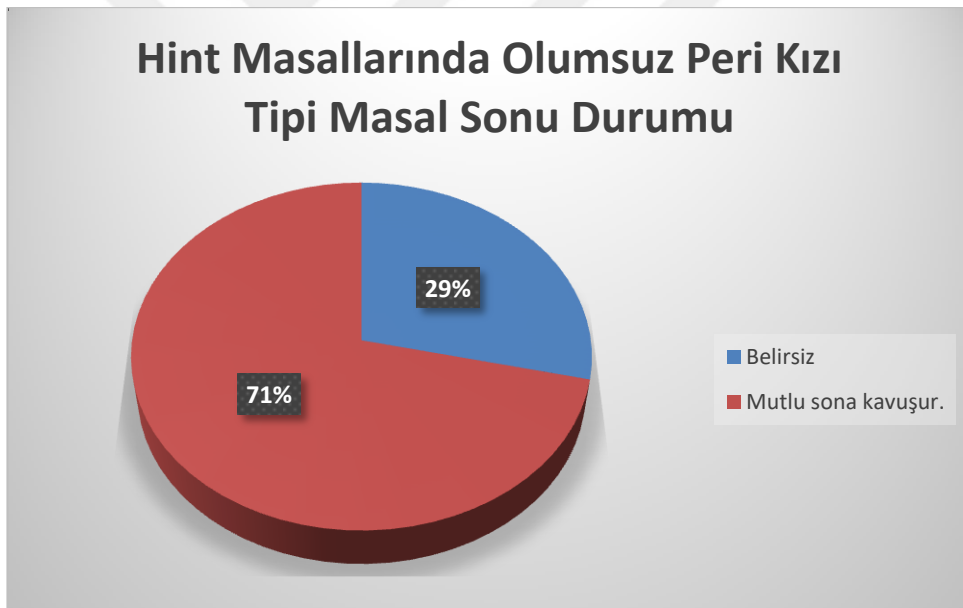
Şekil 201. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Varlık Biçimi

Şekil 202. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Sosyal Konumu

Şekil 203. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Yaş Aralığı

Şekil 204. Hint Masallarında Olumsuz Peri Kızı Tipi Masal Sonu Durumu

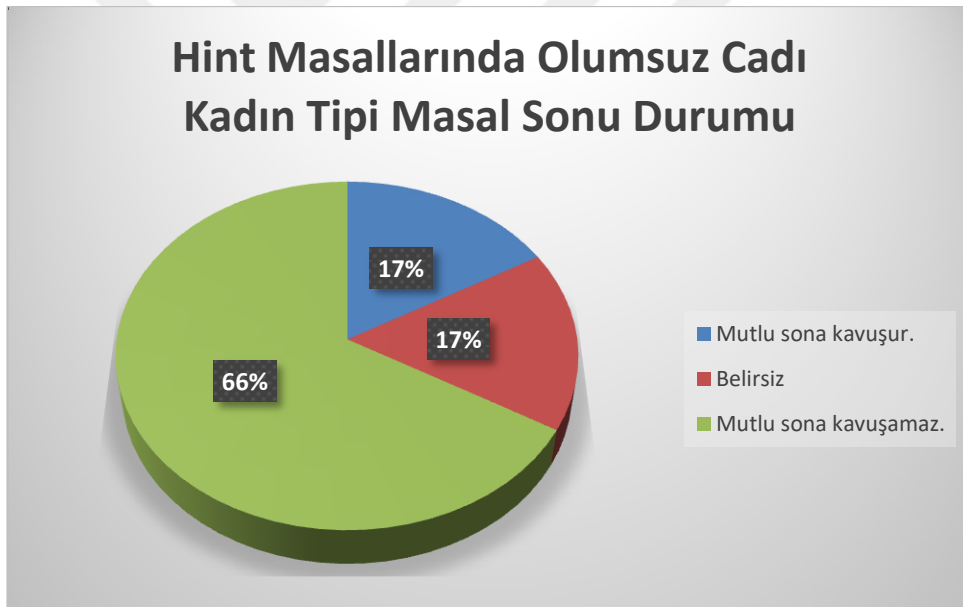
Şekil 205. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Varlık Biçimi

Şekil 206. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Sosyal Konumu

Şekil 207. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 208. Hint Masallarında Olumsuz Cadı Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

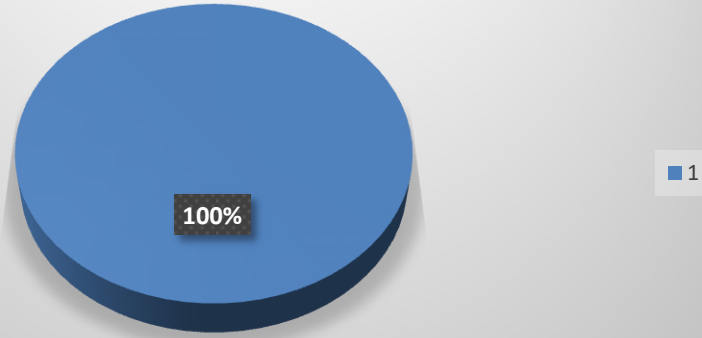

Şekil 209. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Varlık Biçimi

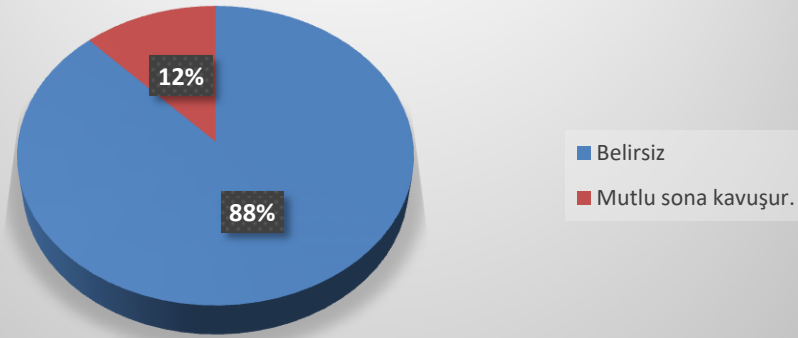
Şekil 210. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Sosyal Konumu

Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Yaş Aralığı

Şekil 211. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Yaş Aralığı

Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

Şekil 212. Hint Masallarında Her İki Sınıflandırmaya da Girmeyen Kadın Tipi Masal Sonu Durumu

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Eren Odaman
Doğum Yeri	İstanbul
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Ahmet Rasim Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	İstanbul Üniversitesi
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Projeler	Türk Masal Külliyyatı Projesi-Antalya İl Temsilcisi
Çalıştığı Kurumlar	Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi (2018-Devam Ediyor)
E-Posta	eodaman@akdeniz.edu.tr